Postille dñicales cū
preceptorio bono

II, 14
D 26 Mr 63
(80)

Seqũ de cōceptōne bte maie v.

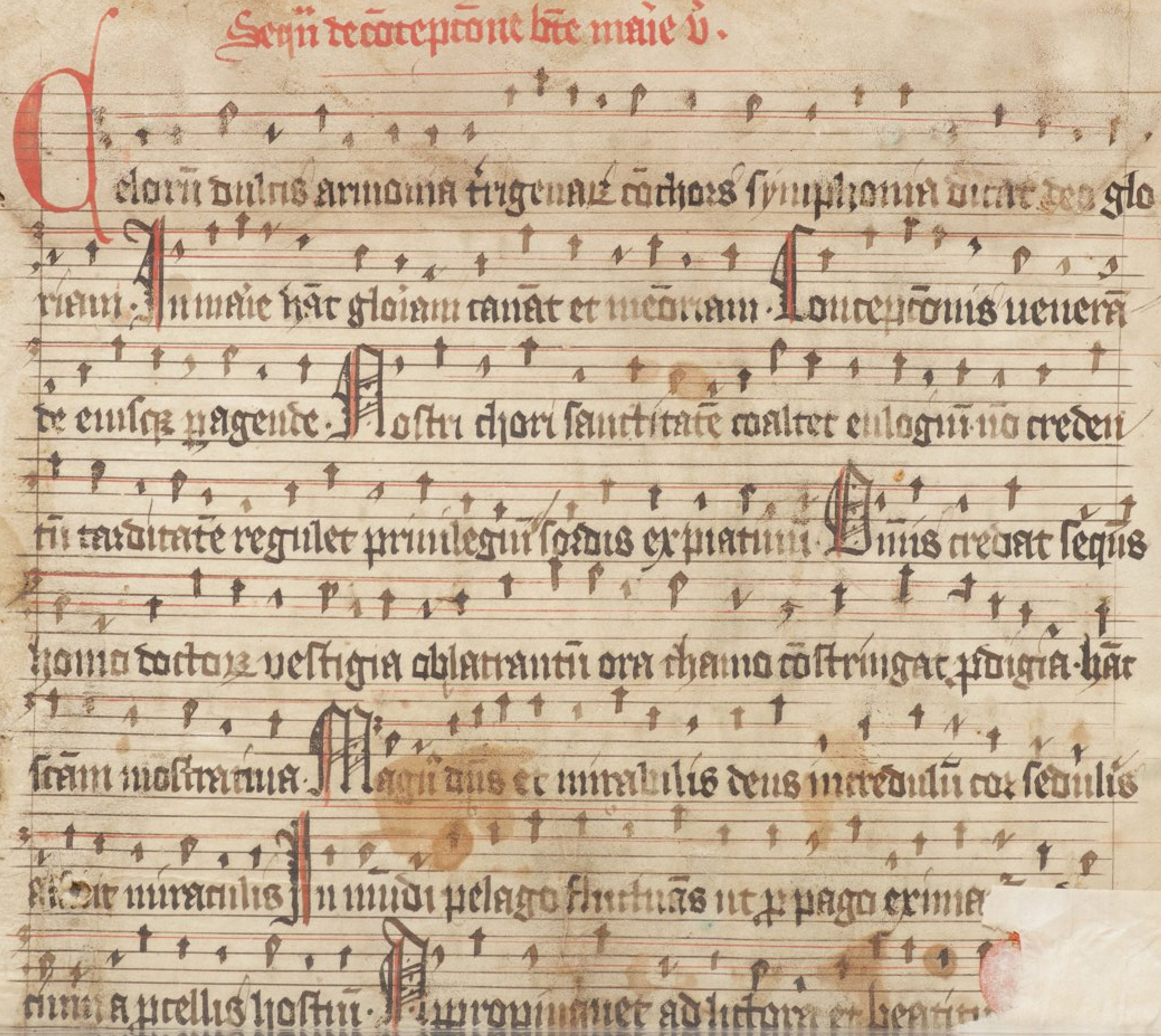

[illegible]

Jhesus Jhesus
Jhesus xpe marie filius Jhesus xpe
Jhesus Pauoz 2 ... Amen

[illegible]

KOENIGL. UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK MARBURG

[illegible] et si forte non [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible] post dnt [illegible]

Easd postillas i meliori stilo et integras require in libro

sic Floretum

In nomine dni amen

Remittendo hanc declaracom ex v° evangeliorum dnicalium collacionum
seu sacre scripture recomendacionem occurrit doctrina summi
magistri dni nri ihu xpi per thematizare que scribitur
ioh xiii° si hec scitis beati eritis si feceritis ea hec pro
proposito sic est intelligenda si hec scilicet que in scriptura
sacra et precipue in ewangeliis de primo dnicalibus que omnibus
exponuntur que eciam publice in ecclesiis dei leguntur ut nullus de ignorancia excusetur si quis hec scitis beati eritis si feceritis ea proinde
propositis clariori intelligencia sciatis quod in sacra scriptura in
certa sunt nomina quadruplicia scripta et quadruplici causa
scribuntur res vel scriptura primo addocendum sic libri scribuntur ut stu
dentes in ipsis instruantur sic deus scripsit legem veteris et novi testamenti
sic prophete et apostoli et sapientes in nomine spiritu sancto edocti scripserunt ea
que sunt maxime libri nri scilicet biblie vel sacre scripture sic eciam multa uti
lia per sanctos et doctores conscripta sunt et addita hec scripta instruunt
homines quod vitandum et malum quid faciendum et bonum unde ezechielis
2° dicitur ecce manus missa ad me in qua erat involutus liber et expandit
illum coram me qui erat scriptus intus et foris et scripte erant in eo lamen
taciones carmen et ve hec ibi scriptus erat intus scilicet doctores appetere cele
stia que non videmus et foris docens contemnere illa mundana que possidemus
et scripte erant in eo lamentaciones quo ad nos amundo peregrinantes et
carmen quo ad electos in celo regnantes et ve scilicet quo ad dampnatos in in
ferno consistentes secundo scribuntur ad corrigendum ut vera exemplaria quibus cor
rupti et falsi libri corriguntur sic deus pater scripsit xpm hominem in quo
sunt omnes thezauri sapiencie et sciencie absconditi ad coll° 2° in isto libro
xpo est omnis veritas immo ipse est veritas ut dicitur ioh xiiii° ego sum
via veritas et vita in eo enim ceteri homines sunt emendati unde illud psal
138 imperfectum meum viderunt oculi tui i. defectum meum et salutem mea
et in libro tuo omnes scribentur i. in xpo sicud in exemplari veracissimo emendabuntur
et instruentur unde glosa dies formabuntur i. sancti qui prodiem sunt
unde illud psal xviii° dies diei eructat verbum sic quod unde conformes
xpi meliores et perfectiores efficientur et nec in celis in celo homines
nisi xpi emendabuntur nam sancti sunt sicud in medio pagine ecce nos scribuntur
ysaie 6 tercio sunt scripta ad puniendum sicud patet late seu fere
audire unde daniel v dicitur quod baltezar vidit manum hominis scribentis
mane techel phares i. in manuit appendit et ante dixit sic in scriptura
duo scribuntur unde culpa et pena ieremie xvii° scripta est culpa cum de
peccatum unde scriptum est stilo ferreo et pena eciam scripta est ut iob xiii
scribis enim contra me amaritudines quarto scribuntur ad certificandum
ut carta vel litera sigillata luce x° gaudete quod nomina vestra scripta sunt
in celis intendit igitur pro presenti thema si hec scitis scilicet quatuor
scripta beati eritis si feceritis ea legendo ut distinctis quod ad primum scriptum

Liber sanctorum Thome et Nicolai in Burffeldia

postille super euangelia dnicalibus

corrigendo ut meliores fiat & sciat quo ad scdam, dicendo peat
et inldes am decreta prim pariendo ut legem teneat quo ad tertia
et committendo maiora bonis vt etna vita sit beat quo ad
quartam septam, si igr habet satis bn eius si fecit ea, que quidam ppo
q velit ia intelligi. Restat mo vt eius vitas declare philosopho
ac doctor sacror dicta considerantibus claret duo esse btitudinem
sc huius vite per adoptate prie scdam, ad vtraque ducit sacra the
ologia, si habet satis que i ea scdm & fecit ea, de pa pz p plure di
cursu qr inchoat vita tota humana pfecto seu btitudo consistit in
vtilitud rerum & maiore diuinar humanarumque cla ogitare n no itior
affectu debita regulare ac cotior opm rca operace, sz psacra
theologiam habet doctam & multitud in euangelys so si habet satis beati
erit si fecit ea. aor pz qm ad btitudinem huius vite requiritur i thor
potenciarum ad supma libens obediencia & ?pabilitud maiore summi
boni & adhoc requisitorum cla intelligencia, adhec se operato cotior
bona, vn ambrosius in libro de offic. inquit dico rerum vita consiste i al
titudine sapie suauitate consc. sublimitate virtutis & inbonitate morum
hec ille, am hec nam huius vite btitudo in duas ptes e distincta
sz in practica & spe^ua speculatiua est perfecte diuertia & practica
speculacionis est, summe commocia si enim vere speculamur oia in vltim
fine sicut recte possimus ordinamus nc quisque est verus speculator
n fuit eu optimus bonorum operator est enim felicitas seu btitudo
operato hois optima in vita pfca ut pz po ethicorum, hec at n stat
cu mla vita qr no est vndiquaque pfca qui no est ad singula
rca coquens pz to aor. va cu btitudo sit fs btissim po ethicorum
insigni in hamoi, sapientes philosophiam ita diffinierunt sz sine qua
no attingit esse btm inchoat vita iuo illud senece ad lucillum epla
xviii nec pt bta viue nc tolleant sine sapie studio & ergo
hec diffinito bona philosophia est diuinar humanarumque rerum cognicio
cu studio bn viuendi coniuncta & sicut refert macrobius in lib de
somno salomonis plato tradidit in philosophacione philosophiam esse meditacionem
moriendi, certe quo maior bonum reputat meditacionem moriendi
que facit studium bn viuendi: facile namque contemnit oia qui se semper
cogitat moriturum ut dicit jeronimus in fine prologi biblie, & concordat kato
cum morte metuit amittit gaudia vite obicit sapiens quidam
tu demo & for distadi in erogare exiens inquit humilis studium
querendi vita leta scrutinium tacitum paupertas terra aliena hec
reserare solet multa obscura legenti iudicat puer qd demum e
mores ornat sciam so propter legendi precepta hic viuendi adiungit
ut & modum vite sue & study study sui rem lector agnoscat illau
dabilis enim est sciencia qua vita maculat inpudica est ideirco
summe opere cauendum ei qui querit sciam & btitudine pcia vt no
negligat disciplina hec hugo in suo didascalicon libro tercio

c xiii° Consile gsiliu dedit thomas deaqno sui dicens qui petisti a
me qd te face opteat vt i studio scie posses psice tale sit gsil° ame
gsiliu tibi da cordis puritate primo aplecte orō frequent isiste
pvivolos imai & no pmac rivolos intres qr psicalia addifficilia
optet pvenire neim familiare intru te gtribeas qr nimia fa
miliaritas gtemtu parit & subtrone astudio matiaz ainistrat cu
bulis frequent° diligas doctoribus te cōficare studeas aquoru
dicte no erubescas ne respicias aquo videas ul audias s; qd dicat
ad votas qd qd potes cape i mete armariolo repone satage si
cupiens vas imple de quacuq; negocys te nullates intromittas
tarde ad locutoriu accedas ascitiloqu fugias hec si feceris sine
poteris que quod hec thomas p3 go finalr maior toris vā s;
qd btitudo h° vie gsistit i verz & maiori summi boni cognicoe ii
no in bona opacoe 3 b° s; qd theologia doceat tria patebit
legenti & intelligenti ea &c visicatu est thema debitudine vie
3 pbando id; thē debitudine scda vtar tali illacoe jn etna pria
nemo btificat nisi qui hic que novit bona ve opa quapropter
xpus tetigit ipo pa si hec scitis bti eritis si faciatis ea ane huius
tonis p3 varys testionys scripte vbi iubemr opari & no scie necz
speculari vn omnia que pcepit nobis deus faciam dicunt ein gen xix°
oia que pcepit d'deus fac & deut° v dr discite & ope gplete vnd
dr actuū p° incepit ihc face & doce sic go qd placitu ē & bō
dr deut° vi° vn petit psalmista da illis sm opa illoz psal° xxvii°
et psal° xxxvii° dr opea iudeo & fac bonitate reddet ein deus
vnicuiq; sm opa sua ecclastici xvi° et vidit deus opa illoz jone 3°
et dr iudicu p° sicud feci ita reddidit m dns & ssime l° dr iudo
oia que fecit facite ei opa ein illoz secur illos apocal xiiii° &
ibid xx° dr iudicatu ē desingulis sm opa illoz & in symbolo dr
qui bona egert ibut i vita etna qui vo mla i igne etnu
videt qd ex opibus iustificat hō iacobi 2° sō doce me face volu
tua petit psalta psal° cxlii° na qui facit volutate pris mei
qui in celis est intrabit i regnu celoz mathei vii° & qui facit vol
vntate dei manet ietnu ioh 2° vnus ein cuisz opus manifestu erit
pe ad cor 3° hocz que scit sco pfiate 2° ad cor xiii° & estote
factores vbi & no auditores tm fallentes vosmetipos iacobi p°
ut diligamus vbo neqz lingwa s; ope & vitate ioh 3° na h opa
iusticiam accepta ē actuu x° euuagelist cu diligentia cuncta facite
philosophi xx° vt videat opa vra bō mathei v sic facite vt
salui sitis ecclastici 3° sic loqmi & sic facite iacobi p° ecce carissimi
pdca notate vba signate iusticia qr no faciētibus s; bona facientibus
pmitti vita etna euuagelist p° pricipalr & pomibus studeam scie
opari & dns qm opus fuit addet nobis speculari speculari enim
ut ostensu est no facit btm sed bn opari na si que faceret
scie quis vnqz philoz hom beatior fuisset demoe qui ipse hor

[illegible]

mille artifex affirma' q' n'alia pinora adesciaz apl'oabia' p3 igi'
ane idie s3 p'ctna p'ria nos b'tifica' n' qui h't que nouit bona
vite op'a' & q' bn op'ari docui' ptolo'yam & p'p'ue p'bba s' in
euangelys vt p3 intelligeti scp'a bn subdic' quap'pt' vt tangit p'o
fo'ma di' hec scit' bti erit' si facit ea et fuerit vba i p'ncipio loco
recomendacionis assupta inquibus vbis final' sacra theologia a duobus
recomenda' p'o q' no sol' scie s3 eta scita docet bn op'ari 2m p'ntis
vite statu 2o q' h't eternali' scit hoiez btm na ip'a delet vicia
refert bo' op'a & p'mat honoe' & gl'a h't & p'ctna p'ria sed vita
q' dem est si ea scit' bti erit' & ap'l' s'm bn btm scit' q' bti q'r
remisse st iniquitates psal' xxxi & ap'l' 2m sil'r di' bti q' custo
diunt iudiciu & iusticia psal' cv & bti imaculati i via psal' cxviii
ap'l' eund' se' ibid' bti qui habitant i domo tua dn'e psal' lxxxiii
quod go sacre theologie delectabilius q' op'tior est cognicitiua
quod vtilius q' bn op'atiua quod honestius q' etnal' btificata
et homo p'ca adscipim adp'om & adeud vite se hebit sic vero
finis alonge p'o aspici' p'media vite b'fi' & admaiora semp'
mansura gaudia p'ueni' que nob' omnibus concedat dn's nr ihc xp'c
marie filius cuius verba themat' misericor' secula b'ndcs cu p're et
sp'iritu s'co amen se' ev'm d'ad'uentu dn'i

Cum appropinquasset ihc iherosolimis & venisset bethphage

Illud ev'm sc'bi' plenius mathei xxi' & eadem ma' luce xix'
marci xi' & ioh' xii' et p'nc ev'm duabus vicibus i eccl'ia dei in
anno recita' legi' enim dn'ica p'a adue'tus dn'i & hoc quo admisterad
intelligencia aduentus dn'i 2o legi' i ramis palmar' s3 tc quo ad
rem gesta & literalem sniaz vn' nota q' 2m aliquos du'o pon' adue'tus
dn'i 2m aliquos t'plici s3 vis pt' poni quadruplex p'mus e aduent'
dn'i i carne s3 quando xp'c deus ho' fcus est q' vbu caro fcm est ioh
p'o 2a aduentus est i mente hoimis quando cottidie deus illabi' aie s'te
& p'mus aduentus e ap'l' s'cdm 3a est aduentus i morte s'n adiudicand
p'icklare cuilz hois sed 4a est aduentus gn'ale om hoim q' venturus
est iudicare viuos & mortuos de 2o aduentu & p'o pt' aduentu comp'
celum et diuidit' mitere p'tes s3 vis p'nc ev'm sc'm duas p'tes p'tes
q' tria p's lege' i alio ev'o vn' p'o poni' h't designacio seu misio
ap'lice vitat' 2o p'ugnacio seu p'ugacio quissione pop'li gentilis
vbi eiciet discip'li & 3o addi' correpcio symoniace p'uitatis
seu auaricie sacerdotis & illa p's se' ev'm hoc i'cipimus et totu vbi s'
dr' intruit ihc templu & p'illo deuz ordo na s'm s'm fuit i
aduentu xp'i admontem oliueti 2m i accessu eius ad ierlm 3m i
ingressu ad templu sicut em fuit p'gressus via xp'i q' p'o venit
i monte oliueti & tc misit discipulos duos ad ierlm p' asinam a
nimalium & tc recepit sibi p'mum deinde intrauit in templu
vbi videtur eiecit & emetes circa p'm ta tangit' p'o cognicio
collacois 2o debitu execucois ibi ite i castellu 3o approbacio

[illegible]

ꝯsuaco ibi hoc at tom & dicit go po cu appinquasset vn qoillo
elicit spualit q̄ lz pctor posset voluntate se elogare adeo n tn
peccā cu deo sit vbiq̄ ꝫ bn pgītz q̄ loge a ptoribz salꝫ
vt dr i psal° nec tn pt qui volt appinquare deo ꝫ oz deu pre
venire pgitz pvenit em deꝰ citando pvcit et ꝯ pgnando
go bn dicit sine me nichil potestis face ſt qrcō vbo trahit
adlitr q̄ sicud dns voluntarie elegit morte ita et elegit
locu sue passiois vn dr textꝰ cu appinquass ihc ihrlm
& ſt ſuo loco dr bt aug^s omne xpi actō nrā est instrco sup
hoc videaq mlbꝫ nos ihc instruxit vn ſt dns iuit pta loca
anqꝫ veniret adrlm corporalem ſcꝫ pbethfaneā 2m itm pbeth
phage & pmote oliveti ad designand spualit q̄ volens venire
ad spualē ihrlm que est pdiso pat debz ire pta officia illa locis
vocabulis designata pm e obediencia & designā pbethfanea qa
interptata domꝰ obedientie vt viꝰ ho deo & plat suis sp̄ritibz
i ligit & honestis obediat // 2m est devota oro alior informacō
& pp̄e fragilitatis ꝯfessio & pta pbethphage q̄ interptata domꝰ
bucce vl oris vl ad litr bethphage fuit vicꝰ sacdotū palcz
pecoribz offendis // tercio debz ire pmote oliveti idest debz se
exercere pcpa via nā sicud oleū omibz liquoribz supnatat sic
illa opa alijs opibz bonis supnatat & pcellit iuit go xpc
pbethfanea qn ipi ait pr si fieri pt transeat a me calix iste
pbethphage qn ait hec est voluntas pris mei pmote oliveti
qn ait no veni vocare iustos ſꝫ pctores ad pniaz et p hec ta loca
nos eu sequi debemus pō pbethfanea ut ꝓpt sua obediam quia
scbit si vis ingredi ad vitam serva mandata // 2o in bethphage ut
quociens q pcepta dei faciamꝰ nos reos dem vt veniam impetremꝰ
& adhoc btꝰ petrꝰ quesivit a dno quociens licet fri dimitte pcca
ne septies & inſu accepit no tm septies ſꝫ septuagesies sep
ties tercio ad mōtē oliveti ut pcta sua pbo opa corrigamꝰ qui
em i monti vita sic ſ^a instuto xpm imitē vt ipe met dr eum
m instrat ſc paupertate & miseq vita me sequā penitencia
& vbi ego sū illic & minster meꝰ erit ſ^c tunc misit duos disci
pobi scdm go xpc misit discipulos ad inveniend q̄ nllꝰ sumat sibi ho
norem n autentice missꝰ & vocatꝰ sit tāq aaron vt ꝯpress
dr apls ad rōnos x et misit duos ppt ꝯformitate lbor & opm
significanda & ppt duplicē dilectōz ſcꝫ dei & pximi ad insinu
andū et illa duo nālia dei mandata puta q̄ tibi no vis fieri
alteri ne feceris & oīa que vltis ut faciant vobis hoies & vos
facite illis ſc dr ꝯſtat adlitr q isti duo discipli fuert petrꝰ
& phylippꝰ q̄ isti ꝯo ꝯtres adduxert xpo & adhoc ꝯsonat
ro spualis q̄ petrꝰ interptatr agnoscens & phylippus dicit os
lampadis illa em duo debet ee̅ in discipulo dni siue quolibz
pdicatore si vult aliquos xpo adduce ſcꝫ noticia sive sciencia
& eloquencia ſc dicens eis ite in castellū hic tangit seu iungit

officiu tu aplis nri omib3 pdicatorib3 sacdotib3 et plat quib3 ma
dat ea scire admistrandi et pdicandi et quare salute alior sibi et
stati invenietis et 2o qnde pctores suie sbvenire pctorib3 et a pcto
eos liberare sibi salute et dt castellu ubi scim qd olim nobil et
magna ciuitas erat sc dauid regis et filij eius salomonis ne dicat
castellu sed puu castr ppt malicia i(n)habitanciu qui ea i(n)habitabant
inimici dei et etia addit io qr id fuit qnde libertatis p(ri)uata
cu esset romis subdita Sz spualit intelligendo p p(re)stitu castellu
intelligit iste mudus qui sicud rebelle castr dno suo regi sc deo milit
repugnat sc p puersos i(n)credulis p psecutores in ypocr p volup
tates i(n) impudic p vanitates in supbis et p cupiditates i(n) auaris
et sic bn verifica dcm iohis / q(uia) tot mudus i(n) maligno posit est vn
bn scdm interptu qd con vos est qr qd qd con deu est et est q
omes suos suos Vel addit qd con vos est i opposito vobis
sibi eni ibant i ierlm abest(?) longa mo res que est an me illo mo
dr esse con me et stati inuenietis qr sine magna sollicitacioe
querendi et etia stati qr patz an introitu ciuitatis inuenietis ibi
asina alligata Vbi scim addit qd 2m btm ieronim et rabanu
iurisalem erat tn asina qm vsui paupm deputata qua vtitur
qui indigent ea et ope copleto reptauit et qr xpc p salute hom
venit i mudu io et ipsi voluit isto qm euali / spualit in misit qd
asina no p equo ul mulo nec et p asino addesignand mistice qd
dina gra facilius sbueit pctori cognoscencia et infirmitate qr
asina cu sit femina debilior et vilior est alijs pecoris etc io ca
asina e at simile fructifer onerifer et laboriosu eqs at sterilis
est et lusoriu / a mulis vo pene sterilis / mo dns diligens simules
fructiferos castos et laboriosos elegit asina p alijs Spualit 2m
glosa ordinaria asina refert adindeos pullus vo adgentes et
dt b. crisostom qd ist alib3 xpt quasda similitudies hoies deu ul
dei filiu no agnoscentes st assimilati bn sicud hor al est vidu
ifirmu et stultu sic fuert hoies an xpi aduentu anq em per
catam liber habum arbitrio sequi volutate dyali a no pq
qr at cecidimus p pctm dyalo nos obligamus ut ia nra virtute
euade no possum sicud nauis fracto gubnaclo illuc duci quo
tepestas voluit sic et ho absq dina gra et auxilio dino pdito
p pctm qd no vult agit et qd dyalus vult admittit / ecce i(n) ho
miseria sc qntos pcto que nos debet moue adquerendu pt bes
tialis similitudo qr de hoie iumtu fcm est psalta ho cu i honore
esset no intellexit / so cpatus e iumetis insipietib3 socys tertio
dt asina et pullu eius / 3o spualis ligacio qr deliberis fcus e ca
ptiuus osce qrto ligauit eu xpt mal suis et io dt hic alliga
ta et sic no mete glose p asina fca ppls iudaicus q erat
stultus et adanniora inflmus sc adspualia et celestia / s ad p(er)piora

5

fortis sc̃ ad temp̃alia videmus eciam q asinus no portat onera in terra
et no q solus matheus dicit de asina cu tn̄ oēs alij euang̃te scrib
de pullo asine & hoc io q̃r doctores q solus matheus scripsit ebreis
ex quorum sunt ebriaice alij vo tres scripserunt g̃ce gentilibus io de pullo
asino lascino & nodum iugo legis cregato locuti sunt & marcus euangelista
addit super quem nus hominum sedit q ante xp̃i adventum nus apostolus
docuit paganos & dicit nus q̃patie q valde pauci r̃o iudeorum sc̃
solvite & adducite mihi hic cca debita q̃equãz q̃misse auctori
ta apponit sc̃ solue apto & hoc ē auctoritatis ãministratie 2o
adduce sc̃ quasdem ad p̃pin & hoc est bonitatis inductive 3o illos
q̃cupiscere & c̃ ps̃ima amoue & hoc bbo virtutis vn dicitur
solvite 2o dicit & adducite & 3o subdit sicque vobis aliquis dixerit
& hoc vltimum addit q̃ no opt sua p̃ necitate sed apt̃ aliorum vtilitate
volt eciam aliquorum quasdam apt̃ aliorum salutem ut dicit nicolaus gorra
sr̃ matheum et confestim dimittet eos sc̃ sine q̃tradictione vnde
dicit b cristus q virtus dm sc̃ xp̃i q̃paruit corda custodium il
lorum animum aduandum & gaudendum ignotis sc̃ & hoc ad totum h solebat
approbacio q̃solacionis & implecio q̃phetice auctoritatis vn hoc q̃phecia q
tendit aduentum aduentum & 2m hoc pns exemplum q̃sumit duabus
domini et dictum est i p̃pho & hec q̃phecia zacharie nono vbi dicit
dicite filie syon vn sciendum licet zacharias dicat q̃pulta satis
filia syon tn euangelista curatus magis s̃ensum q vba sic allegavit dicite
filie syon & q̃bis istis q̃mendabilis ostendit adventus dm p̃o tn q̃
admirabilis cum dicit ecce q̃d est signum q̃mirationis 2o venabilis
predicator cum dicit rex q̃d est nomen honoris 3o ostendit desiderabilis
cum dicit tuus 4o p̃mtabilis q venit cui potius deberes ire
adeum 5o vtilis q tibi 6o amabilis q mansuetus euntes autem
discipuli hic po acta implecionis p̃que figuratur q̃ursio gentilitatis
& p̃o p̃o acta discipulorum 2o ibi plima at acta discipulorum
sr̃ quatuor p̃ij ē solue 2o adduce ibi & adduxerunt 3o i sorte
& tangi ibi & imposuerunt 4o ē deo coopari & i i ibi & eum
desuper sedere fecerunt vn dicit euntes at discipuli sc̃ q̃sequendum
mandatum eis a magistro commissum fecerunt sicud precepit illis ihc
vn marci vlt dicit euntes i mundum vniversum predicate evangelium omni
creature & adduxerunt asinam petri petrus duxit asinam phyl
lippus pullum ut supra tactum est & imposuerunt sr̃ eos vestimenta
2m bernardum iccum vestes apl̃ica est virtutum doctrina & ecclasticorum
dogmatum & sacre scripture de scripto vaia quibus sc̃ aia instructa fuit
& ornata sessore dignum hic no metur vn dicit apocal p̃mis b
qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet & eum desuper se
dere fecerunt vbi i mu coopari dine sessioni q̃d sit admirado
p̃seuerancia integra cooperatores eum dei sumus dicit aplus
plima at turba hic ponit tres actus turbe q aliqui straverunt

d q no festum de azi
super q sedit deus &
fuit valde ho hora
tamen fuit festum de
sta trinitate nunquam fuit v
de hoc estatus & flagel.
dicit q̃plausus & honor
super azima d pe sub
tu sunt & nudas
fuit ut aq pasy ma
predixit de q curas
no est q alia q
ipe tengit no legu
& sautates sr̃ ut p
illa recepti sunt
de hoc estatus mirabilis
fru ma recep fuit
v d p presso q v
est magis relig
& est hora q statim
scilicet de passione q
de hoc gaudere de frui
passio ibi eum e bud
letem et estem
letem s deamore
nos onp & eu bud
apud nos at q gle
bud estem s de pmis
mo q tot sr & fuert
q oprimit filium dei &
bud ho tu agnus dro
reus immolari p nob
vel an sr dies passe
ad sunt & l q in q
nob patet ut figura
eo sr iple ut ibi p

slero vell q dorpe azie
forte pridie erat

[illegible] historia [illegible] ad compassionem [illegible] et [illegible]
ipm suscipe [illegible] vnd [illegible] ad spualem intellige [illegible] flectens [illegible]
[illegible] corpus [illegible] quo ad [illegible] st [illegible]
[illegible] ad [illegible] applicata [illegible] p motem [illegible]
[illegible] i mediu [illegible] morte [illegible] sanitas [illegible] q [illegible] vadias [illegible]
plares [illegible] [illegible] angelo ut [illegible] quo fiat
[illegible] qui [illegible] nullo volens no [illegible] alta p [illegible] sup [illegible]
fuit [illegible] infecta.
[illegible] vinet [illegible]
sup oes [illegible]
[illegible] exaltata
[illegible]
suscept [illegible]
[illegible] fuit [illegible]
[illegible] vadig [illegible]
[illegible] suscipe [illegible]
[illegible] meruit suscipe
[illegible] morti
p [illegible]
[illegible] duos [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible]
[illegible] assumendo [illegible]
[illegible]

vestimta / et spualr sic mir ea corpa sua aqui tradiderit xpo deuo
ad supplicia vt sci martires aly ramos de arboribz sz illi q pbet
eod vita et quas actes sanas aliis hoibz ut sci cfessores aly cla
mabat osanna ut pcipue pdicatores doctores et infor[ma]tores et d
quae dns hunc honore nec suscepit cu tn quesitu ut i regem
eligeretur fugeret vt dr ioh vi° adhuc videt b aug q dns pcon
gruitate tpis et hoim opaba dicta na pp[ri]a fugiens a plebaba
adulata nobis pbens exemplu q in ppie sit nobis cauendi re
cipiendi et dns no fecit contria sz dr b crisostos i omelia ideo
cu tata gla est ingressus ciuitate ut aplici videor cogitaret
modica q no mors eu vrgebat sz ipe magis adulsio se mor
tem appellabat et hoc sibi pi opponit dicens si xpc eos pnocauit
forte de morte sua eos i nopios fecit et videt absit q nunc ut
eos noult facent qd eu nolebat sz ut possent qd ipe volebat
facultas eis data est no muta voluntas hoc ille sc osanna
filio dauid / 2m beda osanna dr ab osi qd est 2m eu in tertio
et anna idest salua et dici osanna q osalua / sz 2m b ieronimu
est hebraicu apoitu ex integro et corrupto / osi em est vbu
et vz tn qm obsecro et anna idest salua et te di osanna q
obsecro salua vel obsecro saluifica tm designat osanna et id
qd sc ieparet uideri de psal 2ia sz / confitemi dno qm bonus
ibi sc bndcus qui venit i noie dni vn dr vltig in q̃totu / tbe
at que pcedebant hoc est quo ad doctores veteris legis
qui pcedebat i carnacoz xpi / et que sequebant quo ad doctores
noui testamti qui oes p aduentu xpi i vna fide cfessione
laudis clamabat vn ioh viii° dr quo ad pcedentes xpi ad
ventu abraham pr vr exultauit vt videt die istu / sed
quo ad sequentes di ysaie xlm° ab oriente cgregabo seme tuu
et ab occidente cgregabo te illi inquam omes clamabat eode
uocae dicetes osanna idest saluifica filio dauid idest per
filiu dauid sz xpm ipe em saluus fecit ppim suu a peccatis
eoz di mathei p° clamabat inquam / bndcus qui venit i noie
dni / inquo cfiten eius diuinitate / et clamabat bis osanna qr
xpc est saluator 2m vtraqz nam / 2m em diuinitate e salua
tor efficie / 2m humanitate vo meritorie vn dixert osanna i
altissimis idest salua i excelsis qui pus saluabis a miseriis / et
ca duplex salus vna i liberacoe pene alia i collacoe etne
gle sc sa[cer]m q dr machaus gorra sz illud tantu bndcus q venit
q in mitig solet libent recipi xpc duo pp° xpc sz bonitate
2° xpc mittant autoritate abust cmedat hic xpc a pp[ri]a
bonitate cu dr bndcus qui venit / amittent autoritate cu
sc in noie dni idest a dno deo missus vn ad gallat crto dr

bndcus i ab ad ptis [illegible] [illegible] facies [illegible] p [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible]

in ista parte ondit nobis deus per zacheriam solum propter spiritualem aliud exercitus et erant nos quod post alaz ad prima sibi auditum et attendendum pro Thoma iudicis bellum adventurum sed quia deus scit quod multi sunt qui amicum a malo non revocant ut ego eos non possum per corporalem [illegible] est eterna [illegible] a peccato igitur [illegible] qui [illegible]
ad increpacionem malorum [illegible] alloquitur deus filius dura eternitate i. [illegible] [illegible] et dolere et [illegible]
corde sunt et in malis obstinati sunt quod nulla mea [illegible] proficient verbis tuis ego mitto ad eos te et alios predicatores ad arguendum eos ad arguendum quod mala eorum non [illegible] [illegible] [illegible] si audiat forte illa [illegible]
qui nolunt audire [illegible]

Cum venit plenitudo temporis misit deus filium suum [illegible] adventum christi qui est nobis multum utilis non enim venit ad nos sicud multi principes ad suos subditos venit ut ipse auferat nostra sed ut det nobis sua dat enim nobis omnia sua scilicet regnum suum nobis in possessionem Mat. [illegible] possidete paratum vobis sicut corpus suum in refectionem Iohannis vero caro mea vere est cibus sicut sanguinem suum in ablucionem Apocalipsis [illegible] lavit nos a peccatis nostris sanguine suo sicut animam suam in redempcionem Iohannis [illegible] animam meam pono pro ovibus meis sicut dat nobis deitatem suam in instruccionem Iohannis [illegible] hec est vita eterna quam nobis dignetur [illegible] deus in seculorum secula

Erunt signa in sole et luna et stellis [illegible] amen [illegible]

Istud evangelium scribitur originaliter Luce [illegible] et equaliter Mat. [illegible] et marci [illegible] et potest applicari ad predicandum [illegible] enim in [illegible] dictum est de adventu [illegible] christi scilicet incarnacione qui est amoris et nunc [illegible] agitur de adventu secundo qui erit timoris et iusticie ut qui magis diligit iusticiam dei [illegible] [illegible] [illegible] magna est distancia inter adventum primum christi quo veniebat per incarnacionem et secundum quo veniet ad iudicium quare ecclesia in suis officiis [illegible] quingentis [illegible] evangelium [illegible] evangelio [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] sed ut [illegible] primum ut [illegible] pene quilibet se prepararet ad adventum suum salvatoris et ut quilibet per signa [illegible] evangelii accipiat [illegible] ne aliquid faciat propter iudicem advenientem offendat [illegible] quod [illegible] evangelium [illegible] [illegible] [illegible] domus quam discipuli querebant de [illegible] seculi et [illegible] iudicii [illegible] [illegible] discipuli [illegible] [illegible] utile [illegible] de adventu iudicii [illegible] [illegible] dominum quod est signum adventus tui ad iudicium et [illegible] quando [illegible] dum christus loquitur discipulis suis de [illegible] seculi et [illegible] iudicio quasi dicerent discipuli sicud dedisti signum zacharie et ysaie de adventu tuo [illegible] in mundum sic da nobis signum de adventu tuo secundo ad universale iudicium ita quod possimus te [illegible] et [illegible] [illegible] tempore [illegible] ut boni [illegible] gaudeant de premio quod erunt accepturi et ut peccatores ad te [illegible] tuis terribilibus signis audito [illegible] [illegible] ego [illegible] salvator [illegible] [illegible] evangelium dicens erunt signa in sole et luna et cetera [illegible] [illegible] [illegible] quod rege ad bellum [illegible] omnes sui commovent [illegible] et [illegible] summo rege ad summum bellum [illegible] universitas commovetur creaturarum [illegible] quadruplex creatura commota et secundum hoc dividitur evangelium in quatuor partes principales prima commota est creatura celesti [illegible] dicitur in principio evangelii erunt signa in sole / 2a creatura terrestri ibi et in terris pressura gencium / 3a creatura racionali ibi arescentibus et [illegible] [illegible] creatura intellectuali sicud in angelis ibi [illegible] virtutes celorum / 2m [illegible] b. thomam dividitur in duas partes quod in prima [illegible] [illegible] in 2a [illegible] boni ibi [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] dividitur in duas partes in prima [illegible] [illegible] [illegible] in 2a describitur [illegible] adventus ibi et tunc videbunt filium [illegible] [illegible] [illegible] erunt signa [illegible] [illegible] signis in sole et luna et [illegible] dicunt [illegible] matheus et marcus scilicet quod sol obscurabitur et luna non dabit lucem suam et stelle cadent de celo [illegible] quod solem et lunam obscurari in adventu iudicis intelligitur [illegible] [illegible] apparent [illegible] [illegible] apparent ut

[illegible] est fortitudo [illegible] et [illegible] quod [illegible] quod [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ad bonum vel ad malum qui [illegible] [illegible] et i. familia [illegible] [illegible] ad [illegible] suum [illegible] et [illegible] quam [illegible] fuit [illegible] et non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] nobis et [illegible] [illegible] quod [illegible] peccatores et ad [illegible] [illegible] non [illegible] mali sunt [illegible]

[illegible] quo stelle cadent [illegible] vocantur ex maiori [illegible] q[uod] cadunt de celo quo ad [illegible]
amittent lucem et non lucebunt [illegible] fiunt q[uod] cadunt [illegible]
[illegible] orto sole [illegible] glosa [illegible]

maiori lune claritate superveniente unde dicitur q[uod] erit tanta claritas adveniente
xpo ad iudicium q[uod] claritas gloriosi corporis xpi obfuscat lucem solis et
lune ita q[uod] sol in aliis obscurabit non propter privacionem lucis sicud fit ecli
psi naturali solis, nec eciam obscurabit per suam lucis diminucionem s[ed] maiori luce
superveniente cessabit in eo quo ad apparenciam sicud iam orto sole stelle
obscurantur. Et vacat intelligendo ut vult iacobus de voragine super
mathei q[uod] virtute divina retrahitur lucem sol a sole sibi tamen sol per
manente ut eciam s[ecundu]m fuit tempore passionis xpi. Adhuc tamen alii dicunt q[uod]
sol retinebit lucem sue naturalem qualitatem s[ed] non irradiabit et quia
luna per irradiacionem recipit lucem a sole sequitur eciam q[uod] tunc temporis luna obscu
retur seu eclipsetur remanente tamen in eo proprio lumine quod concepto habe
puta q[uod] apparet sicud sanguis ut dicitur apocal vi. Secundo modo potest
intelligi dicit stellas cadere de celo, unomodo vacat et non est verum na
3m p[ro]p[ri]e in de celo et mundo stella est densior pars sui orbis modo or
bes celestes non cadunt quia non sunt ignee nec leves utpote proprie ibidem
Secundo modo intelligitur apparenter et adhuc dicuntur dicunt cadere primo
q[uia] cadunt quedam impressiones que a vulgaribus stelle nominantur in tanta
copia q[uod] quasi tota multitudo stellarum cadere videtur. Secundo modo intelligitur
per obfuscacionem luminis earum stellarum et hoc adhuc dupliciter primo propter maiorem
lucem supervenientem sicud fit omni die mortu solis s[ed] hoc non est mirabile
2o modo q[uia] lucem suam retrahunt ut dicit Iohel 2o, stelle retraxerunt
lucem suam et hoc forte est ideo q[uia] splendor stellarum forte resultat ex
copte irradiacionis solis s[ed] sol irradiacionem perdit ut dictum est ergo stel
le in irradiacione deficient. Potest eciam ad maiorem informacionem totum intelligi
spiritualiter et mistice, unde hec omnia dicuntur obscurari q[uia] xpus sol spiritualis est
xpi qui tempore adventus eius obscurabitur q[uia] non faciet tunc signa sicud fi
delibus sicud ante, eciam tunc tanta erit tribulacio q[uod] qui nunc xpianus aude
bit xpm confiteri ideo nomen xpi obscurabitur in mundo. Similiter luna mistice
est ecclesia que tunc non dabit lucem virtutum et signorum. Sic eciam per solem
potest intelligi status pape et per lunam status imperii. Sic per solem status
clericalis et per lunam status laycalis. Sic per solem status religiosorum et per
lunam status secularium et q[uia] moribus eorum signa virtutum et bonorum
operum iam obscurantur ideo tempore [illegible] inanimis adventus xpi. Sic suo modo
stelle mistice s[cilicet] fideles sancti eiusque ecclesie militantis qui tunc cadent i[d est] cadere
videbuntur de celo fidei vel intelliguntur maiores eiusque ecclesie qui reputantur
tamquam stelle qui tunc cadent de proposito adherentes antixpo s[ed] et [illegible],
persecucio [illegible] ubi s[ecundu]m q[uod] quadruplex seu quadruplex persecucio erit
[illegible] in eis prima racione tirannorum qui consurgent ad opprimendum populum et
terras civitates villas et castra destruendum, 2o racione hereticorum
et infidelium fideles impugnancium, 3o racione ypocritarum sub specie sanctitatis
in alios [illegible] et tamen plures ad decipiendum q[uod] videtur salvandum
credencium, 4to racione antixpi qui erit ceteris crudelior unde dicitur
daniel vii videbam in visione noctis et ecce quatuor bestie magne

[illegible] terre arescet [illegible] statim [illegible] ad quos dicitur [illegible] in diversis quia sicut [illegible] secundum [illegible]
[illegible] et impugnabit [illegible] secundo [illegible] tamen [illegible] et confortabit [illegible]
[illegible] celestium [illegible] fulgebit [illegible] et secundo [illegible]
[illegible] ab humore [illegible] arescit [illegible] et [illegible]
[illegible] fortitudine vel [illegible] gloriae [illegible] et [illegible] mala [illegible]
[illegible] futura [illegible] mala [illegible] de celo [illegible] et subito [illegible]

ascendebat de mari sed potest etiam intelligi sic fiet pressura gentium in terris quia fugient omnes gentes a locis maritimis versus medie ut se mutuo affligent nunc signum dicitur in litera confusione sonitus maris qui sonitus causa elevationum et depressionum maris que elevatio et depressio non potest fieri sine magno sonitu scilicet arescentibus autem hominibus unde sequitur quod tribulatio et tribulatio solum erit malis qui non sunt in dilectione dei fundati nec in fide radicati sed solum mala concupiscentia igniti ideo tales sicut arbores humore deficiente steriles arescunt unde adveniente homines arescent et pallescent pre timore malorum provenientium et hoc propter concursum sanguinis ad cor magis enim fit pallor ex timore igitur et maxime ita quod homines corporaliter infirmantur et subito moriuntur propter mixtionem et distemperationem aeris corporaliter arescent et terre [illegible] non sunt firmiter in fide radicati nec in dilectione fundati et sunt steriles in bono opere scilicet naturae virtutes celorum movebuntur ubi sciendum quod per virtutes celorum intelliguntur angeli de nono ordine sancte hierarchie qui dicitur motum primo quia illorum est miracula facere circa mundi finem sed quoquo modo per plures fiunt miracula in scriptura ideo vero moveri dicitur // 2o dicitur moveri non motu perturbationis sed quasi admiratione illorum que videbunt nova in adventu iudicis celum [illegible] et tunc multa fient que prius non fiebant vel dicitur moveri ad iudicium veniente unde beda quod fiunt tabule que tenent columne quod terra [illegible] pati [illegible] celorum predixi gentium vel movent sicut omnis creatura deo cum insensatos sicut dicitur sapientie v. [illegible] an etiam sint plura signa adventu domini precedentia quod hic ponit in litera respondeo quod non quod sicut habet scolastica hystoria beati iheronimi in quodam libro hebreorum invenit xv signa xv dierum precedentium adventum domini an autem dies isti continui sint vel interpollati fuerint iheronimus non exprimit primo enim die eriget mare se xl cubitis super altitudinem montium stans in loco suo quasi murus / 2o die tantum descendet ut vix videri possit / tertio belue marine apparebunt super mare et dabunt rugitum usque ad celum / quarto mare et omnes aque ardebunt / 5o arbores et herbe dabunt rorem sanguineum / 6o ruent edificia / 7o petre adinvicem collidentur / 8o fiet generalis terremotus / nono terra equabitur undique in superficie / decimo exibunt homines de cavernis et ibunt velut amentes nec mutuo poterunt colloqui undecimo surgent ossa mortuorum et stabunt super sepulchra sua / duodecimo cadent stelle / tredecimo morientur viventes et cum mortuis resurgent decimoquarto ardebunt celum et terra quindecimo fiet novum celum et nova terra et homines resurgent a mortuis Et dicit nicolaus de lira quod licet in libris hebreorum legantur multa sunt vera tamen ibidem etiam multa falsa sunt [illegible] et ideo in dubium de veritate et falsitate illorum que ibi habentur doctoribus relinquantur nec tamen de veritate signorum hic in textu positorum est dubitandum sed etiam tunc videbunt filium hominis hic post signa predicta ostendit adventum iudicis [illegible] circa [illegible] quod [illegible] tunc quod [illegible] tempore mediatio vel medio quia [illegible] certum est quod dominus veniet iudicare seculum sed qua die iudicium sit futurum ignoratur primo nec homo nec angelus nec [illegible] ideo quod homo scit diem iudicii futuri sed communiter sed solus pater [illegible] quod [illegible] non scit eam [illegible] tamen scit [illegible] cum patre [illegible] dicitur nescire illa hora secundum eius humanitatem vel secundum augustinum nescit quia minime eam scire facit [illegible] quare pater [illegible] voluit hora iudicii

[illegible] petrus [illegible] et [illegible]
[illegible] illud ad [illegible]
[illegible] de celo [illegible]
[illegible] super [illegible]

pre timore malorum [illegible]
[illegible] ex timore [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] ad
[illegible]
[illegible]

esse incognita videt b. gregorius q[uod] io ut eadem sine intermissione nos parare[n]t
vn[de] dicit matthei xxiiii vigilate q[uia] nescitis diem neq[ue] horam [illegible] quare dicit
in l[itte]ra videbunt filium hominis et non filium dei dicendum q[uod] hoc est io ut in
telligatur q[uod] in forma humana iudicaturus erit mundum vn[de] dicit beda in eadem car
ne veniet iudicaturus qua venit iudicandus etc[etera] in forma humana apparebit
signa sue passionis s[cilicet] eius cicatrices vulnera in corpore crucem clavos lanceam
et alia signa sue passionis et hoc io [illegible] ut impleatur quod dicitur [illegible] in [illegible]
videbunt in quem transfixerunt // 2o fit hoc in declaratione sue misericordie ut omnibus
pateat q[uod] misericorditer boni sine ullis meritis sunt saluati // 3o fit hoc
hoc ad evidenciam sue iusticie ut aptissime ostendatur q[uod] mali iustissime
sint dampnati eo q[uod] tantum precium sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] et cum
potestate magna dicitur quod hoc intelligitur [illegible] q[uod] veniet cum potestate q[uia] veniet
cum ipsa virtute que tanta est q[uod] nullus potest ei obviare [illegible] tam magnos
q[uam] parvos iudicat vel cum potestate magna id est cum tota curia celesti
qui bonos colliget et malos compellet ad infernum et veniet cum maiestate
ad manendum et cum potestate magna ad [illegible] [illegible] vn[de] [illegible] veniet in humilitate
et misericordia sua [illegible] veniet in gloria et misericordia [illegible] [illegible] [illegible] hoc e[st] dubium
an tam boni q[uam] mali iudicem videbunt et [illegible] q[uod] sic / mali ad terrorem
boni ad gaudium sicut dicitur iob xix et videbit faciem eius in iubilo [illegible]
[illegible] an videant eum tam boni q[uam] mali una glosa dicit [illegible] videtur b. augustinus
in libro decimo tercio de civitate dei dicens q[uod] visio claritatis eius qui est bonis et malis
et [illegible] est q[uod] in iudicio talis apparebit qualem decet ipsum apparere iudicio
et delectanda electis et ad confusionem reprobis / [illegible] in forma glosa erit talis quare [illegible]
[illegible] videre iudicem in forma glosa est ipsum videre [illegible] deitate [illegible] videre
deum sic e[st] vita eterna [illegible] illud iohannis xvii hec e[st] vita eterna ut cog
noscant te solum verum deum et [illegible] felicitatis non potest competere reprobis / [illegible] [illegible] [illegible]
hac [illegible] quidam theologi dicunt q[uod] mali non videbunt deum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quantitate potest tamen dici q[uod] corpora glosa ostendit se modo [illegible]
[illegible] [illegible] valet ab oculis corporeis et incorruptibilibus videri sicut [illegible] [illegible]
surgentibus [illegible] iudicio ostendit se omnibus [illegible] [illegible] eius glosam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] meum signum in bono ut videant qui me oderunt et confundantur
et hoc [illegible] fit in forma glosa / licet ergo ita videre iudicem sit ipse delec
tabile pacientis tamen est valde [illegible] q[uia] erit malis in magna confusionem
videre gloriam [illegible] cui fuerunt inimici [illegible] [illegible] dubitatur an solus [illegible] in [illegible]
extremo iudicio sit iudicaturus et q[uod] sic videtur q[uia] omne iudicium [illegible] esse in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod dampnabit malos [illegible] solus [illegible] est huiusmodi in proposito
[illegible] [illegible] [illegible] q[uia] veniet cum virtute et potestate magna et [illegible] dicit math
xix sedebitis et vos super sedes iudicantes duodecim tribus israel [illegible] [illegible]
q[uod] actus iudicandi [illegible] attribui dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et sic
tota trinitas iudicabit // 2o actus iudicandi attribuitur [illegible] [illegible]
delegata [illegible] [illegible] iudicabit ut [illegible] [illegible] si velles loqui de actu iu
dicii qui [illegible] assessori sic attribuitur [illegible] [illegible] qui cum [illegible] iudice
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] leges et consuetudines regum [illegible]
sicut [illegible] apostoli et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus iudicandi aliquem
attribuitur [illegible] sicut illi dicuntur iudicare qui iudicandi [illegible]
[illegible] [illegible] ipsum [illegible] et ita [illegible] [illegible] iudicabunt q[uia] omnes [illegible]
[illegible] iudicem [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] modi iudicandi primus

[illegible]

[illegible]

est auctoritate ordinaria quo iudicabit tota trinitas / 2a est auctoritate dele-
gata qua iudicabit christus ut homo / 3a est condignitate assessoria qua iudicabunt
apostoli et viri perfecti / 4ta est approbacionis quo iudicabunt omnes sancti. Posset poni ad
dubium quia licet christus auctoritate iudiciaria delegata sit solus iudex vivorum
et mortuorum appellando tamen assessores eciam iudices et ymitatores christi esse
alias dicendi ut patuit / tercio sciendum non iudicabuntur sed cum christo iudicabunt
unde sciendum quod in extremo iudicio .4or. erunt ordines aliqui iudicabuntur et dam-
nabuntur ut mali christiani alii non iudicabuntur et tamen dampnabuntur ut infideles
quia non credunt iam iudicati sunt alii autem iudicabuntur et salvabuntur ut me-
diocres et occulti boni christiani. Secundo dubitatur de loco finalis iudicii scilicet in quo loco
fiat. Dicendum secundum doctores quod in valle Josophat. Secundo dubitatur quomodo omnes homines
poterunt esse in valle Josophat cum vix tota terra capiet eos. Ad istud
respondent doctores quod christus faciet finale iudicium in aere super montem oliveti
et ibi circa ipsum in aere electi congregati erunt omnes electi reprobi autem omnes erunt
in valle Josophat super terram ad sinistram eius qua dilexerunt in hac vita
et si omnes non possunt ibi esse dicuntur tamen ibi esse sicud mille mille homines
dicuntur esse in domo quamvis tamen domum non tangant et erit iudex ita alte
in aere sicud apostoli viderunt eum in ascensione et ibi videbitur ab hominibus
per totum. Secundo dubitatur quare christus veniet ad iudicium in nube circumdatus. Dicendum quod
duplici de causa secundum oriene(?) primo quod sic ascendebat ita eciam veniet sicud di-
citur in actibus primo / 2o quod tanta erit claritas corporis christi quod oculus humanus nisi
nube esset circumdatus non posset ipsum videre unde dicit propheta nubes et
caligo sub pedibus eius et illa nubes non est facta ex vaporibus propter nimiam
caliditatem in tempore vigentem sed est facta virtute divina per ministerium angelorum
creature condensata ut quidam dicunt. Unde Jacobus de Voragine dicit quod re-
manet in nube id est in societate angelorum qui dicuntur nubes quia sunt alti
elevati et in celestibus quiescentes. Sequitur his itaque fieri incipientibus et hic in-
mutur ipsorum spiritualium ne in presencia deficiat fidelis consolacio et innuit
adhuc inducendo similitudo que erit adaptata proposito. Dicit ergo postquam hiis autem
circa quam licet dubitatur qui sunt isti debentes levare capita. Dicendum
quod sunt electi qui cum hec fieri incipiunt isti debent levare capita sua et
respicere te quam hic crediderunt et regem quam semper videre desiderabant
et regnum quod accepturi sunt. Secundo mistice potest sic intelligi. Vos iusti et electi
respiciatis scilicet oculo mentis ergo tamen bona vobis adeo collata ut vere gaudeatis
et levate capita vestra id est mentes vestras tamquam gaudentes et non timentes
quoniam appropinquabit redempcio vestra scilicet ut liberemini a ludibrio dyaboli
a fastidio mundi et ab oppobriis carnis. Vel mistice sic / levate capita vestra
id est vires superiores anime vestre ad deum qui dedit vobis bona gratuita
propter quod appropinquat ipsa gratia que est vestra redempcio a viciis a reatu pene
eterne et a servitute dyaboli. Et dixit illis similitudinem. Ubi ut predicta
melius credamus et apprehendamus apponit similitudinem sensibilem dicens
videte ficulnea. Secundo dubitatur quare specialiter dicit hic de ficulnea. Dicendum secundum
Crisostomum super Matheum quod ficulnea prius alias arbores viret et floret
ymo eciam ficus in omnes arbores ulterius producat folia et ergo
difficulter producat fructum suum cum ficus inveniunt et sic est certum
signum ipsius estatis. Alia causa est propter dignitatem ficus quia secundum

1454

Plures doctores sentiunt quod sicut homo et mulier in quo fuit facta prevaricatio fuit ficul-
nea cuius fructum contra mandatum fregit ideo ut illa transgressio reducatur
ad memoriam apostolus quam etiam erat illud contremiscimus videre ideo specialiter dicit hic de ficul-
nea Sed dicitur quod tunc ad illud textum quem Adam singulo hoc dampnavit secula
pomo Dicitur quod pomum non est ibi proprie sed communiter capitur tamen videlicet sicud fructus
sicud et pomifera arbor fructifera dicitur unde vbi dicitur pomifera ligna
id est fructifera non fructuosa ac quibus fructus rotundi non habent cortices sed duras
potest dici pomum Subditur interpretatio et omnes arbores hoc dicit propter hominum
salutem quilibet enim homo est arbor ideo videat quod bonum fructum faciat et sciet
quod prope est ei estas si autem non vel non bonum fructum faciat timeat quia hyems
est Unde legitur scriptum in porta atheniensium arbor es si ergo siluestris time
si campester fuge si ortensis gaude quia arbor malus siluestris nascitur
in nemore et est inutilis ideo congruit igni et ideo dicitur ei time scilicet ignem
Campestris et fructum si faciat tamen quia in publica via sine clausura stat statim
antequam maturescat destruitur ideo ei dicitur fuge Ortensis vero quia sub bona custo-
dia et cultura fiat fertilis fructum producit propter ideo dicitur ei gaude Sic nisi
fructuosus sis et igne eterna timeas illa fugias et caute te custodias vt
tandem gaudeas et perstate in proximo regnum celorum intelligitur nam te nebula
in memoris transibit et dies eterne vite sub vero solis claritate fulge-
bit vel misterie prope est estas idest caritas quia caritas bona opera reddit matura
et deo accepta sicud estas fructus maturos reddit Amen dico vobis
Sequitur tertium affirmacio predictorum Sed dicitur quod intelligitur per hoc quod dicitur in littera generatio
hec Dicitur quod per hoc potest intelligi iudei aut totum genus humanum vel quidquid
sedulum quia secundum Nicolaum de Lira continuatio omnium fidelium tempore antichristi
tamen aliqui manebunt in fide stabiles usque ad finem mundi Sed dicitur quomodo
celum et terra possunt transire cum sint incorruptibilia Dicitur quod non transibunt secundum
suam substantiam sed quantum ad qualitatem que mutabitur in melius nam sol et alia corpora
celestia et elementa multum erunt clariora quam nunc sunt vel potest sic intelligi
quod celum et terra transibunt idest spere celestes cessabunt a motu sic terra et
elementa a transmutacione et ratio huius est quia ista sunt ordinata ad complendum numerum
electorum modo isto fine cessabunt ordinata ad attingendum ipsum Subditur
interpretatio verba autem mea non transibunt Intelligitur sic licet ipsa illa verba trans-
eant tamen sine illorum verborum non transibit sine complemento quin omnia compleantur
in meam ideo videamus deum ut eius amore et gloria sic fruamur imperia et se[illegible]

[illegible] adventu domini nostri ihesu christi [illegible] adventum [illegible]
[illegible] iohannes baptista laboravit ut [illegible] discipulos [illegible]
[illegible]
[illegible] adventum spiritualem [illegible] spiritualiter
[illegible] spiritualiter [illegible]
[illegible] herodes [illegible] iohannem baptistam cepit et alligavit [illegible] capitulo [illegible]
arguebat ipsum propter herodiadem [illegible]

Illud evangelium dominica tercia adventus domini scribitur plene mathei xi et similiter
luce vii et inducit ad adventum domini tercium scilicet ut dominus veniat in devota
animam et mentem. Ad litteram historia huius evangelii est qualiter iohannes baptista fecit inquiri a christo
an ipse esset qui venturus esset redempturus genus humanum de quo aliter prius
dixerat vel an alius esset expectandus. Et sunt tria in isto evangelio notanda primo
tangitur devota iohannis interrogacio, secundo probata salvatoris responsio ibi et respondens
ihesus, tercio subditur inclita precursoris commendacio ibi illis autem abeuntibus. Unde
post dicitur cum audisset iohannes etc. Hoc fuit cum herodes antipa incarcerasset
iohannem baptistam quod fecit triplici de causa primo quia iohannes ipsum reprehendebat
propter herodiadem quam tulit in uxorem cum tamen esset uxor fratris sui philippi
ut dicitur marci vi et ideo herodes ad suggestionem herodiadis incarceravit iohannem
[illegible]. Secundo quia sicut dicit iosephus iohannem multi populi sequebantur
propter eius sanctitatem quia predicavit iusticiam sobrietatem et baptismum. Herodes vero cum
esset alienigena et populo odiosus timens populi [illegible] timuit ut ipsum
ut messiam quem ipse predixit populus in regem acciperet et ipsum eiceret sic ipsum
incarceravit. Tercio ideo quia romani mandaverunt ut nullus sine eorum auctoritate
rex nominaretur. Iohannes vero novum regem venturum et iam natum predicabat. Ideo
missus est in carcerem ibi ergo cum audisset opera christi etc. [illegible] iohannes
fuit sanctificatus in utero matris quare tamen deus permisit eum sic incarcerari et cru-
deliter affligi et occidi. Dicendum quod hoc fecit christus quatuor de causis primo propter suum
meritum augendum quia crescente tribulacione crescit et paciencia in iusto qua cre-
scente crescit et meritum unde poeta nobile vincendi genus est paciencia vincit
qui patitur si vis vincere disce pati. Ita victor ipse fuit victus in carcere
unde [illegible] meruit iohannes coronam. Secundo christus hoc permisit propter signum
dilectionis ostendendum unde dicit apostolus quem diligit dominus hunc corripit flagellat
autem omnem filium quem recipit. Iustos ergo quos diligit permittit tribulacio-
nibus [illegible] ut mundus cum suis delectacionibus eis magis ac magis displi-
ceat et vita presens sit eis in tedium et mors in desiderium ut ardencius deum
semper diligant. Unde dicit apostolus cupio dissolvi et esse cum christo. Et eccle-
siastes dicit iustus si preoccupatus fuerit morte in refrigerio erit quamvis christus
[illegible] sue non pepercit quem tamen fuit sanctior omnibus aliis. Tercio permisit hoc
christus propter venialia que frequenter tribulacionibus [illegible] purgantur ut alibi non
puniantur. Et sic de laboribus presentis vite veniant ad requiem eternam unde dicit
beatus gregorius [illegible] quod lima ferro quod flagellum grano hoc est
tribulacio viro iusto. Quarto deus hoc permittit [illegible] ut hic tribulacionibus [illegible]
[illegible] ut non [illegible] deum si in hoc mundo affligantur. Nam si [illegible]
dei in hoc mundo [illegible] affliguntur quanto magis sunt digni afflictione [illegible]
inimici. Sequitur [illegible] que fuerunt opera christi que audivit iohannes in vinculis. Dicendum quod
audivit ab aliis [illegible] visitantibus christum infirmos sanare et demones
effugare. Unde ante incarceracionem iohannis christus non diu palam predicavit nec multa
miracula fecit nisi quod aquam in vinum convertebat in nupciis. [illegible]
a iohanne baptista incarcerato venit in galileam et cepit predicare et miracula operari
ut habetur mathei quarto et [illegible] eius fama multum fuit diffusa ut cum iohannes in-
carceratus eam perceperit ut dicitur [illegible] unde sequitur mittens duos de discipulis
suis dixit [illegible] quod omnino [illegible] dubitabile [illegible]

[illegible] iohannes duos discipulos [illegible]
[illegible]
[illegible] herodiade [illegible]
[illegible]

[illegible] legitur luce [illegible] suscitato filio vidue [illegible]
[illegible] iohannis discipuli [illegible] iohannes
[illegible] fame divulgacione [illegible] discipulos ut
[illegible] post mortem [illegible] ut [illegible]
[illegible] iohannes fuit [illegible]
[illegible] discipulos suos [illegible]
[illegible] et [illegible] melior [illegible]

quare ergo Iohannes baptista misit discipulos ad querendum a Christo an ipse esset qui
venturus esset cum tamen Iohannes Christum baptizaverat et spiritum sanctum in specie columbe
descendentem super eum viderat et etiam testimonium patris celestis audiverat
quod dixit hic est filius meus dilectus in quo michi complacui ipsum audite unde dicit
Crisostomus cogitare debemus Iohannes qui a spiritu sancto didicerat qui vocem patris
audierat qui columbam viderat nunc ignorat absit sed ipse Iohannes ostendendo
Christum dixerat ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi ut dicit Iohannes
primo Respondetur quod Iohannes per suos discipulos quos misit non quesivit
hoc dubitando sed fecit hoc propter discipulos qui non credebant testimonio quod
dixerat de Christo sed invidebant Iohannes ita presumit ideo per discipulos fuit quare
ut ipsi opera Christi viderent et melius Christo crederent ideo in persona discipulorum
dubitantium proposuit domino hanc questionem dicens tu es qui venturus es quasi
diceret discipuli volunt scire si tu es Christus in lege promissus pro humani generis
liberatione incarnatus an alium expectamus id est expectare debemus Alii sic
dicunt quod Iohannes non dubitavit nec dubitando quesivit de adventu domini
sed per modum desiderii admirationis ut sciret presentis nunciasset in mundo esse
nasciturum seu natum an sit etiam nunciare debet eum ad inferna des-
censurum quod Iohannes interfectus presciuit se moriturum et ad limbum patrum
descensurum et ut sic est sensus tu es qui venturus es scilicet ad limbum patrum
an per te debemus alium expectare sed quod descensus ad inferos est articulus
fidei sicut aliqui doctores dicunt quod nec de illo dubitavit sed more dubi-
tantis gessit illud tamen dictum imponit michi Nicolaus de Lira beato Gregorio qui recedit
ab hoc dicens ad Christum unde dicit ipsum quod Iohannes non fuit minus illuminatus quam alii
prophete veteris testamenti cum quo dicitur de eis hic et iterum quod fuit plus quam propheta
sed prophete agnoverunt Christum non tantum nasciturum sed etiam moriturum ut Ysaye
liii° ergo omnes doctores dicunt quod quamvis sit dictum non videtur tutum in fide
tanti doctoris egregii scilicet beati Gregorii in toto contrarie et dicunt aliqui quod
beatus Gregorius non vult Iohannem dubitasse similiter de descensu ad inferos cum ille
sit articulus fidei et Iohannes fidelis erat credens omnes articulos sed solum de
modo descendendi an solum in anima vel simul anima et corpore Similiter tamen potest dici
quod ista verba non sunt per modum questionis vel dubitationis proponenda sed magis
edificationis unde sic tu ipse es ipse qui venturus es et quod ergo aliud
expectamus et semper recipiemus sicut scriptum est Si autem est quod vel dubitatio tunc
sunt verba discipulorum beati Iohannis et non Iohannis Et exponendo vero istum textum
mistice scilicet de adventu Christi in mente potest sic intelligi scilicet desiderio animato
presentiam salvatoris desiderante unde Iohannes interpretatur in quo est gratia
dei id est spiritu sanctificatus cum ergo huiusmodi spiritus esset in vinculis et in temptacionibus
mundi carnis et dyaboli que sunt vincula ipsius spiritus Et cum audisset
opera Christi scilicet considerationem beneficiorum dei mittit per ista desideria ad Christum
duos discipulos scilicet timorem et amorem timorem a malo cohibentem et amorem
ad bonum faciendum instigantem per quos discipulos ait illi clamans voce cordis
et oris tu qui non despicias cor contritum et humiliatum medicus in pena in-
terna misericordia scilicet tu es qui venturus es ad meam consolationem cum tua
presentia me corroborando contra temptationes huius mundi an alium expectamus
quod negative dicitur videlicet nullum quia nisi dominus custodierit civitatem in va-
num vigilat qui custodit eam sed et unus ille verbi tamen salvatoris

[illegible]

probata Christo cum dicit euntes dicite Iohanni ubi dicitur caeca litera quae sic
non videbat eis manifeste se esse messiam cum de hoc dubitaret sed dixit
eis ut renuntiarent Iohanni praedicationem et operationem eius unde Io 10 quia voluit
opera quae testimonium eius non solum dare probabant sed etiam opera / hoc est apostolus
oculis auribus credidit sicut magister scientie quod verbis ut dicit quod se ipsum dicere
operum voluit sed potentia miraculorum et doctrine sue firmitatis testimonium
debebat prophetiae de Christo unde de operibus eius scriptum fuit Ysaie xxxv ubi
dicit tunc id est in adventu Christi aperientur oculi caecorum et aures surdorum pa
tebunt tunc saliet sicut cervus claudus et aperta erit lingua mutorum
Glossa. unde littera est sic intelligitur cum dicit caeca videt claudi ambulant ibi
secundum quod sic sed debet ita intelligi / caeci vident id est illi qui fuerunt caeci
vident et sic deinceps et postea littera corporum dicitur / primo sic caeci sunt
mente sed corde videt corporaliter et materialiter per fidem et dilectionem infusa / clau
di scilicet corporaliter per membrorum abilitatem et spiritualiter passionum debilitate
ambulant scilicet officia membrorum recipiendo et virtuose operando in bonis
perficiendo / surdi scilicet pauperum obtusitate et mentis obstinacia audiunt
scilicet corporalem auditum scilicet pauperum operacionem et spiritualem sermonem recipiendo
mentis obedienciam et verbum gratiam / leprosi scilicet peccatoris feditate et er
roris varietate mundantur per sanitatem venustate et per doctrine veritate
mortui scilicet corporaliter per separacionem animae a corpore et spiritualiter per alienacionem
animae a deo resurgunt scilicet primi ad vitam nec alii et ad vitam gratiae
unde dicitur Deuteronomii xxxii ego occidam et ego vivere faciam et pauperes
scilicet spiritu evangelizantur id est per verbum instruuntur seu illuminantur unde
Mathei v beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum caelorum Glossa quae
sic ponitur sit mentio de pauperibus quod de divitibus secundum nomine quod per
pauperes possumus hic intelligere omnes qui carent virtutibus sive sit pa
uperes in rebus corporalibus sive divites nam omnes tales per evangelium
illuminantur. Alia dicit quod pauperes facilius convertuntur quam divites quia divitibus
angusta est sapientia nam divites habent consolaciones temporales quae in eis
verbum dei suffocant et impediunt doctrinas spirituales unde ex hiis operibus
discipuli poterant intelligere quod ipse erat qui venturus erat quod Iohannes
non ignorabat cum esset hic quia de ista sed de Christo prophetice dicunt predicta
ut patuit. Alio modo hec litera potest intelligi mistice de exhortacione spiritus
nam sancti per divina operacionem cui deus dat per suam occultam inspiracionem ut
admonicio removeret beneficia conceptibilia et quomodo fuerat consideranda
et corpore sic caeci id est oculi mentis qui nec se ipsos nec deum cogno
verunt nunc per gratiam dei vident deum et eius voluntatem cognoscendo
et se ipsos et suos defectus considerando / claudi etiam id est affectus mentis
ad operacionem boni per caritatem inflamati ambulant non solum de malo
in bonum sed etiam de bono in melius / leprosi etiam id est appetitus carnales
rerum terrenarum delectacione maculati per gratiam mundantur ut non terrena sed
celestia proordis medicina appetant / surdi etiam id est affectus conditacione
temporalium obdurati vel obscurati per inspiracionem spiritus sancti audiunt se ipsos
ad preceptorum dei predicacionem convertendo / mortui etiam id est mali homines
per peccatum mortificati resurgunt per gratiam accepcionem que confert vita non
solum hoc sed etiam operibus bonis per peccatum morte mortificatis / pauperes
etiam in virtutibus et bonis operibus evangelizantur omni bono per doctrinam

[illegible]

[illegible]

[illegible] q diuina quid scio si abiecti fueriti non de [illegible] moriendo [illegible]
[illegible] morte [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] vite [illegible]
[illegible] ad [illegible] auditus [illegible] ad [illegible]
[illegible] motus de loco ad locum [illegible] claudus [illegible] ad [illegible]

[illegible]

xpi recipiatis ea quo ad dona gratie et quo ad dona glorie vn homo [illegible]
bona a deo recipiens et ea ad memoriam reducens confortatur perseverantiam
meam ideo vn dicitur infra beatus est [illegible] ne [illegible] et [illegible] inter vel
[illegible] qui non fuerit scandalizatus in me [illegible] et [illegible] meis [illegible]
abutendo ipsis [illegible] ea ad salutem anime sue ordinando [illegible] quod [illegible] scanda
lizatur in xpo [illegible] scandalum dicitur a scandalon grece quod est offensio
[illegible] ergo [illegible] vel [illegible] aliquis [illegible] occasionem [illegible] ille
dicitur in alio scandalizari dicitur ad [illegible] scandalizari in xpo [illegible] quod credit
ipsum esse purum hominem [illegible] passum est et mortuus [illegible] ideo [illegible] sca
dalizati [illegible] quod credit ipsum esse purum deum et non hominem ut [illegible] heretici [illegible]
quod non credit ipsum fuisse passum mortuum et sepultum [illegible] omnes in xpo
quod non credit ipsum fuisse passum mortuum et sepultum [illegible] omnes in xpo
scandalizant et [illegible] maledicti a deo qui non credit ipsum esse filium dei et verum
hominem et vadit in [illegible] salutem hominum passum et mortuum [illegible] non
[illegible] et [illegible] vita [illegible] illis [illegible] abutentibus [illegible] tangit
scandalizari in xpo [illegible] beatus in vita [illegible]
[illegible] in absencia discipulorum [illegible]
[illegible] commendacio et commendat xpus in absencia discipulorum [illegible]
[illegible] ne [illegible] adulatorie
[illegible] baptista coram xpo et non presentibus discipulis ne [illegible]
[illegible] ne discipuli iohannis [illegible] magistri eorum et ne [illegible]
[illegible] ne discipuli iohannis [illegible] laudes a xpo de iohanne audiuissent [illegible]
[illegible] iohannem esse [illegible] etiam quod non erat [illegible] iohannes [illegible]
[illegible] confortati fuissent [illegible] xpus commendaverat iohannem
discipulis suis [illegible] turbis [illegible] xpus ante
coram turba quod turba sciebat iohannem testimonium perhibuisse de xpo ante
[illegible] et [illegible] iohannes fecit interrogare de xpo an esset ille de
[illegible] mala cogitacio in hominibus [illegible]
quo testimonium perhibuit ne [illegible] mala cogitacio in hominibus permaneret [illegible]
[illegible] ipsum fuisse [illegible] adulatorem et [illegible] questione
[illegible] xpus [illegible] iohannem coram turba [illegible] in quibus [illegible]
mota xpus [illegible] iohannem coram turba [illegible]
iohannes [illegible] commendabat eum [illegible]
[illegible] quod [illegible] arundinem vento agitatam
[illegible] putat iohannem esse [illegible] arundinem
[illegible] non est [illegible] vento adulacionis [illegible] vento dubitacionis
vento agitatam [illegible] non est [illegible] vento adulacionis [illegible] suum [illegible]
[illegible] vento [illegible] afflictionis [illegible] carceris [illegible] suum [illegible]
[illegible] non est [illegible] arundo [illegible] corde [illegible]
fide et solidus [illegible] in ore [illegible] xpo [illegible] ore [illegible]
corde credidit et ore [illegible] affirmauit [illegible] solidus [illegible] fide
[illegible] a [illegible] iohannes [illegible] potuit [illegible]
fraude [illegible] qui [illegible] reprehendit [illegible] militum pro
[illegible] qui semper eos [illegible] restringet [illegible] regem [illegible] qui [illegible]
adulterium corripiet [illegible] commendacio [illegible] iohannes a xpo re
commendabatur quo [illegible] in quo [illegible] xpus ostendit eum
non esse adulatorem [illegible] mollibus
vestitum [illegible] iohannes non [illegible] qui mollibus
vestiuntur in domibus regum [illegible] et molles vestes [illegible] adulacionis [illegible]
ipsis regibus et [illegible] iohannes est [illegible] asperrimum vestimentum
de pilis camelorum [illegible] cibum [illegible] mel locustarum sine
tecto sine [illegible] sine humano subsidio et solacio ut [illegible] et corpe
[illegible] commendat iohannem

[illegible]

[illegible] ... ex[c]epistis videre prophetam quia dicit [illegible] ... non tamen quod de me venit vobis [illegible] ... propheta ... [illegible]
[illegible] ... propheta ... [illegible] ... prophete ... [illegible]
[illegible] ... futurum ... propheta ... [illegible] ... prophetia ... [illegible]
propheta ... [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... propheta ... [illegible]

de excellentia prophecie ostendens eum prophetam non esse infidum cum dicit quod ex
cepistis videre prophetam quia dicit iohannes crisostomus non tamen quod de me
audivit et in se ipsum aperte suscepit quia et propheta et plus quam propheta non propheta
sed dilecta familiaritas dei et non sunt infidi neque mendaces quibus dominus
secreta sua solet revelare. Dicendum quod christus dixit iohannem esse plus quam pro
pheta ratione quod primo io quia prophetavit antequam nasceretur cum maria mater
christi intravit [ad] iohannis elizabeth salutavit unde dixit elizabeth exul
tavit infans in utero meo // 2o quia alii prophete prophetabant christum esse
venturum iohannes autem demonstrabat eum digito venisse dicens ecce ag
nus dei // 3o io quia alii prophete predicaverunt de christo christus autem de iohanne
dixit ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam et fuit plus quam
propheta io quia eius mater pater eius et mater eius prophetaverunt et quia dominum
omnium prophetarum ipse baptizavit. Certo christus recommendat iohannem auctoritate
doctrine dicens hic scilicet iohannes est de quo scriptum est scilicet malachie
3o c. ecce ego mitto angelum meum scilicet iohannem puritate vir
ginitate, lucidum veritate, et iustum vite rigiditate qui preparabit viam
idest corda fidelium ante te idest antequam tu predicas et maculam
manifeste facies et alia ad salutem humanam ordinata. Dicendum
quod christus seu dominus iohannem dixit angelum [illegible] quia christus tam propter
officii dignitatem nam angelorum officium est nunciare angelus enim nomen
officii est et interpretatur nuncius unde sicut angelus gabriel nativitatem
salvatoris nunciavit ita et iohannes verbum dei hominibus predicavit
viam salutis docuit cum dixit penitentiam agite appropinquat regnum
celorum et sententiam extremi iudicii hominibus nunciavit cum dixit securis
ad radicem posita est. Secundo dicitur angelus propter puritatem quia tanta fuit
puritas mentis et corporis in eo quod [illegible] angelus dei dicitur. Tertio
propter contemplationem in qua fuit assiduus quam etiam in [illegible] inchoavit
et quam usque ad mortem continuavit et sic patet quod illa verba ecce
ego mitto et cetera sunt verba persone patris ad filium mediantis qui dixit
ego mitto iohannem ante adventum tuum in carne qui docebit corda
hominum ut sint dispositi ad recipiendum doctrinam tuam et cetera. Dicto ex

[illegible] ... propheta ... [illegible] ... baptizabat ... [illegible] ... digito ... agnus dei ... [illegible] ... angelorum ... [illegible] ... angelus ... [illegible] ... baptiste ... [illegible]

[illegible] ... angelus ... [illegible]

[illegible] ... propheta ... [illegible] ... libellum ... [illegible]
[illegible] ... dei ... [illegible]
valeat ... [illegible]
[illegible]
de quibus ... [illegible]

[illegible] ... statera de Iohe

principe an adventu xpi ... et dicit pdicacio ... finitur ... precipiat ...

ut quilibet ... qui ... dignus ... salubris ...

... annorum ... et ...

apud pdicatorum ... ad pdicandum xxx etatis sue anno ... placitum ... xxx

annorum [illegible]

Illud evangelium scribit plene Iohes 1o et leg[itur] in dominica q[ua]rta adventus dni in quo tangitur testimonium Iohis baptiste de xpo et sic materia eius est quod iudei tetabant Iohem baptistam principales iudei contentes in ierlm ubi tunc viguit studium legis et pphetarum et cultus divini cum videbat tempus appropinquare in quo veniret messias in lege pmissus ... quod aufferet regnum quod erat eis insignum adventus xpi ... illud gen[esis] ... non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniet qui mittendus est unde audientes de sanctitate Iohis putaverunt ipsum esse messiam pmissum ... illud luce 3o estimante ppl[o] et credente et cogitantibus hominibus de Iohe in cordibus suis an ipse esset xpus misserunt ergo sacerdotes et levitas qui tunc erant psone sollemnes ad Iohem baptistam trans iordanem in deserto ut interrogarent eum ut textus et sic evangelium ... principales in qua namque sunt ... interrogacio de Iohis baptiste dignitate ... in 2a maligna postulacio de sui officii celebritate ... et qui missi fuerant in 3a ... loci ... ibi in bethania ... fuit ... primo Iohes fuit interrogatus de psona eius et tandem de officio ... interrogaverunt iudei tu quis es ... si tu es xpus dic nobis et credimus interrogaverunt ... volunt eum inducere ut diceret se esse xpm ... non intenderet ... adimbrant ... dicens non sum ego xpus Iohes ... licet enim non ... fuit principal[is] ... in ... ipse esset xpus et sic ... iudei miserunt ... sacerdotes et levitas ... nobiliori et regali stirpe genitos ... quatuor causas ... fuit ... honestas ... decentia ... est honestior ... honestas ... mittit ... nobiliores iudei in ... fuerunt ... ideo nobiles et sollemnes nuncios miserunt 2a ... est reverencia ... cum ... nobiles et honorabilior ... mitti ... psona ... 3a ... fuit difficultas materie ... fuit difficilis interrogatio ... debebat interrogare ... fuit ... ergo abiliores et intelligenciores nuncios miserunt ... fuit credulitas ... sacerdotibus et levitis magis credidit et ergo miserunt eos ... et ... simplici et bona ... miserunt ad Iohem ... reverencia ... psone mittentibus ... erant iudei nobiliores in ppl[o] ... qui videbant sanctiorem ... magna ... quia ... simplici ... Iohis credere ... ierlm erat ca[put] regni ubi viguit studium ut dictum est ... monebat Iohi ... quatuor ... diligenter inquirebat prima ... fuit an ipse esset xpus et tangitur ibi tu qui es 2o an esset helyas et tangitur ibi interrogaverunt eum quis ergo helyas es tu 3a fuit an esset ppheta aliquis ut helyzeus vel alius modicus ppheta et tangitur in ppheta es tu ... quid sentiret de sua ppa psona ibi dixerunt ergo ei quis es ... interrogaverunt an esset xpus ... est tacta ... tpe Iohis ... fuit ... messie ... impletum ut ... [ab]latum quod

... iudei ... Iohi ... quibusdam ... ut ad ... et herodianos ... sacerdotes et levitas ... qui erant [e]xtra ...

... ut interrogarent eum ...

fuerat eis insignum datum ut gentes supra scilicet viderent ebdomadas
dictas a daniele esse completas vel cito complendas de adventu sancti
sanctorum que secundum quasdam postillas fuerant complete in nativitate sed secundum alios
inceptas octo anno tyberii cesaris scilicet in passione christi et quia omnia per
viderunt vite iohannis baptiste mirabilem in nativitate et conversatione sanctitatem
ergo fuerunt moti ad opinandum eum esse christum Sed quia dixit eum non esse
christum sacerdotes de persona rursus accesserunt ad querendum an ipse esset helyas
vel adventus helye fuit etiam eis promissus sicut adventus christi ut patet
malachie ultimo ubi dicitur ecce mittam vobis helyam prophetam antequam
veniat dies domini magnus et horribilis ergo crediderunt ipsum esse
helyam etiam ideo scilicet propter nimiam eius abstinentiam castitatem sobriam vitam
et asperrimam reprehensionem / et etiam quia helyas olim diuidebat aquas ior-
danis dubitabant ergo an ne iohannes qui fuit austerus victu et ves-
titu baptizans in iordane esset helyas et hunc [illegible] tunc dixit non
sum helyas Sed contra hoc tamen salvator dixit mathei xi° ad turbas
si vultis accipere iohannes ipse est helyas Dicendum quod ipsi querebant de persona helye
[illegible] credebat iohannes non sum scilicet helyas corpore et persona / Salvator autem
credebat ipsum esse helyam spiritu et officio [illegible] precedat deo
[illegible] ipse precedit ante illum in spiritu et virtute helye [illegible] iohannes
fuit filius helye [illegible] quia sicut helyas precedet secundum adventum domini
ad iudicium sic iohannes christum scilicet in carne / [illegible] victu tenui et vestitu
ut patet de helya [illegible] regum [illegible] / [illegible] in magno zelo ut patet de iohanne
mathei [illegible] et de helya 3° regum [illegible] Sed queritur quare iohannes negavit
se esse prophetam cum tamen testimonio christi dicatur sit propheta et plus quam
propheta ut habetur in eodem capitulo ubi [illegible] quod in iudeis erat promissus propheta magnus
de quo [illegible] moyses prophetavit deut [illegible] prophetam suscitabit vobis
deus [illegible] credebat iohannes [illegible] non esse legitimum prophetam [illegible] iohannes
non simpliciter negavit se esse prophetam missum ante christum quia tunc negasset veri-
tatem sed [illegible] negavit se illum esse prophetam de quo loquitur
scriptura allegata [illegible] quod illa intelligitur de christo / quidam autem dixerunt
ipsum esse aliquem prophetam scilicet helyzeum quem suscitatum credebant
[illegible] iohannes baptizavit in aqua et helyzeus purificavit [illegible] quia sicut
pedibus [illegible] transivit [illegible] pallium helye et cum eo aquas
iordanis divisit ergo [illegible] crediderunt ipsum esse helyzeum [illegible] credebat
iohannes non [illegible] interrogaverunt ipsum esse [illegible] de persona
[illegible] sacerdotes et levite audiverunt quod non fuit christus [illegible] fuit
eis [illegible] non fuit messias de quo dixit malachias non fuit
aliquis propheta [illegible] quia sentiret de persona [illegible]
dixerunt [illegible] de te ipso idest quale testimonium reddis de ipsa persona
tua ipse [illegible] affirmative dans eis testimonium de christo insinuando se esse
precursorem et ait ego vox clamantis in deserto idest ego sum ille de
quo dicitur ysaie xl quod debeat clamare in deserto ut homines prepararet se
ad christi adventum in carne [illegible] quare iohannes non dixit ego sum iohannes
filius zacharie sed dixit ego vox clamantis in deserto Dicendum quod [illegible]
non attendebant [illegible] sed potius [illegible] gratie que [illegible]

eis creatis Et nond quod iohes dicit se esse voce(m) pro ideo quia sicud acc(us) e vile tuo sibi ita iohes reputabat se esse vile respectu xpi / 2o ideo quia sicud vox humana notificat verbu(m) mentis sic iohes notificavit hominibus verbu(m) divinu(m) scilicet xpm sicut 3o nam sicud vox fit ut audiens opus agat ita iohes dicit vox invenis xpm nasci audiendemorum gentis humanis vox quiescente iohes assila voci et xpo verbo quia vox deficit et non pereunt et verbo sicud notitia hominum fuit et verbo sic post ea(m) inventa prius verbum deficit cessit iohes et tamen invado sequebatur eum unde dicit hic meus qui post me venturus est ante me factus est
vox ad bona voce requiruntur tria proprie scilicet quod sit alta grossa et quod possit vincere distancias / 2o quod sit clara sive pura et ex bono corde procedens ut placeat et efficiat bonos audientes / 3o quod sit suavis et amena ut homines presentes delectet / talis autem erat iohes baptista nam delectabiliter et suaviter ex bono corde alios clamabat in locis pravorum ad penitenciam vocando Item
scilicet quod spaciose iohes et xpo predicabat in deserto ut ostenderet eorum predicationem magis fructificare in geselitate quam in civitatibus iudeorum Sed dicit cum dicat iohes ego sum vox ergo est vox verbum quod est vox clamantis in deserto clamans autem in deserto est pater filius et spiritus sanctus qui fuit iohes testificare de xpo vox clamat per proprie idest iohes ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi iohis pro ubi dicit testimonium perhibet deinde clamat et filius per hanc vocem scilicet iohes cum dicit ecce agnus dei et clamat et spiritus sanctus perhibere vocem vitis iohes cum videt iohes spiritum sanctum sub specie columbe descendere in iordane
Et per desertum vero non possunt intelligi iste mundus qui ante nativitatem christi carebat luce divine gracie vel possunt intelligi populus iudeorum ideo desertus quia sua peccata
3o per desertum possunt intelligi cor peccatoris sine caritate et virtute desolatum
4to possunt intelligi per desertum locum religionis plenum virtutibus et laudibus divinis in quo deus clamat assidue per memoria consolacionem per gracie infusionem et per sue passionis recordacionem Quarto per desertum realiter seu ad literam intelligitur locus inter iordanem et bethaniam in quo christus et ieiunavit 40 diebus et 40 noctibus
Sed dicitur quid clamaverat ista vox verbum quod clamaverat dirigite viam domini sicud eciam dixit ysayas vox per via domini possunt intelligi penitencia quia per penitenciam deus venit in cor hominis tunc per via alio modo per via intelligi possunt mandata dei quia per mandata et eorum observacionem deus venit ad iudeos ista autem via fuit obliqua quia iudei mandata dei obliqua fecerunt nam ipsa ad literam intelligebant et xpus lucem spiritualem ipsa faciebat vel ergo iudei disponerent ad recipiendum xpm iohes clamabat parate via domini / quasi spiritualiter sic intelligendum mandata dei facite non xpus secundum spiritualem sed xpus primum celeste et eternum / et hec fuit causa quare iudei non agnoverunt neque eum receperunt Nomo autem via domini dirigitur cum veritate sermo equaliter gradiuntur et cum cor adventu preceptum preparatur / Capitulum Ego incipit textus capituli
scilicet Et qui missi fuerant sic tangitur maligna postulacio in celebritate officii iohis quod et baptista ubi dicitur quales homines fuerunt phariseei
Ubi sciendum ut dicit magister in historia scolastica cum iohes baptizavit tres erant secte scilicet phariseorum / alia saduceorum / et 3a essenorum quarum
primi scilicet pharisei custu austeri victu preroterbant et pictulas carta gerebant in sinistro brachio colligata quibus decalogus fuit inscriptus

habebant etiam maiores fimbrias quam alii quibus spinas alligabant ut
puncti vel puniti in deambulatione essent memores mandatorum dei Insuper eam
animam posuerunt incorruptibilem sed solas animas bonorum dixerunt transire mala
corpora usque ad resurrectionem et iudicium omnium animas autem malorum dixerunt
eternis retrudi carceribus Et dicebantur pharisei a pharares quod est divisio
quia in habitu gestu et victu erant ab aliis distincti in signum maioris religi
onis Zaducei autem dixerunt deum esse inspectorem omnium nec dicunt esse an
gelos et hominum animas cum corporibus mori putabant unde generaliter nega
bant animarum supplicia et premia sive honores et resurrectionem carnis et solum
quinque libros moysi receperunt unde isti saucii erant et non sociales id est zad
uceos vel iustos in populo nominabant vel zaducei ut dicitur in actibus apostolorum
dicti sunt a zadoch sacerdote a quo salomon transtulit sacerdotium ad abya
thar et sic de genere zadoch gloriabantur se esse exortos Esseni autem erant
homines de tali secta qui sub moribus monastica vita duxerunt et nuptias
vitaverunt non quod esset illicita sed ad evitandam intemperanciam seculi et omnia
habebant communia ita quod non fuit eis certa civitas sed in singulis domicilia hab
ebant ante solis ortum orauerunt et corpus aque lavacro et in silencio co
medebant et diu post victum simpliciter vivebant et mortem pro iusticia videbant
vere inmortalitatem meliorem omnesque animas in principio dixerunt generatas et
temporibus incorporari et a corporibus quorum bonas remanere ultra oceanum
et malas in locis penalibus [illegible] tenent Isti homines missi ad iohannem
erant ex phariseis ut in textu Et ideo quia interrogabant iohannem de baptismo
dicentes quid ergo baptizas si non es christus Unde quod hoc fecerunt cum dolore
ut iohannem caperent in sermone Nam cum iohannes negavit se esse christum et baptisma
esse actum christi ut dicit ezechiel propheta effundam super vos aquam mundam
et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris Dixerunt ergo quare ad vicia tu
baptizas Iohannes autem intelligens versuciam eorum dicebat quod solum baptizo
in aqua corpus ablutura abluendo sed non baptizat ut ezechiel dixit vestras
animas a peccatis mundando sed per istum baptismum baptismum christi designando Et dicitur
an baptismus iohannis peccata tollebat et graciam conferebat et quod sic videtur quia dicit
marci primo erat iohannes baptizans et predicans baptismum in remissionem peccatorum
Unde quod baptismus iohannis solum fuit quedam figura baptismi christi et nec peccata tol
lebat nec graciam conferebat nec etiam caracterem imprimebat quia non erat sacra
mentum nove legis ex quo christus nondum instituit ipsum nec etiam veteris
legis quia vetus lex in iohanne finita fuit iuxta illud mathei lex et prophete
usque ad iohannem Et ad argumentum in oppositum dicitur quod iohannes erat predicans
baptismum in remissionem sed non dicitur quod ipse dedit baptismum in remissionem Et dicitur an
baptismus iohannis fuit etiam a deo institutus Unde quod sic ut dicit iohannes primo
qui misit me baptizare in aqua est [illegible] secundum quod hic christus constituit baptismum
iohannis tamen non vocatur baptismus sed sicut baptismus apostolorum vocabatur
baptismus [illegible] sed vocatur baptismus iohannis et hoc ideo quia iohannes solum corpus
abluebat et nichil intus cooperabatur quo ad gratiam anime sed apostoli non
solum fuerunt baptizantes corpus exterius sed etiam per eorum baptismum [illegible] intus
mundabat animam ergo baptismus apostolorum dicitur baptismus christi et non iohannis

Sed dubitatur quia contra dimittit plures verba a medio autem vestrum stetit et tunc quare
dimittit ministros iohannes scilicet ad interrogacionem qua interrogabant an esset christus dicens
eis Medius autem vestrum stetit idest christus qui inter vos conversando vobiscum
ut purus homo et non cognitus in similitudine sicut ego ille est cui ego sum precursor
preparans sibi viam idest corda hominum et ego baptizo in aqua sola ipse in aqua
et spiritu sancto unde baptismus iohannis valuit ad astruendum et preparandum homines
et disponendum maxime baptismum christi sublimet dicens vos nescitis saltem quo ad eius
divinitatem ymmo simul negaverunt eum coram pilato quo ad eius deitatem et si
velletis audire quanta est dignitas eius in comparacione ad me tunc dico vobis quod non sum
dignus solvere corrigiam calciamenti eius unde hoc misterium nominavit propter vili
ori obsequio quod posset fieri quasi dicat iohannes scilicet propter quod non usurpo in eum
officium ut vos creditis sed officium meum compleo scilicet baptizando in sola aqua
baptismum christi prefigurando de quo christo quaeritis an ego sim Sed dubium quomodo
intelligatur hec verba ipse est qui post me venturus est et ante me factus est cum
iohannes prius fuit natus quam christus secundum humanitatem et secundum deitatem christus non est
factus tunc quod sic debet intelligi ante me factus est non essendo nec predicando sed
ante me factus est scilicet perfectus omnibus scientiis et virtutibus quia post conceptionem christi quando
maria venit ad elizabeth matrem iohannis tunc iohannes sanctus erat repletus spiritu
sancto et virtutibus informatus sed christus in instanti sue conceptionis perfectus erat in illis
Sed dicunt ita illa littera cuius non sum dignus etc. an christus fuit etiam calciatus quia
non videtur quia apostolis calciamenta portare prohibuit ut patet luce x et ergo ipsemet
etiam non portavit sed tunc quod sic videtur quia aliter iohannes precursor vitatem nequaquam
dixisset non sum dignus ut solvam corrigiam calciamenti eius ut etiam dicit
beatus augustinus in libro de verbis domini tunc quod in proposito per calciamentum debet intelligi hu
manitas christi que occultavit divinitatem eius sicut calciamentum pedem solet oc
cultare et per corrigiam debet intelligi unio sive ligatura qua humanitas fuit
unita deitati in persona filii dei ut esset deus et homo in una persona
hanc corrigiam solvere i. sufficienter explicare iohannes non fuit dignus quia hoc
nulli contigit datum est scire unde gregorius sanctus ita hoc verbum non sum dignus quod
iohannes dixerit nos etiam in adiuvabit sancto ut christum redemptorem nostrum contu
endo possimus laudes benedicere et magnificare et vero minimum honorem in
pedibus unde orta nos psalmista dicens magnificate dominum mecum Verbis nos
instruit ut eius opus contuendo possimus coram deo et hominibus nos humiliemus
et iohannes dixit in laude dei non sum deus non sum helyas non sum propheta sed con
fitendo se confiteor dicit ego sum vox clamantis in deserto et confundis se
humilians dixit non sum dignus ut solvam etc. Sequitur Hec in bethania facta sunt
ubi est ultra per in qua ponit descripcionem loci in quo dicta sunt facta scilicet phari
seorum interrogacio et iohannis responsio Sed dubium quare hic describitur ille locus
Tunc quia hoc factum est ut ostendatur quia iohannes non erat baptizans in occulto sed in
publico coram omni populo ad baptismum aggregato ut ostendatur quod omni tiore post
posito christum et gratiam eius publice confitebatur ad christi commendacionem et honorem
etiam quia forte adhuc aliqui videbant qui sciebant ista in fuerunt et ergo spe
cialiter locum nominat ut conditione loci reducat hoc ad memoriam facti
Ergo dicit Hec in bethania facta sunt trans iordanem Et non est hec bethania
illa que est iuxta ierusalem que erat civitas marie magdalene marthe et
lazari ubi christus lazarum resuscitavit a mortuis sed est alia villa eodem

Itemque angelus dixit ad petrum
accipe vestimenta et calcia te etc. dicit
beda in degradatis ad palatium
quas sandaliis i. Sed intelligendum quod
ipse calciatus apostolus fuit quam
ipsum et ad eum convertit pa
pias quoque dicit calige calce
gula i. sandalia a terra
a calopodia nam quasi a calli
gando quia ad pedes ligatur
ipsum at ille vero eodem dicitur pa
bolice secundum alium in scriptura
rum iam et locus qui dicitur
sed sit calciatus non cum
dignus ipsum discalciandum et
ita esse christus calciatus cum
autem dicitur quod moris fuit apud he
breos ut frater eius qui prolis
pater non est accipere cum
et non calciatum solvere qui
adigatur sponsus mulieris qui
veniret etc.[illegible] i. uxorem
eius vir ipse cum sponsus appar
ruit ergo ipse se indignum esse
ad solvendum corrigiam eius
calciamenti denuntiat atque dicit
Redemptoris vestigia deno
dare non valeo quia sponsi
nomen in dignitate usurpo et
sic quoque non intelligitur lege dispo
nat eius est.

In illo tpe Cum esset desponsata &c Istud ewangeliu
solet legi in vigilia natiuitatis xpi Et diuiditur in tres ptes
In pma ponitur mira bte virginis impregnacio In 2a dubia
ipsius ioseph dubitacio ibi ioseph aut In 3a ponitur dubii p
angelu plana diffinicio ibi hec aut eo cogitante Dicit ergo in illo
tpe i pagina dicit ewangelista xpi aut generacio sic erat Et
dr sic cu maria mr eius esset desponsata ipi ioseph tunc ante
assidua cohabitacoem marie cu ioseph inventa e habens i ute-
ro de spu sco Iuxta hec verba pmo dubitatur quid sit despon-
sare pro quo e sciendum q pmittendo quod sponsalia dicuntur pmis-
siones futurarum nupciarum & ergo fiunt p verba de futuro in-
contrahentes ut ego accipiam te Sz matrimonium fit p verba de
psenti ut ego accipio te ut pz in mra [illegible] || 2o dubitatur quare
iudei ante assidua cohabitacoem coniugatorum & nupciarum
celebracionem statuerunt fieri sponsalia Rn quod hoc ideo fiebat
& adhuc fiat ut p hoc prouocetur amor inter matrimonia-
coniungendos || 3o dubitatur quare xpc voluit nasci a despon-
sata Rn q hoc fuit multiplici de causa pa ut partus virgi-
nis dyabolo celaretur || 2a ut more consueto in scptura genealogia
xpi p virum eius describeret 3o ut puer natus a ioseph nutri-
retur q ioseph solus fuit nutricius pueri quamuis pr ipsius pu-
taretur 4o ne bta virgo tamquam adultera lapidanda a iudeis
traderetur || 5o sm ambrosium sup lucam ut infamia de-
[illegible] maneret || 6o ut ei a ioseph ministerium
[illegible] virginitatis eius vitaretur || 7o ut ei a ioseph ministerium
exhiberet & ut virgo solacio viri sustentaretur || 8o ut ecclesia
desponsacoe complecior testis virginitatis & castitatis haberet
|| 9o hoc sm fuit misterialiter q p tale unione ecclesia sig-
nificatur q cu sit virgo sine ruga tn e desponsata uni viro
videlz xpo || 10o dt [illegible] ubi fuit maria post desponsacoem & ante
nupciarum celebracionem Dicitur q cu maria fuit desponsata ioseph
accepit ab eo licencia ad visitandum elyzabeth cognatam sua
cu qua i nazareth mansit quasi mensibus tribus et ut
seniori femine pregnanti ministraret Et cu reuersa videt

eam ioseph impregnatam et ideo voluit relinquere eam ut dicit
glosa interli Dubitatur qualiter illa clausula sit exponenda Dicendum
quod quereret scilicet secundum glosam interlinearem quod sic Augustinus quereret
scilicet dormiens compromissione non tamen suspiciatur et quod postea quereret
pendens non sequitur Sic forma vestra iste non peniteat Augustinus mori
ebatur ergo postea penituit sed et specialis modo sic loqui dicit
Augustinus de i. autem imperator solempnia celebraret / Vetera et
sponsam mariam a ioseph cum timore venire et scilicet texto
Joseph autem vir eius cum esset iustus hec est tertia pars huius evangelii
in qua ostenditur ipsius ioseph digna dubitatio et per sequentia consilia
Dicitur quantum pro primo dubitatur quomodo dubitatio ioseph fuit digna
secundum quod tali modo non eam eius nisi duo contraria motiva fuerunt
secundum ipsum motiva dubia pendebat ex una enim parte aliquis secundum
ipsum motiva dubia manifeste timens ad mali suspicione contravit
virginis manifeste ex alia parte certa experientia de sancta puritate et castitate
mentis et corporis eius ipsum ab illa suspicione retrahit Sed sua
dubitatio est digna || 2o dicitur quod ioseph fuit etiam vir marie
etiam vir incidentaliter propter quod sic non intus erat fuit
sic quod fuit vir incidentaliter sanctitatis et copule carnalis et signum
mutua consensus coniugalis sanctitatis et copule carnalis per signum
sensibile expressus et significabat per sanctitatis unionem christi et ecclesie
Etiam ibi fuit triplex bonum matrimonii scilicet proles et sacramentum inter
hec etiam ibi bona matrimonii principalia bonum bona prolis et
sacramentum bonum fidei est unitas teneret sacramentum
fidei quia nullum adulterium nec
fuit ibi cum prole ut ipse fuit ibi etiam sacramentum ex
ex parte virginis ut ex parte ioseph fuit ibi etiam sacramentum quia
nullum divortium scilicet dicitur Augustinus maria fuit coniux dicta
copula carnalis ut ipsa dicatur quod copulatur ut si ioseph
voluisset uti potestate sibi de corpore marie concessa maria consentire
fuisset sibi debitum reddidisse ex lege sed iam maria prius
exposuit se perpetuo castitati scilicet quod non tam cum hoc quod consentit
cum ioseph contrahit ex divina ordinatione quod ioseph ab ea nunquam
voluit petere debitum ab ea Et si forte postulasset deus
debitum reddere marie revelasset || 3o dicitur quod intelligitur
per hac verba et voluit eam traducere dicendum quod secundum alios
nunquam duplex expositio primo traducere eam id est ducere

cum in uxorem ut habitaret cum ea noluit sed voluit occulte eam
dimittere ne quatenus de ea detraherent malis cum oporteret respondere
De hac duplici expositione sermo quod est traducere habet in istis
verbis Glosa textus enim ducere sponsam traducit eam quod diffamat
hoc est traducere signat || Secundo dubium quare intentione voluit Io-
seph mariam dimittere Ibi quidam dicunt quod mala intentione quia
putabat eam impregnatam ab alio viro Alii dicunt ut Bernar-
dus quod voluit eam dimittere bona intentione nam ioseph reputans
se esse peccatorem putabat se omnino esse indignum tali tanteque
virgini familiari nam faciem virginis videbat totam rutilare
in quo intellexit eam gravidam ex spiritu sancto et metuebat se
illi iungere Item quod virtute altissimi testimonio angelico
obumbrabat eam sicut filii israhel non potuerunt aspicere fa-
ciem moysi splendidam que ex consortio sermonis dei fuit et facies
beate virginis ex presentia filii dei fulgebat et ille fulgor fa-
ciei mansit in maria secundum quosdam usque ad partum | Et illa
probabiliter ... sed Et noluit eam i. divulgare vel de domo
expellere quia non erat non erat certus de crimine ne faceret sibi crimen
Hec autem eo cogitante Ecce angelus et hec est 3a pars sermonis evangelii
in qua ponitur magna illius dubii clarificacio per angelum et potest sub-
dividi in tria Iuxta quam tangit primo dubitationem quam cogitavit ioseph
in se primo quod cogitabat mariam dimittere cuius causa fuit nam
cum ioseph videbat mariam gravidam quam de templo virginem accepe-
rat et non cognoverat secum disputabat cogitans intra se
quid faciat aut prodat aut taceat si prodere non consensio sed crude-
litatis veneno cauteris quia secundum sententiam moysi eam lapidandam
aggressio si tacere malo consensio et cum adulteris porcionem meam
pono et quia tacere malum et prodere etiam occulte adulterium
penis sed cogitavit eam dimittere secrete volens prodesse parcendo
et non punire peccatum Unde augustinus Si solus nosti quod alius
in te peccavit et eum coram omnibus vis corrigere non es
corrector sed proditor Et quia ioseph vir iustus erat noluit
eam prodere quia solus scivit sed voluit eam occulte dimittere || 2o
dubium quare angelus domini apparuit ioseph eo ista cogitante Respondetur
hoc fuit secundum ... de causa pro ne iuste dimitteret re faceret quia
proposuerat et fuit hoc secundum ... pro honore virginis nam si o-

iosephus eam dimisisset tunc apud infideles suspicione non
caruisset || 3o ut ioseph intelligens factam conceptione in ea dili-
gencius se ab illa custodiret. Apparuit etiam angelus ioseph
interim quod ista cogitabat ne magnum malum fecisset se etiam
ad modicum horam ipse ioseph beatam virginem que de spiritu sancto con-
cepit sine custodia dimisisset et ideo cum adhuc de hoc deliberasset
intra se consentiens est per angelum antequam ab ea discederet dispo-
neret || 3o dubitatur cum maria secretum divinum sciuit quare aliud quod
fuit in ea ioseph non revelavit. Respondetur quod secretum divinum non
est revelandum nisi quando se extendit voluntas divina et ideo
beata virgo tacuit credens firmiter quod per aliud secretum quod
in ea fuit revelatum sicut fuit elizabeth ut scribitur luce primo
sic etiam revelatum aliis competenti tempore ex beneplacito divino
est. Dubitatur quare ioseph non quesivit ex ea beata virgine misterium
istius facti. Respondetur propter deum quod per ineffabile consensisset quod ipse ma-
nifeste per se dicenti non credidisset ex eo vel quia nimia fuit visa
non adhiberet faciliter credulitatem. Vel dicitur quod ex divina dispensacione
hoc factum fuit ut per revelacionem angeli ipse se certificaret quod
de ea nullo modo posset dubitare || 4o dubitatur quare angelus
non apparuit ioseph in vigilia sicut pastoribus zacharie
et beate virgini in annunciacione corporis sed in sompno apparuit
ei. Respondetur quod apparuit ioseph in sompno sicut iacob qui per
visionem vidit scalam summitate celi tangentem quia anima clausis
sensibus exterioribus ad recipiendum revelaciones magis
apta quia tunc non est per exteriora sensuum occupacionem impedita
Etiam quia ioseph iustus et fidelis erat et non indigebat visibili
et sensibili visione pastores autem et zacharias tamquam
minus credentes corporali visione indigebant beata etiam
virgo in annunciacione corporali indigebat apparicione
ut vigilanti ad nuncios magni consilii responderet et
consensum verbis exprimeret || 5o dubitatur quare angelus nominat
ioseph filium david non tamen est filius iacob quod isto modo
quod david genuit salomonem salomon mathan mathan
iacob iacob autem genuit ioseph virum marie sicut quod io-
seph filius david mediate sed filius iacob immediate [illegible]

sed crisostomus nominavit eum filium david ut duceret eum in
memoriam quod christus de semine david ut promissum erat david
deberet nasci quod promissio dicitur in psalmo de fructu ventris
tui ponam super sedem tuam. Secundo dicitur quare angelus iubet ioseph
mariam accipere cum tamen ioseph prius eam acceperat et non di-
miserat. respondit crisostomus quod domino eam non accepit quam tamen
non dimiserat sed eam de animo suo quasi deposuerat. unde
iterum eam suam angelus iubet eam recipere dicens noli timere
quia deum non offendis eam adulteram non habeas sed accipe eam non
in carnale copulam sed assidua cohabitacionem. // Tercio dicitur quo
christus natus fuit in ea cum illud quod nascitur exterius apparet
et christus non dum apparuit. Ad istud secundum quod duplex est nativitas
scilicet interior et exterior. Nativitas in utero est ibi quod conceptio sed
nativitas ex utero est illa quod in luce producitur et ideo ad includendum
illam duplicem nativitatem dixit quod enim in ea natum est id est
in ea conceptum sed est de spiritu sancto non intercedente adulterio //
Quarto dicitur quare angelus dixit vocabis nomen eius ihesum et non
dixit imponens ei nomen ihesum. Respondetur quod hoc est ideo quia deus prius
imposuerat ei illud ysaye ix^o ubi dicitur et vocabitur tibi
nomen novum quod os domini nominavit. Et notandum quod hoc nomen
ihesus a proprietate nominis [illegible] conveniens sibi competit nam ihesus
hebraico vocabulo salus vel salvator in latino dicitur. Unde angelus
dicitur dixit ioseph vocabis nomen eius ihesum ipse enim salvum fa-
ciet populum suum a peccatis eorum. quare merito nomine salut-
vel salvatoris nominatur. de quo etiam dicitur luce xix^o venit
enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat etc.

In illo tempore exiit edictum a cesare augusto
Istud ewangelium scribitur luce 2° capitulo. Et est materia cuius
qualiter iste universus mundus est descriptus et qualiter per eodem tempore sal-
vator noster natus est. Et tangitur in hoc ewangelio quatuor et sunt
hoc in quatuor partes dividitur. primum est universale imperium
terrene potestatis secundum est virginale puerperium eterne ma-
iestatis tercium est pastorale privilegium profuse claritatis quartum
militare tripudium superne civitatis. primum ibi factum est. secundum ibi
et pastores. tercium ibi Et subito factum est. Circa primum dicitur quis
fuit iste cesar augustus. pro quo advertendum quod summus roma-
norum imperator fuit iulius cesar qui ideo cesar dicebatur

Super adventum de omnibus [illegible]
nato vel in adventu [illegible]
mundo quod fuit per [illegible]
seu natus est [illegible]
[illegible]
quod mundus quod fuit pacis
[illegible]
qui fuit [illegible]
[illegible]
[illegible]
semper sed [illegible]
[illegible] natus est salvator [illegible]
et [illegible] de celo [illegible]
celo natus deus [illegible]

[illegible] mundum [illegible] gaudium [illegible]
[illegible] gaudium angelorum [illegible] maria [illegible]
[illegible] ego sum lux mundi [illegible]
[illegible] lux [illegible] mundum [illegible]
[illegible]
[illegible]
illud [illegible] fuit ad gaudia
[illegible] fuit ad [illegible] mortem

[illegible] specialiter implevit [illegible] quod totus orbis describeretur [illegible] dicitur augustus [illegible] imperio [illegible] augustus [illegible] imperii [illegible] totius orbis [illegible] augustus [illegible] orbi imperavit [illegible] destructio [illegible] colendus erat

cesa casus est de ventre matris sue mortue Vel dicebatur cesar a cesarie capillorum cum qua natus fuit ut fertur de eo Et post eum omnes imperatores cesares dicebantur post quem immediate venit octavianus qui in scriptura cesar augustus dicitur Cesar quia eius successor sit dicebatur Et augustus quia rem publicam auxit Iste octavianus in xlii anno sui imperii qui gentes et civitates ab oriente in occidentem et a meridie in septentrionalem plagam romano subiecerat imperio et universali undique pace orbi manente fecit describi universum orbem quem romano imperio subiugaverat volens scire quot provincie essent in orbe et quot civitates et quot ville essent in provincia et quot capita hominum essent in civitatibus et villis et precepit unumquemque ire ad suam civitatem ubi natus fuit et ubi traxit originem etc. Et tempore istius octaviani fons olei eruperat rome fluens usque ad tyberim tempore etiam suo templum pacis sive civitatis scilicet pantheon corruit Sic etiam octavianus circa undecimum annum domini mortuus est cui successit tyberius imperator sub quo iohannes et christus predicaverunt 2o dubitatur qualiter edictum id est preceptum seu mandatum augusti sonuit Dicitur quod sonuit taliter ut dicitur in scolastica historia quod quilibet pergeret ad civitatem unde traxit originem et pro capite suo solveret unum argenteum nummum valentem tunc decem nummos usuales unde talis nummus denarius dictus est et ut sic se profiteretur non tantum ore sed etiam facto esse subiectum romano imperio Et dicitur etiam descriptio quia nomina civitatum regionum personarum provinciarum scribebantur et scripta ad romam portabantur et cesari legebantur 3o dubitatur quare octavianus talem descriptionem ordinavit Respondetur quod hoc fecit ideo ut sciret qualiter diverse terre essent populose et quanta tributa ex diversis terris posset recipere et quantum esset potens romanum imperium 4o dubitatur an etiam sit verum quod universus orbis fuit sic descriptus Respondetur quod non quia sicut tullius [illegible] adhuc multe gentes non erant subiecte romano imperio Unde dicit tullius quamvis fama romani nominis magna esset nec eius tamen diebus non dum caucasum montem transcenderant ut etiam allegat boecius tullium in tali autoritate in 2o de consolatione Intelligitur igitur textus cum dicitur ut describeretur universus orbis id est orbis pro maiori parte eius qui romanis erat subiectus 5to dubitatur An etiam prius fuerint facte tales descriptiones orbis Respondetur quod ita sed non fuerint facte descriptiones

tocis gnales sicut spales ut pciales ut p3 2 regum viij
z ca primi paralipomenon ubi ponit(ur) nu(me)ratio populi ... quae
descriptio facta e(st) a syria regione p(re)side Cirino d(icitu)r quod syria e(st)
quedam magna regio in cuius medio e(st) iudea que e(st) medium terre
habitabilis ista syria ut d(icit) auctor c(om)pendii theologice veritatis versus orientem
tangit eufraten flumen paradisi et versus occidentem tangit egiptum
versus septentrionem armeniam versus meridiem tangit
cuius europa confacta e(st) autem prima descriptio a p(re)side syrie qui
octavianus posuit ibidem p(re)sidem seu iudicem ... ad medium
terre habitabilis ut postea alii p(re)sides circu(m)quaque ...
venit(ur) et illa descriptio processit ab illa p(ro)vincia media ad omnes
p(ro)vincias extremas sicut linee a centro circuli ad circumferentiam z
vetula ciu(itas) Anno d(omi)ni ... quando ioseph et maria ascendebat in
bethlehem tempore huius edicti ... quo sciendum quod galilea iacet
in plano et bassori loco quam iudea que illa iacet ... in mon
tosis et in medio eius e(st) bethlehem ... d(icitu)r in textu ascendit
autem ioseph a galylea in mediam civitatem que vocat(ur) bethlehem
quod ambo erant de domo david et bethlehem d(icitu)r civitas david
quia ibi david natus e(st) ut p(atet) p(rimo) regum xvi ... fuit fa(ctum)
specialiter divina ordinatione consentiente ut xp(istu)s nasceretur in bethle
hem sicut dictum erat per p(ro)phetam tu bethlehem eufrata nequaquam es
minima in iuda ex te enim exiet dux qui regat populum
Sequitur textus ffactum e(st) autem cum essent ibi
hec e(st) 2a p(ar)s huius evangelii in qua ponit(ur) virginale puerperium
eterne maiestatis ... hic ... p(ri)mo d(icitu)r q(uare) tempore descriptionis
mundi salvator noster voluit nasci ... quod hoc fuit factum
ut electos suos ad librum eterne vite scriberet et reprobos de
memoria libri deleret unde ... deleantur de libro viventium
et cum iustis non scribantur 2o d(icitu)r tu beata virgo maria peperit fi
lium dei ... posset dici mater dei ... quod non ita e(st)
quia in deo non differt deus et deitas ... maria non potest dici mater dei
tatis igitur ... dei ... e(st) quod ... usus loquendi fidelium sed
p(atet) p(er) bernardum dicentem puer qui nascitur deus e(st) et ... de qua
nascit(ur) virgo e(st) et partus sine dolore ... isto ... quod ...
xpi et maternitas marie adeo ... fuit ...

Bethlehem ... quando ... qui
... tempore nasci voluit quia mox
natus ... descriptus ...
... in libro ... ipse
...

... civitas david
quia ibi ... fuit
... domo david ...
... familia david ...
... quia ...
... domo ... ut ...
... ut ...
... fo ... populo ...
...

erravit et aliud errat contra nestorius hereticus circa huma-
nitatem christi erravit dicens aliam esse in christo personam humanitatis
et aliam divinitatis et ille consequenter habuit dicere quod maria non
esset mater dei sed hominis Sed contra hoc dicitur quod maria vere potest dici
mater dei sicut dicitur mater christi Et pro isto non ulterius quod ad perfectionem
prolis in utero materno requiruntur quatuor scilicet materie preparacio
carnis organisacio corporalis conservacio et recepcio prolis mittio
Ad primum et tercium concurrit maria habuit se active sed ad secundum non
quia organisacio carnis christi secundum doctores fuit facta ex opere
sancte trinitatis instantanee Sed ad primum habuit se active quia
materiam carnis christi preparavit per purissimum sanguinem per quem
secundum damascenum corpus eius fuit formatum Ad tercium scilicet conservacio-
nem etiam se habuit active quia novem mensibus christum portavit
in utero etiam prolem nutrivit in utero usque ad debitum augmentum
et tunc demum eum genuit et ideo est vere mater christi et ideo est mater dei quia
christus est verus deus Sed tunc ad obiectionem in oppositum sciendum dicitur
quod quamvis deus et deitas non differunt in re differunt tamen hec
nomina in suis modis significandi quia deitas significat naturam
divinam in abstracto et ideo non supponit pro persona sed pro essentia
abstracta deus autem significat naturam divinam in concreto id est habentem
deitatem et ideo supponit pro persona cum ergo maria sit mater filii dei
qui filius dei est altera persona in trinitate potest dici quod sit mater dei
non autem potest dici quod sit mater deitatis Secundo dubitatur utrum christus sit pro-
genitus marie cum maria nullum habuit secundum genitum Pro isto
nota quod elvidius hereticus posuit mariam post christum genuisse alios
filios propter hoc quod evangelium dicit primogenitum nisi vocabulum ad
post genitum sed hec opinio est penitus falsa et heretica et ergo
dicitur quod primogenitus capitur hic privative secundum quod dicitur primo natus Pro
secundo positivo Unde primogenitus dicitur cum quem nullus alius
genitus quia nullum alium ante christum habuit Unde in lege
filius primogenitus offerebatur deo et tamquam primogenitus redimebatur
ut dicitur numeri 3o et primogenitus dicebatur licet nullus alius
eum sequeretur Tercio dubitatur utrum etiam maria filium suum met propriis
involvebat sive quod obstetrix hoc non faciebat Pro isto notandum
quod in partu obstetrices requiruntur propter afflixionem mulierum
parturientium sed quia beata virgo maria sine dolore immo cum
magno gaudio peperit igitur obstetricibus ad eius partum

no indiguit unde sequitur quam aperte falsitas illius quod
dicitur de obstetricibus marie in libro de infancia salvatoris
unde Johannes Nulla ibi obstetrix nulla muliercularum seduli
tas interfuit ipsa pannis involvit infantem ipsa mater ipsa
obstetrix Et super illo verbo textus et pannis eum involvit dicit
beda Ille qui totum mundum vario vestit ornatu pannis
vilibus involvitur ut nos stolam immortalitatis recipere valeamus
manus per quas omnia facta sunt pedesque constringuntur ut nostre manus
ad bonum opus extensam sint solute et nostri pedes in via
pacis directi Sed sequitur de presepio ad quod filium suum maria
posuit ... in diversorio in bethlehem ad quod
confirmavit scriptura quod erat in diversorio in bethlehem ... quod
presepe asinum et bovem ioseph alligaverunt quia asinum ad por
tandam virginem pregnantem ioseph secum duxerat et quia
bovem pro expensis duxit ... ut venderet et de illa
pecunia sumptus sibi emeret ... Albertus tercio dicit quod
in audiendum et ... opaca ... medio ...
... et fuit cum ipsis ... admiracionis quod in
... Sed dicitur ... hoc quod
loco tam humili salvator nasci ... ad hoc
et non erat ei locus in diversorio quod sit diversorium ad hoc ...
sciendum quod diversorium fuit locus predictus quod ... queme
...
... bethlehem dicatur diversorium quia diversa officia ha
...
...
...
... et ioseph et bea
...
virgo remanserunt ... in illa parte ubi presepe erat ...
ad quod homines asinos et boves ligare consueverunt et in die
... ad istam domum ... ad colloquendum
... bethlehem erat plena ...
Et non erat eis alius locus quia bethlehem ... maria autem et ioseph
et ... non tamen erat de divitiis
licet esset de nobilibus ... habuerunt Et dicit magister
... loco humili et ...
in historiis quod difficile erat marie et ioseph quia pauperes
... varias domos ... quod totum ... ut
... quia postea ...
paupertate ...
... quare salvator in tam miserabili in
... voluit nasci ... hoc ... fuit
loco tam miserabili ... salvator daret nobis exempla ...
... ut salvator daret nobis exemplum ... humilitatis
qua humilitate ... usque ad mortem ut patet ad
philippenses 20 ... dicat quod hoc fuit signum sue humilitatis

videlicet quod venerat regnaturus temporaliter in hoc mundo secundum
scribe iudeorum ipsum venturum credebant. 2o dicitur quod hoc fuit
factum ut figura veteris testamenti in novo testamento responderet
in veritate figurati impleretur. Nam in veteri testamento duo pre-
ferat salvatores populi iudaici scilicet moyses et cyrus gentilis
qui erant etiam miserabiliter nati sicud christus salvator prefatus quem
representabant. Nam moyses qui liberavit iudeos a servitute
egipciaca ut dicitur exodi 2o inventus fuit in magna pau-
pertate nam filia pharaonis invenit eum in flumine in fiscella ut
patet exodi 2o. Similiter cyrus qui liberavit iudeos de servitute baby-
lonica fuit etiam miserabiliter inventus ut dicitur in scolastica histo-
ria super danielem nam astiages rex medorum vidit in sompnis vitem
nascentem de utero filie sue que umbra tota asiam obumbrabat
interpretatores autem sompniorum dixerunt ad hoc sompnium significare
puerum nasciturum ex filia sua qui occuparet regnum medorum et
persarum. Unde ille rex astiages timens ex hoc se et filiam suam
regno privandos dedit filiam suam uni pauperi militi et eam procul
nate fecit tempore partus ipsius custodiri et puerum de filia sua
nato sibi presentari quem puerum tradidit cuidam militi secrete ad
interficiendum sed ipse miles compaciens puero ipsum in quodam nemore
dimisit forte vivum (?) quem canicula veniens de pastoribus regis
frequenter visitans lactavit quo tandem ipse rex puero per pasto-
res aperto accipiens puerum posuit uxori sue ad nutriendum
qui puer vocatus est cyrus et postea fuit rex persarum et medorum
ergo quod figura et figuratum debeant correspondere christus salvator
prefatus in novo testamento per predictos salvatores in prefato veteri
testamento figuratus in magna etiam paupertate fuit inventus post
nativitatem eius. Sequitur textus

Et pastores erant in regione eadem vigilantes etc.

Hec est 2a pars huius evangelii in qua ostendit pastorale privilegium
prefuse claritatis. Circa hanc partem primo dubitatur quare tali nocte
pastores vigilabant super gregem suum. Primo quod tempore salvatoris
quorum unus fuit christus nascebatur gentiles moratores in terra
iudea de nocte vigilabant propter reverentiam solis quem ut deum cole-
bant sed et pastores iudei inter bethleem et iherusalem vigilias
noctis a vicinis suis gentilibus in usu duxerunt. 2o in illa nocte
vigilaverunt propter custodiendos suos a latronibus observantes. 2o ideo
quia tunc temporis multi extranei venerant in iudeam 2o propter timorem

pre bonis pastores faciebant vigilias noctis super gregem suum. Et dicit
in hac vigilias et non vigiliam quia sicut dicitur apud militares in bello
quatuor sunt vigilie noctis secundum quod dicitur. An erant noctes sub
in illis regionibus frigide circa festum nativitatis Christi sicut sunt hic
pro ista sciendum quod inter terminos meos et Bethlehem dicitur est sub circulo
cancri et quo circa festum nativitatis Iohannis est ibi maximus fervor
caloris quia sol tunc pertransit cenit capitis illorum ibi habitantium. Et sole
transeunte signum scilicet capricornum in quo est solsticium hyemale tunc
maxime distat a cenit capitis illorum et quo tempus apud eos est tunc
vernale sicut est apud nos cum sol intrat arietem et taurum unde
noctes tunc temporis non fuerunt ibi frigide sed vernales
patet quod noctes tunc temporis non fuerunt ibi frigide sed vernales
2o dicitur quod angelus domini stetit apud illos circa hoc sciendum quod spiritus
carnis pedibus. Circa istud nota quod tunc angeli stant ut loquitur hoc
mediantibus assumptis corporibus de quibus duplex est opinio
sunt mediantibus corporibus formantur ex aere sed condensato aere
sed ad hoc quod talia corpora formantur et condensatur in vesica sicut ergo quod
condensatur sicut condensatur et condensatur in vesica sicut ergo quod
huiusmodi aere tali condensatur et figurant sicut hoc apparet in
aliis et aliis figuris et coloribus. Et quia faciliter aer condensatur
et condensatio faciliter dimittitur sic est faciliter apparet et disparet
et quia non informat aerem istud sicut sicut forma naturalis sic est quod
loquuntur sermo corporalis ad aures non proprie sed pro aliquo ille proprie
sermone ... ad quem specialem eum dirigit quod sermone
sermone ... formant. Aliis autem hec opinio
sine sensualibus instrumentis formant. Aliis autem hec opinio
non placeret et illi dicunt quod angeli nunquam apparent colorati quia
aer est clarus semper et caret omni colore ... angeli apparent
dicunt tamen ad hoc illi de prima opinione quod ex puro aere
talia corpora non formant sed ex pure permixto aere et ex illo primo
to formant tunc corpora sua. Et alii dicunt quod si sic tunc ita cito
apparerent et disparerent sicut faciunt qui tale motione ita
cito non pertinerent nec facta tamen repente dissolverentur. Alia est
opinio que ponit quod spiritus tam boni quam mali habent corpora
spiritualia in quantum eis connaturalia et probat hoc sic natura illius ad
quam natura inferior scilicet homo tamquam ad finem bonum potest
pertingere hoc necesse est natura superiore scilicet angelum iam habere
sed per resurrectionem natura conformis corporis in homine fit omnino spirituale
ergo oportet hoc angelum iam habere in quo humana natura
que est inferior angelica perficiatur. Et dicit hec opinio quod angeli
per ista corpora sibi connaturalia cognoscunt particularia contingentia

q2 i puro intellectu no pnt fantasias format et p ista cor
pora apparent et loquunt2 hoībz Item h corpa spirituum bonorum
sunt glorificabilia quo ad melius obedire voluntati eorum et spiritus
mali in ipsis corporibus dampnabuntur et erunt eis inobedientia
causa i eis dispositionis contraria velut in corpore Cristo dicitur2 et quare
magis denunciavit nativitatem xpi pastoribus quam aliis fuit quod
q2 erant simplices et humiles et absque cautela malicie et
occupati in officio sanctorum patriarcharum qui leguntur fuisse pastores
ut genesis xlvii ubi at solent sic dīne illuminationes et consola
tiones et non eis qui sunt occupati in sapientia huius mundi
que stultitia est apud deum ad corinthios vii Confitebor tibi pater domine celi
et terre quia abscondisti ea a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis Et nota
quod angelus qui dicitur revelasse nativitatem xpi pastoribus presumitur fuisse
gabriel Et dicitur ad cor ii sapientiam loquimur inter perfectos pas
tores ad sue ut simplices et rudes de mysterio tante sapientie deum
quod loqui sapientiam contingit duo de subtili narratione et loquendo
e cui perfectis de simplici narratione et minus perfectis et oppositio
ipsius post nativitatem indicat sacerdotibus et iudeis per scripturas sacras
eis notum erat requisiti ab herode ubi xps nascendus diceretur
in bethleem iude 2o pastoribus qui simplices erant ut deum
non eum scripturas sciebant neque stellarum cursum ut orientis 3o regibus
regibus per stellam quia astrologi et perit erant et sic fuit testimonium
de ortu suo a scriptura sacra a corpore celesti et ab angelica na
tura Apparuit ergo angelus pastoribus ad spiritualem pastorum conso
lationem qui pretereunt sublimia mentis Item per hoc demonstratur
agni nativitas de quo Iohannes i ecce agnus dei videt ergo angeli ecce pastoribus
angeli pastorum perceptum predicat et 4o dicitur2 quod pastores ti
muerunt et quo timore magno per quo sciendum quod quando homines
percipiunt spiritualia timent ut patuit de beata virgine que xpm
concepit et de maria magdalena que visitato sepulchro domini ex
visu angelico perterrita fuit sicut etc et ipsi pastores timuerunt quia
spiritualem perceperunt nam subito magna luce qua dic claritas
viderunt per preemo illa et novos sicut dicit ideo timuerunt igitur
timore magno qui timore mortis videbatur quam adventu angeli
boni timor de crescit nunc cum de bonorum angelorum quo timent
et perteritos spiritualia parvulos consolatur adventu mali angeli
timor accrescit mali enim per homines ad desperationem ducunt
Et 5o dicitur quod annunciat angelus pas. de xpm (?) sicut tres que

quod angelus pastoribus cum venit simpliciter et rudibus de misterio tante sapientie non debuit loqui nisi illud
primo cum vero inter sapientes loquimur intelligentes ut dicitur 1 loquimur sapientiam congruit ... sed subtilis materia est
unde dicitur apostolus ad ... materia ... omni populo ... et ...
sicut dicitur ait 2° ... quod fuit ... accommoda ... omni populo fidelium vero glorie omni populo fidelium
de diversis gentibus congregando ... gaudium ... de ... ...

gaudium magnum scilicet Christi nativitas quod erit gaudium magnum omni
populo tam iudeis quam gentibus quia dixit hodie salvator qui
est Christus natus est in domo david ... dixit nomen Christus Christus
christus dicitur nomine appellatur quia Christus unctus dicitur nam reges
et pontifices antiquitus ... vngi ... ergo Christus fuit rex
et pontifex ... vnctus ... vncione ... plenitudine gratie quia apud ... plenitudo gratiarum a quo et accepimus
gratiam et nos ... male dixit hodie quia nox erat ... debet
dicere hac nocte ... glo ... erat nox tamen melius
dixit hodie cum omnis lux ... ubi ... genuit nocte
media ... sicut illud ... xvij ... scandalum
... in hac nocte ... apparuit ... claritate quod nocte
in die ... sicut fuerat prophetatum ... et nox sicut dies illuminabitur
3° ... solis ortum ... hac nocte missa tamen ut
... ibi quod erit omni populo ... et omnis ...
... ut dicitur ait ... quod ... accommoda ... scilicet
... omni populo fidelium vero glorie omni populo fidelium de diversis gentibus
congregando ... gaudium ... omni populo de ... et ...
de ... hodierno ... tunc ... ubi natalis vite // ... de signo pastoribus dato ab
angelo de nocte Christi ... quod signum ... et fuit ...
... salvatoris quod fuit ... signum salutis fidelium et ...
... et pauperibus pastoribus ... natus
fuit ... ut ... quod non venerat ad regnandum temporaliter
sicut ... iudeorum credebat ... rex et ...
... ubi ... quare ... angelorum ...
... quod ... pro salute hominum ... pluralis
ut ... apostoli ... et ... celestis ... ut ...
pastores ... angelis ... quod ... agi
... plures ... celestibus ... beata ne
... angeli ... de ... lau
dantium ... de Christi nativitate eo quod ... per nativitatem Christi ho
mines ... et ... ad salutem et ... quod
noverunt ruina angelorum ... reparanda ... et fuit ut
magnus et fortis ... celestis ... ut ... possit
... quod ... qui natus erat ... forte et potens
erat in ... ad ... potestates // 2° subitatur

que dicebat gloria in altissimis deo sicut quia sic glia dei ubique re
lucebat tum maxime ut in excelsis in celo empireo ubi est ha
bitaculum angelorum et locus beatorum qui maxime ad laudem divinam resonant
iuxta eum deus deputatur a multis sed in celis ab omnibus gloria fiat
et dicitur notanter deo non homini sicut illud psalmi non nobis domine non
nobis sed nomini tuo da gloriam eum deus sibi soli reservavit sicut benedictionem rom. xii
mihi vindictam et ego retribuam et deut. xxxii mea est ultio et ego retribuam
2o iudicium de omnibus bonis et malis sicut illud io. v. pater omne
iudicium dedit filio. i cor. iiii nolite ante tempus iudicare quo
usque veniat dominus et math. vii nolite iudicare ne iudicemini
3o gloriam de bonis sicut id ysa. xlii gloriam meam alteri non da
bo. Item. quare angeli deum laudaverunt dicendum primo quia tam magnum
beneficium fecit generi humano quod in christo redimendo dicebant
et eorum ruinam reparandi Ro. v. ut dicit aug. ad christi nati
vitate omnes angeli congaudent ministerium incarnationis quod aliquibus fuerat
quibus fuit revelatum adeo sed in nativitate est denotavit omnibus
dicendum greg. xxxiiii moralium angeli similiter laudant quia vocis tem
ore voces sue exultationis accomodant Item quia deum nos
conspiciunt ut inspiciunt suum gaudent numerum adimpleri Item cum
angeli ut dicitur est ad providendum misericordiam pura ad ignoranciam
gaudent ad paupertatem se mittunt cum ramus vera gratias agentes
deo eo quod suam despexit ad homines eos reparavit 2o deum laudat
laudat ut doceat nos de acceptis beneficiis deo grates referre
Et subdit et in terra pax hominibus bone voluntatis bonis quibus
optat angelus pacem per bonitatem cum voluntatis dicitur qua sunt
bona magis quia per bonitatem alias potentias anime quia movet voluntas
alias potentias ad actus suos et sic bonitas eius et mali
cia eius in omnes alias potentias anime redundat Et dicit notanter pax
in terra et non gloria sed in terra pax et in celo gloria et pax hominibus
non angelis malis cum quibus deus pacem non facit et non quibuscumque
hominibus sed tantum hominibus bone voluntatis omnes qui suscipiunt natum christum
bona voluntate et non persequuntur ut herodes et alii mali deus
ysa. lvii non est pax impiis dicit dominus et iob v. quis restitit
ei et pacem habuit Item math. x dicit non veni pacem mittere
in terram sed gladium Contra quod dicit christus est rex pacis Item dicendum pax quedam
est concordia in bonis sicut de qua dicitur hic alia est concordia in malo

vel retrahens a bono ut affectio carnalis parentum vel provocans
de malo sequa ... zelum super iniquos pater prior vi-
dens. Secundo evangelium pastores loquebantur ad in[vicem]

Illud evangelium habet lucas ii et est materia eius qualiter nativitas
christi salvatoris diligenti examinatione a pastoribus fuit exquisita.
Et dividitur in tres partes In prima ponitur pollicita ... veritas
In 2a additur de auditis mirando novitate ibi et omnes qui
In 3a subditur devota glorificatio divini ... ibi et reversi sunt pastores
Circa primam partem sic dicitur quod textus loquebantur pastores ad in-
vicem. Notandum quod hoc fuit postquam angeli ab eis in celum recesse-
runt sed postquam se a pastoribus ... ut ... illud Io
hic xvi tempus est ut revertar ad eum qui me misit. Non
cum angeli solum voce dicendo ecce ego evangelizo vobis gaudium magnum
sed etiam luce magna ... mundo ortum pastoribus ut
revelabat ... dixerunt adinvicem transeamus usque bethleem
et videamus hoc verbum et ista re digna ... ut exordia ...
dicitur quod angelus domini cum magna luce pastoribus
apparebat ... angelorum ... paribus cum luce
apparuisse. Notandum quod hoc ... hodierno tempore ...
quia exortum est hodie in tenebris lumen rectis corde misericors
et miserator et iustus dominus ... dicitur ... hoc ... nomi-
nant christi ... angelus ... ut plures. Notandum quod ...
... angeli ... celestium
agminum ... excelsis gloriam ... pariter ... ... terre
... christi ... ad-
... ad gloriam divine laudatores essent
... textus videamus hoc verbum ...
... quo ... intelligi videamus hoc ...
... ab eterno genitum a patre quod factum est ...
factum est ... videamus ... videre
... quod factum ... videamus
... nobis ... factum ... apud patrem factum
... videri ... audiri ... in-
carnatum ... audiri potuit et non videri quod verbum
... et non ... factum ...

vnd h° vm viz deu incarnatu qntg quadruplr videri
p° i presepio miserabilr vagiete 2° i tonaculo hmilr s̄ degete
viete. 3° i patibulo penalr morete 4° in celesti solio sb
limiter psidete visio p.ª fta e nob in exem abiecte pau=
ptatis 2.ª i exem psunde hmilitis 3.ª in cpprimetu latissi
me kalitis 4.ª i sign altissime ptatis. de p.ª visioe valet
queret expo° vide aggo° vm ut h. de 2.ª expo illud
ruth 1° q me videtis facere h° facite. et de illi visioe dicit
xpc i eva° Joh 13 exem dedi vob ut quadmodu ego feci
ita et vos faciat. de 3ª visioe dicit̄ i ma° 3° o vos oes qui
tnsit p via attendite et videte. de 4ª dicit ysa 33 rege i decore
suo videbut. et pastores stati cū vire virtuosi no tarda
uerut ipm inqre b3 inuenit ad quod eu no detriti horre
noctis nec dapno gregis q solu relinqbat et dicebat adinuice
exhorta altutr trāseam i bet̄h et videam h v.bu qd fc̄m ē Deus filius incarnatus
inq° dimit impunia et fides cor et venerut festinantes
nemo n ut dr diuis q ni desidia v.l vic ipsius nescit
n tarda moniā spiritus gr̄ia ad te eu q diligit eius festiat
venerut eni ex desiderio videdi xpm pūr et zelo ut citius
redire ad grege q sub eu custodia dimiserat et inuenerut mariā
matrem s. infante et Joseph custode et teste virginitatis et infante
i vm posit in psepe ut agla oibus pdicauat eur supplem e illud m.ale
de q° lo.z dus ad mo btm Job xxxix ca.° dus nunq valet
rinoceros serui t̄. ad morabit ad psepe tuu Rinoceros e al
Vnicorne q ca.z gremio virgis et sic xps qui gremio btē
virginia h capto 3 et i mu fuit et vinctus .4°. dic q iusti
te h p pastores intellig p.iur q doctores et rectores aiar fideliu
na it ch.x pastor hodie natus 3 oues suas q loge lateq
dispse erraverat ad viretia pascua celeste vite reuocat. 6°
dic q ill dnis spual tnsi usq i beth ihm q bethle. interptat
domus panis ad eunc3 ego q nos xpi abiectis corpis carnibus
sicud ipi pastores de q. loz euā.m dimiserut gregē suu toto
mētis desiderio usq ad bethlee supna i. domu panis celeste
no dū manifestata sz p xpi passioz apte dā tunc et aiā
do reuelat q d.in 1 q° q sicut ē eius filiu dei incarnatus in
illa carne astedit vbi e dex. pris ipsius. 1° dic q.ide dici et
venerut festināt. et quo festinabat dōm q siplr p° adiu

ued q no desidia s; ne festinatione credenda e dei puia z ofestim
venerunt ex desiderio videndi ad d(omi)n(u)m z ut eo citi(us) redirent
ad gregem. Et de q(ua)s de v(er)bo s(cilicet) d(ic)ta ab angelo ex v(er)a p(er) claritate
d(e) pluri lumine p(er) jocunditate angelica agminis p(er) radiositate sancti
b(ea)tissime virgini(s) p(er) gliositate creaturi nuntius p(ro)p(ri)ositate infusi
l(ume)n(is) dedit cum ille eis nuntiavit q(uod) p(ro)petiit eis sig(nu)m et s(e)c(un)d(u)m
cognoverunt de v(er)bo q(uod) d(ic)tum erat illis de puero h(oc) s(cilicet) dist(inc)tio(n)e quia
sibi ille a(ngelus) q(ui) s(u)p(er) illas i(n) puericiate d(e) nocte erat in(ter) i(n) p(ro)p(ri)etate effica(ci)
q(uia) ei data e(st) o(mn)is p(otes)tas i(n) celo et i(n) t(er)ra n(on) d(e) dig(nita)te p(ro)p(ri)e(ta)te quia
e(st) unigen(itu)s dei p(at)ris f(ili)i i(n) credi(bi)li gl(ori)a e(i)(us) q(ui) v(ir) a pa(tre) n(on) i(n) sp(er)eo
s(ecundu)m forme q(uia) ip(s)e e(st) de q(uo) d(ic)tum e(st) ip(s)e sp(on)sus ... s(ecundu)m f(ili)o(rum) ho(minum)
Be(ati) et oc(ul)i qui au(diunt) ... z(o) p(ost)q(ua)m po(st)ea d(e) audita admirati
nouit. Ubi p(ri)mo d(ici)t(ur) de q(uibus) mirant(ur) habitatores ih(e)r(usa)l(e)m
d(ic)tum q(uod) de misterio incarnationis et de xp(ist)o ia(m) nato quia no(n)
putabat ita cito ventu(rum). It(em) de h(is) q(uae) d(ic)ta erant a pasto-
ribus ad ip(s)os narrabat cu(m) eis pastores quo(modo) angelus eis
apparuit et quale sig(nu)m dedit et q(uod) s(ecundu)m sig(nu)m datum ab an-
gelo puerum invenerunt. Secu(n)do q(uia) illi pastores paup(er)es fuerunt
xp(ist)i p(re)dicatores et s(anc)te k(aritat)is emulatores q(ui) reperit ut b(ea)t(i)
q(ui) nunq(ua)m noverunt alii cum ut gaudium gaudio cumu-
le(n)t et s(ecundu)m glo(riam) no(n) p(ri)mu(m) mirabant(ur) de incarnationis misterio s(e)d
et de tanta pastorum attestatione qui fuge(re)nt in audita nesci-
rent s(e)c(un)d(u)m sim(ilitudinem) ti(mor)is fundia b(ea)ta p(re)dicavit. Nos p(ri)mu(m) et bethleem
incolis p(re)dicant s(e)c(un)d(u)m et v(ir)gi(ni) marie et ip(s)i ioseph. Et s(ecundu)m g(ra)t(i)a(m)
amplius cor(de) m(en)tibus ip(s)i pastores insigebat ut mira
rer(un)t(ur) et no(n) n(on) no(n) erat in a(n)ul(o) celicola vide(re) d(e) t(er)ra qui de
t(er)ra pate(re) o(mn)ia celestibus pastores at devote o(mn)ibus qui
audiebant et videbant p(re)dicant et divulgaverunt. Maria at(tem) c(on)s(ervabat)
z(o) d(ici)t(ur) q(uo)m(odo) maria c(on)s(er)vabat h(aec) i(n) corde suo q(uae) audiebat et
t(er)ra se s(ecundu)m videbat et que d(e) p(ro)ph(et)is legebat ad implenda v(er)o
q(uia) c(on)ferebat h(oc) quo(modo) p(ro)ph(et)ie in puero nato implere(n)t(ur). Ita ill(u)d
q(uo)d angel(us) ei dixerat qu(an)do p(ri)mo ad ea(m) fuit missus cum q(ui) et pa-
s(ecundu)m illud c(on)ferebat ad illud p(ro)ph(et)e mi(chee) de scru ve(ni)t ... pos(t) et illud q(uo)d
d(ic)tum e(st) p(er) p(ro)ph(et)a(m). Bethleem no(n) es mi(n)i(m)a i(n) p(r)i(ncipibus) iuda. c(on)ferebat
q(uia) ad h(oc) q(uo)d videbat se i(n) bethleem peperisse et cetera q(uae) a pasto-
ribus audierat et q(uae) angel(us) ei dixerat h(oc) to(tu)m i(n) p(re)sent(ia) me-
te c(on)g(re)gabat no(n) oblivisceb(atur) n(on) divulgab(at) s(e)d ea q(uae) legerat
i(n) p(ro)ph(et)is et [illegible] applicab(at) o(mn)ibus c(on)cordia(m) c(on)ferens que de eo erant

q natus e ex ea. Maria aut no diuulgabat sz sicut dicit scriptura
cant. 3 tps tacendi tps loquendi illius cor obliuiscebatur vnde
conferebat i corde suo ut postea sapienter diuulgaret sicut dicit Luca i
de spu s. vbi vnde dixerat a angelo concipies et paries q verba
conferebat ad illud ysa vii ecce virgo concipiet videbat et
se esse exortam de stirpe dauid q conferebat ad illud ps. et de
fructu ventris tui et ad illud ysa xi egredietur virgo de radice
yesse videbat etiam se i nazareth concepisse q conferebat ad
illud ysa. xi nazareus vocabitur sicut alia vice videbat se
iam i bethlee concepisse pepisse q conferebat ad illud michee
v. et tu bethlee terra iuda. vnde dicit beda i omelia
virginalis enim pudicitia mira custodiens secreta x q no
uerat nemini diuulgare volebat cui ipse q iam fratres congruit
no oe prima sz clausa seruat i corde et no solu verba
q audierat ab angelo sz etiam verba q a pastoribus conferebat
i corde ut dicitur 3. vnde et nos discamus sicut marie virginis
moribus q optima integra ita angelorum et pastoribus dicta
q audita seruabat oia uero memorie commendando nullius quorum
obliuioni dando no faciens sicut fatuus de q ecc. xxi
cor fatui q vas confractum omnem sapientiam no tenebit sed
tam antea fecit deus i. vnde de ea q sequitur illud ecc.
xliii no e i uenta similis illi q conseruaret legem vnde dicit beda super
lucam q conseruantibus vim dei dominice et sacramentis spiritualis
audiuit spiritualiter i bethlee perfunctum. Sz dicendum verbo ad
q hec collatio q faciebat maria i corde suo fuit solum verbi
dicendum q maria fuit magistra doctrina et toti ecclie valde utilis
vnde sed 9 de beata virgine dicit q post ascensionem filii sui magistra
ad tempus i terra cum apostolis ut eos plenius instrueret de verbo
vite i carnato de q ipsa plenius per spiritum sanctum fuit docta
q spiritus s. supueniebat ea et virtus altissimi obumbrauit et oia
melius videbat et recitauit de verbo vite. Item Et melius
exprimere poterat ita q eius nominis melius perseruit ecce
Et reuersi sunt p 3a ps. mq adueniret deuota glorificantes deum
vnde reuersi sunt pastores s. ad curam gregis sui per quam et natiuitate
glorificantes et prodicantes laudantes deum de de desiderio toti mundo
collato gaudio et eis ostenso specialiter. Sz 3 queritur communiter

incarnacio xpi non fuit revelata sapientibus sed ignaris et pasto-
ribus/rudibus. glo. intelligitur non sapientes sed simplices qui fuerunt audita
nescientes. deus sibi pro nobis elegit. et illud verbum quod factum est
in natiuitate xpi non est factum simul. quia natura deus deus non est
sed ut videretur ab hominibus possit. Unde et factum et de quo dicitur
deus ut ut [illegible] et [illegible] videns hoc verbum quod factum et quod [illegible]
quod factum esse videns nobiscum quod fecit deus et ostendit nobis i. q.
incarnari fecit deus et per hoc ipse nobis exhibuit sed
d. sicut deus fecit factum et quod est superfluitas [illegible] vel in
rubricato [illegible] quod pastores illuminati non sunt [illegible]
[illegible] per hoc deum [illegible] quos ad [illegible] duas [illegible]
[illegible] fratres, scilicet animam et corpus [illegible]
[illegible] dei non assumpsisse animam [illegible] sed quod [illegible] deitas ad
[illegible] corpus assumpsit sed deceptus fuit quia licet deitas [illegible]
[illegible] [illegible] dare vitam [illegible] non tamen potuit ipsum deitatem
[illegible] quia deus [illegible] corpori [illegible] forma sed [illegible]
[illegible] xpus non esset verus homo si animam non assumpsisset vel animam
[illegible] [illegible] est [illegible] est [illegible] [illegible] lib. [illegible]

Illud [illegible] [illegible] [illegible] materia [illegible] genealo-
gie xpi et [illegible] [illegible] partes [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
prima parte [illegible] que ait incipiens [illegible] dedit libro
suo titulum a genealogia xpi cum dicit liber generationis ihesu xpi
[illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] xpi et [illegible] genealogia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nominare libros suos
de quo tractatur in principio libri et [illegible] [illegible] libro de [illegible] mundi qui est
primus liber biblie intitulatur apud [illegible] liber genesis quia in
de [illegible] mundi vel [illegible] tractatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genealogia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fecit ad excludendum errorem iudeorum negantium
[illegible] descendisse a dauid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a galilea
[illegible] xps [illegible] [illegible] iudei [illegible] [illegible] non [illegible] nazarenus
est et non descendens a dauid ut [illegible] [illegible] [illegible] errorem [illegible]
[illegible] [illegible] ostendit [illegible] a dauid descendisse et [illegible] [illegible]

natum esse ut patuit in evangelio precedenti. 3o dicitur quod in genelogia
xpi posuit illos duos patres in principio scilicet david et abraham
Ratio quia posuit illos tamquam iudices quia specialiter ad illos facta
est promissio de xpo. Et quia david fuit primus inter prophetas
et abraham primus inter patriarchas. Ideo nominantur eos ad invicem
quia xpus descendere debebat a patriarchis et prophetis. 4o dicitur quare ante
dicitur ihesu christi per duo nomina cum unum sufficeret. Ratio quia ad in-
vicem dicuntur nam in xpo ut in suo supposito scilicet humana et divina
natura illis est nomen persone et xpus nomen nature quia de david fuit
generatione descendebat unde vocatur in fratribus et ex semine david secundum carnem
4o dicitur quare in serie david preponitur abrahe cum abraham
prior fuerit quam david. Ratio primo quia breviter ante quod dicit quod
decuit ordo preposterus quod unctio communiter fiunt ut generaliter se
tempore tam a radice incohando et in ultimo narrando Beda autem
dicit quod hoc fecit ut inferius quod maior fuit electio quam
repromissio electio autem facta est in david ut patet in ps. 88o in-
veni servum meum david oleo sancto meo unxi eum et patet per hoc primo quod secundum viri-
tute.... Repromissio autem facta est ad abraham cum dicitur
genesis 22 In semine tuo benedicentur omnes gentes. Nicolaus autem de lira quod proponitur
david propter excellentiam et eminentiam regie dignitatis. Sed ista non ob-
stantibus beatus Ieronimus videtur quod totus liber evangelii liber generationis
ihesu xpi filii david filii abraham quaeritur sit sic ordina-
tus et intelligitur filii david id est quod xpus est et fuit filius david
filii abraham id est quod david ulterius fuit filius abrahe ex quo
clare patet quod illud totum pertinet ad titulum primo cum non possit
melius subdividi genealogia et ideo tamen per ipsum titulum
patet matheum librum suum inchoare et ab abraham tamquam divino
promissionis secretum gratie xpi tempore. Tunc dicit abraham
autem genuit ysaac ubi dicit ratio quare fiat mentio de ysaac quare
non fit mentio de ismael. Cum ismahel etiam fuit
filius abrahe. Dicendum quod de domo abrahe ismahel fuit
reprobatus et ysaac electus de quo descendebat xpus ut pro-
missum fuit genesis xxi ubi dicitur in ysaac vocabitur
tibi semen. Et ideo non fit mentio de esau tunc sequitur

Ysaac genuit iacob. Unde esau & domus ysaac fuit in reprobatus
et iacob electus. nam antequam essent nati deus elegerat iacob
ut per eum xpc descenderet. Unde ait. Jacob dilexi, esau autem
odio habui. Item non licet xpc solum per iudam descenderat, tamen
fratres sui nominantur propter quod ab eis duodecim tribus israel descenderunt.
Judas autem genuit phares. Scotus dicit in genealogia xpi nulla sanc-
tarum mulierum assumitur sed quas reprehendit scriptura ut qui propter pecca-
tores venerat de peccatoribus dignaretur nasci ut omnium peccata de-
leret. Unde hic exprimitur thamar et de quatuor peccatricibus
raab meretrix et ruth moabitis et uxor urie. Nycolaus
de lyra dicit quod ille mulieres hic exprimuntur sicut exprimere quod fuerunt
viris eorum quamvis [illegible] [illegible] sed postea alie
mulieres seu bone seu male fuerint non exprimuntur non sunt
expresse viri eo quod vir et uxor per una persona reputantur.
Phares autem genuit esrom. Iste phares cum iuda suo patre
et iacob avo suo descendit in egiptum et ibi genuit esrom
et ille esrom ibidem genuit aram et ille aram genuit amina-
dab et iste genuit naasson qui cum patre suo exivit de egipto
et iste ipse in tribu iuda fuit princeps primus primus in
deserto. De principatu autem aminadab super tribum iuda
in exitu de egipto dicitur cant. vi. anima mea conturbavit me propter
quadrigas aminadab. Et de naason dicitur numeri primo.
Naason autem genuit salmon. Salmon autem genuit boos de raab
scilicet cananea. Et ideo quia raab quia erat de gente cananeorum
fuit coniuncta salmoni in matrimonio cum tamen esset prohibitum fuit
israel ut nullo coniungeretur cum cananeis matrimonio ut dicitur deu-
teronomio vii. Dicendum quod illud fuit preceptum eis pro tanto ne per ca-
naneos a cultu veri dei averterentur et ad ydola converterentur
ut dicitur ibidem et ideo qui converterentur ad veram fidem et confite-
bantur deum [illegible] [illegible] sicut ipsa raab fecit tunc
dispensabatur ut possit coniungi in matrimonio cum filiis israel
et [illegible] [illegible] raab coniuncta principi nobiliori [illegible]
in [illegible] [illegible] et propter filios israel magnam virtutem fecit
quod suscepit et salvavit exploratores israel [illegible] Josue ii
Boos autem genuit obeth ex ruth. hic notandum quod [illegible] illa ruth

moabitica fuit gentilis ipse boos sed raab cananea fuit gentilis
meretrix palam sed et fuit sibi coniuncta [illegible] nobilis ciui-
tate bethlee licet esset prohibitum in lege Exodi. nota quod 3es fuerunt
boos scilicet avus filius et nepos quorum primus genuit salmon de raab.
2us genuit obeth ex ruth secundum quod glosa voluit unde [illegible]
[illegible] narrare ad david sic [illegible] boos sub uno nomine
obeth autem genuit iesse ubi nota quod iesse alio nomine dicebatur
ysay ut patet i regum xvi [illegible] non [illegible] ysay
iesse dicitur quia [illegible] non expresse [illegible] ysaye xi ubi
dicitur egredietur virga de radice iesse. Iesse autem genuit david re-
gem ubi nota quod solus david dicitur rex sed plures alii ante ipsum
et post ipsum fuerunt sed ille fuit primus electus de rege [illegible]
[illegible] David autem [illegible] 2a [illegible] 2a [illegible] genera-
cio que incipit a david. unde [illegible] David autem rex
genuit salomonem ex ea que fuit urie [illegible] nota [illegible] in bethlee et [illegible]
[illegible] quia ipsa fuit quos [illegible] quia david et [illegible]
[illegible] ut patet 2º regum xi [illegible]
[illegible] non [illegible] urias quia [illegible] Salomon autem genuit roboam
Nota quod [illegible] roboam [illegible] fuit [illegible]
ut patet 3º regum [illegible] quia solum due tribus filiorum israel [illegible]
[illegible] roboam [illegible] adherentibus ipsi ro-
boam. [illegible] nota quod ab hac parte Ioram genuit oziam sed patet
[illegible] regum [illegible] obmittuntur 3es reges quia Ioram genuit ocho-
ziam et ille [illegible] amasiam et ille [illegible] oziam et [illegible]
quia ioram accepit [illegible] filiam impiissime iezabelis et [illegible]
filii eius usque ad 4am generationem de genealogia [illegible] excluduntur
usque ad oziam qui fuit [illegible] et [illegible]
[illegible] et destruxit templa ydolorum [illegible]
[illegible] genuit ioatham Ioatham autem genuit achaz et achaz genuit
ezechiam [illegible] ut patet ysaia 28 ubi
dicitur sibi [illegible] dispone domui tue quia morieris tu et
non vives et [illegible] flevit [illegible] mortem [illegible]
[illegible] quod [illegible] non [illegible] et [illegible]
[illegible] oratione [illegible] et [illegible] quindecim
anni et [illegible] genuit manasse qui primo fuit [illegible] ut habetur
[illegible] regum [illegible] quia ipse [illegible]
[illegible] quod [illegible] fuit [illegible]
et ad regnum suum fuit restitutus ut patet 2º paralip 33º cha[pitulo]

nasses autem genuit Amon et Amon genuit Joziam. Iste Josias fuit
valde bonus qui a iuventute cepit querere dominum et ydola per totum
suum regnum destruebat. Jozias autem genuit Jechoniam et fratres
eius in transmigracione Babilonis non quia tunc erat transmigracio sed quia imminebat
sed notandum quod fratres Jechonie qui cum eo capti fuerunt ut patet
iiii Regum xxiiii et xxv. Et post transmigracionem Babilonis Jechonias genuit Salathiel
[illegible] post [illegible] omnia [illegible] et unde [illegible] et post
transmigracionem. Unde sciendum quod iste Jechonias filius Josie non fuit
filius Josie sed nepos eius unde alias non erant quatuordecim
generaciones [illegible] ita quod [illegible] et Salathiel autem genuit Zo-
robabel. Unde sciendum quod sub isto Zorobabel transmigracio
Babilonis redivit de captivitate ut patet primo Esdre ii. Zoroba-
bel genuit Abiud [illegible] in Paralipomenon iii quod Zorobabel genuit
Mosollam, Ananiam et Salamith [illegible]
fuit binomius et [illegible] alio nomine Abiud [illegible]
ibi. Nathan genuit Jacob. Jacob autem genuit Joseph virum Marie de
qua natus est Jhesus [illegible] quod Mathan genuit Heli
et [illegible] genuit Joseph. Unde quod Mathan et Mathan
descenderunt a David sed per Salomonem, per Nathan [illegible] fuit
filius David adoptivus et [illegible] per Salomonem et [illegible]
Mathan et Mathan successive [illegible] unam uxorem
et a Mathan concepit Heli ita quod Jacob et Heli fuerunt
fratres uterini sed de diversis tribubus [illegible] filium fratris a-
mortui [illegible] Heli autem accepta uxore
[illegible] Jacob frater [illegible]
[illegible] Joseph fuit naturalis filius Jacob et filius legalis
[illegible] lex precepit ut si frater vel [illegible]
[illegible] mortuus fuit [illegible]
[illegible] debet accipere uxorem eius ad [illegible] semen
fratri [illegible] et illud totum patet [illegible]

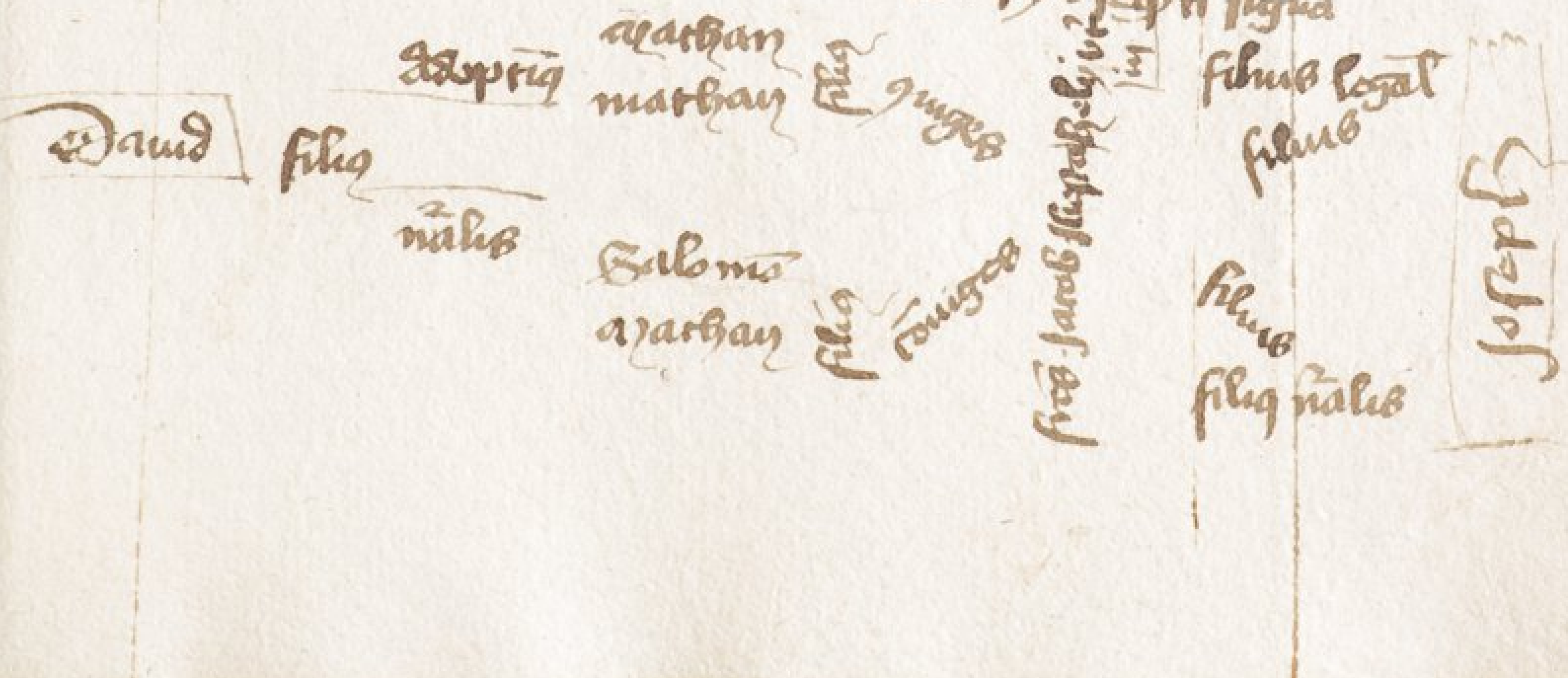

Et quia beata virgo erat de eadem tribu cum Joseph, unde non po-
terat nubere alterius tribus nisi ut patet Numeri 36. cum esset
unica patri suo Ioachim et propterea hereditas paterna ad eam
pertinet et ideo etc. Joseph duxit eam secundum decretum legis. David
ad perficiendum quod esset de stirpe David ut patet secundum illud
evangelium [illegible] ergo similiter beata virgo fuit de stirpe
David et per quem [illegible] ab eodem David processit
[illegible] a quo beata virgo descendit patet Damascenus in libro
quarto capitulo [illegible] Item hic est sciendum quod secundum illud evangelium quod fuit in
[illegible] et non [illegible] sancti evangelii [illegible] est secundum evangelium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incipit [illegible]
evangelium [illegible] evangelium [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] sancti [illegible] ergo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sancti [illegible] quod sic incipit
[illegible] evangelium Marci et sic [illegible] evangelia [illegible] evangelistas
qui leguntur sub illa [illegible] [illegible] sancti [illegible] ut evangelium [illegible]
et evangelium Marci quod incipit [illegible] evangelii [illegible] filii [illegible] et evangelium
Luce quod incipit [illegible] [illegible] sancti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
incipiat ibi evangelium Luce fuit [illegible] [illegible] [illegible] et
evangelium [illegible] quod incipit [illegible] [illegible] [illegible] circa illa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sancti [illegible] et [illegible] [illegible] evangelia quod [illegible]
sequuntur ad illa [illegible] [illegible] secundum sancti evangelii [illegible] evangelium

[illegible]

In principio erat verbum. Illud evangelium legitur Joh. i in quo agitur de Christi eter-
na generatione et dividitur in duas partes. In prima Johannes declarat filii dei
eternam generationem. In secunda temporalem eius incarnationem ibi fuit homo missus
[illegible] prima pars habet duas distinctiones. In prima docet de filio dei quantum
ad eius esse vel quantum [illegible]. In secunda de eodem dei filio quantum ad eius opera-
ri. 2a ibi omnia per ipsum facta sunt. Prima distinctio habet sex clausulas
secundum sex conditiones filio attributas in comparatione ad patrem quarum
prima est de esse eternitas et tangitur cum dicitur in principio erat verbum in
principio id est in patre sicut genitum in genitore. Erat verbum id est filius consimilis
quia dicitur verbum patris. 2a conditio filii ad patrem est suppositi alietas
et [illegible] et tangitur et erat verbum apud deum id est filius ut alia persona quae est penes
de persona vel in persona manens. 3a conditio est in maiestate equalitas
et tangitur cum dicitur et deus erat verbum id est ipse filius erat deus. 4a est in du-
ratione eternitas quae [illegible] cum subditur hoc erat in principio apud deum id est
sicut in principio eternaliter apud patrem in divinis. Circa primam clausulam [illegible] primo
dicitur quod hic evangelium legitur in die natalis Christi secundum quod in commu-
ni festa ecclesia celebrat temporalem Christi nativitatem. Ne ergo Christus putaretur
habere principium in tempore et non ab eterno fuisse ideo legitur prius evangelium quod
[illegible] utramque eius naturam comprehendit divinam scilicet et humanam. Propter quod
ultimo sciendum quod fuit error quorundam hereticorum scilicet Ebionitarum qui
dixerunt Christum fuisse purum hominem et per hoc nullo modo fuisse an-
te Mariam. Ad illam ergo heresim extirpandam Johannes declarat divinitatem
domini nostri Ihesu Christi inchoans prima clausula. Propter quod ultimo sciendum quod
secundum ystorias ecclesiasticas Ebionite dicuntur ab Ebione vel a paupertate
intelligentie [illegible] contra quos etiam [illegible] apostolus scribit ad Galathas [illegible] in scripturam
[illegible] Johannes pre ceteris evangelistis meruit archana divinitatis
patefacere [illegible] quia hic meruit ex singulari privilegio castitatis
[illegible] non frustra in cena super pectus domini recubuit ut de eo ce-
lesti sapientia haustu [illegible] de fluxo eius pectore ut a fonte
potaret. Bene ergo in figura eorum [illegible] facies aquile volanti
comparatur. Nam sicut aquila inter volatilia altius solet volare
et inter aves clarius solis radios [illegible] infigere visum
sic Johannes evangelista [illegible] scribens prius evangelium pre ceteris evangelistis qui ad ce-
lum cum deo volavit et eterna eius divinitatis [illegible] omnia facta
sunt sublimius intuere volando cognovit et scribendo nobis

consequenter dicendum est videndum Nam quod aliqui dicunt ante christi corpore natum de
scribit Johannes evangelista in principio fuisse declarat dicens in principio erat verbum
et quod aliqui dicunt ante incarnacionem eum affuisse quod confirmat et con
cludit Johannes ipsum esse apud deum fuisse declarat dicens et verbum
erat apud deum et quod aliqui eum verbum hominis esse dicunt Johannes eum
verbum dei confirmat dicens et deus erat verbum et quod aliqui eum in tem
pore cepisse ostendit specialiter Johannes verbum eum apud deum in principio
et in illo manere ostendit dicens hoc erat in principio apud deum 3o
dicendum quod intelligatur per hoc in principio cum dicitur in principio erat verbum sicut
quod per hoc intelligitur deus pater in quo erat verbum id est filius unigenitus
Nam deus pater ab omnibus perficitur ut primum principium et ab ipso omnia
sunt et esse producta ut probat propterea 4o dicendum quod intelligitur per verbum
dicendum quod per verbum intelligitur conceptus mentis patris quo ipse scipsum
intelligit et omnia alia et sic quod conceptus dicitur dicitur verbum dei sed
conceptus non dicitur verbum mentale nostrum 5o dicendum quod est verbum pomit
intellectus patris sicut quod nomen imponitur potest verbum sed deus est
impositio prima igitur et de eo potest verbum non tamen ad placitum sicut verbi
impositio humana ponitur quia illud est impositum sed de eo nichil
est impositum sed potest de eo per impositum deponitur conceptum est
sicut quo verbo actu impositum scipsum et omnia alia perfecte
concepit 6o dicendum verbum hoc verbum intelligitur nomine filii et
propterea sciendum quod aliquando quod aliquid productum ab alio vocatur ratione
filiacionis requiruntur 3es condiciones prima requiritur quod ipsum productum vivat
et non ignis quando producitur ab igne non tamen dicitur filius ignis quia non vi
vit 2o requiritur quod ipsum producens et productum ambo vivant et non
cultellus non dicitur filius fabri quia licet faber producens cultellum vi
vat tamen cultellus productus non vivit 3o requiritur quod ambo producens
et productum vivant in specie et non in genere solum quod pedes vel pediculus
non dicitur filius hominis licet tamen ambo vivant scilicet homo et pediculus
ab eo productus sed non vivunt eadem vita licet specie licet in genere sed
vita alia Et quia condiciones predicte superadditi sunt quod inter producens
et productum sit distinctio generalis sicut nos dicimus quod pater ut dicimus vi
vit quia essencialiter est vita et quod verbum ab eo productum vivit quia
est eiusdem cum patre et vivunt ambo vita specifica quia verbum pro
cedit a patre in conceptu non solum specifica sed essenciali et
verbum est ipsa filiacio patre [illegible] ab eo ergo ipse perfecte vocatur
verbum filiacionis quod verbum nomine intelligitur filius diminus [illegible]
dicendum quod verbum seu filius nomine ponitur essencialiter sed personaliter
distinctum a patre sciendum quod verbum seu filius nomine procedit

a parte post modum actum nisi maneret quia illud verum manet de se
de parte sua est verum et per consequens ponitur idem esse de essentia sua ipso b[illegible]
sit sua verum de divinis precedit a parte post actu valet et sic quia
non capit quod precedens sit, non idem sit illo a quo precedit igitur
verum de divinis ponitur a parte post verum propositio [illegible] quando [illegible] de-
quietia et differentia. ubi de divinis ad verum mundi [illegible] quod
quierit de hoc ita secundum verum mentale mundi habet pergamenis
alligatum et quasi manet idem apud intellectum. ubi verum de divinis per
tavit tunc sunt alligata manens tamen sic idem apud partem
sed dicitur exponit primo quod mundi verum multiplicatur sed verum in
divinis non manet unicum. secundo quod mundi verum de actibus quod
dico et esse vero est quale sed verum divinum est sola divina. tertio quod
verum mundi est quod tempus sic non sed illud intelligit. sed de eo
sic est verum actu permanens mediante intellectu tempus vel diffi-
nies verum sic ipsum generat gradus et gradus secundo dicitur tamen
verum de divinis precedit a parte dicitur et esset positio parte per
quod verum de divinis equale est parti de una esse quod insinuat
verba tamen dicit hoc est apud verum divinum non per assignari quod
verum de nihilo precedit a parte eo quod deus nondum intelligit se in
tellexit et intelliget sic qui actus infinitus dei dicitur verum
parte et per consequens verum ponitur esse equale et de [illegible]
sit quod sicut precedens dicitur esse prior illo a quo precedit secundo intelligit [illegible]
illorum sed modum sed quod ipsum precedens quod fuit quod esse parte
productum aliquid secundo quod quod productus non potuit producere
productum nisi in de tempore et per motum. et esse productum est de statu
naturae illa motu tertio quod productus liber et non de necessitate
producit productum in nullo illorum sed magis verum de divinis.
propositio est vel dicitur parte quia non fuit productus quod non potuit
esse productum aliquid nec est vel esset per tempus vel motum verum in
divinis a parte producitur ergo ubi non est prioritas vel posterioritas
ad videndum non obstat tertio conditio quod verum de divinis de necessitate
non precedit a parte verum concluditur verum de divinis esse quod
prius [illegible] verum de divinis verum et parte sicut una essentia
ut innuit Iohannes cum dicit suppositum [illegible] verum et [illegible] quod non
quia secundum se habet quod potentie bonum ad malum sunt opposito non [illegible]
sed habet potentie verum ad possibilitatem quod bonum et malum opponitur

Ita videt q plura fz summe bonu no cōpatit secd malu
qz opposita no nō pur eis sl v cx. ita nec sum bonu ut
ē esse^a dīna no cōpati^z secd plalitate pq^o vid q
dices catholice doctores qui de summa trinitate q ē cend^a
dīna sp(er)serit h^o nicendenit dotē q pr filiq t sps s.
sl una essentia fz at trinitas vnig t oīg sbe et cēne
ē h^o cui pia fide ē tened bz tr ad aa^a d oppo^m ge
q incesse^a dīna no plitas simd d creature quia ...
turf pluralis in port diusite t aggrãoz ut z^e hoies bz
z^e sbas z^e nas t z^e pps bz pluralis indiuis d port
tur pluralit^e cossnaze quare tr vna ē sola essentia et
naturā ... ar^e glūdit q scud fz summe bonu ad pl
summe malu sit fz summe bonu adplite ...
ture vbi ē plitas sbe nē t pp̄e fz sit no ē dominis
ut driū z ss^o du^z cu pr t biū sit vna essentia
quo certū drī de eis fier fz biū dn^t r^o lib^a de sul
q essentia no g^z de pre t filio ut grā de suis spebz
nl sed pps de suis d dūdis bz g^z de eis p̄dicatē ...
tera qz pr filiq t sps sl vna essentia fz^o du^z ...
t biū sit coequal pri ut joh dicit ... t deg ...
biū et vi^z q no na ... pr aor ē filio quā de
illo genuit tr equale sibi jnoppo^m d b ...
dinq de fide ad petr t ... d ...
dominis z^e sl pp̄e coequales ita q no ... volens q
filio fz ut pr t filiq sl aai^q aliq sit ... quilz
ppā ... sit ... ipa trinitas na trinitas aliud no ē
q ipa vnitas t vnitas ē esse^a q no ... ē mag vna
ppā ... d alia ut mag d ... q d vna ... ad moti
d oppo^m ... q ... filiq apre genitq ibi no ondit^z
dequale sbe fz ordo nē no quo ordie ale alt^o sit
por fz quo ordie ale ab alt^o z fz^o du^z ... pr t filiq
sit coetn q dicit joh ... h^o ... apud ... apud ... t
vi^z q no na ... d symbolo ... no z^e eterni fz vnq
eternq ... vi^z ... q tr vnq eternq t no duo ul z^e
eterni jnoppo^m ē ... d ... vbi dicit q licet
filiq a pre sit genitq no tr ... fuit pr q filiq coetne

em pt 3º ppe. Cuius et d symbolo eciam pr̃ eciam filius et s̃
p̃ us sit. Sz ad ar̃m mon̄ dr̄ q ly 3º eciam no dicit et
ni no 3º eciam s; vnus eciam tm̄ ibi substantie et stat
essencialit̃ p diuina sbã q oio d̃ pluris et vna. 3 Sz no dic̃
filius vocatur 3 pri ibi vocatur tam adiective et q̃tie de
notat ppoum et no qq̃ Vnde tu bny e deus et [illegible]
d essencia. Re͠ oia p ipm facta sunt e 2m dist. eciam p̃
pt mq [illegible] declat de vbo quo ad eius opari pt q̃
deridit de eius esse ul gndi et sz eor [illegible] [illegible] ondit
q sit ta [illegible] ut [illegible] in 2o ondit q sit d defini
ens. In 3o q sit [illegible] [illegible] In 4o [illegible] q sit et
aliis [illegible] [illegible] et mal̃ [illegible] 2o ibi et sic ipo sunt e
ul. 2o q sunt e in ipo ibi et vita erat lux [illegible] dic̃
dixi pr p vm sua fecit oia et vide q no q p dm
sua no fecit malu et malu aliquid e. igr p dm no fecit o.
qua no [illegible] qz quid deus fecit ordiat d [illegible] [illegible]
finē sum [illegible] s; malu no ordiatur d [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] e [illegible] et [illegible] [illegible] ordia [illegible]
[illegible] [illegible] qz malu e voluntas humana [illegible] dei [illegible] ma
Sz [illegible] [illegible] [illegible] Pz. No q lata e [illegible] [illegible] fare et
creare Na creare e [illegible] [illegible] fare vnd pat
q nulla creatura pt aliquid [illegible] qz no pt [illegible]
aliquid [illegible] fare [illegible] materia [illegible] a pro crea
re Sz fare no e [illegible] [illegible] opari s; et de materia
[illegible] vnd pz q creatura dr aliquid fare s; no creare
Vnd creare [illegible] e [illegible] dei [illegible] plato [illegible] esse
[illegible] [illegible] s. dm exemplar et materia Vnd [illegible]
dm esse artifice faciete ex materia aliquid ad [illegible] [illegible]
[illegible] vnd [illegible] [illegible] dm ut creare q erroneum est
[illegible] [illegible] q [illegible] [illegible] posuit duo [illegible] s. [illegible] bom
bom et [illegible] malu [illegible] [illegible] posuit [illegible] oia bona
[illegible] malo oia mala. S; hoc [illegible] e [illegible] nichil [illegible]
[illegible] malu [illegible] illud [illegible] ut esse ens ut no ens. s.
[illegible] e bom qz ens bom et vnu [illegible] ut [illegible] [illegible]
ut [illegible] declat [illegible] 3º [illegible] [illegible] [illegible] q sit no
[illegible] q ut sit et [illegible] no e [illegible] malu [illegible] illud [illegible]

malum posuit unum esse simplex et independens et causam aliorum quod
fuit bonum. Est ergo solum unum summum a quo omnia procedunt. Ergo quomodo
evangelista dicit omnia per ipsum facta sunt et per hoc patet ad dictum. Sed nunc ad
argumentum secundum in oppositum quod sic arguitur per ipsum non est factum malum ad
conceditur maior et dicitur quod licet quantum est per verbum non fecit malum tamen
fecit per verbum cum mala voluntate et illa non fecit ut malum tamen malum
fecit ex ipsa malitia sit deprivata. Quarto dicitur quod pro verbo
fecisse omnia dicitur quod sicut artifex per conceptum domus facit
[illegible] facta ut domificator per conceptum domus quia in arte
domum ad extra ut declarat conceptio mentis est pro verbo
[illegible] conceptus dicitur facere [illegible] ad extra. Tertio dicitur quod
positum [illegible] verbo [illegible] tam spiritualibus quam corporali-
bus quae tunc postea dicit et sine ipso factum est nihil. Unde ideo
dicitur esse [illegible] quo ad clausulam praecedentem videlicet omnia per ipsum
facta sunt. Dicitur quod hoc fecit evangelista ad damnandum errorem
qui posuerunt deum esse creatorem spiritualium creaturarum tantum quia
spiritualia [illegible] esse et diabolum dixerunt esse creatorem creatu-
rarum corporalium. [illegible] apud eos habet esse [illegible] sicut
manichaeus [illegible] libro quem intitulavit epistolam fundamenti contra
quem errorem augustinus edidit librum quem intitulavit librum contra epistolam fun-
damenti. Et iohannes hunc eundem errorem damnat cum dicit et sine ipso
factum est nihil. Quod sic intelligitur. Et sine illo nulla res subsistens fac-
ta est. Et ergo augustinus glosat hic iohannem cum dicit nihil id est
peccatum quia peccatum non est res subsistens. Unde boecius in tertio de consolatione
malum igitur nihil est cum ille id non possit quod nihil non id est omnia
sit. Et hoc est verum quia malum est privatio boni summi vel habitus. In
[illegible] nihil et licet capiendo peccatum pro mala volun-
tate humana ea tamen qua facit contra deum aliquid sit. Quarto dicitur
quod factum est extra in deo vita erat. Dicitur quod res factae extra in verbo
dei vel in sapientia quae idem est quod divina vita seu essentia in deo vita
erat. Unde dicitur quod est in aliquo dupliciter modo intelligitur quod quodammodo
in eo per modum vitale ut patet in secundo de anima. Unde patet quod omne quod
factum est prius erat in ipso verbo antequam fiebat et ergo dicitur infra quod factum
est in ipso vita erat. Quarto dicitur qualiter vita in verbo dei erat lux
hominum cum sic verbum [illegible] intellectus non possit esse forma. Respondetur quod
licet hoc sit verum tamen vita in verbo erat lux hominum in intellectu agente
qui est potentia animae et est quaedam lux in homine derivata a divina
luce et licet homo non informatur a divina luce tamen informatur alia
a divina luce derivata per quam homo sit divina cognoscendo
quodammodo attingere. Unde dicitur psalmo. Multi dicunt quis ostendit
nobis bona. Et sequitur signatum est super nos lumen vultus tui
domine. Et dicit quod [illegible] intellectus agentis impressio nobis a te

in animalibus humanis sit hic cognitio vite bonitatis Secundo dico
quod de ista vita i[d est] verbo dei erat lux hominum potius quam aliarum
creaturarum ratio quia homo est natura intellectualis facta ad ymaginem
que dei et ideo est plus capax ipsius dei per cognitionem et amorem
quam alie creature tertia quia creatura humana est dignior aliis creaturis
[illegible] ideo a verbo dei est specialiter illustrata Tertio dico qualiter
lux in tenebris lucet et tenebre sunt privatio medium ipsa luce
ratio quia nichil per se infectibile non [illegible] medium privatum luce
sed prius [illegible] insidet unde lux in intellectus angeli alie divina
declinatum lucet in tenebris i[d est] in peccatoribus et tenebre i[d est] peccatores eam
[illegible] lucem divinam non comprehenderunt i[d est] per effectum cognoverunt unde
[illegible] quod deum cognoscere naturaliter per effectum non sit cognoscere quia talis [illegible]
est [illegible] quia non adequat unitatem prime cause sed infinite distat
infra ipsam unde [illegible] vult quod si deus debeat perfecte cognosci oportet quod hec
fiat cognitione supernaturali qua i[d est] homo dirigitur ad finem supernaturalem
unde dicit [illegible] ad corinthios 2o oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus
se unde hec illustrationes supernaturales qua homo venit in cognitionem
dei deus paratus est dare omnibus quia pro eius parte non deficit in ne-
cessariis item 3o dicitur sic nec contra naturam quod si homo
fecit quod in se ipso est convertendo se ad deum per cognitionem et amorem
possibiles ex suis naturalibus viribus tunc deus per suam habundantem
pietatem supplet residuum addendo illustrationem gratie et 2m hoc vi-
ta erat lux hominum illustrando eos per gratiam in cognitionem supernaturalem
et illa lux non solum lucet in mente sed quantum est de se etiam lucet
in tenebris i[d est] peccatoribus Secundo dico quod si hanc lucem non sint
homines illuminati sed manent tenebrosi dicendum quod hoc est eo quod ipsi
homines subtrahunt se ab ipsa divina influentia huius divine lucis
per propriam maliciam ipsorum et sic hoc non est propter defectum huius lucis
sed propter defectum hominis recipientis quia omne quod recipitur recipitur
ad modum recipientis et ideo [illegible] virtutibus [illegible] unum [illegible]
[illegible] Sequitur fuit homo missus [illegible] hec est 2a pars huius
evangelii in qua [illegible] temporalis incarnatio christi Et primo agit
de incarnatione christi 2o de eius manifestatione 2a ibi Et verbum caro
[illegible] Et primo agit de adventu precursoris in mundum 2o de adventu
christi ibi erat lux vera Circa primum [illegible] Primo dubitatur
quare iohannes baptista hic nominatur homo cum [illegible] malachias vocet
de eo dicit Ecce mitto angelum meum Pro isto nota quod licet iohannes
[illegible] fuit angelus ex officio et etiam ex puritate virginali ut patet
[illegible] [illegible] et etiam quod [illegible] carnem
[illegible] eius naturalem unde ipse fuit missus
a deo [illegible] iohannes [illegible] testatur [illegible] celo cum [illegible] missus

me baptizare in aqua ille michi dixit super quem videris spiritum descen-
dentem et manentem super eum hic est qui baptizat in spiritu sancto
Etc. Deinde quando legitur [illegible] capitulo xviii de missione iohannis et de adventu
christi dicitur quod iste est adventus qui erat adventus regis quem premisit precursorem
suum et ideo agitur hic de adventu precursoris || 2o dubitatur quare in-
[illegible] iohannes [illegible] quia gratia dei in hoc nomine iohannes
impositum est ex divina preordinacione ut patet luce 2o et ideo illud nomen
correspondebat effectui [illegible] plenitudinem gratie et ideo sunt [illegible]
[illegible] illi [illegible] auctor omnium gratie [illegible] in [illegible] in hoc [illegible]
[illegible] iohannes ubi supra capitulo xviii ponitur Et de plenitudine eius nos omnes
accepimus gratiam pro gratia quia lex per moysen data est gratia et veritas per
iesum christum facta est || 3o dubitatur quare iohannes perhibuit testimonium de
lumine id est de filio dei Dicitur quod hoc fecit predicando baptizando et ad
christum ostendendo perhibuit enim sic testimonium ut omnes crederent per illum
[illegible] iohannes baptista non erat [illegible] in christum et ideo dicitur est in [illegible]
[illegible] iohannes non erat lux sufficiens et oportuna ad salutem humanam [illegible]
[illegible] credebant eum propter excellenciam sue sanctitatis fuisse christum [illegible] erat
[illegible] precursor huius lucis ut testimonium perhiberet de ista luce Etc.
aliquis [illegible] ad [illegible] qui erant in tenebris [illegible]
lux in mundo et ideo gratia [illegible] in mundo et [illegible] iohannem quando
iohannes erat [illegible] sicut dicitur lux [illegible] oppositum dicitur hic [illegible] non erat ille
lux [illegible] quod lux [illegible] sicut dicitur [illegible]
[illegible] per essenciam et sic soli deo [illegible] et [illegible] filio in divinis
[illegible] hoc ergo lux de iohanne negatur [illegible] lux non erat [illegible] lux
[illegible] affirmatur [illegible] erat lux vera 2o [illegible] lux per [illegible]
[illegible] gratie accepte et de [illegible] apostolus in loco preallegato et sic iohannes
[illegible] quibus [illegible] sicut dicitur lux in mundo Etc. Erat lux vera etc.

In ista parte [illegible] agitur de adventu [illegible] in hunc mundum [illegible]
[illegible] lux divina dicitur lux vera [illegible] quod verum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] falsum 2o [illegible] distinguitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aliquale [illegible] alterius [illegible] deficit a [illegible]
illius [illegible] tale [illegible] et [illegible] lumine [illegible] in [illegible]
dei et divinorum deficit a racione [illegible] lux [illegible] naturalium de deo
[illegible] illa [illegible] fuit [illegible] multis erroribus [illegible] aristoteles
[illegible] veram [illegible] a veritate [illegible]
[illegible] intelligencia [illegible] [illegible]
de deo [illegible] aristotele fuisse deum vel angelum [illegible]
[illegible] esse [illegible] potuit [illegible] et nos 2o
lumen [illegible] quod fuit in veteri testamento deficit a racione vere
lucis [illegible] veritatem [illegible] veritas
[illegible] ultra veritatem ewangelice 3o lumen [illegible] angelice
deficit a racione vere lucis quia [illegible] sit vera et apta [illegible] Etc.

lux divina est vera que omnium intellectorum defectum conclusionem et
appropriatur filio in divinis et dicitur de eo quod erat lux vera omnibus hijs rebus
mentibus quod lux vera in sublimitate sue libertatis et sue participationis primo
quam essentia illuminat omnem hominem qui est de se nisi homo se subtrahat ab influentia huius lucis Vel illuminat omnem hominem quantum
ad lumen naturalis rationis quod est que omnibus et est quedam participatio
divine lucis || 2o dubitatur qui intelligitur per hominem venientem in hunc mundum
dicitur quod per hominem intelligitur anima humana que per rationem venit adeo in
hunc mundum et vocatur hic homo sed principalior pars ut dicitur ipsa res ut
dicitur a sancto Ieronimo super homines quia homo non est nisi intellectus
et ratio quia sunt in ipsa anima aqua dicitur rationalis creatura || 3o dubitatur
quo in mundo est dicitur quod mundus in universitate creaturarum est
triplex primo per potentiam ut rex in regno 2o per presentiam ut rex in aula
ubi omnia que ibi sunt patent ad oculum regis 3o per essentiam ut rex est
ubi omnia que ibi sunt patent ad oculum regis 3o per essentiam ut rex est
in loco proportionato suo corpori Sed deus quolibet predicto modo est ubique
primo quia eius virtus ad omnia se extendit 2o quia omnia sunt nuda et aperta
oculis eius ut dicitur ad Hebreos quarto 3o quia non solum dat esse
rebus sed ad res conservat in esse quamquam putant rerum assimilatum
ab non sit esse per aliquam medium nisi ipsum creaturum || 4o dubitatur an est
mundus per ipsum factus ut dicit in textu pro quo sciendum quod mundus capitur quadrupliciter
primo pro mundo architipo in mente qui est deus et dicitur ab archos quod
est primum et typos figura quia principalis figura rei quod est exemplar mundi
sensibilis 2o mundus capitur pro macrocosmo in maiori mundo sensibili
aggregato ex 4or elementis et quinta essentia scilicet celo unde ut sunt in sphera
naturali quia sunt corpora simplicia ut 4or elementa et celum 3o capitur mundus
pro microcosmo in minori mundo scilicet homine 4o capitur pro universitate
creaturarum sicut patet quod ad istum sensum duplex est modus respondendi
scilicet naturalis et katholicus Secundum modum respondendi naturalem dicitur quod mundus
non est factus quia secundum naturales mundus fuit ab eterno ut patet primo et 12o celi
Sed secundum fidem katholicam dicitur primo quod capiendo mundum primo modo sicut non est
factus quia sic mundus nichil aliud est nisi essentia divina que non est facta
2o dicitur quod capiendo mundum 2o 3o et 4o modis mundus per ipsum in principio factus est
est patet istud ex fide catholica qua dicitur quod omnia facta sunt Sed dubitatur
quia naturales non ponunt esse mundi quod ipse motor aut eos dicitur esse causa
efficiens omnium que agunt autem philosophi naturales posuerunt dicendo quod
ipse primus motor sit causa efficiens omnium in conservando dirigendo et temperando
licet non in producendo ad esse Sed istud secundum theologos et fidem katholicam
licet falsum est omnino falsum nam ipse deus est causa efficiens in producendo
omnium sed in conservando dirigendo et temperando est quo mundus in universitate
creaturarum per ipsum factus ut solet dicitur in terra cum dei et mundus
per ipsum factus est et in mente mundi alicuius capitis in subditum et mundus
dicitur enim non cognovit ubi mundus vel tamen sed hic mundanus vel peccatores
qui eum non cognoverunt vel sicut scriptum est per iustum mundus te
non cognovit ego autem cognovi te quia tu me misisti ibi etiam
mundus vel tamen scilicet hic mundanus || 5o dubitatur qualiter intelligitur

Illud In propria venit dupliciter potest intelligi duplicitur primo in propria venit in
mundum quem fecerat et venit per carnis assumpcionem in qua carne cepit
ibi esse quodammodo novo modo 2o sic In propria venit in iudeam quam dire-
bat [illegible] dei specialiter ut patet in pluribus locis veteris testamenti et in psalmo
notus in iudea deus etc et quo sequitur i. [illegible] et sui in iudea ista [illegible] eum
non receperunt scilicet per fidem et obedientiam et sic eum offenderunt et occiderunt
unde ysaias filios enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me || Quot-
quot autem quia illos qui receperunt eum credendo fecit fieri filios dei dedit
[illegible] fecit eos fieri filios adoptivos per regeneracionem baptismate qui rece-
perunt in nomine qui baptismum non datur nisi credentibus per se sicut adul-
ti vel per alium sicut sunt parvuli || Nota dicit quod [illegible] vult per hoc quod
qui non ex sanguinibus dedit quod per hoc solvit unum dubium [illegible] posset
credere quod [illegible] fieri filios dei per modum carnalis
generacionis [illegible] qui non ex sanguinibus [illegible] qui
sunt filii dei non sunt ex sanguinibus quorum sanguinum [illegible]
ex sanguinibus [illegible] materia [illegible] sanguinis [illegible]
in quo est [illegible] formatica neque ex voluntate carnis in [illegible]
[illegible] participat [illegible] vel [illegible] carnis
in concupiscencie carnalis vel [illegible] affectum [illegible] neque ex voluntate viri
in affectum intellectu [illegible] affectum [illegible] intellectum genu-
[illegible] ad carnale [illegible] ut [illegible] intellectum ut [illegible]
[illegible] ex deo nati sunt scilicet per graciam adopcionis in baptismo per
graciam [illegible] homines [illegible] ad naturam divinam [illegible] 2o petri [illegible]
[illegible] filii spirituales ex deo [illegible] nobilitatem [illegible] filii car-
nales [illegible] trahunt maculam quandam [illegible]
[illegible] Et verbum caro factum est [illegible]
[illegible] verbum dei non [illegible] mortale [illegible] omnis caro [illegible]
[illegible] ex isto [illegible] carne [illegible] una natura
[illegible] una [illegible] erroneum [illegible] una natura
[illegible] verbo dei [illegible] carne [illegible] verbum dei [illegible] potencia [illegible]
est [illegible] 2o [illegible] non [illegible]
[illegible] natura non [illegible] humana [illegible]
[illegible] verbum
caro factum [illegible] verbum assumpsit carnem et non animam [illegible] verbum sup-
plet locum anime sed [illegible] falsum [illegible] assumpsit carnem [illegible]
[illegible] assumpsit animam [illegible] caro [illegible] nisi per animam [illegible]
[illegible] sufficit dicere quod verbum supplet locum anime [illegible]
[illegible] non [illegible] verbum [illegible] assumpta [illegible] apollinaris quod verbum
[illegible] verbum assumpsit carnem et animam sensitivam [illegible] car-
[illegible] non [illegible] assumpsit animam intellectivam [illegible] verbum [illegible] intellectum
sed [illegible] est [illegible] quia [illegible] posset salvari
caro non [illegible] caro humana quia caro non [illegible] humana nisi per animam
intellectivam informata Item [illegible] non esset homo [illegible]
[illegible] anima intellectiva [illegible] humane humana || [illegible]

sic intelligi verum eius sensum est id est filius dei est natus homo seu filius
dei incipit. Sed tunc dubitatur quare Damascenus non dixit quod verbum homo
factum sed sic dixit eius. Respondetur quod hoc ideo fecit ne daret occasionem co-
gitandi quod natura humana in Christo subsisteret in propria ypostasi id est natura vel
supposito cum hic homo significat naturam humanam in supposito. Sed dubitatur
ce quare non dixit verbum accepit animam sed carnem cum tamen hic fuit vere ani-
matus sed fuit vere incarnatus. Respondetur quod hoc ideo non dixit ne esset in-
dicium quod illa unio esset tantum secundum actum anime et non in unitate suppositi
ut sit cum quis unitur deo per gratiam et amorem solum. Quarto dubitatur
an verbum id est filium dei magis congruum fuit incarnari quam patrem vel
spiritum sanctum. Ad istud respondet augustinus in libro de ecclesiasticis dogma-
tibus non pater assumpsit carnem neque spiritus sanctus sed filius tantum ut qui
erat in deitate filius dei ipse fieret in humana natura filius hominis ne
nomen filii ad alium transiret qui non esset eterna nativitate filius
et de isto clarius loquitur magister in 3o sententiarum distinctione prima capitulo 2o
Sed dubitatur potuit tunc filius in divinis assumere naturam humanam in uni-
tate sue persone aliis personis non assumentibus. Respondetur quod filius
in divinis potuit naturam humanam assumere ad se terminative
ceteris personis in divinis ad se ipsas terminative non assumentibus quia
hoc est quod divine persone naturaliter sunt distincte et ita pia fide cre-
dimus et cetera solum filium incarnatum. Sed dubitatur contra hoc
sicut dicitur de definitione fide katholica firmiter credimus quod Christus
a tota trinitate sit incarnatus. Ad hoc dicitur concedendo quod tota
trinitas operata est ad incarnationem verbi tamen solus filius est incarna-
tus sicut si sorores plures et tres inducerent ad induitionem tuni-
ce fratri tamen solus frater tunicam indueret. Secundo dubitatur cum in Christo
sint due nature scilicet divina et humana in una persona quare non
etiam in illis duabus naturis sint due nativitates. Dicitur quod
sic quia una est nativitas eterna secundum quam natus est de patre et
nativitas temporalis secundum quam natus virgine est temporaliter de matre
unde in symbolo anastasii dicitur de Christo deus est ex substantia patris
ante secula genitus et homo ex substantia matris in seculo natus
11mo dubitatur an sicut duas naturas in Christo sit etiam duplex
voluntas dicitur quod sic scilicet voluntas divina et voluntas humana
unde Christus quia non veni facere voluntatem meam sed voluntatem
eius qui misit me patris sed hec voluntas vel eadem est cum volunta-
te patris secundum divinitatem qui misit eum sequitur quod in Christo preter
voluntatem divinam fuit voluntas humana ut patet per oppositionem
heresiarche constantinopolitani et cetera heresim quam posuit in

xpo non esse plures voluntates q dampnata est p martinum
papam in urbe roma presentibus ibidem centum et quinquaginta episcopis
12o dicitur de virtute et efficacia huius auctoritatis quia verbum caro
factum est. Sciendum quod tanta est virtus et efficacia huius auctoritatis quod
potest effugare demones a corporibus obsessis quod patet exemplo de
quo narratur fuerunt duo demoniaci mendicantes quorum unus pro
dabat quod alter quod alter mendicabat. Dum autem festo missa predicaret
in hoc ewangelium In principio erat verbum festo legeret ad ante
finem saltem ut per diabolus ab eo effugaretur. Sacerdos autem intelli
gens verba diaboli ab eos liberare proposuit recipiens alta
voce legere ewangelium predictum et cum diceret Verbum caro factum est
demones ab illis ambobus obsessis euolauerunt et ambo li
berati fuerunt. 2m exemplum est narratur quod diabolus dixit
cuidam sancto homini quod essent ewangelium demonibus valde for
midabile cum hoc interrogans quod esset illud verbum diabolus no
luit ei dicere vir autem cum ille compelleret in medium naturas
auctoritates diabolus dixit ad singulas non esse illam que terreret
demones tandem interrogatus est an non esset ista Verbum caro factum
est et videt diabolus adhuc non sed in ad placitum in auctorita
cum magno strepitu disparuit et sic quod verbo negavit opere
declaravit illa esse auctoritatem de qua dicitur. 3m exemplum
legitur de quodam abbate lapsino quod diabolus in specie mulieris
pulcherrime ad fornicandum urbis [illegible] provocaverit in tantum
venit sibi ad matrem quod cognovit illa mulierem esse demonem
et valde perterritus nesciens quid responderet signavit se signo
crucis dicens Verbum caro factum est et demon cum tanto strepitu
disparuit quod tota illa regio videretur submergi in abysso
13o dicitur qualiter intelligitur textus Et habitabit in nobis Dicitur
quod habitabit in nobis id est inter nos [illegible] est et cum hoc
[illegible] est et [illegible] una [illegible] perfectas ut
[illegible] perfectos quos [illegible]
longe vocat [illegible] sic dicas [illegible] accepit in ulnas Et
[illegible] una [illegible] alia ut [illegible] ut accipi
endo [illegible] benedicta tu in mulieribus i
inter mulieres et ibi accepit eum symeon in ulnas suas i inter
ulnas suas et sic habitabit eum in nobis i inter nos
Sequitur Et vidimus gloriam eius Declarata ubi [illegible]
dei emanatione et eius incarnatione [illegible] ewangelista ostendit quo
quod declaravit [illegible] sibi et aliis discipulis innotuit

·s· proximus dicitur est vidimus .i. nos quos elegit vidimus et agnovimus
per miracula illa que fecit post et in passione et resurrectione et ascensione
gloriam eius et excellentiam eius gloriam eius vidimus quasi unigeniti a
patre in aliis aperte predicatis et vidimus eum plenum gratie et veritatis
Cirillus hanc particulam primo dicit quod in missis iohannem et alios apostolos verbum
dei esse incarnatum. Dicitur quod dicitur primo per visum sensualem sive corporalem
conversacionem et personalem presenciam quam cum ipso habuerunt unde iohannes
petrus et iacobus hoc dei verbum in transfiguracione mathei et iohannis
septimo sed hoc quare apostoli hoc viderunt quia mathei iiii dicitur
quod angeli ministrabant ei sicut superiori et illa claritas et gloria
que angelica nisi divina videtur quod angeli sibi ministra-
bant in celo sua gloria agnoverunt sed viderunt creaturas invi-
sibiles ei obedire unde mathei octavo quis est hic quia venti et mare
obediunt ei. Sed viderunt hoc per modum docendi quia nam
moyses et alii prophete non dabant propria precepta sed tamquam depreca-
tores dei solum instruebant unde dixerunt hec dicit dominus enar-
rantes precepta eius. Christus autem tamquam deus propria auctoritate dedit
precepta et doctrinam propria ut patet mathei quinto ubi frequenter dicit
ego autem dico vobis nisi effeceritis [illegible] non intrabitis in reg-
num celorum et in multis aliis locis. Sed viderunt gloriam eius per modum
operandi quia ipsi alii fecerunt miracula sicut prophete [illegible] sancti
hec tamen fecerunt deprecando sed christus propria virtute fecit miracula im-
perando licet in suscitacione lazari oravit tamen imperando dixit
lazare veni foras ut patet iohannis undecimo unde luce sexto dicitur
virtus de eo exibat et sanabat omnes. Secundo viderunt hoc verbum dei vi-
su intellectuali .i. per mentis inspiracionem ut [illegible] aperuit eis sensum
intelligendi scripturas incipiens a moyse et declarans eis prophetias
ut patet luce ultimo. Sed [illegible] dicitur de tercio [illegible]
audiverunt testimonium patris dicentis hic est filius meus dilectus in
quo mihi bene complacui ipsum audite. Secundo dicitur quod verbum caro factum
fuit plenum gratia. Ad hoc dicitur quod triplex est plenitudo gratie. Una
naturalis que perfectissime plena est gratia quam perfectissime deus coniungit
sed tamen perfectissima [illegible] fuit in unione illa [illegible] dei
[illegible]

non gratiam redundantem in alios. Maria et fuit gratia
plene plenitudine sufficientie et redundantie in corpore eius nam
gratia quodammodo redundabat ad corpus matris sue in natura in concipi-
endo xpm non tamen redundabat in alios sed maria fuit dati-
one gratie sicut tamen impetratrix. Sed anima xpi ubi incarnata in qua
pleniter redundabat et excedit se ad alios unde dicit Iohannes
primo de quo omnes gratiam accepimus. 3o dicitur quod in verbo dei
caro facto sive incarnato fuit plenitudo veritatis similiter quantum
triplicem primo in quantum in eo fuit veritas increata per unionem
nature assumpte 2o in quantum implevit omnes figuras et omnes promis-
siones legis mosayce 3o in quantum in ipso fuit notitia omnium que
cognoscit deus notitia visionis sive etc.

Sequitur ewangelium de sancto stephano. In illo tempore
Dicebat ihesus turbis iudeorum etc. Illud ewangelium quod
secundum consuetudinem ecclesie romane legitur in die sancti stephani scribitur
mathei vicesimo tertio et luce undecimo capitulis. Et dividitur in duas
partes. In prima ostenditur quales prophete scribe et sapientes ad iudeos
missi sunt et ab eis interfecti. In 2a ponitur vindicta mortis eorum in
Jherusalem Jherusalem etc. Dicit in primo ewangelista ad vos turbe iudeorum
et principes sacerdotum ego mitto ad vos prophetas et sapientes et
scribas etc. Hic primo dicitur quod fuerunt isti prophete sapientes et scribe
de quibus xps misit ad turbas et principes iudeorum dicitur quod isti
fuerunt apostoli et discipuli xpi unde 2a paulus ad corinthios varia
sunt dona discipulorum xpi quidam enim eorum [illegible]
[illegible] prophete fuerunt ut in apocalipsi beatus iohannes
baptista qui fuit propheta [illegible] cum ibi de statu ecclesie
[illegible] futuro [illegible] cum fuerunt [illegible] ut sapientes
qui de divinis et celestibus a deo sunt illuminati [illegible]
fuerunt scribe ut ewangeliste qui scripta xpi conscripserunt et alii apostoli
qui ad [illegible] fidei epistolas dictaverunt. Ex quibus stephanus
lapidatus est ut patet actuum vii° Jacobus frater iohannis ewangeliste oc-
cisus est ut patet actuum 10° Et paulus interfectus est ut etiam patet actuum
10° et flagellatus est ut [illegible] ad corinthios [illegible]
[illegible] Et de civitate in civitatem eiecti sunt ut paulum
et barnabam [illegible] eiecerunt de finibus suis ut patet actuum [illegible]
2o dicitur et hoc quod dicit ut veniat super vos omnis sanguis iustus
qui effusus est etc. quod [illegible] iudeorum veniet omnis sanguis ab
abel iusto usque ad sanguinem zacharie filii barachie ut dicitur

in terra cum tamen eorum iustorum occiderunt. Pro isto sciendum quod scrip-
tura post duas generationes unam iustorum et aliam malorum de-
scribit Chaym iustorum de scriptura generationis iustorum [illegible]
ita per oppositum generationis malorum in scriptura [illegible] generationis [illegible]
et male [illegible] et omnia mala ab ea requirentur et ita licet non
Abel nec Zachariam interfecerint fuit tamen de generatione Chaym et ideo
ab impiis malorum ad requirendum sanguinis iustorum innocenter effusus
Secundo dicendum quod nominavit in [illegible] Abel et Zachariam pro isto
quia Abel iustus fuit et pastor ovium [illegible] et illustratus et Za-
charias fuit sacerdos legis [illegible] nominavit quia hos duos qui
[illegible] duobus [illegible] intelligi debet iustos occidi ab eis ac si
aperte diceret a sanguine iusti sumi ad sanguinem iusti maximum [illegible]
iniquitas vindicabitur. Tertio dicendum quod fuit iste Zacharias de quo
[illegible] in [illegible] quia de Abel non est dubium quia fuit [illegible] Chaym fra-
tris occisus. De isto [illegible] opinio inter doctores [illegible]
Zacharias fuit filius Barachye ut dicitur in textu quod Barachyas
[illegible] fuit [illegible] opinio [illegible] quod
[illegible] est inter templum et altare [illegible] de isto Zacharia [illegible]
scriptura ubi sit occisus. Secunda opinio quod est Origenis dicit quod iste Zacha-
rias de quo fit mentio in textu fuit pater Iohannis Baptiste qui occisus
est a ministris templi in [illegible] eo quod predicavit salvatorem [illegible]
[illegible] ut dicit Origenes quod opposuit se ministris
templi volentibus repellere beatam virginem [illegible] a loco in quo [illegible]
[illegible] orare solebat [illegible] ut dicit Origenes [illegible]
ad nos [illegible] quod [illegible] unus locus in templo in [illegible]
ubi virginibus licet adorare deum [illegible] maritale
non permittebant in eo loco [illegible] genuit sal-
vatorem in [illegible] templum ad orandum stetit in loco virginum [illegible]
tibus ea [illegible] quod noverunt eam filium genuisse [illegible]
Zacharias dixit [illegible] virginum loco cum ad [illegible]
virgo [illegible] sacerdotes Zachariam [illegible] manifestasse [illegible]
erunt [illegible] occiderunt inter templum et altare [illegible]
opinio [illegible] aliquorum [illegible] falsitate [illegible]
[illegible] Tertia opinio est Ieronimi qui dicit quod fuit Zacharias
filius Ioyade sacerdotis quod Zacharias a Ioas rege [illegible]
templum et altare fuit interfectus [illegible] Paralipomenon [illegible]
[illegible] de Zacharia filio Barachye
[illegible] est filius Ioyade [illegible]
[illegible] salvator voluit exprimere [illegible] Ioyade
[illegible] Barachyam quod [illegible]
sacerdotis [illegible] filio Barachye [illegible] filium
[illegible] Ioyade [illegible] nomen [illegible] ex usu loquendi sicut [illegible]

aliquem liberalem vocant alexandrum vel aliquem sapientem salomonem
ad exprimendum eius liberalitatem vel sapientiam sic et dici potest quod yo-
iada fuit binomius et sic alio nomine dictus fuit barachyas sicut
pater dauid et binomius erat vocabatur enim yesse et ysay ut
habetur regum vii[o]. Recitatur Jherusalem Jherusalem que occidis etc.
Hec est 2a pars huius capituli xxiii in qua ponit temporalis pene scilicet destructionem
civitatis et templi propter iniquitatem istorum et christi vel de penam sub-
ingerendo Jherusalem Jherusalem que occidis id est occidere consuevisti prophetas etc.
Licet hac possit [illegible] de ista terra per hoc Jherusalem hic dicitur quod
denotatur hic saxa et edificia ipsius civitatis Jherusalem et habitatores eius
unde [illegible] non loquitur quod civitas dicitur facere id est per suos habitatores
in ea vel ebrardus ponere [illegible] pro contento sit methonomia
Et non solum alloquitur hic dominus per hoc Jherusalem habitatores eius civitatis
sed et totum populum iudeorum per Jherusalem que est civitas metropolitana
totius iudee. 2o dicitur quare Jherusalem hic geminatur unde dicitur
ista Jherusalem Jherusalem ad hoc ut notetur quod ista geminacio est signum
valde miserentis et diligentis eam que previdit ruinam civitatis
eius et templi et plagam que per vespasianum eventura erat post mortem
christi anno quadragesimo 2o post eius mortem etc. ut patet in vita
3o dicitur de eo quod dicitur que occidis et lapidas etc. de quibus hic
dicitur sit dicitur quod hoc verum est de ysaya quem manasses in Jherusalem
ut habetur 2o regum [illegible] et de iohanne baptista et de christo et de iacobo
et de aliis iustis unde crisostomus numquid ad te ysayam prophetam et ser-
rasti eum serram ieremiam lapidasti ezechielem mactasti per la-
pides excerebrasti unde postea a casu fecit deo [illegible]
quando prophetas secant prophetas 4o dicitur quotiens volui
congregare filios tuos etc. quotiens volui
congregare iudeos dicitur quod voluit facere per fidem et caritatem
ut fieret esset sub cultu unius dei [illegible] pulli congregantur
a gallina et post nonum de gallina ut habetur ad [illegible]
a gallina et [illegible] nonum ut [illegible] iudeorum [illegible] gallina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sollicita est circa [illegible]
[illegible] affici [illegible] ambo et [illegible] [illegible] [illegible] iudeorum
et [illegible] suorum pullorum sic et ipse [illegible] iudeorum
ad cultum unius vel dei [illegible] afficiebatur quia iudei erant sibi
populus peculiaris et specialiter electus Et sub deo in [illegible] et nolu-
isti [illegible] prophetas ad salutem tuam [illegible] et [illegible]
baptistam [illegible] [illegible] mee [illegible] [illegible] in [illegible] a [illegible]

te visitans a me recessisti vnde subditur et pena eius relinquetur
vobis domus vestra deserta. Ubi glosa dicitur quod per domum hic intelligitur
duo quia per domum intelligitur templum ciuitatis Jerusalem quod per romanos fuit
destructum neque reedificabitur amplius sed usque in fine mundi durabit
desolacio eius inter Danielis nono et hoc contra [illegible] eius
si vero perdidit quia non verus possessor dicebat domus dicente
Christo Domus mea domus oracionis vocabitur vos autem fecistis eam
speluncam latronum et latronum [illegible] in templo non possit [illegible]
tas in eo omnibus. Et sequitur in textu Dico autem vobis non me
videbitis amodo. Circa quod sciendum textu dicitur ubi probatur quod
usque Benedictus qui venit in nomine domini sit propheta. Secundum quod ex psalmo
centesimo xvii quem psalmum totum de adventu intendit et hoc
dicendo est [illegible] quando xpus salvator in domum Jerusalem pal-
marum collegerunt fuit in [illegible] et clamabat Benedictus qui venit
in nomine domini et osanna in excelsis. Secundum dicitur quod salvator voluit
per hoc in tempore quod dixit non me videbitis amodo donec dicatis
Benedictus qui venit in nomine domini. Secundum quod per hoc voluit ostendere quod
si dicit meam faciem non videbitis nisi penitentiam egeritis et
confessi fueritis me esse filium dei omnipotentis dei patris deinde
[illegible] fuerint [illegible] quod [illegible] apparebunt mani-
festa signa mei adventus ad iudicium [illegible] cum iudei conuer-
si fuerint in [illegible] in fine mundi laudabunt et confitebuntur ipsum
esse filium dei quem prius negauerant

Sermo xxviii de [illegible] Dixit ihesus petro sequere

Secundum [illegible] Johannis vltimo. Et dicitur in duas partes
principales in prima ponitur [illegible] in secunda [illegible] xxi
Ibi hic est dicendum. Ille [illegible] in prima po-
nitur [illegible] interrogationis petri in secunda ponitur [illegible]
[illegible] Johannis [illegible] Ihesus
[illegible] dicitur quod xpus dixit petro sequere me [illegible]
[illegible] et [illegible] legitur in
vigilia beatorum petri et pauli apostolorum quod postquam dominus a morte
resurrexit septem apostolis apparuit inter quos erat petrus et io-
hannes tota nocte in piscando [illegible] frustra laborantes [illegible]
[illegible] dominus stans in litore [illegible] copiosa piscium mul-
titudine adimplentur et statim [illegible] ad terram eos inuitauit ad
prandium infra [illegible] prandium cepit petrum interrogare an

se amaret ut patz plene iohis ultio v qr cu ergo prandissent dixit
symoni petro ihs Symon iohis diligis me plus hiis dicit ei etiam
dne tu scis quia amo te dicit ei pasce agnos meos dicit ei
iterum Symon iohis diligis me ait illi etiam dne tu scis quia amo te
dicit ei pasce agnos meos dicit ei 3o Symon iohis amas
me contristatus est petrus quia dixit tercio amas me et dixit ei dne tu omnia
scis tu scis quia amo te dicit ei pasce oves meas i animas fideles i
tua pastorali doctrina et oracione et ter ab eo quesivit an se amaret
quia prius eum ter negaverat et ideo hic ter oves ab eo pascendas
commisit usque ad martirium tunc dicens amen amen dico tibi cum esses iunior
cingebas te et ambulabas ubi volebas cum autem senueris extendes
manus tuas et alius te cinget et ducet te quo tu non vis hoc est i tempore
petrus cum esset iunior i non dum [illegible] ad fidem cingebat se et am-
bulabat ubi volebat i non timuit aquas [illegible] pro nocte [illegible]
si tu senuerit et cum discipulis [illegible] fuit [illegible] mori debuit manus
suas extendens et tunc alius eum cingebat i apud persequentes
tunc demum [illegible] non voluit cingi quia tormenta passionis passus
est contra voluntatem humane fragilitatis. Dicit ergo ad dominum [illegible] dixit
ad petrum sequere me per quod insinuat quod pastorale officium et [illegible]
sibi post martirium statim debebit sequere me [illegible] secula corporali
non sufficienter [illegible] quid prius ei dicebat
i ubi vel ideo dixit sequere me ne predicta passio tua a deo [illegible]
predicata [illegible] videretur per plenum mortis sententiam [illegible]
debebat [illegible] dixit igitur sequere me quia [illegible] ego [illegible]
[illegible] supplicium crucis subire non timuit [illegible]
[illegible] tormenta crucis subire formidas. 2o dicit quod [illegible]
dominus et discipuli [illegible] sequere
me [illegible] de loco prandii et
abire cepit et secutus est eum petrus qui respiciebat [illegible]
dimisit [illegible] sequere me et est secutus est eum [illegible]
[illegible] petrus videt eum discipulum quem diligebat ihs sequentem [illegible]
discipulum corporali [illegible] vestigia [illegible] sequentem [illegible] forte iohes non
intelligebat quod significavit dominus ideo quod se petrum solum [illegible]
vel forte quia noverat se esse tam dilectum sicut petrus [illegible]
a seculo se cohibuit. 3o dicit cum [illegible]
[illegible]
discipulum quem diligebat ihs et qui recubuit in cena super pectus eius

Respondetur quod licet Iohannes amplius non fuit ad sui vocacionem sed ad
veritatis expressionem et ad ostendendum excellenciam Petri cui Christus suam
ecclesiam commendavit, nisi quod Iohannem [illegible] Iohannes erat eius cognatus
quam Petrus non erat, et ab eo erat magis dilectus propter quod Christus inclinabat quod
non est [illegible] consanguinitatis ab affinitate est ad caritatem [illegible] secundum
[illegible] salutis earundem. Secundo quare ipse plus Iohannem di-
ligebat quam alios. Ad hoc dicitur quod ipse Iohannes a Christo plus fuit
amatus quia a sua pueritia castitatem vovit et ideo est Christus suam castis-
simam matrem in cruce ei commendavit. Secundo dubitatur quid notavit Petrus
per hanc interrogacionem cum dixit: Domine, hic autem quid? Pro isto sciendum quod cum
Petrus esset prelacionis et virginitatis certe fuit commissio et audivit
a Domino se per crucis mortem [illegible] et quia Iohannem specialiter dilige-
bat volebat eum secum esse in officio prelacionis et in martirio et ad hanc
intencionem respondit Dominus: Hic autem quid? quasi diceret: Petrus bonum esset quod iste Iohannes
mecum [illegible] in officio prelacionis et in martirio. Ad hoc respondit [illegible]: Sic
eum volo manere donec veniam, quasi diceret: volo eum esse [illegible] in virgi-
nitatis castitate ut mori ipsum per martirium sed magis volo eum manere in
quiete contemplacionis donec veniam, non in fine mundi ad iudicium sed ad
vocandum ipsum de statu huius mundi ad celestem gloriam, unde legitur
in legenda sancti Iohannis quod Christus apparuit ei vocans eum ad gloriam. Ergo
[illegible] veni ad te [illegible] Christus michi ad te ita non pertinet
Petro sic quod [illegible] in libro ipse vellet ordinare, unde Actuum [illegible] non est vestrum
nosse tempora vel momenta que posuit pater in sua potestate. Ergo Pe-
trus [illegible] obediencie [illegible] ideo [illegible]
[illegible] per martirium [illegible] dubitatur circa hanc auto-
ritatem sic eum volo manere donec veniam utrum Iohannes [illegible]
[illegible] fuit mortuus pro isto dicto [illegible] oracionem huius auto-
ritatis [illegible] dicunt quod Iohannes amplius non est mortuus et quod
[illegible] dicunt quod sicut Helias et Enoch translatus fuit
in paradisum. Alii dicunt quod adhuc sit in sepulchro suo dormiens
[illegible] dicunt quod super sepulchrum eius videtur [illegible] scaturire
manna [illegible] ebullicionis [illegible] evangelistam eius [illegible]
[illegible] non videbit mortem [illegible] Et pau-
lus ad Hebreos [illegible] statutum est hominibus semel mori. Dicunt
ergo [illegible] in fine mundi [illegible] passurum [illegible] corpore [illegible]
[illegible] donec veniam [illegible] ad iudicium
[illegible] dicit [illegible] Salvator
de Iohanne fuerit beato Iohanni [illegible] speciale privilegium [illegible]
ab ipso [illegible] quod non esset sed adhuc vivit nam [illegible] illud quod

datur hic sibi privilegio et beneficio christi ei decimetur et supplicium si ipse tamen deus debet esse pinatus pena [illegible] et [illegible] a fornicacione divina tamen deus aliis apostolis iam adultatibus [illegible] [illegible] a deo dicitur presidens. Quarto quod mortuus est ut apparet patet in legenda sua et in eius [illegible] et non debet [illegible] quia non mortuus sed [illegible] volo manere sic ut non [illegible] me per martirium [illegible] de [illegible] [illegible] veram non ad mortem sed donec veniam assumens [illegible] eum cum corpore absque angustia et dolore quod [illegible] erat ut est patet in legenda [illegible] quare [illegible] est [illegible] hic dicitur per martirio iohannes [illegible] [illegible] cum ipse martirium non sustinuit. Dicendum quod [illegible] [illegible] ne fuit [illegible] ad [illegible] martirium quod [illegible] fuit [illegible] olei [illegible] et [illegible] moriendi [illegible] pro martirio [illegible] [illegible] non [illegible] martirizatum ut patet in legenda sua. Sequitur textus hic est discipulus [illegible] textus
[illegible] [illegible] [illegible] veritatem [illegible] evangelium [illegible] [illegible] [illegible] discipulus ille [illegible] salvatoris [illegible] [illegible] loquitur [illegible] testimonium [illegible] [illegible] sic [illegible] [illegible] et audivit [illegible] testimonium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipse dicit [illegible] audivimus et vidimus oculis [illegible] [illegible] tractaverunt [illegible] vite et [illegible] [illegible] ubi [illegible] demonstrat [illegible] evangelium iohannis [illegible] [illegible] antiquis [illegible] illi qui viderunt res gestas hystorias scripserunt [illegible] hystoria [illegible] ab hystoron [illegible] [illegible] latine [illegible] hystoria res [illegible] videbat geri et [illegible] [illegible] fidelibus [illegible] testimonium eius [illegible] [illegible] veritas dictum est

Sequitur evangelium de innocentibus. In illo tempore angelus domini apparuit [illegible]
Istud evangelium habetur mathei 2o capitulo. Et est mencio de persecucione christi nati et de interfectione innocentum. Et dividitur in duas partes. In prima ponitur [illegible] [illegible] persecucionem christi nati; in secunda [illegible] herodis [illegible] persecucio ibi [illegible] herodes videns. Prima [illegible] [illegible] Ecce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelus domini dicit ioseph surge et accipe puerum [illegible] [illegible] [illegible] herodes videns se [illegible] delusum a magis occidit infantes a bimatu et infra, infantes qui erant duorum annorum et infra duos annos interficiebat [illegible] credens [illegible] [illegible] christum occidi. Et angelus domini apparens ioseph in sompnis [illegible] ei quod puerum acciperet et matrem eius et fugeret in egyptum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod angelus domini fecit [illegible] [illegible] [illegible] christi. 2o dicitur quod angelus dixit accipe puerum

et non dixit filium Maria. Secundo quia hic fecit ad innuendum quod ioseph non
fuit verus eius pater naturalis sed solum nutricius ipsius quia licet virgo voca-
ta sit eius [illegible] de ea fuit [illegible] et mater eius || 3o dicitur quod
angelus domini misit eum fugere cum puero et matre eius in egyptum
dicitur primo propter [illegible] quod [illegible] est deus qui non [illegible] in
finem ista mala fecerat per egyptios immittendo diversas pla-
gas propter quod [illegible] misit filium suum [illegible] et [illegible] dat ei [illegible]
[illegible] ut decem plagas egypti una medicina
sanaret. 2o dicitur quod hoc fecit ut impleretur quod dicitur [illegible] ysaie
[illegible] dominus super nubem et ingredietur egyptum et move-
buntur simulachra egypti a facie eius [illegible] quod domino ingre-
diente egyptum ydola corruerunt ut dicitur in scolastica hystoria
3o ut impleretur etiam quod dicitur [illegible] ex
egypto vocavi filium meum quod [illegible] ad litteram de fi-
liis israel quos vocavit deus de egypto [illegible]
filii [illegible]
[illegible] filius de [illegible] naturalis [illegible] 4o dicitur [illegible] ibi fuit
in egypto dicitur [illegible] quod fuit ibi usque ad obitum herodis
et hoc erant [illegible] septem annorum ut habetur in scolastica hystoria
5o dicitur quod ioseph cum puero et matre eius in nocte et non
in die fugiebat in egyptum dicitur quod hoc fecit propter timorem hero-
dis et ut negocium eius maneret magis occultum licet enim deus po-
tuit [illegible] revelationem [illegible] potuit etiam [illegible]
[illegible] placuit deo quod non omitteret illud quod per humanam viam
facere potuit || 6o dicitur quod [illegible] nobis [illegible]
[illegible] et infantum [illegible] quod [illegible] nobis designabat quod
hic in mundo [illegible] innocentes et recte corde ab impiis quo
ad corpus [illegible] et [illegible] [illegible] ab eis [illegible]
[illegible] in morte sed in vita ab eis auferentur [illegible]
[illegible] sine [illegible] morientur [illegible] Sequitur
textus Tunc herodes videns quod [illegible]
[illegible]
[illegible] Hic primo dicitur [illegible]
[illegible] herodes [illegible] herodes
[illegible] et arabs [illegible]
[illegible] a romanis institutus fuit ad

possidens regnum iudeorum et quia absolone destruxit
domum regiam deo post hoc absolonia denominata fuit. Hic
tempore quo christus fuit natus in bethleem et a magis tribus regibus
adoratus iste herodes sperans tandem occidere christum occi
dit innocentes. 2us fuit herodes antipas filius istius primi
herodis qui genitus fuit ex cleopatra et prius erat tetrarcha
in iudea qui fuit ille qui abstulit fratri suo philippo herodiadem
et iohannem baptistam incarceravit et eius precepto decollavit. 3us
fuit herodes agrippa qui fuit filius aristoboli qui erat germanus
primi herodis et frater herodis id est 3us herodes erat nepos primi herodis
iste gladio occidit iacobum et incarceravit petrum unde in versibus di
citur Ascalonita necat pueros Antipa iohannem Agrippa ia
cobum claudens in carcere petrum. Dicitur ergo ad dubium quis primus
herodes fuit ille de quo fit mencio in textu. 2o dubium quare he
rodes persequtus fuit istos paruulos. Dicendum quod quia herodes
fuit alienigena ut iam dictum est et ab hiis regibus seu magis
ad ipsum venientibus verum regem iudeorum esse natum audiuit
per certa insignia quia magi se vidisse dixerunt videlicet stellam eius
que stella insignum natiuitatis christi erat ab promissa per balam
prophetam dicentem Orietur stella ex iacob ergo recepit salua
torem. Sic ergo timens se principatu suo cedere et ne puer rex
iudeorum natus sibi regnum euaderet voluit omnes pueros in beth
leem interficere cum in bethleem christus natus esset ut intellexerat a scribis
3o dubium quare eos interfecerat. dicendum quod non statim fecit hoc et quando fuit
a se illusum a magis videns dolo quia per aliam viam reuenerunt in regionem
suam, sed ipse hoc tempore quo a roma rediit et moram in regno iudeorum fecit quia
primus et hoc forte fere per duos annos durauit quia elapsi erant ab or
tu stelle et ab inquisicione magorum. Unde pro isto sciendum quod herodes a cesare
augusto fuit citatus ad urbem romanam ad respondendum pro accusacionibus suorum
filiorum unde et coniugem ... ne de crudelitate ... eum
apud cesarem accusare. Adiuit ergo roma et ... cum ... et filios
suos ... a cesare in regno iudeorum confirmato rediit in iudea
... quo ambulabat per ciliciam audiuit naues tharsenses
... magos ... et ignis ... naues
tharsis ... per ... dicit ... spiritu ve
hementi conteres naues tharsis et sic fere per duos annos ad regnum

fuit vniversi perfecti persequutorem istarum // Quo dicitur de etate istorum
puerorum interfectorum ibi quidam dicunt quod omnes isti pueri fuerunt duorum
annorum ad minus et pervenerunt usque ad quinque annos ad maius si mino-
res duorum annorum non occidit. Sed non videtur esse quia quidam ossa in
nocentum habentur tam grandia quod non sunt ex bimorum et puerorum duorum
annorum vel certe propter dicit stella apparuisse per annum ante nativitatem christi
et credidit tunc herodes christum fuisse natum et per consequens credidit eum esse
bimum et duorum annorum in abitione magorum dierum et ideo bimos
et duos annos infra occidit. Sed secundum hystoriam scolasticam et vero-
rem summam plurimorum doctorum scit herodes credebat stellam
ortam ex eadem die qua natus dominus est et ideo secundum ortum stelle et tempus
computationis sue quo fuit rome sciebat dominum esse annualem in vel
anni et insuper tempus quorum dierum post adventum et ideo occidit pu-
eros usque ad biennium et infra usque ad tempus unius noctis. Et quod obiecta-
batur quod inveniuntur ossa tam grandia innocentum hoc est ideo quia homines tunc
temporis erant longe maioris quam nunc. Et non quod maior pars innocen-
tum tercio miliario a bethlehem ad austrum est sepulta. Et ideo dicitur
quod impletum est per ieremiam xxxi° quod hic allegatur vox in rama audita
est etc. Pro quo nota quod rama est in loco seu civitate nomine gabaa
vi° miliario distans a bethlehem in qua gabaa fere tota tribus be-
niamin delebatur quod beniamin et ioseph erant filii iacob geniti a
rachel uxore sua pulcherrima et de illa occisione patet iudicum xix°
et xx° Et sic hoc uxoris levite et pauci superstites sine super
[illegible] planxerunt mortuos in tantum quod vox plangentium termi-
na filiorum rachel audita fuit de gabaa in rama et ideo ut per
[illegible] propheta induxit istam potius comminando quam prophetando. Estimabat
enim tantum inminere tantam ruinam tribui beniamin. Sed ut patet in
textu mathei iheremias propheta dixit [illegible] et si rama nomen
stat hic pro nomine [illegible] sic appellatur et tunc hic dicit quod excelso vox
in rama in excelso audita est ploratus et ululatus multus rachel
ista mater [illegible] plorans seu deplangens fi-
lios suos [illegible] innocentes pueros occisos et noluit consolari inconsolabiliter
dolebat quia non sunt in moriendo deperierunt. Sed dicitur [illegible] non
dubium ista plorans filios suos. Sed dicit rachel quia in bethlehem
est sita in porte [illegible] et ibi fuit mater [illegible] et ideo rachel [illegible] ge-
nesis xxxv° [illegible] patet in hystoria scolastica et quod tribus beniamin

continua erat tribui iude ꝯsimiliter ergo clamor [illegible] cum ploratu
bethlemitis de tribu iuda ultores de tribu beniamin esse [illegible] vel
quia dicitur quod rachel iuxta bethlehem uno miliario sepulta est ut habetur
genesis xxxv° [illegible] cumulo lapidum posuit duodecim gemmas de
lapidibus in signum filiorum suorum quos rachel metaphorice pro more
loquendi [illegible] dicitur eam egisse quod in loco illo agebatur Glossa dicitur
et istam particulam quia non sunt in moriendo esse deserunt Alii circa
innocentes si moriendo dicuntur martires ut quid non ita ipse prius desi-
erit esse quam stephanus sicut quo martires dicuntur [illegible] quod hec non de-
beret dici prothomartir ipse martir sed eum sic circa notare
convenit tenet quod cum innocentes fuerint priores stephano sicut iste
nomen quod per historiam scolasticam innocentes hic non dicuntur martires
quia martir [illegible] testis [illegible] sed largo vocabulo dicuntur martires quia [illegible]
sunt [illegible] quem [illegible] moriendo confessi sunt Et ideo circa circa
quos [illegible] solempnizat [illegible] descenderunt ad inferos [illegible] collegit
[illegible] sicut te deum laudamus gloria in excelsis et alleluia
[illegible] quia dicitur [illegible] Beda [illegible] quia [illegible] inno-
centes longo tempore ante stephanum [illegible] tamen [illegible] vo-
cabulo stephanus prothomartir dicitur quia primo [illegible] martirium [illegible]
voluntate sustinuit Nota dicitur innocentes sunt dei primitie
Dicitur [illegible] virgines fuerunt que dicuntur primitie [illegible] sicut angeli
[illegible] replendum [illegible] dei Beda [illegible] quasi virgines dicuntur
[illegible] primitie quam predicatores vel martires Dicitur [illegible] homo a
principio vite est ydoneus ad virginitatem si non in iuvenili etate
est ydoneus ad martirium vel predicationem [illegible] martires vel predicatores
[illegible] dicuntur decime quam primitie || Nota dicitur quod [illegible] designatur
quod [illegible] cum pueris fugit ad egiptum regionem et quod [illegible] occiduntur
Dicitur quod [illegible] designatur quod si ad [illegible] sensuali [illegible]
deo si turbatur non debet [illegible] omnia dimittens [illegible] eius
[illegible] natus [illegible] herodes tyranno fremunt et
[illegible] cum pueris ad [illegible] regionem fugit [illegible] designatur
sicut [illegible] quod [illegible] humilitatis ad gloriam martirii
et ad regnum celeste quod [illegible] martirium acquirit [illegible]
[illegible] beda [illegible] querens [illegible]
non [illegible] dare [illegible]

In illo t[empore] Post[quam] consummati s[un]t d[ies] [illegible] circu[m]c[ideretur] [illegible] Luce 2°
Ubi 3 notantur qualiter puer fuit circumcisus et vocatum hoc nomine Ihesus
et primo dicitur circa primam particulam primo corporalis puer circumcisus in 2a
[illegible] nominis impositio ibi Et vocatum est. Circa primam particulam dubium
de circumcisione quo tempore incepit cum fuit data et quare fuit data
Circa primam partem dubium dicitur quod incepit tempore Abrahe quia Abraham
erat nonaginta novem annorum et Ysaac filius eius octo dierum annorum erat
et eadem die circumcisi sunt unde apostolus circumcisio non ex lege sed ex patribus
fiebat unde patet quod diu ante legem moysi fuit data [illegible]
annis. Circa 2am particulam dubium dicitur quod fuit data Abrahe et omnibus
in masculino cum et [illegible] [illegible] [illegible] unde patet quod mulier a
circumcisione erat libera. Circa 3am particulam dicitur quod fuit data in remedium
originalis peccati sicut baptismus sed baptismus tamen est excellencior quia
pandit nos ad [illegible] [illegible] et ad glorie celestis [illegible] et ad
celi possessionem ad quem non valuit circumcisio. 3° dubium a quo et in
quo membro et quo tempore circumcisio primum fiebat. Dicitur quod potuit fieri a quo-
cumque qui de lege erat et cum quocumque apto instrumento sicut ferro vel
lapide quia non erat [illegible] in lege aliquod certum instrumentum deputatum
Et fiebat circumcisio in membro genitali [illegible] [illegible] Et fie-
bat octavo die post nativitatem pueri iuxta Genesis xvii° ubi dicitur
Infans octo dierum circumcidetur in vobis. non autem fiebat ante octavam
diem propter teneritatem carnis nec differebatur ultra octavum diem ne
periculum esset in mora [illegible] ne puer moreretur [illegible] signaculo [illegible]
[illegible] consummati circumcidebatur circumcisione legali
[illegible] fragilis homo [illegible] in circumcisione spirituali [illegible]
[illegible] in nativitate [illegible] paupertatis et in tota vita
sua [illegible] humilitatis. 3° dubium cum ipse
non esset lege subiectus et esset alienus ab omni peccato quare voluit
circumcidi. [illegible] ut ostenderet se veritatem humane
carnis contra manicheos hereticos dicentes [illegible] corpus fan-
tasticum quod non emitteret sanguinem [illegible] fuit circumcisus [illegible] sanguinem
emisit de corpore et fuit [illegible] valentinum dicentem [illegible]
attulisse corpus de celo. 2° fuit circumcisus ut approbaret circumcisionem quam
deus olim instituerat. 3° ut ostenderet se esse de genere abrahe
cui facta est promissio de christo et cui mandatum circumcisionis [illegible]
iuxta Genesis xvii°. 4° ne iudei se excusarent [illegible] cum
si non esset circumcisus dicerent [illegible] non recipimus [illegible]

tribus nostris incurvaret 4to ut exemplum obediencie nobis
daret suo exemplo in observando precepta legis cum tamen non fuit
subiectus. 6to ut in similitudinem carnis peccati veniat sine illa
quo causa [illegible] mundari non indigebat. 7mo ut legis onus
in se suscipiens alios ab onere legis liberaret ut dicit ad Gala-
thas iiii misit deus filium suum factum sub lege ut eos qui sub
lege erant redimeret. 8vo ut dyabolo misterium incarnacionis non
agnosceret nam [illegible] circumcidebatur dyabolus credidit ipsum esse
hominem peccatorem et quia circumcisio fuit signaculum peccati fuit ordinata
2o dicitur quod festivitatibus suis [illegible] dies circumcisionis christi de-
coratur. Sciendum quod quatuor modis suis festivitatibus primo quia est octava
nativitatis eius 2o quia in hac die nomen ei imponebatur 3o quia
per legem circumcidebatur 4o quia hac die primum suum sanguinem
pro nobis effudit. Pro quo sciendum quod vi [illegible] vicibus sanguinem suum effudit
in mundo primo in circumcisione et hoc fuit nostre redempcionis inicium 2o
in oracione qua emisit sanguinem et aquam ut ostenderet nostre re-
dempcionis desiderium 3o in flagellacione et hoc fuit nostre redemp-
cionis meritum quia livore eius sanati sumus 4o in coronacione
5o in eius crucifixione et hoc fuit nostre redempcionis precium 6o
in sui benedicti lateris apercione et fuit nostre redempcionis sacramentum
quia de suo latere exivit sanguis et aqua figurans nos baptismo
[illegible] mundandos in [illegible] peccatorum. Sequitur textus Et vo-
catum est nomen eius ihesus etc. Circa 2a parte [illegible] in qua ponitur nominis eius
imposicio. Ubi primo dicitur quod filius virginis vocatus sit ihesus et
[illegible] primo quia in scriptura sacra [illegible] salutis humane [illegible]
est hoc nomen ihesus quod interpretatur salvator. [illegible] cum dicit
ihesus qui iste homo est salvator omnis seculi 2o dicitur quod [illegible]
hoc nomen ihesus quia ipse in natura divina est salvator ab [illegible]
[illegible] est in natura humana dictus est ihesus id est salvator [illegible] quia ipse
est salvator totius humanitatis in sua passione operatus est salvando nos
ab eterna dampnacione [illegible] nomina [illegible] impo[illegible]
[illegible] narratur [illegible] nomen [illegible]
[illegible] de [illegible] tempore [illegible]
debuit [illegible] vocari [illegible] imposita pro hoc nomen ihesus
[illegible] angelo [illegible] nos
ihesus debet [illegible] primo ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum
2o dicitur quod [illegible] vocatum est nomen eius ihesus et non dicitur imposi-
tum est ei hoc nomen ihesus [illegible] quod angelus [illegible]
eius in maria postquam [illegible] vocabitur [illegible] ihesum sed non in

posuerunt sibi hoc nomen nam hoc impositum erat eo a deo pre
ysaie lxii° vbi dicitur vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit
Circa quod 2° dicitur quod hoc nomen ihesus fuit nomen nouum cum
prius aliqui fuerant sic vocati ut de ihesu filio iosedech et de
ihesu filio eleazar de quo habetur luce iii in genealogia xpi dicitur
quod licet hoc nomine ihesus prius alii fuerint vocati fuit tamen nouum
nomen in vocatione xpi quia etsi primo significabat illo nomine integre
veritatis rei vocate sed xpus ipse enim salus vera saluator mundi
erat. iii° dicitur quod ista fuit sic vocatum quia nomen eius ihesus
ut dicitur in textu et vocatum est nomen eius emanuel ut dicitur ysaie vii°
et post dicitur ysaie ix° et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius
deus fortis pater futuri seculi princeps pacis. Respondetur quod ...
ista bene fuit sic quia non est insufficiens quod eciam admirabilis secundum hec dum
omnes nominetur 2° sit dicitur quod ratio horum nominum scilicet admirabilis consiliarius
hec includitur in isto nomine ihesus. Dicitur primo admirabilis dicitur in natiuitate volun-
tatem commendatione non quod voluntas nostra uniretur si quis incipiamus re-
pueri ... prius diligebamus et dolebamus de illo de quo letabamur
hic est sed ... nostre salutis et quod admirabilis salutem includit
et sic quod consiliarius includitur in ratione huius nominis ihesus vocatur etiam consili-
arius in perfectione nostre electionis et vite nostre ordinatione nam consilium
salutis per angelum domini magni consilii remittit penitentiam elige
et vitam tuam in melius ordinare 3° vocatur deus in quantum peccata
dimittit emanuel id est deus nobiscum in perfectione remissione quia
quo non est salus. Salus autem vera est deus et sic est ratio
in ratione illius nominis ihesus includitur 4° vocatur fortis in debellacione
omni oppugnatione quia per gratiam munit contra hostes ne peccemus
in ... est magna salus quinto vocatur pater futuri seculi
in salutis promissione et in collatione glorie sicut ... ad immor-
talitatem glorie resurgemus 6to vocatur princeps pacis in perfecta
reconciliatione qua nos deo patri suo reconciliat et pax eius non
erit finis ecce est vera ratio salutis in istis nominibus ergo in
omnibus istis nominibus habemus inclusum id dulcissimum nomen
ihesus unde beatus bernardus ihesus fauo est serenior et balsamo
suauior omni dulcore dulcior penitus amabilior

In illo tempore Defuncto herode ecce angelus domini et cetera. Istud ewangelium
habetur mathei ii° Et est narratio qualiter angelus domini intimauit
ioseph obitum herodis et reditum eius in terram israel et ideo
diuiditur in duas partes. In prima ostenditur herodis obitus. In 2a
ioseph et marie de egypto reditus ibi Qui consurgens et cetera

Circa primam partem dubitatur qua morte herodes defunctus
sit pro isto sciendum quod ioseph et maria postquam fugerunt in egyptum
ubi septem annis morati sunt et tunc completis herodes mortuus est mor
te miserabili adeo ut de carne eius vermes scaturirent et ipse
unum consumens insanie et putredine et pre nimio dolore et desperacione
motus manum violentam sibi ipsi iniecit et semetipsum interemit
quod iuste deus permittebat fieri quia sicut ipse tot innocentes occidit
et ipsum occidere cogitavit et eciam suos proprios filios interfecit scilicet alexandrum
et aristobolum. Sed eciam imminente morte sua congregavit omnes princi
pes iudeorum quos post mortem suam interfici iussit ut omnis civitas
iudee mortem suam lugeret et si non propter eius amorem tamen propter mor
tem aliorum ut scriptum est. Statim est rex et omnis iherosolima cum eo
Isto autem herode sic mortuo et principibus sacerdotum qui eciam consenc
ciunt herodi ut occideret puerum. De iussu angeli ioseph et maria
reversi sunt in galileam ut patebit in sua parte. Secundo dubitatur quare
angelus dixit ad ioseph vade in terram israel et non determinat sibi
locum vel civitatem ad quam vadat. Respondetur secundum glosam interlinearem quod hoc
fecit ideo ut eum incertum redderet et eciam ut frequenter alloqueretur eum ad ca
uciorem reddat et eciam ut frequenter eum visitaret et consolaretur. Tercio dubitatur
quare dicitur hic in textu defuncti sunt enim qui querebant animam pueri
in plurali cum prius dicebatur in singulari defuncto herode etc. Respondetur
secundum bedam quod dicendum angeli intelligit multos principes iudeorum
cum herode in necem domini consensisse et ideo divina ulcione acti sunt
ut dolens qui consenciebat in morte domini mori petivit cum ipso
cum quo in necem domini consenciebant et dicebatur prius in singulari defuncto
herode post consequenter dicitur quod herodes principalis erat qui necem
domini excogitavit et alii principes iudeorum ad complacendum sibi
in hoc consenserunt et ideo quo ad herodem et quo ad illos qui sibi
consenciebant dicitur hic textu in plurali defuncti sunt enim etc.
Requiratur textus [illegible] accepit [illegible] Hec 3a pars textus
Ewangelii in qua ostendit reditum ioseph de egypto in terram
israhel. Circa quam partem primo dubitatur quare ioseph non audivit reverti
in iudeam scilicet in bethlehem sed in galileam scilicet in civitatem nazareth
Pro isto sciendum ut refert iosephus quod herodes ascalonita moriens
condidit testamentum in quo ordinavit archelaum filium suum filium
regno successorem ita tamen quod corona sibi non imponeretur nisi per
romanum imperatorem. Iste autem archelaus ad accipiendum coronam
venit romam et fratres eius scilicet philippus et herodes antipas intelli
gentes hoc eciam se rome transferebant petentes partem hereditatis

porcionem Imperator aut romanus senatus dederunt ut arche-
laus haberet medietatem regni patris et se intitulabat se regem fore
dedit ergo iudeam et ydumeam tamquam unam medietatem regni
herodis apostolice archelao. Et aliam medietatem eiusdem regni diuisit
in duas partes et unam partem scilicet galyleam dedit herodi antype et
aliam scilicet yturiam et traconitidem philippo ubi ipse est factus
tetrarcha. secundo herodes in galylea non per hoc quod ad dubium
quod ioseph cum puero fuit in galylea ubi regnabat herodes an-
typa et non in iudeam quia ibi regnauit archelaus quod ioseph plus
timuit quia ille fecit plus fouebat quam herodes antypa eo quod primus
ordinauit in successorem regni sui et ideo ioseph melius potuit la-
tere in galylea quam in iudea. Sed querit hic augustinus si ioseph
propter hoc timuit ire in iudeam quia archelaus ibi regnauit quare
tunc per singulos dies festos ioseph cum maria et puero ascende-
bat in iherusalem ut habetur luce ijo. Dicendum quod iste archelaus non
diu regnauit nam propter sua crudelia [illegible] a tyberio cesare deiectus
fuit in exilium 20 [illegible] potuit in ciui-
tate ipse abundanter in iherusalem. Sed quare puer est in na-
zareth et non in aliam ciuitatem galylee dicendum quod hoc fuit factum
ut compleretur quod dictum est per prophetam [illegible]
dicitur quod nazarenus vocabitur nam in bethlehem natus est in naza-
reth conceptus et nutritus et in iherusalem passus fuit. Unde [illegible] qui naza-
renus vocabatur [illegible] antiquitus [illegible] christianos nazarenos voca-
bant. Sed tandem apud antyochiam mutatum est hoc nomen et
appellati christiani dicti sunt et non nazareni

Epistola. Cum natus esset in bethlehem etc. Istud ewangelium habetur
in mathei 2o capitulo in quo ewangelio ostenditur ihesum esse verum deum et verum
hominem ex illustracione stelle celestis et veneracione regali. Et dividitur
in 3s partes. In prima ponitur magorum sollicita inquisitio. In
2a malignorum scilicet herodis et suorum perturbacio [illegible] herodes. In 3a magorum scilicet [illegible] deuota [illegible] inuencio ibi cum
[illegible] audisset regem etc. Circa hanc primam partem primo dicitur quod
nobis hoc festum noscitur [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] quatuor nobis [illegible] est
[illegible] a magis tamquam deus adoratus et inde hoc festum epyphania
vocatur quod dicitur quod epi quod est supra et phanos apparicio quia tunc stella
eis apparuit scilicet in xiija die a natiuitate christi quando 3s magi [illegible]
ductu stelle in bethlehem [illegible] cum oblacionibus christum
adorauerunt. 2um [illegible] est quod [illegible] hoc baptizabatur

et inde dicitur theophania et dicitur a theos quod est deus et phanos
apparitio quia decem et novem annis elapsis et tredecim diebus vel secundum
aliam opinionem elapsis triginta annis et tredecim diebus iohannes
christum baptizavit in iordane ubi tota trinitas apparuit pater scilicet
in voce dicens hic est filius meus dilectus et filius in carne et spiritus
sanctus in specie columbe ad designandum quod baptismus christi confertur in nomine
patris et filii et spiritus sancti. Tertium miraculum fuit quod aquam in chana
galilee in vinum mutabat et inde istud festum dicitur bethphania quia
ibi vocatus philippi scilicet cum christus esset triginta annorum et tredecim
dierum aquam in vinum mutavit in nuptiis et inde dicitur bethphania
a beth quod est domus et phanos apparitio quia ibi deitas seu
potestas dei primo apparuit in domo. Quartum miraculum est de quinque
panibus et duobus piscibus quibus quinque milia hominum
saturabantur et a tali miraculo hoc festum phagiphania dicitur a
phagin quod est comedere et phanos apparitio quia apparitio dei facta in
comestione quod sunt facta cum christus esset triginta duorum annorum
et tredecim dierum et sciendum quod omnia ista miracula tredecima die
fuerunt facta quorum apparitio post tredecima die a nativitate christi ce-
lebratur et specialiter apparitio primi miraculi de quo miraculo ecclesia
solum legitur. Secundo dicitur quare dominus natus in bethlehem unde
et notandum primo in bethlehem dicitur quod hoc fuit ad differentiam alterius
bethlehem que est in terra zabulon sed hec bethlehem est in parte
tribus iude et vocatur aliter bethlehem effrata ab uxore caleph
et cum ibi fuisset magna fames esset quod elimelech et uxor eius
noemi peregrinabant in terram moab unde ruth primo et propter
quod in illa civitate magna habundantia propter quod mutato
nomine vocabatur bethlehem in bethlehem id est domus panis
Tertio dicitur quod intelligatur propheticum quod dicitur in diebus herodis regis
dicitur quod propter hoc dicitur tempore quo herodes alienigena regnabat
unde iacob prophetizaverat genesis xlix non auferetur
sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus
est ubi glosa caldayca habet donec veniat messias et ista
prophetia completa est in isto herode tempore in diebus eius quia iudei cum
transmigrati essent babylonis habuerunt reges de tribu iuda et pastores
duces unde de zorobabel usque ad herodem qui fuit in
iudeis alienigena. Quarto dicitur circa hoc quod dicitur ecce magi qui fuerunt
isti magi secundum hoc quod dicitur quod fuerunt de stirpe balaam prophe-
tantis et successores in madian et ad visionem stelle venerunt per
prophetiam eius unde balaam predixit numeri xxiiii orietur stella ex
iacob et consurget virga de israel. Sed chrisostomus dicit quod quidam
scrutatores misteriorum stellarum elegerunt de se ipsis duodecim

et si quis illorum moriebatur tunc filius vel proximus eius in locum suum
substituebatur. Isti per singulos annos ascendentes in montem victo-
rialem laudabant se et orabant laudantes deum creatorem omnibus
diebus ut eis illam stellam quam balaam predixerat ostenderet. Et
[illegible] in die nativitatis christi ipsi apparuit illis stella super
montem domini in forma pulcherrimi pueri et super capud eius signum
crucis apparebat que locuta fuit eis dicens ite velociter in iu-
deam et ibi regem quem queritis natum invenietis unde deberent ita
que tamen cetera dederunt camelis et in viam ceperunt et offerentes ei mu-
nera aurum thus et mirram et si istud non esset tamen non deserunt
fidem si postea dederunt secundum quod hic sapientes dicti sunt magi fuerunt
quia non sunt dicti magi a magica arte sed postea a magnitudine scientie
quia isti fuerunt perse de regno persarum et nos quos greci vocant
philosophos perse vocant magos et sic magi dicti sunt a affluentia regionis
Quarto dicitur unde venerunt isti magi secundum quod dicitur in chronica quod venerunt
ab oriente in terra orientali respectu iherusalem et quod hic fuerat
balaam ut dicitur numeri xxiiij° unde volunt quidam quod venerunt in medium
et esse que sunt regiones trans arabia et fertiles in usu camelorum
et dromedariorum et sic dicitur quod venerunt de saba dicit quod quia ibi
est provincia propinqua dicitur saba et tales regiones que iuxta erant
saba dicebantur. Sed scolastica historia dicit quod magi venerunt de fi-
nibus persarum et caldeorum ubi est unum flumen quod dicitur saba a quo
sabea regio nomen accepit. Sexto dicitur de nominibus istorum magorum quia
primus dicebatur melchior quod interpretatur melius oriens cum dulcedine
fidelis ... secundus dicebatur balthazar quod interpretatur balsamus tha-
lamus de quo processit odor plenitudinis fidei tertius vocatur jaspar
quod interpretatur gazas [illegible] Septimo dicitur qualiter
isti magi venerunt iherosolimam secundum quod iherusalem erat
civitas regia et sic crediderunt puerum istum in regia civitate debe-
re nasci. Secundo dicitur quod ideo venerunt iherusalem quia in iherusalem erat
templum toti mundo famosum ubi erat copia doctorum legis
et quod iherusalem in fuerunt ut eo possent experiri de loco regis nati
unde dixerunt ubi est qui natus est rex iudeorum quia putabant
omnes cognoscere ortum ipsius et si quis fuisset qui dubitasset eis un-
de scirent ipsum fore natum ipsi responderunt vidimus stellam eius in
oriente. Octavo dicitur de ista stella an esset fuit vera stella ut non
pro isto dicitur primo quod non fuit stella de illis stellis que sunt in orbe
celesti patet hoc primo quia sic non fuisset eis in die secundo quia non fuisset
mota in recto sicud expediunt magis in via nam dicitur quod ante-
cedebat eos directe sed stelle celestes movent circulariter
ad motum primi mobilis tertio sic non declinante ostendisset locum
pueri nati et apparitum dicitur hic includitur precedens subditur antece-
debat eos usque dum veniens staret ubi erat puer et ideo oportu-
it eam esse in parte aeris propinqua terre secundo dicitur quod non fuit

cometa patet sic primo quia cometa solum fuerit visibilis in nocte non
in crepusculo et non in die. 2o patet per Damascenum quia cometa movetur
circulariter et ista movebat motu recto. 3o patet per Aristotelem quia
cometa situatur in suprema regione aeris sed ista stella fuit satis prope
quia terre quia ostendebat directe locum pueri nati. Sed ergo dicitur quod
fuit quedam natura lucida miraculose de novo nata sed ad perdu-
cendum reges in locum pueri nati. Sed dubitatur an ista stella fuit
nata in oriente an in iudea ita quod magi stantes in oriente viderunt
eam in iudea. Ipsi dicunt quod sic. Albertus [illegible] et Ambrosius in glosa eam fu-
isse [illegible] nasci in oriente et eos in [illegible] [illegible]. Sed Augustinus dicit
videntes autem stellam [illegible] ordine mundi intellexerunt ex illo quod
Balaam futuram [illegible] [illegible] et designante regem [illegible]
[illegible] natum. Quarto dubitatur de ista stella ubi manebat postquam
magos ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluisse quod [illegible]
[illegible] in puteum bethlehemitanum et [illegible] [illegible] paule et custodit
[illegible] virgines [illegible] [illegible] miraculose videbatur sed quia ista [illegible]
[illegible] fabulose [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod ipsa [illegible] [illegible] officio
ad quod erat [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] materiam
in [illegible] [illegible]. 5o dubitatur quod ipsi magi puero nato adorave-
runt sed quia quod ipsi eum [illegible] esse cognoverunt [illegible]
[illegible] fuisse [illegible] aliud regem [illegible] quamvis in illa
necessitate cogente adorassent tamen solum deum [illegible] adoratum et quod
[illegible] magnus [illegible] herodi nullum honorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
exhibuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sequitur textus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] herodis et iudeorum maligna [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] herodes fuit turbatus [illegible] quod [illegible]
fuit alienigena [illegible] de natione [illegible] timebat regnum
[illegible] quia verum regem iudeorum audivit esse natum. Unde beda
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 2o dubitatur quare omnis ierosolima turbata fuit
cum illo [illegible] [illegible] quod [illegible] omnis ierosolima [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] favebat herodi [illegible] [illegible] dicitur quod tota civitas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] civitatis [illegible] et causa quare turbata fuit [illegible] quia
maiores in ierosolima ei favebant [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible]
dolebat. Vel [illegible] quia viderunt istos reges orientales cum magno
comitatu illuc venire et quia [illegible] [illegible] [illegible] orientales [illegible]

fuit destructa et sic ipsi tamquam destructores eius timuerunt et ideo hoc
herodi adherebant. Secundo dubitatur quare herodes investigabat seu sci-
citabat a principibus et scribis sacerdotum de loco nativitatis christi cum
in scripturis iudeorum non credebat et si credebat cur quomodo
sperabat se posse interficere illum quem scripture regem futurum esse
dicebant. Respondetur quod dyabolus eum instigabat qui sciebat quod scrip-
ture non mentiuntur et quia volebat christum natum perdere ideo vo-
luit de loco nativitatis ipsius diligenter inquirere saltem ab ipsis qui
noverunt de christo scripturas prophetarum. Isti autem periti in lege re-
sponderunt ei per prophetiam dicentes in bethleem iude et de prophetia
michee quinto capitulo ubi dicitur et tu bethleem effrata parvulus es
in milibus iuda id est parvulus locus es secundum situm et minorum habitum
respectu multarum civitatum vel inter habitatum et respectu
christi de te nascituri et ita primatus sortiris dignitate. Quia autem
herodes non intellexit scripturas sub talibus verbis ideo scribe
et prophete legis ei clarius exposuerunt dicentes quod secundum intellec-
tum nequaquam es minima etc. et ideo non dixerunt ei bethleem
effrata sed bethleem terra iuda ut eo melius caperet intellectum.
Tertio dubitatur quare post hanc interrogacionem etiam clam et occulte in-
terrogavit istos tres reges de tempore quod [illegible] per hoc dico
fecit quia ipse non erat de tribu iuda sed alienigena quare plena-
rie non credebat de iudeis sed a tribus magis diligenter didicit
tempus stelle que apparuit eis et misit in bethleem ut diligenter in-
terrogarent de puero et cetera ut eo invento renunciarent sibi
ut et ipse etiam veniret ad adorandum eum et in hoc ipse falsum
promisit obsequium ut sic magos deciperet nam in animo suo pro-
ponebat puerum natum perdere vel gregem adorare cum se velle
simulabat ut hunc prius venire posset extinguebat. Recepto autem
not responso cum audissent regem abierunt etc. Hic [illegible]
evangelista in qua ponit que sit pueri leta invencio. Ubi
primo dubitatur quare magos ad adorandum christum stella pro-
duxit et quare nativitatem eius angelus pastoribus intimavit
et non ita sicut stella fecit magis. Respondetur primo quia pastores
iudei fuerunt et rationales sub lege ideo rationale angelus
eis christum natum intimavit. Secundo quia magi erant gentiles extra
legem et sic ratione in lege non utebantur ad cognoscendum
deum ideo non per voces angelicas sed per signa muta ad
cognitionem eius perducuntur. Quarto dubitatur quare magi videntes

stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Secundum quod videlicet quia
ipsi in partibus suis dudum eam desideraverant et per ipsam de-
lectabilem et securum ductum habebant et ab disparacione eius prope
iherusalem turbati fuerunt propter absentiam eius quod ipsa tunc videtur cum
se per quam venerunt iherusalem usque bethlehem gavisi sunt gaudio
magno. Secundum dicitur quod haec stella prope iherusalem disparuit eis. Secundum quod hoc
deo fuit ordinatum a deo ut nativitas christi in omni terra regia et
iherusalem publicaretur. Etiam ut prophecia de loco nativitatis christi imple-
ta demonstraretur quo pacto eis iterum apparuit et sic sunt repleti gau-
dio magno quia perduxit eos ad locum destinatum ubi erat puer.
2o dicitur circa hoc quod dicitur et intrantes domum quae fuit ista domus.
Dicitur quod illa domus fuerit secundum hystoriam scolasticam diversorium
vocatum in qua maria peperit et cum aliquibus mansit circa usque ad pu-
rificationem. In tali domo invenerunt mariam cum puero forte sede-
tem et puerum super gremia sua tenentem. Unde dicit crisostomus [illegible]
virgo maria non erat dyademate coronata aut in lecto aureo re-
cubans sed vix tunicam habebat non ad ornatum corporis sed ad
tegimentum nuditatis unam tamen qualem potuit habere uxor car-
pentarii peregre constituta. Secundum dicitur fuit ibi ioseph et conjunctus
cum maria a magis ibi quaeritur dicitur quia non et hoc deo volente
ne male suspicionis occasio gentibus daretur unde isti gentes sen(tientes) ma-
gi procedentes ipsum ad terram cadentes adoraverunt ipsum puerum
quem nullomodo fecissent si per divinam revelationem ipsius deitatem non
cognovissent cum iste puer vilibus pannis fuisset involutus et
in gremio pauperis matris constitutum nec ullum regie dignitatis signum
signum. 3o dicitur circa hoc quod dicitur et apertis thezauris suis qualiter
hoc intelligatur. Secundum quod dupliciter potest intelligi aperire thezau-
ros in corpore suis recepta non tunc cum puero obtulerunt sed
tunc cum in patria sua secundum decet abundanter praeparaverunt. 2o per
apertis thezauris in corpore anni apertis secundum coram puero quae ei
obtulerunt munera quae dubitatur de muneribus a magis christo
oblatis. Dicitur quod videtur quod melchior rex arabie optulit
sibi aurum quia reges arabum de talibus solebant facere exenia
et aliquis in arabia optimum aurum invenitur. Balthasar autem
rex saba in cuius regione est maxima copia thuris thus sibi
offerebat. Jaspar autem rex tharsis in cuius regione est quod

insula que egrisoma dicitur in qua est maxima copia mirre pro
suo offertorio mirram sibi obtulit. Dicitur etiam quod offerebat pro
aureum pomum quod fecit sibi fieri alexander rex macedo-
nie ad modum imperatoris quia fuit monarcha totius mundi. Alii
dicunt quod singuli quilibet eorum obtulit ista tria scilicet aurum thus
et mirram quia per aurum significabant eum regalem dignitatem per mir-
ram humane mortalitatis quia copia pro corporibus mortuorum mirra
solebat inungi et per thus eius divinitatem quia thus ad divinum ho-
norem crematur in odore suavitatis. Unde catho thure deum
placa. Vel aliter aurum obtulerunt ad paupertatis inopiam filii
sustentandam thus contra stabuli fetorem mirram ad membra pueri
consolidanda. Et responso accepto dicitur ita illa particulam per aliam
viam reversi sunt in regionem suam. Scilicet quod accepto responso
in sompnis ne ad herodem redirent pervenerunt ad tharsum
id est ad illam urbem que ut ysidorus dicit libro ethymologiarum est metro-
polis cilicie ubi navigio conducto reversi sunt in regionem
suam. Propter quod postea herodes reveniens de roma in spiritu
vehementi naves tharsis combussit ut dicit glossa super psalmo
In spiritu vehementi conteres naves tharsis

In illo tempore postquam impleti sunt dies purgationis etc. Istud evangelium
scribitur luce 2o In quo ostenditur quod filius dei factus est sub lege
ut dicitur ad gal. 4. Primo partes precedentes. In prima exponitur purificatio illiba-
te virginitatis in 2a oblatio humanitatis sue divinitatis et tenerit
go in 3a ordinatio honeste societatis ibi Et ecce homo erat in ie-
rusalem quidam et vbrate claritatis ibi Et cum inducerent. Circa
primam partem primo dicitur Sciendum quod de lege quotuplex sit lex
scilicet quod triplex scilicet sacramentalis cerimonialis et moralis. Unde
filius dei factus est sub lege sacramentali ut patet in evangelio de
circumcisione. 2o factus est sub lege cerimoniali ut in evangelio pre-
senti. 3o factus est in lege morali in die dominica ut patet in illo evangelio
cum factus esset ihesus annorum duodecim. 2o dicitur que sunt lex
moysi de qua dicitur iuxta legem moysi. Dicitur quod fuit lex
cerimonialis quia sicut scribitur levitici 12 mulier que suscepto semine
peperit masculum immunda reputabatur septem diebus et purgata

a conceptione hominis et ab ingressu templi et hoc quod sic fecit ... quod
generalis diuinus ... Octauo autem die homo masculus circumci-
debatur et ab originali crimine mundabatur et mulier a conceptione hominis ap-
tabatur sed non ad ingressum templi usque ad triginta tres dies quibus com-
pletis quadragesima die templum intrabat et puerum cum munere-
bus offerebat et sic purgabatur et ab irregularitate legis absolue-
batur. Si autem feminam peperit duplicabantur dies circumcisionis et com-
purgationis. Secundo dubitatur quare dies illi qui a conceptione hominis et con-
ad ingressum templi mulieris purificationem duplicabantur cum peperit feminam.
Hic dicendum ... talis et generalis specialis quia in quadragesima
die a conceptione corpus masculi perficitur et anima ei infunditur ut dicunt
physici sed in femina ad tempus duplicatur et ideo etiam dies purgationis eius
duplicabantur. Et si quare illi dies in femellis duplicantur ibi pro-
dicitur quod hoc est ex debilitate uirtutis agentis in formatione corporis femelle.
Et ista est ratio quare ista uirtus est debilis est quia femella in latere frigidiori
scilicet sinistro concipitur et masculus in dextro quod est a sanguine frigidior
et magis in mundo generatur femina quam vir. Tertio dubitatur de hoc specialiter quia
mulier plus peccauit et quoniam deum offenderat ideo merito plus pro-
mittere debuit. Secundo ut a quo ... carne ipsum viri recepit ...
talem ... plus honorare voluit ut eius formaret et mulier
eius mundaret. Quarto dubitatur quid in lege praeterea fiebat in templo circa
natos. Dicendum quod duo unum generale aliud speciale. Generale ubique ca-
que videlicet quod completis diebus purificationis mater cum prole agna-
ta offerebat sacrificium ut scribitur Leuitici 12. Speciale autem erat circa
primogenitos quia illi erant consecrati deo eo quod percussit primogenitos
Egyptiorum saluauit filios Israel ut dicitur Exodi 13. Ideo ipse primogeni-
ti offerebantur in templo et redimebantur ut dicitur Numeri 18. Cum
ergo Christus esset primogenitus matris deo sic fiebat generale preceptum
legis et similiter speciale. Quinto dubitatur cum beata virgo maria a conceptione pu-
rificatione esset tenebatur. Respondetur quod non tenebatur de hoc a lege
... quod ... Leuitici dicitur ... mulier si suscepto semine
peperit masculum inmunda reputabitur. Ergo talis lex non ligabat in
beata virgine sed potius ligabat quod ad mulieres concipientes de vi-
rili semine qualis non fuit beata virgo quia non ex virili semine
sed mystico spiramine verbum dei concepit. Dicitur etiam in pueri ... clau-
sum ... masculinum adaperiens vulua etc. Sed beata virgo claustra
virginalis pudicitie sed nec quod corpore mansit integra quia
sicut illa signata fuit per portam Ezechiel clausam magis

... fuit post ... nascitur ...
... quod ... fecit ...
... primogenitis ...
... et non ... primogenita
... ut ... quam non ... leuitarum quia deo in templo semper seruiebant et etiam mundorum ... deo
... quam ... ut ... quam ... ut primogenitorum ...
... debent ...

[illegible]

43

sciatur nec ezechielis xliiii°. Secundo dicitur quare beata virgo cum ad
hoc non tenebatur a lege voluit secundum legem purificari. Respondetur primo
quia sicut filius eius non a debito sed ex humilitate voluit circumcidi et alia
legalia observare sic beata virgo voluit observare predicta quia humil-
lima erat. 2o hoc ideo fecit ut perfecte obediret quia cum ipsa sciret quod
teneretur perfectam [illegible] obedienciam. 3o propter amorem caritatis et com-
mune societatis voluit cum ceteris aliis mulieribus morem gerere in
licitis et honestis. 4o propter scandali evitacionem sicut et paulus thimotheum
circumcidit. Math. xvii° 5o ut legem ostenderet esse bonam quia filius
suus non veniat solvere sed adimplere ut dicitur math. v° non veni solvere
legem sed adimplere eam. Requiritur textus. Tulerunt illum
in ierusalem ut sisterent eum domino. Hec est 2a pars in qua ostenditur sancte
[illegible] in carnate [illegible] postquam impleti sunt quadraginta dies et secundum
legem moysi tulerunt illum [maria et ioseph] in ierusalem in templo ut sisterent in presentarent
presentando offerrent et offerendo consecrarent eum domino sicut scriptum est in lege
domini quia [illegible] legem [illegible] [illegible] non
ligabat. [illegible] dicitur [illegible] sacrificia [illegible] purgacione
mulierum [illegible] duplicia [illegible] divitum et pauperum sacrificium divitum
erat agniculus sed pauperum turtur vel duo pulli columbe. Sed quod
sacrificium offerebat maria respondetur quod sacrificium pauperum. Et [illegible] fuit ipsa
adeo pauper quod non habebat sacrificium divitum scilicet agniculum. Dicitur quod non
quia non obtulit sacrificium divitum commendat paupertatem quia utique [illegible]
[illegible] agniculum sed ipsa [illegible] non [illegible] [illegible]
mundi noluit [illegible] pauperibus [illegible]. 2o dicitur quare
[illegible] noluit esse ita pauper [illegible] [illegible] [illegible] quod immane
[illegible] ad virtutem et [illegible] nichil [illegible] ad virtutem
[illegible] Respondetur primo [illegible] quia [illegible] pauper elegit esse in
hoc mundo quia [illegible] dicit [illegible] xviii° ego ad hoc veni ut perhiberem
testimonium veritati sed [illegible] veritatis [illegible] paupertatis bonorum
temporalium ut dicit apostolus [illegible] nolite possidere aurum et argen-
tum. Et apostoli dixerunt actuum vi° non [illegible] [illegible] relinquere verbum
dei et ministrare [illegible]. 2o dicitur [illegible] quia [illegible] mortalitatem
nostram assumpsit ut peccatum nobis [illegible] conferret sic paupertatem
nostram assumpsit in hoc mundo ut [illegible] nobis [illegible] divicias [illegible]
[illegible] apostolus 2a ad corinthios viii° dicens scitis graciam domini nostri ihesu christi
quia [illegible] pro nobis factus est ut illius inopia ditesceremini. 3o dicitur quia
[illegible] nequissimo [illegible] [illegible] possit [illegible]
ut posset [illegible] [illegible] [illegible] dicitur quia [illegible]
virtutis [illegible] status [illegible] impedimentum [illegible] virtutis ad

In natiuitate quia [illegible] pannis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
In passione quia non [illegible] ut [illegible] [illegible] post mortem quia alieno sepulcro sepultus est

altiorem gradum vel debitum usum matrimonii et venereos actus tum est impeditivum contemplacionis vitalis. 2o dubium quare deposicione puerorum ad templum par turturum aut pullos columbarum parentes offerebant. Respondetur quod turtures offerebant ideo quia turtur est avis castitatis solitaria et pudica. Et pulli columbarum ideo offerebantur quia non habent turtures tunc omni tempore invenire pullos columbarum quia columbe quasi omni mense solent repullulare. Vel dicitur quod significant per istas aves. Respondetur quod duplex vita scilicet activa et contemplativa. Activa per columbam que gregatim volat. Sed vita contemplativa per turturem designatur quia est avis solitaria et casta. 4o dubium quare non dicitur in textu pullos turturum sed pullos columbarum. Respondetur quod ideo quia turtur omni etate est avis casta sed sic non est de columba que quasi omni mense pullulat et ideo non dicitur de columba sed de pullis columbarum qui pulli in statu innocentie etc sunt avalia casta. 5o dubium cum maria utrasque aves offerebat vel alteram tantum. Ibi glosa de utraque ave tenetur esse oblata quia offerebatur ibi castitas ut turtur et simplicitas ut columba que ambo deo placent. Vel ideo ambe aves ibi offerebantur ne una vita alteri preferretur quia due vite per ambas aves significantur vel ideo ut sciatur quod una vita sine altera non sufficit ad salutem etc.

Sequitur textus Et ecce homo erat in iherusalem etc. Hec est 3a pars in qua ponitur ordinatio huius festi. Ubi primo dubium de ista obviacione scilicet qui fuerunt isti qui sibi invicem obviaverunt. Respondetur quod fuerunt maria et ioseph ex una parte et symeon et anna ex alia parte. Primum duo venerunt quia precepto erat lege quod puer et mater si viveret puerum ad templum in iherusalem tamquam ad locum solempnem ubi vigebat cultus divinus secundum legem et illuc debebat portare. Sed alie persone ut symeon et anna ex instinctu spiritus sancti illuc devenerunt et specialiter symeon. Sed anna forte ideo quia erat anna prope istam obviacionem conventum presso solempnis que in die purificacionis marie solet fieri in ecclesia. 3o dubium quis fuit iste symeon. Respondetur quod symeon interpretatur audibilis quia instanciam oracionis et fuit unus ex antiquis sacerdotes videlicet famosus et specialiter notatus iustus et rectus habens quod ad proximum et timoratus quantum ad deum expectans consolacionem israel quo ad fidei certitudinem. Et spiritus sanctus erat in eo quantum ad gratie plenitudinem. Dicitur ubi non solum habuit gratiam iustificantem sed etiam gratiam gratis datam quam ad specialem et divinam illuminacionem et revelacionem et dicitur textum quod responsum acceperat a spiritu sancto. Sed dicitur quia persona ei ita describitur in textu quod hic fuit [illegible] ostendat illos dum esse illi [illegible] videret christe domini illum deo. 3o dubium quis symeon acceperit responsum [illegible] de illo interrogabat [illegible] quod erat operis [illegible] tunc temporis apud intelligentes quod tunc in mundo [illegible] signa prophetis [illegible] data et symeon tali [illegible]

[illegible]

ferventer et incessanter deum orabat et sic in oratione perseverans
acceperat quod christum natum videret antequam finiret vitam suam et ideo
dicitur responsum non visurum se mortem nisi prius videret christum
domini in veniendo ad eum et sic potuit dicere cum beato Job in carne mea
videbo deum salvatorem meum. Secundo dubitatur circa hoc quod dicitur non visu-
rum se mortem quomodo mors possit videri cum non sit colorata. Sed dicendum
quod loquitur metaphorice quia non visurum se mortem id est pati mortem
vel visum sensibilis corporis per intelligentiam et sensus carnis per
apprehensionem. Tertio dubitatur circa hoc quod dicitur venit in spiritu in
templum. Videtur enim hoc esse falsum quia ubique fuit in corpore [illegible]
loquebatur. Sed dicendum quod [illegible] venit ad templum cum corpore et [illegible]
modus loquendi sacre scripture [illegible] in visione de [illegible]
et venit in spiritu in templum id est per revelationem spiritus sancti sibi factam.
Sequitur tertio cum inducerent puerum Jhesum [illegible] Hec est [illegible]
[illegible] in qua ostenditur deportatio et [illegible] a beata virgine [illegible]
[illegible] et [illegible] quod per [illegible] signum [illegible] sermo
cum [illegible] presentari [illegible] [illegible] et ipse accepit. Secundo [illegible]
[illegible] [illegible] benedicendo et benedixit deum. Tertio subditur [illegible]
[illegible] [illegible] significando [illegible] et dixit nunc dimittis [illegible]
[illegible] [illegible] presentatio [illegible] viderunt oculi mei. Hec enim
[illegible] beatum thomam [illegible] purificationis [illegible] primo enim [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible] offerunt [illegible] designatur [illegible]
[illegible] secundo [illegible] per quos [illegible] a symeone
[illegible] tertio [illegible] benedicunt et [illegible] cum [illegible] a toto
[illegible] laudes et [illegible] decantatur [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] magnificat. Circa hec [illegible] primo dicitur quod hec [illegible]
[illegible] in templo vocatur sed [illegible] apud grecos vocatur [illegible] in pre-
sentatio [illegible] in templum. Dicitur enim [illegible] ab [illegible] quod est [illegible]
[illegible] quia [illegible] non [illegible]
purificatione cum ipse fuit [illegible] [illegible] sed apud nos
vocatur purificatio non quia [illegible] [illegible] fuerint purificati sed [illegible]
quia [illegible] legem [illegible] fecerunt ac si purificatione indigerent. Secundo
apud romanos ista festivitas dicitur candelaria quia romani [illegible]
[illegible] pagani [illegible] celebrare festum februarii [illegible]
[illegible] et [illegible] tota nocte cum candelis [illegible] Sed postquam
[illegible] [illegible] non potuit tale [illegible] totaliter deponere [illegible]
talem festum [illegible] in honore beate virginis marie in die purificationis
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] festum [illegible] Sed dicendum quia [illegible] beata virgo
et joseph cum [illegible] [illegible] in templo [illegible] [illegible] designandum
[illegible] lumine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manu sua [illegible]
deportare. Et [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
luminibus et ardentibus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
isto etiam patet quare [illegible] festum [illegible] Tertio [illegible]

ut prophetia impleretur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dei [illegible] ad [illegible]
quod [illegible] videre desiderabat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] legi [illegible] [illegible] non [illegible] legem
[illegible] ut [illegible] [illegible] symeon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicebat [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] templum ut [illegible] et [illegible]

quae non dicit in lra et sic in dnicalis infantez sz dr pueri cum
hi infancia durat ad septenium et tunc non dum fuit etatis dimidii
anni Resp q hic hic puericia non dz referri ad etatem sz ad puritatem
et ad humilitatem q in scriptura vocatur puritatis et humilitatis atque spe
dicit sic puer ihs ipse fuit humilimus i obediencia et purissimus in omni
etate hi puer dr dici cum puer infrretatur quasi purus actu zo
dn ita ho q dr ut facerent scdm consuetudinem legis pro eo qui fuit ista
consuetudo legis Rn q scdm ista q scdm consuetudinem legis masculus
primogenitus debebat i templo representari offerri et deo presentari prima
i templo sz tn ho' ponitur scdm legis consuetudinem potuit redimi quinque
siclis argenteis et siclus apud grecos sic dicitur pro vnius Et
decedat qui dicunt q capit q vnica Et sic dn ut ho q dicit et
benedixit deum et qualis primo potuit benedicere deum tu sic simi
bnus et benedictus Resp q non benedixit deum in deo gratiam agendo sed
sibi gratis agendo p facto beneficio et de replecione promissionis sibi facte
vel benedixit deum i eternum deo eternum Et ideo h' est benedicito atque
ecuit cum hoc eterno nunc dimittis servum tuum dne Et sic intellectus
sic patet Et dne nunc dimittis s. postq vidi meum redemptorem servum
tuum scdm me scdm verbum tuum i cum reposite quod a spu sco accepitum in
pace i i eternis gte q d qa apls no cupio vivere iu astlige illud
ubi qd nichil aliud i hac vita desiderans Et ima viderunt oculi
mei s. i hac vita mortali salutare tuum quod parasti ante faciem
ciuitatiz Et nos qd salutare ipsum tuum parasti s. i i carnacionem
cum facie i i compore omnium sanctorum qb fuit manifestum vo predicaciis
apostolorum q in om'em terram exivit sonus eorum ipso Et lumen ad revelationem
gentium i ad illuminacionem gentium qz ipse illuminat omnem hominem
venientem i hunc mundum et gloriam plebis tue israel i iudeis ad
fidem xpi conversis Et nota tamen Et ut hoc q dr i fine lumen ad reve
lationem gentium q exponitur ad illuminacionem gentium que prius i errore te
nebris tenebant et gloria plebis tue israel est cum magna gloria iude
is ad fidem xpi conversis q xpus scdm carnem natus sit de eis Et z
hoc attendendum q proponit hic illam gentium gentium illi gentium plebis
israel p quod intelligitur gentiles esse preponendos iudeis qz in plenitudine
gencium intraverit tunc israel salvus erit Et sic scd q iudei dicunt
plebis dei israhel propter specialem condicionem ad cultum exhibendum
et propter carnis assumpcionem et propter specialem filii dei ad eos missionem

...ca sit canticum cabiagm
...magistrat. cantica de
...q creat. p s amicus q
...salutat. elizabeth lam
...dn q zacharias tenuit
...de christo filii sui sic
...baptiste. Nunc dimittis
...cum primus ut s. q
...ho in ordine dr q fuit
...tria benedictus in magnificat
...maria dr q i eadem ee
...creat. carnem ca v.
...m e d vide s maria
...a eadem dr de johanne et
...pueri et q fuit aurora
...a lucis i frans. et
...magistrat dr ... vii officiis
...i stora etate suscep
...xpm puerum s. nunc dimittis
...vii offi. q oad ee more
...dimicti ee salutare
...tuu xpus dr salutare
...mg instificas iquit
...mensis salutaris agit que eum salvum fca preplus s. a v' d' lau' qz dat graciam ut solue iudicis que
...a predicat et in eius ode sz cum gentibus vpa genuge illuminare super ea e in pressu vita q s. lucet lamen
gloria dni sup te et ita paulus p et ambulabunt gentes i lume tuo Et gloria dr x' s. qz eterna gloria dat
...lis qz eterna vicit vincit mundum apoc qui vicerit dabo ei sedere mecum i throno meo sicut et ego vici et sedeo
...i pre meo i throno eius et dr vtq dr pp graciam et gloriam dabit deus Et queritur xpus d qo ra'cio ut pax
... mediator ut salus qz redemptor ut lux qz doctor ut gloria qz premiator

In illo tempore Respondens ihesus dixit confiteor tibi domine pater celi et terre [illegible]
scribitur mathei xi° Et est mia eius qualiter xpc gracias agit et exultat in patre
pro apostolis. Dicit enim pri aperuit secreta que ignorabant scribe et pharisei qui
sibi ipsis sapientes videbantur Et dicit in duas partes prima ponit deno
ta confessio eius gratiarum actione In 2a salutiferam consolacionem laborantibus [illegible]
one Circa primam partem primo dubitatur quare hoc quod dicit iudeis ihesus cum iude
bat eum vero cum multum interrogabat [illegible] respondebat tante confusionis ob
iectioni que posset fieri quod ea que ipse predixit in mente dubitabat Dicitur
cum reprehendendo civitates quibus predicabat et que signa eius vide
rant ve tibi corozaym ve tibi bethsayda que sunt civitates galylee et
[illegible] non crediderunt et etiam reprehendebat capharnaum quod
in civitatibus gentilium ut in tyro et sydone que erant civitates phenicis [illegible]
omnibus si fuissent tot miracula a xpo in eis et aliis egissent primam [illegible]
fuissent facta illa miracula in [illegible] forte magis [illegible] usque in hunc diem
et non esset [illegible] ergo illi [illegible] que sit racio illius q
[illegible] filium dei in carne venientem predicantem et miracula fa
cientem tam obstinatus [illegible] cum ipso [illegible] specialiter missus fuit et genti
litas tam prona eum recepit Et [illegible] causa istius re
dit [illegible] confiteor tibi domine etc. quia abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus et revelasti ea parvulis quasi dicat qui sibi sapientes et le
gem intelligentes videbantur illis sacramenta salutis propter superbiam sunt abscon
dita et humilibus in apostolis tua sacramenta revelasti et superbis phariseis
abscondisti 2° dicitur quare xpc non predicavit [illegible] gentibus
quibus predicavit non crediderunt [illegible] iudeis [illegible] omnia [illegible]
Ad hoc [illegible] ita [illegible] abscondisti ab
illis phariseis et superbis et revelasti istis humilibus [illegible]
pater sicut placitum ante te [illegible] ita fieri decrevisti quia tibi placuit et
nulla alia racionem istius reddere voluit ut secreta dei [illegible] non
perscrutamur 2° dubitatur quare hoc quod dicit [illegible] aperte [illegible]
quo illa [illegible] sit intelligenda [illegible] non [illegible] hoc [illegible]
[illegible] visibiliter [illegible] sibi dicat aperte [illegible] apostolos sibi a
patre traditos dicit in quem antea rebelles nunc per filium [illegible]
[illegible] accessum habeant ad patrem [illegible] ergo [illegible] non [illegible]
[illegible] ante rebelles nunc per filium accessum ad patrem ha
bentes [illegible] non alias quam in filio nostris [illegible] nota [illegible] soli
filio esse dicitur [illegible] Ubi [illegible] dicit [illegible] patrem [illegible]
novit nisi filius [illegible] ignoraret eum
dicitur neque patrem quis novit nisi filius [illegible] exclusiva [illegible]
non excludit [illegible] exclusiva dicta [illegible]
[illegible] essencialis non excludit alia [illegible] tres persone [illegible]
[illegible] una essencia [illegible] excludit alia quia licet alia sit persona patris
alia filii alia spiritus sancti tamen tres persone sunt unus deus ita quod [illegible] deitate
[illegible] dictio autem exclusiva [illegible]
[illegible] excludit alietatem [illegible] absolute sumpta sine

notitia essentiali accipitur et idcirco [illegible] tribus personis et ideo cum dicitur
in textu quod nemo novit filium nisi pater per hanc doctrinam exclusivam non ex-
cluditur ab hac notitia spiritus sanctus secundum magistrum [illegible]
Sequitur textus Venite ad me omnes qui laboratis etc. Hec est 2a textus
pars in qua salvator adducit salutiferam consolationem de laboris one-
ratione. Ubi primo dicitur [illegible] hoc quod dicit Venite ad me qualiter possumus ve-
re ad eum. Dicendum secundum Remigium quod non iubet nos venire passibus pedi-
bus corporis sed moribus bone vite et sic non corpore sed fide caritate in-
formata debemus ad eum venire. Et subditur omnes qui laboratis quod in-
telligendum secundum [illegible] que in terra militati [illegible]. 2o dicitur qualiter hoc
intelligitur cum dicitur et onerati estis. Dicendum quod quadrupliciter sumus onerati pro-
[illegible] in qua nascimur sumus etiam onerati per legem quam transgredimur
3o sumus onerati onere peccatorum et diabolice servitutis. 4o sumus onerati
per penam in qua morimur quia grave iugum accidit super filios Ade
quo omnes morte sumus astricti. 3o dicitur ibi Ego reficiam vos quomodo
sit cibus quo reficimur. Accipio dicendum quod quadruplex cibus scilicet cibus doctri-
ne quem nobis proponit verba vite [illegible] Matthei quarto non in solo pane vivit ho-
mo [illegible] 2o cibus gratie ad [illegible] suggestioni diabolice
3o cibus eucharistie ad [illegible] omne [illegible] 4o cibus glorie ad frui-
tionem eterna beatitudine. 4o dicitur ibi Tollite iugum meum super vos. Quo-
modo hic intelligatur per iugum. Dicendum quod per iugum intelligitur evangelica doctri-
nam [illegible] iudeos et gentiles in unitate fidei iungit [illegible]
iugum a iungendo quia duos sibi iungit vel per iugum possumus accipere [illegible]
[illegible] et humilitatem quia dicitur esse iugum mortificationis carnis et
[illegible] 5o dicitur [illegible] hoc quod dicit et discite a me quia [illegible] intellige-
dum. Dicendum quod discite [illegible] intelligendo in libro memo-
rialis [illegible]
[illegible]
[illegible]
non [illegible] quia nullum decipio

In illo tempore assumpsit Iesus Petrum Iacobum et Iohannem fratrem eius et [illegible]
[illegible] Matthei xvii et tractat de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Circa hanc [illegible] de [illegible]
[illegible] in illo tempore [illegible]
[illegible]
[illegible] mortem donec videant filium hominis in regno suo [illegible]

apparentem in forma corporis gloriosi quale habebunt post resurrectionem
cum adeptum fuerit statum regni. Sed contra naz. Luce 9o dicitur
quod istud factum est post octo dies. qui discipuli [illegible] videbatur sibi contradicere
super statibus. Respondetur quod matheus hic dicit ut deinde et post sex dies. Et
lucas etiam hic dicit fere post octo dies. Sed lucas computavit diem
promissionis et diem ipsius transfigurationis. Deinde transfigurationem illa promissio
promissio debuit impleri et sex dies inter istas duas dies et sic sunt
octo dies. Sed matheus computavit solum sex dies intermedias
et non duas extremas. 2o dubitatur quare octava die ista transfiguratio
ipsius fuit facta. Respondetur quod ideo quod ista transfiguratio ostendit gloriam futurae
transfigurationis que fiet in octava die etate mundi. [illegible] prima tempus ab
adam 2a a noe 3a ab abraham 4a a david 5a a transmigratione
babylonis 6a a christo quod durat ad finem mundi. Septima durabit usque
ad iudicium. Octava est surgentium et non habebit finem. 3o dubitatur et ideo
quod dicit assumpsit ihesus petrum etc quare non assumpsit omnes apostolos. Respondetur quod
hoc ideo fuit factum quod visio transfigurationis fuit celanda et ideo non
assumpsit multitudinem etc quod multitudo non est apta ad intelligendum
excellenciam divinitatis. Et quod etiam solus moyses ascendit ad montem
[illegible] vel [illegible] quod multi sunt vocati pauci vero electi. Sed
quare tunc tres assumpsit. Respondetur quod ideo quod talis numerus requiritur sufficiens
[illegible] testimonium de transfiguratione ipsius. 4o dubitatur quare specialiter assump-
sit istos 3s scilicet petrum iacobum et iohannem. Respondetur primus quod ipse [illegible]
de quibus per visionem illam [illegible] 2o quod isti 3s fuerunt assump-
ti ad videndum gloriam future resurrectionis [illegible] prerogativa specialis
eminencie petrus [illegible] fuit [illegible] inter omnes [illegible]
qui date sunt ei claves regni celorum. Johannes autem [illegible]
prerogativa virginitatis [illegible] et inter alios discipulos [illegible]
familiaris [illegible] quod etiam ipse matrem eius ei commendabat. Jacobus
etiam inter alios discipulos primum [illegible] martirium ut habetur actuum [illegible]
etiam iacobus fuit primus qui [illegible] apostolatu [illegible] ab
apostolis fuit ordinatus episcopus ierosolomitanus. 5o dubitatur de isto ia-
cobo an fuit iacobus maior an iacobus minor. [illegible] quidam
dicunt quod fuit iacobus maior et allegant [illegible] alias [illegible]
[illegible] fuit [illegible] in petro [illegible] puelle [illegible]
ipse [illegible] iacobus minor
qui etiam dictus fuit frater domini. Sed contra quare ille iacobus dicitur hic fuisse
frater [illegible] iohannis cum dicitur infra assumpsit petrum iacobum et iohannem fra-
trem eius. Pro isto nota quod moris fuit [illegible] consobrini dicerentur [illegible]
fratres. Sed [illegible] iacobus minor fuit filius marie cleophe et iohannes filius
marie salomee que fuerunt due sorores ergo dicti sunt fratres
secundum scripturam quia filii duarum sororum. 6o dubitatur et hoc quod dicit
in monte excelso quis fuit iste mons [illegible] dubitatur illos et quare

6

duxit illos in montem et quare seorsum Dicendum quod iste mons
ad quem duxit illos fuit mons thabor ubi etiam christus ora
uit secundum lucam et duxit illos in montem ad designandum
quod claritas glorie non est hic inferius in mundo sed supra in celorum
regno Item ad designandum quod illi sunt apti ad contemplandum
celestia qui eminent in vita contemplatiua Et duxit eos seor
sum ad designandum quod viri contemplatiui debent a tumultu secula
rium negociorum esse segregati || Secundo dicitur circa hoc et
transfiguratus est quare christus voluit transfigurari Dicendum
quod sex sunt cause illius Prima ut ostenderet apostolis qualis ve
turus sit in die nouissimo ad iudicandum uel talis tunc apostolis
apparebit 2a causa ut ostenderet falsam de se esse opinionem sicut
dicitur Matthei xvi° alii putant christum heliam alii iheremiam
alii unum ex prophetis et ideo assumpsit discipulos secum in montem
ut ostenderet eis quod non esset helias sed deus helie nec ihe
remias sed quod esset ille qui sanctificauit iheremiam sicut etiam esse unus
ex prophetis sed deus prophetarum et qui misit eos || 3a causa ut per hoc os
tenderet se deum celi et terre 4a quod viderent apostoli quod esset in veritate
filius dei sicud pater de nube vocauit ipsum filium suum 5ta ut osten
deret discipulis gloriam future resurrectionis et non tantum anime sed etiam corporis
ut visa tali gloria discipuli animarentur ad sequendum christum in arduitate pas
sionis ad quam eos inuitauerat 6ta causa quare transfiguratus fuit ante
mortem et resurrectionem est ut postea cum resurgeret in gloria diuinitatis
discipuli cognoscerent quod talem gloriam non haberet tanquam mercedem sue passi
onis sed quod scirent quod ante passionem tali gloria esset fuit dignus unde
iohannis xvii° Et tu pater clarifica me in gloria quam habui antequam mundus fieret
3° nota dicitur qualis fuerit claritas in illa transfiguratione Dicendum quod fuit claritas
glorie quo ad essentiam de qua dixit christus Matthei xvi° Sunt quidam de
hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis
in regno suo in eadem claritate quam nunc habet corpus eius in regno suo
Sed tamen etiam eadem claritate eadem ut tunc sed nunc habet eam in regno patris
quia non erat illa claritas nunc est in ipso et in aliis corporibus gloriosis per modum
claritatis permanentis sed tunc fuit in eo per modum passionis transeuntis Ex quo
etiam patet quod illa claritas non debuit dici dos glorie quia dos dicit propria natura
seu rei corporalis qualitatem permanentem et hoc patet de simili eleuatione mentis
pauli in raptu ad videndum diuinam essentiam nam illud fuit eadem ratione
cum lumine eleuatione beatorum animas sed in paulo non fuit per modum qualitatis perma
nentis sicut est in beatis in patria et ergo paulus ex tali eleuatione non dicitur compre
hensor fuit vere sicut in beatis qualitas permanens || 4° nota dicitur an christus
in illa transfiguratione amiserit etiam veritatem corporis ut propriam formam
et faciem Dicendum secundum iheronimum quod non quia transformatio splendorem super

Videtur [illegible] gloriam neque faciem substrahit [illegible] ante [illegible] a principio [illegible]
accionis fuit gloriosa per apertam visionem et per perfectam fruicionem [illegible]
dispensacione gloria anime non redundabat ad corpus et ideo ut corpus esset
passibile et mortale ad complendum precium redempcionis humane [illegible] in
hora transfiguracionis ex divina ordinacione gloria anime eius redundabat ad
corpus ut eciam corpus ad [illegible] appareret gloriosum [illegible]
in [illegible] [illegible] claritas ab omni corporali potuit videri
[illegible] dicitur [illegible] [illegible] [illegible] nullo [illegible] fuit [illegible]
sed claritas solis [illegible] visum et rota solis non possumus [illegible]
[illegible] claritas gloriosa [illegible] corporalem ad videndum corpus glo-
riosum [illegible] quod claritas ista fuit [illegible] quam claritati solis [illegible]
[illegible] in corporibus [illegible] sed [illegible] [illegible] fuit in
[illegible] morti [illegible] sic est [illegible] ab omni [illegible] fuit [illegible]
[illegible] dixit petrus domine bonum est nos hic esse [illegible] dicitur [illegible]
vestimenta [illegible] facta fuerunt alba [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] veritate [illegible] claritate [illegible] [illegible] in aere apparet
alba [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de mysterio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gloriam [illegible] [illegible] — mysterium apparicionis transfiguracionis
[illegible] [illegible] [illegible] per graciam [illegible] [illegible] [illegible] misteriorum
[illegible] [illegible] petrus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petrus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] johannes
[illegible] diligendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inflamacione
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in montem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negociorum [illegible]
ergo [illegible] [illegible] [illegible] transfiguratur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] familiare
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] inflammat [illegible] [illegible] [illegible] ad bona [illegible] vesti-
menta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Regum [illegible] Et ecce apparuerunt eis moyses et helias [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illius transfiguracionis testificacio Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] moyses et helias apparuerunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia moyses legis lator fuit et helias [illegible] [illegible] emu-
lator [illegible] honore [illegible] et [illegible] testes illorum duorum apparuerunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] legis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad

impletor Ihesu apparuit cristo quod nec blasphemator divinus noster fuit
ut eis respondebat ei iudei non dixerunt blasphemavit quia filium dei se
fecit. 2o dicitur secundum ieronimum quod hoc fuit eo ordinatum ut cristo sciretur dominus
inpsi qui vite et mortis habet potestatem et eo moyses qui mortuus fuit
et helias qui nondum passus est in monte ad se adduxit. 2o dubium
utrum helias et moyses apparuerunt corporaliter seu fantastica apparicione
vel in veritate. Ibi quod dicitur helias ibidem apparuisse corporaliter. Sed
circa moysen et alios corpore assumpta sicut solent apparere angeli in corporibus
assumptis. Ieronimus tamen videtur dicere quod magis moyses suscitatus fuit a
morte unde dicitur et moyses ab inferis resurrexit. Sed hoc non fuit impossibile
apud deum tamen primum dictum est probabilius et hoc dicitur quod helias fuit ibi
adductus de paradiso seu de loco quodam eminenti ad quem fuit raptus
ut dicitur iiiio regum iio et moyses fuit adductus de limbo patrum et in
aere eis apparuit in quodam corpore sibi adaptato secundum dictum est. 3o dubium
est hoc quod dicitur cum eo loquentes et in luca quod fuit ista verba que loquebantur
cum ipso. Dicitur quod loquebantur secundum de excessu quem erat completurus in
ierusalem et fuit ille excessus qualis in sua passione doloris excessiuus
et ignominia excessiua et amore excessiuus quo venit ad nos volens
sustinere. Sed quare quantum talia erant verba que moyses et helias loquebantur ad hoc
de se eusebius quod quia apostoli conspicientes in ista apparacione fuit vera de eo
nota ipsi et conspicientes cum inuidebant quod tali gloriosa facies eius et deus
debebat opprimi et eorum flagellari et occidi. Et petrus non interrogavit respondebat.
prodebat aduenire quod diceret moyses et helias de sua passione ipsi cum
audiret illud quod sequitur ibidem. Domine bonum est hic nos esse. quod dicitur. Domine non
incertam in ierusalem sustinemus in hoc monte ut possimus euadere illam acerbam
sua mortis quam dicunt moyses et helias te in ierusalem completurum. Et hoc
est una secundum nam causa quare petrus voluit manere in monte. Alia causa
fuit ex quia delectabat eo multum sua apparacione et gloriosa facies ipse.
Domine. Et hoc quod dicitur faciamus hic tria tabernacula tibi unum moysi
unum. Et quare petrus non dixit de tabernaculo pro se ipso et suis sociis secundo
dicitur quod forte cogitavit ita quod ipse vellet esse cum ipso in tabernaculo suo
et socii sui cum aliis ipsis. Sed luchas dicit quod petrus dixit ista verba tamquam
ebrius nesciens quid diceret quia inebriatus erat diuina dulcedine et sic
magnitudine amoris et nimia caritate repletus non attendit sua verba sic
sollicitus erat quod inadvertenter erat quia diuina gloria repletus non cogi-
tabat de ceteris. Sed quod secundo dicendo ut dicitur in luca bonum est nos hic esse
utrum petrus in hoc bene dixit vel non. Addit ieronimus dicit fingit quod ipse est. Dicit
secundo erravit quia voluit sua verba ut regnum celorum constitueretur in terra
quod debet permiscere et celestis. Et petrus sic dicendo fuit in suos socios
oblitus fuit et mortales et absque gustu mortis voluit subire eternitatem
quod temerarium fuit. Pro isto sciendum quod bene concedatur quod constituit in
claro aspectu dei et ipsius facie eius et tale non dixit in petrus in monte
secundum Iohannes Crisostomus admirabile quod constituebat in ipsius viuentis et videre
tale ad hoc corpore et quid sicut dicitur in ministerio divino quando sic est adducti
ad gloriam et ergo ipsius non debuit sufficere pro tali beatitudine fuit

fu[it] petrus adeo delectatus visa maiestate dei et duorum honorum proph[etarum]
ut cuncta temporalia oblivioni traderet et ibi in perpetuum manere vellet. Isto
dicitur ct tho q d adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbravit
eos. quare petro loquente nubes lucida obumbravit eos sec[undum] quod tho
fuit similiter ut error eius corrigeretur et ut in fide solidaretur et ut
diminutas tunc manifestaretur nam in nubes spiritus sancti obumbracio et pena
bonum servandum designat. Item per hanc lucida designat veritas clare
manifestationis velamina obliquationis et futurarum figurarum mysteriorum ista
nubes obumbravit eos eo modo quo luce maiori obumbrantur minores
et secundum aer obumbrat candelam. Sexto dicitur ct tho q d et ecce vox
de nube audita est. quare vox dei fuit audita de nube dicitur
quia vox dei patris tunc audita fuit ut sic [illegible] testimonium patris de
celo testimonium helye de paradyso moysi de inferno et apostolorum de terra
tabernaculo et vox de nube ne putarent fuisse vox moysi vel
helye et ideo per modum [illegible] convenit. Et sicut in baptismo sic
filius dei apparuit [illegible] in voce et spiritus sanctus in specie columbe ita [illegible]
[illegible] in transfiguratione apparuit in voce et spiritus sanctus in nube lucida et sic fuit
ibi tota trinitas [illegible] dicitur qualis [illegible] patris auctoritas
[illegible] hic est filius meus dilectus [illegible] hic et non alius
substancialis filius meus quantitatis et consubstancialis [illegible] deitate
ut filius [illegible] per graciam [illegible] humanitate non alius [illegible] in filios adop-
tivos dilectus [illegible] quia deus [illegible] caritatis [illegible]
in quo natura [illegible] thezauri sapiencie et scientie [illegible] complacui
[illegible] meum [illegible] ego unum [illegible]
[illegible] voluntas mea et beneplacitum meum ipsa [illegible] complacui
in [illegible] humanam. Nono dicitur ct tho q d ipsum audite
quo [illegible] audire dicitur quod [illegible] audire [illegible] et nos [illegible]
[illegible] et opere tunc [illegible] audire miracula eius admirando [illegible]
[illegible] eius [illegible] vere [illegible] imitando [illegible]
[illegible] quia [illegible] describit [illegible] ipsum
nec audierunt et [illegible] non audierunt [illegible] damnabiles
[illegible] Nono dicitur ct tho q d et audientes discipuli ceciderunt
in faciem suam quare discipuli ista voce audientes ceciderunt in faciem
suam secundo quod ceciderunt [illegible] magnitudinem vocis [illegible] per modum [illegible]
[illegible] et [illegible] ne estimarent esse vox helye vel moysi secundo dicitur
quod ista vox patris non fuit [illegible] nata humane infiniti et ideo ceci-
derunt declarando humanam infinitatem [illegible] excellentiam divine ma-
co iestatis non possent [illegible] et ceciderunt in faciem [illegible] illo [illegible]
deo [illegible] et non [illegible] ut [illegible] solo timore
et non amore agitati [illegible] timuerunt valde [illegible] ideo [illegible] erra-
verunt et non [illegible] debebant [illegible] et [illegible] adhuc
[illegible] disputabant [illegible] accessit ad eos et tetigit eos et dixit eis
[illegible] de eorum salute sollicitos [illegible] veram fragilitatem nature non
[illegible] et nolite timere [illegible] vos dimittere

et caritas augmentabitur et ipso veniente vos docebit et illi sic dulcedine
confortati [illegible] oculos mentis et corporis [illegible] viderunt in eum ihesum quia
moyses et helyas in voluntate dei ad loca sua [illegible] sunt ne vos fore
[illegible] dei ab aquis illorum [illegible] [illegible] mistice in figura
[illegible] inter quibus sicut moyses legis lator apparet
et helyas legis zelator [illegible] zelo mistice
[illegible] ut declarare [illegible] amatis ad bonum applicari [illegible] loquitur
[illegible] et zeli mistice [illegible] deo familiariter [illegible] et qui vult
videre gloriam dei in monte contemplacionis [illegible] sic facere
tria tabernacula primum debet facere [illegible] ubi debet commanere petrus
qui dicitur agnoscens [illegible] secundum tabernaculum debet facere
moysi qui dicitur assumptus [illegible]
[illegible] iacobus [illegible]
[illegible] tercium tabernaculum debet facere helye [illegible]
[illegible] debet commanere [illegible] caritas [illegible]
[illegible] contemplatores [illegible]
[illegible] relatam [illegible]
et [illegible] vox [illegible] de nube [illegible]
et [illegible] divina voluntas [illegible] manifestatur [illegible]
dei [illegible]
[illegible] filius dei [illegible] divina voluntas [illegible]
[illegible]
[illegible] amor dei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] gloriosa [illegible]
[illegible] ignominia [illegible]
[illegible] videretur [illegible]
[illegible] nec alii discipuli [illegible]
[illegible] gloria [illegible] illa [illegible]
[illegible] publicandos
[illegible]
[illegible] ut veritas
[illegible] publicata [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] vita [illegible] morte [illegible]

nc vocata sita sup iordanē ꝯ alia tn pte flumis et ꝯ oriens
qͥ it totu euangelii dēbz ēni bethabora ſz vico ſcptois sit corruptu
bethanea ꝯ bethabora etc ſꝫ aliud exem eraͭ ibi yoseph ꝫ maria

Illud exemꝫ lē ꝫ ꝑma dnica post natale dni ꝫ ſcbr luce 2o c
et pt dindi īūcs ptes pn̄tis pō nacꝫ pō ptū ihu bndicto
2o pe ꝯsistent cū regmēdaco ibi ꝫ erat ana pphtissa 2o po
ꝑpaūt ꝯmentu ꝫ roboaco ibi puer at crescebat ꝑma ſtdum
qꝫ pō deſcbr ad macō ptū ihu 2o ondit cu ſue oigo adm
racōs ibi bndixit ill ſymeon Circa pm dic qre ptes cant
miantes ſcꝫ hyis q dcs dicebant ꝯ quo ſcm 2m b. grego qꝫ noti
teꝫ tu ſaciu mabilu ꝯcens ī meoria vemt tocios renouat
īnaclin cu igr ml̄t cos ſymeon ꝫ ana pphtissa dicat dimirabi
libus dei sicud cōs audicat maia ab elizabeth ꝫ zacharia ptalibꝫ
iohis bapte ꝫ pp̄ea a pastoribꝫ ac cōs tribꝫ regibꝫ ꝫ vltio cōs
tpe puficacōis ſit eadē macia admeoria eis reducit ꝫ reno
uat cōꝫ admaco ſꝫ d cu b virgo maia ꝫ yoseph eēt maioris
ſtitatis qꝫ ſymeon qre tn ꝫ quo ill ſymeon bndixit Dr qꝫ lꝫ
hoc ſit vm tn ſymeon fuit maior ipis qntu ad officiu ſacerdotis
cuꝫ ppm est bndicere ppłm ſꝫ d quo qꝫ ill bndixit cu eiꝫ bndictoe
no indigebat dr qꝫ ppe eis n bndixit ſꝫ laudādo deus bona
dixit qꝫ dixisſe sic bndcꝫ ſit deꝫ que obtulisti intemplu qui
dignatꝫ est tibi maie tanta gram ꝯferre qꝫ es virgo ꝫ mr dei
regina celi dna mudi pcōꝫ aduocata auxiliatrix penitentiu
ꝫ benedcꝫ ſit deꝫ qui tibi yoseph dignatꝫ ē tribue ut eēs ſpo
ſꝫ mris dei custos ꝫ testis integritatis virginal ſꝫ d qꝫ ſymeon
eis ſue bndixit anteqꝫ pphiciaꝫ ſequete intimaret dr qꝫ hꝫ fecit
vt eos ꝯsolaret ꝫ ne pao ppi quē eis pdixit ipos nimiu pturbaret ſꝫ qre pphiciaꝫ ista pocius locutꝫ est admaiaꝫ qꝫ ad yo
seph dr qꝫ io qꝫ magis ptimuit ad eam qꝫ ad yoseph cu ppe

sunt filii naturales marie sed joseph sicut sunt putati et multi
tributis eius etc secundum expositionem symeonis etc positus est hic in ruinam
sic positus est et statutus a deo patre qui dedit ei esse medium
et a virgine matre qui dedit ei humanitatis actum positus est in ruina
ruina christus positus enim sic in ruina scilicet iudeorum quia in passione
christi multi iudeorum scandalizabantur videntes crudelitate et intellige
sic quod ipse non fuit causa ruine eorum sed occasio quia occasionem
acceperunt de eo et in operibus eius sunt scandalizati sicut christo operante
cessavit ritus iudeorum ruit synagoga et eorum regio sunt
dispersi // 2o sic christus positus est in ruina infidelium scilicet hereticorum
quorum errores contestatione christi destruebantur // 3o sic positus est
in ruina scilicet regni peccatorum destruxit enim superbia in sua humilitate
avaricia in sua paupertate luxuriam in sua castitate gulam in eius
sobrietate accidia in eius sedulitate et omnem maliciam in sua benignitate
tate 4o positus est in ruina scilicet suorum martirum qui propter eum sunt
lamati interfecti et per martirium trucidati unde apostolus dicit
hec quod ipse positus est in ruina dicitur positus per comparationem in ruina non
credencium 2o per causa in ruina viciorum et resurrectionem ipse credencium
et virtutum Deposito sensus dicitur oriens ex priore suis ryc
apto et deinde resurgit unde psalmista Surgite postquam sederitis
qui manducatis panem doloris etc ut patet et quadruplex expositio
illa patet in resurrectionem multorum in israel positus est in resurrectionem
scilicet virtutum quia mortificatis viciis resurgit virtus et iusticia
2o positus est in resurrectionem scilicet novi hominis quia mortuo veteri homine resurgit
novus homo // 3o sic positus est in resurrectionem illuminacionis multorum secundum cum
ut patet de apostolis quibus post passionem data sunt intelligencia scripturarum
unde dicitur luce ultimo apparuit illis sensum ut intelligerent scripturas
4o positus est in resurrectionem iniquitatis qui prius corruebant utputa de paulo qui prius
cecidit et postea erectus sunt etc de beato petro qui cecidit ter christum
negando et post resurrectionem erectus sunt ipsum coram regibus et
principibus publice confitendo sicut dicitur quando ipse positus est in signum
cui contradicetur Item quod positus est in signum et tale signum divine pietatis
vel in signum federis inter deum et homines de quo Genesis nono ponam
arcum meum in nubibus celi et erit signum federis inter me et terram
sic positus est in signum reconciliacionis inter deum et homines ysaye
unde apostolus sicut dabit ipse deus tibi signum scilicet reconciliacionis ecce
virgo concipiet et pariet filium cui contradicetur scilicet a sacerdotibus et legis
peritis unde iudei ipse dixerunt miraculis christi dicentes in bel
zebub principe demoniorum eicit demonia sicut sue passioni

contradixerunt dicentes alios saluos fecit seipsum saluum facere
non potest. Sic sue resurrectioni contradixerunt dicentes quod discipuli
eius nocte venerunt et furati sunt corpus ipsius de sepulchro. Et non
solum iudei sed etiam heretici pagani et mali christiani huic signo
scilicet christo contradicunt. Unde sciendum quod quidam christiani non lingwa tamen contra
dicunt christo immo sua vita de quibus dicit apostolus ad titum
confitentur se nosse deum factis autem negant. Et sciendum est diligenter
quod omnia que narrantur de christo in scripturis fuerunt signa ipsius humanitatis
fuit ergo primo christus signum in vtero matris scilicet puritatis et innocentie
cui signo contradicunt abhominabiles et luxuriosi homines. Fuit secundo
signum in presepio scilicet paupertatis et indigentie cui signo contradicunt
auari. Fuit tertio signum in cruce passionis scilicet humilitatis et pa
cientie cui contradicunt superbi. Fuit quarto signum in sepulchro scilicet tranquil
litatis et quietis cui contradicunt vagabundi et vani homines
Volt ergo extra dicere quod contra hunc signo contradicentes etiam ipsius
animam gladius pertransibit. Contra quod dicitur quomodo beata virgo maria
occisione gladii non legitur migrasse ab hoc seculo qualiter tamen animam
ipsius gladius pertransiuit. Ad quod sciendum quod licet auctoritas multi
corporaliter possit gladius in contraria verborum tamen id proprie lingwa e
gladius accutus. Tertio gladius id est dolor dominice passionis nam sine doloris
affectu non potuit videre filium crucifigi quem ut eum sciuit sponte
mori et christum mortem non diu durare te victuram. Unde canticum
ecclesia iuncte dum contendit videns mater quod moritur natus dolor am
arior cum nulla potest esse maior. Vel sic gladius id est dolor dominice pas
sionis pertransibit tuam animam que est ipsius. Vnde quidam propheta dicit Omnes
anime mee sunt et compassionis angustia animam et gladium immiscet de
gladio spirituali non materiali quod materialis non animam sed corpus pertransit.
Et licet prophecia completa fuit in passione christi cum virgo maria
christo passo fuit summe compassa. Quod autem beata virgo cum sit pas
sa fuit etiam plus quam martir. Unde iheronimus beatus iheronimus quod sit nam alii
martires passi sunt in corpore passione ipsa autem in anima compassione
sunt alii martires passi sunt propter christum ipsa autem in christo et cum
christo. Sic passio aliorum martirum fuit martirium fidei passio
autem marie fuit martirium christi sed vt reuelentur ex multis
cordibus cogitationes. Vbi sciendum quod hoc non tenet causatiue
sed consecutiue ita quod sit sensus quod christo passo et matre eius
sibi compassa ut dictum est sed vt reuelentur id est manifestantur
ex multis cordibus scilicet beate virginis apostolorum et aliorum fidelium

cogitaciones diverse que prius occultabantur quia beata virgo constan-
tissima compassione Christi esset afflicta tamen immobilis stetit in fide
et alii discipuli continuatius solidi et firmi tamen dicuntur dubitasse
sed cogitaciones apostolorum quas conceperunt de Christi incarnacione
et de eius passione sunt manifestate. Sed Christo passo cogitaciones
multorum iudeorum Christum persequencium sunt revelate. Sed cogitaciones
omnium hominum generaliter in finali iudicio revelabuntur ut dicit apostolus ad Corinthios
4 veniet dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum. Ordina-
nes autem exponunt scilicet de revelacione peccatorum in confessione per
effectum passionis Christi in sacramento penitencie sanandi. Et erat
Anna prophetissa. Ubi ponitur testimonium sollempne vidue ut sic habeat
testimonium non solum animo sed et corpore nec solum a virgine sed a con-
iugata et vidua. Vel sic Lucas sic explicit post testimonium Christum confitentis
commendacionem 8 dicitur in quo illa prophetissa commendetur
Et primo breviter commendatur ut ibi Anna. Cetera per commendacionem nomen
Anna quod sonat latine gracia dei. 2o commendatur [illegible]
ideo cum dicitur prophetissa nam cognovit veritatem de Christo et cu-
ius vite sanctitatem. 3o commendatur conubialis generis cum dicitur
filia Phanuel de tribu Aser qui fuit patriarcha octavus
in generacione filiorum Jacob designans diem octavum spiritualis re-
surreccionis. 4o commendatur a bonitatis maturitate cum dicitur hec
processerat in diebus multis. Quod confert et matura etatis senectus
etiam arguit sapienciam et testimonii firmitatem. 5o commendatur
a castitate matrimoniali et etiam castitate virginali ante matri-
monium et simul castitate viduali post matrimonium cum dicit et
vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et atque amisse
virginitatis sue nam virgo ad virum venerat et vidua erat post
dictum matrimonium septennium usque ad annos octuaginta quattuor
et hoc computando annos sue virginitatis et matrimonii ad annos
viduitatis eius. 6o commendatur assiduitate orationis et devotionis sue
cum dicitur non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus serviens
dicitur etiam hic quod non discedebat de templo cum tamen ibi non
dormiret et etiam quod serviret die ac nocte cum tamen aliquando etiam
hauriret. Tamen si aliquando discedebat tamen non dicitur discessisse tamen
quem modo loquendi tamen que dicimus communiter frequentant in aliquo loco
perpetuo et optime aptius dicitur ibi semper esse ut magister dicitur semper
esse in scolis cum semper ibi est tempore lectionis vel audicionis. Sic et ista
vidua in templo frequentans corpus ieiuniis macerabat et obsecrationibus

i sacris orationibus mentem in deum elevabat et ipso hic ieiu-
nium orationi non comparatur hoc quod melius sit quam oratio quia est secundum quos-
citatio corporis quod accommodatum est ut dicit papa Anthymotau[?]
beato si ieiunium id permittit quia disponit ad orandum. Vide etiam scilicet eadem
vidua serviebat die ac nocte id est frequenter scilicet horis et temporibus
consuetis et constitutis adeo assidue ita quod nunquam cessavit
a servitio dei vel intellectu scilicet die ac nocte id est non erat iterata in-
terrupcio vel dissimulacio propterea more aufferens multum ie-
iunii et orationis abest. Quinto quare hec vidua hic talis
commendata abreviata[?]. dicitur quod ideo ut concessive appareat similitudo
testimonii eius de Christo. Sexto quare hec vidua specialiter cum Symeone si-
mul inducatur testimonium perhibere de Christo. Ad hoc patuit super verbum dicit
Beda quod per virum et mulierem vita totius mundi perdita erat ideo
in attestatione vite reddantur scilicet proprium mulier cum Symeone ad
testimonium quoque voluit esse Beda quod Christus sciens se habiturum multos
contradictores voluit esse specialia contra hic multos testes unum non solum
angelos qui testimonium de eo dederunt in civitate sua dicentes hodie
natus est salvator mundi. Sed voluit esse hic homines de omni etate
et sexu de etate puerili scilicet de illis qui pro Christo presentia[?] consulta-
verunt mortem. de senum ut de Zacharia et Symeone et de sexu mu-
lieri ut de Elizabeth et Anna hic etiam et secundum de sexu viri ut
patuit de pastoribus et angelis. Octavo quale fuit testimonium ipsius
Anne de Christo. dicitur quod eadem hora qua Christus fuit in templo presentatus
et a Symeone in ulnas susceptus Anna de spiritu sancto edocta et
missa venit ut testimonium eius et Symeonis de Christo esset commune. Nam
si venisset ipsa et Symeon de diversis temporibus quamvis fuisset similiter non
godit[?] in totum. Et hec scilicet Anna vidua ipsa hora superveniens
scilicet qua Symeon accepit puerum in ulnas confitebatur domino id est
regraciabat et laudabat ipsum de beneficiis incarnacionis eo
exhibitis et eius matris extollens dicens Confitemini domino quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Et testimonium sufficiens perhibuit de Christo quod ipse
esset verus messias in lege promissus patribus qui redempturus esset
Israel id est populum israeliticum a servitute dyaboli. Et hoc quidam
intelligebant ad literam scilicet quod esset redempturus eos de iugo temporali
Herodis alienigene scilicet Ascolonite. Nono quare verba eius mulieris
testimonii non sunt scripta in evangelio sicut verba Symeonis. dicitur quod forte
ideo quia in sacra scriptura testimonium mulierum non reputabatur validum
unde mulieribus testimonium perhibentibus de Christi resurreccione apostoli

no credebat vel dicit quod obmittitur id verba testimonii illius mulieris
quia per preceptum apostoli mulieribus in ecclesia docere uel predicare non est
licitum unde eciam dicit ad Corinthios feminae doceant et tacent templum sibi vitur
subdit tempore et ut perficeret omnia verbi agitur de Christi humilitate
et fuit minus eius maie quod fiat non venit solvere legem sed implere
sic et maria licet non teneretur adiecta lege quia non genuit filium corrupto
sed corpore suo tamen ea humilitate voluit ut parvulo omnia legis
mandata adimplere unde dicit tempore et ut perficeret omnia secundum que
debebat fieri de purificatione secundum legem domini vel officiales corporis
oblacionem et hostiam in lege constituta reversi sunt in galilea post annos
quibus fuerunt de egypto ubi secundum quod hic dimittitur fuga sub in
egyptum ubi fuerunt septem annos ut dicit beda post quos fuissent
sunt in galilea ut patet mat ii et non quod nazareth dicitur civitas
christi quia ibi ioseph et maria habitabant et ibi christus conceptus et quer
satus fuit id dicit hic civitas sua sicut est aliis temporibus et alie ci
vitates dum fuere ut cafarnaum etc. puer autem crescebat hic est
ultima pars in qua describitur augmentum pueri et roboracio et tangit
hic tria secundum quod puer crescebat corpore et confortabatur robore
fuit enim in corpore reale augmentum quantitatis sicut et alius homo sine singuli
parte designans nobis quod ita debemus spiritualiter crescere in virtutibus
2m quod tangit est quod erat plenus sapientia in eo enim quod erat homo
fuit sapientia divina et humana in tanta plenitudine in quanta deus
ulli posset conferre qui non esset deus et homo in eo autem quod erat deus
ipse erat sapientia eterna et dator omnis sapientie ut deus sapientia et
gratia liquide patet in textu suarum et designat nobis istud quod debemus
sapientiam a deo petere quia celestia nobis sapiant et terrena displi
ceant 3o punctum est quod deus dicit quod gratia dei erat in illo dicit glo
in proprio fuit hoc gratie privilegium ut idem esset filius virginis et
filius dei omnipotentis unde ideo quod deus est et dator omnis gratie et ideo
quod homo est et plenus gratia et veritate unde Ioh. i. vidimus gloriam eius
gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratia et veritate Ostendit quod an
ima sua habuit et augmentum gratie et virtutis Respondetur quod non nam in primo
instanti sue concepcionis habuit totam plenitudinem gratie potest tamen gratia et
virtus eius quo ad modo dicta augmentati quo ad nos quia secundum quod corpore
crescebat gratia eius et virtus hominibus magis in eo apparebat Ostendit
hic sermo eorum in festo octavum in Vitali legi cum ea quia natam
in die purificationis contingebat Respondetur quod eo quo in fine eorum per mos
primos appareat de passione Christi ut ergo ostendatur quod propter natam
fuit in adiecte sed adulationes in conveniens sed expensa in ad

regum terre sed adductus patibulum in statim post nativitatem sed prius
legitur ewangelium secundo modo aliud scilicet cum factus esset ihesus et c.

Illud ewangelium scribitur luce ii et est per dividi in tres partes primo
in prima tangitur pueri amissio que fuit materia doloris et anxietatis secunda
pars ipsius inventio que fuit materia stuporis et admirationis ibi et factum est
tertia tangitur ipsius ad nazareth regressio que fuit materia amoris
et magne humilitatis ibi et descendit cum eis circa primum primo in-
plicatur pueri etate quia annorum xii secundo eundi ad ierusalem oportunitas
ibi ascendentibus illis tertio ibi remanendi occasione cum dicitur cum re-
direct remansit quarto ipsius parentibus amissio ibi et non cog-
noverunt quinto sollicitudo parentum de puero inveniendo et sollicite
querendo ibi estimantes autem dicit ergo primo cum factus esset ihesus
annorum xii scilicet in quantitate eius ascendentibus illis videlicet
ioseph maria et ioseph [illegible] scilicet quod postquam ioseph et maria
cum ihesu redierunt de egypto post mortem herodis ascalonite
venerunt in galilea in nazareth et ibi (?) [illegible] in tempore illius
ascendentibus in ierosolimam nazareth enim iacet in plano
ierusalem autem in montanis vel in loco alto vel etiam quia ierusalem erat
altior in dignitate quam nazareth secundo quare isti tres ierusalem
ascenderunt secundum consuetudinem scilicet quia statutum erat in lege videlicet exodi
xxiii quod ter in anno omnes masculi debebant apparere in
ierusalem coram domino videlicet in pascha quod celebrabatur in memoria
liberationis de egypto et in festo pentecostes quod celebrabatur propter
legem datam et in festo zenophegie id est in festo tabernaculorum quod
celebrabatur ad memoriam illius quod in deserto sub umbraculis

habitabat et licet cum longe distantibus a ierusalem scilicet galileis qui longe
distabat a ierusalem per quatuor dietas tamen dispensabatur de duobus
vltimis festis tamen a primo non potuit excusari nisi mera inevitabili
scilicet in magna infirmitate Ioseph et maria postquam fugierunt de
egypto cum puero singulis annis in ierusalem ad diem sollempne
pasche ascendebat quia cum essent iusti legem observare volebant
et cum ihesus esset annorum xii scilicet tertii etatis sue complementum ambula
bat cum illis Sed quare non duxerunt ihesum secum singulis annis
in ierusalem Respondetur secundum augustinum quia sic postquam reuenerunt de egypto et postquam
archelaus qui regnauit in ierusalem exulem fuit missus tunc absque
aliquo timore ierusalem ascenderunt Sed dubitatur quare maria ascendebat
cum tamen in lege dicatur omne masculinum et ipsa non fuit masculus
Respondetur quod licet beata virgo propter eius sanctitatem ascendere non tenebatur
quia erat mater dei tamen duplici de causa hoc faciebat prima est quia si
cum aliis vicinis suis non iuisset sic ea scandalizati fu
issent dicentes hec mulier non est de populo dei quia legem mo
ysi non observat Secunda causa fuit vt daret nobis exemplum templa
et ecclesias visitare et legem festiuitatesque custodire Item
dubitatur quare ihesum duxerunt secum cum tamen adhuc habebat satis
iuuenis fuisset et via erat satis prolixa nec propter suam
paupertatem habebat vehiculum ergo videtur quod potius ipsum domi
dimisissent Respondetur quod istius exemplo fuit causa prima quia preceptum
erat in lege omne masculinum in pascha comparere coram domino ut
ergo legem observaret cum aliis ascendebat Secunda causa fuit
quia talis filius in custodia aliorum non erat relinquendus
nam quotiens mater eius interim quantum amplius fuisset comprehensa
Tertia causa fuit vt instrueret illos qui habent pueros ut a iuuentute
ducant ipsos ad templa et ad ecclesias eos dulcius observare
exponendo sic consummatisque diebus vbi dubitatur de qualibus diebus
intelligitur littera Respondetur quod de diebus paschalibus seu azimorum que erant
octo ad sollempnitatem pasche pertinentes quia septem diebus
durabat festiuitas Sed dubitatur quare maria tam diu in ierusalem per
durabat Respondetur quod hoc faciebat vt instrueret nos non discedere
ab ecclesia donec diuinum sit totaliter consumptum officium Item dubitatur quo
modo cum sciebat a maria esse dei filius et se cum magna cura
puerum multum fuerat potuit relinquere obliuiscendo Respondetur quo
scilicet quia consuetudo fuerat apud filios israel viros et mulieres
in diuersis comitatibus ire ad sollempnitatem paschalem et reuerti

Et hoc ea de causa ut eo religiosius sollempnizaret videlicet
castitatem servando et honestatem prosequendo pueri at in-
drint pueri in comitatu in societate virorum et mulierum ac-
cedentes parentes suo modo estimantes de puero ihesu veniret
pariter iter unius diei et die elapso requirebat puerum
inter cognatos et notos in comitatu mulierum in comitatu
virorum et non invenientes eum in aliqua societate illorum regressi
sunt in ierusalem requirentes ipsum. Sed illud non videtur mariam
excusare cum puer erat solus eius filius et filius dei ut
sciebat et merito cum maxima diligencia debuisset
eum custodivisse. Sed dicendum quod ista amissio pueri non fuit facta
propter negligenciam parentum sed potius ex providencia di-
vina. Sed quare sic ignorantibus parentibus voluit in ierusalem
remanere. Dicendum quod primo ut liberius attenderet disputacionem quam
intendebat facere cum iudeis de adventu messie seu christi. Secundo
ut parentibus suis dei misterium ostenderet quod se elongaret a carnali
amore parentum corpore et anima quod sunt sepius occasio multe tri-
bulacionis. Tercio ut maria et joseph vir eius de amissione
eius dolentes ipsum cum dolore quererent querentes invenirent
et de eius invencione similiter gauderent ut sic nos omnes parentibus
ostenderet quanta diligencia sit gracia dei et salus anime conservanda
quanta tristicia de eius amissione sit habenda quanta leticia de
gracie perdite recuperacione et habenda. Unde qui perdit graciam dei
similiter debet dolere sicud ille qui perdit patrem et matrem hono-
rabiles fratres et sorores et omnem substanciam suam subito et insu-
per ultra cadit in paupertate et in carcerem suorum inimicorum. Nam qui a-
mittit graciam dei perdit celestem patrem scilicet deum et graciam eius
et matrem scilicet sanctam ecclesiam fratres et sorores et sanctos angelos et omnes
iustos. Similiter omnes substancias et virtutes dona desideria sancta et
alia multa. Et ultra incidit carcerem inimici scilicet dyaboli qui eo
sodalitate licet cum sit in peccato mortali. Certa potest esse cum ... sed
postea celavit fuit quesitus a pastoribus qui erant de templo suo
et ceteris agentibus laudem qui erant ei adeo alienigenam ut sic
eis querere a suis familiaribus et parentibus lacrimabiliter. Unde ut
sic nos absque inquisicione concluderemus sive fidelis sive conversus
sive peccator sive iustus sit. Et factum est post triduum. Sed hic postea ipsius
christi in templo ubi dicendum postea quare non eius quod post triduum christum in-
venerunt ubi scilicet quod descendentibus maria et joseph de ierusalem
maria estimabat puerum esse cum joseph in comitatu virorum

et yoseph estimabat eum esse in societate mulierum cum maria
vel posito modo estimantes venerunt per integrum iter unius diei /
Dic ad isto elapso uno die alio requirebant inter cognatos
et notos et non invenientes eum tercia die regressi sunt in ierusalem
tc sed et sciendum est quod post triduum pastor invenit ovem id est
post triduum dominus invenit quia triduum includit in se triduum et per
fectorum scientiam triduum est contritio cordis oris confessio et satisfactio operis in quo post te in
venit dominus est satisfactio unum sequendi vero dicitur dominus deus ihe
sus non voluit nos ubique via hic dicens sed ubi ihesum in
venerunt dicitur quod non in theatro aut ludo aut invenerunt non cum ludo sed
lent pueri frequenter invenire si invenerunt eum in templo
et in domo in domo patris sui quod ipse curam gessit specialiter
invenerunt quia eum non in dissolutione morum non alios
impedientem non garrientem sed in medio doctorum sedentem quietum
mansuetum et humilem non sedentem cum stultis sed in medio doctorum
tamquam attentum et discretum et qui fonte sapientie in medio rivulorum
ut homines possent eum audire et secum conferre sed quare dicit
interrogantem audientem illos et interrogantem potius quam docentem
dicendum quod in hoc dedit nobis exemplum quod pueri debemus audire et in
dubiis investigare sic ipse egit quamvis fons esset omnis
sapientie tamen quasi exemplum specialius innuitur quod pueri audiat
et interrogat doctores quod instruerent quia ad doctores sedet
in medio doctorum quia sicut medium dilexit vita eius in medio consistit
ut dicit 2 ethicorum excellentie vero et diminutiones corrumpunt
virtutem ut patet sic et accipi voluit in medio quod est quasi summo
dierum unde luce post dicit in mense sexto missus est et sic nasci vo
luit in noctis medio ut dicit sapiente dum medium silencium
tenerent omnia egressus est summo tuus de sedibus regalibus domine
sic poni voluit in diversorio quod est platea media duarum
domorum sic predicari in presepio duum animalium in medio abacuck
et in presepio cognovit bos possessorem suum et asinus p
sepe dominum sui sic in medio doctorum voluit inveniri ut hic
sic voluit suos discipulos mittere in medio luporum mat
et ut vitaret insidias scribarum et phariseorum sicud dicit
glosa ut ubi eius sic voluit crucifigi in medio duorum
latronum ioh. xix sic voluit eligere operatorem in re salutis
medium terre habitabilis scilicet ierusalem unde psalmista operatus est salu
tem in medio terre sic voluit stare post resurrectionem

sua i medio discipulorum suorum xpm et iohi xpo sicut voluit apparere post
resurrectionem suam iohi existenti ambulans in medio candelabrorum aureorum
apocal p° nec mirum quia ipse est media persona divinarum nam
ipse ab alio et alia ab ipso sicut ipse est mediator dei et hominum prima
ad thimotheum 2° unde et matthei xviij dicitur ubi duo vel tres congre-
gati fuerint in nomine meo ibi sum in medio eorum ergo sic consequenter dicitur
circa litteram interrogantem eos quia de doctoribus interrogavit sicut dicit
quia forte querebat quid de lege de xpo sentirent an de xpo eo esset
venturus vel non et forte etiam de aliis quibus legis et omnes
qui eum audiebant sicut quod doctores quia laici et alii circumstantes
ut etiam maria et ioseph stupebant i valde mirabantur super
prudentia et responsis eius quia inauditum erat quod puer illius iuvenilis
etatis tantam haberet prudentiam tam dulcem eloquentiam et tam sapienter
loqueretur Et dicit an etiam b virgo maria locuta fuit ad ihesum
in templo quod inter doctores sedebat vel utrum seorsum vocavit eum ad se
Dicitur quod b virgo tamquam prudens et discreta suam perturbationem coram omnibus no-
lens ostendere nec etiam letitiam quam habebat de xpi inventione coram om-
nibus publicare vocavit ipsum seorsum nam ioseph cum sciret et credi-
dit ipsum esse filium dei et non suum non loquebatur sibi sed maria mater
eius vel compatiens dilectione dixit ad eum fili quid fecisti nobis sic
amor enim cordialis intra dominum nescit esse pater tuus sed ioseph
putatus et multis et ego mater tua vel dolentes de tua absen-
tia presentia et nobis dulcissima unde dicit glo interlinealis digne cum
cum dolore querebant sine quo nichil habebant et quo habito omnia
possidebant Et dicit circa textum est hec agnicia pater tuus et ego
dolentes querebamus te dicitur quod sic quia ibi est gressus et humilitatis et
prepostera ordo Et dicitur utique quod eis respondebat dicitur quod humiliter
et prudenter dixit quid est quod me querebatis tamquam absentem cum tamen
vobiscum essem patris qui celum et terram impleo querebatis me
inter cognatos et notos propter matris cum tamen potius debetis me
querere in templo quod est domus patris mei ubi tractantur negotia eius
nesciebatis quia in domo utique sic debet quia in hiis que patris mei sunt et
quod dicitur magis afficitur ad patrem naturalem quam ad matrem et etiam quia ad matrem
natalem et temporalem et ad patrem putativum etiam quia filius magis est
in potentia patris quam matris et sequitur Et ipsi non intellexerunt verbum et
ubi dicitur unde erat hoc quod maria et ioseph non intellexerunt hec
verba Dicitur quod illius potest assignari duplex causa nam maria et ioseph
credebant quod loqueretur de hiis que pertinebant ad ioseph patrem eius
putativum et quia ioseph nunc fuit negotium circa eum sic non intel-
lexerunt quod locutus est ad illos 2a causa quia cum scirent ipsum esse

vnn deu q ta subtilit int doctores ipm loqui audiuert admira
rut qz qz qz dicet mistice loquens et hoc gsuabat ma
tri de ei9 et ad consolacoz nimis ei9 et ioseph descedit cum
tate cu eis nazareth ut textu ibz dr cca lz quid dolores
quebat qre parentes dolendo qrebat xpm cu tn sciuert
eu no posse errare eo q9 cognouert ipm veri dei filium
Rnr po qz dolebat qz iudeos ipm apprehedisse timebant
2o qz tiebat ipm iuisse ad partes remotas ad predicadu
gentibz 3o dolebat io qz 2m glo3 ordinaria timebat
qz incidisset i manus archelay successoris herodis vnd
doctor p3 2m oriene ipos no doluisse io qz putabant
puez errasse ul perijsse sz et ille pficiebat sapiat
vbi dr quo ille pficiebat sapia cu hunt xpo instanti
sue ntitat i finita sapiaz q no pt augeri ul minui ipso
cquo scdm qz dup po sapia i xpo sz dma et huana di
uina no potuit i eo augeri ul minui cu sit infinita sed
sapia huana adhuc dup po i xpo sz spual et corpe
rimitis spualis no fuit aucta i eo qz xpc aprio fui i
instanti sue concepcois fuit tanta plenitudine sapie quanta
potuit huane nre conferri Sz sapia corporalis q acqri
ex opacioz spirituaz illa cr dicit i xpo acquisita qz intellc9
agens i xpo fuit eius nec cu intellcu agete i alio hoie
eu qo no fuit ibi ponendu ociosa et cu abstraxit i eo spes
intelligibiles a fantasmatibz q recipiebant i intellcu
ei9 poli et qo pficit i sapia ul scia acquisita assibilibz
Aly tn dicut qz illa sapia corporalis no pficeat qr 2m eos
hinc qz no pnt esse duo hitu eiusdm roie si i eodm intellcu
et qz hs scia acqsita no vr esse alterius roie qz scia infusa
cca eadm obiectum sed ordinata ad actus diuersos dicta est eiusdm roie cum
ordo quanto eras ut pt hoc i eo decreg agens fuit ociosa
qz opacio decreg agens no solum est i abstraccione specierz intel
ligibilium sz ect i conspectu actu q fuit 2m hitu sciencie
fuie acquisite Rndz qo adueniu qz si considera sapia xpi
quantu ad ostensioz i effectu sic fuit ibi i xpo qz anno pfecto
i qua scia sapiaz no tm huanaz sz ect dma mag ostende
bat qz fuit vn dr glo ordinaria hic addens qz xpc pfi
ciebat sapia no qz sapior fieret ex tpe sz eadm sapiam
qua plen9 erat tentis ex tpe publicata demonstraret 2m suu
beneplacitu et put nre saluti fuit magis congrum Sz tn ad d

cra pdcta sic xpi abmstrati sue cceptois fuit plex sapia et
sua vtt dem est vn et potuit esse illa admiraco dequa di
mat iovini audiens at iste mata e coqo oie admiraco
ossurgit exaliter cogti seu i soliti ostideracoe ut narrat
bo cto deossolacoe metro cito aquo ad videndu q nota
stuana i xpo est du vna e nota visioe rez i verbo
qua notia aia xpi abmstrati cceptois cognouit oma
i vbo que cognoscit xpm vbu notiia visione sz oma
que sunt esse vn quacq dierz tpis sz siue pterita pntia
siue futa vn bo i cnto de cosol met 2o q sit que fuerit
vel erunt vno met cernit ictu alia e nota stuana qua
cognoscit res i xpo gne et hec adhuc e du sz spiritual
et expimtalis vt patuit / in ista spirituale aia xpi abm
strati sue cceptois fuit pfecta spiritu om stuaz sz expimtl
notiia est pauc as suis spiritu et p sicut cu pcedentia p rea
coperit ut manifestatoz i effctu et illo vltio ind eat i aia
xpi alicu de nouo cogtu et ossideracoe illius ut fuit i cgti
potuit admiracoz causari i xpo et illa lra mat pfist
oppoi admiratz est i invand esse ostendit vl qui mira
retur apparuit // et tm dcto erco sc iupcie ste st

Illud exm sexti iohis 2o et lc dmca sca post octam
epiphe dm in quo tangit pm miraclm quod post baptism
et ductoe na po pd locu vbi fcm e miraclm et coram
quibus fcm est // 2o po ncessitas alleccia faciendi miraculu

ibi et deficiente vino 2o pos marie petis ibi vinum non habent
Et marie precibus ibi implete ydrias vel sic dicunt quod ipsa post
nupcial apparatus deficiens 2o donalis operis subveniens ibi
dicitur mater eius misericors et 3o coniugium veri sunt commendato excellens
ibi dicitur ihesus vero post dicit de loco nupciarum nupcie facte sunt
in chana galilee i vico sic dicto vel chana i villa que est
in galilea distans quarto miliari a nazareth et in hystoria
scolastica dicitur de sponso istarum nupciarum ubi quidam dicunt
quod fuit iohannes ewangelista quem postea vocavit de nupciis antequam
ipse consumaret matrimonium propter copulam carnalem et istud videtur esse contra
mentem ieronimi et augustini qui volunt quod postea eum vocavit
de nupciis nubere volentem et non legitur postea talibus nupciis
fuisse hoc etiam apparet venit cognicia matris Sed quod non est vi-
sibile quod maria mater domini venisset ad nupcias alias quam ad
nupcias sui nepotis valde propinqui quod iohannes ewangelista fuit
consanguineus eius et cum eius dicitur quod iohannes non cognovit se fuisse
sponsum hic quem postea sic vocavit a nupciis dicunt quod hoc fecit
ad suspicionem carnalis vitanda alii tamen dicunt oppositum scilicet quod ille
sponsus non erat iohannes ewangelista post concedit quod non est credibile quod
ille uxorem ducere vellet qui a christo ut virginitatem servabat et
ista nupcie facte fuerunt post vocacionem apostolorum sed tercia die a vo-
cacione philippi et nathanahel secundum eius hoc est scilicet cotra quod
dicitur hic vocatus erat ihesus ad nupcias et discipuli eius Et isti
dicunt quod in signum illius iohannes non cognovit se hic fuisse
sponsum Sed tamen stando in postea dictis cum ieronimo et augustino ad
istud videtur leviter sed contra dicitur quod non
multum arguit nam postea ipsum postea a nupciis vocavit quo
quo adhuc castus et virginitate erat ad idem dicitur quod hic
vocatus erat ihesus et discipuli eius Sed sic corporaliter vocatus est
ihesus et discipuli eius futuri non actu Sed dicitur quare in istis
nupciis ihesus mater eius et discipuli eius nominantur quam alii
Respondetur quod hoc est ideo quod de istis nupciis hic non fit mencio
nisi racione marie et eius facta interpellacione matris ob reparacionem
ihesu ad confirmacionem discipulorum et ideo licet plures alii interfuerint
istis nupciis tamen solum predicti hic expresse nominantur Sed est
dicendum quare ihesus ad istas nupcias voluit interesse Ad quod michi
dicitur ea propter obediencia matris sue non enim decebat eum

illum locum visitare (nuptias) vel recusare in quo sua mater erat cum ipse percepit
patrem et matrem honorare / 2o fecit hoc ad excludendum errorem
illorum qui dicunt nuptias esse peccatum vt ergo ipse carnale
matrimonium licitum iustum et a deo institutum comprobaret presencialiter interfuit / 3a causa quare expositum est vt sua dignitas nouo miraculo
amplius cognosceretur quod mutare vna natura in aliam vt aquam in
vinum solum ad diuinitatem pertinet / 4a causa fuit ne pauperi sponso
fieret verecundia si enim recusasset tunc pharizei et alii dixissent
forte si sponsus diues fuisset tunc iuisset ad nuptias / 5ta
causa vt instrueret nos quod cum faciamus conuiuia tunc debemus inuitare
ihesum et discipulos suos id est pauperes et despectos amicos dei
dicitur etiam hic deficiente vino quare autem in illis nuptiis vinum de
ficiebat vbi tales et tanti fuerunt inuitati Respondeo primo quod ideo
quia sponsus et sponsa forte ita pauperes fuerunt quod in domo vi
num non habebant / 2o ideo quod forte in illa villa vinum non vende
bant / 3o nam scilicet conuiuatis ad nuptias vinum sufficienter
comparasset tunc propter superuenientes in copiam vinum deficiebat
Opposito aliqui asserunt quod in istis nuptiis maria magdalena
non fuit sponsa sicud quidam tamen dicunt nam ipsa erat domina
valde diues et non est credibile quod in eius nuptiis vinum
defecisset nec etiam est credibile quod illi pauperi piscatori fuisset
nupta Solaque dicitur quare maria fuit plus solicita circa vinum
deficiens quam sponsus vel sponsa vel aliquis aliorum cognatorum Respondeo
quod beata virgo compassiuissimo corde voluit preuenire defectum vini
ne sponso generaretur confusio in nuptiis vnde dixit / fili vide
cognatorum tuorum verecundiam et nuptiarum penuriam commendetur
et ministrorum angustiam quia nec vinum habent nec habere possunt precio
dono et mutuo vnde ergo benignitate tua circa illos qui
coram caritate nos inuitabat et da eis vinum quod tu operaris
quod scilicet dicat ei ihesus quid michi et tibi qui textus dupliciter intelligi
potest sic quid michi et tibi mulier id est quid ad me vel ad te pertinet defe
ctum vini non enim ad nos sed ad illos pertinet quorum sunt
nuptie nondum venit hora mea scilicet in qua volo facere
miraculum quia adhuc homines non sciunt perfecte defectum vini nec
totaliter deficit vinum sed quando totaliter deficit tunc miraculum erit
magis gratum et euidens Alio modo exponit Augustinus quid michi et
tibi est mulier id est quid michi et tibi est quod nec tamen humana natura quam

ate recepi aqua aptu su pati s3 no face miracla ꝗ
ttia face ꝯpetit in xm° dina natur̃ ⁊ io subdi ı ıtro
no du venit hora nondum est tpe paciendi ı na huana
ꝗ ate traxoi na illud fotebit cu ıfirmitatib carnis
cepit pede ıtruce tollo tpotu et no du ⁊ dicit ꝗsta
ſsetici q sta pp̃i ⁊ alioz hoīm sbiatet feſto sp dezo s3
hoꝛ e fim na vtꝗ ıtellectualis no e alligata organo cor
porali ⁊ ſcm directe fluxoꝗ ſideꝝ ıpimgit ad ſpaz ſt
ıtentiua ıpressio ſtad ı aſpetitu ſsitio redundat ꝗ aıo
ıappetitu ıtellectiui ut pz ꝗo 3o de aıa Et no q ly
mr̃ pos hic put est nota ſdog ⁊ no put dr ıteg̃itate
corrupcioz s3 ꝗ eta lꝫ cu xpo mr̃ ſue ꝯuenıad dıcı
ꝯsuibe vt q ita ꝯnce no debuisset ei ridisse ſicud
fecit cu dt ꝗ m ⁊ tibi mlr̃ ıdsꝫ vır po ꝗ hoꝛ ıdeo
fecit ne eu crederet nimiu aore carnale ꝗa mr̃z
hic qui doctur erat alios xpt̃ aore dei pentes dere
linque 2o fecit lꝫ io ut paca mris ꝯbare na lꝫ dic
reprehensa esse aſilio ⁊ no ꝯaudita tn̄ ſustinuit pacıet
nec filio ridit nec xpt̃ hoꝛ debomꝫ filiꝫ dilectio ſed
fimi credidit voluntate eıꝗ adıple xpt̃ qd dixit
mıstr̃ qui ſinebat impꝰis ꝗcumqꝫ dixit vo ſi m
s3 du ıtẽ illa vba maia dixit ad mıstros ſ cur ꝗlꝫ
fecit xpt̃ duo po vt mıstros redderet attetos ad obe
dıe 2o ut filiu ſuu ſolliatacet ad miraclm celebradu
⁊ vt ſic eciã defcꝫ vını ſuppleꝫ vını ſſc ı ıtra dt mr̃ eıꝗ
mıstr̃ ſtz fac ſe aſilio dıligi cuıſqꝫ ꝑabꝫ pelıtur ⁊
no dubıtans depiete ſua dixit mıstr̃ ꝗcumqꝫ dixit
vob fa ꝗi d lꝫ abnegale videat tn̄ faciet s3 du ıte
hic erat ydrie poite ſcdm purificaciones ſeruor
ıudeoꝝ iudei ſtrebant vaſa ſua lauabat ⁊ purificabant
vt dı mt̃ vıı ⁊ io ad hoc faciedu erat ibi poite ydrie
lapidee q erat vaſa ad reportadu aqua ꝯsignoı puri
ficacõe faciēda eciā 2m ſcolastica hystoria ſi ıudei
ꝗcıū tetigerit alıqꝫ ımudu te no ꝯmederet nı eſſet loti
⁊ ad mıdeadu ⁊ lauadu ydrie fuerꝫ ibi poite Et miſtı
ce iste ſex ydrie ſcıt ꝗin ſſpı ꝯtitores vno tn̄ ſint
ſpu aie qui du ꝯtriti erant lapidee ı poſſpa obdura
te ſſtaꝫ at ydrias ıplens aqua qn̄ cu fletibꝫ ꝑre
ve ꝯtriciois omes mos ſſpı a culpa eiſ facta perſecem

lauans et capiunt iste ydrie metretas binas qui illud
deflent quod delectacione et consensu commisit et ternas qui cum nostris
affectibus nostrorum delectacionem prava et consensu primo et opere minime
purgant et tunc aqua convertitur in vinum quia fletum culpe sequitur
iocunditas gracie vel tunc per considerare in prius ethymologiam metreta
est quedam mensura continens 10 sextarios sed cum quilibet sit sextarius
non est certum quod sit dicti ... et secundum dicti will...
eius ... considerans tamen dicitur quod sextarius tamen continet duas libras
et tunc hoc est propter hoc quod ... ille dixit ministris ut imple-
rent ydrias aqua tamen quod ideo ut miraculum posset esse magis
evidens eo quod aqua de novo fuit apposita per ministros qui
certum defectum vini sciebant. Et illa eciam fuit causa quare vinum de
novo non creavit sed aquam in vinum mutavit et hoc statim quando
ydrie aqua fuerunt complete secundum dicitur eius ille haurite nunc
ubi est 2a pars istius ewangelii quia post rei facte processus quare
dico secundum quod dicitur haurite nunc tamen quod adhuc
aliud misterium quod nunc aqua versa est in vinum quando de nec
defecit vinum ergo nunc miraculum erat deductum in notum. Ad hoc
secundum quare ipse non dixit forte vinum sponso sed architriclino
tamen quod ideo ut miraculum intimaretur unde vel ideo quod archi-
triclinus sciunt discernere inter bonum vinum et malum et ut sic eo
mirabilius bonum vinum publicaret vel forte ideo quod architriclinus
fuit principalis inter omnes sic quod voluit ipsum honorare secundum
quare discipuli non dixerunt domine permitte nos hoc gustare
quod magna sibi fides et pacta probabilis archiclinus tamen quod ideo
quod verbum matris quod dixit ad ministros quodcumque dixerit vobis
facite sic intimeat ... ministris quod sine mora verbum ipsi
implebant eciam forte quod ministri videntes consummacio ipsi
virtute nichil audebant dicere sed optabant sibi statim ...
Et scias quod iste architriclinus fuit formatus inter omnes ...
vel dicitur architriclinus abarchos quod est princeps et triclinium quod
est aquos est domus ... vel quando tres tres ...
...quibus discumbebat vel erat ibi tres ordines ...
sicut solet fieri in refectoriis Nicolaus de Lira dicit quod
architriclinus dicitur abarchos quod est princeps et triclinium id est locus
sedendi in convivio vel quedam homines conmedebat sedentes
aliis ... cum conmedentes dum adhuc accumbere vel re-
cubere et dicit ... quod probabile est illum fuisse aliquem

sacerdote illius temporis qui erat in nuptiis ad benedicendum sponsam et
sponsum et ad ostendendum quo debent vivere secundum legem et
statuta seniorum sed vocat sponsum architriclinus scilicet qui ad arguendum
eum quare non reservabat sponsum bonum vinum de aqua
factum quod gustaret. Ibi quidam dicunt quod id quod accidit sponsum
fecisse insinuat quod omnis homo dat malum vinum et postea bonum quod
contra potentes non solet fieri nam hodie potius et adhuc sunt
qui vinaceas et propter discretionem bonitatis vini quia per quosdam
sunt sacciati tunc sensu gustus obtuso et a priori vino infectum non
potest bonitatem vel maliciam boni vini discernere vel etiam ideo ut
in conviviis minima ebrietas paveretur. Alii tamen dicunt quod architriclinus
vocavit sponsum quia tamen ideo ut sponsum honoraret quod quia vinum
bonum contra consuetudinem ad ultimum reservasset et deffectum vini propter
vini affluentiam transpasset 2o ut commendaret vinum quia mas
letificaret 3o ut adhibendum quia mas provocaret ut sic nuptie
gaudio finirentur. Secundum tamen doctorem magis concordat cum textu quod
dicitur quod mistice per hoc intelligitur quod in istis nuptiis vinum vite huius
sunt comparatum vinum quod primitivas mundi huius vita in qua deus
comparat autem suis vinum acerbum scilicet vinum tribulationis pau-
pertatis et persecutionis et isto vino deficiente in morte propinat
eis optimum vinum scilicet vinum bonum splendoris pulchritudinis coloris quod est
vinum divine visitationis eterne refectionis et infinite iocunditatis
unde psalmista inebriabuntur ab ubertate domus tue et de torrente
voluptatis tue potabis eos. Sed mundus deceptor facit oppositum
quia primo apponit suis amatoribus vinum bonum scilicet temporales divicias
corporales leticias et voluptates sed isto vino deficiente in
morte bibunt vinum quod deterius est unde psalmista fel draconum
vinum eorum et venenum aspidum insanabile bibet omnes peccatores
terre. Sed hoc vicium signorum fecit Ihesus. Ubi dicitur quasi istud
miraculum fuit vicium signorum Christi cum miraculum initiatur circa
corporis originem processit illud et miraculum stelle que duxit ma-
gos et sicut quod ieiunavit xl diebus et noctibus et etiam quod in ri-
vore et spiritus sanctus in specie columbe apparuerit super ipsum in tem-
poris ad istud vinum post quod illud fuit vicium signorum publice et ad
publicandum ipsum factorum. Vel si non fuit vicium omnium simpliciter tamen
fuit vicium omnium factorum in cana galilee. Vel fuit vicium signorum
coram discipulis suis manifeste factorum et quod coram discipulis
et aliis convivantibus manifestavit gloriam suam quia tamen deus ele-
menta ad nutum omnibus quod in quo deitatis potentia esse habetem
ad affirmandum fidem aliorum ostendebat et ideo dicitur in tempore

crediderat tamen discipuli eius licet enim aliqui devotius cre-
diderat tamen et qui prius crediderat ut andreas et alii fi-
ebat apostoli tamen in fide solidiores etc. secundum a(?) cum descendisset

Illud evangelium scribit plane matheus et primum marci po et luc
unquo ponit duo miracula ad legis evangelice confirmacio-
nem lege evangelica excellit facultatem nature ideo non potest prater
diminucionem probari et ergo ut declararet miracula que sola virtute
divina fiunt fieri et quod deus non potest esse testis falsitatis ideo lege
evangelica ꝓphaꝯmoi opera divina declarata infallibiliter continuit vi-
debitur prius evangelium continuari ad precedentia nam iam precedenti
ostensum fuerat quod christus sit verus deus qui tamquam creator omnium potuit
mutare naturas rerum ut aquam in vinum in isto evangelio ostendit quod ipse
est verus salvator mundi qui venit salvare genus humanum ab
omni infirmitate interius figuram curavit leprosum et paraliticum ut dicitur
in prima evangelio et in hoc prius evangelium secundum duas partes principales
pꝑa continet leprosi mundacionem secunda paralitici curacionem circa
primum sciendum secundum declarat leprosi prout tangitur circa ancia in quo continentur
ibi contenditur ihesus manum in quo continetur ibi dicit illi ihesus circa
primum pro dicimus et de quo monte descendebat ihesus dicendo
tamen quod quando vice dicens cum discipulis suis quibus erat datum
nosse sacramenta celestis doctrine monte thabor ascende-
bat in quo legem evangelicam promulgebat predicans eis evangelium

vox est lux mundi sal terre et cetera Secundum glosam ibi tradidit
noue legis precepta quo facto ut sermo eius confirmaret signis
sequentibus descendebat de monte thabor et eo descendente
secute sunt eum turbe que in monte non ascendebat inter quas turbas fuit
ille leprosus de quo hic dicitur mistice Secundo dicitur quare secute sunt eum
turbe mistice Adverte tamen quod aliqui secuti sunt eum cum devotione aliqui
propter (…)itate sue doctrine et aliqui propter curiositate ut viderent sua
miracula et audirent noua aliqui autem ut insidiarent ei sicut pharisei
et aliqui ut alios curarent ut infirmi de quibus erat iste le-
prosus quem curabat Unde quamvis sunt cause quare dominum secute sunt turbe
eorum morbis signa aliis plasphemia dogma fuere causa cur
dominum turba secuta fuit Secundo dicitur quare iste leprosus mundavit
Adverte unde contigit quod forte ideo ne sola diceret apud se verba
eius magna sunt et (…)bilia sed opera nulla fecit. Iam exemplum sicud
tarpetauus si videt arbore gaudet eam ascendere et equus
veniens de stabulo si videt campos patentes cupit semper
et currere Adverte sic et Christus dixit ut videt magna congre-
gationem ipsi quantitatem est addoceret et ad opera mea officiendum
et ad miracula operandum Secundo quod iste leprosus cupiens sanari a
Christo fuit ita piger quod non ascendebat in monte ad Christum sed
expectavit eum descendendo Adverte quod hoc semper fuit in figura
patris qui non potest in monte celeste ascendere nisi prius fuit mundatus
a crimine Unde dicit Gregorius in omelia sicud olim filii israhelitarum
israhel in monte ascendere non valuerunt sed solus moyses ascendit
cum paucis senioribus ita hic soli discipuli domini sicud ala-
cres sicud domestici sicud proximi et alia a domino ducentur
in monte alii vero sicud negligentes sicud pigri et imperfecti
sciunt descendere de monte sic et homines vigilantes et fideles
in gratia domino servientes qui sursum querentes celestem montem
virtute et contemplatione ascendunt alii vero cum turbis et vitiis
in infimis iacentes beneficia dei nichilominus cupientes vivo
dominum descendente expectant quorum tamen sicud et aliorum quidam
fideles et devoti alii mali et ingrati consistunt Unde sequitur Et ecce
leprosus veniens Ubi primo leprosi rogatur devocio et gratia Secundo
quare iste leprosus infirmitate sua Christo non exposuit sed similiter dixit
domine si vis potes me mundare Adverte quod ideo quod infirmitas eius
fuit omnibus evidens et manifesta et ergo de illa cum loqui non oportuit
Secundo dicitur quare tamen non rogabat cum importunitate puta quod dixisset
cum apostolis sana me domine et sanabor sed dixit domine si vis et

Eum qui pro sanitate rogare tamquam indignus timuit ne presumptuosus
esset sed ad confessionem bone fidei simplicitate tamen addit iam for
titudinis subiungit dicens domine si vis potes / Et domine ad quem
pertinet corporalitate sanus sive sanitatem conferre ut dicitur sapientie xvi° Sed hoc
quod omnium domine es omnibus prestare sanas / et addit si vis quasi dicit tua
voluntas est bonitas pro addiscit iam 2° vult omnes homines salvos
fieri sicut addit potes unde sapientie xii subest tibi cum volueris posse
Ex quo patet quod fides leprosi declamavit potestate medici simplicitas
equitate et ideo bonitate et sancta et plena oratio unde dicit
... magnificencia credis potencia confiteris voluntate pre
cibus magnifice mandas non dubitasti credere non tardius sa
nare confiteris patet quod pateret nunc sit necessaria qui vult sanari a pecca
to mortalis lepra pro ut sanitate cum magno affectu desiderat unde hic
leprosus cum magno cordis et oris labore clamavit domine si vis
2° notandum est ei ut ad pedes Ihesu se humiliet quia secundum marcum
genu flexo leprosus iste Ihesum adoravit secundum lucam vero in faciem
procidebat dicens domine si vis / 3° ut oracionem suam soli divini
attribuat unde dixit domine si vis / 4° ut speret de bonitate Ihesu
quamquam Ihesum de monte descendentem expectabat unde ipse non dubi
tavit voluntate Ihesu ad omne opus bonum esse paratam sed quia omnibus
non expedit corporalis sanitas nesciebat iste leprosus an ei
expediret illa oratio ideo dixit committendo hoc divino iudicio
domine si vis potes quasi dicat credo quod bonum est utrum vis ignoro
desidero tamen si tamen sit bonum etc. Et extendens Ihesus manum tetigit
dicitur quare Ihesus manum extendebat Eum quia ipse quod leprosum tactu
sanare volebat Ex quo sequitur quod Ihesus mittit secundo manum suam
extendere pro adimpleando ut in proposito et ecclesiam cum petrum erige
bat ne in mari mergeretur fluctibus / 2° extendebat manum suam
ad vocandum sic extensis manibus in cruce ad penitentiam et ad eternam
penitentiam nos vocavit unde dicitur vocavi et renuistis extendi manum
meam et non fuit qui aspiceret / 3° extendit manum suam ad
dandum unde psalmista aperis tu manum tuam et imples omne animal
benedictione sic manum suam extendit cottidie ad nos cum semper
sit paratus nobis dare sine spe retribucionis / 4° extendit manum
suam ad puniendum sicut quando vendentes et ementes cum flagello
eiecit de templo etc. et extendit manum suam iudicio ad pu
niendum peccatores dampnandos ad infernum Sed dicitur quare Ihesus tetigit
leprosum cum tamen tangere leprosum in lege sit prohibitum ad illud

Levitici xiiij unde Eliseus naaman non ... non tetigit sed ... vel
vide iiij Regum v

[illegible] ... volunt ... mundare posset manus Christi fuit tactu ut ostenderet quod non subiacebat legi et ... [illegible]
... [illegible] ... observans legem diligenter non expuit et tetigit Naaman sed iussit eum ad Iordanem la-... [illegible]
... [illegible] ... legem ... [illegible]
... [illegible] ... ut per tactum ... divina potentia operaretur ... [illegible]
... [illegible] ... legem ... [illegible] ... non tangere leprosum ... [illegible]
non potuit facere ut lepra non ... tangere ... tangere leprosum non ut leprosi non sanaretur ... [illegible]
non inquinaretur ... [illegible]

[illegible]

Dico quod lege non fuit prohibitum tangere leprosum tactu curationis unde
Helias et Heliseus non fecerunt contra legem quod tetigerunt mortuum
ad resuscitandum ipsum ut habetur 3o regum xvii et 4o regum 4o Secundo dicitur
quare Christus apposuit sibi manum cum tamen solo verbo potuit ipsum curare
Respondetur quod Christus hoc fecit ut populus ostenderet sua humilitate et benignitate
et ut doceret nos omnino nullum contempnere propter aliquam infirmitatem corporis
unde secundum Crisostomum infirmitas corporis est miseranda non autem deridenda vel
potest dici quod corpus manus Christi fuit instrumentum divinitatis sic propter
tactum instrumentum tangendo leprosum sanabatur Secundo dicitur dicat hic volo mundare
quomodo hoc intelligatur Respondetur quod dicitur corpori sic modo sic dicitur tu dixisti
si potes me mundare et ego respondeo volo quia ego sum ille qui
volo omnes homines salvos fieri Et dixit volo ut ostenderet plebi
et leproso quam habebat deitatis potestatem confirmaret Et dixit sic mundare
id est mundus fias et sic ly mundare est hic presentis imperativi impassivo
2o modo ly mundare construitur cum ly volo et est infinitivi modi verbi
activi unde talis est sensus volo mundare non solum te sed omnes alios mun-
dandos etc. Et confestim mundata est lepra eius Secundo dicitur quare iste leprosus
ita cito fuit mundatus Respondetur Ambrosius quod medium nihil est inter pre-
ceptum et opus Christi et ideo cum Christus dixit precipiendo mundare id est
mundatus fias statim fuit mundatus Secundo ostendens quod iste leprosus
non dubitavit credere sic etiam non tardavit eius sanatio et quia non
distulit confessionem ideo non differtur mundatio Secundo dicitur circa istum textum
nemini dixeris quare illud miraculum a Christo operatum scilicet Christi
miseratoris et morbi curatoris nulli debebat dicere Respondetur quod hoc
ideo ut instrueret nos quod pro bona opera que facimus non queramus vanam
gloriam mundi sed solum honorem dei et utilitatem proximi Secundo dicitur tamen
dicit auctoritas quod opera dei revelare et confiteri est honestum quare tunc
Christus precepit ea non revelare Respondetur quod non precepit ea simpliciter non
revelare sed tantum hoc scilicet ne revelaret antequam ostenderet se sacerdoti ne
sacerdotes audientes ipsum a lepra mundatum tactu manuum Christi
ipsum leprosum propter invidiam Christi a se repellerent vel ideo quia Christus
voluit servare precepta cerimonialia legis usque ad suam passionem
ideo sic precepit aliis facere ut habetur Levitici xiv quod mundatus a le-
pra non deberet restitui ad congregationem habitationem hominum nisi fuerit per sacerdotem
iudicatus esse mundatus et pro sua mundatione offerat oblationem domino
Et hoc significavit Christus isto quod mundatus a lepra mortalis peccati
adhuc tenetur se ostendere sacerdoti per confessionem Secundo dicitur quid fuit munus
quod offerebat domino qui a lepra fuit mundatus Respondetur quod offerebat
duos passeres vivos ut habetur Levitici xiv Et sic Christus etiam iubet
leproso isto offerre munus ut si eum postea compellere vellet per se
spondere eis munus a me qui a mundato accepistis quo ergo me
qui leprosum compellitis se ostendere Cum autem introisset Capharnaum ...

[illegible]

mudacoz leppi sc̄ ciaces paliticu sm centuriõis et po pon
petro centurioĩs / 2o pmissio curacõis ibi ⁊ ait illi ihc ⁊ 3o ostēdes
centurioĩs ibi vnd̄z centurio ⁊ go cocucudo pmissione dīcta sm
scim q capharnaũ est ciuitas maritima i iacēs iuxta maris
ut pz mt̄ 8o ⁊ est sita i galilea ut pz luce 8o q est prior
ciuitas tocius prouīcie galilee sed ierlm est prīcipalis ciuitas iudee
et vbicumq lc̄ q x̄ intrauit i sua ciuitate pz mt̄ 3 capharnaũ q
ibi plā miracla ⁊ signa fecit sc̄ dī quis fuit iste centurio
dequo dr̄ q accessit adeum Rn̄ q iste centurio n̄ erat iudeus
s3 gentil cōstitutus ibi p romanos ⁊ erat sup centu hoies dn̄i
ligꝰ ad custodiũ illiꝰ t're ⁊ fuit cōstitutus sb tetrarcha herodis
scd̄ no qui fuit certa p'te galilee Ꝺ3 d̄ ca lc̄ q dr̄ ro
gaūs eū an iste centurio i p'a p'a accessit ad ihm rogās
eū Rn̄ q no s3 misit adeum p'ncipes iudeoz ut3 luce 7o
ut p eos tūq digniores se suũ intentu impetret q q̄s per
alios facit q̄ aio p nos ipos facit eū actor sit ī velle
⁊ nolle vtrꝰ actꝰ actoꝝ ⁊ ecꝰ verũ dcm̄ est alī ipe et q
ipe erat paganꝰ ⁊ ihc iudeꝰ io reputabat se esse i dignũ
et q ihm credidit esse vm messiã et estiauit tm verbo
sanare posse i firmos ⁊ go ad ihm i p'a p'a n̄ accessit et s
venit ipe tn̄ fuit p' seniores quos an se miserat Ꝺ3 d̄
an iste i firmꝰ de quo rogauit fuit filiꝰ centurionis sicud dicit
iherõ Rn̄ q no s3 fuit seruꝰ eiꝰ vt dr̄ luc 7o s3 vocauit eū
puerz a familiaritate ⁊ obsequio q i firmꝰ fuit sibi multum
fidelis ⁊ vtil ⁊ magnũ go lꝫ quis seruꝰ an dn̄m suũ sit sr
dꝫ tn̄ vt merito possit dici filiꝰ cōsideri familiaritate
⁊ no seruꝰ cōsimiliter obsequie et 2m glo3 ordinariã ta dr̄
centurio dequo suo i firmo p̄m erat q p'dolore i lecto iacebat
2m q erat paliticꝰ i lc̄ mꝰ i firmitate mebroꝝ q i firmitas
est morbꝰ cronicꝰ ⁊ a medicis difficult curabil ⁊ dicit
apa q'd est vnũ ⁊ lesio qi vno mebra lesio / 3m e q graũt
torquebatur ⁊ istas angustias indicauit ut ipe ad mām
amoue3 et p'ristu i firmo possiq i telliger peccore q a ppt
pctā sua iacet i lco dampnaci de quo ipe cōite no p't nisi
deꝰ sua manu me sibi apponat ⁊ torque gūit sc3 i g'stia
i qua multa mala i venit ⁊ replatꝰ e multis dirꝰ doloribꝰ
q oībꝰ bonis spoliatꝰ vita eterna p'uatꝰ ⁊ i manꝰ diaboli
traditꝰ sc̄ Et ait ihc ego veniā dicēs adque dixit ihc
ista v'ba s3 veniã ⁊ curabo eũ Rn̄ q ad miracõs quos

|| veris non enim fuit dignus magister cum fecit quod quia fuit lepra eum per voluntatem supplicauit quia perplexit et non pu[illegible]
tuare punitus sed ire ad domum facere ut homo ut dixerat centurio dicens. nisi eum ille dixisset vellet et sa[illegible]
nabo cum vnde ille videt non sum dignus dominum quod per se petebat ire non punitus ut nos doceret non [illegible]
tollere magnos et propter alios sed pauperes similiter et diuites honorare vnde vult ad suum ire dignitati et non ad filium
reguli sed quando ire voluit dicit quod ut contraheret fidem centurionis et diceret domine non sum dignus. Item ut confunderet aui[illegible]
quorum sed mediocres qui nolunt visitare pauperes sed diuites

Dicit tamen ut videbatur eum curare / dicit quod qui assistebat ibi visitare / cum centurio misit ad eum precantes eum ut si ipsum rogauerint propter centurionem
respondit eis ego veniam etc. et statim cepit ire cum nunciis et cum iam ap-
propinquasset ad domum et intimatum fuit centurioni quod dominus veniret
ad domum eius statim centurio misit nuncios obuiam domino qui dicerent
ex ore eius ipso corporaliter adhuc in via veniendo ut dicit Lucas vel
forte videns ipse in propria persona sibi obuiando dixit Domine non sum
dignus ut intres sub tectum meum vnde quamuis centurio esset princeps
non tamen dixit ut intres sub palacium meum sed tectum consimiliter
sui et considerans magnitudinem dei dixit quod centurio dixit se minus
dignum ad hoc quod ihesus intraret sub tectum suum Et intelligitur quod hoc ideo
fecit quod ipse centurio gentilis erat et christus iudeus et iudeis erat
abhominabile intrare domum alicuius gentilis ut habetur actuum x vel
ideo quod firmiter credebat quod solo verbo suum seruum posset curare et sic
corporalem presenciam non putauit esse ad hoc necessariam vel secundum valentem
hoc dixit propter dolorem presenciam que forte adhuc habebat
in domo sua. Sequitur dic tantum illa liquet nam et ego homo sum sub potestate
constitutus quo articulo vtitur ibi centurio ad explanandum suam fidem et intelligitur
quod vtitur articulo a minori ad maius sic dixit centurio tantum dic
verbo et sanabitur puer meus posuit ipsum deum firmiter credebat
quod de illo solo dicitur psalmista Ipse dixit et facta sunt et probauit hoc
sic nam ego sum homo sub potestate alterius quia maior me est possi-
det insuper omnia habeo aliquos sub me imperatorem et tamen habeo sub me
milites et dico huic vade quando volo ad complendum in mea
absencia et vadit et alii dico veni quando volo ad complendum
presencia mea et venit ergo tu qui non es subiectus potestati et qui
omnipotencia tua omnia in manu tua dicere cuncta posita sunt sani-
tates et infirmitates tuum nec est condicere non potes dicere infirmi-
tati recede et recedit veni et venit ergo dic solo verbo et sanabitur
puer meus Sequitur Audiens autem ihesus miratus est Vbi dicitur quod hoc
potuit esse quod ihesus mirabatur cum admiracio surgat ex consideracione
alicuius cogniti seu possibili ut incogniti et inequalitatis effectus
admiratur quorum cause ignorantur ut patet 1o methaphysice metheororum quanto
sed cum ipso ab instanti sue concepcionis fuit plenus sciencie ut prius pa-
tuit quo ergo potuit admirari sine nube ignorancie ad istud
dicendum quod quamuis christus fuit plenus sciencia diuina et etiam humana quo ad
visionem verbi in verbo et quo ad scienciam humanam spiritualem secundum quam
anima christi ab instanti sue concepcionis fuit omnium scienciarum habitibus
perfecta tamen secundum scienciam humanam conformiter in anima christi edidit aliquid
quod de nouo cognitum per experienciam humanitatis et conformiter
illius in homo fuit cognitum potuit admiracio in ipso causari
vel propter istam causam admiratus est propter nos ad admirandum

Dicit tamen ut videbatur eum curare
dicit quod qui assistebat ibi visitare
aliqui mirantur quod omnia vnde etc. vtitur
in opere suo et vestro vbi legitur
de gentiles quamuis ipse dixit et fuit
sed bella magna fides quam reddit
dicit cum fecit dicit ergo dicit tamen vo-
lo quod omnia tamen in omnia per quamuis
sunt suo per omnia ergo et habetur
in primis omnia non destruit sic per
quod omnia sanata per misit vnde
suum et sanatur. Dicit hylarius
credidit ex verbo posse sanari quod
est salus gentium est fide. et in
preceptis quamuis vita et miraculorum
Jo centurio volens probare dicit suum
sed quod per eius sanare non vo-
dicit nam et ego etc. et ita nunc sicut
nunc est per hoc vadam filius sic
subiectus quod sicut subiectus mihi et ita
fortune michi quod dicit michi
sed me mirare et alio alique
domina et veit tamen quod sic ad vnus
est et vnus vadit sed dicitur sed michi
dicit et ad vocatur et sic fuit
et fuit quod vult et multo plus
sed dominus dicit omnia et fuit
Et est non dignus quod sic dicit
principes seculares quod tot habent in
terris et suos de vnito tamen sic
tria fuit quod dicit de
plures vestre tempus et multos homines
in suos vult tamen propter dolorem
ad dictum zach vi o pastor et
idolum etc.

et non gauisus ... magis ... puta ... voluit ... offende ... fide ... non erat ... domini ... aut ... dig ... se dig ... cum ... et ... fiebat ... in domum ... corde ... non ... fides ... et ... ecclesia ... domini ... apostoli ... ad quod

esse ondit vel qui in mare apparuit eos q tanta fide in nec
gentili invenit Sed d[ubitatur] an illa lra no inveni tanta fide in isrl
sit vera et videtur q no qr isrl in ipso inducto scz ipius discipulus
primo invenit tanta fide cu ipi simul crediderunt in cu omnibus
relictis Rndr q lra q lra no loqr de discipulis xpi sz de aliis
isrl qui eos com[?] filios in ptate erant scz de principibus iu
deorum qui no crediderunt in xpm sz in multitudine ipsi a fide xpi
aulterunt sz dico at vobis Hobi dubi qui sunt ipleti ls [?] quod
p illa pticlam designatur Rndr q scdm glosam ordinariam
qm multi gentiles in diversis ptibus mundi p predicatorem aplorum
quisi sunt ad fide xpi et receperunt gram in omni eois quant
gloriam inf[?] habuit et p istu facto [illegible] venit votorum gentium
ad fide von dt recubet in celi et requiescet cu abraha
et hos specialr noiat qr ipsis specialr facta est pmissio de xpi
pmissione et de ipso incarnando Sed p illa ptla filii aut
regni eiicientur simul reprobatorum iudeorum vel filii regni
in iudea ex quibus natus est xpc scdm humanitate et quibus
spc specialr est pmissio et missio ad ipsos eorum regni cele
stis illi cu no receperunt imo repulerunt fide xpi et sic
remanent in opus sue obstinati et cadunt in tenebras ex
teriores in penas infernales Sed d quare p tenebras exteriores
intelligitur infernus Rndr primo qr tenebre exteriores sunt
tenebre culpe in anima et ipso tenebre gehenne que et apter
culpa sunt ordinate ad ipsas aias puniendo dicuntur
tenebre exteriores Sed d adhuc quo in inferno sunt tenebre
cu tn sit ibi continue ignis ardens et ignis ex se lucidus
de sua natura Rndr q ille ignis potest esse in medio terre obscurus
et fumosus sic q apt fecem et fetiditates terre undique circumpo
sitas talis ignis no lucet et si concedatur q lucet tn no
lucet eis ad eorum consolacionem sz magis ad eorum desolationem
secundo dicitur sicut dicit luce potest tn a quibusdam quod est triplex
ignis scz quidam ignis ardens et lucens ut ignis materialis quem
videmus quidam lucens et no ardens ut ignis celi in celo
empireo quidam ignis ardens et no lucens ut ignis infernalis
quidam ignis nec ardens nec lucens ut calor naturalis in
homine Sed dubitatur utrum in inferno sit fletus et stridor dentium propter
scdm q in demonibus no potest esse fletus qr carent lacrimalibus corpora
libus in hominibus corporalibus in inferno an die iudicii no erit

fletu cu no sint ibi adhuc corpalia s3 p3 dic ulciaj itm no
erit fletu vo qr fletu est lacmar resolucio ai hstica q' r's
lucio est motu nalis s3 cessante motu celi cessabit omnis
motu nalis qr motu celest est ca om motuu nalin vt
p3 octo phor Di qo qr sta debeat sic qopom ibi erit fletu
i hstica vn 2m b9 jeom immut ptextu seu dentalur
corpor vea resurreco + 2m eud plur no vota aqua
corrupco s3 tm doloris ostensio vide posset dici qr tetatu
mtr 2m methaphora melior descri hic pena tor
metor na ocli tacti fumo lacmas pducut + dextes
ammo frigore tacti stridore faciut sic erit i inferno
du p pena duplic s3 calor intollerabil + frigu dialele
aquibz nos pseruet pia + mia dne ihe xpe et

Illud exom scbr plenarie mat viii + de eod luc viii
Et est mia ci9 de subita cedacoe tempestat maris
pimperiu xpi na xpe adhfmacoz dine maiestat
sue qpcitauit marim i cacata pue corpali putad
cedacoe mais et diuidr mo ptes prima tangit
magna + picolosa mais qmocio 2a scda discipuloz
affectuosa deprecaco i + accesserut 3a a po p vtuosa
opaco i tc qsurgens et pmo primitti occasio 2o illa
mais tracco Circa pa3 pte po du qre p ascendebat
i nauiclaz xpi po qr 10 ut uet i locu remotu a tba
vn quocies qsmelia ihs a tbis tocies recessit a tbis
i naue ul i mote ul in desertu vt optunitate turbe
vitaret 2o hoc io fecit qr multa miracla ostendebat

mira quibus se dominum terre monstrauit volens quod ostenderet se non
solum dominum terre sed etiam maris in mari volens miracula facere
in nauem ascendebat ista dicit glosa ordinaria et orientis tomus
Secundo quare ipse sic conuenit a turbis recedere Dicendum quod id ut daret
predicatoribus exemplum quia illi qui predicant verbum diuinum a tu-
multu debent quantum possunt se alienari cum omnis ipsi actio in-
sit [illegible] Unde gregorius 2a eam sit esse vel [illegible] quiete pro labore
Unde marci vi dixit discipulis suis venite seorsum in desertum
et requiescite pusillum sic fecit hoc quando ipse oracionem et adorandum
quod predicator verbi diuini quando seorsum a populo separatus contemplacioni
debet vacare ut hauriat in deuocione quod effundat populo in predicacione
Unde dicit luce vi Ihesus exiuit in montem solus orare Certa causa quia
quando hoc fecit ad fugiendum ipsum applausum Unde iohannis vi Ihesus autem
cum cognouisset quod facerent eum regem fugit iterum in montem solus
Tercio dicitur quod predicta nauiculam intelligitur mistice Dicendum quod potest
intelligi ecclesia in qua Ihesus ascendebat et discipuli sui cum
sancti sunt que nauicula sepe concutitur fluctibus in tribulacionibus
et persecucionibus infidelium Et licet hec nauicula prora que est
fides et puppis que est bona operatio sequens post fidem et media
est regimine secundum sensum et discrecionis quibus debemus
operari in hac nauicula Tercius huius nauicule in quo sordes
defluunt est timor Unde salomon Beatus homo qui est semper
pauidus et tenens deum despiciendo huius timoris progreditur malus
arbor erecta aqua nauis regitur secundum iusticiam quod iustum est
ut deum timeas et ames timeas eum quia dominus est vindex
ames quia pater est misericordie vela huius nauicule sunt mundi
cogitaciones et sancte que per ventum et aquas spiritus sancti agitantur
et nauiculam perimat huius mundi [illegible] iterum deducit
Adamo exponit quemdam hanc nauiculam ad beatam virginem
mariam que ad aquisiuit fidelem animam vel ad eternam salutem ferens
propria ipse [illegible] de hoc mundo ad portum Unde dicitur
Qui vult venire ad me tollat crucem suam et sequatur Sic et sancti sunt cum
discipulis eius non tamen gressus eius sequendo sed sanctitatem eius imi-
tando tamen fuerunt in fide Secundo quare discipuli sunt cum sancti in
nauiculam Dicendum quod demonstraretur et ostenderetur bonum discipulum esse sic
sequi magistrum suum ut ipsum sic audeat docere Sic discipuli
ipsi ut et ipsi ibi maneat ubi ipse est secundum sanctum in ipsomet
qualiter sancti regnant et in loco afflictionis in deserto et
in loco diuine contemplacionis in monte et in loco prime salutaris

z in sepulchro i in loco recordacois mort' vn go qui diat
ser i ipso mane debz scand ipse abulauit z ipse abulac
ser Ecce motz magnus vbi dr vn eius motz magnus
mais fuit factz Evr q no fuit factz nalr s diuina
vtute iste magnus motz marie fuit fcz i stangno ge
nezareth qd est mae tyberiadis z fuit magnus mag
tudie pericli et finalr fcz vt vtz xpi discipulis ma
nifestaret et dr q ta magnus fuit ut nauicula operie
s tn no submerge q ecclia sta que p nauiculaz figura
in istorie fluctibus quati z quassat s tn no submergi
q figura fuit archa noe vtz gen vii Et dr circa
q gd' 2a ipse vero dormiebat que xpc tr dormiebat
Evr po io vt vitat huane ne i eo ostendere 2o vt
discipuli i periclo positi adihm dormiete recurrent
q ihc dormie dr qn nos tribulacoibus exponit 3o ut
ostenderet q illi qui in nauicula prme st possint secure do
rmire i ea scand i loco pac z quiet Et petor sue dormiet
sue vigilet mags securus est q in malis dyali posita
est ser Et accesserut discipuli eius vbi est 2a ps in qua
po discipulor xpi affectuosa deprecacio vbi dr que di
scipuli accesserut adihm Evr qlr fecert cu magno
more pclamacois vel vt instruet nos in duobus p'o est
q qui graz seu magz dei volum petere tr deser mas de
bemus an ipm exponere vt eo mag z aaq ipm ad pie
puocem' sic hic fecert discipuli cu dixert Dne salua
nos perim' 2m est ut i defectibus nris positi ul i infir
mitatibus no ad sortilegos seu adincantatores sed ad
ihm vrm saluatore nrm volum qui nos i nris periclis
saluare pt ser Et dr eis ihc q timidi est vbi dr
que dns arguit eos detiore cu tn tacite st nale
Evr q arguit eos detiore dcnta procedit ex pusilla
nimitate z hesitacoe fidei z no exona vn subdit modi
ce fidei Dicit go ihc q timidi estis q d si ptatem
mea sp bta cognouist que no credidistis q et i mari
potes sum vel q d q timidi estis cu ego sum pnes vo
bisc que vidistis tot miracula facere mito no deberetis
time quis estis i periclo mortis vn psalta Si
abulauero i me umbre mortis no timebo mala qm tu
mecu es ser Dne Et dr quo discipuli xpi fuert mo
dice fidei cu tn clamabant adihm tanq ad saluatorem

credentes eum posse liberare ipsos de periculo. Item quod modice fidei
dicebantur quia aliqualiter in fide hesitabant. nam si perfectam fidem habuissent
agnovissent ipsum tantam virtutem habuisse dormiendo quantam
habuit vigilando, ideo quia sompnus et vigilia sunt passiones po-
tencie sensitive corporis anime 2m qua potencia sensitiva ipse non
fecit aqua in macula quod [...] secundum fecit per virtutem divinam que
utique divina perfectissima sensibile non potuit impediri in ipso et quod
ad illam virtutem divinam dicit de ipso psalmista ecce non dormi-
tabit neque dormiet qui custodit israel. unde dicit origenes quod
dormiebat corpore sed ipse gubernabat mare. sed tunc surgens
imperabat vento. ubi est illa petra in qua [...] ipsi [...]
operacio ubi deum esse ipse resurrexit imperando ventis
et mari [...] cum hoc potuisset faciendo sola voluntate fe-
cisse. Item quod fecit ideo ut ostenderet nobis quod liberaliter et letanter
velit adimplere peticionem devote ad ipsum clamancium. Item ut
nos ostenderet quando volumus fugare ventos temptacionum intus tunc
debemus surgere id est surgendo nos erigere cum tota devocione ad dominum
nam ipse est qui potest omnes temptaciones expellere cum ipse secundum omnia que
de nichilo creavit unde iohannes primo omnia per ipsum facta sunt et sine ipso
factum est nichil. Ex dicit quod illa tranquillitas facta in mari fuit magna
[...] quod potest dici magis quam de magna potestate [...] Item ideo quod
mare [...] fuit ita planum et quietum [...] unquam ab aliquo vi-
sum fuit [...] fuit magna tranquillitas ut discipuli nimium gaudebant
magnifice [...] Ex dicit [...] quod dici potest homo in [...]
qui fuerunt isti homines. ubi dicit origenes non putes hic apostolos
fratres illos qui mirabantur sed illi homines mirabantur qui cum
eo navigabant et quorum erat navicula nam isti conspicientes
agnoscentes virtutem divinitatis eius et [...] non [...] mira-
gentes [...] assumentes dixerunt qualis est hic quia dicunt
non est hic homo purus sed utique verus deus quia venti et mare
obediunt ei sicut tamquam suo creatori. Et dicit crisostomus comprobat
et quod apparebat homines demonstrabat sed mare et tranquillitas
ventorum deum ostendebat et sequitur ad dixit ihesus [...]

Illud exo[m] scbr mt xpm et est una ex qda pabola exponens
statu ecce militat sequente imete po morte xpi et aplor
et dui mte petes pncipales impa ondt seminacio agri dispi
ma po locao staudis apte ma tagi disacco sca guata
ibi accedentes at sui 2a ibi sui at dicent eua ima
pte dic po qe xpe sta seqnt pabolice pdicabat vir
m b greg inomelia d virgibus qp seat go io ut qrens
que aliq nouit surgat adinqsita que no nouit qto qo
visibilium aliq se adinvisibilia rapiat et pea que visu
didicit qi qfortatus icalescat Ex eta hoc d mag omes
pabole xpi fuert sive adalias ipsu iquo sunt ibi ddm
qp pabole et silitudes pt xpe morte sapnet qui auditores
peas volt inducere adaliud qd inozedit et xpe se psalt
no qseruit vn ma deaua di qea porq no qp ita sunt
sicut sonat adiusteler pea et qp dic 2o qp intellr
regnu celor eu dr sile e rgnu celor vir qp po
regnu celor pt intelligi etia militas na status ecce
militat pnti vita e silis statui hois seminat bonu
seme iagro suo vel ddm qp regnu celor mt xpe qui
e caput regni celor na sine eo rgnu celor n diceretur
et xpe est tota felicitas regni celor vn dr ioh po rgnu
dei e intra vos Ex d qp mt bonu seme vir qp po
ps pnt intelligi ista sz fides katholica sca doctrina
et virtutes aie sicud st humilitas paciencia pax castitas
iusticia et alie virtutes na eua hoc i xpe seiat iagro
i mundo vt fertificet eos et doctrina gmanando spuales
filios et pagre pt intelligi mudq sm eciam militans
seu ipa aia fidelis apud quem ager dei est creacone et
gubnacone eciam ager ipius est redecione et iustificacone
dia eci xpi ager di qp adiplene et adimagies cue
ipas creauit sic cu at dormirent homes vobi dic qp i
telligit ps vir qp pchoies pt intelligi xpe et apli
eius qp pq dormicos i morte xpi et aplor vel imaq
eius sz dyali inspicies gnu hano et supseiaunt zizania

i. hereses et cismata inimic(us) h(omo) i. inimic(us) fidelium et bonor(um)
seu int(er) virtutes vi(delicet) contra humilitate(m) sup(er)bia et cet(era) et ecclesia(m)
fidelium et virtutu(m) vn(de) ap(osto)lus adhuc viuentibus aliqui hereses
fuerunt seminate vi(delicet) i(n) ep(isto)la pauli all(egat) p(ote)st lit(er)a intelligi sec(und)um
aug(ustinum) sic cu(m) dor(mirent) h(omines) i. p(re)lati eccl(es)ie negligentes s(e) hines
venit inimic(us) i. dyabol(us) qui est inimic(us) xp(ist)i et aduersator sal
utis ho(m)i(nu)m et p(ro)p(ter) t(empus) p(ro)p(ter) et superseminauit zizania i. homines p(er)uersos
hereticos et malos xp(ist)ianos inimic(us) h(omo) i. int(er) electos vnd(e)
q(uan)n p(re)dicatores et doctores s(unt) ociosi et no(n) solliciti de salute
a(n)i(m)ar(um) t(unc) venit inimic(us) s(cilicet) dyabol(us) et sup(er)seminat zizania i. vicia
et p(e)cc(at)a que zizania d(icu)n(tu)r q(ui)a i(m)pediu(n)t salute(m) et fecunditate(m)
fr(uc)tuum s(cilicet) v(ir)tute a(n)i(m)e vn(de) seminat seu ammiscet vicia virtutibus
seminat e(ni)m cu(m) pace discordia(m) q(uo)d semine cessit(ur) acquisic(i)o(n)e(m)
cont(r)a p(ro)p(ri)et(at)e(m) ira(m) contra humilitate(m) sup(er)bia(m) et cet(era) c(um) aut(em) cre(uisset) h(er)ba
vbi sc(ilicet) q(ui)a h(er)ba semi(n)is xp(ist)i crescit irrigac(i)o(n)e g(rati)e et pluuia
sp(irit)u s(an)c(t)o h(er)b(a) q(uod) vi(delicet) q(uando) a(n)i(m)a p(er)fecte illu(m)i(n)a(ta) i. intell(ectu) sac(r)e sc(ri)pt(ur)e
et sic fit multiplicatio singulariu(m) v(irt)ut(u)m t(unc) fit h(er)ba a(n)i(m)e de
v(irtu)te i(n) v(irtu)te(m) et hoc t(ot)u(m) semine fructificat q(uod) nobis p(re)miu(m)
et(er)ne vite p(ro)p(ter) p(ro)p(ter) ergo t(ri)a p(ro)p(ter) sic exponu(n)t cu(m) cre(uisset) h(er)ba
i. cu(m) fides katholica et m(u)lt(iplic)a(ta) sac(r)e sc(ri)pt(ur)e p(er) ordine(m) ap(er)ire(n)t
t(unc) apparuer(unt) zizania i. hereses manifeste patuer(unt) que
p(ri)us latuer(unt) i(n)cognite. 2(us) sic expo(nitur) cu(m) cre(uisset) h(er)ba i. fideles
et iusti homines i(n) eccl(es)ia sa(n)c(t)is v(ir)tutibus fructificat t(unc) apparuer(unt)
zizania i. multa mala xp(ist)iani manifestant. 3(us) 3o sic cu(m)
aut(em) cre(uisset) h(er)ba h(er)ba i. v(er)a h(er)ba v(ir)tutu(m) et fr(uc)tuu(m) s(an)c(t)e op(er)ac(i)o(n)is
p(ro)duxit t(unc) apparuer(unt) zizania i. fraudulencia demonis
et diu(er)sitas temptaco(n)u(m) ei(us) manifesta s(unt). accede(n)tes aut(em) ser
ui ei(us) etc. 2a p(ar)s eua(n)geli(i) i(n) qua ta(n)git(ur) c(on)t(r)a fraudes d(e)mo(n)is
a(n)i(m)as d(ic)it d(omi)n(u)s q(uis) sit ille p(at)erfamilias et qui isti s(er)ui. D(icendu)m est
p(ri)m(o) q(uod) iste p(at)erfamilias est pat(er) celestis q(ui)a sic(ut) p(at)erfamilias
regit domu(m) ita ip(s)e regit t(ot)u(m) vniu(er)su(m) et sic(ut) p(at)erfamilias
nutrit et custodit familia(m) sua(m) ita et pat(er) celestis dat esca(m)
o(mn)i carni et sibi est cura de o(mn)ibus. 2(us) s(er)ui sunt dicu(n)t(ur) a(n)i(m)a(rum)
p(re)lat(i) qui fuer(unt) i(n) eccl(es)ia p(ri)mitiua c(u)m viderent h(er)esim et sc(is)m(at)a
i(n) eccl(es)ia dei multiplicari p(ro)p(ter) eo(rum) accedu(n)t ad eu(m) (con)q(ue)re(n)tes
vnde ta(n)ta oriret(ur) q(ui)bus sunt d(ic)ti(on)es reuelatu(m) q(uo)d hoc
erat ex dyab(o)li suggestio(n)e d(omi)no p(er)mittente et hoc t(ot)u(m) ut
stabilitas fideliu(m) p(ro)baret(ur). 2(us) dic(imu)s p(ro)p(ter) dici q(uod) isti s(er)ui
s(unt) a(n)geli dei qui videntes zizania cresc(er)e dicu(n)t cu(m) gemitu

et dolore Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo scilicet hominum
ad ymaginem tuam secundum voluntatem et alte ipso sociabile verum ergo
unde zizania cum tu bonus sis et solum bona vis verum tamen mali in mundo
sunt Et sciendum quod si litera corporis de angelis tamen ista interrogacio
non componitur ab angelis per modum dubitacionis scilicet an Christus
bonum semen seminavit sed per modum admiracionis quid de animam
cum tanta bono semine in agro bono seminato zizania potest
produci Et in hac interrogacione docemur quod in verbis dubiis
non statim debemus iudicare neque malum presumere sed in quibus
dubitamus debemus prelatos ecclesie interrogare et ab eis
querere primo ad salutem anime Secundo ait paterfamilias
Inimicus homo hoc fecit id est dyabolus qui est inimicus seminantis
et seminis verum dyabolus principalis inimicus seminantis id est Christi
et quia semen eius id est bonis et virtuosis hominibus Sed dicitur
ceterum dyabolus homo statim dicitur in litera [illegible] quod ipse [illegible] dya-
bolus homo quod secundum homines decepit vel magis ipse potest intelligi
litera cum dicitur Inimicus homo id est dyabolus ut malus homo quod ille est
consimilis dyabolo sicut bonus et deificus est instrumentum
Et [illegible] patet quod quicumque seminant discordiam inimici sunt
dei et filii dyaboli quod pacifici filii dei vocabuntur ut dicitur
matthei v. Tercio servi ait dixerunt vbi est 3a pars ewangelii
in qua tangitur magna patrisfamilias districcio id est tarda sen-
tencie Sed dicitur hic quare zizania id est mali sunt in mundo tol-
lerantur Respondetur quod propter tria primo propter bonorum promissionem et me-
ritum quod dum mali bonos iniuriis blasphemiis et ad-
versitatibus [illegible] commovent et ad pacienciam [illegible]
[illegible] magis [illegible] vita [illegible] propter malorum
conversionem quod quamdiu vivunt sperandum est quod boni efficia-
ntur ut dicit dominus per prophetam Nolo mortem peccatoris
sed ut magis convertatur et vivat Tercio quod quamvis mali tot sunt
defensiones quod si [illegible] eos [illegible] maius periculum [illegible]
time [illegible] [illegible] fidelium [illegible]
propter maius periculum evitandum usque ad messem id est usque in die
consumacionis [illegible] mundi seu in extremo iudicio tempus
messis est quod tunc colligetur messis hominum et qui boni sunt
mittentur in horreum paradisi et qui mali sunt alligabuntur
et [illegible] igne eterno ad [illegible] Sed dicitur quo [illegible]
litera intelligatur Et [illegible] messis dicitur messoribus [illegible] quod

Dz sic intelligi in tpe messis i. in tpe iudicij seu consumacoe
secli dica ego xpc messoribz i. angelis meis quor of-
ficiu est aggregare bonos et malos an tribunal xpi dico
ego colligite primi zizania demo(n)es etia i. p(ro) aggregate
illos deme(n)s et q(ue) sunt bonor et bonis statuti ad q(ue)strere
tacere et mal consiliis intra / et colligite ea i. colliggate
zizania seu peccatores consiliaulos i. in maz eterne dampnaco(nis)
ad comburendu(m) triticu aut meu(m) i. electos et bonos aggregate
i. unite qui sunt unior et concordia amauerit congregate
in qua horreu(m) meu(m) i. celestes mansiones qui sunt fulge-
bunt iusti in regno patris eor Dicitis qz qui mli sunt admini-
cem alligandi ut iudei cu(m) iudeis sarracenn cu(m) sarracenis
vsurarij cu(m) vsurarijs et de ceteris viciosis ligandi eni sunt
insimul consiliaulos ne discedent ne vnus alter auxiliu(m) co-
neat seu placeat et sic piaceri cigne ad comburendu(m) unde
no qz lez intra sit pene infernales eu(m) q(ui) in evangelio
tres ponu(n)t pa e ignis inextinguibil qui comburit illos qui ss
erat accedentes suis illicitis concupiscencijs vincendis in hoc
mundo / 2a est fletus inconsolabil qui punit illos qui in
peccatis consultiores fuerit vn capital dit quantu se glo-
rificauerit et delicijs talia tribuat eis deprime / 3a pena
e stridor dentiu(m) promo frigore que pena flagellat illos
qui in amore dei et proximi frigidi erant sz pro concupiscen-
cias illicitas ne carnis ei ait victi fuerit operte iacentes
no consultes in amore dei et proximi calidi simul et sic
has penas eternales euitemus sic ad D. Ihc D. f. p hac

Illud evang scribitur mt xx et est ma ei quedam parabola per quam salvator
noster docet quod in prelatis ecclesie militantis debet esse fervor continuus ad
laborandum in vinea domini nam perfecto prelatorum ecclesie militantis
maxime consistit in labore perfecte devotione et caritate et
diversa miseratione pecunia prima post operarium vocato diversa
hora post meridiem attributo adequata sibi eum ad secundum finem esse
hora consumm illius parabole aeterna adoptatio primo declarans
intenta non eam partem parte secundum post quod hic per regnum celorum debet
intelligi status ecclesie militantis vel congregacio fidelium quod fideles
predestinati sunt ad regnum celorum et sunt cives sanctorum et domestici dei
et eccia militans parabolice dicitur regnum celorum quia ibi et non alibi
regnum celorum acquirit unde vult quod status hic ecclesie simile est sta
tui illi qui habuit patrem familias qui exiit primo mane conducere
operarios in vinea ut dicitur in littera secundum dicitur quod per regnum celorum sit
intelligi status prime nam prima fuit homines vivere esse celeste
ideo dicitur mt xi penitenciam agite appropinquat regnum celorum et
rursum regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud
quod prima est quedam violentia qua cum nos ipsos vinimus regnum
celorum violenter rapimus 2o notandum quod iste paterfamilias intelligitur
esse deus pater celestis qui gubernat totum mundum sicut paterfamilias
domum unde boecius in 3o de consolatione metro vi dicit unus enim rex pater
est unus cuncta ministrat habet enim deus tres familias unam
in celo quam gubernat et pascit eterna gloria aliam in mundo quam
pascit corporali et spirituali alimento et tertiam in inferno quam pascit
et gubernat inenarrabili miseria et incomparabili pena secundum
tamen dicitur in littera homini patrifamilias est ergo deus pater in divinis
homo enim quod sic scilicet non appetitate sue dicitur homo sed filius qui
humanitatem assumpsit dicitur tamen homo propter proprietatem effectum quoniam
quod qui humanitatis benignus mansuetus et misericors erga homines
consistit secundum dicitur unum quale iste paterfamilias sicut deus exiit cum
tamen locum non mutet dicitur quod exiit non per loci mutationem sed per sue
bonitatis operis effectus diffusionem ut dicit mt pater

q̄ dicitur po mane et in q̄ ꝑlys po mane dz intelligi principium
mundi seu prima etas mundi ab adam vsqz ad tempus noe vnde
deus pater a principio mundi vsqz ad tempus noe operarios i· sctos
patres sz adam abel enoch et alios iustos ad erudicionem ho
minum misit Et sic illi qui fuerunt in prima etate mundi sz ab a
dam vsqz ad noe in laboribus etiā sunt ꝑeos qui po mane
conducti sunt in vineam Et per vineam ista secundum b gregorius dz intelligi
vniuersalis ecclesia que ab abel iusto vsqz ad vltimum in fine mundi nascitur
colligi Vnde augustinus ait Istius vinee est congregatio fidelium sed potius
propter palmites ait eius sunt omnes electi dei sicud patriarche pro
phete apostoli martires confessores et virgines Vnde xpus
Ego sum vitis vos autem palmites Vel pt dici q̄ per vineam in
telligitur anima que vinee comparatur propter quatuor primo quia vinea incultive
me turpis est et despecta et quasi mortua sic vita penitentis
dz esse mortua a corporalibus desideriis que militant ad
uersus animam 2° quia a vinea procedit quedam medicinalis lacrima
sic eciam ab anima procedit contricio que est medicina anime 3° na
odor vinee serpentes a se expellit sic anima demones et omnes
sordes anime expellit siue concludit Vnde de penitente
dicitur Ecce odor filii mei sicud odor agri pleni cui benedixit
dominus 4° quia quanto magis sol vineam respicit tanto melius
fructum facit sic licet anima vinee quanto magis deum diligit
et respicit ad mandata eius tanto magis anima dignius
fructum remissionis reportabit 5° quia vinea magnam sui
cultoris requirit diligenciam nam oportet ut a foliis et a frondibus
denudetur et a radice fodiatur et ut ab animalibus custodiatur
nam alias erit sine fructu vel fructus eius modicum valebit Ita est
sicut de anima vnde vir istius vinee que est anima est ipsa anima
que plantata per fidem terra radice foditur per confessionem ut mani
festentur sue iniquitates purificatur per malorum actuum abieccionem
germinat per satisfactionem Et quia opera anime conscientia sunt et diffi
cilia ideo ad suscipiendum i· ad opera adiutorium debet ligari Tercio
pt per vineam intelligi anima celestis et hoc propter tria primo quia sicut
vinea bene putata destruitur sic et anima nisi amat omnibus
cultello confessionis et manu contricionis et satisfactionis purgetur
penitus destruitur 2° si vinea ligno adhereat fructum suum produ
cit nisi anima xpo qui est lignum vite per fidem adhereat
et quia eo per delectationem lege aduersa cadit i· ad terram et fructum
eterne vite perdit 3° quia sicud fructus vinee suauis est et
dulcis Ita fructus anime vere penitentis Vnde cantica dicitur fructus
eius dulcis est gutturi meo Ad hanc igitur vineam excolendam
iste paterfamilias fuit sollicitus ne fructus eius perderetur

Sz dic circa hoc qd dr ex denario diurno qd intelligit p denariu
diurnu Rn sm qd deus pr celestis facit conventum et pactum
cu operariis sibi conductis laborantibus p labore diurno dena
riu accipe significat denarius est vita eterna et est equalis
qr vita eterna erit equal omnibus i fine et dies istius la
boris est totu tpis vite nre homis est eni tota vita nra
qsi unus dies i comparacoe eternitatis Sz d hic quo primu
eterne vite ctuloquit p denarium Rn pp qr io qr denarius
atiqs p ceteris nummis et qualibus computabat ergo ppin primu
i vita eterna que p cetera pp debito obsuat [illegible] nenti
fca alr dr qr denarius hz mat preciosam forz speciosa et virtute
copiosa sic est vita eterna hz mat preciosa qr nullo precio
comparari pt hz et forz speciosa qr figure circulare q est optima
figurarum cu maiest designat hz insuper virtute copiosa qr vita et
na contin omnia q desiderari pnt vn b aug o civitas celestis
mansio letissima pria secura tota continens qd delectat ppl'm sin
murmure [illegible] conquirad vn cpl'o denario diurno
quibz conpani [illegible] dz laborare se et egressus circa horam tertiam
Hic dic qd intelligit p hora tercia Rn qd intelligit de etate
mundi a tpe noe usque ad abraham i quo tpe etiam quedam feci
deo accendebant homi mist sz noe sem [illegible] isaac
et abraham Sz d qui intelligunt hic ociosi et qd p foru
Rn qd ociosi intelligunt illi qui vivunt scdm voluptates
carnis sic qr illi tpe ociosi vidarguntur cum sim dm opis
no sectant Sz p foro intelligit iste mundus vn i isto foro ale hom
sunt venales et sunt hic duo emptores sz deus et diabolus deus
qui comparavit nos sanguine suo precioso intendens nos ducere
i patriam sua celestem diabolus at quando vendit comparat alias
pro vili precio sz pro modica delectacoe pntis vite ut sunt gu
losi luxuriosi et cetera istis qualibus emptis diabolus dyabolus tm
i videt qd tradet ea i fornacem ignis perpetue ardentis
ut sint qi ligna ignis i ferni vn ociositas multu displicet
debet ita dr vulgariter ocia dat vicia Et eni ta pnt
multa que i ducit ocium pp hoiez depauperat de quo dr sap
proverbiis egestatem operata est manus remissa seu ociosa /
2o generat luxuriam vn ysidorus [illegible] dr semper aliquid boni operis
facite ne dyabolus i veniat vos ociosos / 3o statu portat
vn qui sectat ocium egestate replebitur et ad aliena rapere
declinat Sz d est qd intelligit p istu tcotu et qd istu
fuit dabo vobis qd p hoc intelligit et qd alys promisit
vni denariu diurnu alys at dicit qd cu istis no fecit

speciale sum quam gratis esse plus retribue quam mercenarij sperabant
recipere sc. sum aut aliter tercia hora sexta vel sexta hora nona
intelligitur tempus quod fuit ab abraham usque ad moysen in quo missi
sunt abraham ysaac et iacob et duodecim patriarche scilicet filij iacob
Sed per nonam horam intelligitur tempus quod fuit a moyse usque ad christum
quod tempus erat tempus legis in quo fideles ad erudiendum populum missi sunt
ut moyses aaron iosue reges prophete et sacerdotes Sed dicit quod
christus quidem hic sexta et nona horas secundum quod Crisostimus
in sexta et nona hora generacionem iudeorum vocavit et frequentavit
cum hominibus testamenta disponere de salute tempore appropinquante
Sed isti homines penitentes in iuventute secundum sexta hora et in se-
nectute secundum nona hora mittuntur ad vineam sed dicitur tercia in ea
littera Circa undecimam vero horam quod intelligatur per undecimam
horam secundum quod per hoc intelligitur tempus quod durat a tempore christi
usque ad finem mundi in quo gentiles vocati sunt per predicacionem
apostolorum et aliorum doctorum ecclesie christi quod dicat illis quod hic
statis tota die ociosi vobis nichil proficientes proximis non
subvenientes deo non servientes ita qui a principio mundi usque ad
hoc tempus corporibus prime laborare neglexerunt tota die ociosi
stabant Sed ipsi videbant ei nemo nos conduxit quasi diceret
se excusando nec propheta nec doctor ad instruendum nos venit
Iudeis enim et prophete filijs christi dati fuerunt ut illi sanctitate speciali
fulgerent quibus propter christum in carne erat manifestatus et agnitus
Ita videbant nemo nos conduxit quia nullus in vineam domini intrat
nisi conducatur et conducatur a domino misericorditer admittatur non sibi
sed totum deo attribuat Istis autem propter dominus nichil promittens
eis ite et vos in vineam meam et per hoc hic hec quietis coua
et ut designetur quod gentiles adducti sunt et complanati videlicet
ut copulis fiat una ecclesia vel hec cum duobus parietibus qui in
uno lapide angulari scilicet christo clauduntur unde psalmista lapidem
quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli
Sed cum autem sero factum esset ubi est tercia pars in qua tangitur
equalis retribucio Sed dicit quod hic intelligitur per hoc sero tempus quod fi-
nis mundi in quo volunt iusti ad recipere premij et mali ad
recipere pene et dicitur sero ideo quod tunc utique non est tempus ope-
randi aut peccandi Sed dicit quod illud videtur repugnare quod in merito
sed quod illi accipientes premium suum murmurabant adversus patrem
familias sed in fine mundi nullus recepturus eternum premium mur-
murabit contra deum sed erit quilibet suo premio contentus dicit beatus
gregorius videtur quod ista murmuracio non est aliud quam dilacio premij

quia sci pres i limbo infni sustinuert vsqz ad passioz xpi Sz q
hoc adhuc als dicat na murmuratores dicunt neqz qd no erit de
sctis patribz suspicand sz qr i fine istius pabole adiugit multi sut
vocati pauci vo electi ideo no solu hec pabola extendit se ad
electos quales sunt qui i fine mudi primu recepiut vn contra
istas voces melius dicendum est qz sero hic accipi(t) ptpe gracie
qd tpe incepit a xpo vn Johis po dt gra & veritas p ihm
xpm facta est dicit ideo eu at sero fcm esset i cu tpe gre adve
nisset ad sextam etate vl cu dies totius mudi ad vesperum in
clinata esset videlicz venisset ad sextam etate & hoc est
tpe gre tc dixit dns vinee i deus pr celestis pcuratori
vinee i hoc xpo qui missus est ad procuratoz salut' humane voca
operarios i laborantes i fide & dilectione & i lege dei & redde
illis mercedem i graz q est quasi arra de horto glie qr gla
est gra consumata incipiens a nouissimis i a gentibz vltio ad fidē
vocatis & venientibz quibz data est gra primatia ecclesie
& hoc fecit dm diuina miaz que no aspexit ordine vsqz ad pmos
i vsqz ad iudeos & cu venisset sz concurrende rapienda adno
catoz speculatorie qui circa vndecimam hora venerunt sz ipi
gentiles qui vltio venerunt vn dt b paulus nos sumus in quos
fines seculoz devenerunt acceperunt singulos denarios i domu
gre que est quasi arra de horto & arra glie future vementes aut
& pmi sz iudei qui deo fuerunt aptiores legis date na iudei
pus vocati fuerunt ad primam arbitrati sunt i putabant & minus
iuste cogitacia scilicet qz plus essent accepturi de gra xpi seu
digniores locu i regno vn reputauerunt gentiles indignos gre
dei acceperunt at & ipi singulos denarios i plenam graz sicut
gentiles vn actuum 10 dt qz predicante petro cecidit sps scs
scs sup omnes qui audiebant vbu dei Sz dubium est quare
vltimu modicum laborantes recepiut equale primu cu primo
Dnm qz io ut ostendat qz no corporibz meritis plurimis vl paucis
saluamur sz gratia dei vn dt b paulus passiones huius temporis
no sunt condigne ad futuram glaz etc dt sapiens v quod recombens
vivificat sz iusti in ppetuum vivent & apud dnm est merces
eoz Sz circa hoc dices illud primu cu est eque magnum
est ecs eiusdem valoris cuius dt qz no vn pot pmi dispositas
primoz destitui cu dt in domo patris mei mansiones multe sunt
qd exponit b. gregor i mltis glosis libri sz tn vnusquisqz
i hoc qd recepit fuit contentus Sz d' an ista retribucio sit di
cenda iusta qua retribuit modicum laboranti tm sicut multu
laboranti dicendum qz sic vn est iusta & maior i ta retribucio

Justa quo ad ipsos qr aie dnarius conventionis premiu / minoris quam adulti
qui quomodico labore equale fortibus sustinuerit mercede et ergo
e iusta et minoris sibi vnde patet quod non iniuste agitur cu primis si inequa-
liter dispensatur cu ultimis et hoc est quod dicit multa at ille vno
eorum respondens sic clamatorum aglis factus dixit vni eorum qui forte
magis murmurabat et pene aliis vel vni i multitudini murmuranti
ista quam potest ibi vnitas quomodo et istud videtur fuisse actum quon
vbi petrus reddidit rationem iudeis quare baptizaverat cornelium
et alios eius cu petrus reddidisset rationem dicit enim Amice enim
non facio tibi iniuria quia iniuria non habet locum vbi est mea gratia
quasi dicat Amice perfidei susceptor et si non propriator non facio tibi i-
niuria si istis reddo premiu equale tibi quia mea misericor-
diam Nonne ex denario mecu convenisti i non pro vita eterna
promisisti servare decalogum tolle quod tuum est i gratiam quam
meruisti credendo legem et preceptis despondendo vnde sicut hic quod pa-
gina non cedit sublimito 2m augmentum gratie quod augmentum est
datum iudeis tempore premii credentibus volo aut dare huic novissimo
i gentili populo in merito visito abydolata et noviter converso
sicut et tibi sicut reddendo 2m opus tuum i sicut iudeis vocatis
ab initio observantie legis An non licet michi facere quod volo
quasi dicat ymo licet michi quia voluntas mea nullo modo potest esse per-
versa nec dei voluntas non potest esse distorta ymo sicut volle
est et sine omni affectu malicie ergo a nullo debet redargui Et du-
cta istum textum cum premissis pondus diei et estus quid intelligatur
respondet dici et estus Dicendum quod per pondus diei potest intelligi opera
iusticie et per estum concupiscentia huius seculi quia secundum legem homines mul-
tum perpetrabantur et quod cum maiore difficultate iustitiam suave
sunt felicitas enim mundi impedimentum est aie quo ad salutem
quomodo perfecte potest intelligi onerosa mandata legis
et per estum temptacio qua malignus spiritus aliquos puniebat sic du-
cta hoc quod dicitur An oculus tuus nequam est quo oculus potest dici
nequam Dicendum quod oculus invidorum i invidentis mala dicitur nequam qui dolet
de bono proximi nam iudei dolebant de gentium salute vnde di-
cit ista oculus tuus est nequam propter 2m comparationem inequalitate quia
ego bonus sum secundum per essentiam et ideo non possum male agere quo tu
habes oculum nequam dolens de bono proximi scilicet de gratia quam
novissimo dedi et sic constat per textum quod non debet murmurare si
deus alicui confert gratiam quam sibi non contulit quia ipse dominus
gratiarum et illas dedit singulis prout vult sicut tu iuste et sic
licet nobis sit occultum sic dicitur etc non sic hic e vltra pars
precedens vbi tangitur similitudo pede agrina adaptacio vnde dicit

sic erit primi i. iudei novissimi i. ultimi quia per infidelitatem a deo
sunt eiecti et novissimi i. gentiles qui audiens erant quia vices in repu-
tati erunt primi i. denovo quasi ad fidem xpi Et converso tempore videlicet
quia licet iudei prius ad fidem fuerunt vocati quam gentiles tamen prius
salvantur gentiles quam iudei Et secundum eciam ista clausula multi
non sunt vocati que quadrupliciter exponitur primo sic multi non sunt vocati
scilicet ad fidem unitam dei quia generaliter omnes homines unde psalta
innocens ... convertit sanctus ... omnes homines salvos vult
fieri secundum paulum sunt electi i. sunt fide xpi [illegible] dicitur electi
qui ad opera acceduntur fidem operibus adimplent unde secundum iacobum in
canonica sua fides sine operibus mortua est 2o sic multi sunt
vocati scilicet ad dignitatem celestis regni secundum paulum ad i. virtutibus
ipsi sicut digni sunt confirmati electi 3o sic multi sunt vo-
cati ad primam pauci vero electi i. in prima ordinati et paucissimi
perseverantes sunt eciam 4o sic multi sunt vocati ad fidem quia de gentibus plures
invenit ... secundum paulum sunt electi i. ad regnum introducti Et
illud tamen intellige quod ... quia numerus electorum est satis magnus
et multiplex utrumque ... quod legitur ... omnium ... pauci
sunt ... damnatorum ... dicit unde ... an deus sit electus
an non ... quod ... in ... deitate nec possit
certitudinaliter an sit de numero electorum vel reproborum nisi ... re-
velacione ... unde ... pene sunt
... quod sit electus ad regnum primum est ... prima ... apostoli
de apostolis ... xpi sunt carne sua crucifigunt 2um est ... in ma-
... homo in corde ... patitur penam ... et ...
... et ... subvenitur 3um est ardens dilectio divi-
na ... contempnit ... ardenter et primum quod
est sicut omne malum fugere opera ... diligit et operibus
suis ... contempnit ... in
dubitanter credendum est quod de numero electorum constat et sed

Illud exemplum scribitur mat(thei) primo plenarie et luce viii et marci iiii et le(gitur)
in sexagesima et sententia est quedam parabola proponens statum ecclesie militantis
segnante in mente post mortem christi et apostolorum eius et dividit duas partes
principales in prima ponitur parabola in secunda exposicio eius designata prima
ibi interrogabant in secunda exclamatio eius ibi est autem hec parabola
vel posset dividi in duas partes quia primo ponitur parabola seminantis
secundo subducitur eius exposicio circa primam partem primo dicitur quod hec pa-
rabola fuit dicta Sciendum quod quando christus incepit fama publica
in provincia galilee quod in ea christus esset predicaturus et homines
tam boni quam mali pauperes et divites de villis castellis et
civitatibus circumvicinis in magnas turbas et societates ad christum
simul convenerunt statim christus tollere malis et post eam in navi
cum dixit istam parabolam in qua describit statum ecclesie durante
usque ad finem mundi Sed quare tanta turba ad christum venerunt sed
plures rationes quod quidam venerunt ut dulcem et salutiferam christi
predicacionem audirent quidam ut sanitatem suam et suorum amicorum
recuperarent quidam ut miracula et sublimitatem atque maiestatem
eius viderent quidam ut elemosinam ab eo reciperent quidam ut
observarent si eum in sermone capere possent / secundo dicitur ecce quod dicitur
exiit qui seminat quis fuit iste seminans sive seminator Sciendum
secundum eusebium quod per seminatorem possumus intelligere filium dei qui de
sinu patris in mundum ut fugiens videtur de celesti patria ut
in terra peregrinaret a consortio angelorum ut cum hominibus conversaret
et exiit a locis deliciarum ut miseriis impleretur Vel per istum
seminatorem potest intelligi quilibet homo in hac vita positus nam in mundo
seminat semine per quod unusquisque metet post mortem quilibet vero bonus
homo et fidelis et bonus seminator exiit et exire debet de domo
patris terre in agrum scilicet proprie et seminare bona opera quod dicit apostolus
ad galathas vi quod seminaverit homo hoc metet qui enim seminat in carne
sibi seminat in tempore vite hoc sibi messis erit ad dicendum iste vite
hec autem semina bonorum operum custodiri debent a vento inanis glorie
ne dispergantur de quo dicitur nesciat sinistra tua quid faciat
dextera tua Vel tertio per seminatorem possumus intelligere quemlibet predi-
catorem qui debet exire in publicum in agros ecclesiarum et seminare
ibi verbum dei non autem debet hoc seminare occulte ut in domo

sicud lucerna si in publico quod ponit qui desuper sit ergo pala
locuti sunt voce et consulto mechil 2º quia mittit semine super
quamvis multum doctrina ewangelica sive verbum dei quod seminat
super corda exponendo et doctrina illuminando et per bona exempla
confirmando 3º quia verbum dei semen apparet terram quia cor humane
pura natura sicud semen non fructificat sine semine sic verbum dei
quod est tamquam pectoris utile est ipso non predicante ysai
ysaias predicatori clama ne cesses quasi tuba exalta vocem
tuam sicut in pluribus anime semina semine tuum et vespere ne cesset
manus tua. 2º quia sicud semen quod seminatur in bona terra absco
ditur ab avibus celi comeditur a semine fructu desolabitur sic verbum dei
quod in predicatione audit non in ipsius cellule meditatione abscondit
et teneat omnino deperditur unde psalmista in corde meo abscondi elo
quia tua ut non peccem tibi. 3º quia sicud semen terre seminatum
non statim immediate per seminatorem sed per longum tempus fructum facit sic
verbum dei per multum tempus in corde revolutum et radicatum fructum
producit salutis animarum. 4º quia sicud semen sine sole radio
non maturescit sic verbum dei quamvis multiplice predicatum sine dei gratie
adiutorio utile consistit et hoc est causa quare ecclesia in principio
predicationis consuevit gratiam dei implorare per salutationem ange
licam dulcem virgine Marie. Deinde de dispositione qualiter
debeat esse dispositi qui predictum semen debet recipere. Unde
quia illorum multiplex est dispositio nam quidam sunt sic dispositi
quod semen vel verbum dei audiunt sed non retinent et isti sunt obli
viosi quia cor eorum vanum est plasmatum et ideo cadit super
illos dicit textus secus viam et a transeuntibus vel a frequentantibus
carnales affectiones conculcatur et destruitur et volucres celi vel
dyaboli alta superbia percitos comederunt illud vel fructum eius
impedierunt et ergo isti sunt parvulum recipiunt in frequentem
transitum ad carnales affectiones et demonum suggestiones semen
non retinent. Alii sunt qui semen vel verbum dei retinent sed tamen fructum
non faciunt et isti sunt desidiosi et negligentes qui habent cor
durum pertinaciam et ideo in terram petrosam dicitur unde scribitur
aliud cecidit super petram vel supra cor petrosum et induratum
unde Job cor suum induratur quasi lapis et hoc rebellionem et
superbiam isti enim non habent humorem fidei et devocionis et ergo
natum in eis adveniente tribulatione et persecutione statim aret
quia non perveniat fructificando in bonis operibus. Tercii sunt
qui retinent et faciunt fructum sed non complent et isti sunt nego
ciosi et avari qui multum involvunt se divitiis et temporalibus

mundi decepc(i)o dicit(ur) t(er)ra q(ue) aliud semen cadit int(er) sp(in)as
i(d est) corda sollicitudinib(us) diviciar(um) lacerata na(m) divicie (et) honores
seculares sp(in)e dicu(n)t(ur) q(ui)a a(n)i(m)a(m) vulnerant (et) pungu(n)t (et) s(e)c(un)d(u)m g(regorium)
no(n) p(er)mittu(n)t semen oriri (et) crescere q(uod) est s(er)m(o) auditu(m) in eas s(e)d
postq(uam) suffocat ip(su)m sic sollicitudines diviciar(um) (et) honor(um) p(rese)ntis
vite v(er)bu(m) dei s(upe)rficiale no(n) p(er)mittu(n)t na(m) q(uan)do isti recipiunt cogi-
tare de sp(irit)ualib(us) statim immiscent se cogitaciones t(em)p(or)ales (et) ille s(e)cula-
lares suffocant v(er)bu(m) dei certi s(un)t qui timent v(er)bu(m) dei (et) s(er)vant
(et) co(m)plent ip(su)m (et) hij s(un)t studiosi qui h(ab)ent cor s(an)c(tu)m ... doctrina in-
fluencia (et) illi dicu(n)tur t(er)ra bona v(nde) s(e)q(ui)t(ur) in t(ex)tu (et) aliud cecidit
in t(er)ra bona i(d est) in cor fidele docile benignu(m) (et) devotu(m) (et) ortu(m)
fecit fructu(m) centuplu(m) na(m) istud semen p(ost)q(uam) figit radices p(er) placen(ciam)
g(er)minat p(er) desideriu(m) boni a(n)i(m)i p(ro)ficit (et) (?) p(ro)cessu c(re)scit
floret v(ir)tutib(us) fructificat i(n) s(an)c(t)is op(er)ib(us) (et) dabit fructu(m) suu(m) i(n) t(em)p(o)re
suo (et) c(etera) q(uo)mo(do) ortu(m) fecit fructu(m) centuplu(m) cu(m) dicat mat(h)e(us) p(os)t(ea) ubi
h(abe)t p(re)ns ewa(n)g(eliu)m q(uo)d faciet fructu(m) sexagesim(u)m (et) t(ri)cesim(u)m s(ecundu)m g(rego)r(ium) ...
p(ost)ea d(icit) sic q(uod) semen cadens in t(er)ra bona aliud fecit fructu(m) t(ri)ce(si)m(u)m
aliud fructu(m) sexagesim(u)m (et) aliud fructu(m) centesim(u)m p(ro)p(ter) hoc no(n) valet a(d)
q(uod) p(ro)p(ter) hoc tangit tres gradus sig(ni)ficabiles i(n)equales v(ir)tute sicut gra(ci)a
v(e)l i(n) v(ir)tute castitatis p(ri)mus gradus est castitas coniugal(is) p(er)que
soluti illicitis carebit vita (secund)us gradus castitatis est castitas vidual(is)
p(er)que decesso viro o(mn)ib(us) carebit ut ali(que) possit eo libe(rius) deo
s(er)vire (tertius) gradus castitatis et sup(re)mus est castitas virginal(is) p(er)que
s(er)vat o(mn)ib(us) carebit vita ut ip(s)a mens soli deo t(ame)n sp(o)nso suo
pacem (?) co(m)ple(at) p(ri)mus gradus h(abe)t t(ri)cesi(mu)m fructu(m) (secund)us sexagesi(mu)m
(et) (tertius) centesi(mu)m s(imi)l(ite)r i(n) v(ir)tute fortitudinis p(ri)mus gradus est q(ua)n(do) quis
p(ro)p(ter) boni v(ir)tut(em) sustinet co(n)stant(er) (et) pacient(er) detrimentu(m) (et) de-
fectu(m) in bonis t(em)poralib(us) (secund)us gradus e(st) q(ua)n(do) q(ui)s tantu(m) amore h(abe)t
ad v(ir)tute(m) q(uod) no(n) s(olu)m sustinet defectu(m) i(n) t(em)poralib(us) bonis s(ed) et(iam)
ultra h(oc) libent(er) sustinet detrimentu(m) (et) pena(m) p(ro)p(ri)i corp(or)is ut(pote)
flagella (et) carceres anteq(uam) a v(ir)tute discedat (tertius) gradus est q(ua)n(do) q(ui)s
p(ro)p(ter) bo(nu)m v(ir)tut(is) co(n)tempnit tota(m) vita(m) p(rese)nte(m) (et) libenti(us) se expo(nit)
p(er)iculo mort(is) anteq(uam) a v(ir)tute discedat sicud martires (et) isti faciu(n)t
(et) c(etera) d(icit) eciam h(oc) q(uo)d s(e)q(uitu)r in t(ex)tu h(ec) dicens clamabat q(ui) h(abe)t aures
q(uo)d voluit xp(istu)s p(ro)p(ter) hoc intelligere s(e)c(un)d(u)m re(migiu)m ... q(uod) ubicu(m)q(ue)
sic d(icitur) i(n) ewa(n)g(e)lijs ibi designa(n)t(ur) mistica int(ellect)u(m) ita q(uod) sub
v(er)bis p(ar)abolicis ali(us) s(ensu)s p(er) intellectu(m) est i(n)quirend(us) (et) c(etera) colli-
g(itur) p(ro)p(ter) hoc t(er)ciu(m) q(uod) p(re)dicator v(er)bi dei no(n) d(ebet) cessare si paucos
p(ro)fic(ere) videat q(uo)d si(mi)lit(er) na(m) p(ro)p(ter) hoc no(n) p(er)dit meritu(m) du(m) cu(m) fecit q(uo)d

ipso est na podi agri seminaco adletez mt depdicacoe
xpi qui est epus omi pdicatoz et dicitur tres ptes sui
semis i fructuose pmasisse et qrta ps fcm diatur
fecisse pepo inuu qp opus pauci st i quibz vbu dei fruc
tificet pdicatu aq bn tu pdicari debz se introgabat
at eu discipli ei uobi est 2a ps pncipalis inqua tangitur
introgaco exposicois sup pabole pdce circa qua pte dic
q sit pabola et quali differat ab enigmate Vnr scdm
oriene qp pabola est smo qi sua no at sui ups qd dici
psigatus rez ptuss supioz coza i pabola tradidt aly sic
dicit qp pabola est opacco rez distrepaciu sca sbaqua
silie Sepa de scipture pz que sit dra mt pabola et eni
gma na pabola est opacco smois mhys que dicitur quasi
sca no at sca mt possibilia fiei ez enigma e pcessio
smois i his que dicitur qi sca qua tu si no sit sca ca
fici est pole Scd ca texto qn discipli introgabant
xpm de exposicoe sup pabole di qp hi no fecerit sn
adhuc apud tba pdicabat sz ps idomo eu erat solg
vt pz marci qrto et introgauerit eu a dsp sup pabola
qp pateret eu mistice loqui si vobis datu est nosa
dicens qre discipulis datu fuit nosa misteriu regni dei
i secretu ecce militat qutu adfuta ei dispocoe
diuina ia pordinata Vnr qp hoc io qp apli erat qi
fudatoes ecce pq xpm vn apocal port di aqua mit
habebat fudamenta duodeci et i ipis port duodeci noia
aploz et agni sic scipta sc scim quadruplr i venitur
regnu dei vt est ecce sepitue ecce et ille dicia em est
regnu dei qn ro pest et sensualitas roi subest et hoc
regnu desolabit corrobellioe vn mt pm di oe regnu
i se diuisu desolabit et spolida illud regnu ecitate et
dileccoe vn sapie vo acapies regnu decebis z dra
dema demanu dni et qfirma dispocoe 20 regu 2o
cosfmatu est regnu i manu salomonis Scdm regnu
e regnu sepitue est tollit ab eo qn mt xpm aufertur
avobis regnu dei et clauditur sicut mt xpm ve vob
scribe et phariszi ypocrite qui clauditur regnu dei ante
homies vos em no intrabit et ille regnu tradit sicut di
oste actiui vlt di de paulo qp exponebat illis regnu
dei de regno at ecce sit meco i omib eccos et i mit

aliis parabolis ut ibi Emittet angelos suos ut colligant omnia
scandala de regno meo. De quarto regno scilicet glorie sanctorum, et illud secundum
eternitatem duracionis, unde psalmista: Regnum tuum regnum omnium seculorum,
et Daniel vii: regnum eius regnum sempiternum. Habet etiam stabilitatem
possessionis, Daniel 2o: regnum eius alteri populo non tradetur. Habet
etiam suavitatem fruicionis, Luc. xxii: Ego dispono vobis regnum
sicut disposuit mihi pater. Ita hic quod dicit ceteris autem in parabolis, id est ceteris scilicet
vulgaribus incredulis et phariseis misterium regni dei datum
est nosse in parabolis id est velate sub quodam signo, et parabola tria non
composuit. Unde notandum quod hoc est multiplex causa, primo propter occultacionem
indignorum, 2o propter faciliorem capacitatem simplicium, 3o propter
contemplare similitudine visibilium ad invisibilium ostendendum,
quarto propter multiplicitatem diversorum intellectuum et ad excitandum
auditorum studiositatem. Predicta tamen causa est magis ad propositum. Sed
alie cause sunt bone cause propter quas parabole frequenter fiebant
ab ipso Christo. Et quod intelligitur per ipsos quod dicitur ut videntes non videant,
dicendum quod per illos videntes sunt intelligendi illi qui olim vocabantur
videntes id est omnia providentes investigantes unde et hic non videntes
opera et miracula Christi quia non intelligunt ea divinitus esse facta
sed attribuunt ea virtuti demonum. Per audientes autem intelliguntur
hic illi qui doctrinam Christi et legem Moysi et doctrinam prophetarum
audierunt sed perfectum illius doctrine non intellexerunt sed
ei assenciendo vel eius principaliorem intellectum scilicet spiritualem
capiendo. Sequitur: Est autem hec parabola. 3a pars principalis in qua ponitur
huius parabole complanacio, unde dicit: Est autem hec parabola, id est huius
parabole exposicio. Semen est verbum dei de quo satis supra dictum
est. Quod autem secus viam cecidit, sequitur qui autem secus viam
hii sunt scilicet qui nec in predicacione compungunt nec bonum agere incipiunt et
qui audiunt et non faciunt. Audiunt enim vel ex verecundia timentes
reprehendi vel quia delectati sunt in novitate verborum. Deinde
venit dyabolus per suggestiones et temptaciones in malicia obstinatos
et ad malum semper intentos et tollit verbum id est memoriam verbi de
cordibus eorum et impedit eos ne verbum dei digne mandant et
hoc propter penitenciam ne credentes salvi fiant. Credere enim est
salutis, unde Johannis 6o dicit: Omnis qui credit in me non morietur
in eternum. Nam quod supra petram id est sunt secus petram, hii
audiunt verbum dei quia libenter delectantur in audiendo predicacionem
sed tamen deficiente predicacione recedunt cito cadunt a bono proposito quod
susceperunt in premissis unde dicit: Hii radices non habent, sed firmum
proposito tenere dum et fidem quibus divinum verbum cordi infingitur

et credunt ad tpe et modico tpe vbu dei cu devocoe retinent
sz tpe temptacois recedunt sz ad ostatis
cadunt na intemtacoe pba si vbu dei radices figerit in
corde eorz sicud impetu venti pba vtz deus ul arbor in
terra sit bn radicata Ca at in spinis i semen in spinas
sunt hoc qui audiunt sz vbu dei sz i sollicitudinibz sculi
mala superflua acquirendo diuicias et cupar teez hereditan
possidendo et in voluptatibz vite assequendo luxuriaz di
mais vendo autes sz alio polloicois ad sua negocia
et sic ia dca suffocant et no ptant fructu idest no faciunt
bona opa Ca at in tra bona i illos qui tre bone
sunt siles hij sunt qui corde bono p industria nale et optio p
gratz diuina audientes sz verbaqz aure intendi et corde
vbu dei Et hoc est q illos qui no dignant illud audire
retinent ipm mediter et hoc e contra illos sup dcos qui
secus via vbi vent dyabolus et et fructum affert in paciencia
sz bone opacois qd est q eos qui sunt in spinis suffocati
afferunt iniqua fructu in paciencia sustinentes quasturas tela
spe ocupacionis priora sicud agricola paciens expectat
tpe messis vt accipiat fructum et hoc est q illos qui sunt sup
petram credentes ad tpe et tpe tribulacois recedentes Et sic
ex predictis colligitur quid sit semen et intelli p locu
secus via et q ploca sup petra et q ploca in spinas et q
p bona terra sz q illa sunt ocupatas opportuna pdictis
locis Sz d quo dcs spinas interpretatum est esse diuicias cu
spine pungunt et diuicie delectant et Dicimus q eez bn spine
diuicie sunt lz delectet qz male ipsius cogitacionibus pungunt
et lacerant cu vsqz ad precium ptransitur et infecto volnes
trunant Ron ca sunt que maiore verbu dei impediunt vt
no crescat in malibus hom sz diuicie ppe sua amiciciaz
de quo pz 2o de cons / 2m est voluptas vite quo ad con
cupiscencia de quo pz i 3o de cons mat v / 3m est honoris
sollicitudo quo ad superbia de quo itm 3o de consolacione
met sccdo vn ista tria vbu dini cotingunt et euomunt ita
q nichil prodest sicud aliqui qui statim euomunt pcq est as
supta et sicud medicina que no retinetur in corpore no est
sanitatis operativa sz assupsit ihs duodecim discipulos

Illud ewangelium scribitur Luce xviii et est una eius qualiter salvator noster
de sua futura passione discipulos instruxit et quomodo cecum il-
luminavit et dividitur in duas partes principales. Prima ponit passionis
Christi manifestationem, secunda ceci illuminationem ibi factum est autem. Circa primam
ponit tamen locum passionis, secundo modum passionis ibi tradetur et tercio
sequela ibi tercia die resurget. Secundo dicitur quare isto tempore scilicet dominica
quinquagesime sive in carnisprivio presens ewangelium legitur. Respondeo quia
in istis diebus homines sunt vani magis laudantes mundum
carnem et dyabolum quam deum. Mundum laudant diversis ludis et
leticiis, carnem diversis comestationibus et corpus suum pascentes,
dyabolum diversis coreis. Ymmo inde ducitur ut ergo ab istis
vanitatibus desistat presens ewangelium publice commentatur mentio
principio agitur de Christi passione et de ceci illuminatione ut commemorata
dominica passione ab aliis vanitatibus abstineant et etiam penitentie
accipiant per quam peccata deleantur ac cum ihesu in ultima desti-
celum ascendant. Agitur etiam in eodem ewangelio de ceci illuminatione ut
cecitate oculorum peccatorum relicta oculos aperiat et mundi vani-
tatem relinquat ut sic per totam quadragesimam vitam sanctam ducat
et cum gaudio ad resurrectionem dominicam perveniat. Secundo dicitur quare postea
suis discipulis passionem predixit. Respondeo secundum b. gregorium quia vidit eos
passione sua animos discipulorum perturbandos ut predixit eis passionis
penam et resurrectionis gloriam ut cum eum morientem cernerent resur-
recturum non dubitarent cum utramque eis predixerat. Ista facta que
predixit singula fuerunt vera. Tertio dicitur quare misterium sue passio-
nis paucis scilicet tantum duodecim discipulis revelavit cum tamen inter di-
scipulos ei erant multitudines secum ascenderent ut dicitur in textu. Respondeo
dicitur quia Christus in sacramento assumpsit duodecim discipulos ut habetur
in textu et eis misterium future passionis revelavit primo ut
ipsi civitati pervulgacionem specialis sustinerent contemplacionem

qr xm b greg' facta que poiden' ma fecit 1º ut ti paoz
ei3 videret fimil resurrectoz spectaret 2º ut xpc pciens
r pdicens passioz sua volutarie videre pati & no mopinate
ul coacte 3º qr maioribz maiora st reuelanda 4º qr discipli
pdicaturi debebant pdicare se pdicare volut eis secreta sua re
uelare 6º admiriedo qr volentes ire adeternam sua pnte ul ad
religioz xpc pfectoz vite no omibz s3 paucis dnt sic reuelac
ne appetitu i anio glie metam instigat vn b jero Si videris
prez tuu an te pstratu & mrez ostia mranta calcato patre
& relicta mre scaud fuge ad vexillu crucis sc em dom
pontes pietas est mdeu pn stidere qr ds sue passioe mi
sterium qnqn bz obscuris vbis pdixit po pz qfessione
petri qui qfitebat xpm esse filiu dei vivi ut pz mt xvj 2º
pz transfiguracoz ei3 i monte thabor de hoc mt xvij 3º post
lunatici sanacoz ut ibid mt xvij 4º cu esset in loco qprea
nitate in qua passurus erat ut in pposito 5º qpria die ei3
pao s ut mt xxvj sucit qr pz biduu pasca fiet Et id sepius
repetiit ut tenaci memoria teneas eius paz xm in canticis
pone me ut signaculum sup cor tuu Et sic pdicit pl'or
qr debes eis amari paoz cordi mo i pme & spaz qtinue
uoluere qr nm meritu cuius acqri' nc petor remissio aque
pdona' qr indeuota recordatur passione xpi Et dic quot
gnibz passionu xpc fuit passus Dr sicud hec cotidie sub
tende om gen qr quadrup' gne fz illusioe flagellacoe
qspucoe & occisioe vn b bnh sic mgis hew face bmi liber
tas captivos tradit' gla angelor illudit' dns vniusor
flagellatr' speculum sine macla & cayda lucis eterne con
spuitur & vita hoim occidit' Et 2 quot mois xpc fuit passus
illusioe dcm qr quao' mois po quo ad eius sapiaz vn
luce xxiij dr agustri potifices illudebat ei & velabant
facie ei3 & percucientes dixert pphetiza nob xpe quis est
qui te pcussit 2º illuserit eu quo ad eius i nocentia & man
suetudinez luce xxiij Sprevit aut illu herodes cu exercitu suo
& illusit eu indutu veste alba 3º fuit illusus quo ad regiad
ei3 dignitate cu induebat veste purpura et coronabatur
corona spinea & data fuit sibi arundo i dextera eius & genu
flexo an eu dixert aue rex iudeor 4º illusus fuit quo ad
ei3 potestatem mt xxvij spe pendente i cruce pncipes sacer
dotu cu scribis & senioribz dixert alios salvos fecit seipm
salvu face nescit sz dic qt mois flagellacoes fuit passus
Dr qr quao' mois primo cordialib de timore mortis ad

fuga ac p̄secucōe discipulor / 2° clamorib⁹ dicētiū crucifige cru
cifige eū / 3° in diuris p̄secucōib⁹ sue passionib⁹ mt̄ ꝓꝑiū
colaphys eū cedebat ꝛ palmas ī faciē ei⁹ dederūt / quāto
fuit flagellat⁹ toto corꝭ crebris v̄berib⁹ Joh̄ xix° tūc app
hendens pilat⁹ ihm̄ flagellauit eū et̄ et̄ ꝯpuebat eum
dr̄ ꝑphēta posuerūt me tābn̄ oīatoꝛ sibi et ꝙ fuit occisꝰ pꝫ
Joh̄ xix° vbi dr̄ suscepert aūt ihm ꝛ deduxerūt ꝛ baiulās
sibi crucē exiuit in locū caluarie vbi crucifixerūt eū ꝫ dic
citr̄ ihr̄ illa fuit passus ī ierozolima eo ꝙ ierozolīa f. tu
toci⁹ terre ꝓmissionis ē sita ī alto loco et prius dicebatur
Jebus ꝛ postea dc̄a est zolomia a salomōe ꝛ p̄ea ꝑ ꝯpoiacōne
dc̄a est iherozolima et io ibi ī ꝑ alto ꝛ apto voluit pati
ꝛ aduersariū suū sc̄z dyabl̄m publice vincē ꝫ d. c̄a h. q° dr̄
iulra erat asten vero ꝛ con o. que fuerūt que debebat ꝯsūai
ī ierozolia vnr̄ ꝙ coopante sc̄e tn̄ꝭ ꝓuiden̄ filij obediēn
dyab̄li malicia / iude auaricia / iudeoꝛ inuidia / gentilium
seuicia ꝭ ꝯsūari debebat omia quo ad incarnacōꝫ ꝙ ad
miracloꝛ opacōꝫ / quo ad doctrine tradicōꝫ / quo ad martis
passiōꝫ ꝛ ꝑpi resurrecōꝫ que sc̄pta erāt ꝑ ꝑphas cū ist
q̄ue ꝙ in aptis locucōib⁹ ꝑ ꝑ misiacōꝫ ꝑ̄c̄ / sic sc̄ dr̄ ī ceptu
et ipi nichil hoꝛ intellexerūt dicēs quāe discipli passioꝭ
ꝑmoꝫ totiēs eis replicatū nō valuerūt intellige cū tn̄ vidi
eū intellexerūt ꝯfigā vt pꝫ Joh̄ xij qn̄ dixit ꝑpi eū qo
altat⁹ fuero omia traha ad meipm̄ et statī tradert vide
nos colegē audiui⁹ ꝙ x° manꝫ ī ētm̄ ihc po ī ūr ꝙ illū in
tellexī magr̄ dilecō ipis discipulis abscondebat na ipi erant
ꝙ insensibiles r̄° om̄ illoꝛ que audiuerūt ꝑpo esse ꝯtria
vn vitā ꝑpi sume desiderabat et io ip̄i morte nllo°
audire volebat / 2° dr̄ ꝙ discipuli nō ꝑm̄ ꝑpm̄ sciebat
esse hoīeꝫ ī mortalē ꝫ et vm̄ deū ꝛ oīpotentē cui nemo
resistē posset ꝛ o illatēs eū moi putabat / 3° dr̄ ꝙ qñcūq;
discipuli de sua passiōe ipm̄ loqui audiebat hoc ꝯs para
bolice dcm̄ esse putabat ꝛ c ꝙ ꝙ de passiōe sua dixit
credebat mistice debē intelligi / iudei aūt ꝙ ī mortem
ei⁹ ꝯspiraueūt ꝛ ḡo ꝙ ꝙ de ei⁹ passiōe dixisset stati
ipi intellexisset hoc ꝯquo toto corde meditabat vn
ipi eū dignū morte inuenirēt ꝛ ḡo sic illud qd̄ aūt
fidelib⁹ abscondit hoc infidelib⁹ inuidia prodit sequit̄
sc̄m est aūt vobi est sc̄ā ꝑ / in qua ondr̄ ꝯ huane illu
minacōis misteriu vt cecitas discipuloꝛ nō potencia

capē vbu salvatoris ostendit amabil' vbi sciēm qz iericho ē q̄
civitas vbi latrones latitabant et viatores spoliabant et trunca
bant que corruit contra filios isrl' vt hēc josue vi et postea redifi
cata est ad hanc civitatē dnūs appropinquabat vt latrones quereret
et sicud primo x° et marci x° dnūs nō accessit iericho sed
recessit et ideo exposito ista sic cū appropinqᷓret et cū adhuc distaret
ab iericho et sciēm qz iericho interpretatur luna que pati de
fectū in et mortalitatis ad quā xpc appropinquavit et ascendit post
ad celum id est ad statū sue felicitatis et pacis vocatur etiam iericho
alio nōie civitas palmarum qz ibi multe palme crescebant se
cecus quidam sedebat iuxta viam matheus dicit qz erant duo ceci
quō ergo hoc ē verum qz hic dicit cecus quidam videtur aliquibus qz in
miraculum hoc fuit factum semel cum dnūs egrediebatur civitate et
tunc duo ceci fuerunt illuminati ut dicit matheus / 2° cum ingrederetur
civitatem et tunc fuit vnus cecus illuminatus vt dicit hic lucas et hoc
fuit factum ideo ut designaretur qz corpus xpi de mundo per passionem
fuit omnibus efficacius qz accessus eius ad mundum per incarnacionem
alii tamen dicunt aliter qz quamvis dicatur essent duo ceci tamen vnus
erat famosior et magis importune clamabat post ihm et
ergo lucas hic tantum de illo facit mencionem et sciēm qz solitarie
hic tangitur quadruplex hominis miseria prima ē cecitas ignorancie
vnde dicit quis cecus nisi servus meus / 2ª est cecitas pigricie cum
dicitur sedebat vnde dicitur luce primo illuminare hiis que in tenebris
et in umbra mortis sedent / 3ª ē cecitas deviacionis culpe et
tangitur ibi secus viam vnde sapiencie v erravimus a via veritatis certa
ē mendicitas gracie vnde psalmista adiuva nos deus salutaris noster
qz pauperes facti sumus nimis Sed dicit quare ihc cecum in via cura
bat Respondeo qz ideo ne incessus eius esset inutilis in via vnde dicitur
in hoc nobis documentum vt omnibus horis semper proficiamus in omnibus
et vt nichil sit in nobis ociosum Sed dicit quare ihu transeunte per
viam cecus clamabat ihu fili david dicendum qz vocavit eum
ihc id est salvator quod nō queat sibi tunc officium et vocavit
eum filium david commemorando genus eius et dignitatem qz credidit
eum esse xpm per prophetas promissum et constabat iudeis qz ille
erat nasciturus de prole david Sed dicitur cum hoc quod dicitur et in
pibat et quare turba increpabat cecum sibi dicendum primo qz forte ideo qz
per clamorem eius turba ab audicione doctrine xpi impediebatur
Sed hylarius dicit qz increpabat eum ut taceret ideo qz acerbe
eum audierit esse filium david qz multi de turba hoc negabat
alii dicunt qz ideo ne xpc in suis miraculis glorificaretur Sed jo
crisostimus dicit qz statum hominis de turba indignum reputabat vt xpm

paupes magistratet est enim consuetudo superbor quod cum indigne
audiunt salutaciones pauper ipse vero cecus multo magis clama-
vit non timens quod remarcpacoz alior impediret quidicio et ecia ceciu
dico Crisostomo vero pz quod vtile est periculu divino predicare deponere
Sz d. tertie permittit ille cecus hic ihesum et secundum repetit fili david
vtpz miraculum verum quod permisit apostolus humilitate ihesum et hic fili da-
vid repetit reducens ad memoriam quomodo eius dignitate vt sic
caperet eius benivolenciam et vt exemplo pij patris sui filius pro
vocaret ipsum ad miseracionem dicit cum tu qui de stirpe david venisti
desinit patris imitatur iniud vt hominibus misereris miserere mei
ceci et mendici vero sequitur quid vis tibi faciam vbi dicit quere dominus
interrogat cecum ac si nesciat quid velit facere verum quod dominus
interrogaverit cognicionem ceci quod mens peticiones apud
non interrogavit cognicionem ceci quod mens peticiones apud
deum sit secundum apostolus quod ad causam dominus hoc fecit prima secundum hylarium
est vt astantes scirent quod pecuniam non petebat sed divina maior
2a secundum crisostomum est vt cum cecum ipsum conferri videretis magis
ostenderet qui ipsum tantum hominem esse putabat et non deum 3a
secundum bedam est vt rogaretur et vt mater eorum excitaret
cor dicit non sanis in vitiis sed voluntariis 4a ea secundum glosam ordinaria
est vt credas non si potente posse salvare dixit ergo ille
quid vis tibi faciam quasi dicit pete secure quod parata sum dare quod
petis et sic petivit domine vt videam dicens quere cecus hic non dixit
fili david sicud prius sed dixit domine verum quod ille secundum quod filius
david potuit misereri sed non sanare ille ergo ut dominus et vt
filius dei potuit sanare ergo dixit domine vt videam et hec pt
mistice intelligi potest sic vt videam sed oculo corporali te qui
tanta beneficia michi ingrato contulisti qui fugiente te sic
clamavit sustinuisti et revertente te clementer suscepisti 2o
vt videam vtroque oculo me quod sum miserabilis ad dolendum de
amissis quod fui in mundo ad corrigendum me de commissis offici
delicta in futuris ad erubescendum de perpetratis 3o vt videam
sed speratis que de te locuntur et per quas electi ad paradisum dedu-
cuntur 4o sic vt videam sed creaturas que fideliter tibi obediunt
velociter mi? desiant inclyper parte pare sunt 5o vt vi-
deam infernii supplicia que sunt intollerabilia sensui et hor-
ribilia intuitu et interminabilia sustentu 6o sic vt videam
sed paradisi gaudia que sunt incomprehensibilia gustatu sensualia
sensu et delectabilia meditatu sed ille dixit sed vero
efficacia quo actu et bono firmavit respice quod sic vt doleas
quod futurum sit vt timeas qualem offendisti vt compauescas
offendere respice quam cito iniuriam invenisti vt gaudeas quam

fides tua qua i deu credis et diligis et p[re]dicatori operans
salvum te fecit corpali illustrando et mētli illumiando ultio se[quitu]r
mistico intellectu istius 2e p[ar]tis q[uo] cogno p[re]nothio intelligitur
lux vt dcm est sic p[er] hoc cecus ... cor ... ista le
sim cui deus appropinquat qn p[ec]c[at]a sua p[re]meditante mente
... mediat lice at mens ceca ... sedebat
p[er] infirmitate et i[n]co[n]stancia secus via p[er]malicia et mendicat
temporale ... que tham ... audit qn innuisa
dei opa ... et ipa interrogat qn ... creat creatore
ipam investigat que ihm nazarenum transire dicat quido
quels creata bonitate et ... dei taure cordis clamat
qn ... opibus recognoscens
... veniam postulat et ihm ... invocat qn salute
mentis desiderat filium at david eu vocat qn eis po...
desideat david ... forti ... ania at postulat
qn se indigni ... turba at ipam ... quido
... vita sua et ... mundi ei in
... nichilominus reclamando ...
qn videlicet toto corde ad deu diligendo anhelat ... at
stat qn ... et iubet illa mente ... duci
qn ... ea ... allicit ... sibi fieri velit
interrogat qn eius desiderium ... irritat ... illa
mente visu postulat qn ... deu vide desiderat et
... visu ... incipit qn ... bona opa ... decorancia
... deu at se qn ... voluntate ... obedit et ...
magnificat qn ipa mente ... omne at plebs ...
laudat qn ... alle
sat que sine fine vide desiderat et se ductus e ...

Illud ewangelium habetur Mt quarto c. et ondit mattheus in eo veritatem di-
vine et humane nature fuisse in christo quod declarat quod a diabolo tem-
tacione et sanctorum angelorum ministracione. Et dividitur in tres partes. Primo
tres temptaciones quibus dyabolus christum temptavit secundum tria peccata
hominum videlicet in gula vana gloria et avaricia. 2a ibi tunc assumpsit eum
3a ibi iterum assumpsit eum. Unde circa istud ewangelium primo dicitur quare solum
legitur in principio quadragesime. Dicitur quod ideo quia tempus quadragesimale est tempus pugne quo
homo contra desideria carnis pugnat contra delectaciones mundi et
temptaciones dyaboli cum devota oracione abstinencia et elemosinarum largitione
Et quia in eodem tempore christianum oportet sic certare illa ideo hoc in ecclesia legitur
primo ewangelium in quo agitur de christi abstinencia oracione et devota con-
templacione ne christiani pusillanimes efficiantur sed magis quod christi
contra temptaciones dyaboli confortentur. Unde dicitur ductus est Ihesus non violenter
sed spontanee. Secundum dicitur unde Ihesus sit ductus. Dicendum quod ductus est a spiritu
sancto quia christi humanitas erat instrumentum mentis quo omnia agenda
movebatur affectu spiritus sancti. Unde hoc spiritu motus fuit in desertum
aptum oracioni et ieiunio et deserto spiritu dicitur psalmista Spiritus tuus bonus
deducet me in terram rectam. Et secundum expositorem statim post baptismum
fuit ductus quia fuit baptizatus a Iohanne baptista in Iordane ad denun-
ciandum quod illi qui sunt spiritu dei non debent sedere ociosi sed ipse spiritus
sanctus qui in ipsis est urget eos ad aliqua magna opera aggrediende
cum dyabolo ad gloriam omnia deo etc. Tercio quare Ihesus ductus est in desertum
sed ut ibi pro nobis oracione offerret spiritum deo patri. Et quia desertum
erat locus aptior ad orandum nam invenit solitarium quem primo
temptavit Genesis 3 etc. Et quia in deserto dictum potuit facere penitenciam
quia habuit ibi durum lectum pro lecto, celum pro tecto, sibi caruit omni
humano solacio et nutrimentali cibo. Secundum dicitur de illo deserto in quo
cohortacione spiritus sancti fuit ductus ubi fuit dicitur secundum scolasticam
hystoriam quia illud desertum est inter Ierusalem et Iericho in quo secundum quod
homo descendens ab Ierusalem in Iericho incidebat in latrones ut dicitur
Luce 10 et ergo etiam locus sanguinis vocabatur propter effusionem sanguinis
qua ibi latrones faciebant unde sic ut temptaretur a dyabolo de
gloria cui celata fuit divina potestas. Secundum dicitur quis fuit iste dyabolus
temptans christum. Dicitur quod fuit sathanas scilicet lucifer princeps de-
moniorum qui etiam temptavit adam et evam in paradiso et vicit ergo
et ideo christum voluit temptare ab eo ut hominem in temptacione vinceret
a quo adam et eva fuerunt victi. Secundum dicitur in qua forma temptavit
eum. Ibi dicitur quod in forma humana quia christus venit redimere naturam humanam
super quam dyabolus videbatur habere magnam potestatem et ergo iste
dyabolus accepit ad eum in forma viri habentis barbam prolixam
more iudeorum et vultum dimissum ad terram et habitum religiosum

p̄cedebat cum s̄ctate magna cotid̄ ⁊ i m̄o loquendi p̄dencia
⁊ videbāt qͥ venisset ad visitandū ⁊ ↄsoland̄ ip̄m qui ↄ̄ṡuet̄
sunt familiarit̄ facie macilentā ⁊ ↄ̄plona debilis s̄ȝ dubitā
quare dyab̄lꝰ voluit ip̄m temptare R̄n̄ q̄ dyab̄lꝰ sciuit ↄ̄scriptus
q̄ futurꝰ erat verꝰ deꝰ ⁊ verꝰ h̄o vn̄ ysaie nono d̄r puulꝰ
natꝰ ē nobis ecce vā eiꝰ h̄uanitas ⁊ vocabit̄ nomē eiꝰ
emanuel ecce manifesta diuinitas s̄c sciuit texꝰ mutat̄ eiꝰ
esse ↄ̄pletū p̄ ebd̄ p̄ ebdomedas danielis de quo p̄nt̄ in
eccl̄ꝰ quare d̄r ↄ̄e aduēt dn̄i s̄c ẋp̄r trāslacōē regni iudeoꝝ
ad regem alienigena s̄m ↄ̄ṗhecia iacob p̄riarche de iuda
filio suo gen̄ xlix eccl̄i filiū dei ip̄m suspicatꝰ s̄ȝ ex
s̄ctate vite eiꝰ ↄ̄tinuatē t̄p̄is ex demonstracōē iohānis
dicentis ecce agnꝰ dei ex testificacōē p̄ris i baptismate
qui dixit hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ ex descensiōe sp̄s s̄ci sup̄
eū i sp̄e colūbe ex ieiuniō xl dieꝝ ⁊ noctiū s̄ȝ p̄mod̄
videns eū esurire ip̄m esse filiū dei dubitauit q̄ n̄ credidit
filiū dei posse esurire volens g̊ ↄ̄perire an esset filiꝰ dei
vel purꝰ h̄o incepit ip̄m temptare t̄bus temptacōib; quib; si vincē
certū esset signū q̄ esset purꝰ h̄o q̄ inductꝰ esset i p̄cām et
ecōūtā sc̄z si nō posset vinci sciret q̄ filiꝰ dei vidē̄ et esset
s̄c dn̄i quare ip̄e voluit temptari R̄n̄ q̄ t̄bꝰ de causis p̄o vt se
latēt ↄ̄sola̅ dicit ne intemptacōē p̄mi hoīs ↄ̄ ⁊ ↄ̄firmaret q̄
dn̄i homo temptatꝰ ẋp̄ıꝰ h̄oc nō mīꝰ aperto m̄dat ⁊ n̄ mīꝰ
dei filiacōē est dignꝰ nō mīꝰ etiā est p̄nū s̄co p̄cl̄ꝰ n̄ mīꝰ
ↄ̄pona sua ē deo acceptꝰ ut s̄tatim fuit baptꝰ ⁊ ap̄re filiꝰ
vocatꝰ xl q̄ dieb; ⁊ noctib; ieiunando fuit temptatꝰ 2o vt
fuit temptat̄ vt nos de pugna sp̄uali redderet ↄ̄dos nā s̄m
p̄bēr: s̄uꝰ nō est maior dn̄o suo si ergo ⁊ dn̄s temptatꝰ ē
mīto ⁊ s̄uꝰ temptabit̄ 3o voluit temptari ut t̄bulat ⁊ tētat
p̄bet se ↄ̄pati vn̄ ap̄lꝰ ad hebreos 4o d̄r nō h̄emꝰ pontificē
qui nō possit ↄ̄pati i firmitatib; n̄ris s̄c et cū s̄c quia d̄r
vbi dn̄i quare ip̄e t̄m ⁊ nō vltra ieiunauit R̄n̄ quo vt v̄ta
sue diuinitat̄ celaret dyab̄lo q̄ moyses vt p̄z exodi xxxiiii et
helias ut p̄z 3o reg̊ xix ieiunauerit eciā xl dieb; s̄c et
ip̄e fecit vt illo ieiuniō nobis eōm̄ daret ut i chōat per
bapm̄ nouā vitā s̄c d̄r offerre deo p̄ ieiuniū et oro⁴ ⁊
p̄cea esuriit in quo veritatē h̄uane nē īnsē ondit ⁊ occasiōē
temptaciū dedit vt ip̄e t̄m ieiunauit nō t̄p̄ indigens s̄ȝ nos
instrueret ⁊ nō vltra ne ip̄e i firmor aliꝭ putaret̄ n̄ eciā
vltra xl vt dyab̄lo teneret i suspēso et s̄edit̄ vltra et xl
noctib; ne ip̄e i nocte comedisse crederēt s̄ȝ dn̄i eciā licꝫ

quare nos non ieiunamus eo tempore quo xpistus ieiunauit Ratio prima quia
si cum xpisto volumus resurgere tunc sicut ipse in memoria eius resur-
rectionis passus fuit ita nos in memoria eius post pascha affligamur 2o ut
ymitemur filios israhel de egypto exeuntes et redeuntes de cap-
tiuitate babilonica ut patet in epistola scripta tunc pascha domini
celebrauerunt sic nos exeuntes per ieiunium de egypto huius mundi co
reparacionis celebramus pascha 3o eciam ita statuit ut per ieiunium
et orationes quieciores dispositi corpus domini in die sancto digne sumamus
recipiunt 4o ut illo vidi tempore quo herbe et arbores pullulare
et germinare incipiunt in corpore per ieiunium et abstinenciam castigant
se Et accedens temptator dyabolus quia dyabolus xpistum post in gula tem-
tauit cum dixit dic ut lapides isti panes fiant Ratio quia dy-
abolus per illa temptacionem primos parentes vicit in paradiso et ergo
ordinatum adeo fuit ut post in illa temptacione vinceret alii dicunt
quod cum temptator dyabolus accessit adeum vidit ipsum famelicum in vultu
macilentum credens quod quod homo multum cibo indiget et dixit
adeum in hoc deserto panes hic non possunt fieri sicut sunt multi lapides
si ergo es filius dei naturalis et per graciam sibi in potestate equalis dic ut
lapides isti fiant panes et comedas et tuam naturam debilem confor-
tes Cogitabat enim dyabolus intra se si lapides in panes conuerte-
re non potest tunc homo purus est si autem potest hoc facere tunc est messias et
filius dei de quo locuntur scripture Sed dicit quare xpistus hoc non fecit cum
non fuit nimium et hoc indigerit comedere panem non erat proinde
domini quod licet hoc sit verum tamen talis suggestio dyaboli in la fuit
nam per illud miraculum cognouisset dyabolus si filius dei fuisset et
sic eius passionem impediuisset et generis humani redemptionem Et si de
lapidibus panem fecisset ipsum ad aui(di)tatem comedendi forte
instigasset quod bonum non fuisset Sed cum hic dixit verbi diu
quare xpistus dyabolo tam benigne respondebat cum tamen dyabolus
ipsum maliciose temptabat Ratio quia ideo ut melior nobis daret
exemplum non reddendi malum pro malo et magis malum pro bono
nam quamuis xpistus temptatorem suum in abyssum dimittere poterat tamen
sua potestas in hoc non ostendit verum non repellebat ipsum per uba
iniuriosa uel per minaciones pene uel eciam per potestatem repulsionis sed
respondebat ei dulciter et sapienter non manifestando se dicens
scriptum est scilicet deutronomii viii non in solo pane scilicet corporali viuit
homo quasi dicat licet esuriam tamen deus potest adiuuante sine pane
saciare Vel sic secundum quod illa auctoritas dicitur multipliciter primo sic non in solo
pane corporali viuit homo qui est xpistus sed eciam verbo eterno
quod est xpisto vnitum et hec sentencia dyabolus non intellexit 2o
sic non in solo pane corporali viuit homo naturalis vita naturali

sed etiam verbo dei ut patet de moyse qui propter sermones dei quos
audivit xl diebus et xl noctibus mansit sine cibo etiam verbo dei
homo vivit spiritualiter propter eius influxum et cibatur perfectum diiusticiorum
defensa providum in fortiorum consortium patria coniusticiorum et tandem
cum christo in tabernaculum dei introducitur secundum tunc assumpsit eum dyabolus
ubi est 2a pars in qua ponitur 2a temptacio que erat de superbia vana eum
cum propter dyabolo sic dubiose videbatur quod non poterat scire an esset
vere filius dei cogitavit intra se ego volo temptare de vana gloria
de qua 2o loco temptavi eum quia iste homo fuit esse vel scit ad vim
si non vincatur vicio gule saepe tamen vincitur vicio vane glorie unde
tunc assumpsit eum dyabolus Sed quomodo dyabolus eum assumpsit sibi quidam
dicunt quod assumpsit eum corporaliter et portavit eum in brachiis suis
ducendo eum facere si voluerit et hoc ideo ut cerebro gereret
vanam gloriam quod eum sic volare viderent homines videntes Sed si sic
tunc tali ductu fecit se hominibus visibilem quod tamen dyabolus hoc ignorabat
et ideo qui potuit se ambiris dyabolo secundum amilitibus fulata
cristi a dyabolo in ipsa fuit est assumpta alii dicunt quod dyabolus eum
assumpsit in admonendo eum duxit eum sic dicendo sibi tu debilis
es et non bene stas in deserto appone te secundum me et eamus in sanctam
civitatem et si dyabolus primum sic assumpsit illius eum non fuit ibi
utilitatem domini sed superbia dyaboli qui voluntatem suam putat esse
veritatem Tercii sic intelligunt assumpsit eum dyabolus scilicet pedetentim
imitatum fecit ibi assumptos eum ut assumpsit ihesus petrum iaco
bum et andream et et sanctam civitatem hic intra iherusalem que dicebatur
sancta propter templum et divinum cultum ibidem solummodo deo exhibebatur
nec tamen lege erat licitum alibi deo sacrificare et dicit sanctam urbem
respectu aliarum civitatum in quibus ydola colebant Et dicit quod in
pinnaculum templi de quo sciendum quod pinnaculum dicitur a pinna
quod est summitas edificii quod est desuper planum et ibi doctores
stabant palestiorum sollicitudo sciendum quod ibi deambulatoria fuerunt
circa templum in templo quorum infimum vel cubitum erat altum ubi sa
cerdotes docebant secundum ascendum distabat hoc cubitum altum
supremum vero distabat viginti cubitis et forte statuit eum super
deambulatorium infimum ubi erant sedes doctorum et erat planum
ita ut ibi homines libere possent ambulare unde murus per ambitum
ne homines esset ruine Sed cur dyabolus ibi statuit eum ibi responsio quia
credidit eum ibi posse vincere ubi multorum doctorum vane glorie
vicerat vel ideo quia putavit eum pocius ibi volando suam lesione
descendere si filius dei esset et quod dixit si filius dei es et
quod hoc inducere quia vero missio angelorum potest sic quod illud
miraculum hic quia noluisti miraculum facere in deserto et ubi faceres
quia ibi non erat populus et sufficit quod pocius apparere an dominus facere

tempori ipsi ut inde deus posset honorari unde provocando ipsum
ad miraculum faciendum allegabat illud psalmi nonagesimi Quoniam angelis
suis mandavit de te etc. Et dicitur Exodi xxiii ecce ego mitto
angelum meum qui precedat te et custodiat te. Et psalmista premit
tet angelos domini in circuitu timentium eum et eripiat te ne forte of
fendas ad lapidem pedem tuum id est periculis proteget te scilicet
quantum corporis. Sed dicendum quod cum ipse a diabolo sit ad miraculum se protec
promisit ad instanciam diaboli descendere noluit Ratio quia nobis
exhibuit exemplum ut si quis ad viam veritatis nos impediunt ascendere
illi obtemperare debemus et si quis destitutio alterius ad prima vitiorum
et erroris eorum seducere illum minime audiamus Sed dicit illi ihesus
verbi pro responsione adductam scripturam pro diabolo sic inductum unde dicit
rursum scriptum est scilicet Deuteronomii vi et non temptabis dominum deum
etc. Ex quo apparet quod tu sis temptator quia suades quod deum temptem
quod est contra scripturam unde ipse videbat sibi diabolo prescriptum
quia quidam illa scriptura allegata quod prescriptum diabolus
voluit eum inducere ad perpetrandum mali sic ipse prescripturam
voluit ostendere ipsum male dixisse. Sed dicendum magis per illa scriptura
allegatam scilicet non temptabis dominum deum tuum diabolus intellexit
quod ipse fuit dominus deus Ratio quia non est hoc. Ideo quia predicta scriptura
duplicem habet sensum. Unus est non temptabis id est non temptabis me dominum
deum tuum et illum sensum diabolus non intellexit. Alius sensus est ab
solutus seu absolutus scilicet non temptabis dominum deum tuum id est eius
veritatem bonitatem potestatem explorando hoc enim est peccatum nisi
fiat notabiliter ad utilitatem aliquam quod non apparet in proposito
Sed dicit ipse cum ego habeo consilium humanum et possum gradus preterire
descendere et quia illud quod malum est mecum suadeas patet quod tu sis
temptator et per istam suggestionem illud suggeris patet. Et quod
dicitur quod temptare deum nichil aliud est nisi quod aliquis se exponit
destitutus quod absque inevitabili necessitate et ideo portavit sic
igitur tercia temptacio illicita possibile tamen Sed ihesus assumpsit
Hic est tercia pars in qua agitur de tercia temptacione salvatoris et fuit
de concupiscencia oculorum sive avaricia nam cum diabolus primis
duabus temptacionibus videt se victum temptabat de tercia temptacione
scilicet de avaricia nam hoc est proprium casus demonis quod de quo semel
est victus amplius in illas temptaciones illum quem vicerat non temptat
sed de alia precurrit unde dicitur iterum assumpsit eum etc. Primum alii
quos assumpsit eum visibiliter ducendo in humeris suis in vertice
montis excelsi tamen vellet eum debuisse consolari Sed quis
fuit iste mons scilicet an mons libani aut mons thabor

vel forte mons caspinus non bene stat sed secundum glosam annexam
scolastice hystorie in 2° miliario fuit quarentena circa galileam
sub qua quarentena fuit rivus que sanavit elizeus vt habetur
quarto regum quarto de isto monte apparet quod dixerat diabolus
in corde suo sedem meam in monte in lateribus aquilonis ascendam
super altitudinem nubium et similis ero altissimo ysaie xiiii vnde assumpsit
eum in excelsum montem et ostendit ei omnia regna Sed dicitur an hec
ostensio fuit secundum visum vel secundum auditum Ewangelista videtur quod secundum
auditum ita quod diceret sibi ecce michi parte est hec regnum scilicet romanum
et michi est aliud regnum scilicet persarum dicendo sibi eorum statum et
gloriam eorum quantum ad divicias delicias et honores Alii dicunt
quod illa ostensio fuit facta secundum visum sic quod ad sensum formavit
aliqua species aereas regnorum singulorum pulchritudine corporale
vel fantastica vel depingendo in terra statum sicut mathematici
Sed dicit anticristus potuit dare regna mundi vnde solitus
quamvis diceret quod diabolus esset dominus istorum inferiorum sed factor
et creator eorum factor est secundum vt patet genesis primo dicitur enim in psalmo
domini est terra et plenitudo eius domini est quod ista inferiora non sunt
sua dyaboli nec sunt terreni post quam secundum adorare vel negare facere per
eos multos decepit Tunc dominus dicit quod dyabolus hoc mendacia
quod mendax est et pater mendacii ut patet iohannis viii vnde quamque
mendacia aspiciens et non corrigit sed sepius est quod est filius dyaboli
Tunc dixit ei ihesus vade post me sathana Sed contra post hec temptavit
temptatorem quod sepius non fecit Dicitur quod in secundo respondendo quod homo
Sed apparet in iniurias proprias sed in illorum tollerare iniuria michi
vnde cum ipse primo et 2° temptatus fuisset ad modum iusti in iniuria
michi remansit et animo iusticia temptatoris quod iniuria dicit in sua
sed deo quam dyabolus sibi assumpsit honorem dei dicens si procidens
sed adorare adoraveris me adoraciones latrie nichil soli
deo debebatur in reverencia eorum vide dominus hoc vnde qui adulterat
dyabolicum eum in vitavit propterea quod dicit vade sathana
in iniuriam dei et omnis honoris recede a me absque ullo dubio
dubio remanendo penam tue blasphemie sustinendo non me
nec aliquem decetero vsque ad finem mundi temptando sed in inferno
permanendo vsque ad adventum antichristi in quo solvetur
iste lucifer qui primo homines temptando et temptando statuit sed
propter mutacionem eum temptavit dicens ei scriptum est scilicet deutronomio
vi non temptabis dominum deum tuum qui te creavit qui te iustificat
et salvabit verificavit adorabis scilicet adoraciones latrie illi soli
scilicet creatori et non creature sine ea corpore quod sepius sive non
ad illud sed actuali voluntate vnde scribitur in psalmo bonorum

meor no egres tunc dyab(olu)s sic confusus i testimonio sacre scripture
reliquit eu devicto no tetancto s(ed) (et) ecce angeli accesserunt
vbi d(icitu)r q(uar)e angeli reliq(ue)rit d(omi)n(u)m ante tp(us) temptationis q(uod) hoc fuit f(a)c(tu)m
p(ro)pt(er) tria vt diuinitas ei(us) dyab(o)lo magis latuit 2o vt dyab(olus)
locu te(m)ptandi q(u)ocu(n)q(ue) h(ab)ere(t) 3o vt victoria xp(ist)i excellenc(ior)
appareret cu ip(s)e sol(u)s ip(su)m vinceret ma s(ecundu)m exposit(ione)m angel(us)
bon(us) a(d)q(ue) i(n)visibile se reddit angelo malo vt det licenciam
te(m)ptandi s(ecundu)m s(uam) (et) (com)petentes te(m)ptacio(n)e(s) (con)su (et) aduentu Si a(ute)m h(oc)
vincat dyab(olu)s (con)fusus recedit (et) angel(us) bo(nu)s accedendo ministrat
ei O(ccasio)ne q(uar)e angeli ministrabant xp(ist)o (et) in quib(us) d(ici)t(u)r a(utem) p(ri)m(o)
q(uo)d no ministrabant ei p(ro)pt(er) neccitate ip(s)o(rum) ip(s)i(us) s(ed) p(ro)pt(er) honore
(et) p(ro)tate eius 2o s(ecundu)m ex(positione)m q(uo)d sic no possu(n)t bene
i(n) quib(us) ministrabat ei s(ed) ad s(a)nac(i)o(n)es i(n)fi(r)mitatu(m) a(d) a(u)ctori(ta)te(m)
d(ic)ere aut ad effugac(i)o(n)e(m) demonu(m) que omnia p(er) a(n)gelos fecit
vn(de) collig(itu)r (con)fi(r)me evangelij q(uo)d i(n) tagone celi hom(in)e devi
cto dyabolo angeli nobis (con)gaudentes accedu(n)t ut e(ni)m custo
dia angelor(um) mag(is) i(n) nobis crescit officiu(m) q(uo)d s(e)ntit q(uar)e (et)
caritatis augmentu(m) (et)c s(ed) ad egressus ih(esu)s recessit (et)c

Illud exi(vi)t s(e)c(un)d(u)m m(arcum) pu plene et s(e)c(un)d(u)m (matheum) mat(ris) vn(de) et d(icit)
ex(...) s(e)c(un)d(u)m (matheum) mulieris gentilis tagi vocatio gentium
q(uo)d est mu(lier) eiu(s) qualis fides ore(tur) multa adeo in mat(theo)
i(n) (con)quisita et d(omi)n(u)m p(ro)ducas (et) p(ro)p(r)ia pos mulieris cananee
de p(ar)tib(us) p(ri)ma ordi(ne) apta xp(ist)i mis(...) ibi d(icitu)r illa venit
vn(de) d(icitu)r (et) (con)e egressus ih(esu)s s(ecundu)m q(uo)d ip(s)e reprobauit errore(m) p(ro)dor(um)
maxi(m)e ... discipulos xp(ist)i eo q(uo)d no lotis manib(us) manducaucant qua mirabilia audita redit eis ih(esu)s vos in
telligitis q(uo)d no(n) o(mn)e q(uo)d intrat os maculat animam

sed ea que procedunt de ore et de corde exeunt coinquinant hominem
ut patet in textu et ibi commentum Secundo illud textum scilicet egressus inde et
secessit in partes tyri et zydonis Nota quod remigium
quod tyrus et zydon fuerunt civitates gentilium quia tyrus fuit me
tropolis cananeorum et zydon terminus eorum Alii tamen dicunt quod fu
erunt due civitates in terra promissionis prope montem libanum Secundo
Et ecce mulier cananea ubi in persona mulieris prefigura fides gentium
et postea quando dicit mulier 2o ponit eius initium Secundo vere hec littera sit va
et videtur quod non quia marcus evangelista ex persona illud textum dicit hanc
mulierem venisse ad dominum in domo et marcus dicit eam post ipsum
ambulantem clamare ut patet in littera Nota quod utriusque evangelistarum
verum dicit nam in domo ubi erat dominus primo veniebat ad eum sicut dicit
marcus sed ibi non impetrato responso a domino domum egrediente de do
mo secuta est donec impetravit filie sue sanitatem et hoc dicit
hic matheus Secundo secundum quod per hanc mulierem designatur ecclesia sancta
que supplicat pro populis suis vel pro filia sua id est anima cuius que in
ecclesia corporibus actibus est mancipata propter quam sancta mater ecclesia sollicita
ta deum interpellit ut dum ipsa suis non vult studiis dedicari
magis adiutorium vere lucis implorando quatenus Secundo secundum sensum
tropologicum hec filia est cuius homo cuius consciencia vitiorum sordibus polluta
eius emendacionem apud conditorem deus debemus gemitus flagitare
lamentis Secundo Et accedentes discipuli ubi post cognitionem fidei mulieris
pro intercessionem apostolorum nam discipuli rogabant pro ea dominum Secundo
quare discipuli hoc fecerunt Nota quod fecerunt hoc in signo tunc
misericordia dei vel in plurimarum mulieris tamen cupientes vel fide
gentium in illa mulierem designatam futuram Secundo dum quare domina
tanta duricia isti mulieri ostendebat cum dicit in littera non sum missus
nisi ad oves Nota secundum Ieronimum ut eam nobis exemplum poneret quia faci
bat ea tria dictamina vel ut inde occasionem malignandi
auferret et eorum duricia traheret ad amorem evangelice
veritatis quosque quod ipsos tamen exaltavit et gentes vituperavit cum
dixit non sum missus nisi et cum dicit orate me prius sacramentum mei
adventus exemplum iudeis qui periret in proprio sua et tamen oportet me
adducere alias oves vel gentiles que per hanc mulierem sue
filia designantur et malignorum spiritus deceptionibus mancipati
Secundo At illa venit 2a pars illius evangelii in qua ponitur per
missionis qua concordia est mulieris devota oracio vel constancia
in ore oracionis humiliant se mulieres penetrant Secundo in qua ista
mulier sit laudanda cum evangelista dicat de ea quod adoravit eum
dicens domine adiuva me Nota quod in pluribus patribus laudanda est
ut hic colliga primo in ea laudatur fides quia firmiter credidit
posse salvari filiam suam nam infirmitatem filie sue reputavit

sua et panis sanacōz in magna fide dne ea met recomendat
cu dicit xpc o mlr magna est fides tua / 2o laudatur
i paciencia qua toties gtempta i paruis pseuerabat / 3o comendat
i ea humilitas qua se vo canibus & et catulis cōparabat et sic
mlr omnibus pposita est i exm qr si aliquibus viris proponent
i exm sci qui pcesserunt forsan excusarent se et dicerent non
possumus scos imitari qui tot donis spus sci fuerunt repleti et
eciam viri sci proponerent feis i exm fortasse excusarent se et di
cerent nos sumus fragiles viros no possumus imitari Abla
ta est igr excusacio tam viris q feis i ista muliere cananea
Si ergo hanc mulierem imitari i fidei firmitate / in paciencie
fortitudine et humilitatis puritate eius apud deum gra et in
oimbus exaudiri sit Cum tus ait vbi p excusacio salua
tois ne tenea exaudicione mulierem / et statim fidei circa mulieris
flectens istum ad exaudiendum Sed d q mlr hic pane filiorum
[illegible] q ipse mlr doctrina videorz q a ordine iuris et [illegible]
[illegible] q ipsi verbum dei et doctrina xpi et miracula fuit iudeis q
fuisset verbum dei et doctrina xpi et miracula fuit iudeis ge
tibus seu gentilibus qui erant dediti cultum ydolorz sed ca
nes vn gentiles an ausitorz dicebant canes vo sic i mu
dicie et ire ydolatre et eciam vo sceleratis certos et [illegible]
q hic distinguitur metaphorice panis et scripture triplex sc panis
seruorz panis filiorz et panis canum / seruorz panis e necessi
tatis siue necessitatis sustentacionis na dr in pverbiis Cum nimis
delicate nutrit seruum suum senciet ipsum contumacem panis filiorz
e fortis refectio tribulacionis et magna consolacio tribulatorz
dequo psalmista dicit parasti i cospectu meo mensam adversus eos
qui tribulant me Et item clamabis me pac lacrimarz et ego
eripiam eum et glorificabo eum panis autem filiorz tiore met
sed filiorz amore panis vo canum est consolacio mlorz vn in
psal conuiuans cum mle facerent dequo dr proverbiorz xi suauis
est homini panis mendacii canes autem hic specialiter pnt dici in
paciences et contra flagella dei murmurantes latrando contra
pcussorem lapidis sic eciam dne na et catelli dicit q intelligi
hic catellos tur ut iam visum est q gentiles vn hec gentilis
mlr dicta dixit iam spiritualiter se et humiliter intelligens videtur
insinuare ac si dicit scio me pane filiorz no meri nec inte
gros cape posse cibos nec digna esse sedere ad mensam cum
patre sed contenta sit i reliquiis catulorz ut per humilitatem micarz
veniat ad panis integri magnitudinem Sed d q hic p mensa
intelligitur tur q sacra scriptura de qua catuli n gustant q
pane filiorz edunt sed micas Et dr mensa dnorz i vocanorz
de quibus mensa scripture et miraculorz primo posita est cum dicit

mlr vtqz nos gentiles debem̃ ħre aliqua m̃ra sanitat̃ de
mensa dn̄oz de si vellet dicē ⁊ si nō vis facē nobis sicut
judeis fecisti vadā miracla ⁊ diuisa bn̄ficia fac salte tam̄
vm̄ ⁊ salua filia mea / ac si diceret sicut mica mīma ē
porcō ī pane sic te sanāe filia mea m̄m est ī tua oi
potēcia s̄ꝫ o mlr magna ē fides tua Glo͠d sūt fides h9
mlieris maior fide aploꝝ ꝫr q̄r dr̄ magna nō i᷒ aploꝝ
s̄ i᷒ tēptat̃ iudeoꝝ vn̄ q̄ magna sūt fides h9 mlieris
p3 q̃ vbo s̄c ⁊ corde q̄z nō fuit retardata a s̄uicē pe
tendi ꝑ xpi taciturnitate nec ꝑ xpi eis rrisioꝫ negatiua
nec ꝑ imperiu̅ adiuctu̅ respōsionē Et sic ihc̄ ml
ieris fides grem laudat̃ que modo ad ꝑdicatōs aploꝝ
ꝑstaꝫ sibi suisqꝫ obtinebat salute ⁊ s̄ꝫ erat ihc̄ eiicīs

dn̄ica in q̄dg dn̄ice quadrages̄me loq̃r de dyab̃. Jmp᷒ ondit
quō impugnet scōs nō dū possidet et h᷒ ondit̃ ī cra
teptacō dm̄ 2᷒ ondit quō s̄ꝑhciat dyab̃ ad eos q̃s
ia possidꝫ malen̄ vexant eos de igne in e ꝫ ag̃ gnn
pistē ꝯpūcō ul eq᷒ q̄ ḡo facē eꝫ ut ab ipo libēnt̃
de h᷒ ꝯ ꝑardebit dm̄ia 3᷒ nō ondit̃ s̄ ab eis dn̄io nō
fuit una ꝯ ꝑtiby q̄z stoꝫ libant q̄ te fuit eos mu
tos ad sibi pureād ꝯredr̃ clamēꝫ ꝯfessioꝫ q̄ fuit
ordy bn̄edca by ⁊ ꝑgtanby ꝑna sua ꝯfiri ꝯ᷒ quas
le͛ h᷒ cl̄ou m̄ de muto et s̄ ab eis dn̄io enafuit
quo melior ronaꝫ ad ipoꝫ ꝯtupaudū assumēs alios
septē ꝯ bud ꝑ᷒ clauista q̄ q̄d bire nō ꝑ dorniss
dyablos suos adire ⁊ sicud dr̄ glo. ꝑuisial q̄ spē
boꝫ dac̃ oratiby h᷒ q̄ dupcat sub sep̄ti malulo
bolint demirari bnd ḡ cat ihc̄ eiicēs de ut gn
ꝑdicatō nō ꝯsct meḡul nebat s̄ꝫ glo qḡa at
ꝑq dicido ordo pot ularbin dei ꝯ eop nl sap ꝗ
⁊ eop nl spō dei ꝯ bos ꝯfitē oros fey i᷒ dnt vo
h᷒ ḡ d de [illegible]

Illud ewangelium scribitur Luce xi° c° et etiam Matthei xii Et est materia eius
de quodam demoniaco et muto quem sanavit Christus ut inti-
matur quod tempore quadragesimali quod est tempus spiritualis medicine
quibus obsessi a peccatis et muti scilicet defectu confessionis remedium
debent admedicari anime et sibi defectum suum exponere ut sanitatem
divine gratie mereantur recipere. Et dividitur illud ewangelium in duas partes
principales. In prima ponitur miraculum Christi de eiectione demonii. In secunda
tangitur iudeorum mala interpretatio ibi quidam autem ex eis. Unde
circa primam partem notandum est quod quadam vice cum dominus predicasset
multo populo presentatus est ei unus homo obsessus a demonio et
ille pietate motus eiecit demonium a corpore hominis
Et dicit pro veritate eiecit demonium ab obsesso spiritu dei. Et
notandum quod eiectio demonium pertinet est spiritu dei sed corporalis
eiectio demones etc. convenit hominibus iam iusti viri sancti religiosi
suis precibus demones eiecerunt ut legitur de quodam sene in vitis
patrum quod dum obviavit sibi mulier obsessa a demonio percussit
illum ad maxillam et ille senex secundum consilium Christi posuit se
ad genua et prebuit ei aliam maxillam. Diabolus autem non potest
pati tantam humilitatem mulierem reliquit et per humilitatem istius
mulieris statim liberata fuit. Secundo dicit eiecit iste eiecit de-
mones. Notandum quod tribus modis Christus eiecit eos. Primo de celo unde dicitur non
sufficit quod peccator stetit in conspectu eius unde psalmista non habitabit
iuxta te malignus neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. 2°
eiecit eos de mundo quod tempore passionis sue abstulit eis potestatem
qua regnabat in hominibus tam in corporibus quam in animabus unde dicit
princeps huius mundi eicietur foras Iohannis xii. 3° eicit eos
de medio cum sanctis patribus in infernum. Et etiam communiter
largiendo peccatoribus veniam de peccatis eicit eos de cordibus
peccatorum vere penitentibus etc. Et illud erat mutum dicens circa
hoc an ille demoniacus erat habuit alias infirmitates sibi
solum ut habetur Matthei xii ille demoniacus fuit cecus et mutus etc.
ergo dicit Beda quod miraculum eius Christus fecit tria nobilia miracula
primum erat quod obsessum a diabolo liberabat 2m quod ceco visum re-
stituebat et 3m quod surdus mutus usum loquendi accepit. Et
quia dicit quod diabolus magis nititur homini auferre loquelam et visum quam
alios sensus. Notandum quod ideo quia quem diabolus tenet istos spiritualiter
ligatos tam diu homines non deserit. Dum enim homo cor contere-
eas et oculos claudit et propter non considerat quod peccatum
commisit et non curat nec accusat se in peccato permanere dicitur
lingua ligata sibi tenet ne peccata sua confiteatur quam diu

inuenitur s(cilicet) ab effectu quia mutum faciebat hominem naturalem corporalem obedientem spirituali ad motum localem vocis a-
sine formaliter per vocis motum localem lingue labiorum et aliorum instrumentorum naturalium

peccator maliciam sui peccati non confitebatur propter confessorem coram sacerdote lo-
quitur dum manet filius perdicionis Secundo quo illud demonium mutu-
erat Ratio quia non erat mutum corporale secundum carnalem et causalem propterea quod cau-
sabat hominem esse mutum immo ideo ei competebat natura corporalis motui
spiritui obediunt quo ad motum localem sed demonium potest mouere linguam
obsessi ad formandas voces per ydiomata ignota obsesso sicut et
reddit linguam obsessi immobilem et ideo videntes vnde dicitur
textum et cum eiecisset locutus est mutus Secundo quare turbe fuerunt ad-
mirate Ratio quia ideo quia simpliciores videntes miraculum ita stupide
admirate fuerunt de tam subita liberacione et mirabili mutacione quia
non fuit prius auditum ut eiecto demonio homo cecus videret
et mutus aperiendo os suum deum laudaret Et hec est admiracio
multorum fuit salubris secundum quendam ad ecclesie doctorem ubi est secunda
pars textus iniqua peruersorum multorum prauissima interpretacio nam cum signum illud
propter veritatis euidenciam non possent impugnare intendebant eam
facti seu miraculi male interpretari Et habet illa pars tres distinctiones
Primo ponitur quod dicitur est Secundo ponitur qualiter consultantur in verbo Christi
malicia eorum arguentis Et tercio consultantur contra verbo invicem ipsius
voce consitentur Secundo in ipse ait ut ostendit Secunda in fine et ait unde
ponitur quidam ait scilicet scribe et phariseï et non simpliciter de turba quia
huiusmodi pharisei inuidebant ipso eo quod ipse vicia eorum
semper reprehendebat dicens ve vobis pharisei et scribe et cetera Et sic
audientes ipsum turbas consitentes esse ipsum propter miraculum a deo
factum et cum tum miraculum esset ita euidens quod non valebant
ipsum negare dixerunt adiurbias volentes ipsum facere odiosum
turbe iste eiecit demonia non tamen deus ut vos putatis Sed eo
quod fecit hoc arte magica in principe demoniorum scilicet belzebub
qui est sibi familiaris deinuocatur sui nomine eicit vnde patet quod malum
est qui consertium cum demonibus habet Et sciendum quod hic belzebub in
terpretatur deus muscarum propter muscas que sequebantur sordes bestiarum
que coram illo immolabant seu propter quietum muscarum consaficiens
paganorum qualem non fuit in templo iudeorum Et sic dicit abeliel
quod est deus ut vir et sanctus musca propterea quod vnus non quia minus
conditor ciuitatis Niniue habuit patrem multum dilectum nomine
Belon eo quod mortuo statuam sibi fecit in eius memoriam quam in
tantum honorauit ut quicumque malefici ad eam refugientes ma-
nerent impuniti propter quod multi statuam illam ad fauorem venerabantur
venerabantur et eandem ipsam ydolo colebat deinde statue similes
Caldei fecerunt suis principibus etiam fecerunt et eorum et appellabant
ipsam Bel Palestini similiter fecerunt et vocauerunt ipsam Baal
Moabite similiter Syri etiam vocabat eam Belphegor et inde

cepit vidolata(m) Et videns unus dei astantes de turba vocabat ipsum
belzebub qui deum vel virum mustare quod pharisei dixerunt / et ca-
tulus ydolis demon videbat dixerunt ipsum ydolum esse principe(m)
demoniorum Et hunc phariseum dixerunt ipsum esse familiare quod ideo
se sibi opposuerit sed et alij tentantes signum sibi dicunt quem quidam
ab ipso signum de celo petebant propterea quo scilicet quod quidem malignantes
miracula ipsi detrahebant attribuendo ea virtuti demonis ut dominus
accepit patet infra nono capitulo alij reputantes ea esse parva cum esset
circa inferiora sed circa sanationes languidorum et isti querebant signa de
celo sed circa corpora celestia sicut tempore Josue sol stetit immobilis per
spacium unius diei ut patet Josue x et tempore Ezechie reversus nove
lineis in horologio ut patet ysaie xxxviij sic ergo tentantes eum an
per demones miracula faceret vel non dixerunt enim intra se si signum de
celo faceret putassent quod non virtute demonum faceret signa et non
credentes dicebant sicut ut explorarent eum per turbe nam si Josue et elias
eis fecisset magis calumpniati fuissent dicendo magos in egypto
ea signa fecisse Sed dominus ihesus maius signum eis ostendit quia ad
cogitationes eorum intendit unde sequitur ipse autem ut vidit cogitationes obice
2a pars inqua post uidetur uideo malignacium confutatio et habet
duas particulas circa primam ponit rationes quibus arguit ipse sed non eicit
demonium in virtute belzebub In 2a particula tractat de demonum
per expulsionem agit ibi cum armatus fortis custodit prima particula sed quam
clausulas primum quod ponit eorum rationes probatas cum non eicere demonia
virtute belzebub 2a ibi si autem in belzebub et 3a ibi porro
si a ibi cum non est mecum Dicit ergo prima primo patet ipse ut vidit
cogitationes eorum vel modo deus ut sup dixit eis errorem eorum tollit
reprobando omne regnum inquo debita ministeria sunt distributa si
fuerit in seipsum in contra ipsum divisum ita ut superiores sint tyranni
et inferiores rebelliores desolabitur sed ab hominibus se se mutuo
destruentibus et domus sed unius cadit super domum alterius vel cassa
tibi domibus et familijs cessat regnum Si autem et vos michi sic
opponitis ego habeo demonem michi familiarem per quem ut principem
alios demones eicio et sathanas id est demon omnium demonorum diabolus
est in seipso divisus quod utique non est verum quia quod diu durat unus modo
non cessabit placare et sibi incorporare demonibus non unus alium expellit
in ea esse opportunitate verum si est quod sic divisum non stabit regnum
eius et appropinquabit finem mundi quod quia non est verum utique ergo
male dicitis quod in belzebub me eicere demonia sed 2a ratio et
tangitur ibi si autem in belzebub et cetera dicens nam si hoc facerem quod vos
dicitis verum quod eicerem demonia in belzebub et non virtute
divina filij vestri id est apostoli mei qui sunt de semine vestro et degentes

vero ymo ce° alij qui no sut apli et qui me secut sut illi i q̄ua ego
eiciut qui i noīe meo eiciut ut p3 marci ix° ubi dr̄ vidim quēdā
i noīe tuo demonia eiciente qui no sequit nos dicquo ego n̄ potest
dei sic dicere q̄ virtute demonis hoc faciat sz magis virtute diui
na licet no potest dicere q̄ filios meos informauerim arte
magica no ēi potest hoc dicere de alijs qui me no secutur
merito ergo debetis vos de me sentire verum et ipi sz apli et alij
i hoc sēto iudicabunt vos et i futuro iudicio q̄ apli erunt assessores
xpi iudicio iuxta illud vos qui secuti estis me et Et alij i hoc
ec° erunt iudices eos q̄ in hoc sēto vos ondent cōdēnabiles
q̄ no credidistis i me i cui noīe hec miracla fecerūt sez 3ª ro
ibi porro si in digito sz ut cōpmiss p3 eicio demonia i digito
dei i i spu dei pfecto i iā de sco pñc puenit i vos ad inter
vos psuanci nc assupcōn regnū dei i ipe xpc qui ē messias
i lege pro rege pmissus ut p3 ysaie nono ubi dr̄ et
regni eius no erit finis et q̄uis sint in hoc decepti q̄ regnū
meū no est de hoc mūdo ut sic putant vel sic accipe regnū
dei venit in vos q̄ p me potestis acqrere regnū dei et sub
q̄ta clausula inquā po q̄ta ratio cum dicit cū fortis sz dyabl
qui ē fortis fortior nālibz bonoz armatis sz dolo et fallacijs
custodit atriū suū i hoīes obsessos in pace sz oīa q̄ i castra
despcata sut oīa que ipe dyabls spēm possidet q̄ ia ho em
diq3 claust est cōpressos tame sed q̄ misericordes dm sup
oīa opa eius so si fortior illo sz xpc cu gra qui spm dyabla
meruit vicit virtute eius debilitauit et hoi grā cōmeruit
eo minimus gratiam grē oīe regnū dyaboli destruit sz q̄
ille supueniens i depressio descendens apire luminū eo
ei j ima et no eo uñ minto vicerit illū sz cor hūanū per
grām molliendo et ad detestacōz pcti abilitando vnusa ar
ma eius i quibz omēs suggestiones pctōz aufert q̄m aduersa
regitr q̄ anima gratiam grē xpi tollet arma in quibz ipe dyls
confidebat q̄ cōuerso pctōr nllaz sp i hoīe pctate uñ eo victo
spolia eius i virtutes quibz hoīes pcm spoliauat distribuet
eas hoī eas reddendo na opa bona pcm mortificata iterato
p caritate adveniente reuiuescunt vn̄ et dyabls qui no ē mecū
q̄ mecū no cōcordat nc i voluntate nc i ipso sēto ā me est
cōtra aīarū salute hoim xpt qua recuperandā ego adcorā descēdi
cōtra opa mea no queunt cū opibz dyabli q̄ ego cū illo i no
quero ymo sumus omnio cōtrarij vn̄ et ipe qui no colligit mecū
sz oēs ad ymoz eicutat sicut ego facio disgregit dissipat
hoībz vinculum dilectionis et pñsequens dispgitis eos mīte

pps affectois te asi morte z adeo dimidet qi d cui sit lignal
z benignus aiae voles saluare ipe at secbg z simulis insidi
cas cepit portare pz igi9 q aut ego sim diabolo contrarius
z ipe micht q no in belzebub vt vos dicit sz pomitz in
sz i spu dei eicio demonia vn sci9 q pa ro obiectoe fo fulta
est adiurabilitate regni demonioz que durabilitas no
fuisset posset si esset inter eos discordia sicq mstores dinocs
violenter eiceren a supioribz Et z2a ro supta fuit a simili
sz q illi qui fuert de sctia iudeoz eos expellebant demonia
z no erit maioris sctatz q ipe sz ipi iudei ill attribuebat
q hoc facient in digito dei z in spu sco igi hoc eis ipo me
rito debebat attbue // 3a ro fuit sta a maioi fortitudie
ad in vicez pugnatiu q sicud fortior vincit minus forte sic et
vicit diabolu z go xpc hoc argue q no indiguit auxilio
belzebub ul alterius diaboli e quarta ro fuit excdissilium
opm quare q opa ipi sut odio gria opibz diaboli z ergo
ad in vicez no sut cordia sed magis discordia que fe q et
no vtabat opibz belzebub q gria eius no pnt esse Et
dic que ipe no videbat ad illa petitoz qua petebat signu
sibi fieri de celo sz magis videbat ad illud dom q dixerunt
in pncipe demonioz eicit demonia Unn q illa petitio no
erat blasphemia iudeou z q ipe sciuit eos cogitare in se
si no fecit face signu de celo te insultabig q cui si vo fecit
adhuc calumnabig eu sz 2a erat blasphemie iudeou z ideo
ad hoc tacere no voluit sz simulit z pacient contra hoibz sunt
nobis dem coz esse sum ut dic eta istud tactu porro si i
que per digitu dei spc sta intelligi in sac scripta adm q sic
illus membris nostris maior apparet sta q calge sic
i spu sco omnia dant qua sine hois sine angelis z digito
sp est mem quo deus alta sic deus gras sua pssim sim nobis
mistraunt dividens singulis put volt ut eu sprat ubi
vis tu auctes dividis vt uis das cui vis q vis quitu vis tpe
quo vis vn sicud pma intelligi filius dei sic p digitum
dei intelligi spc stc de quo digito hic est exodi qrto digitus
dei est hic quo z tabule moysi sripte sut Exodi xx Et d
eta illa lra expo venit i vos regnu dei quo intelligatur
hec auctoritas Unn q unomo sic expo venit i vos regn dei
id est regia ptas qua vos demone ia expulsis gubernando sut
cum ipe xpc i lege pmissus ysaie nono Nomo sic reg dei
i lra regni celestis patefca est vobis si em in spu sco
diabolus est expulsus z expulsio omnia contrary i dicuntur

aliqua sit per diabolum et regnum dei scilicet anima corrupta igitur vno et eadem
relinquitur per gratiam sicut que secundum quod posita sunt et mutuo se
expellunt sed cum mundum spiritus corrigit inqua pro la docet totum
spiritum qui faciet diabolus pacificus priuatur primam de corde hominis expelli
dicitur cum mundum spiritus i. diabolus corrigit ablacione virtute diuina
paradiculi superne illustracionis promissionem deuote orationis molestiam
carnalis afflictionis pacificate diuine dilectionis et ambulat sicut
dilecionem ut scorpio pestiferos suos mordet ardent vt
draco peccamalos affluctos et mundanos et violentos vt leo per
quosdam malos ambulat et per loco raquasi i. seculi ad eundem
eorum qui spiritualos quens rugiens leo ut ita porci dilaceret
eundem leonem ita draco conculcat conculcata auaricie et carnis
leo inmode superbie et per temptacionibus suis vili resistit quo
non inveniens leo regem dum reuertar per suggestionem et sub
spiritu boni inducendo se insidiatos et reuertar peccato pacem
possidebo domum meam vnde exiui primo corruptam sed primam
et cum venit paratus ad peccatum i. videt eam apertam ad sua sug
gestionem scopis scilicet contricionis mundatam aperte moribus et ad
natam quandam simulata sanctitate et sancta sanitate et ita ocio
torpescentem et ab omnibus operibus sollicitata custodia vacare et va
dit scilicet machinando et cogitando quod stabilius et cautius oc
cupet ut teneat et abitarat prima custodiat ut sic ipsum securius
possideat et ideo assumit secum alios spiritus nequiores se et illi
spiritus ingressi pariter habitant ibi peruerciendo et fiunt
nouissima illius hominis peiora prioribus et vnde non statum ponere
quod suis essent per culpa primus augmentum dicit quod intelligi possunt
septem spiritus nequiores vel per illos aliquos qui septem peccata
septem spiritus debet intelligi vniuersitas omnium viciorum vel per alios
spiritus designatur septuplex contraria considerans qui peccatum nacione
peccatum ita cariorem per efficacia primo inpotencior ad resurgendum
2o efficacia debilior ad resistendum 3o efficacia facilior ad la
bendum 4o difficilior ad surgendum 5o fit grauior culpa ad
mittendum 6o deo fit implacabilior ad exaudiendum septimo
demon fit audacior et nequior ad impellendum et inde est
quod et istius hominis posteriora fiunt peiora prioribus scilicet cum tri
duaco non trahat peccatum talia quibus in aliud genus peccatum
tri mistando que est i. tradicionale omnia peccata aggrauat
que fiunt i. tradicionale scilicet primum et at vbi post consuetudinem malig
nacionem totum ipsum procedit mulier que deuote ipsum ascul
tabat et legi illa mulier fuisse ancilla primus et matris marie

magdalene marte et lazari vn(de) d(icitu)r (con)tra ipsu(m) est sc(ilicet) divina
providencia cu(m) hec diceret sc(ilicet) xp(istu)s phariseis blasphemantib(us)
puta p(re)dica(ret) specialia ad salute(m) ho(m)i(n)is et(iam) quedam mul(ier) sc(ilicet) mar
cella pedisseq(u)a marte q(ue) d(icitu)r multu(m) esse devota q(uod) no(n) nobil(is)
et q(ue) pedisseq(u)a q(uod) no(n) dives est q(ui) divites mi(ni)me sollicit(i)
s(unt) circa honores s(e)c(u)li et mag(is) devoti ad op(er)a et ad v(er)ba dei
et (com)mu(n)is sic fuit apud s(e)c(u)l(u)m t(ame)n fuit nobilis et dives ap(ud)
deu(m) illa i(n)q(uam) mul(ier) extolle(n)s voce(m) ad (con)futac(i)o(n)em blasphemanciu(m)
dixit illi sc(ilicet) ih(es)u ad i(n)dicac(i)o(n)em xp(ist)i et eius m(at)ris (con)fitendo magne
eu(m) p(ro)fessio(n)is est i(n)t(er) blasphemantes et p(er)sequentes (con)fiteri d(omi)n(u)m
q(uod) hec mul(ier) b(eat)us ve(n)ter et ipsa virgo maria que fuit mater
sine corruptio(n)e fecu(n)da sine (con)cupisce(n)cia puerpera sine do
lore hec en(im) est b(ea)ta que te portavit d(ic)e(n)s p(er)fecc(i)o sanguine
corp(us) tuu(m) est formatu(m) no(n) fantasticu(m) n(e)c ethereu(m) ut quida(m)
dixerunt heretici s(ed) ve(rum) humanu(m) ex q(uo) [illegible] puer nascitur
et nutritur [illegible] subd(it) et ubera b(ea)ta vi(rgin)is de celo lacte re
pleta q(uas)i d(icat) no(n) t(antu)m illa est b(ea)ta que te portavit i(n) utero
suo p(ri)mo et(iam) et b(ea)ta ubera que suxisti tu verus homo
et infantulus q(ue) m(at)ris p(ro)p(ri)is cu(m) defectib(us) no(n) [illegible]
[illegible] m(at)ris sequentib(us) p(ro)pt(er) nos assumpsit At ille sc(ilicet) xp(istu)s [illegible]
[illegible] hu(ius) devote mulieris dixit m(agis) vero ad (con)fusio(n)em
ipsor(um) blasphemanciu(m) q(ua)si p(ri)mo v(erum) est q(uod) dixisti s(ed) n(on)
p(ri)m(o) b(ea)ta est m(ate)r mea q(ue) me corp(or)alit(er) accepit peperit et
nutrivit s(ed) p(ri)ncipali(us) est et(iam) b(ea)ta io q(ue) me sp(irit)ualit(er) accepit per
caritate(m) peperit p(er) mentis integritate(m) et nutrivit p(er)severa(n)
cia i(n) bono volu(n)tate s(ed) et(iam) b(ea)ti s(unt) illi [illegible] [illegible]
et b(ea)ti er(un)t i(n) futuro p(er) gl(ori)a(m) qui audiunt ta(m) a(ur)e corp(or)is q(uam)
a(ur)e cordis sc(ilicet) i(n)t(er)i(us) recipiendo v(er)bu(m) dei et custodiunt
illud sc(ilicet) corde p(er) meditando i(n) ore p(er) repetendo et op(er)e
p(er) implendo Un(de) dic(itu)r v(er)o ista v(er)ba q(ue) locuta fuit hec mul(ier)
[illegible] [illegible] ambe fuer(un)t (com)plata [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et(iam) m(at)ris [illegible] p(ro)pt(er) xp(istu)m q(ui) [illegible] eius
voluit portari et [illegible] eius lac sugere et laudavit
[illegible] m(at)res eius ut [illegible] ostendit xp(istu)m esse v(er)u(m) hominem
q(ui) lacte indiguit et illa(m) esse mulierem dignam xp(istu)m
lactare s(ed) b(ea)tam virginem mariam Un(de) d(icitu)r [illegible] ubi dicit(ur)
b(ea)ti qui custodiunt illud [illegible] [illegible] v(er)bu(m) dei [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] auditu(m) et custoditu(m) [illegible] q(uod) vivificat
[illegible] clarificat [illegible] [illegible] [illegible]

eleuat p(ro)speri erratoz / fructificat p(er) prudenciam / sanat p(er) t(em)pan(ciam)
confirmat p(er) p(er)seuerantiam / defendit p(er) iusticiam / scandat p(er) gr(aci)am
et beatificat p(er) gl(ori)am. Vn(de) b(e)n(e) beati s(unt) qui illud audiunt et custodiunt
illud deuote in mente portando mutq(ue) / ope adimplendo ceterisq(ue)
zabeis ducatu viuendo recedendo et se abyt ih(esu)s tristis etc.

Illud exemplum h(abe)t(ur) Ioh(ann)is vi et p(er)tinet int(er) rom(anum) mattei vi et luce
nono ca(pitulo). Et legitur hoc tercia p(ost) octauas d(omi)nica an(te) aduentu(m)
d(omi)ni et incipit Cu(m) sublevasset oculos ih(esu)s Et ibi no(n) fit mencio
de loco ubi pura ne videat(ur) tangere re gesta s(ed) solu(m) misteriu(m).
2o legit(ur) in medio q(uadragesim)e ut hodie. Et ma(teri)a ei(us) est de refectione et
nutrimento quo corp(us) om(n)i(u)m (cor)p(or)a reficit et pastor introducitur
quo intus spiritual(is) homines viuificat adiungens et desiderium
cibi spiritualis. Vn(de) et nos ... d(omi)ni debem(us) precipue nu(n)c pau
peres elemosinis reficere de quo d(icit) beda in quadam omelia d(icens)
cu(m) ex(em)pl(o) appropinquante pascha saluator mult(itudi)nem verbo salutis
ope curationis ...abilissime refecit nos ergo ... d(omi)ni
pauperes reficiamus. Vn(de) ad h(oc) etc. nos inuitant misse ...

citat dicens letare ierusalem et conventum facite etc. Dicit ad hoc exemplum circum-
stantias ipsius post miraculum scilicet tempus et locum miraculi ibi subiungit ergo
secunda utilitas miraculi ibi cum sublevasset ergo oculos Jhesus quarta
quantitas eius ibi dixit ergo Jhesus facite etc. quinta ista post fructus
consequens miraculum ibi illi ergo homines videntes etc. Primo dicit abiit Jhesus
dicens circa illud abiit Jhesus quia ut dicit videtur malicie qui
querebant eum interficere sed non dum venit tempus passionis sue unde
in hoc fidelibus dedit exemplum quod quando sit licitum persecucionem fugere
Et fuit illo tempore quo Johannes baptista fuit incarceratus et decollatus
Secundo dicit circa illud abiit trans mare Jhesus quod ideo ut provocaret nos in
tempore sumere crucem penitentie et mare amaritudinis huius mundi
adlicti eterne vite transeamus ubi nos Christus expectat cum di-
scipulis suis Et sciendum quod illud mare de quo abiit ille non fuit mare
secundum proprie loquendo est quod fluminis locum ubi fluvius jordanis
transit quia non erat illud mare amarum sed dulce vocatur tamen hic
mare more hebreorum quia omnes congregationes aquarum maria
appellant ideo dicitur aliquando stagnum et dicitur hic galilee idest
a provincia galilee ei adiacente que civitas quedam dicebatur
dicitur et tyberiadis propter civitatem in eius littore iacentem
que civitas quondam dicebatur genezareth sed herodes tetrarcha
ipsa in parte destructa eam reedificavit et ampliavit et in honorem
rem tyberii cesaris romani imperatoris ipsam tyberiam vocavit
Et fuit illa civitas ex una parte ipsius maris et ex alia
capharnaum etc. Et sequebatur eum multitudo dicens que fuit ista
multitudo et quare sequebatur eum dicendum quod ista multitudo fuit
communis et in maioribus de populo illi tamen de civitatibus et de villis
Et pro maiori parte de simplicibus et omnibus quilibet audiebat
doctrinam eius Et quidam sequebantur eum ex devocione sicut illi qui
fuerunt curati ab eo quidam propter curiositatem sicut illi qui habebant
desiderium videre miracula ab eo quidam ex capcione ipsum ipsos
ut pharisei quidam ex desiderio consequendi bona eius tanquam
terrena quia videbant signa que faciebat super hiis qui infirmabantur
quos sanabat Ex quo patet quod ea miracula faciebat ex potestate
divina et non erant fantastica nec magica nam magica arte quedam
fiunt quedam curiosa et inutilia sicut simon magus qui faciebat
statuas loqui et ambulare Sed sanitates et alia que fiunt ad
reductionem hominum in deum tamen fiunt divina virtute sicut patet in iti-
nerario clementis etc. Subiungit ergo ille ubi est 2a pars in qua
ponit locum et tempus ipsius miraculi locum cum dicit in montem tempus vero
cum dicit erat autem proximum pascha Unde dicit subiungit ergo ille idest
salvator ascendit in montem Secundo dicit circa illud quod ille locus erat

oroi & doctrine & devocioni aptior vn filii istl ingredientes hic
commissionis in monte sed quia hic docuerit deum vite dicitur propterea
etiam an edificacionem templi iudei adorabant deum in montibus ut
de abraham genesis xxii & de salomone 3o regum 3o sed quare in
monte sedebat cum discipulis suis Respondetur quia sedebat sicut qui aia
quiescendo & sedendo fit prudens / sedebat etiam cum discipulis
suis quibus primo optabat iudicare regnum dei & quos instruxit
ut alios erudirent sed erat autem proximum pascha vbi glosa
ipse non fuit hic in ierusalem in tali festo quod celebraverunt iudei
in memoria transitus per mare rubrum ab egypto an cuius hic
erat accusatus a lege de qua lege dictum est in prima dominica
post festum epiphanie Respondetur quia erat accusatus de veniendo ad festum
[illegible] capitales inimicicias nam habebat capitales inimicicias
sicud habuit ipse cum iudeis qui eum querebant interficere illi erant
accusati etiam ipse sicud fundator legum oportebat se esse cum
hominibus de filiis istis secundum carnem sic quia permittendo observanciam
ondebat se eius esse vim deum & super legem Et secundum magistrum quod in
sticie intelligendo litteram cum ipse quam amittit per negligenciam
recipit in morte alicuius personis per requisicionem diligenciam
doctor enim recessit in monte ut inter civitatem & [illegible]
personarum mittatur Et quia illud est sicut in [illegible]
a viciis [illegible] & [illegible] ad deum [illegible] est proximum pascha
dies festa in qua [illegible] deum laudamus soli deo vacat & [illegible]
amissum in [illegible] sed Cum sublevasset ergo oculos sibi [illegible]
perpetratum miraculi [illegible] necessitas faciendi miraculum vnde
[illegible] Cum ihesus sublevasset oculos carnis consuetudine
enim [illegible] habuit oculos despiciens [illegible] habuit autem oculos divinitatis
[illegible] et vidisset quia multitudo maxima non [illegible]
doctrina apud sacerdotes scribas & phariseos venit ad eum
et idem desiderabat ipsum audire [illegible] sicut fame
neglexerunt [illegible] quod [illegible] erat facere miraculum Et [illegible]
ad philippum vnde ememus panes [illegible] sufficiente
[illegible] non habere ut manducarent hii ne fame [illegible]
[illegible] & ne [illegible] necessariorum abundanciam ubi [illegible]
[illegible] hoc autem dicebat non quia ignoraret sed ut miraculum
[illegible] fieret evidencius ipse enim sciebat quod esset facturus
quia omnia futura ab eterno novit & quod fieri voluit sine aliquo
impedimento perficere potuit Respondit ei philippus immemor
illius miraculi quo ipse vinum fecerat [illegible] aqua & etiam immemor
aliorum miraculorum ipsi vero dixit panes ducentorum denariorum

nō sufficerent q̄ꝛ ꝯ nos paupes sum⁹ & tanta pecunia ħre n̄ possu
& si ħrem⁹ nō sufficeret eis ad saturitatē ymo nec aliqua refectio
ita ut vnusquisq; modicum quid accipiat vn̄ nō vr̄ esse via p
qua p̄nt refici Dicit ei vn⁹ ex discipl'is scilic̄ vn⁹ de senio
rib; puta andreas qui plꝫ ei⁹ miracla attendebat & in memo
ria habebat Est puer vn⁹ hic qui hꝫ qnq; panes ordeaceos
duros nō delicatos & duos pisces non carnes nec pulmentaria
preciosa sed hec q̄ inter tantos q̄ꝛ ꝯ modicū est si enim multiplicarentur
eodē mō quo fcm̄ est p helizeū qui de viginti panib; multi
nō saciauit nisi centū viros vt dr̄ qrto regū q̄rto hoc esset
valde modicū nō eni sic adhuc magnificū credebat ipm
vt ipm maiore helizeo reputaret Sed dr̄ q̄re xp̄c non
dixit iude qui loculos suos portabat vn̄ ememus panes sed
dixit hoc ad philippū Rn̄ q̄ iude hoc nō dixit q̄ doctrina
xp̄i seo nichil p̄ficiat eo q̄ nō erat dignus ut esset minister
tanti miraculi Sed dixit hoc philippo ut ex eius responsione
appareret defectꝰ denarior & vt miraculū fcm̄ certi⁹ videretur
Vl' forte philipp⁹ p alijs aplis de dapib; emendis p̄curabat
Vl' io q̄ philipp⁹ de illis ptib; fuit oriund⁹ vbi tūc dn̄s erat
& mltī de eadem p'uincia erāt cū xp̄o quib; notꝰ fuit
philipp⁹ & io plꝫ debuit esse de eis sollicitꝰ q̄ p̄ceteris
philippo hoc dixit q̄ sciebat ihc ipo ceteris ampliori doctrina
indigere vn̄ adhuc post ea vltra alios discipulos dubitans
philipp⁹ dix' dn̄e ostende nobis patrē & sufficit nob' Sꝫ ꝯ tn̄
alii evangeliste videntur hic ꝯtradicere dixerunt dn̄o cū viderent
maximā turbā venire dn̄e dimitte turbas & videbat eis
nō eē eis dare manducare & ipse videbat q̄re ego hic dix'
ad philippū vn̄ ememus panes Rn̄ q̄ vtrū ē vt ia dcm̄ est
vt dr̄ machie (?) Sed aug' soluens hoc vult q̄ xp̄c hec vba dn̄o
i p̄cepit multitudine & dixit philippo hec vba vn̄ ememus panes
vt isti hic māducent Saluator hoc p̄miserunt
Sꝫ dr̄ quo xp̄c temptauit philippū cū dicat iacobi p° deus enim
neminē temptat Sꝫ vnusquisq; temptatur a concupiscencia sua
p quo sciend' q̄ homo temptatur triplr temptat vi h' a diabolo
ab hoīe & a deo diabol' temptat vt decipiat & deus nemine
temptat vt dr̄ iacobi p° i p'allegata auctē Sꝫ homo temptat
hoīem ut addiscat aliq̄d sic [illegible] deus nō temptat cū ipse nullius
sit ignarus deus aūt temptat hoīem reymonis (?) p° ad ignorancia
ꝯsitendū sic temptauit hic philippū ut eius ignorancia et
sua sapia demonstraret 2° temptat quo ad virtute ꝯsiderāda
sic temptauit deus thobiā vt dr̄ hebreus (?) p'e vbi thobie dicitur

pangelium quod accepta causa a deo non fuit ut temptacione probaret
te. Secundo deus temptat homines absolute demandando ut patet Genesis xxii
ubi dicitur temptavit deus abraham scilicet ut eius obediencia aliis manifes
taretur. Queritur dicitur enim hoc quod dicitur multitudo venit et philippus an hic re
spondebat ex ore suo vel ex ore aliorum apostolorum. Ad hoc dicit beatus augustinus
quod hic solus philippus videtur respondisse alii autem eius dicunt doctores
ceterorum apostolorum respondisse. Queritur dicitur iterum an visio philippi fuit con
veniencior vel andree. Dicitur quod andreas magis gracient videbat
quam philippus quia visione illam vidit meciora consuetudinalis
ipsi vel parte de illo quo mutavit aquam in vinum sed andreas ipsam
visionem vidit et consuetudinem domini de multiplicatione panis super pluralitatem
unde dixit andreas est puer unus hic qui habet quinque panes et dicitur
eos qui dicit hic est quinque panes et si illi multiplicarentur sicud
viginti panes multiplicabantur tempore helisei adhuc non sufficerent
in illa multitudine quod helizeus viginti panibus multiplicatis pro
centum homines saciavit. Sed desperat andreas minor quod non credidit
christum esse potenciorem helizeo. Queritur dicitur enim hoc est puer unus hic
quis fuit iste puer. Dicunt aliqui quod fuit sanctus marcialis qui
fuit de parentela petri et andree quem christus dominus statuit in medio
eorum et dixit nisi quis fuerit et efficiamini sicud parvulus iste non
intrabitis in regnum celorum ut patet Matthei xviii et iste marcialis
postea a beato petro missus fuit in galliam. Iste non commissus ut
lectum illius patere unde misterium divina pietatis oculos mentis ap
periens et multitudine salvator providens quod humano genere est
salvari non poterat observancia legis sed nec nisi sacrificiis et cere
moniis legis mosaice que due leges fuerunt panes duarum
denariorum cum non haberet unde emeret nisi puerum istum filium dei in
carnatum qui tamen puer corporis puritate eo quod peccatum non fecerat non in
venta fuit dolor in ore eius qui habet quinque panes et duos
pisces quibus saciavit multitudinem electorum qui sunt quinque effectus gratie
gratum facientis et duo effectus caritatis nam gracia gratum faciens
ut reddidit homines deo acceptum fuit ipsum efficientie graciam quam
amisit / culpam quam commisit / divinam iusticiam quam offendidit / penam
quam commeruit / et divinam clemenciam quam ipsum paciens sustinuit
ut confitis compunctis in gracia dei veniabit. Et quod hec omnia
cum dolore et affectione sunt violencia sed isti panes fuerunt orde
acei duri et asperi corticis et non multum dulcis saporis licet
mente perspecte veniens reficiant effecta autem caritatis duo sunt scilicet
sibiipsi mori et deo vivere qui sunt duo pisces fuerunt capti in
aqua fontis vite scilicet assatos in mente igne divini amoris. Propter
hoc enim venit filius dei in mundum et pro nobis in cruce mori voluit

vt mundo delinquentes et nobis ipsis morientes ipsi xpo
viuamus dicentes illud cum apostolo ad galatas viuo autem iam non
ego viuit vero in me xpus sequitur dixit ergo eis ihesus vbi est
alia particula in qua ponitur qualitas miraculi multiplicacionis panum
virtute saluatoris xpi vbi dicitur ergo ihesus scilicet suis discipulis
tamquam sibi obedientibus et suis dispensatoribus facite homines
discumbere id est accumbendo sedere uel ponere comedendo erat enim iam
cenando erat autem fenum multum in loco et hoc in tempore ad sede-
dendum quia locus erat aptus ad sedendum ne oporteret homines stare
sedendo [illegible] mense priusquam distribuerit ergo scilicet apostoli ad preceptum
xpi ordinate locando viros sed [illegible] omnes et super
de mulieribus autem et paruulis tacet ad modum hebreorum et sic
viri erant in numero quasi quinque milia quia uel in modico plures erant
uel in modico pauciores nam secundum quosdam modum loquendi quod
parum distat nichil distare videtur accepit ergo ihesus panes vt
[illegible] fieret vt virtute ipsius illud miraculum fieret et cum gracias
egisset ordinans [illegible] nos [illegible] et post dedit deo gra-
tias in quo [illegible] pro morte secundum [illegible] quantum [illegible]
egit et panes sic distribuit non per se ipsum sed per apostolos distribuit [illegible]
[illegible] discumbentibus uel accumbentibus tam viris quam mulieribus et
paruulis | similiter cum gracias egisset ordinans [illegible] quia hec mira-
non faciat per demonem sicud iudei sibi falso imposuerunt distribuit
eciam populis per apostolos suos [illegible] quantum volebat id est [illegible]
ad saturitatem nam que xpus contulit uel contulit ad saturitatem
hominum uel ad sanitatem quia omne opus suum perfectum fuit ad completi-
[illegible] tam [illegible] de piscibus virtute diuina sic multiplicat dixit
suis apostolis amonendo eos et cor apponere ad perpetratum miraculum
colligite fragmenta que superauerant [illegible] enim ordinem miraculi
veritatem nam si illa multiplicacio fuisset tantum secundum apparenciam tunc
non fuissent inde saciati nec remansissent tot reliquie [illegible] ma-
dico [illegible] multiplicacio non fantastice sed realiter et vere vnde dixit
colligite ne pereant sed detur pauperibus aliis qui in isto miraculo
presentes non fuerunt vt apud eos et per eos factum miraculum diffulgeret
ex quo patet quod non sine peccato fragmenta [illegible] negliguntur de quibus
possent pauperes refici colligerunt ergo fragmenta et impleuerunt
[illegible] vt pateret reliquie et collegerunt duodecim
cophinos id est sportas fragmentorum ex quinque panibus et duobus pisci-
bus que hiis sufficiebant qui manducauerant vsque ad eorum
saturitatem [illegible] dicitur vnde sciebat apostoli tam [illegible] pereant

viri ibi timo q̄ quīq3 milia vt d̄r mīa Sc̄d q̄ hoc sic g
rūiarie & iuuenes infra viginti anos fecerunt sede
i simul separati a pueris & viris a viginti annis & supra fecerit
sede p̄ millenarios Et hoc ordinauerit xp̄c duo p̄ma vt
discipli eo melius ordinarent ipsis serviret 2o vt inue
viorum q̄ntitas facilius possit sciri s̄ dr̄ ca hoc q̄ dr̄
accepit ergo ihc panes quinque panes & pisces ihc no fecit
comessiōe p̄ q̄ntitate turbe s̄ illos quinq3 panes & illos
duos pisces multiplicauit Sc̄d po q̄m q̄stio q̄ ihc fecit
ne creature viderent aliene ab eo sapia q̄ ma subiecta n̄
indigebat 2o fecit hoc vt q̄fūdet manicheos qui dicebant
creaturas corpales vt panes & pisces esse creatas a malo
deo na si sic ē filius boni dei s̄ ihc xp̄c panes no multi
plicasset q̄ nequaq̄ bonus multiplicat mala 3o q̄r q̄m m
colaui delirii q̄ no creauit panes de nouo s̄ pisces multi
plicauit vt miraculum esset magis notū q̄ tale multi
est magis perceptibile q̄ creacō 3o q̄ quo mō panes
& pisces multi^{ut} Sc̄d q̄m q̄stio q̄ hoc fecit s̄m addicione
aliq̄ ma sicut de costa ade formauit corpus eue na sicud dr̄
p̄t de nichilo facere aliq̄ sed oc̄s p̄t prius corpus in magnitud
quantu absq3 addicione mē alii dicunt q̄ hoc fecit p̄ q̄uersionē
aliq̄ mē p̄sentis vl maris aeris vl alterius elementi i illos
panes & pisces quicq̄d sit vt aug̃ sentit sup hunc locu
dicens inde xp̄c quinq3 panes multiplicauit vn q̄ paruas granis
creat segetes s̄ p3 q̄ segetes creant̄ ex quisicione p̄sentis
mē vn panes illi quinq3 s̄m aug̃ q̄ semina erat no quide
tr̄e mādato s̄ ab eo qui fecit t̄ra multa s̄ q̄ cū
gr̄as egisset na mt̄ q̄m hic q̄spiaces micalu benedixit
panē que est gra ipsius seu tacto q̄ pane benedixit et
p̄ca gr̄as egit Sc̄d q̄ hoc fecit vt in hoc doceret nos
q̄ ad laudē dei cibos nr̄os benedicere debeamus et hoc p̄p̄ter
duo p̄o vt si aliq̄ que sumere debemus h̄ret i se aliq̄ mali q̄d
corpori nr̄o fiet innocuū 2o vt p̄p̄ aviditatē vl p̄p̄
cibi multiplicitatē i sumēdo ipi aīe no noceat et 3o
vt laus dei & vbū eius q̄d est cibus aīe p̄cedat cibū
corporis postea gr̄as egit docens nos i hoc q̄ n̄ solum
de spualibus bn̄ficiis vmo et de corporalibus alimentis
gr̄as age debemus vnde b̄ bernard̄ s̄ no est dignus
dandis qui no egit gr̄as de datis Et crisostimus dicit

Grar acto ad plus dand est invitatis dialo cum ingratitudo e
maiorum vicium sic gratitudo seu gratiar actio est maxima virtus
vel dicitur quod xpc gratias egit deo patri ut ostenderet quod talia non
faceret per demones nec arte magica ut pharisei dicebant non
xpc aliquando miracula faciebat imperando ut ostenderet se illa facere
virtute propria ut patuit supra in primo capitulo ubi dicebatur quod in
crepabat ventis et aliquando faciebat miracula orando ut ostenderet
se illa facere virtute divina ut supposito se dixit etiam hoc quod est
dicitur quod xpc distribuit discumbentibus panes et pisces enim di
stribuit turbe per se sed per apostolos et hoc fecit causa tantis quod per
apostolos et hoc propter aliquas causas primo ut per hoc apostolos
honoraret et honorabiles ipsos ostenderet qui viderent eos esse
ministros tanti miraculi 2o ut per hoc innueret quod prelatos alios spi
ritualis sacramentorum distribuere debet unde dixit petro et andree
in vocatione eorum faciam vos fieri piscatores hominum 3o ut ipsi fortius
crederent videntes quod paucos panes per se ipsos tractatos
vere et non fantastice tot milia saturari ita ut per hoc eis ostenderet
quod omnia que habuerit a deo patre habuerit Sed de modo distribu
cionis panum et piscium dicitur quod modus erat iste nam ut patet bene
dictionem divisit quinque panes decem apostolis ita quod singuli habebant
singulas medietates ad distribuendum tres duos vero pisces
dedit aliis duobus apostolis Sed apostoli frangendo panes et
dando hominibus qui panes crescebant in manibus eorum ad suficienciam
illi vero qui per eos portabant pisces frangebant et illos et
dabant hominibus ad sufficienciam et panes distribuebat sic ut
prius dictum fecerit mulieribus et parvulis Sed dicitur quare dominus in ista
convivio non paravit vinum sed quare tamen panes et pi
sces et non addidit tercium ferculum Respondetur quod ille cibus
fuit tante virtutis quod nulla sitim in comedentibus inducebat
sed potius omnem sitim extinguebat et hoc ideo ut miraculum eo magis
appareret etiam si vinum bibissent tunc aliqui eorum ut iuvenes
pueri mulieres et debiles inebriati fuissent et risum et clamo
rem fecissent quod non decebat in presencia domini Alio modo dicendo
quod hoc factum fuit ut ostenderet quod omni tempore et maiori tempore
vel in abstinendo sit amplius ferculorum quam multitudo ferculorum
sicut corpora egrotantium ut dicunt medici corpora autem infirmata
cum cibaria in vilibus congrua vel dicitur quod isti panes et pisces
omnes delectaciones ciborum nisi habuerit et ideo discumbentes

mensa ultra desideraverit sed dicit etiam hoc quod dixit colligite
que superaverunt quare fragmenta iussit colligi dicitur primo ut
mistica ne perirent 2o ut illa fragmenta aliis dispertita mira-
culum publicaret 3o ut ipsa fragmenta tam pluribus quam aliis
visa miraculum clarificaret. Si enim multiplicatio non fuisset veri-
tate sed solum secundum apparentiam facta fuisset nec tanta multitudo
fuisset saturata nec tot fragmenta mansissent superflua. Secundo
fecit hoc nobis in exemplum ut de superfluis simus curiosi circa pau-
peribus. Sed dicit etiam hoc quod dixit impleverunt duodecim cophi-
nos quare tamen duodecim et non plures impleverunt cophinos cum
fuisset. Dico ergo primo dicitur quod hoc erat secundum misterialiter
ad numerum duodecim apostolorum. Unde cophini sunt vasa despectabi-
lia sic et apostoli qui sunt in mundo fuerunt despectabiles tamen
repleti erant doctrina fidei et spiritualium sacramentorum. Unde et
tota fides catholica est in duodecim articulis comprehenditur
ad quos omnes salvandi tenentur. Sed quod unde habuerunt apostoli
illos cophinos in monte. Dicitur secundum aliquos quod apostoli reperit
eos in quadam villa propinqua. Vel secundum alios fuerunt ibi por-
tati ut venderent multitudini illuc venienti. Sed alii sic di-
cunt quod tempore sic multa impleverunt duodecim cophinos decep-
tantum colligerunt de fragmentis quod potuissent duodecim
cophinos sociis impleri quod sepe occurrit tali modo loquendi
in sacra scriptura. Sed quod quod fuit secundum dictis fragmentis cum ibi
stantibus recessissent et in illo monte nullus habitabat dicitur quod apostoli
statim diviserunt illa fragmenta in illos pauperes qui ibi
videbantur. Ponitur secundo communis intellectus istius partis quia
talis est quod nec in naturali lege nec in lege scripta ad opera(?) [illegible]
iustificationem opere accepit quia panes sunt qui in nos defectum
sequenz sensibus assumpsit et gratias egit quia sua acerbissima
passione pro nobis omnibus satisfecit. Duos pisces accepit quia
suo amore ad proximum et deum nos induxit. Item ad populos
distribuit quia per bona et virtutes nos ad proximam inducens
suo merito nos iustificavit. Et quia milia virorum pavit quia
sua passione omnibus electis viriliter agentibus effectum salutis
accepit. Sed adhuc duodecim cophini sunt quia multo plures
sunt in quibus passio Christi non accepit effectum quam in quibus accepit
licet sufficiens fuisset pro toto mundo. Et potest sic intelligi
puer hic quia panes est Moyses. Panes sunt libri veteris
testamenti que in quinque libris Moysi continentur. Et sunt isti quinque

panes ordeacii quia lex moysi aliquid est rudum et sicud medulla
ordei tegitur pallea tenaci sic spiritualis sensus tegitur sub figuris et
hystoriis que secundum ipsius celebratur vt puer idest in puerili con
putat qui omnibus vnum non eos pasci non alios pascit duo pisces
sunt prophete et psalmi temperantes austerum saporem legis vel duo
pisces sunt due persone constitute in regimine populi scilicet persona regia
et persona sacerdotalis que inter tumultuosas turbas fluctuantis
populi quasi sanum vitam desiciant Sed hec sunt inter tales nam littera
legis et corporeus sensus hec conspicit ad multitudinem in corpore credente
illi enim qui dedicati sunt in multitudine spiritualia alimenta sibi petitum
que omnes litteras omnes que corporeum sensum superant scriptum est
enim littera occidit spiritus autem viuificat vnde sequitur illi scilicet qui panes
et pisces carnaliter sapiebant in superno in incarnalibus deside
riis quiescebant alii autem scilicet fideles quibus propheta rex et sacer
dos venit ad salutem seminum in carne conceditur vt spiritualiter
reficiantur nam omnis caro fenum est vt scribitur ysaie xl vir idest
peccatores qui sunt in mundo digni vltra infirma etate et sexu fra
gili sunt quinque milia quia preter quinque sensibus corporis domini et hy
l... post sub lege fuisset velud quinque partibus languidi a quo
reficiantur Cristus enim accepit panes non nondum erant quia
aliqua scriptum non soluit Impleuit gratias agens docens
nos gratias agere de omnibus beneficiis multiplicauit quia de pau
cis illis miraculis multa scripture emanauerunt fragmenta sunt
secreciora que non potuit capere populus immo nec mundi sapientes
Sed apostoli collegerunt ea in duodecim cophinos suarum mencium
dirigenda et sic esui aliorum aptanda et eadem premissa dist
sunt illi ergo homines vbi est vltra prius in qua post miraculi
fidem vnde dicitur illi homines scilicet sic refecti et sanati et peregrinis
illuminati erant vt non essent secundum animam corporali sed et perfecti
spiritualiter cum vidissent tam dulcis carnis contumeliis signum aliud
adsceso mandauit nam multiplicacio fuit probacionem desecat
abiecta vt sunt patuit sed dicebat tamen ductu lune natalis quod
constituit quia hic scilicet qui nos tam miraculose reficeret in monte
tam gloriose nos sua doctrina instituit et tam amorose sua pre
sencia nos letificauit est vere propheta sine pastore omnium
ondens potestatem verbo et opere ad cohibendum omnium questionum
dicta apposita non ergo est demonium habens vt pharizei dixerunt
Sed est ille qui plenus est amore et aliis gratie qui veturum
est dei patris misericordie spiritus sancti operacione et sua obediencia

et incarnacōe Jhūnūs dedit ad saluacōem mundi non enim venit
ut iudicet mundum sed ut saluetur mundus per ipsum

Illud ewangelium scribitur plene et solutaie Johannis viij c° ma e(st) qua
disputacio facta inter ipsum et iudeos in qua ostendi bonitatem quam
ymitari debemus et iudeorum peruersitatem quam detestari iubemur
unde ipse more studentum recedere volentis de studio offerebat
se omnibus in gremis ... et nomine suo exponit eis questionem de qua
sit sua intencio assignando rationale ... quo facto quilibet
potest arguere et oppositum contra dicta sua sic similiter ipse volens
recedere de studio secundum morem in quo fuerat triginta tribus annis
cum dimidio proposuit iudeis questionem dando eis licenciam arguendi
quam cum audiuit ait ... ewangelium in quatuor partes principales
ipse exponit sua questionem prima iudei obiciunt sua ...
ibi ... ego iudei ... ut ... iudeorum ...
ipse dulcem ... ibi amen amen dico vobis ...
arguunt contra dominum ipsi ... ibi dixerunt ergo iudei
... ipse salvator exponit sua questionem ... concludit eam
qua possent iudei contra eum mouere dicendo ipsum esse peccatorem
... et propter non esset eius doctrina recipienda nec possent
doctrina eius redarguere eos exponit ergo questionem sed an doctrina
sua sit recipienda unde dicit pharizeis et aliis iudeorum
... sed ... corrumctibus ... ista supplicis

alios redarguentibus et corrigi nolentibus quis in qua ex vobis
arguet me indubitanter sine errore caritatis sine livore me
qui solus sine peccato veni et peccata possum relaxare quis hic
arguet me de peccato cum precepta adimpleverim preceptis
consilia addiderim penitentes susceperim et tamen nunc et similis
extra condignum punire Ubi hoc non potest arguere doctrinam meam
cum nec eam propter peccatum meum potest refutare ergo ulterius
certam firmam et infallibilem vobis dico sententiam vobis
apprehendo penam peccati ostendendo penitenti veniam promittendo
et perseveranti digne gloriam ostendendo quare non creditis mihi
cum sim iustus verax pius et largus Unde sanctus Gregorius omelia
pensanda est dei mansuetudo qui non dedignatur ostendere
onde se peccatorem non esse qui ex potestate divinitatis poterat
iustificare etc. Sequitur ubi quere eius sub vobis dei qui ex deo est etc.
spiritualis generatorem spiritualiter adoptatorum per quem accepit per
Christi imitatorem et virtuosa operatorum ille utique verba dei audit
Christi imitatorem et virtuosa operatorum ille utique verba dei audit
spiritualiter meditando contrariam voluntatem omnes obediendo
et opere adimplendo contra vos operatur contumeliam obstinati
pertinaciam elevati per superbiam et filiatam dyaboli per invidiam
non auditis verba dei propterea meos quia ex deo non estis tamen
ex deo predestinati et in ex dyabolo estis non peccatorum sed
vicior imitatorum quia dicit Christus si me non audit [illegible]
factus ille non est ex parte mei nec ex parte mee doctrine sed ex
parte viri eadem etiam hac parte quasi hec dominica nominatur
Unde quia nominatur tribus nominibus primo dicitur dominica passionis non quia hoc
passio Christi facta fuit sed quia eciam tunc incipit commemoracio passionis
Christi 2o dicitur dominica lazari non quia in hac dominica sit festum
lazari vel eius quia tunc sit lazarus resuscitatus sed in quarta
feria precedente ista dominica legitur fuit evangelium de resuscitacione
lazari que resuscitacio fuit occasio mortis Christi 3o dicitur
dominica nigra quia vestes fulgida singularis leticie propter memoriam
passionis Christi devote celebrandam est abicienda et erunt
nigre vestes assumende per quas designatur contricio et nigredo
de peccati que hoc omnis sedula ortaciv exprimitur Sed dicitur
quare duabus septimanis ante pascha passio domini abscondita continue
recolitur Unde quia hoc sit ut intelligatur quia Christus a iudeis et
ex duobus populis passus est scilicet propter populis gentili et iudaico secundum
natura [illegible] duo testamenta scilicet vetus et novum exprimuntur vetus
quia predixit eum passurum per prophetas et novum quod ostendit
ipsum passum propter quod etiam in introitu misse et in responsoriis

matutinis & aliarum horarum dimittitur gloria patri quod pertinet ad laudem
sancte trinitatis quia una personarum in trinitate scilicet filius fuit dehonestata
2o ut in hoc etiam sequamur laudabilem morem antiquorum patrum
qui mortem magnorum virorum scilicet Jacob & moysi fleverunt multis
diebus debet etiam fieri mortem christi qui non minor immo maior
erat sanctitate dignitate & potestate aliis 3o io ut illi qui non dum
assuscepert enicem prime audientes tonec passionis christi recitare
etiam ad devocionem moveantur & etiam prime cursus pertinet assumere
sequitur Et dicit caiphas quare sunt ista quod ideo eius inter-
positum & iudeos disputata sunt ut legitur aliqualiter quod constat nihil
quare sunt ista an doctrina christi an dicitur esset reprehenda & ar-
guenda apparte a qua quod sunt non sic ut hoc esset propter maliciam
christi ut propter falsitatem sue doctrine non primum quia ille non est malus
qui non potest argui ut reprehendi de aliquo peccato sed ipse est huiusmodi
unde dicit in iohanne quis ex vobis arguet me de peccato quia de nullo
nam in ipso peccatum non est nec esse potest unde petrus 2o dicit qui peccatum
non fecit nec inventus est dolus in ore eius non etiam potest dici 2m
quia doctrina eius non continet falsitatem que magis est forma veritatis
sed doctrina christi est huiusmodi quia & sic ipse confitetur sed iudei non
reputant doctrina christi quia hoc non fecit propter maliciam auctoris scilicet
christi nec falsitatem doctrine sed propria malicia & perversitate in
deorum unde dicit iohanne quia credo non est non puracionem de lege
quia deus omnia creavit sed primorum imitacionem Et de quo ipse non
potuit peccare sunt quo quia si potuisset peccasse et non fuisset
mediator inter deum & homines quia alio indiguisset qui eum in
deum reduxisset 2o quia peccare est adeo recedere sed ipse non
potuit recedere adeo cum sit deus & nichil recedit a se ipso
3o nam ipse fuit plenus gracia ut patet iohannes primo ubi dicitur vidimus
gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gracia & veritate
sed in plenum non cadit peccatum quod sed ipse ut vacuum scilicet gracia
sed anima ipse erat plena gracia a principio conceptionis sue Videret ergo
iudea ubi est scelus per iniqua presumpcione contumeliosa pro eorum
iudeorum unde iudei superbi viderent & dixerunt cum contumeliosa
racione i. vituperacione primo bene dicimus scilicet illud quod frequenter
dicere dicimus quia samaritanus es tu quia i. de impia lege observas
et impie non & demonium habes Videt iste scilicet dulcem
cum tamen posset eos uno verbo mittere in abyssum & dixit verbum
illud contumeliam sibi impositam reprehendendo ergo qui corporis
altissimi gigas sine peccato veni & patienciam bonus

verax et iustus sum demonium non habeo ut mecum imponitis quia do-
ctrina mea est sanctissima miracula mea sunt sincerissima quia non sunt
virtute demonum sed eterna virtute cunctarum creaturarum excedunt ut
cecorum illuminacione mortuorum suscitacione et multiplicium
hominum illustracione sed honorifico patrem meum eius dignitatem
in miraculis declarando eius voluntatem suam adimplendo et
sermo quod hoc sum imitari meos ostendendo quod diabolus non fecit
qui se simulavit altissimo et ideo corruit quasi diceret ego facio quod
debeo vos autem facitis quod non debetis unde sequitur Et vos vir-
tutem dei non agnoscentes sed miracula virtutum negantes inhon-
orastis me opera mea virtuti diabolice attribuendo Condi-
cionem ipse quod pater suus glorificet sic arguendo eum qui non
querit gloriam propriam sed dei honorat patrem unde sequitur ego autem gloriam
meam non quero sed gloriam ab honore patris mei derivantem
sicud vos demonia creditis et si est ab invobis qui querat
talem gloriam adeo derivatam sed mundanam ille iudicet quia
talis mali perdat pater quod gloriam talem sed mundanam non
quero quia vita mea et doctrina glorie mundane est contraria
Et sic intendit ego non quero propriam gloriam meam vel exaltacionem mi
quia ante passionem ipse precabat abiectorum pro salute hominum se-
pit enim fuga cum eum volebant constituere regem sed est filius
dei pater qui querat sed per humiliacionem meam meruit dans mi
nomen quod est super omne nomen ut in hoc ad philippenses 2 et in
nomine meo omne genu flectatur celestium terrestrium et infer-
norum Et ipse pater iudicet de illis qui me inhonorant
vindictam faciendo quod post passionem fuit quia per titum et ves-
pasianum iudea est destructa et ipsi iudei occisi Dum
pro eam habet patrem quare iudei ita fide et crudeliores cristo
viderit quia mos et consuetudo malorum hominum est cum
non habent quod respondere videant tunc plus se adinvicem contra
Et iudei infideles verba christi non recipientes eius auditu
veritatis peiores effecti eum non habent qualiter verum argu-
ment sic quando ei respondere viderent adinvicem se contenden-
tes superbi crudeliores viderent Unde dicit quare dixerit eum esse
samaritanum eum tu bene scires ipsum natum quod videas pro
quo sciendum quod samaritani fuerunt gentiles manentes in terra pro-
missionis qui cum gentibus vixerunt et cum ipsos deus inmit-
teret ad ursos et leones qui quando per legem suadere

et ipsi non unam fidem et legem quo ad quinque libros moysi a sacer
dote quodam qui sibi a rege missus receperunt et quia isti preter
legem non judaice eo quod ydola coluerunt. Ideo judei ipsum sama
ritanum esse dixerunt quia contra ipsorum legem sentiunt et ipsi non sem
per. 2o dixerunt eum esse samaritanum quia samaritanis predicabat
3o nam judei samaritanos odio habuerunt et quod ipsum ostenderent
esse detestabilem eis et odiosum, ideo dixerunt samaritanus es tu
certo quia ipse dixerat eos in precedentibus non esse filios abrahe
quem dicebant eis vos ex patre dyabolo estis. Ideo quasi retribuendo sibi con
vicium dixerunt samaritanus es tu et addiderunt demonium habes.
Et hoc propter judicabant ipsum demonium habere primo quia hec faciebant
christi miracula que faciebat que magicis artibus imputabant
2o quia secreta eorum frequenter revelabat. 3o quia aliqua alta et sub
tilia loquebatur que non intelligebant propter quod arrepticium eum
dicebant sicud de saul dicitur 1 regum ipsum a demone arreptum et quomodo
prophetabat in aula sua. Et dicit: ego hoc quod dicitur ego demonium
non habeo quia non videbatur eis aliquid. Sed samaritanus es tu
sed ad illud tacuit quia ad ipsum non pertinebat propter tamen potuit ut judei
sciverunt eum esse judeum sed pro medio et obprobrium vocarent
eum samaritanum. 2o quia qui samaritanum audiebat fuerit despecti
noluit se esse samaritanum ut ipse despectus neminem despi
ceret. 3o samaritanum se esse concessit vero samaritanus dicitur custos
ipse autem custos omnium de quo in psalmo centesimo vicesimo sexto
nisi dominus custodierit civitatem etc. Et item non dormitabit
neque dormiet qui custodit israel. Et ad illud quod dixerunt
demonium habes videbatur negando quia hoc blasphemia erat
vero dixit demonium non habeo quia ego demones expello.
Nunc gloriam meam quero sicud demones sed gloriam patris mei qui
dixi vobis me esse a patre et habere gloriam ab eo. Et dicit cum de
gloria dei patris quesivit et eadem est gloria patris et filii et
spiritus sancti quo ergo dicit gloriam meam non quero verum quod loquebatur
in hoc ut ostenderet quo admiraretur eorum nam judei credebant quod
ipse quereret honorem mundanum sicud illa que dicit diceret
ad gloriam humanam acquirendam dicebat quod esset filius in hoc deus
sicud lucifer qui voluit esse similis altissimo. Et dicit ulterio
circa illa pretendi vobis dicit est qui querat et judicet quo pri
judicet cum filio dedit filio omne judicium de quo sanctum quod
tres persone indivise attribuunt judicium sed diffinicionem sanctorum
quod dixisse vocis sancti imperium filio ac spiritui sancto scilicet patre quod attribuit

pri discreco seu sapia q attbui filio bonitas seu iusticia
que attbuit spui sco pr qo di iudicale ptatie seu secundo
ptate filius sm discreco sps scs sm iusticiaz ista in tali
maie requir ad iudicium sc ptas discreco et iusticia
Et est hic adutend q pr dicit iudicare ordinarie sed
filius iudicat tn delegat cu qo di est qui cont et
iudicat intelligite ordinarie la cu hoc stet q filius iudicat
tn delegat sc amen amen dico vobis hic est tercia
ptcla in qua declat xpc quod sequtes ipm habebunt
lucem vite qd sup pmiserat vn di amen et ve et fidelr
et itm amen aplr aorem certitudine dico vobis q apt
vram blasphemia indignu est si mea mansuetudine
vobis ondens et aliqs bonis exemplu pbens dico vob
si quis sine psonar accepcoe suauit devote audiendo
et admitta ei acquiescendo et tand ope pficiendo simoz meum
om bonoz ioculatum et allectum doctine salutaris co
tentum vetne ygle collatum no videbit pcipienda
morte etnu pqua hso etnali seplo adeo qui deus
est vita aie dixert qo iudei obiicientes igrum et
vitate agnita impugnantes qi dicant cu alias op
pmati fuert te ore arrepiam nc aplr plasphemia
et tua pestifera doctina agnoui, ctitudinalr qz demonium
habes qi dicant imo brutz loqris bba erronea et pter
uoz na teipso testante dixa medax est et pr medax
si tua doctina ptmat medacium qd pz na abraha qui
credidit deo et reputatu est ei ad iusticiam et q simone
dei suauit mortuus est morte tpali et pphe qui et
suauert simoz dei conte maioris btutis q sit simo
tuus ista qo maj iudtuu sit et io hoc pz q sim est qd tu
dicis cone simon hoc et no deus videlicet suauis simoz meum
suauit morte no gustabit etni vn ait dno deri
sorie fuert alco sm est maio tu qui paup es et amicus
publicanoz et pctoz qui legem destruc videris cu ea
i multis no obsuets nunq inquia tu maior es qua in
mito et simo sire no cu quo deus fecit tot macula
ia pmitteret ei q insole eius benediceret deo hic terre
vn et deus est abraha qd insapta pr multaz gencium
qui tn mortuus est corpali la suauit simonem dei
et pphe no obstante q suauert simoz dei pmo et maxie
sitat fuert mortui sc morte corpali vn qd querunt

abeo est et ue tempm suo qi dicunt mai^te pz qr ad vana
glaz de tempo fcm dyab vn pz qr demoniu hns qi falsi
dicere qr vana glaz ymitatz dya^li qui mendax e et
suphs a aquo tu es obsessus Et respondit ihc concludendo
illud qd imponebat sibi de vana gla dicens si ego no
intendens glaz pris sz glaz mea quaz quo tu gloria
mea ausit pctm z dei offensio sic nichil est i. sta e qr
d sic multo vana a vobis reputare sicud illius qui eo
mendat seipm sz no est ita qr gla mea e adeo pat^e
aquo uelim fcm sz esse vn pr meus qui est deus mos
liquabilis qui qr est id manens z ille est q glorificat
me eternalr me gnando tpalr me carne huana sine
pcco induendo immaculis z doctrinis me glorificando a
morte me suscitando z maiestatis ad dextram sua me col
locando quem vos dicitis ipm diligendo z pcepta eius im
plendo qr deus vr est z vos ipsi eius ipm agnoscendo
diligendo ymitando doctrina z pcepta eius complendo
hoc dicat^a sz fcm scint^o qr no cognouist^e eu scz fide ope
rate pdilectoz z^o scz labys eu honoritet tn cor vrm
longe est abeo ergo at qui no su vt vos sz deus su et
homo z viciosus nom ipm sicud eius filius malis hns ead
sciaz eu eo Et si dixero sicud vos vellet me dicere qr ego
no nom ipm ita ipm z me negando ero silis vobis
mendax eius nota negando silis vobis ero qr mendacia
eu qr d vos dicitis eu scie eu ipm ignoratis at sic me
timium sic ego mentirer si dicerem me eu nescire sz scio eu
qr ipsum deus hco ead noticia eu eo ... at homo ipm
video eu no sim tm verus viator sz ecia verus cphensor
sz qr sic eu scio io sermoz eius seruo qr va agito ropa de
mostrari na i oi ope malo est aliqua ignorancia vnde
et phs metheri omis malis ignorans consequens vndet
adquesita qr dicet ad ipm at quo quesiuist an esse a or
abraha scie deberet qr no sumus ipo sit maior sz omnibus
creaturis na abraham maxia informacionibus pr vester
scdm carnem cui tn vos no estis filij ymitacionem exultauit
i spu gaudiu suscepit vt videret die meu i. die pnac
mea quo tamquam debui pati mori infernu spoliare
resurgere z ipm meum meum ascendendo ducere vt sic
eni me desiderabat vide vt ame tq amatore suo bonu

recipet vidit ergo sc̄ ms̄iar vȳta morti vinces insiga̅ + fide
qm̄ sc̄ deum est et in se͞ie tuo benedicent omes tribꝫ terre
gen̄ xxij et exauditꝰ est ꝓ̄ suꝑ̄ beneficiu q̄d lꝫ ame sciens se p̄
hoc saluād + regnu celoꝝ intraturꝫ circa illa pte ꝓo dū
quis sit ille smo de quo dr̄ inlra si q̄s smoꝫ meu s(er)uauit
dnr̄ q̄ iste smo est smo dinꝰ ꝯtine ms̄ btate doctrine que
docet veritate opis + iustic̄ + iusticia induat adoitate glie
que gl'a liberat amorte alr̄ pt dici q̄ iste smo ē vbum
dei inquo filio ꝯsistit vita etna sicud scri ꝯsistit in se͞ie
ago vita etna est que liberat amorte tercio dr̄ q̄ iste smo
pt dici smo fidei dilectoīs dei + ꝓximi + actoīs penite
na si iste smo no est salꝰ nq eit + qui s(er)uauit istuc smoꝫ
morte no videbit Et dicas q̄re aplī di hic mortem no
gustabit alibi morte no videbit dcm̄ q̄ dꝰ intuitum
pame vuiꝰ est dr̄ gustabit vn dr̄ gustate + videte qm̄
suauis est dns Et in Johe̅ vita etna dr̄ visibil inuisioe em̄
+ s(er)uitute dei ꝯsistit vita bta et io ꝑpetuas morte pessime
que hic visioni oppoitur ꝯcedo btitudinis intelligr̄ et q̄
quo hic sit meco de vita etna q ꝯsistit i visioe so magis
ꝯgrue dr̄ in ꝯtrariu morte no videbit si intelligendo vita
etna videbit que morte no admittit eciā ille morte n
gustabit Ed. cca h' c̄d dr̄ inetinu quo hec autoitas
sit vn̄ cu mlti s(er)uauerit smoēs dei + tn̄ mortui st mote
corpis + aie q̄ pecca pecauerit + inpcco moriebantur
Ubi scim̄ q̄ dupr̄ est mors sc̄ tpalis + etna tpal qua
as tpali mori etna vo p qua hō etnalr̄ ardeo s pa
que est vita aie de qua morte intt̄ hec autoitas + no
de morte tpali de qua intellexerant ipi iudei pt ergo sic
intelligi autoitas si quis smoēs meu s(er)uauit + sicut su
cem mea custodierit tenebris no videbit etnas dr̄ go
si quis smoēs meu i eternu custodierit morte no videbit
i eternu et sic p'bat autoitate [illegible] videbat aplice que
renti quis est qui viuit + no videbit morte videt [illegible]
qui smoēs meu s(er)uauit Et dic deinceps abliar auto te
[illegible] audeis illatis [illegible] fuerit dcm̄ q̄ ea [illegible] sunt q̄
[illegible] loquitur sine roe vn dixert nc scīus q2 demonium ha
[illegible] [illegible] pter roꝫ dicas [illegible] q̄ loqitur [illegible] vn dixert
abraha mortuꝰ est + tu smoꝫ dei s(er)uauit qui sunt
maior te. 3m q̄ loquitur vbu suꝑbu vn dixert que

te ipm fac[is] tu em filius carpentarii de galilea villa eciā digna
quā gloiaz tibi assumis ex nuti & ex dignitate vis credi
ad ipm i q[ui]b[us] i timendo declarat se esse racionalit[er] locutu
& no h[ab]ere demoniu ad 2m d[icendu]m q[uod] se no fu[isse] dixisse voles q[uod] a
braham no est mortuus scdm q[uod] ipe dixit s[ed] adhuc vivit scz
vita eterna et q[uod] ipe maior sit abraham p[at]re q[uod] abraham
desiderabat ipm vide[re] tu[n]c minor maiore ad t[er]ciu dicitur
q[uod] arrogancia no assumpsit s[ed] ne veritas tacita i[n]linquatur
verba p[ro]posita humili declaravit sic dic[ens] eciā h[ic] q[uo]d d[icitu]r pr meus
est qui glorificat me quo ista sit stat q[uo]d hic d[icitu]r pr glori
ficate filiu cu eciā legat[ur] filius glorificasse prem ad quo sam
q[uod] illa clausula est pr qui glorificat me dic[itur] pt expom
p[rimo] de xpo s[ecundu]m divinitate ut sit sens[us] pr q[ua]ndo me generat
michi essenciā divinā quā michi generando generat ad gloriam
de qua gl[ori]a d[icitu]r ad hebreos p[rimo] qui cu sit splendor glorie pris
2o pt expom de xpo s[ecundu]m eius humanitate ut sit sens[us] est pr
qui glorificat me seu glorificavit me in baptismo in monte
thabor qn ipe t[ra]nsfiguratus fuit & t[em]p[o]re passionis cora turbis
& post passione eu resuscitavit eu a mortuis & collocavit eu
a dextra sue maiestatis p[ro]pt[er] q[uo]d h[ic] ad t[er]ciu[m] q[uod] hic pr
d[icitu]r glorificare filiu lz eciā legat[ur] filius glorificasse prem
iux[ta] illud iohis xvii pr venit hora glorifica filiu tuu
ut filius tuus glorificet te ad 4m d[icendu]m q[uod] filius no est maior
pre ut ego pr est maior filio s[ecundu]m divinitate vn dicit i symbolo
equal[is] pri s[ecundu]m divinitate eius ex opposito dixerit arrianus sic
q[uod] pr esset maior filio q[uia] glorificaret filiu pt hic d[icitu]r no aut[em]
tendentes eciā q[uod] filius glorificat prem solus dn eciā h[oc] q[uo]d
d[icitu]r et no cognovisti eu ut r[espondit] iudei deu no cognoverunt cum
tu i ipm credidert ex eciā lege susceperunt dicitur q[uod] deu
ut deu cognoverit s[ed] d[icitu]r hic in eos q[uod] prem qui deus est
no cognoverunt s[ed] ibi pris vero si deu cognovissent subito
pris sic filiu eius no inhonorassent s[ed] ipm eciā cognovissent
& multo honorassent q[uod] pr & filius dicit inseparabile re
lacione i[n]terna at sicut sil nā & nāli intelligencia ut d[icitu]r ipsi
& ego cognosco filiu no cognoverunt n[ec] p[er] hanc prem vel d[icitu]r q[uod]
iudei deu no cognoverunt modo quo expositu est s[ed] eius con
fictaz lre s[ed] d[icitu]r eciā ista litz abraham pr ut exultaret
q[uod] p[ro]vide xpi hic intelligat[ur] dicitur q[uod] p[er] hoc pt i[n]telligi di
es sue eternitatis qui nescit occasu hunc em die credidit
abraham & reputatum est ei ad iusticiam vel intelligit[ur] p[er] hoc
dies incarnacionis xpi quē abraham fide vidit vel intel[lexit]

pphor verbu dei incarnatu de virgine que die vidit non in vita sua
sed post morte eorum in limbo qui sunt nati que die videndo ga
visi quia tempus appropinquabat quo xpc ipsum cum aliis patribus de limbo
contraheret vel secundum expositorem predic dum mt dies xpi que abraham
in oblacione aletis et ysaac prefigavit prophetice ondens videns esse di
enos ab ipso quia ipse abraham gavisus est et isti dolet videntes
inque tunc dixerunt se dixerunt ergo iudei adeum verbi e quia vobia
pes inqua iudei redarguunt eodem dem xpi tamen secundum unde
iudei dure cervicis et ingrato corde qui spiritui sancto resistentes
dixerunt adeum calumniantes dem eius quinquaginta annos non du
habes quantum ad etatem carnis et abraham vidisti oculis carnis
qui iam duobus milibus annorum mortuus est quasi dicerent hoc est impo
quod abraham vidisti cum amorte abrahe usque adte tot fluxerunt
anni et ideo quia non putabat xpm esse nisi purum hominem ergo quantum
xpc declarans eis sua deitate dixit amen amen id est fideli
cum omni certitudine dico vobis incredulis qui tantum terrena sapitis
antequam abraham quem vos tantum extollitis fieret sicud alia tota
que in esse producta quia eciam sit pura tota antequam mundus fieret ergo
sum quantum ad essenciae eternitate ideo secundum deus fui eciam in mente patris in
genitu ideo prius an abraham et hoc propter mea excellencia et
dignitate quia dequanto aliquis est dignius de tanto prius et prius est
adeo prius et ideo quia deus ego an omnes sum quia mea eternitas
omnes creaturas et omnes dierum tempora includit vere cum ergo iudei
nescirent reddere contra dicere verbis eius tamen quales homines qui non se
capiunt ea que dei sunt adcorporale procurantes se convertebat tulerunt
ergo lapides dextra tamen furiosi et invidi tamen dextra quentes
qui volentes eum lapidare ut iacerent teu tamen in blasphemum
et mendacem presentem at tamen mitis et humilis quas proprietates docuit
apostolos ut dicit matthei post discite a me quia mitis sum et humilis
corde abscondit se invisibiliter per medium illorum pergens sed tamen
adiscipulis suis qui eum secuti sunt videbantur sed invisibilem se
fecit insidiantibus et exivit detemplo quia non dum venit hora eius
sed dicit cum hanc parte post ibi cum dicitur quinquaginta annos non est
conceptus sic dicebat iudei cum faciebat xpm esse secundum triginta tamen
annorum secundum quod sic dixerunt secundum eis occurrebat vel potest dici quod xpc
propter labores abstinencia et ieiunia videbatur longe maioris
etatis quam esset vel secundum alios sic dixerunt propter reverencia anni
quinquagesimi qui fuit annus iubileus quo iudei propter eius reverenciam
computabant qui vellet dicere pphor quinquaginta annos non dum habes
id est non vidisti adhuc annum iubileum et dicas te abraham vidis
se / sed quia ipsorum iudeorum obiecto processit secundum humana quo natura
xpm considerando oculis corporalibus et sensu perperunt

ergo in ruinado eis se hre na dina dicat eis antequam abraham fieret
ego sum Sed qre nō dixit antequam abraham fiet ego sum sed sic ut
ego sum Rndr quod id quod esse eius non incepit nec desinit quod divi
nitas preteritu tpr non hz nec ee hz ee pñs ideo dixit prinaliter
ego sum Sed qre non dixit antequam abraham esset sed antequam a
braham fieret Rndm quod hoc fecit ad insinuandum quod abraham esset
vna creatura que incepit esse dixit ergo antequam abraham fieret
ego sum quiugendo verbum pntis tpis scz ego sum cu vbo preteri
imperfecti tpis scz fiet innuendo eius eternitatem coequalem omni
tpi de hoc pz quanto displicavit ipsa veritas ubi dicit amen
tpi de hoc pz quanto displicare ipsa veritas vbi dr amen
cum spectator eucrorum ipsius dei visionisque eius pre semper
eternitatis Vltimo dum ait hoc quod dicit tulerunt lapides quod zelo
lapides tulerunt dicit quod hoc non fecerunt zelo iustie sed zelo in
vidie et eum iactando sicut in blasphemum quod non erat iustum
quod in lapidare blasphemum requirebat debitum processus sed cum
facto coram iudicio depositio testium et sententia iudicis tunc seque
batur lapidare extra civitatem vt pz levitici xxiiij Ipsi autem vole
bant eum lapidare obmisso processu predicto et in loco sacro quod erat
illicitum eciam deceptio qui iudicialiter erat quietus Sed dum quo
absconditus se in turba multitudine hostium et exivit de templo vt dicit
textus de hoc Rndz b aug dicens non ait abscondit se sicut
latentem vel petre occultando sed virtute divinitatis reddendo se
eis invisibilem sicut adhuc a discipulis suis qui eum seque
bantur videbatur Sed quare se abscondit Rndr quod hoc fecit propter
quatuor primo ad designandum quod veritas abscondit se ab eis qui b
bonam vitam sequi contempnunt vt dicit b gregorius Secundo ad innuendum
quod eum resistere possumus sicut ipse potuisset tunc eos verum
sed docuit quod nos declinemus Tercio ad ostendendum quod ipse esset verus
homo vnde aug super Johannem dicit tamquam homo a lapidibus fugiens fugit
Quarto secundum alquinum abscondit se quia non dum venit hora pas
sionis eius et quod non elegerat hoc genus mortis predestinationem humane
mani Ideo abscondit se vnde secundum exponitur ipse abscondit
se a superbis secundum illud math xj abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus et revelasti ea parvulis Item abscondit se a malicio
sis secundum illud deutero xxxij deum qui te genuit dereliquisti
oblitus es dominum dei creatoris tui et tunc ait abscondam faciem
meam ab eis Et ideo abscondit se a lapidibus secundum illud exe
chielis xxxix secundum inmundiciam eorum et zelum sceleris eis et
abscondam faciam meam ab eis vnde beda mistice exposuit in
structio huius absconsionis dicens quod sicut pator malas cogita
ciones assumit tot lapides in ipsum mittit et notat passionem
et delectacionem que nos a cogitacionibus quod in mente sibi consentire

ul dissentie est in nobis vn dicit b. greg. Od non placet
no noceret displiceat ergo nob peccatu et maculas in nob p
pgratam

Et passio dni ihu xpi mt xxvi et xxvii capitulis p
qua solutu est preciu nre redemcionis et adita pa
tefacta regni celestis oibus peccatoribus et penitentibus clausa
que diligenter considerando q sc oi tpe tu maxime
i isto debes cu attencione vide xpi passionem et sic apparet — passio mathei
quadruplex bonu nobis per ipa passionem donatu primu est qr nichil — primum quadruplex bonum per passionem datum e
efficacius ad peccatorum remissionem q meditacio ihc xpi passionis vn vt
dicunt sci doctores omnia opa nra satisfactoria essent invalida ad
satisfaciendu diuine offense nisi essent virtute diuine passionis fecundata
qua pro nobis penas nobis debitas persoluit et inde est q — vn
sacerdos tibi pro mille peccatis mortalibus quantumcumque parua iniungit pena
qr virtute clauium tibi applicat diuine passionis thesaurum et hoc
nouit b. bernhardus dicens sic taliter Quid q michi deest de — bnh'
meritis vsurpo michi de visceribus xpi // 2m bonu est qr in — 2m
pcius ad vincendu temptacionem dyaboli q passio xpi est et hoc figuratu
est numeri xxi vbi dixit dns ad moysen vt faceret serpentem
eneum erige alte super lignum et qui lederentur animal serpentibus
venientes ad illum eneum inspiciendo eum sunt saluati // 3m bonu — 3m
est qr nichil facilius est ad sustinendu tribulaciones vn b. greg.
Si xpi passio ad memoria reducitur nichil est tam asperum qd equanimiter
tollerare non est lignum ita frigidum uel aquosum si in ardente
fornace ad clibanum ponitur qn sudat et sucendatur sic nec cor

xm hominis in corde christi passionis. Item bonum est quod nichil est dulcius ad
comparandam graciam et devocionem quam frequens passionis christi recogitacio
quod figuratur apte designatur exodi xv ubi legitur quod dominus
ostendit moysi lignum quod cum misisset in aquas conversae sunt in dulcedinem
ubi dicit glosa quod per consideracionem acerbe passionis christi arbor si
quesitur via devota in lacrimis compassionis et per modos in dulces
aquas devocionis unde de hoc bonus similiter dicit beatus bernardus dicens
bern Si temptaris cogita de vulneribus christi si male cogitas considera
de passione christi nichil enim commovet vicia et temptacionibus resiste
et virtutibus inserere sicud passionis christi intima consideracio nam
augus sicud beatus augustinus in libro de vera religione non solum quod christus homo boni
gessit interius sed et quod mala sustinuit totum disciplina fuit
morum etc. Unde nobis apostolus petrus prima petri 2o ponit dicens christus
pro nobis passus est et hoc est diligenter oculo cordis inspiciendum
dit relinquens nobis exemplum ut sequamini vestigia eius
unde dicit apostolus prima ad corinthios 2o non iudico me aliquid scire inter vos
nisi ihesum christum et hunc crucifixum hoc enim scire est omnia scire que spectant
ad salutem. Inspice ergo et fac secundum exemplar quod tibi monstratum est
scribitur exodi xxv. Post hoc passio eiusdem ad hoc passio in duas
partes secundum quod duobus capitulis in matheo describitur primo ostenditur quo pacto
christi passio per iudeos fuit inchoata et 2o quo per gentiles fuit consumata
2a pars ibi mane autem facto et subdivisiones harum partium patebunt in processu
Prima pars per primas partes in principio xxvi capitulo in matheo ... est
hic notandum quod volenti aliquis predicare passionem christi utile est videre
xxvim capitulum dicit scilicet ferie 2e quod ibi dicitur illa que fiebant in vigilia
et in die palmarum antequam veniret post biduum quo pascha fiet sicud
tangitur in principio textus eciam videat textus xxvim de die cene domini quod
ibi locum precedit scilicet post cenam domini et pociens hic appositum et
quedam alia videbuntur. Dicit ergo matheus incipiendo passionem domini
quod ihesus dixit discipulis suis scilicet feria tercia post dominicam palmarum
matheus scitis quod post biduum pascha fiet post elapsis duobus diebus agnum
immolabitur agnus paschalis qui debuit immolari in vespere ferie quinte
a qua die incepit sollempnitas sequentis diei ut statim infra patebit
et filius hominis tradetur scilicet primo iudeis et tandem per iudeos pylato qui fuit
gentilis ut crucifigatur ubi advertendum quod pater tradidit filium
quod ordinem filius concedens a patre pati voluit quod factus est obediens
patri usque ad mortem iudei autem tradiderunt eum propter invidiam pylatus
timore cesaris et pavore iudeorum iudas autem eum tradidit propter
cupiditatem ex quo clare patet quod christus non fuit traditus ex ignorantia
sed pocius ex prescientia et voluntate sua. Tunc scilicet sequenti die qui fuit feria
quarta in qua ihesus mansit in bethania in vadens cum suis ... duobus
diebus precedentibus ... et hoc ideo ut daret iudeis locum tractandi

liberis de sua morte congregati sunt principes sacerdotum qui contra xpm co
ceperant odium et seniores ipsi qui erant iudices ordinarii videlicet in
crastino quod legitur feria quarta post dominicam oculi in atrium principis sacerdotum
qui dicebatur cayphas scilicet qui dederat iudeis prius consilium dicens
expedit vobis ut unus homo moriatur pro populo videlicet in crastino ferie sexte
precedentis ante dominicam palmarum et consilium fecerunt ut ihesum dolo tenerent
scilicet occulte et occiderent scilicet sine tedio ipsius unde plus detinuerunt ipsum
occidere sed hic consilium tractabat de cauto modo faciendi hoc scilicet qualiter
possent facere occulte et sine tedio ipsius quoniam sed dicebant autem non
in die festo scilicet pasche qui de proprio timebat ne forte tumultus
fieret in populo omnia enim ad illud festum veniant in iherusalem ut dictum
est in crastino cum esset ihesus annorum duodecim cum ergo aliqui crederent eum
verum esse xpm et alii sacerdotes seducti reputabant eum magnum
timuerunt omnium periculo tedio ipsius unde consiluerunt differre mor
tem eius usque post festum sed pascha mutaverunt consilium scilicet quam iudas
vocabant oportunitate capiendi ipsum et dicit hic leo ipse quod id
debebat fieri maxime ut una lex finiretur scilicet moysi et lex xpi
inchoaret Cum autem esset ihesus in bethania scilicet sabbato ante dominicam
palmarum secundum hystoriam scolasticam quod sabbatum erat sextus dies
ante passionem xpi videlicet iohannis xii et ergo hoc utique erant antequam
xpus dixit discipulis scitis quia post biduum pascha fiet et xpus sic
dictum est prius quod crastinum consilium quod legitur sabbato ante diem
palmarum esset respiciendum ordinem quem matheus tenet hic ponit etiam
quod in eo quod fuit occasio venditionis xpi per iudam et de bethania vi
de crastinum sexte ferie post dominicam letare in domo symonis leprosi
scilicet enim ille symon esset curatus a xpo scilicet non habuit lepram
tamen retinuit sibi nomen leprosi sicud matheus post vocationem ad apos
tolatum vocabatur publicanus accessit ad eum mulier scilicet maria mag
dalena soror lazari videlicet iohannis xii habens alabastrum id est vasculum
de alabastro quod secundum ysidorem xvi ethymologiarum est genus marmoris
candidi et optime conservatum et nascitur ille lapis circa thebas et da
mascum syrie candidior sed in yndia reperitur probatior unguenti
preciosi id est magni precii et sicud quod marci xiiii dicitur unguenti nar — *unguenti nardi spicati*
di spicati quia de spicis nardi est enim nardus videlicet in xxxv ethymologiarum
herba aromatica refrigerativa et odorifica valde et confortativa
nascens in monte qui uno latere yndiam et alio ariam respicit
sed melior est maria ut dicitur canticorum primo cum esset rex in ambitu
suo nardus mea dedit odorem suum unde iohannis duodecimo et in
crastino textu dicitur nardi pistice unde secundum augustinum pistica est nomen loci — *pistici*
in quo crescit illa herba sed secundum alios pistica tamen videlicet fidelis
itaque secundum hoc nardi pistice dicitur id est nardi puri et non sophisticati

et effudit maria pium d^{r} et fracto alabastro forte odo
lore xp^{i} sum pium et odore adoptim quibus aisit et alabast
fractus non pepat et quod effudit vi quod hoc ungentum non fuit
grosse mane sicud ungenta qua hoc enim non posset nec debet
fundi sup caput recubentis vnde vi fuisse liquor preciosus
de nardo vel sicut nardi expressus sicud aqua rosea de rosis
vel vi fuisse lacrima nam stillas de tribus et aliis preciosis aro
maticis sup caput recubentis sed xp^{i} refrigerium et suave
recreacionem odore vnde augustinus dicit iste dicit caput unge eam
Johannes ait pedes potuit enim utrumque agere et primo pedes unge
et postea fracto alabastro sup caput eius ungentum effundere
dicit enim Johannes quod sexto die ante pascha scilicet feria secunda post festum pal
tota domus impleta est ex odore ungenti et post ibidem quod eas
unxit pedes Jhesu ipsius recubentis in adiacenti mensa fecerunt
enim ipso et discipulis eius magnum festum et lazarus propter ipsum re
suscitatus erat unus discumbencium utrumque in sexto capitulo vnde
mihi videtur venerit illuc non xp^{d} ipsum sed eos ut viderent
lazarum a morte suscitatum ut dicitur ibidem videntes ait disci
puli indignati sunt solus judas indignatus murmuravit vt in sexto capitulo
et post hoc per xp^{m} sicud quod societatis dicit aliquos fecisse quod
unus eorum fecerat augustinus Johannes dicit judeus solus indignare hoc potest
intelligi quod et alii discipuli hoc senserunt quod dixerunt et eis ju
da dicente persuasum sit sed judas postea dixit hoc quod fur erat
ceteri vero discipuli xp^{i} curam pauperum Johannes vero hoc judeo solo
indignari dicit ut exprimat occasione furandi eius consuetudinem
indicaret vnde secundo dicitur ut quid perdicio hec judas enim reputat
ungentum perditum quod non habuit apud se precium suum potuit non
illud vendidi et vendi multo plus precio vnde maria primum dicit
vendendum plus trecentis denariis et in sexto capitulo dicit quare hoc un
gentum non venit et vendebat pro precio tunc vnde nescio passum
passus fuisse et quod dicit trecentis denariis quod fuisset bene dicebat
ungentum preciosum et dari pauperibus hoc judas non dixit quia pauperes
qua habere ad pauperes aut quod pertineret ad eum de egenis quidem ad
mittere sed quod fur erat et loculos in bursas habens utrumque in sexto
capitulo dicit enim habuit consuetudinem quod decimam partem dabat pau
peribus et illa furabatur sibi judas propter uxori et filiis eius iste
dicit augustinus sed xp^{c} sciret judam esse furem et iniquum elegit
tamen ipsum in discipulum ut impleretur scriptura de morte xp^{i} dei
et eis ministerium misit vocavit quod absoluter tam bonos quam malos si
judas hoc preruerebat non sed sed culpa sua nam vero non dicere
ad predicandum quod non dispositus fuit sed addidit regendi et ad hoc

duxit uxorem et posuit eam tamquam presbiteri familias Et non contra quita
occasio nulla premat de pecunia unde metuis aie peius quam iste
pecuniam nam dicit Leo papa ubi avaricia sedem invenit nulla pes Leo
sima dominabitur Ideo monet psalta dicens divicie si affluant
noli cor apponere Secundo dicens at iste mercator unde malignam
contrusumit mariam magdalenam et se et ait illi quid molesti estis
huic mulieri quia iste mercator non habet teterrime operibus bonum operata est
inter in officium sepulture per ungentum preciosum ut mos seculi nam
semper pauperes habetis vobiscum me autem semper non habebitis scilicet in presencia cor
porali hoc est dicit marcus primum et textus evangelii secundum quod illud
me autem semper non habebitis quia dicit marcus ultimo ecce ego vobiscum sum
usque ad consumacionem seculi quo ista stant simul cum hic dicatur me autem
semper non habebitis Ergo mercator quod intellexit se fore presentem cum eis
primo et cum aliis ecclesiis scilicet per graciam et sacramentum sed illis modis
non poterunt ei applicare corporalia obsequia et hoc est hic ad propo
situm unde sequitur mittens enim hec mulier hoc ungentum in corpus meum
ad sepeliendum me fecit quia ista mulier edocta a spiritu sancto prefigurat
sepulturam meam de proximo futuram unde marci primo dicitur prevenit
ungere corpus meum in sepulturam et textus evangelii precepit pre
ungenti fuerat dicens fiunt illa ut medie sepulture fuerat illud
Et sic dixit vos quid molesti estis quia iste mercator dixit scilicet fecit prevenit
ungere corpus meum in sepulturam quia quod erat facta mortuo non
poterat hoc fecit vivo dominum potuit iudas enim non mercavit
mulierem que hoc fecit sed christum qui hoc permisit et sic sustine
bat reputare perditum quod in suum usum cristi sit expositum hic multa
placet unde sed quod expenditur in suum deuum reputat lucrum nam
si quis esset mercator divicias seu raptor ut mundi honorem
acquirit hic reputatur sed at quis ingredi religionem pauperem ut
serviat deo fatuus et perditus estimatur unde sequitur amen dico vobis
lerus amen dico vobis ubicumque mittitur mundo fuit factum
hoc evangelium dicatur et quod hic fecit ad memoriam et ad laudem eius
tamquam factum virtuosum Et credo quod quamvis perdicatur adipisci ut per se
iste ordine gestorum evangelicarum hic mencionem quod mercatorum evangelio
secundum ibi mancipatum at erat multa ad hoc scilicet feria quarta quando plures
sacerdotum fuerunt aggregati tractando de morte cristi sic exposuit
nicolaus de lira abiit unus de duodecim scilicet de principalibus suis
discipulis qui dicitur iudas scariothis ad dictam iude frater iacobi
moris nam scarioth est nomen ville de qua iste iudas fuit
oriundus ad principes sacerdotum qui precesserat esse aggregatos

vt dictum est et ait illis quid vultis michi dare et ego vobis tradam eum occulte
et sine strepitu vnde certam summam non postulat vt lucrosa videretur
predicta occasio quod Luce xxii habetur quod antequam Judas abiret predicto
modo sathanas intrauit judam id est aliquam eius pessimam suggestionem ut
venditorem christi etc. Dicit quod licet vt possumus dicere qui dicitur quod cum Judas in
vltima cena domini accepisset buccellam panis demum post introiuit
in ipsum sathanas Johannis xiii quod in cena domini non intrauit in eum de nouo quia
ipsa die feria iiii christum vendiderat principibus sacerdotum sed
tunc intrauit ad amplius possidendum ipsum quia esset ingratus bene-
ficiis christi sed at illi audientes gauisi sunt vtputa marci xiiii et luce
xxii triginta argenteos constituerunt ei quorum quilibet valuit de-
cem nummos vsuales ergo triginta illi argentei valuerunt trecentos
nummos vsuales vtputa per multiplicationem algorismi vnde judas
per valorem christi precii venditi recuperauit valorem perditi vnguenti
et exinde et ipse querebat opportunitatem loci et temporis vt eum
traderet occulte secundum mentem et desiderium sacerdotum quod impleuit
post cenam sexte quinte vt patebit prima autem die azimorum scilicet feria quinta
que apud eos erat vigilia pasche scilicet xiiii dies primi mensis
id est lunacionis aprilis quam ebrei nisan vocant in qua die ad ves-
peram ymmolabant agnum paschalem et incipiebant judei vesci panibus
azimis id est non fermentatis dicitur enim azima ab a quod est sine et zima
fermentum nam deinceps tenebantur vesci illis panibus vsque ad vi-
cesimam vicesimam diei eiusdem mensis sicud secundum Cornelium Johannis etc. et isti arguunt
sic contra latinos quod tredecima die primi mensis cenauit christus cum discipu-
lis suis scilicet anticipando ymmolacionem agni paschalis primi die etc.
quod dicit Johannes xviii quod judei ducentes Jesum ad pilatum non in-
trauerunt pretorium vt non contaminarentur sed manducarent pascha vnde
concludunt illi quod illa die in qua judei ymmolabant agnum pas-
chalem scilicet quartadecima die primi mensis christus sit passus Et tamen quod
illud dictum Johannis xviii non intelligitur de agno paschali sed azi-
mis panibus ad quorum comestionem esse tenebantur quod comedendi
essent in eadem vnde etc. sic concluserunt quod christus in cena confe-
cit corpus suum in pane fermentato. sed et accesserunt ad Jesum discipuli
dicentes vbi vis paremus tibi comedere pascha id est agnum paschalem
dicit remigius inter istos discipulos qui accesserunt ad Jesum judam pro-
ditorem defuisse sed secundum Crisostomum manifestum est quod non
erat ei domus neque tugurium quod dicerent discipuli vbi vis
paremus At iste dixit secundum lucam duobus discipulis vtputa marci xiiii ite
in ciuitatem et occurret vobis homo lagenam aque baiulans
hunc christus non nominauit eis tamen dedit eis signum quo poterant

cum de ciuitate cognoscere na dicit marci xiiij ut iam dictum est occurret
et luce xxij occurret vobis homo amphoram aque portans sequimini
eum et dicite ei scilicet domino domus magister noster dicit sed Johannes dicit
tempus meum prope est scilicet quo velit angelis immolari apud te
facio cum discipulis meis pascha quod provideas in de loco et ci
bo unde et marci xiiij dicit ubi est refectio mea ubi pascha cum
discipulis meis manducem et luce xxij dicitur locus proprius na i
dicit ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem
marci et xiiij et luce xxij addit quod ipse etiam proposuit eis pro
titudine domini dicens et ipse monstrabit vobis cenaculum
grande stratum et illic parate nobis et dicit nicolaus de lira quod in
illo cenaculo comederit pascha et eadem discipuli post resurrectionem
christi propter metum iudeorum latuerunt et eadem domo spiritum sanctum in die
penthecostes receperunt ut patet actuum ii et fecerunt discipuli sicut
constituit illis ihesus et paraverunt pascha i. agnum paschalem quod omnia
invenerunt sicut dixit illis ihesus ut patet marci xiiij et dicitur deinde
fuit eis commoditas de domina supradicta et dicitur quod ille domesticus erat
discipulus christi licet occultus propter metum iudeorum vespere autem facto
quod illa erat hora comedendi agnum paschalem discumbebat cum
duodecim discipulis suis unde patet quod ipse hic primo quantum erat in se
venerabatur proditorem suum associans cum non repelleret eum
a bancum paschali quoniam licet non lateret eum eius proditio et
edentibus illis dixit scilicet [illegible] proditorem suum cum dolore
cum predicet coram eo suam passionem que debuit discipulis esse ma
doloris amen dico vobis quod unus vestrum scilicet maior [illegible] discipu
lorum me traditurus est et contristati valde non solum propter mor
tem sui domini et magistri sed etiam quod quilibet eorum timuit de se ne ipse
esset qui traditurus esset cum unde ceperunt singuli dicere numquid ego
sum domine quod quilibet purus homo contueretur se hic in via de sibi
timore defuit et ihesus ait qui intingit mecum manum in parapside
iudas enim certus constitutus et inter sedentibus alios cum suo te
meritate etiam manum cum magistro mittit in parapside ut audacia
bona ostiaret maliciam parapsis ut patet [illegible] est vas — parapsis
quadrangulum et quadrilaterum et dicitur parapsis est paribus
absidibus absidon autem nigro [illegible] interpretatur lucidi eo quod lu
mine accepto parum resplendeat ut dicit [illegible] est autem
area locus edificii vel vas secundum marci xiiij dicit Cum intingit
manum mecum in catino quod ut [illegible] est — catino
vas victile et est neutri generis dicitur autem [illegible] tenens

Et dicit nicolaus de lira quod hoc vas est aptum ad infigendum vinum
et in eo erat ius lactucarum agrestium cum quo carnes agni pas-
cal debebat comedi ut scilicet exodi xij Johannis autem primo di-
cit quod ihesu recubenti et petrus dicere domine quis est
qui tradet te Respondit ihesus ille est cui intinctum panem porrexero
et cum intinxisset eum dedit iude scarioth dicens hic me tradi-
turus per illum istorum decem modorum secundum nicolaum respondendo de quibus de-
necessitate de dechartismo poterant discipuli certiorare proditorem quis
esset quia omnes comederent excepto nisi ceteri alij discipulo
a Johanne propter intencionem quod proditori Johannis dicebat primo ut
hic Johannis xiij primo hic ihesus dixit ipsi iude quod facis fac cicius
dixit autem hoc non precipiendo vel consulendo sed permittendo quod pre-
ceptum vel consilium divinum non potest esse de malo Hoc autem nemo
discumbentium scivit potuit quid propter ei dixit putaverunt enim
quod christus hic loquitur interdixisset quod iudas aliqua ad festum
necessaria emeret vel egenis daret quia ipse habebat loculos id est
bursas ad portanda ea que dabantur christo Et cum ista Johannis primo
composite dicant non esse asserendum quod prius te esset ita pauper
quod non haberet unde agnum pascalem emeret sicud quidam sedebit
nisi hic prius compositum ... ad quedam 3o christus re-
vocavit proditorem suum timore secundum predicando sibi penam sue
dampnacionis dicens filius quidem hominis vadit secundum ad passionem
sicud scriptum est de illo ysaie liij ubi dicit ... omnis adora-
cione ducetur et daniel ix dicit post ebdomedas septuaginta
duas occidetur christus et in multis alijs locis Ve autem homini illi per
quem filius hominis tradetur bonum vel magis malum erat illi si na-
tus non fuisset homo ille secundum natum corporis ita quod perijsset in
utero et cum levius fuisset quia peccato originali propter dampnatus
esset vel est consuetudo intelligendo quod esse miser miseria
mortalis culpe est peius quam non esse nisi non sit peius vere
pene adiuncte que non privat totum esse creatum tunc est peius
vere culpe mortalis que inseparabiliter adheret dampnatis Et non
solum privat creatum esse creatum sicud est pena sed eciam privat
bonum infinitum quod est deus 4to christus revocavit proditorem
suum pudore secundum minando sibi prodicionem ostendens ei se co-
noscere suam prodicionem intencionem unde secundum ... at iudas
qui tradidit eum sed ne alijs ... ipse tacendo se eis
suspectum redderet dixit ego numquid ego sum rabi vel magi-
ster illi ihesus tu dixisti secundum ... indicans consciencie sue

sz eius delictu scie no tn alys cofese publicare s3 per
mittere ei oblate et mirabile vt qz omnia peccata no mo
uert iuda ad desistendu ab incepto s3 vt visibile aplis ca
sint qz sathanas cu dui mtrauit siad dom est ibi de
abyt vnus conmodera et ipse cor eius obtrectauit z abag
mere z pma si qnz adeia se flecteret desiit cu et for
te qz timuit confusioz magna si no faceret qd phariseis
promiserat et hoc vt que vidicari ad pplm qphie mter
ponat exem scie qlite ppoie dolose pedit Consequenter
matheus tangit quo xpc sacrametu eucaristie i vltima
cena ad sue passionis recordacoz instituit vn dr Cena
at illi i pq esu agni pascal ante dcena surgerent
tabile cum sint vitate mare pq tm sic sz agnus pascal
erat figura hui sacramenti accepit ihs iste pane spec asumi
z bndixit dicens mfra scripta vba sz hoc e corp meum
pt bndixit docens nos m hoc qz mice ma an suscepcioz
hui sacrameti dz deuote mdeu eleuari ac fregit sz sctm sim
spuale apparencia sol sctm frangendo accnea z hoc si ante
bndicendo gservuat sacmetu qz cait ecia illa rei sit sed
sua signi tm sit fractua qua nc statz nc stapia signan
sua signi tm sit fractua ... mtrquos cat iudas vt
inminitur dedit q3 discipulis suis mtrquos cat iudas vt
dicit sca gmt licet scolastic dicat qrm vo at qre dedit ei
corp suu sicut qz petrum eis sicut adhuc alys discipulis occultu
z ppt hoc i cena sua qz peccatori occulto eucaristia no nega
vn ecl iohes ppm sup illo vbo / z cu mtrnisset pane dicit
modan dcia qz ille panis que p intinctu porrexit iude
no fuit corp xpi s3 an acceperat hoc in pane no intincto
z qz statutum est qz fidelibz no dat corp xpi intinctu vt ptz
qse d ij eu hoc et ait accipite z comedite hc corpus m
hoc vobis z ceterite hic placans quti panis mem xpi z sic
constitutum est sacramentu eucaristie i recordacoz sue reuerendissime
passionis z ideo ibi ac fregit si an fractus bndicendo gsensus
z pz qz no est mirz cu xpe omez creatioz demeliflo fore
rat qz vinu calicis cvnit Et accipiens calice gras egit
s3 deroe qua pane bndixit z dedit illis dicens bibite ex
hoc omes hoc est em sangs meus noui testamenti i confirmacoz
noui testamenti qui pro multis effundet i remissioz peccatoz dicit
pro multis qz lz pro omibz effudit quitu ad sui sufficienciam

tn xpi quotidie defectiu non est propter effusionem quantum ad
eorum efficaciam. Hic est diligenter advertendum quod ipse corpus
suum et sanguinem separatim et eius sub distinctis speciebus scilicet panis et
vini consecravit quia in passione sanguis eius a corpore sive carne
fuit separatus et hec consecratio constituta est quia consecrationem memorie
illius passionis vini adhuc tunc consecratio fit separata et sub dis-
tinctis speciebus tamen post consecrationem sub utraque specie est totus Christus unde
tamen etiam panis absque sanguinis potus manet tamen sub totus
sub utraque specie substantie enim panis est corpus Christi convertitur
sive sacramentaliter ad quod est sanguinis et anima et deitas sunt
ibi per concomitantiam naturalem et inseparabilem unitam, quanto sic
[illegible] sub percipit et hec vite refocillacionem scilicet quod perpetuo
huius sacramenti dat vitam eternam unde Christus Johannis vj Qui man-
ducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam
unde sequitur hic dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine
id est de hoc fructu vitis de hac genitura vitis quousque vobiscum
bibam illud novum id est novo modo in regno patris mei id est post
resurrectionem et vita iam sua gloriosa in anima et corpore glorificatus. Quod
post resurrectionem enim comedit et bibit cum discipulis suis ad
declarationem sue resurrectionis sed novo modo quia tunc cibo et potu
non indiguit cum corpus suum tunc non fuit mortale seu passibile
sed gloriosum et ergo tunc corpore et anima fuit beatus et regnans in regno patris.
Vide eciam Lucas xxij capitulo post institucionem sacramenti ponit quamquam
discipulorum inter se de hoc quis esset tradituros ipsum nam dicitur
ibidem et ipsi ceperunt querere inter se quis esset eorum qui hoc facturus
esset et inter ponit eciam ibidem contencionem discipulorum inter se quis eorum
dicatur esse maior unde in medio eius passione [illegible] contende-
bat quis preiudicaret eis et cui obediret quis eorum inter eos
videtur esse maior et facta est contencio illius contencionis
Christus dicta reges gentium dominantur eorum et qui potestatem habent
super eos benefici vocantur beneficii id est benefactores sic replet ab
adulatoribus et assistent laudum vos autem non sic sed qui maior
est vestrum fiat sicut minor et de [illegible] consonat secundum evangelium
quod hic in bona quanta scilicet est et vii iudicio in loco predicium
adhuc fuisset in discipulos inter signum sub veritate bene sic
quando dixit discipulis suis vos mundi estis sed non omnes ut
hic Johannis xiij dicit autem non dum prius accepisset corpus domini
sed quosdam enim cum dedisset buccellam intinctam ipso sibi
porrecta de quo patuit sibi et omnibus dedit discipulis suis

Iohis xpm n obstat si cet ibi dr q abijt qa dicebat quid
vultis mi dare et ego vobis eu tradam q ibi abijt ad xpm
vendend seu ad tradicoem eius pmittend vn luce xxij dr
Et spopondit hic at dr abijt ad pmissu implendum
Et ymno dco i. cantico diue laudis peracto s[ecundu]m qsuetudine
et noue vite [illegible] exierunt i monte oliueti et vsus
monte oliueti marci dr hic in monte oliuar oliuaru
eum sit locu magno [illegible] Tunc dixit illis ihc
pmoniens eos inquiens Omnes vos in hac nocte scandalu pa
ciemini i me sz [illegible] ante xpc hora [illegible] et scan
dalu i. ruina i [illegible] quod passuri sunt pdicat vt cu pass
fuerint no desperent de salute sz agentes pniam liberam
vn eu pdicat eis no solu futura [illegible] sz eos [illegible] statu
tpe adventu eor vtiqz potuerit ipm [illegible] esse ver dm
Scriptu est enim zacharie xiij na zacharias pphta eos
[illegible] pphetauit dicens pcuciam pastorem et dispergen oues greg
pcuti enim pastor bonus qui posuit aiam p ouibus suis et demu
congregabi eor fiat vnu ouile et vnus pastor Jo x matei et marcj
videntes hoc impletu quod pphta dixerat posuerunt [illegible]
[illegible] dicendo pcuciam pastorem i. xpm et dispergentur
oues i. discipuli sz postqua resurrexero precedam
vos in galileam [illegible] me ibi sine [illegible] videbit q ibi me
[illegible] sine magno labore q i [illegible] videbit [illegible]
[illegible] angelor matei et marci [illegible]
vt discipuli [illegible] eius audita desolati [illegible] futura
eius resurreccoe [illegible] Respondens at petrus sz [illegible] q fuerit
[illegible] ibi sz [illegible] omnes scandalizati fuerint
in te ego nunq scandalizabor et mihi no [illegible] fuit q in
tendebat esse ver quod pmisit [illegible] aug
ista vocis [illegible] cu [illegible] fallendi sz q [illegible] loq
ba no [illegible] fragilitate [illegible] sue [illegible] pmisit eu
alijs [illegible] sz negando ipm [illegible] alia causa
q voluit eu esse futurum pastorem [illegible] q
[illegible] alijs [illegible] dixit illi ihc
amen dico tibi antequa gallus cantet ter me negabis [illegible]
[illegible] dicit lucas et marcus dr [illegible] gallus bis vocem de
dat ter me es negaturus [illegible]
mihi dicendo q marcus intendebat q petrus an 2m galli cantu

tria negatoz compleret aliter vero intelligeretur quod ante primum galli cantum
congregatum ... negacionibus inciperet sed post primum gal-
li cantum duplicaret dixit illi petrus et si oportuerit me mori tecum
te non negabo similiter secundum petrum non dixit matheus licet
dicat secundum ... et ceteri discipuli dixerunt Consequenter credo
hic circa sanctam ... cum primo ... secundum quod scribit iohannes non
... quod iohannes de ... michil dicat ... quod cena illa dei
iohannes ... ordinavit dicit quod ... venit
ihesus cum illis in villa que dicitur getzemani marcus dicit in predium
cui nomen getzemani et est ... in ... trans
torrentem cedron qui torrens erat ... vallem ... prophetat
que vallis ... in monte et ... et dicitur
in hystoria scolastica quod cedron est ... lingua
latina dicitur ... et in uno non ... vallis erat orta
orti ... aptum in quo orto introivit ihesus et
discipuli eius ut dicit iohannes ... egressus est ihesus cum discipulis
suis trans torrentem cedron ubi erat ortus in quem introivit
ihesus et discipuli eius et dixit discipulis suis ... sedete
... et dicit marcus et quod ... non ... lucas ... sedete
hic donec vadam illuc et orem et dicit lucas quod ipse
ellongatus est ab eis quantum iactus lapidis ... ut
illud verbum lucas ... applicari ... et egressus pusillum
ut dicit ... scolastice hystorie et assumpto petro et
duobus filiis zebedei scilicet iacobo et iohanne ut dicit marcus
quos tres ... assumpserat ... in monte thabor trans-
figurandus ... et ipso loco ... octo discipulos dimisit
... iudas abiisset et tres ... cepit ...
apud predictos tres tristari et mestus esse ... quod ... sibi
imminere ... mortem ... quod ... hoc de-
...
possent ... arbitrii libertate ergo ...
aut ... assumpta ... sibi familiaribus
tristis est anima mea usque ad mortem quod ... fuisset
... corporis et ... debuit ut esuriret sitiret et
tristaretur ... intelligi ... tristicia
eius ... esse poterat ... ostendunt
quod tristicia eius usque ad horam mortis ... et durabit

Sustinete hic et vigilate mecum scilicet tres speciales meos amicos
quales amicos in necessitatibus assistere voluit Et progressus pusillum
scilicet a spacio lapidis iactus Et dicit Lucas secundum hoc verbo ut solitus
erat oraret quod conveniat Cum oratio secundum Damascenum sit elevatio
mentis in deum ergo oratio christi fuit perfecta primo quia fuit solitaria
2o quia humilis nam procidit in faciem suam orans 3o quia devota
nam oravit dicens abba pater secundum Marcum dicit abba pater quare
duo nomina secundum historiam scolasticam primum est ebrea et 2a greca et
latina et valent idem quia 2a interpretatio prima et insinuat se in[?]tauit
deum esse patrem omnium gentium 4o oratio sua fuit perfecta quia tractat
quia tenuit quare potestati maiori divine dicens si possibile est transeat
a me calix iste scilicet passionis Sed voluntatem suam supposuit volun-
tati divine dicens verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu 5o oratio
sua fuit continuata in ea signum Sed alia oratio scilicet est in amicietate
postquam cum dulcis locutus venit ad discipulos suos primus quod
invenit eos dormientes et dixit petro sic non potuisti una hora
vigilare mecum quasi diceret non ostendis tantum fervorem sicut cum
miscebas verbo et premuniens eos dixit vigilate et orate ne
intretis in temptacionem i. ne suadente dyabolo scandalum paciamini
in me vel ne intretis in temptacionem scilicet desperacionis imminentis nam omne
meta consideravit elevata temptacio superatur quia ad indigeret se
custodire ne temptacioni succumbent [illegible] dicens spiritus quidem est
vero promptus est scilicet cogitare et confirmare quasi sit pati mori pro
me sicut dixistis caro autem infirma scilicet ad sustinendum dum
dolor vel doloris tractatur scilicet pauca experiencia eorum
docuit quia temptacione doloris succumbentes fugierunt discipuli
refert hominem verba ad discipulos sed b. remigius refert ad
ipsum qui dixit de se ad ostendendum veritatem humane nature
et percarne intelligitur sensualitas a quo ipse fuit verus homo
sic habuit voluntatem naturalem preter voluntatem deliberatam ita
quod ratio eius aliquando opposuit deo affectus sensualitatis unde dicitur
est quod voluntas in homine scilicet naturalis et deliberativa nam uno modo
voluntas hominis est ut natura hominis et hoc liberum esse agere quod
deus non vult quia sic homo potest nolle mori Sed voluntas hominis
deliberativa est que secundum iudicium racionis et similiter ipse fuit
immutabilis sic causa sua fuit conformis voluntati divine sic etiam
promptus fuit licet infirma secundum partem Item 2o abiit abiens et
oravit dicens eundem sermonem ut dicit Marcus secundum matheum quia amor
variat verba dicens pater mi si non potest hic calix transire nisi
bibam illum fiat voluntas tua Et historia scolastica dicit post

hic qd dt lucas et apparuit ei angelus de celo confortans eum
mentis vt confirmaret fidem discipulorum dicentium eum esse a deo
angelus confortans eum quantum ad humanitatem eius contra tristiciam eius
ipse sentiat comprehensione imminentis mortis vnde dt beda alibi
legitur quod angeli ipso ministrauerunt hic legitur quod angelus ipsum
confortauit intelligendum vt homo quia homo non deum confortauit quia
corpore aie superiore seu inferiore seu sensualitate et vt dt
lucas tr factus est in agonia quia vt in mente tactus est in eo erat
reluctatio sensualitatis mortem horrentis et mentis ipsam acceptantis
quia diuina virtute fiebat quod nichil consurgeret aia influeret
inferiore seu qualis per illam potentiam ageret quod sibi proprium esset
et sic per sensitiua in eo non alienabatur contemplatione seu cognitione vo
luntatis permittendo me que erat in superiori parte aie visio do
lor partis sensitiue dominus videmus esse maior vnde et eo
quod ipse supra dicit non sicut ego volo hoc de ipsa voluntate
eius dein non est que sit sicut et est equalis voluntati patris sed e
dem de appetitu sensitiuo prolixius orabat ostendens quod in maiori
necessitate magis debet homo orare insistere et factus est sudor eius sicut
gutte sanguinis decurrentis in terram potuit enim hoc esse naturaliter
propter vehementem anxietatem sensualitatis que permittebatur
agere et pati quod erat sibi proprium vt dictum est ita quod non solum
sudores contingit per sudore seu cum hoc ad designe sudorem
intingere vel supernaturale factum est vt sanguine per sudore contin
geret ipse iam salutem nostram suo sanguine efficere incipere tunc
fuerant ad mathiam dicitur et venit iterum scilicet redeundo
ab oratione ad discipulos et inuenit eos dormientes erant enim
afflicti dicit erant enim oculi eorum grauati scilicet prolaboribus vi
gilijs et tristicia nam tristicia est passio proueniens ex comprehensione
mali presentis et non desiderabilis compassibilis vel desiderium bonum
absentis et non desiderabilis assequibile que grauatur spiritum in
corde impedit et meatus eorum a corde stringit et sic con
sequenter contraria aliquantias sensaciones et vigilie cessare
faciunt vnde dt grabior porrigit quod tristicie cessare
voluit tamen dedit quod ipse constristabatur non tamen tiore pacis
quia consolatur veniat quod pati vellet sed magis contristabatur propter
infelicitatem iuda et suorum sectatores propinquus sua passio de ipsa
erit io et dixit discipulis vigilate et orate ne intre
et relictis illis iterum abijt et orauit tercio eundem sermone
dicens ter enim orat et ter discipulos visitat vt per ter
tacem repellat sicud ter in illis vicijs a diabolo tenta
tus fuerat vel ter orat ostendens quod oratio debuit esse continua
et ter discipulos visitat quod opera caritatis debent esse ordi

adiuncta dicit cum domini quod ter orauit passus & magis
petro qui ter erat eum negaturus Tunc venit ad discipulos
suos & dixit illis quasi compaciens eis dormite & requiescite
iam i. cito quia de modo tempore potestis hoc facere vnde parum post
dixit sufficit surgite eamus vt dicit marcus Ecce appro-
pinquabit hora & filius hominis tradetur in manus peccatorum et susci-
tauit eos dicens surgite eamus dicit crisostomus per hoc re-
suscitauit eos a somno videns ipsum appropinquare iudam
traditorem qui non videbatur a discipulis eius dicens ecce
appropinquabit qui me tradet Tunc iohannes dicit sciebat
autem et iudas scariothes qui tradidit eum locum i. ortum illum
villa getzemani quia frequenter ille orauit conuenerat illuc
cum discipulis suis vnde patet quod iudas querendo fecit cum prin-
cipibus sacerdotum conuenit querebat optunitatem loci & temporis
loci quietum ut sic patet temporis ac utrumque iohannes primo non solum
tradidit eum sed etiam die apposito & discipulis suis conuenit eam nocte
& hoc ut vel ea nocte quod vadit iuxta ergo sedit ut dicitur
eo loquente scilicet ut dictum est suscitando discipulos ecce iudas
vnus de duodecim principalibus discipulis christi venit & cum eo
turba multa quam iohannes vocat cohortem que est multitudo
popularium sicud castra militum sed etiam secundum iohannem ministros ab
ope ministrando ut tributa recipiendo seu militibus prestando
dabat miserat cum gladiis & secundum marcum cum lignis & fustibus
a sigo dicit ut secundum matheum & secundum iohannem cum lanternis dicit
lucernis & facibus i. facula straminum accensorum et silicum
sed propter tenebras noctis quasi a principibus sacerdotum & se-
nioribus ipsi sed cum iuda ut accedentes in ipsum cum lumi-
nibus eorum non arriperent qui autem tradidit eum scilicet iudas
dedit eis scilicet suum magistri signum scilicet ne loco eius caperent
iacobum minorem qui similis erat in vultu illius ipso propter quod etiam
specialiter dicebat quem ego dixero quicumque osculatus fuero ipse
est tenete eum et marcus dicit ducite eum caute scilicet ne modo
euadat sicut fecit a volentibus eum lapidare abscondit se
exiens de templo ut dicit iohannes primo vel ducite eum caute ne
rapiatur de manibus vestris quia ipse prius sciebat deuotam ad
ipsum dicunt secundum iohannem iesus itaque sciens omnia que ventura
erant super eum ergo potuisset precauisse ne iudas & sui compli-
ces eum inuenissent & etiam inuentum preceps potuisset euasisse
manus eorum ut supra allegatum est sine sui occultatione potu-
isset eos ymmo omnem multitudinem mundi virtute sue diuinitatis

retraxisse q° manifeste ondit eis qn ad vnu vbu ipi ab
ierut retrorsu z ceciderut in tra vt iohes in sta dicit et qm
scdm mt dixit petro q si vellet posset sibi vltra q duodeci
legiones angelor et tn no obstantibz oibz illis ctra se ve
mentibz cpessit z mansuete capi sustinuit qo vtiqz co
sequens voluntarie fuit z passus et dicit eis quem queritis
rnderut ei ihm nazarenu dicit eis ihc ego su virtute
eni diuinitatis serz fuit q nc iudas nc sui cplices pma
vice eu cgnoscerent vn sbdit iohes stabat at z iudas
qui tradebat eu cu ipis / ergo vltra pdca p3 q potuit
ta iude q alijs se facere incognitu z ita si voluisset alicis
recessisset vt qo dixit eis ego su virtute diuinitatis pstiti
abierut retrorsu z eadz virtute cstricti ceciderut in terra
itm qo interrogauit eos dicens que quitis s3 p3 pcs interrogacoz
stat facta q3 intuallo pas ipi iacebat cstrati z interim
ipe no mouit se de loco vt manifestior esset sua voluntaria
capco illi at dixerut ihm nazarenu no eni cgnosce nc
cape poterat donec ipe vellet vn sbdit iohes rndit
eis ihc dixi vobis q ego su z cplices iurerut eiq notaz
z capiendi licenciā sicut eos s in ihc si ergo me quitis sinite
hos abire qi d scmpo vobis ptate me capiendi non
discipulos meos et volt ihc iohes q hoc dixit pius
vt impleret smo que dixit iohes xvij c pr quos de
disti m no pdi eoeis quemqz s3 neqz i pdicoe corpali
neqz spuali et adiupit vnij que vocat filiu pdicois q
seipm pdidit ta corpali q spuali q cdespecae
se tandz suspendit vt infra ptebit eue mt d et cofestim
accedens iudas scariotis ad ihm dixit aue rabi i mgr
z osculatz est eu vn p3 s maxia mansuetudo qui no re
cauit osclm traditori suo vn psalta cu hijs qui oderut
pace eram pacificz vn se dixit q ill ihc amice ad q
ad q venisti / vocat eu amicu vel pronice il scdm statu
pritu vel qi d tu esses amicus meus n ptexpm facies inim
cu vel qi d tu ondis amicicia signo s3 inimicicia z tra
dicoz agis facto vn ambrosi instincto pacis morte
irrigas sz qz dnm discipulos ingrm edit z q scdm luc
ihc dixit osclo tradis filiu hois qi d insigno ca
ritatis tradicoz homicidiz facis vel qi d tu prertis
cswetudine quana q osclm est signu pacis inter
homines s3 tu dedis in osclm i signu tradicois O z d dice

judas cu signo voluit eu trade sup q p3 voluit
sua tradicoe occultare qi d mod mr eat q qn ab nostr
fuit absens tu p osculabit nos sz ego sm hac norte absco
igr osculabor eu ut credet alii z ipe q more solito hoc
facia Et q3 sm luca jope pq cena auq irent trustorrente
cedron usq monte oliuar dixit discipulis suis Quado
misi vos sine sacco z pera z calcamentis nuqd aliqd de
fuit vobis At illi dixert nichil Dixit g eis sz nuc
quis hz sacculu tollet silr z pera z qui no hz vendat
tunica sua z emat gladiu insinuas p3 q defensio
moderata tps psecucois est licita Respondit luc dico
eni vobis qm adhuc hoc qd sptu est oz impleri i me
vn sptu est ysaie liii sz et sbdr Et cu iniquis dep
utatus est At illi scz discipli dixert Dne ecce duo gla
dii hic vn p3 q tu erat aliqui ad defensioz sui mgri z dm
scz p pea fugarut timore psequti Chiano Et dr crisostomo
q illi duo gladij erat duo magni cultelli ad scindedu
carnes agni paschal At ille scz ihc dixit satis est q
vnus evaginatus sufficet quo duo sufficiut scz vnus qui p pea
absciderent auriculam p pea sanatur vtq dm diuina z alius
no evaginatus ondit q alios no fuisse pmissos facere ad
defensioz sui mgri sptu potuisset vt p3 ostendere q p
secutoi q paciencia q defensio ex licita Dicit g matus
vltra Ecce accesserut z manus iecert i ihm z tenuerut
eu z ecce vnus ex hijs qui erat cu ihu scz petrus vt
dr iohes extendens manu exemit gladiu i extrahit
scz vnus sicud dixez z pcussit suum pncipis sacerdotu
qui suus vocabat malchus vt dr iohes z amputauit au
riculam eius scz dextera vt dicut lucas z iohes voluit
eni petrus sibi totu collu amputare ut tetigit au
riculam Tu ait ihc illi scz petro insinuado q psecutor
est pacia q defensio ex licita Conuerte gladiu in locu
suu z assignat racioe vm pa omes eni qui acceperit
gladiu scz vtendo eo ppa auctoritate vn dr hystoria
scolastica q ille no accipit gladiu cui gladius n datur
vl alege vl auctoritate dei vt sunt apostoli ad romanos
sunt pncipes accipientes gladiu zelo iusticie habent
auctoritate a deo z ministri dei ministri sunt z appet q

sat; missi sz a principibus constituti Dixit ergo ihesus ad petrum
Conuerte gladium tuum secundum evangelistam luce zach tu, licet sit tamen
secundum tuum est ordinatus quod non potes me defendere vn
de dicit qui gladium acceperit gladio peribit i. proprio gladio
accepto peribit 2a ratio An putas quod non possim rogare patrem
meum quasi dicat per aliam viam possem euadere si vellem, et exhibebit
mihi plus quam duodecim legiones angelorum quod dicit non quod ipse
indigeret angelorum auxilio sed ipsi angeli suo et cetera
vna legio sex milia sexcentos sexaginta sex secundum aug.
et ysidorum decao ethimo 3a ratio sed quomodo ergo implebuntur scripture
sed scripture de passione mea ysaie liij et danielis nono et alibi
si me defenderem sicud multis modis possem vn sic oportet fieri
quasi dicat quod illud est secundum predestinacionem diuinam et ille scripture
sunt veritate aliqua veritate et dicit vt quod vos offendo se
sua voluntate dedit eis occasionem malignandi et iudei ha
berent excusati inpte quod non peccauerunt quod dicit misi sic
oportet fieri et quo est sciendum quod melior nota necessitas que non ge
nitus quod diuina predestinacio non tollit contingenciam arbitrij
et dicit conditionem quia illa causa seu culpa est in ipso quod dedit
eis operam sufficientem quod alico dicessissent quod eos excec
cauit audituum eorum obdurauit et eos in terra prostrauit
ista enim debuissent eis fuisse causa recedendi tu contra
malicia noluerit cessare ista non adducentes et io non sit
excusabiles et ihesus pati voluit quia sic patri suo celesti
placuit cui obediens factus fuit sedicit in illa hora dixit
ihesus non impaciens sed racionabiliter turbis ad apprehensionem
sui missis tamquam ad latronem existis i. existis cum gladijs
et fustibus apprehendere me sed quia hoc facitis eum facitis quia
ratio est quod cottidie i. frequenter apud vos in templo idest
in loco vbi vos estis sedebam sed mansuete et sine armis
docens publice et non me tenuistis quasi dicat non fuisset vobis
necesse me illo modo apprehendere eo quod cottidie vobiscum
in templo fui pacifice et ad vos doceus quare hic ergo
me non apprehendistis hoc autem totum factum est vt adimple
rentur scripture prophetarum scilicet ysaie liij et alibi etc. et dicit
quod illa verba textus iam dicta sunt mathei dicit hoc erat
totum autem secundum marcum sonat quasi ipse hoc met dixisset

lucas at dicat xpm dixisse sz hec est hora vra sz adv(er)s
sionis eorum mei vobis concessa potestas tenebrarum sz principis te-
nebrarum dyaboli qui adhuc eos incitabat Tunc omnes discipuli
corrupti relicto eo sz dno et magistro suo fugerunt marci
hic addit quod adolescens quidam amictus syndone scilicet
quod non erat nobile lineum amictorium scilicet camisia vel lauro
ra dz in medio corporis involuit syndone nuda et dicitur ibi
marci nudo sz corpore sequebatur eum at ille relicta in ma
nibus tenentium syndone nudus fugit ab eis quidam dicunt
hunc discipulum fuisse iohannem quem tunc fuisse adolescentem longa
vita eius pagina indicavit ut refert magister in psalterio super primum decre
tum scilicet septimum etronum faciebat qui querebat animam meam dicat
videlicet xpm faciebat ut cum petro dicente et tu ex illis es
vel iacobo sz fratri dni qui eum assimilabatur relicta syndone
nudus effugit ab eis In historia autem scolastica dicitur
quod vel veritatem hoc ponitur opinando quam asserendo dixisse de
illis sz secundum iohannem cohors et tribunus et ministri iudeorum te
nentes ihesum secundum iohannem ligaverunt eum quasi morte dignum
illi enim qui reputantur morte digni iudicibus solent presentari
ligati et duxerunt eum secundum iohannem ad annam non quod ille esset
pontifex nec quod esset collega pontificis sz quia erat socer
pontificis quod cayphas habuit filiam anne qui cayphas de
derat consilium illud melius est ut moriatur homo et non tota gens
pereat Et ut dicit magister de lira isti duo scilicet annas et
cayphas alternatim pontifices erant vel ideo turpe
videbatur iudeis si domum anne ante postea preteriret
ut dicit in scolastica hystoria cum ideo ad annam sed apud
quendam revercia duxerunt quod senior erat quam cayphas
... vel hoc ideo permittere dicitur duxerunt eum ad
caypham principem sacerdotum ubi scribe et pariter et senio
res scilicet iudices ordinarii convenerant ad expoliandum et
accusandum xpm petrus autem sequebatur eum alonge
et secundum iohannem et alius discipulus scilicet iohannes scilicet enim post omnes
fugisset tamen postea isti duo quasi magis fervidiores sequebantur
eum et secundum iohannem ille alius discipulus erat notus pontifici scilicet quia
forte sepe negocia domini egerat vel quia cum ipse fuisset pis
cator et non valde dives tamen domum destruxerat et sacer
dotes habebat istas genelogias vel quia piscator pauper erat
ipse pisces quos vendebat et portavit ad domum pontificis
et ideo hoc notus fuit pontifici et sic intravit cum ihesu in atrium

pontificis scilicet anne qui xpi discipulus predicta notus erat pontifici et ipse
dixit ancille hostiarie ut intromitteret petrum qui stabat foris
ad hostium et ingresso predicto [illegible] petrus intro sedebat cum mi
nistris ut videret finem principes autem sacerdotum et omne consilium
querebant contra ihm falsum testimonium quod non poterant invenire verum
ut eum morti traderent sub pilato preside. Et cum multi falsi
testes accessissent non convenerunt eorum falsa testimonia quo possent
accusare eum tamquam morte dignum. Novissime vero venerunt duo falsi
testes. Et ibi dicit glossa dicuntur falsi testes cum verum fere
[illegible] ipse dicebat solvite templum hoc et in tribus die
bus illud excitabo [illegible] dicuntur falsi testes quia ipsi impo
suerunt ipso ut dixisset possum destruere templum dei manu factum
dixerunt cum ipse dixerat solvite vel solvatis et ipsi retinuerunt
verba ipsius quasi ipse locutus esset de templo manu facto unde dixerunt
reedificabo illud cum ipse autem locutus fuit de templo corporis sui
unde ipse dixerat contrarium et dato quod ipsi verba et sententiam
ipsius repetiuissent integra tamen adhuc fuissent dicendi falsi tes
tes concilia mentientes scilicet quod suo testimonio intenderent perimere
morte innocentem. Et surgens de tribunali princeps sacerdotum
compaciencia cum non inveniret unde ipsum condemnare dixit
illi nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur
ihc autem tacebat scilicet quasi agnus coram tondente obmutescens
[illegible] responsione [illegible] quod deus quod cum cum esset [illegible] erat
indigna [illegible] Et princeps sacerdotum ait illi adiuro
te per deum vivum ut dicas nobis si tu es xpc filius dei
[illegible] reverencia divini nominis invocati dicit illi ihesus
tu dixisti scilicet veritatem verumtamen dico vobis amodo scilicet
post mea passione videbitis filium hominis quem non scitis modo
sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tunc princeps sacerdotum scidit
vestimenta sua iste enim fuit mos iudeorum in signum doloris
cum audiebant blasphemiam divini nominis [illegible] quod
scidit vestimenta ostendit iudeos sacerdotii gloria privandos
et vacua fore sede pontificatus [illegible] quod ipso dicere bla
sphemavit [illegible] quod filium dei se esse dixit quid adhuc
egemus testibus [illegible] ecce nunc audistis blasphemiam
quid vobis videtur [illegible] non blasphemasset si verum dixisset
tu [illegible] illi [illegible] dixerunt reus est mortis tunc cogni
[illegible] [illegible] mortem dignum [illegible]

iudeorum quod tales pone et in maiorem contemptum colaphis eum ce-
derunt vel percusserunt alii autem palmas in faciem eius dederunt vel palmis
faciem eius percusserunt Et ante illas secundum marcum et lucam fa-
ciem eius velaverunt dicentes prophetiza nobis christe quis est
qui te percussit dicit glosa ordinaria stultum erat respon-
dere contumeliis cum palam percuteret videretur insania et e
hic advertendum quod colaphus fit percussorum in collum facta
sed alapa dicitur percussio facta in facie Petrus vero stabat foris
non simul ex domo sed ad illud locum ubi ihesus erat ut dictum
est et ubi ihesus illudebatur secundum matheum ubi erat ignis ut dicit
lucas unde et iohannes dicit stabat autem servi et ministri ad prunas
et calefaciebant se quia frigus erat sicut sepe solet esse in aprili
Et accessit ad eum una ancilla que secundum iohannem fuit ancilla
hostiaria intromittens petrum dicens et tu cum ihesu galileo
eras at ille negavit hic sed aqua non dicitur quod secundum iohannem
omnia ista iam dicta ab illo passa At illi tenentes ihesum usque
hic facta sunt in domo anne post ista dicit iohannes Et misit eum
annas ligatum ad caypham pontificem 2o est hic advertendum
quod iohannes multa hic interponit que alii evangeliste pretermittunt
nam dicit quod pontifex interrogavit ihesum de discipulis suis
et doctrina eius et ille respondit ei ego palam locutus sum
mundo ego semper docui in synagoga et templo quo omnes
iudei conveniunt et in occulto locutus sum nihil quid me in-
terrogas interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsi
enim sciunt que dixerim ego quia christus palam sed testimonium
eorum subiecit quod est tibi magis credibile quam dictum meum
quod quamvis secundum veritatem debet esse verum Et unus assistens mi-
nistrorum dedit ei alapam dicens sic respondes pontifici Et sequitur
dicit iohannes respondit ei ihesus si male locutus sum testimonium per-
hibe de malo contra pontificem ordine iudiciario servato
Sed hic videtur quod christus fecit minus contra doctrinam suam quod ipse-
met dicit mathei v si quis te percusserit in una maxilla prebe
ei alteram sed hoc ihesus hic non fecit sed magis percutientem se
corripuit. Sed secundum augustinum quod illud preceptum christi et plura alia
que ibi ponit non dantur absolute sed magis secundum preparationem
ita quod homo debet esse animo preparatus ad hoc faciendum ubi homo
viderit expedire ad honorem dei et ad utilitatem proximi
alias autem non ymmo aliquando iniuriantibus expedit respondere
ad correctionem vel aliorum instructionem sicut fecit hic ihesus et ita ali-
quando expedit sic resistere ne detur mali occasio male agendi

3o sciendum quod secundum ordinem iohannis ut 2a negacio potest esse in
ancilla in atrio ante et consumpta in atrio caiphe, sed secundum alios
evangelistas qui non faciunt mentionem de anna ut tamen esse
sub tecto caiphe. augustinus autem in libro de concordia evangeliorum
asserit eam totam factam in atrio anne et que sequuntur modo dicta post
missionem ihesu ad caypham dicta esse recapitulando dicta precedentia vo
super marcum et beda super lucam videntur velle quod petrus in atrio ca
yphe negavit. quarto quod est circa
secundam et terciam negaciones videntur dissimodo se habere nam 2a negacio
secundum matheum fuit facta ad vocem ancille secundum lucam vero ad vocem
hominis secundum iohannem autem ad vocem plurium. Item 2a secundum matheum ad vocem
astancium secundum autem iohannem ad vocem unius qui fuit cognatus eius cui
petrus absciderat auriculam. Quinto notandum quod secundum matheum prima negacio
fuit facta secundum hominem quod dixit petrus nescio quid dicis ad an
cillam 2a cum iuramento 3a cum iuramento et execracione que omnia
non secundum matheum fecerat sed est peccatum malum sibi metipsi in
dem sunt. Sexto sciendum secundum marcum cum prima negacio
fuit ante primum galli cantum et reliqua post illum et ante 2m. alii vero
evangeliste videntur velle quod omnes processerunt ante primum galli can
tum. Nono sciendum quod omnes predicta sonat textus quia tunc post ad gallicinium
perdetur quod concordat et verisimile est quod multi ad verba
petri moventur ad negandum convenerunt circa petrum
et contra verba dixerunt imponendo ei magistrum suum et quod unus
ex ... proposuit una persona accusante et alia alia et tunc
verba dicit vere non secundum veritatem historie videtur quod prima negacio sit facta
ad vocem ancille hostiarie petri domine intrante. 2a autem negacio
facta est in domo quia post parum negans petrus timuit inter iudeos
diu stare christi quoniam voluit exire et tunc alia ancilla videns
eum timidum accusavit eum et similiter ad hoc concitabat illi qui
ad ignem stabant et tunc dicebat cum illa ancilla christi que matheus
dicit quod ad vocem ancille altius negavit. Iohannes autem in istis com
pletis proposuit secundum marcum dicit quod negavit eo quod accusante iam eum
inimico volebat exire et adhuc sequeretur christum ...
quod tunc ad hoc erat in domo non ab igne longe recesserat secundo
dicit iohannes quod ipse igne facta est ista negacio. 3a autem facta est multi
tudine petri assistentibus et querentibus christi predicta tunc magis se
erat principaliter unus servus pontificis christi quod iohannes in com
muni tacendo de aliis. Item septimo sciendum quod ille predixit petro
quod ter esset eum negaturus sed quando matheus dicit ... post
illum lucas dicit et intervallo facto quasi hore unius alius affirmavit

mat(theus) nam et loquela tua manifestum te facit. Dicta enim erat
lingua sua in lingua galilea et ierosolomitana. Vnde lucas
dicit nam et tu galileus es. Tunc cepit detestari et iurare quia non
nouit hominem [illegible] de quo patuit in timore. Vnde
marcus dicit ille autem cepit anathematizare et male dicere sibi
[illegible] si hoc esset quod ipse negauit. Et petrus
[illegible] quam [illegible] negacionem respondit [illegible] recordatus est
verbi ihesu quod dixerat priusquam gallus cantat ter me
negabis et ideo fructuose penitens egressus foris fleuit amare.
Vnde dicit hoc [illegible] ut a primo gallorum cantu
usque ad horam matutinalem frequenter stetit flens et orans
[illegible] negacione ut habetur in itinerario clementis [illegible]
[illegible] secunda pars principalis passionis christi in qua ostenditur quomodo [illegible]
[illegible] ad pilatum et [illegible] suppliciis [illegible] passio consumata est [illegible]
[illegible] mane [illegible] consilium [illegible] et maiores [illegible]
[illegible] mane [illegible] est [illegible] apostolo et alii [illegible]
principes sacerdotum [illegible] consilium aduersus ihesum [illegible]
non [illegible] ut eum morti traderent [illegible]
mane [illegible] mortem christi
ihesu [illegible] de morte eius [illegible]
[illegible] desiderabat mortem eius [illegible] non
[illegible] eum occulte. Et [illegible] ut [illegible]
[illegible] quod ipse [illegible] esset [illegible]
[illegible] in morte sua [illegible] eum [illegible]
[illegible] timuerunt [illegible] eum occidisset occulte [illegible]
fama peruenisset ad pilatum [illegible] pilatus [illegible] eos [illegible]
[illegible] et [illegible] eum [illegible]
dederunt eum poncio pilato presidi ut ille iudicaret eum ad
mortem. Et [illegible] iudei non intrauerunt in pretorium ut
non contaminarentur ingrediendo domum gentilis non vitauerunt
[illegible] mortem [illegible] vana [illegible]
[illegible] et [illegible] manducarent pascha [illegible] azimos panes
qui [illegible] comedebant in festiuitate pasche [illegible] diebus
non enim erat licitum illos panes comedere in [illegible] iudeis
[illegible] quidam dicunt quod pilatus erat nomen [illegible]
[illegible] nomine [illegible] que vocabatur pila [illegible] nomine [illegible]
qui [illegible] vocabatur et quod postea fuit [illegible] eius [illegible]
[illegible] ad insulam ponciam ut dicitur [illegible]
[illegible] que aurea [illegible] nicolaus [illegible] dicit quod postea
erat [illegible] nomen eius et pilatus [illegible]

cum proprium non solet proprium cognomen et non est. 2o quia iste Pi-
latus erat natione lugdunensis scilicet de Burgundia ut dicitur
in hystoria scolastica et ibidem de Josepho quia in illa provincia
Pontius quidem solet esse proprium nomen persone at est nomen
officii vel dignitatis. Tunc videns Iudas qui eum tradidit quod
dampnatus esset penitentia ductus retulit triginta argenteos prin-
cipibus sacerdotum et senioribus dicens peccavi tradens san-
guinem iustum quod post [illegible] poterat de magnitudine sui
sceleris scilicet attendendo quod illum tradidisset cum tanta pietate
corrupta erat. 2o quia dampnacionem suam a Christo que verissime
prophetatam sciebat [illegible] advenerat est ergo penitentia ductus
sed infructuosa quia erat sine spe venie sicut dicitur de [illegible]
qui sunt in inferno sapientie quinto dicentes intra se penitentiam agen-
tes [illegible] hii quos aliquando habuimus in derisum et improperium qua-
liter inter filios dei sors illorum est. Et retulit ergo triginta ar-
genteos principibus sacerdotum dicens peccavi tradens san-
guinem iustum. Dicitur enim in scolastica hystoria quod forte sa-
thanas qui possederat Iudam quando fecit quod voluit re-
cessit ab eo et ita doluit quod fecerat ut remitteret [illegible]
sathanas sciendo cum sibi ipsi [illegible] malum. At illi dixerunt
quid ad nos tu videris id est tu videris quod dicitur
exposicio [illegible] sic quid ad nos qui [illegible] nichil [illegible] tu vide debu-
eris quid feceris. 2o sic quid ad nos scilicet nichil sed desperacionem in fu-
turo tu videris scilicet cum in pena senties te peccasse in summa
exposicione sic videns est preterita presenti [illegible] quieti mo-
[illegible] 2o modo futuri [illegible] modi et utroque modo [illegible]
exposicio ut tu videris id est tu vidisti vel videbis quid ad nos
[illegible] desperacione peccat et proiectis argenteis in templo recess-
sit et abiens laqueo se suspendit. Hystoria scolastica dicit
quod si eadem die se suspenderit vel aliquamdiu distulerit
dubium est sed quod ante resurrectionem domini hoc fecerat ut dicitur
in psalmo [illegible] [illegible] Iudam [illegible] quod an-
te resurrectionem domini quam minime sperabat se suspendit
hoc tamen non est autenticum. Et [illegible] [illegible] psalmum allegatum
quod Iudas magis deum offendebat cum se suspendit quam cum
Christum tradidit quia in tradicione peccavit contra Christi
humanitatem sed in desperacione peccavit contra eius
divinitatem scilicet quantum in infinitatem divine misericordie. Dicit beatus Petrus
actuum [illegible] quod iste Iudas suspensus crepuit in medio [illegible]

& diffusa sunt omnia viscera eius et dicitur in historia scolastica quod
hoc fuit ideo quod ore suo osculatus fuit dominum, & sedit ibidem quia
rupto laqueo putatur tradidisse & crepuisse principes autem
sacerdotum accepto argenteis dixerunt non licet eos mittere
in corbona id est in gazophilacium scilicet quod inde dederunt eos unde
secundum papiam corbona est idem quod gazophilacium, secundum autem
glosam interlinearem super hunc locum interpretatur oblacio quod quando
offerebantur ibi reponebantur secundum historiam scolasticam sed acta
apostolorum & ponit propria dicta in corbona & gazophilacium et
per hoc etiam ostenditur sacerdotum quod ontifices ipsi repunuerunt
licata primo in corona & tamen precium sanguinis eius reputauerunt
necessarium & ad opus templi applicari indignum consilio autem
inito emerunt eorum agrum figuli scilicet terram qui arte vel of
ficio fuit figulus vel secundum alios hic figulus est hic proprium
nomen vel dicitur ager figuli quod terra eius fuit apta ad va
sa fictilia in sepulturam peregrinorum qui non habebant propriam se
pulturam & propter hoc vocatus in hodiernum diem vocatus est
ager acheldemach hoc est ager sanguinis scilicet precio sanguinis
emptus. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam
dicentem & acceperunt triginta argenteos precium appreciati
id est ipsi vendiderunt quem appreciauerunt a filiis israel id est audita trua
ditore dederunt eos in agrum figuli sicud constituit mihi
dominus. Et est hic aduertendum quod hec auctoritas ieremie non habetur
in libro ipsius quem nos habemus sed ut dicit ieronimus quod ipse vidit
hanc auctoritatem de verbo ad verbum in libello hebraico quem
dederit esse ieremie nam multos libros prophetarum non habemus
vel aliter potest dici secundum ieronimum quod hic ieremia non est de textu ut
habetur in antiquis libris et quod dicitur propheta debemus in
telligere zachariam quod zacharie xi habetur ista eadem sententia licet sub
aliis verbis scilicet et acceperunt triginta argenteos qui fuerunt precium
eius ipsi appreciati id est precio emti quem appreciauerunt id est precio emerunt
a filiis israel id est ab illis qui erant a filiis israel scilicet quod illud precium
fuit constitutum in iudea & sacerdotes qui erant de filiis israel
& dederunt in agrum id est pro agro figuli sicud constituit mihi dominus
vel dominus pater a beato filio sic fieri constituit nam prophecia videtur
quod persona filii ad patrem loquitur. Iesus autem stetit ante presidem
scilicet pilatum & interrogauit eum preses dicens tu es rex iudeorum
Luce xxiii in primo capitulo autem habetur quod iudei coram pilato ac
cusauerunt ihesum de tribus primo quod subuertebat gentem a lege moysi sed
nam de hac accusacione dicit lucas hunc inuenimus subuertentem

ncaz gentem / 2o accusauerunt eum quod sua doctrina prohibet
tributa dari cesari vnde dixit lucas / Et prohibentem
tributa dari cesari / 3o accusabat eum dicentes quod volebat
sibi vsurpare regnum iudeorum dicendo se esse regem vnde
et dixit lucas / et dicentem se christum regem esse / de primo pila
tus non curauit cum enim ipse esset homo gentilis de obseruancia
de violacione iudaice legis non curauit et illud primum erat
manifeste falsum quia non veni legem soluere sed adimplere eam
vt habetur mt v / 2m pilatus sciebat esse falsum quia audierat
christum dixisse iudeis reddite que sunt cesaris cesari et que
sunt dei deo vt patet mt xxij / de 3o interrogauit christum
quia hoc videbatur dicere esse contra imperatorem quod ab dicit
se regem iudeorum quia tunc preiudicabat imperatori de tributo nam
romani abstulerunt iudeis nomen regium a tempore pompeij et
erat falsum illud 3m scilicet quia cum ipse sciret turbas venturas
ut eum caperent et facerent ipsum sibi regem tunc fugit vt habetur
iohannis vj / ihesus dixit illi scilicet pilato tu dixisti scilicet veritatem
exposuit ei tandem regnum suum dicens vt probabit predicta /
regnum meum non est de hoc mundo vt habetur iohannis xviij et
per hoc potuisset pilatus aduertisse quod regnum eius non erat contra
imperatorem Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus
nichil respondit et sic pilatus dicebat non audis quanta aduersum
te dicunt testimonia et non respondit ei ad vllum verbum propter duas
causas [illegible] ubi cetera non respondebat principibus sacerdotum quia
[illegible] indurauerunt ad [illegible] omnium et quia non voluit impedire
passionem suam tacitus permansit ita quod de paciencia sua mira
retur preses vehementer sicut secundum iohannem pilatus exiuit ad iudeos
foras et dixit quam accusacionem affertis contra hominem hunc
quia non erat consuetudo romanis condempnare aliquem priusquam audirent
accusacionem suam et ut haberet locum se defendendi et iste pila
tus qui erat iudex ab imperatore romano illuc constitutus voluit
mores romanorum tenere / responderunt et dixerunt ei si esset hic male
factor non tibi tradidissemus eum quasi dicerent nos eius
sumus diligentes examinatores et inuenimus eum dignum morte nec
est ita aliud examinacionem facere de eo tali [illegible] accepto pilatus
[illegible] quia sciebat ipsos per inuidiam eum
tradidisse dixit eis accipite eum vos et secundum legem vestram
iudicate eum quasi diceret si constat vobis examinacio constat cetera vita
sua et [illegible] prohibebat pilatus christum morte in
ferre quia romani retinuerant sibi [illegible] duo
erat ergo iudei non poterant vitam eius sustinere

nobis non licet interficere quemquam quia tamen iudicium sanguinis nobis ab
latum est si enim possent dare sententiam mortis libenter iudicium r[illegible]
accepissent qui dicunt in nulla pena citra mortem eum contentum
esse. Vel quia non sit verum quod dixerunt nobis non licet interficere
quemquam quia in lege eorum scriptum erat maleficos ne patiaris vi
vere. Sic vero in textu secunda responsio est Augustini originalis qui dix
erunt nobis non licet interficere quemquam verum est contaminabatur diebus
sollempnitatis azimorum et isto tempore paschali. Tertia responsio est glose
qui dicit quod secundum legem divinam permissum fuit eis interficere
et occidere maleficos secundum legem humanam a romanis eis insti
tuta non licebat iudicium sanguinis quod pertinebat ad mor
tem. Quarta responsio nobis non licet quod non potest esse iudicium quo aliud
crimine non est iudicatum sed appellare eos quia dicit se regem esse et
ideo non intendimus eum occidere sed tu. Et scriptum in textu iohannis ut
sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset mo
riturus qui dixit quia a principibus sacerdotum tradendus esset
gentibus ad illudendum flagellandum et crucifigendum ut dicit luce
xviii et hoc fuit impletum quando iudei remiserunt iudicium eius re
misit apud pilatum qui erat gentilis ad iudicandum et sine
speculatores sive militibus et sublatis iohannes introiit iterum in
pretorium pilatus et vocavit ihesum nam pretorium erat in domo pi
lati ut ibi ipsum magis pacifice examinaret a tumultu
iudeorum qui non audebant intrare pretorium ut predictum est et
dixit ei ipse quando ab eo tu es rex iudeorum quid est
quasi verum quod tibi imponitur auditis sed quia tibi velis usurpare reg
num. et respondit ihesus ad instantem interrogationem pilati a temet
ipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de me quid dixit et
alias quia velim esse rex vel accepisti hanc opinionem per temetipsum
respondit pilatus quasi contempnendo opinionem illam quam habebat numquid
ego iudeus sum quasi diceret quomodo non accepi hoc quia ego non sum iudeus
et non possum hoc investigare quomodo vobis iudeorum debebat
esse rex eorum sed gens tua et pontifices tradiderunt te michi
accusantes te super hoc quod fecisti quasi diceret in non apparet quid
fecisti sed principes dicunt hoc de te. Quid fecisti quasi diceret
videtur quia tu in aliquo sis culpabilis eo quod illi qui sunt de gente
tua et tante auctoritatis sicut sunt pontifices te accusant. Respondit
ihesus quasi ad hoc regnum meum non est de hoc mundo quasi diceret
rex sum tamen ne non veni ad regnandum temporaliter non enim veni

ministrari sed ministrare. Vel sic regnum meum non est de hoc mundo
ad ista temporalia querendo. Secundo est textus liber sive via: regnum meum
non est de hoc mundo, et videtur quod non, nam dicit in psalmo: domini
terra omnis terre deus sed ipse erat verus deus ergo non bene dixit
regnum meum non est de hoc mundo. Dicendum quod oportet videbitur
quia sunt quasi tria de statu presentis mundi et in christo videtur. Unum
tamen est quod est rex celi et terre in quantum deus sed christo statu
in quo venit in mundum non ad regnandum nec ad dominandum sed
magis ad serviendum propinquitatibus nostris et ad paciendum pro nobis
et ad nos redimendum. Sic bene videtur: regnum meum non est
de hoc mundo de statu presenti sed de statu futuro tunc apparebit
regnum meum. Unde sequitur: si de hoc mundo esset regnum meum
ministri mei utique decertarent ut non traderer iudeis, quasi
diceret sicut videmus in regno terre ubi reges ministros suos
defendunt, nunc autem regnum meum non est hinc, quia
non quero contra iudeos temporalem dominacionem ut ipsi me accusant
et sicut tu putas. [illegible] pilatus dicens
[illegible] dixit ergo rex es tu, quasi diceret accusant te esse
regem, regni non pertinet ad dominium imperatoris de ista magis
quod sit illud regnum, et ihesus concedendo illam [illegible] dicit
tu dicis quia rex sum ego, sed non tocius mundi sed in dominicate et
declarando sui regni condicionem subiungit: ego in hoc natus sum
sed non temporaliter et ad hoc veni in mundum sed non [illegible] assumens
ut testimonium perhibeam veritati, scilicet docendo et implendo veritatem
[illegible] in cordibus [illegible] omnis qui est de veritate sed
[illegible] que est deus non sum paratus sed veritatem [illegible]
audit vocem meam in me credendo [illegible] obediendo doc-
trine mee et veritatem sectando. Dicit ei pilatus quid est veritas,
quasi illa veritas non quesivit [illegible] veritatem [illegible] sed [illegible]
quia esset illa veritas cum virtute et principaliter homines efficiunt
heredes de regno dei, sed hanc questionem pilatus non expectavit
ut solucionem, multiplex racio: una quia indignus erat ut au-
diret ab eo quid est veritas; secunda quia quando veritatem sunt spiritu-
ales sed ipse non curavit spiritualia sed solum temporalia; tercia racio quia
pilatus audivit tumultum iudeorum et ideo exivit ad eos
ut postea magis quereret de veritate; quarta causa quia iam perceperat
christi innocenciam et iudeorum maliciam sciens quod per invidiam
tradidissent eum; quinta quia erat de regno suo de quali
regno ipse non intromisit. Sic premissa que predicta

volunt perdere ad liberacionem christi Tunc ergo secundum lucam ut eciam
narrat hystoria scolastica pilatus ihesum commit dicens prin-
cipibus sacerdotum et turbis nichil invenio cause in hoc homine
scilicet dignum ut mortis At illi invalescebant ut clamoribus
obtinerent quod racione obtinere non poterant dicentes Commovet
ipsum quia dicit [illegible] clamant pacem quem docens per universam iudeam
[illegible] volebat notare quod ipse filius esset unde galileo qui
tempore nativitatis christi induxerat ipsum ad rebellandum romano
imperatori incipiens a galilea usque huc pilatus autem audi-
ens galilea interrogavit eum si homo galileus esset sed sunt
quidam ad excipiendum iniuriam [illegible] quasi actor et ut agnovit quod de
herodis potestate esset quia herodes ibi regnabat et erat te-
trarcha galilee remisit eum ad herodem qui ipse ierosolimis
erat illis diebus scilicet ut herodi maiorem honorem deferret
et ut ipse herodes dominus galilee hominem galileum de terra
sua et maiore innocencie liberaret tunc eciam quia cogitabat
quod herodes inveniret eum mortis reum ut ipse pilatus esset
magis excusabilis de morte sua herodes enim erat ie-
rosolimis propter sollempnitatem paschalem quia ipse erat iudeus natione
sive faciebat se custodiri secundum ritum iudaicum ut dicit iosephus
herodes autem viso ihesu gavisus est valde non propter devocionem sed
propter curiositatem erat enim cupidus a multo tempore videre eum eo
quod audierat multa de illo et sperabat signum aliquod videre ab
illo fieri interrogabat autem eum ille scilicet herodes antipa multis
sermonibus at ille nichil respondebat quia curiositate voluit
ab eo scire nova sed propter [illegible] nolebat signum [illegible] facere
tunc quia herodes erat indignus tunc quia ipse voluit [illegible] unde
quod predicator verbi divini non debet coram principibus sua ostentare
quem stabant eciam principes sacerdotum et scribe constanter accusa-
ntes eum eciam coram herode sprevit autem illum herodes cum exercitu
suo et illusit induendo veste alba reputans eum [illegible] stultum et
fatuum [illegible] tunc illudebat eum fatuus induendo veste alba
[illegible] et remisit eum ad pilatum ut eum honoraret sicud et
pilatus ei honorem detulerat Et in isto facti sunt amici herodes
et pilatus propter reverenciam mutuam factam nam antea erant inimici
ad invicem propter galileos quos pilatus occiderat miscens
sanguinem eorum cum sacrificiis eorum ut habetur luce xiii et dicit cyrillus
quod illi galilei sequaces iude galilei de quo dicitur actuum v
quod auferret ipsum in die confessionis cum enim iudei confitebantur

se esse subditos romano imperio ista iudeis dixit quod hoc esset il-
licitum se recognoscere aliquem dominum preter deum qui eduxit eos
de egypto et multa opera mirabilia operatus erat eis et dixit iudeis
quod non deberent dare censum cesari hoc audiens pilatus
repente irruit super eos et interfecit iudeos et galileos homines
qui secuti fuerant eum Et dicunt quidam quod eo tempore quo immola-
rent super eos sacrificantes secundum ritum suum et interfecerunt
eos ita quod sanguis interfectorum fuit mixtus cum sanguine sacri-
ficiorum et hoc fuit in ordine iuris propter istam causam pilatus et
herodes fuerunt inimici Unde historia scolastica dicit quod iste
iudas fuit quidam magnus deceptor dicens se esse filium
dei qui cum multos seduxisset et duceret eos in montem garizim
promittens se inde ascensurum modo et cum illi eo dici-
crederent ut filio dei pilatus cum armis superveniens occidit
eos ne maior seductio fieret et illa occasio fuit etiam cum impe-
ratore et fuit ille iudas magnus de arte magica et sic populum
illusit Et sequitur lucas pilatus autem convocatis principibus sacerdotum
et magistratibus et plebe dixit ad illos obtulistis mihi hunc hominem
quasi avertentem populum scilicet a lege moysi suadendo et ecce ego coram
vobis interrogans nullam causam inveni in homine isto scilicet dignam
morte cum diligenter eum examinaverim de hiis in quibus eum ac-
cusastis sed despexi ausi se dei filium simulare et regem esse
pacem sed neque herodes nam remisi vos ad illum et ecce nihil
dignum morte actum est ei scilicet coram herode emendatum ergo
illum dimittam id est flagellatum vel correctum verberibus flagellorum
Credo ex quo pilatus sciebat ipsum innocentem quo igitur vo-
luit eum iniuste liberare per flagellationem Unde quod ideo ut iudei
videntes hanc flagellationem satisfacerent de pena et cessarent
a morte ihesu christi querenda Et dicit historia scolastica quod
adhuc columna ubi alligatus fuit christus ostendit vestigia cruoris
Et quod dicit emendatum non intelligitur secundum rei veritatem quia semper summe
bonus erat sed intelligitur secundum estimationem iudeorum Et sequitur dimittam
eum scilicet a morte liberare Tunc convertam ad matheum per diem
autem sollempnem id est propter diem non quamcumque sollempnem sed pasche con-
sueverat preses non ex consuetudine introducta per populo dimittere
unum vinctum quem voluissent id est unum ligatum et incarceratum
hanc enim consuetudinem observandam iudeis concesserat et ideo quia hoc
fiebat est quia in nocte pasce angelus domini salvavit ebreorum
et percussit primogenita egyptiorum ideo in memoria huius beneficii
in sollempnitate paschali salvabat unum propinquum morti
alios condempnatos ad mortem interficiebat ad representandum

liberacionis hebreorum et interfectionis egyptiorum et istam consuetudinem
hic impetraverunt ab imperatore romanorum sicud erat observata
antequam erant romanis subiecti. Vel secundum alios fecerunt hoc in memoriam eius
quod illa die saluti [illegible] sua [illegible] egressi erant de servitute
pharaonis. Habebat autem tunc unum victum insignem non quidem nobiliter
quidem sed famosissime sui criminis quia ut hic conscientia [illegible] Romani quia
ad malum tulissent ut eum dicit bonus latro sic est dicitur hic insignis
et notabilis in crimine qui dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis
dixit pilatus quem vultis dimittam vobis barrabam an ihesum qui
dicitur christus. Erat enim iste barrabas propter homicidium missus in carcerem
ut dicit lucas. An ihesum qui [illegible] in nocte. Sciebat enim quod per invidiam
pilato tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali [illegible] misit
ad illum uxor eius dicens nichil tibi et iusto illi quia dicitur [illegible]
nes eum vel nichil [illegible] et [illegible] sit in [illegible] illo iusto hoc
vel nichil facias [illegible] illi. Multa enim passa sum hodie per visum
propter eum [illegible] quod diabolus apparuerat ei [illegible] eum horribus
[illegible] christi [illegible] christi eius [illegible] et [illegible] paciencia et christi
[illegible] impletum et forte christi [illegible] patris [illegible] exultacione
[illegible] quod ipse esset verus christus et [illegible] quod per eius
mortem spoliare [illegible] infernum [illegible] autem [illegible] fiebat uxori
pilati in sompnis [illegible] in vigilia [illegible] hic [illegible] vel tamen [illegible] quod
in sompnis quod dicitur per visum et probabile est quod adhuc esset [illegible] quia
mane erat et uxores [illegible] longius [illegible] dormire solent. Principes
autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent barrabam
ihesum autem perderent et induxerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante
[illegible] autem ait illis quem vultis de duobus vobis dimitti. At illi dixerunt
barrabam propter [illegible] nobis dimitti. Dicit illis pilatus quid igitur faciam
de ihesu qui dicitur christus. Dicunt omnes crucifigatur id est morte [illegible]
sima et acerbissima moriatur. Hic secundum lucam tercia vice pilatus dixit
quid enim mali fecit quia dicitur ego nichil mali in eo invenio vel quia dicitur
non allegatis causam [illegible] sui mortis. At illi magis clamabant
dicentes crucifigatur quia clamoribus et tumultu obtinere volebant
quod [illegible] obtinere nequiebant [illegible] hic [illegible] magis clamabant
crucifigatur quam lapidetur [illegible] [illegible] quia hoc aliqualiter secundum est
secundum [illegible] iudeorum et aliqualiter secundum rei [illegible] [illegible] enim
iudeorum fuit eum condempnare turpissima morte. Secundum autem rei [illegible]
[illegible] est quod christus est redemptor [illegible] et nobis propositus in exemplum
vitalis ut ergo nobis ostenderet quod nulla mortem debemus timere christi
eum ergo ipse met turpissima morte voluit condempnari. [illegible]
et ut pena [illegible] culpe [illegible] homo in ligno peccavit
[illegible] christus in ligno satisfecerit ut qui in ligno vincebat in ligno [illegible]

vincetur propter dominum nostrum videns autem pilatus quod nichil
proficeret scilicet circa liberacionem eius sed magis tumultus fieret acce
pta aqua lavit manus coram populo dicens innocens ego sum
a sanguine huius iusti vos videritis. illud signum non procedit diligencia
quam fecit ad liberandum ihesum quamvis fuerit pilatus quod finaliter
declinavit contra iusticiam condempnans ad mortem ihesum innocentem et hoc
propter populi clamorem quem timebat et propter cesaris timorem eius in
dignacionem maiorem formidabat ut patebit postea secundum iohannem
et videns omnium populi clamorem sanguis eius i. vlcio sanguinis
eius secundum scolasticam hystoriam super nos et super filios nostros
tunc scilicet dum iudea dixisset quod patrem suum et super filios
suos recipient dimisit illis barrabam latronem ihesum vero
flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur quam flagellacionem
secundum matheum et marcum et scolasticam hystoriam ut videtur hic pilatus fecit
fieri sed secundum lucam hec flagellacio fuit facta quando ihesus ab herode
de rediit ad pilatum et videtur hic repugnare ordinem mathei
quod mattheus dedicat missionem ab herode nichil scribit et ideo
secundum ordinem temporis lucas et iohannes videntur nobis disponere
et matheus quod matheus hic dicit ihesum vero flagellatum tradidit eis
ut crucifigeretur possibile videtur tetigisse finaliter mortis quam ihesum sentencia
expressa que fecit matheus et marcus positam ab ipsis parte maiore
quem hic respicit ordinem iohannis qui statim probabit. Tunc
milites scilicet presidis suscipientes ihesum in pretorio congregaverunt
ad eum universam cohortem scilicet ut in loco maiori et coram
multitudine illuderent ei et exuentes eum propriis vestimentis suis cla
midem coccineam circumdederunt eum i. veste coccinea et ru
bea i. simile regali purpure et forte ille clamis fuit
purpurea sibi cum tunica coccinea unde dicit marcus et induunt
eum purpura quod hic significat quod coccus color sanguinem est et ad gene
tinctione mare in rubeum et coccineum tenens unde signa clarius
coccinum nos vero rubeum sunt similem et plectentes i. connexos
coronam de spinis i. de quibusdam iuncis marinis ad modum
spinis acutis posuerunt super caput eius ad similitudinem corone regie
et arundinem in dextera eius scilicet pro sceptro regio et genu flexo
ante eum illudebant dicentes ave rex iudeorum et sic hec
genu flexio fiebat a gentilibus tamen quod iudeis autorizantibus
et forte cooperantibus fiebat. Io. in passione que sit racio
perfidie iudeis gemina non sanctis et cooperatores i. iu
stam impensionem gratabilis et vilis acceperit arundinem

ipse de manu sua et percutiebat caput eius ut aculei spine
infigerentur capiti eius. Vnde Iohannes 19 hec illusio et iniuria
veri sua contumacia pro ad mortem. Dicit quod Pilatus cristum
flagellatum coronatum et purpura indutum eduxit foras et
eos quos flagellauit. Ideo est quia erat confidens quod nemo ne-
mine crucifige non esset flagellatus. Secundo ut patuit sic ut mitig-
aret ira iudeorum ut sic desinerent velle occidere quem vide-
rent tam miserabiliter flagellatum esse. Ad hoc sanctum quod Pilatus
multas occasiones quesiuit ut Christum liberaret. Primo quod iudicium
renuit et eum ad Herodem misit. 2o quia eum innocentem oste-
debat dicens nullam causam mortis invenio in homine isto. Tercio
comparauit Christum ad Barrabam pessimum latronem ut eos eius potius
dimitteret videns Christum innocentem et Barraban maiorem culpabilem.
4o quia sermone Christi dum audiuit. 5o maius fuit contra populo
tamen innocentem in morte Christi lauit. 6o ipsum flagellauit ut iu-
dei saciati in flagellacione ipsum inde dimitterent. Et sedit
et milites qui non fuerunt nobiles sed rustici viles et pessimi sic
ipse erat coronatus et purpura indutus et illusus. Exiuit item
Pilatus foras ad iudeos qui non audebat intrare domum ipsius
ne contaminarentur sed manducarent pascha. Et dixit eis allegando
innocenciam Christi: ecce adduco eum vobis foras per hoc diligenter
examinaui eum et flagellaui eum ad vobis satisfaciendum ut co-
gnoscatis quod tamen nullam causam invenio et ego mito [illegible]
debetis desistere. Exiuit ergo Ihesus de pretorio Pilati portans
coronam spineam que eum pungebat et purpureum vestimentum
quod eum derisorie confundebat. Et dixit eis volens eum eripere
ecce homo quasi dicat vos videtis quomodo infirmiter tractatus sit. Sufficiat
ergo vobis iudeis et si eciam male egisset. Cum ergo vidissent
eum pontifices et ministri sic flagellatum sic cruciatum et illusum
et cognoscentes quod Pilatus sic volebat eum dimittere clamabant
dicentes crucifige crucifige eum. Qui dixerunt hec pena nullomodo
nobis sufficiat sed pecius sentimus quod moriatur. Dicit eis Pilatus
accipite eum vos et crucifigite quasi diceret si ego non facio sententiam contra
eum tamen non habetis crucifige eum ergo vos quia ego non invenio causam
sed dampnabiles sententiam contra eum tradiderunt ei. Iudei videntes quod Py-
latus non acquiescebat eorum clamoribus inceperunt allegare nouas
voces non enim audebant fortiores reiterare quia Pilatus iam illas
euacuauerat. Vnde dixerunt nos legem habemus et secundum eandem datam in
morte Romanorum et secundum legem datam Moysi quod Leuitici vicesimo
quarto precipitur quod blasphemum occidant et hic eciam composuit
se ipso dicendo quod filium dei se faceret in quo ipse non blasphemauit

sed veritate dixit. Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem magis
timuit non propter legem iudeorum quam non observabat sed secundo
pensans si hic esset vere filius dei sibi oblatus quod tam enormi-
ter peccasset faciendo ipsum flagellari. Ergo iterum secundo ter-
cium ad magis ingressus est iterum pilatus in pretorium ut veritatem
magis posset cognoscere absque tumultu iudeorum et dixit ad ihesum
unde es tu quasi dicat ne deus quo videtur secundum veritatem esse. At
ihesus non dedit propter difficultatem questionis de generacione eius
eterna iuxta illud generacionem eius quis enarrabit. Vel ideo quia
pilatus erat homo gentilis et ydolatra et generacionem filii divine
non potuit capere. Tum etiam quia ipse nolebat suam passionem
impedire quod si ipse respondisset eum utique dimisisset. Tertio quia
constitutum erat a deo ipsum pati sicut ovis ad occisionem
ductus est et quasi agnus coram tondente obmutescet. Unde dicit
sanctus quod agnum videbat et agnum tacebat et qui tacebat te facit
ut omnes innocens ad exemplum paciencie sed qui videbat tunc
ut pastor docebat. Dicit ei pilatus mirans de eius taciturnitate
cum esset in puncto liberacionis vel condempnacionis sue mihi non loqueris
quasi dicat saltem tu mihi debes respondere. Nescis quia potestatem habeo
dimittere te. In quo sermone ostenditur pilatus se ipsum condempnat. Respondit
ihesus non haberes potestatem adversum me ullam. Propter hoc non voluit
ipse suam passionem impedire sed iactanciam pilati reprimere nisi
tibi datum esset desuper vel a principibus romanorum et ultimo per-
missum a deo. Unde hic ihesus dictis pilatum docuit primo
quod potestatem suam a se non habet sed a deo a quo omnis potestas est et qui
solus ipse est iuxta illud psalmi domine in manu tua cuncta posi-
ta. Secundo docuit eum quod contra suam potestatem peccavit et hoc innuit
cum subdit propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet quasi dicat
tu quidem tu habes potestatem a deo et tu vis iniuste condem-
pnare sine causa. Unde hoc quod est propterea debet referri ad peccatum
pilati quasi dicat non es immunis a peccato quia potestas non data est
mite. Tertio docuit eum quod pilatus faciendo hoc peccaverat tamen
peccatum iudeorum qui ipsum tradiderant fuit maius peccato pilati. Unde
dixit qui tradidit me tibi maius peccatum habet. In quo includitur
peccatum pilati quod maius non dicitur nisi per comparacionem ad minus. Secundum est
hic quod pilatus triplex peccavit primo quod noluit amittere favorem
iudeorum. Secundo peccavit ihesum non dimittendo et iniuste super
eum sentenciam proferendo. Tertio quod pilatus sperabat pecuniam ab eis vel
ipse si voluntatem eorum impleret. Tamen iudeis maiore peccavit
quod miracula a christo viderat ex quibus comprehendere potuit quod esset
filius dei. Secundo quod fuit discipulus eius et multa beneficia sibi cristus

credebat quod cum imperatore constituit et corpus suum sibi dedit
et omnibus hiis beneficiis non obstantibus adhuc ipsum cum multiplicitate
tradidit. Igitur plus omnibus peccavit. Post hunc principes sacerdotum
plus quam alii peccaverunt quod scripturas continue studuerunt tempus adventus
Christi completum et eius signa viderunt. Et plus Iudeorum peccavit in hoc
quod consenserunt principibus sacerdotum tamen minus quam principes sacerdotum
sed plus quam Pilatus qui fuit gentilis et nec scripturas debebant
scire tempus completum esse. Pilatus plus peccavit quam milites quia
timore cesaris et maxime Iudeorum ipsum occidit. Sed milites fe-
cerunt hoc ex iussu domini sui. Unde cum vellet Pilatus dimittere
eum ne innocentem condempnaret Iudei autem clamabant dicentes et comminabantur
Pilato dicentes si hunc dimittis non es amicus cesaris quia dicunt
quod non custodis ipsius statuta. Omnis qui se regem facit in ipso
iste quasi contradicit quia tulit a cesare non regnum ne daretur occasio
rebellandi. Pilatus ergo cum audisset hos sermones ne contra
imperatorem facere videretur adduxit foras Ihesum ut coram Iu-
deis evidenciam de facto minueret et dum coram Ihesum ordinet et
sedit pro tribunali in loco qui dicitur lythostratos vel lytostratos dicitur
a lithos quod est lapis et stratos quod est pavimentum sic stratum
erat pavimentum lapidibus diversi coloris stratum vel dicitur
hebraice gabbatha et erat quoddam planarium ante domum Pil-
ati cum lapidibus pavimentata sicud solet esse ante domos mag-
natorum. Erat autem parasceve quod erat feria sexta et prima dies solle-
mpnitatis paschalis et dicitur parasceve preparacio quia in sexta feria pre-
parabant cibaria sabbato in quo non erat licitum aliquid decoqui
ut hic exodi xvi non erat hic proprie parasceve primo parasceve pa-
sche quia prima die sollempnitatis paschalis hora quasi sexta. Sed quod
dicit Marcus xv Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum. Sed prius quia
prius fuit iudicatus quam crucifixus. Sed secundum rei veritatem quod erat
tempus medium inter terciam et sextam sed medium ab utroque extremo
potest denominari dicit tamen hic Augustinus quod [illegible] dicitur crucifixus po-
test vocibus et linguis Iudeorum et hoc fuit hora iiia cum clama-
verunt turbe crucifige crucifige eum et hoc vult Marcus dixisse
Sed post fuit vere crucifixus manibus militum et hoc erat hora vi
et hoc tangit Iohannes. Et dicit Iudeis ecce rex vester quasi diceret mirum
videtur quod dicatis hunc hominem sibi velle usurpare regnum. Illi autem
clamabant sicud furibundi et insensati tolle tolle crucifige
eum quasi dicerent non possumus eum videre amplius sed petimus ut morte
turpissima condempnes ut nullam medicinam relinquat sue passionis
Dicit eis Pilatus adhuc manifestum populo allegans eorum

secundo ad regem vestrum crucifigam qui dicitur hoc erat vobis in irreverencia
quod ipso vivente sic crucifixorum vel qui dicitur regem vestrum crucifigam quoque cum re-
gnare formidat et cum de hoc fama fuit sic erit vobis magis
scandala si sic moriatur morte abiecta unde etiam contra pilatus re-
scandala eis obviando scripsit super crucem cum titulo ihesus nazarenus
rex iudeorum Responderunt pontifices regem non habemus nisi cesarem
quoniam propter hoc perpetue subieccioni romanorum se subiecerunt seu oblig-
averunt renunciantes ipsi dignitati regali Tunc ergo videns pilatus
quod iudei ad mortem ihesu obligabant se perpetue servituti ro-
manorum timuit si hoc refutaret quod te accusare apud cesa-
rem et isto motus timore imperatoris et clamore iudeorum seu iu-
dicem ipsi cum [illegible] et aliquibus impositorum pecunias levare
sperabat tradidit eis illum scilicet secundum suam dispensacionem ut crucifigeretur
tamen super illos lavit manus suas imponendo peccatum de morte ihesu iudeis
voluntarie eis hoc recipientibus Et secundum iohannem hic tulit diffi-
nitivam sentenciam mortis contra ihesum Tunc secundum hystoriam sc-
olasticam clamatam dicitur et propter quod illuserunt ei exuerunt eum
clamidem scilicet purpura veste coccinea et duxerunt eum ut crucifigerent
exeuntes autem invenerunt hominem cyreneum in cyrene civitate
nomine symonem quod nomen [illegible] qui postmodum habuit filios duos
qui erant discipuli ihesu ut marcus dicit patrem alexandri et
ruffi hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius scilicet ut eo citius
venirent ad locum crucifixionis quia videbant ihesum nimis debilitatum
crucifixionem perdendi non obstante quod dicit hic iohannes baiulans
sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie locum quod sic dicens de
domo pilati pro [illegible] portavit suam crucem usque ad portam civitatis
ut eo maior esset sibi confusio propter [illegible] vigiliis et
verberibus fatigatum milites cogerunt predictum symonem ad portandam
crucem ihesu Et secundum lucam sequebatur illum turba multa populi et mu-
lierum que plangebant et lamentabantur eum non aliqui sequebantur eum
[illegible] aliqui ad videndum et aliqui ad deridendum
ad crucifigendum ipsum aliqui ad plangendum ut specialiter mulieres devote compas-
siendo aliqui ad plangendum ut specialiter mulieres devote compassionem
ad ihesum conversus dixit filie iherusalem quod non secundum aliquem de galilea
secute fuerant ipsum [illegible] aliqui devocionem sibi prebendo ad se
[illegible] nolite flere super me non prohibet compassionem sed prohibet alia
aliam [illegible] lucem in [illegible] iherusalem futuram perpetuo et [illegible]
[illegible] super vos ipsas flete propter iminentem calamitatem propter vestre
quoniam ecce venient dies in quibus dicent beate steriles que aliquando
ad [illegible] quod [illegible] et ventres qui non genuerunt et ubera
que non lactaverunt quia mulieres [illegible] pueros [illegible] fuerunt
amoiate non [illegible] [illegible] et aliquae [illegible]
amoietate [illegible] pueros comederunt ut dicit iosephus in libro

deuehendo bello / et dicit hic nominat ubera que non lactauerunt quidem
mulieres que tunc non habebant plures magis dicentes beate quia iste sunt
habebunt sollicitudinem de se non de pueris sed iste que habebunt tunc
pueros duplicem sollicitudinem habebunt scilicet de se et de suis pu-
eris / tunc incipient dicere montibus sed quadragesimo secundo anno post
mortem passionis / cadite super nos quia aliquem mulieres propter horrore
miserie que tunc fuit in populo iudeorum dicebant ultima montes
cadunt super nos / et collibus cooperite nos quia potius voluerunt mon-
tibus et collibus opprimi quam abhominabiliter interfici quia si in viridi
ligno hoc faciunt quid de / sicco i.e. me qui plenus sum virtutibus tanta
obpressa sunt / in arido quid fiet quidem nulla penitentia erit unde propterea
pat se hic vidi ligno quia stat semper in gratia et virtutibus sed comparat
iudeos arido quia non habebat aliquem humorem gratie et tunc sequitur
mt Et venerunt in locum qui dicitur golgata quod est caluarie locus
Et aduertendum hic quod non dicitur sic caluarie eo quod ibi sepulti ut
quidam dicunt quia utique posse secundum adam est sepultus in hebron
ibi enim quatuor patriarche sunt sepulti et eorum uxores scilicet adam
et eua abraham et zara ysaac et rebecca yacob et lya
Et in hebron dicebatur aliquando kariatarbe ciuitas quatuor
magnorum patriarcharum Sed dicitur hic quod ille locus dicitur locus cal-
uarie quia erant plures capitibus mortuorum ibi capite trunca-
torum unde caluaria est supremum os capitis humanum mt Et de-
derunt ei vinum bibere cum felle mixtum Scribitur enim in quodam
libro hebraico apud iudeos intitulato liber iudicum ordi-
natorum quod quia sallomon dicit prouerbiorum ultimo date ceruisiam
id est potum inebriatiuum merentibus id est tristibus et flentibus et vinum
hiis qui amaro sunt animo ut bibant et obliuiscantur egestatis sue
Ergo seniores iudeorum statuerunt ut condempnatis ad mortem
daretur vinum aromaticum ad bibendum ut facilius tollerarent
passionem unde pueri in ierusalem erant quedam deuote mulieres que
hoc vinum dabant condempnatis Sed iudei contra intentionem ecclesie vinum
christo et duobus latronibus cum eo datum acceperunt sibi ut dicitur
est amos secundo vinum dampnatorum bibebant et loco illius vinum
dederunt christo acetum cum felle amarum dicitur hic Et dabant ei bibere
vinum mirratum id est fellicum quia amaritudo mirre similis est ama-
ritudini fellis secundum aliquos aliqui dicunt quod fuit ibi mixtio u-
triusque scilicet mirre et fellis cum vino Et cum gustasset noluit
bibere dicens quod hoc amarum dicitur quod non accepit ad bibendum
dum quod non accepit ad bibendum ut dicit matheus sed degustandum
modicum ut impleretur quod dicitur in psalmo hominum Et dederunt
in escam meam fel et in siti mea potauerunt me aceto Et secundum
iohannem et lucam ibi crucifixerunt eum Et hic sciendum quod cristus

fuit de triginta trium annorum et qui tunc ad etatem usque adole-
scentie perfecte &c. Secundo quare in tali etate voluit mori dicitur quod
pluribus causis primo ut nobis sua caritate ostenderet cum
pro nobis in perfectissima etate vite sue et in statu suo optimo
moreretur. 2o propter hoc ut in eo humanitate nulla diminucio ostende-
retur quia in tercio decimo anno fuit in perfectissimo statu humane
nature neque in aliqua natura fuit quere tunc ubi aliquid deficeret
tunc mori voluit. Unde post istam etatem homines plures deficiunt
quam proficiunt aut roborentur in natura sua. 3o ideo ut ostenderet quales
resurgerent quia in resurrectione generali in novissimo die quilibet
in illa etate in qua Christus mortuus est et resurrexit erit resurgens
secundum quod quare Christus in illo die mori voluit scilicet sexta feria
aliquis quia ideo quia sexto die factus est homo et septimo die requievit
deus ab omni opere et per feria sexta passus est quod in die genuit
humanum et sabbato requievit in sepulchro. Item quare per
voluit mori et pati in alto scilicet in aere dicitur quod propter tres
causas primo quia aer est elementum inter magis intermedium
elementa. Porro enim homo habere propter terra vel propter aqua vel
elementa. Propter enim homo habere propter aqua vel propter
est propter ignem sed aere non potest habere propter sic pro Christo
est etiam quod non passus fuit erat etiam propter quia sanctus petrus
et omnes non passi fuerunt et Christus ut salvaret et dealbaret Christus non
passus fuit propter se ut salvaret sed propter nos passus est. Et primo cum omnes fuit eis qui sunt
sunt scilicet angelis qui sunt in illa reparati/ et eis qui sunt in
medio scilicet hominibus qui sunt propter peccata salvati et eis qui sunt infra
mundo scilicet sanctis patribus qui erant in limbo qui propter peccata inde sunt
sunt scilicet sancti patres qui erant in limbo qui peccata inde sunt
liberati. 2o quia aer est medium inter deum et homines sic per fuit
mediator inter deum et homines. Erat enim discordia et
mediator inter deum et hominem erat enim quia discordia vel
deum et homines natura dei querela de homine quia eius mediator
suasset ho at querela de deo quia sua creatura derelinquerat
ipso Christo venit et mediatorem dei et hominis se fecit. 3o quia
aer fuit elementum in mundo scilicet in summo habitacio pro sol propinquior
altare ipso Christo voluit mori in aere ut ipsum sanctificaret et
mundaret omnia enim elementa erant immunda sed ipse ea munda-
vit sanctificavit enim et sanctificavit primo terram triginta tribus annis
et plus super ea ambulando suis sanctissimis pedibus ambula-
vit et sanctificavit aquam quando fecit se baptizari in aqua ambula-
vit et sanctificavit ignem spiritum sanctum misit in igne in medio sancte
restabat ut sanctificaret et mundaret aerem in ipso pendendo
et moriendo. Item quare Christus voluit pati et mori in ligno
dicitur quod propter tres causas primo quia status omnium hominum peregrinum
erat sic iustum fuit ut peregrini peregrinatur. 2o quia per dia[bolum]

pergrinu clausu fuit ino iustu fuit ut pergrini crucem apperire
vn crux eciam dicta e nobis ianua regni celestis 2o xpe
cruce ascendit ut eos alios invenire fuit cum consuetudo an
tiquitatis qd reos prodita cum ducebant in patibulo suspenderunt
sed tempore ut postquam crucifixerunt eum diviserunt vestimenta eius
sorte mittentes. Quis hoc gestum sit iohannes distincte exp
licat vn antequam iohannes ad hoc deveniat dicit ubi eum crucifixerunt
et cum eo alios duos hinc et inde medium autem ihesum ut in precedenti
dictum est. Dicit autem iohannes acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor
partes quia erant quatuor milites ipsum crucifigentes preciosam multi
forte et tunica erat autem tunica inconsutilis contexta i sine sutura
facta opere reticulato ad modum qualis alias sicud pauperes faciunt
vestimenta sua in palestina regione et de hac veste dicit
non mittentes sortem super illa et ostendit iohannes dixerunt autem
ad invicem non scindamus eam quia partes nichil valuisset sed sor
ciamur de illa vn patet quod solum super illa tunica miserunt sortem
ut scriptura impleretur quae dicit in psalmo xxi partiti sunt sibi vesti
menta mea et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes ut
et sedentes servabant eum scilicet ne ab raperetur eum deberent antequam
esset mortuus et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam con
denacionis eius scripta in hoc tenore qui scribebat titulos super
capita crucifixorum continentes causam mortis eorum et secundum iohannem tunc
scripsit pilatus titulum et posuit super crucem in quodam ligno
supra caput sed et erat hic secundum quod iste titulus scriptus fuit pro
decacio pro causa mortis xpi causam etc dicit in et imposuerunt
super caput eius causam ipsius scriptam 2o quod ab aliis dicitur
sicut erat xpi dictum et distinctio ab aliis latronibus cum ipso
pendentibus 3o quod videntur continua fecit pilatus scribi causam
mortis ut quilibet legeret in et rege eorum crucifixo sed quod prodi
cuma ordinacio hoc tamen fuit quod passionis in memoriam
que ab nobis fidelis dei etc. Et secundum iohannem erat autem scriptum
ihesus nazarenus rex iudeorum hunc quod titulum multi legerunt iudeorum
qui astabant crucifixioni commovidia volentes ipsum videre
torqueri et mori quia prope civitatem erat et ideo multa poterant de
facili illuc venire ubi crucifixus est iste vn xpe quod ihesum pa
ti voluit pro ut vitas intraret sic quia preceptum fuit in lege
quod hostie que offerebantur pro peccatis debebant cremari extra castra templi
sic xpe qui fuit vera hostia pro peccatis nostris extra voluit extra
crucifigi et mori 2o ut denotaret quod passio cotidie eius non solum
ad iudeos pro nobis est ad omnes gentes et ad omnes participes
fieri volentes 3o ut denotaret quod fructu passionis eius tantum perfuit
perfuit hiis qui se a mundo et a mundi concupiscenciam

viciatricia & quo mundi superbia & avaricia, contra quod humilitate
passus est ut daret nobis exemplum contemnendi abiciendi in mundo con
versacione. Et scripsit iohannes et erat scriptum ebraice greace et
latine scilicet ut diversarum linguarum homines qui convenerant ad diem
festum possent legere & intelligere causam sue mortis Ihesu Christi. Quia
iste titulus erat scriptus in tribus linguis principalioribus et non
in pluribus nec paucioribus. Ratio una est quia iste lingue erant
magis famose in mundo & principales, lingua ebrea propter
iudeos in lege dei dominantes, lingua greca propter gentes
sapiencie mundane intendentes, lingua latina propter romanos
inter gentiles imperantes. Est etiam alia racio quia regnum
Christi debebat se extendere ad omnes gentes ad potentes
sapientes ad pauperes & ad divites deum agnoscentes.
Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum quia videbant quod
titulus scriptus redundabat in infamiam eorum & maiorem propter
gentiles qui adherent & qui illud utique reportarent ad
diversas partes orbis. Ideo volebant titulum corrigere dicentes
noli scribere rex iudeorum. Volebant enim ei auferre famam
cui abstulerant vitam sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Pilatus
enim non reputabat sibi in infamiam. Respondit pilatus parum
attendens eorum cavillaciones quod scripsi scripsi quasi dicat non valeo
& non mutabit sic confirmatum & scriptum. Hoc enim non sine nutu
sed divina ordinacione factum est quia voluit nolunt eorum ipso
esse & si non ad salvacionem tamen ad eorum iustam dampnacionem. Et hoc
fuit prefiguratum in psalmo nomine iesu certo qui loquens de passione
Christi hoc sanctus confessus continet hystoria scolastica dicit sic
quod crucis Christi habuit figuram thaw sed pilatus superposuit tabulam
secundum titulum continentem. Et sic habuit figuram crucis. Et addit
quod crux domini dicitur fuisse composita ex quatuor generibus lignorum
unde versus ligna crucis palma cedrus cypressus oliva. Tunc dicit
mutuo utique tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones unus a dextris
& alius a sinistris. Propter hoc iudei intenderunt quod reputaretur
fuisse princeps latronum eo quod in medio latronum pendebat
secundum marcum fuit hoc divina permissione ordinatum ut possit
impleretur scriptura que dicit in ysaie liii Et cum impiis reputatus
& scrutantes ac & vulgares homines plasphemabant eum
vituperabant eum moventes capita sua & dicentes vach
& cum insultacione deridentes qui destruit templum
dei & in triduo illud reedificat. Imponebat enim ei quod hoc
dixisset ut supra visum est. Salva temetipsum qui dicunt
non potes si filius dei es descende de cruce. Quasi dicerent hoc
non est verum & ideo non est talis qualem se esse dixit. Secundo fuit

derisus a sacerdotibus unde scribitur Similiter et principes sacerdotum illuden-
tes cum scribis idest legisperitis et senioribus idest iudicibus
ordinariis dicebant alios salvos fecit seipsum salvum facere
non potest quasi dicerent hoc non est verum quia si hoc fecisset tunc utique
salvasset seipsum Si rex israel est non est utique sed messias in lege
promissus descendat nunc de cruce et credimus ei Secundum iohannem sed dixerunt
quia maiora signa fecit scilicet suscitando lazarum quatriduanum in mo-
numento amortuum ymmo ipse mox post amortuis resurrexit
et tamen non crediderunt ei Sed 3o fuit derisus a latronibus secum
pendentibus unde scribitur seipsum ac et latrones qui crucifixi erant cum
eo improperabant ei idest eadem vel consimilia verba ei dederunt
Sed vel hic mattheus dicit contra lucam qui dicit unus latronum impro-
perabat ihesum et aliquis dicit respondeo unde dicit lucas Unus autem
de hiis qui pendebant latronibus blasphemavit eum dicens
Si tu es christus salvum fac temetipsum et nos Respondens autem alter
increpabat illum dicens neque tu times deum quia in eadem dam-
natione es et nos quidem iuste nam digna factis recipimus hic vero
nichil mali gessit Considerandum dicit hic quod mattheus ponat plu-
rale pro singulari sicud sepius dicitur dominum ... facere quod tamen unus solum
deserebat tunc [illegible] Sed secundum ambrosium et augustinum dicunt quod ambo de-
ridebant christum sed postea unus ad eos pendebat videns mira
pacientia christi penituit et veniam petiit dicens domine me-
mento mei dum veneris in regnum tuum magna fides huius latronis qui
nec propter acerbitatem pene quam sustinebat nec infirmitatem
carnis quam in christo videbat confessionem vere fidei amisit Et
dixit ihesus loquendo pro solito more Amen dico tibi hodie
mecum eris in paradiso Non autem hic paradisum corporalem voluit
vel [illegible] sed [illegible] beata quam habuerunt sancti patres
in morte christi qui erant in limbo [illegible] cum anima eius descendit
ad eos et eadem die illuc descendit anima huius latronis [illegible]
[illegible] Et dicit hic iohannes Stabant autem iuxta crucem ihesu
mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria magda-
lene Sed contra vel lucas dicit nam dicit Stabant omnes
noti eius alonge Dicendum quod primo steterunt iuxta crucem ut dicit
iohannes sed propter turbam [illegible] postea recesserunt sicut dicit
lucas Vel forte iste [illegible] hic notate [illegible] magis fer-
ventes in amore christi approximati stabant sicud dicit iohannes Alie autem
multe que erant christo note a priore a christo longe stabant
et de illis loquitur lucas Et quod dicit quod omnes noti eius stabant a
longe notat quod multo plures stabant alonge quam iuxta Et [illegible]
[illegible] Cum vidisset autem ihesus matrem et discipulum stantem quem
diligebat scilicet iohannem qui scripsit [illegible] et christi [illegible] de se

lo^a qui de alto dicitur mri sue circa eam cavens / et sic 2^m verbum quod
dixit ternice quasi ecce filius tuus qui de herveses ego sum tibi
filius mis seculo meo deputo tibi iohem ut sit tibi custos
et minister deinde dicit discipulo ecce mater tua qui dicit deputo
te ad eius obsequium et ex illa hora accepit eam discipulus in sua
i in sua cura et diligencia et dicitur que esse poterit mater sua co
mendavit iohanni quam alteri discipulo quia ipse erat virgo
et ipse verius pervenit hoc sua pura virgine ut sibi virgo
virginem commendaret et ut esset inter eos iocunda societas et frequenter
aspectus et dixit ipse mulier et non matrem vocans eam quia non
ne commotionem nostris matris si nomen tale exprimeret augmentaret
aut virgine videntes passiones illius sermone pro iohanne dicitur eius
dicat de qua paracletes per virgines in cruce dum corpore dixit videndo matrem
quod morior vel dolor amarior cum illa plus calor et 3^m
verbum quod tunc fuerit lucas est 2^m dixit pater dimitte illis non
enim sciunt quod faciunt erat enim ibi aliquis simplex et illiterata
et aliquis doctus videri decepti qui persequebantur ipsum zelo
legis et pro sic ipse orabat alii ut erat ibi literati quam ipsum
esse ipsum probabiliter noverant seu agnoscere debuerunt sed quos
dio et invidia fuerunt contenti et ipsum persequti sunt usque ad
mortem et pro illis non oravit sed in matheo dicitur ab hora
tenebre facte sunt super universam terram usque ad horam nonam
facte ut impii blasphematores ipsum ista luce fruerentur et celi
ne dominum viderent pendentem dicit hic vero quod ista tenebre
fuerunt facte preternaturaliter solis beata diva et oriens
fuerunt facte preter naturaliter solis beata diva et oriens
dicit eas factas preter ordinem mirabilem dionysius et dionysius dicit
in epistola ad policarpum eas factas preter ordinem luce intergra
et solem et dicit quod ipse et comes in egipto ubi tunc erat socii se
vientes vidit lunam abeuntem ascendere ipsi medie et
veritates supponendo se solis et magis credi hic dionysio et tamen vero
supponere se soli et magis credi hic dionysio et tamen vero
et oriens solvunt in scriptis suis quod sunt parata credi de spectie
sic fuisse sed quod potuit sic fieri ecclipso quod illa eclipsis solis
fuit miraculosa patet quod luna fuit opposita et distabat a sole
per diametrum celi sed naturaliter sol non eclipsatur nisi in tempore coniunctionis
lune cum sole 2° patet hoc quia quod post eclipsim ista redit luna
ad locum suum ita quod in uespere sit eadem dies sole contra luna
accidente ita quod in vespere fuit eadem dicitur sole contra luna
fuit in oriente et orbis eius fuit proprio statum restitutus
3° quod in illa eclipsi sol per orientalis ipsius solis fuit post ob
scurata ex contrario fit in eclipsi naturali 4° quod ista eclipsis du
ravit usque ad horam nonam ut dicit in ultra sed luna mansit
qui in mobilis ad sole parte horas / 5° quod tenebre fuerunt
super universam terram ut dicit matheus et celi lux sed non potest esse naturalis
eclipsis solis per universam terram et tamen in illud quod dicit oriens

p(er) t(er)ra(m) matei q(uo)d d(icit) s(ecundu)m p(ro)missa t(er)ra d(icit) crisostom(us) s(ed) sup(er) tota
iudea ponendo totu(m) p(ro) parte s(ed) v(er)ius vi(detur) q(uod) s(ecundu)m p(ro)missa t(er)ra
salte a sole sp(ecialite)r illu(m)inabil(e) ista eclipsis se extendebat p(atet) hoc
p(er) co(m)me(n)tat(orem) t(ex)tu(m) eva(n)g(e)l(is)tar(um) s(ecundu)m m(a)t(heu)m luc(am) (et) marc(um) xv ubi dicit(ur)
Et f(ac)ta hora sexta tenebre f(a)c(t)e s(un)t p(er) tota(m) t(er)ra(m) usq(ue) i(n) hora(m)
nona(m) Et luce xxiii ubi di(citur) erat aut(em) fere hora sexta (et) teneb(re)
f(a)c(t)e s(un)t (et)c. 2o q(uia) hoc q(uod) hystoria scolastica d(icit) q(uod) ph(ilosoph)i athenienses
te(m)p(or)e mansuerant ca(usa)m illar(um) tenebrar(um) (et) cu(m) no(n) invenirent aliq(ua)s
causas natural(e)s dixit dionisi(us) ariopagita aut deus n(atur)e pati(tur)
a(ut) tot(a) mu(n)di machina dissolvit(ur) Et fecerunt deo passi-
bili ara(m) (et) sup(er)scripserunt q(uod) esset dedicata ignoto deo ut p(atet)
Act(uum) xvij Et q(uo)d vi(detur) q(uod) longe ext(ra) iudeam propt(er)
tenebras s(e)d n(on) vi(detur) p(ro)babile q(uod) dicat t(ex)t(us) eva(n)g(e)li(sta) q(uod) erat toti(us)
Et circa hora(m) nona(m) clamavit voce magna dicens hely he-
ly lamazabatham hoc e(st) deus meus deus meus ut q(uid) dere-
liquisti me Et erat q(ui)ntu(m) verbu(m) q(uod) p(ro)tulit i(n) cruce s(ed) n(on)
est i(n) hebrayco h(oc) e(st) q(uod) deus (et) ita l(itte)ra ebraica q(ue) apud nos
voca(tur) ... ei apte p(er) dicendo ely fuit ... meus q(uod)
ely in hebraico vo(cem) h(oc) e(st) q(uod) deus meus ... fit lama h(oc) e(st)
quare sabatham aut(em) no(n) (con)plete s(unt) h(oc) e(st) q(uod) dereliquisti me
(et) q(uo)d d(icit) ibi crisostom(us) l(itte)ra ebrayca q(ue) apud nos sonat tale(m)
sonu(m) a formatu(m) gutture ita q(uod) dicit (con)sabatham h(oc) e(st)
dereliquisti me s(ed) n(on) (con)tingit (com)m(un)i(ter) p(ro)pt(er) ignora(n)cia(m) scripto(rum)
q(ui) scribu(n)t corrupte lamasabatham s(ed) s(ecundu)m vera(m) orthographia(m)
d(e)b(et) scribi lamaazabatham dicit aut(em) xp(istu)s s(ecundu)m aug(ustinum) dereliquisti
q(uia) dimisit eu(m) i(n) manib(us) occidenciu(m) (et) relicta e(st) s(pirit)ualitas
passione(m) tolle(re) (et) hoc fuit i(n) xp(ist)o dispensac(i)o(n)e ut p(er) meritu(m)
passio(n)is merer(et)ur nobis exp(ia)c(i)o(n)e(m) culpe (et) sibi i(m)mortalitate(m)
gl(ori)e (et) resurreccio(n)is celeritate(m) Q(ui)da(m) aut(em) illic stantes et
audientes s(cilicet) milites gentiles lingua(m) ebraica(m) no(n) intellige(n)-
tes dicebant heliam vocat iste (et) (con)tinuo i(n) sta(n)ti p(ost) hoc
curr(en)s un(us) ex eis accepta spo(n)gia i(m)plevit aceto (et) i(m)posuit
arundini (et) dabat ei bibe(re) spongia e(st) q(ue)dam valde porosa
(et) d(icitu)r eo q(uod) s(i)t de spuma s(ecundu)m ... et s(ecundu)m huguicio(ne)m dicit(ur) spongia q(uasi)
spu(n)gia (et) dicit(ur) a spuo is vel a spuma spume (et) e(st) apta ad
tergendu(m) q(uia) imbibit liquore(m) s(ed) n(on) implevit ea(m) aceto Et s(ecundu)m
marcu(m) un(us) i(m)ple(n)s spo(n)gia(m) aceto circu(m)ponensq(ue) calamo po-
tu(m) dabat ei Et s(ecundu)m matheu(m) un(us) ex eis spo(n)gia(m) i(m)plevit
aceto (et) imposuit arundini (et) dabat ei bibe(re) Et s(ecundu)m ioh(annem)
sciens ih(esu)s q(uod) o(mn)ia (con)su(m)ata s(unt) ut (con)su(m)are(tur) sc(ri)ptura s(cilicet) ill(u)d ps(alm)o
ps(almo) ... ubi d(icitu)r Et i(n) siti mea potaveru(n)t me aceto ih(esu)s dix(it)
q(ui)ntu(m) verbu(m) i(n) cruce s(cilicet) sicio t(u)m cu(m) laboraverat et tantu(m)

desanguine emiserat q(uia) cor ei(us) erat desiccatu(m) et adustu(m) et p(ro)pt(er)
hoc siciebat ult(r)a modu(m) et h(ab)uit sitim maiore(m) tormentu(m)
Et s(ecundu)m Joh(annem) vas (er)go positu(m) erat aceto plenu(m) q(uo)d vas por
tauerat milites ut darent crucifixis ad bibendu(m) ut f(aci)li(us) cici(us)
morirent(ur) et de custodia eor(um) citi(us) cici(us) expedirent(ur) illi
aut(em) spongia(m) plena(m) aceto Con(m) acetu(m) erat vinu(m) debile [illegible]
le et mirra inuotu(m) ysopo circu(m)ponentes i(n) ligno ysopi obtulerunt
ori ei(us) q(uia) erat eleuatus alt(er) ita q(uod) sola manu no(n) poterat
attinge(re) ad os ei(us) Cu(m) (er)go accepisset ih(esu)s acetu(m) n(on) sumendo
s(ed) madefaciendo labior(um) tangendo [illegible] gustu(m) sic(ut) di(ci)t
ma(thi)t(us) [illegible] destra sua et d(icit) Et cu(m) gustasset noluit bibe(re)
[illegible] vult p(ro)cedere aliud q(uo)d medicina est [illegible] mihil s(cri)ptura
ut [illegible] corpo(r)e [illegible] et io q(uia) p(ar)s de illo aceto acceperat ut
sic d(icit) [illegible] et m(ulti) dixit et noluit bibe(re) [illegible] peter [illegible]
loq(ue)ndi di(cit) [illegible] dolore pars bibere q(uia) no(n) vult bibe(re) vel
medicinam [illegible] q(uia) no(n) [illegible] Et s(ecundu)m Joh(annem) q(uia) te [illegible]
dixit s(cri)ptu(m) [illegible] puta [illegible]
[illegible] vime [illegible] redemcionis [illegible]
[illegible] q(uia) [illegible] passionis v(ir)ma vice dederunt
[illegible] bibe(re) et p(ost) [illegible] crucifixor(um) de quo [illegible]
[illegible] vbi dixit et dederunt ei vinu(m) bibe(re) cu(m) felle [illegible]
[illegible] et p(ost) crucifixor(um) de quo ia(m) m(ul)t(i) [illegible] Joh(annes) et s(ecundu)m
[illegible] dicebat [illegible] ad illu(d) vinu(m) qui [illegible]
[illegible] sine i(n) [illegible] videam(us) an veniat helyas liberans
[illegible] clamans voce magna [illegible]
[illegible] dicit lucas [illegible] tuas [illegible] sp(iritu)m meu(m)
[illegible] dicens [illegible] emisit sp(iritu)m [illegible]
[illegible] q(uia) i(n) articulo mortis maiore debili [illegible]
[illegible] m(ul)t(i) voce magna [illegible] i(n) eo 2(o)
[illegible] admirand(um) [illegible] virtute [illegible]
clamauit voce magna [illegible] passionis i(n) summo ma
[illegible] et acerbitate 3(o) [illegible] diminuta [illegible]
[illegible] indissolubile [illegible] 4(o) ut [illegible]
ad passio(n)e(m) [illegible] Christi alta [illegible] ut e
[illegible] videre alte clamauit ut [illegible] audire clamor
lacrimas i(m)misit ut [illegible] passion(em) sue [illegible]
[illegible] omnis creatura [illegible] morienti Sol obscu
[illegible] petre scisse s(un)t monumenta ap(er)ta s(un)t [illegible] homo
[illegible] no(n) [illegible] Et ecce velu(m) templi
scissu(m) e(st) i(n) duas p(ar)tes a summo vsq(ue) deorsu(m) [illegible] quoddam
[illegible] i(n) introitu templi [illegible] erat i(n) templo [illegible]
[illegible] alios [illegible] erat in templo [illegible]
[illegible] scissu(m) e(st) a summo vsq(ue)

deorsu i duas ptes illa scissio signabat q vitas elucet i morte
xpi que latuit i figuris veteris testamti Et tra mota e q no
poterat sustinere morte xpi petre scisse st i signu q corda
iudeorum dura sit tu dns cpati xpo morienti vn qua
fradg i poeta nova pono i ductoz compaciendo aut tu mo
re patere aut na nate est ut pacat dns pat conflagite
micou ome gens rex celu tua luna claude aer caligat ma
re clama terra tremesce oma flete sil elementa pforunt
go planctus oma gens rex celu sua luna claudes aer caligi
nis mare clamat tra tremescens ola cu lacrimis elementa
nc accidit illud corez sue solita s vnu q mortis pass
erat dns ne vnu st ista passa fuit na suo gpassa dolor
sola deus risit oriente nato i ignata ss ut decor ei i obspbo
st patiora gparge sposide gens dne enicis dicte cor illud
dic i dnatio mollire memento ruine terribilis dun plu
rimis dicte beati bernhardi de xpo sentencie videb apte
rone pati xpi debuit sic indicte scripto aligno domin
regnavit vbiqz tronificat viat v iaceat fiiste mudu q
redemit Et monumenta apta st qr ee tre motu adden
otandu q resurrecio xpi v alior qresurgeeud sibi sperna
erat Et multa corpa scor qui dormerant surrexerut i illu
go no te qui monumenta st apta st s tpe mortis xpi
s psea qui surrexit xpi tc eni resurrexerut sicut tanq
testes resurrectois Et vn sci Et exeuntes de monumentis
pt resurrectoz eis venerunt i sancta civitate i ihrlm q sca
dicebat ppt templu divino cultui ibi deputatu Et apparuerunt
multis sci adderatoz divine resurrectois possis dt vlt judei
go qm parasceue erat i dies veneris iuxta vespa incipit solle
nitas sabbati sequentis ac illa dies erat solennis ideo eciam
dies sequens erat sollemnior na dies sabbati occurrens infra
octavas pasce erat maioris sollenis q duplicabat festum
Et ut tc no remanent i cruce corpa qr hor fuisset i decens
eo quo erat magnus illa dies sabbati rogaverut pilatu ut
frangeren cra eorz sz ne viui euaderent et ut cicius morerent
vt sic mortui essent tollerentur de cruce venerut ergo milites
sed tortores v pmi q suuq fregerut crura et alteri q crucifix
est cu eo qr ille adhuc vivebat nō enim tanta passi erat
qnta xpc s v q litras postis vi vtaqz q venissent pus ad
ihm anq frangerentur cra sed qr ihe erat i med ambor
fuit ibi sm aliquos qr duo milites frangebant crura illor
latronu v vnq fregit cra vnus correna pte cruc xpi et
alter cra alteri opalta pte cius ac abo venerut ibi v
inde quoiniaz pte ad ihm vn sc ad ihm at cu venisset

vt videret cum iam mortuum non fregerunt crura eius quia non sciebat
non adhuc quod eundem viui non posset deponi de patibulis
Et quia ipse xpc corpus integer a culpa fuit sic eius crura non fregerunt
que iam mortuum viderunt Sed vnus militum lancea latus eius ape
ruit scilicet longinus vt certificare de morte eius aperuit latus
eius scilicet dextrum vt inde fluerent sacramenta ecclesie nam ipse
fuit thezaurus omnis bonitatis qui et apertus est Et continuo
exiuit sanguis et aqua sanguis redempcionis vel redemptoris et aqua
absolucionis ista aqua mirabiliter exiuit quia non fuit humor
flegmaticus sed aqua pura ad ostendendum quod corpus xpi esset verum
clamat quod est contra valentinum hereticum et sequaces eius dicentes
xpm habuisse corpus celeste et contra manicheos qui dicebant
xpm habuisse corpus fantasticum Et sic dicit Johannes Et qui vi
dit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius quia de
visu testatur et ille scit quia scit se eius non fuisse delusus quia
vera dicit vt et vos credatis sed qui non viderunt sicut enim
hec vt scriptura impleretur scilicet exodi xij et ly sed dicebat
hic hoc scilicet quod crura eius non sunt fracta os non comminuetis
ex eo et iiijto nono os non confringetis hoc enim in sabbato qui illuxit
auribus fracta crura eius non frangebantur Et iterum alia scriptura
dicit scilicet zacharie xij videbunt in quem transfixerunt et loquitur
de eius transfixione quam fecit longinus cum lancea et intelligi
sic quia iudei in finali iudicio videbunt xpm in forma gloriosa
quem transfixerunt et si non corporis manibus tamen lingwa et consensu et
non quod transfixio secundum yeronimum in zacharia sicut hic assplacetur (?)
me quem confixerunt secundum veteri translacionem hoc regredi admi
Centurio autem vbi secundum alios centurio secundum leonem dicitur ille qui
preest centum viris et secundum papiam preest centum militibus sicut
quinquagenarius dicitur qui est caput quinquaginta militum Et hic
cum eo erant custodientes ihm viso terremotu et hiis que
fiebant timuerunt valde dicentes vere dei filius erat iste et
fiebat timuerunt valde dicentes vere dei filius erat iste et
per hoc ostendunt quod deus est invisibilis quia non eciam
per illa conuenit quod ipse esset filius dei erat sed luce
Sed hic et marcus dicit vere hic homo filius dei erat Sed luce
dicit vere hic homo iustus erat ad illud tamen dicendum quod iste centurio
non fuit contrarius quia centurio qui positus erat ad custodiendum
xpm in cruce quousque ipse expirauit vtrumque dixit et sic
et mirans exposcebat vnum tacendo reliquum exprimebat
lucas autem ibi mulieres multe a longe de quo prius
patuit ibi stabant autem iuxta crucem et ille secute erant ihm
a galilea scilicet deuocione ministrantes ei necessaria vite de suis
facultatibus inter quas erat maria magdalena sic dicta a
magdalo castello et maria iacobi scilicet mater iacobi minoris
et ioseph et alia maria mater filiorum zebedei scilicet iacobi maioris

et iohannis xix^o qua maria dicebatur salomee Et dicit hic lucas et omnis
turba qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant
isti fuerunt qui aperte iudeis fuerunt decepti percucientes pectora
sua revertebantur scilicet penitentes et dolentes de christi passione Et nota
quod licet mors christi fuit ignominiosa tamen eius sepultura fuit nobilis
et preciosa quia illa iam ad gloriam resurrectionis debuit quod amo(do) p(re)ciar(e)
unde ysaie xi dicitur radix iesse qui stat in signum populorum ipsum
gentes deprecabuntur et erit sepulcrum eius gloriosum Unde subdit
hic Cum sero autem factum esset quia illa hora tempore vespertino deponebatur
de cruce venit quidam homo dives homo secundum marcum nobilis decurio
qui secundum bedam decurio dicitur eo quod esset de ordine curie Et
secundum alios decurio dicitur illos qui officium curie atque magistri pr(esidis)
administrabant et dicitur illos qui super decem sibi subditos curam
habebat ab arimathia scilicet civitate que pro regni dicitur ramatha
de qua fuit helcana pater samuelis et scilicet nomine ioseph quod hic
exprimitur quia fuit valde famosus qui et ipse erat discipulus ihesu
occultus tamen ne expelleretur de synagoga quod fuisset sibi ig-
nominiosum quia de illa eiciebantur ut patet iohannis ix Hic accessit ad
pilatum Et secundum marcum audacter introivit ad pilatum et petiit corpus
ihesu scilicet ad sepeliendum Et dicit marcus hic pilatus autem mirabatur
si iam obiisset et accersito i(d est) ad se vocato centurione qui erat
positus ad custodiendum corpus christi in cruce ut supra patuit interro-
gavit eum si iam esset mortuus et cum cognovisset a centurione scilicet
ipsum esse mortuum donavit corpus ioseph unde scribit matheus
Tunc pilatus iussit reddi corpus Et accepto corpore ioseph in-
volvit illud in syndone munda i(d est) in panno lineo Et ex hoc
ordinatum est in ecclesia quod corpus christi super pannum lineum ponitur
Et secundum iohannem venit autem et nichodemus ipse qui eciam discipulus
erat ihesu occultus qui venerat ad ihesum nocte ut patet iohannis iii^o
ferens mixturam mirre et aloes quasi libras centum ad ungendum
corpus christi ne putresceret Hec enim mixtura corpora conservat mor-
tua ne putrescant Et secundum hystoriam scolasticam sua amaritudine
repellit vermes a corporibus mortuorum Notandum autem hic advertendum
quod licet ex devocione ista mixtura nichodemus faceret videtur tamen quod ple-
nam noticiam de resurrectione christi non habuit secundum morem iudeorum hoc
procedebat ut infra patebit in ewangelio proximo Et subdit iohannes acce-
perunt ergo corpus ihesu scilicet ioseph et nichodemus de quo corpore
scriptum est in psalmo non dabis sanctum tuum videre corrupcionem
Et quod corpus ihesu non indigebat unccione conservare ipsum a putre-
factione sed nichodemus hoc magis ex devocione quod ex fide resurrec-
tionis videtur fecisse Et ligaverunt cum linteis idest pannis lineis
involverunt cum aromatibus scilicet predictis nichodemi ungebat corpus

Et dicitur notandum quod Ioseph posuit illud in monumento suo novo ut
deus ordinavit quia si aliquis prius fuisset ibi sepultus iudei
potuissent dixisse quod ille resurrexisset et non ipse Christus. Ab
sciderat in petra ne calumpniarentur iudei ipsum subtractum
per discipulos fodientes subtus quod qui postea mendose dixerunt
Et advolvit saxum magnum ne ab facili amoveretur unde tegeret
ipsum corpus ihesu ad hostium monumenti et abiit. Unde dicit Beda
super Marcum quod monumentum domini fuit domus rotunda de subia-
cente rupe excisa tante altitudinis ut vix homo consistens
extenta manu culmen posset attingere habens introitum ab oriente
cui magnus lapis erat appositus ipsius hostio intra aquilonari
parte loculus dominici corporis qui septem pedes longus de petra factus
erat. Color vero monumenti rubicundo et albo dicitur esse per-
mixtus. Sed cum Ioseph et Nicodemus soli dicuntur interfuisse se-
pulture Christi quare alii discipuli non dicuntur interfuisse se-
pulture [illegible] secundum [illegible] et Susanna [illegible] Susanna [illegible]
dicta illa quod discipuli fugiebant [illegible] sed tamen hic non [illegible]
timore dimiserunt quod sepulture non interfuerunt. Item ex [illegible]
Ioseph nec Nicodemus debuissent interfuisse [illegible] quod non [illegible]
quod Ioseph et Nicodemus timuerunt tamen minus quam discipuli quia
Ioseph nobilis homo fuit et decurio et similiter Nicodemus dives
erat sed discipuli fuerunt pauperes ideo magis timuerunt iudeos
vel quia pauperes erant circa [illegible] in parasceve aptati sepulture Christi
non interfuerunt [illegible] secundum [illegible] ordinatione
non interfuerunt [illegible]
factum fuit quod nullus discipulorum Christi sepulture interfuit nam si
aliquis eorum interfuisset iudei postea dixissent cum ipso resurrexisset
quod eum furati essent. Erat autem ibi Maria Magdalena et
altera Maria sedentes contra sepulchrum scilicet [illegible]
quo possent videre cum devocione [illegible] ipsum ut [illegible]
[illegible] altera autem die [illegible]
sabbato convenerunt principes sacerdotum ad Pilatum dicentes
Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens post
tres dies resurgam. Christum seductorem vocabant
quia dixerat quod filius dei se iactando [illegible] civitatem
errore seducit. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem
tercium ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et
dicant plebi surrexit a mortuis et erit novissimus error
peior priore [illegible] seduxit [illegible]
lum dei se dicens quanto magis in errore traherent si a
mortuus resurrexisse divulgaretur. Ait illis Pilatus Ha-
betis custodiam [illegible] dicat de [illegible] meo fiat hoc ad
voluntatem vestram et [illegible] ite custodite sicut scitis. Illi
autem abeuntes scilicet a Pilato munierunt sepulchrum duplici

munimine vt sedi signaret lapidem quem sigillo suo ne quis
ingrederetur sine scitu eius et 2o munimen ipsum cum custodibus
sive militibus ad custodiendum ibi deputatis sed quia non habuit
contra deum vt dici prior per hoc illud fecit videre ingt
examinabat contra intencionem eorum convertendo ipsum pro quo milites
positi in custodia testificaverunt et protestabantur resurrectionem
dominicam vt patet in ultimo capitulo Hec ergo de ipsius passione devote re
colamus mente pia quia Veronica pro sanitate per ipsam prius amissa re
cuperata est sui contactu eiusdem passionis dicamus ut supra et
accepti cum eciam Tua crucem domine adoramus et tuam reco
limus gloriosam passionem Ostendit ergo omnipotens deus vt qui dixit ad
versis comminando infirmitatem quibusque intercedente filii sui passione
respiremus qui cum patre et spiritu sancto sit gloriosus et benedictus
in secula amen Ac

Illud autem plene scribit marcus ultimo prout legitur in die pasce
scribit etiam similiter luce xxiiii et legitur feria quarta ab aliquibus
ecclesiis preter quam in nostra gentium tamen scribit iohannes ultimo et legitur sabbato
sequenti in septimana pasce. Similiter scribit matheus ultimo et legitur sabbato
pasce precedenti. Et materia eius est manifestatio resurrectionis cristi
facta devotis mulieribus [illegible] iuxta hoc autem potest dividi in
duas partes principales. In prima ostenditur istarum mulierum devotio
in 2a resurrectionis xpi angelica denunciatio ibi et respicientes
viderunt revolutum lapidem. Circa primum dubitatur quare devote speci-
aliter iste mulieres fuerunt sollicite circa xpm. Dicitur quod congrue-
bat reparacioni que fuit effectus passionis xpi ut sicut fuerunt 3 [illegible]
tria salvacioni humane primum fuit mulieris presumptuosa porrigens dya-
bolo quod deos credentes sic ad oppositum mulieres devote. 2m fuit
sua mors quod dictum est gen 2o quacumque enim die comederitis
moriemini. Contra quod hic oppositum xpi in te et mi[chi] ipse resurre-
ctio a morte. 3m fuit invidia dyaboli de malo suadentis
sunt hic opposita angelorum dilectio et de quibus patet istarum
mulierum devotio. Dicitur quod commendatur primo quod devote audierunt
xpm predicare in [illegible] hoc est ante passionem
utpote mt xxvii et luce viii 2o quod eius passioni presentes
fuerunt utpote iohannis xix 3o quod ad sepulture aromata para-
verunt utpote mt xxvii et xxvi [illegible] sepulcrum devote visita-
verunt ut patet in passione et dicitur quot fuerunt mulieres de-
vote xpm sequentes quarum singulariter iste hic exprimun-
tur quia primo maria magdalena quia ei multa dimisit pecca-
ta et quia vii demonibus liberavit. Et fuit
et marta soror eius affectu singulari quia fratrem eius
suum lazarum resuscitavit nam et ea dilexit [illegible]
a phariseo qui dicebat ea esse in mundo et apud pro-
ditorem cum marta que dicebat ea ociosa et apud iudam
qui dicebat ea prodiga propter effusionem unguenti et quia multum
recepit quia multum dilexit. Et maria iacobi id est cognomi-
[illegible] quia erat nepos eius secundum carnem et quia quatuor filios eius elegit
in apostolos scilicet iacobum symonem iudam et ioseph iustum et
maria salomee filii eius speciali diligentia tenebat eum quia
sui nepos erat eum quia duos filios eius scilicet iacobum ma-
iorem et iohannem ewangelistam apostolos fecit propter quod sciendum quod in sacra scriptura
legitur de tribus mariis scilicet maria mater domini maria iacobi et
maria salomee propter quod nota quod anna solet dici trium con-
cepisse marias quas genuit viri ioachim cleophas sa-
lome quia istas duxit viri ioseph cleophe alpheo [illegible]
patris xpm iacobum secundum minorem et ioseph iustum pari-
ter [illegible] iacobum maiorem iacobum voluerit quod
cum symone iuda zebedeo maiorem iacobum voluerit quod
iohannem et adhuc quare beata virgo maria non fuit cum illis

adhuc po viii fm adquos q sepulchrum filij vide no potuit
sine magno dolore sz qm gladius doloris ei9 aiaz ptrans
iet et erat pbabile q si nevoluisset potes custodes ei9
no pmisisset domo dicit q i parasceue z i sabbato tantu
fleuerat q sustine se vix valebat pia pie crede q m
man9 disciplor tam feminina deare addomu portata
fuit vn dr b aug illa quippe mr i mam dolore e
iulans z pectus [illegible] dolore gtudes ita ut oia fa
tigaret mebra z ut ia spu deficiens vix potuisset venire
ad ppri funus [illegible] q vere credidit ppm ia sur
rexisse so no quesiuit vivere cu mortuis na alie mu
lieres plaga fide de eo no hntes putabat ad i sepul
chro iace mortuu que debebat amortuis credidisse
resurrexisse vn pie credendum est q [illegible] maie po apparuit
vt vult ambros in libro d virginitate lz ev(glist)e de hoc no
dicat z hoc so q sm locu de hijs q testimoniu pnt per
hibe sz mr no phibet mea filij vir sm q po apparuit
an omes mri sue [illegible] ro p auctoritate
sedulij qui magnus z antiqu9 doctor ecclie dicit ipse itaq
[illegible] po apparuit maie 2o p antiqua consuetudine ro
mane ecclie na simus potissio ad scam mariaz maiore
i die pasce stat stacioz facit z celebrat [illegible]
maie prima [illegible] apparicoe 3o ppt quanda morale ro
[illegible] honorare patrez z mrez [illegible] mo ipse
mrez sua no multu honorasset si sub alios de sua r
surrectoe certificasset q ipaz se emerat aromata vnd
aroma dr q aer [illegible] oma i odor et aliter utp
[illegible] calamu cyna
momu [illegible] sic simil fiat aroma et dur
aromata vngenta odorifera z pciosa [illegible] recientes
vngerent ihm sm q [illegible] erat iudeor vnge
corpa mortuor ut [illegible] mercatoe z au
mu corrosioe [illegible] no du [illegible]
tes ppm corpus eg vngere voluerunt [illegible] m
[illegible] incorruptoe posset
pluari q [illegible] dimitati [illegible] dimitat
mansisset incorruptu vt allegat b petrus actuu 2o ca
septio e [illegible] in psalmo no dabis scm tuu vide corrup
nichilomin9 tn multo laudant hee mlies [illegible] q
que dilexerat mortua [illegible] i morte dilexerut volentes
a sine mortuos sicud viventi [illegible] dileccois signa exhibe
nobis [illegible] paucis hoies [illegible] diligunt [illegible]
i vita q sed diligunt [illegible] alud ppt sua no ppt se
vn [illegible]
[illegible] paucores diligunt alios i morte q z filij

sepe autem parentes ne bona in gazophilacium dei distribuant
sed paupulis paucissimum ac post mortem vt dicit eadem sed
que est tam nigra ista ac deuote mulieres dilexerunt xpm in
vita in morte et post mortem vt hic Et valde mane Circa hoc
dicit qui xps surrexit Vbi sciendum quod videtur esse contrarietas in verbis
euangelistarum nam marcus dicit hic Et valde mane etc ac in creaciones
precedentis diei dicit vespere ac sabbati Et Joh dicit cum adhuc
esset tenebre Et dicit lucas vna ac sabbati valde dilu
culo venit ad monumentum Vnde dicunt quidam quod xps ante diem
resurrexit et hoc affirmat per perior quod cum mulieres venerunt
ad monumentum et angeli lapidem remouerant et tamen xpus
clauso sepulchro resurrexerat et quod mulieres venerunt ad mo
numentum in fine noctis sicud dicit mt vespere ac sabbati etc
ac vt quod xpe resurrexit ante diem 2o affirmat hoc paulo
ad hebreos hic sed xpm resurrexisse et post sed approp
inquando noctis 2o prefiguratur samsone qui media nocte samson
tulit portas vrbis 3o affirmat quidam consuetudine sicut in
primitiua ecclesia sicut ex institucione apostolorum quod in media nocte in
surrectionis celebrabant missam in memoria dominice resurrectionis
sed augustinus et alii sancti volunt quod xpe resurrexit diluculo dicit
sed augustinus et sui sequaces volunt quod xpe in resurrexit diluculo
tota precede de filium per psalteria exurge psalterium et cythara et
videntur filio ibidem exurgam diluculo in die illucescente
et hoc concordat auctoritas illa qua dicit xpm quadraginta
horis fuisse mortuum et totidem diebus post resurrectionem ante
ascensionem moratum in terra sicut et hoc confirmat ecclesia qua
matutinas et laudes propter resurrectionem diluculo celebrat
summo quod xpe in eo surrexit hic quibus respondetur in die
dominico diluculum diei iocosto non sed expectac con quod
sunt qui dicunt xpo tenent sine pigriciora beneficia
xpi thezaurus sunt possidetur dicit pro respondeo ad
voces responsum ad primam dicendum quod diluculo in principio
potuit igitur xpe resurgere in primo diluculi antequam mulieres
venirent cum diei iam mixta orto iam sole in celo iam albes
cente dicendum est dicendum quod sero sed processum noctis tamen ibi
larga sed pro quod non dicitur clare lucet dicendum de samsone
dicendum quod hoc xpe impleuit cum media nocte portas limbi
sed in celum consurgit de quarta de consuetudine pro diui qua
postoli hoc non ordinauerunt vt vellet fere xpm media
nocte resurrexisse sed ad hoc ut populus deuote in solemnitate
noctis ad fine cum magis xpe resurrexit Et quoque pro
xpi de dubium aliud sed quod tempore hec mulieres venerunt ad
monumentum nam dicit mt vespere ac sabbati
sabbati vnde b augustinus in libro de concordia euangelistarum dicit quod vespera
duobus modis accipitur vno modo pro fine diei et principio noctis alio
modo pro fine noctis et principio diei isto modo accipit mt Si vero velit

ho q mt accepit sinonomo et illud qd dt vespere e adm
iter Marcum q tc vespe sabbati lucit vngata sermonu ille
at qd dt Iohannes hic & valde mane & qd dicit lucas valde
diluculo & qd Iohannes cu adhuc tenebre essent intelligendu e
qn mulieres incepit iter q tc nondum fuit perfecte dies nec perfecte nox
s cu venerit admonimentu sol erat iam ortus i incipiebat alb
henta albescere vn apud aug dicitur est valde mane orto sole
& tenebre & diluculu valet tn b aug q maria magdalene
bis venit scilicet po ante q vocaret discipulos & tc tenebre erant e
quo adventu loquitur Iohannes deinde rediit & circa orto sole venit
cu aliis sicud hic dicit marcus et addit sonat etc. b bed d
quod diversa tpa istarum mulierum i evangelistis describuntur so madacq
signum est vt impii obierunt s sedula visitacionis officii est dicitur
crebris abeunt & redeunt & no patiuntur a sepulchro dni diu
abesse et sciendum q non ista assignabit nob ut nam i ista no
cte secundum tractatus c ordo dierum mutatus qui prius fuerat vn dicit
mt vespere sabbati q lucescit i prima sabbati nam generaliter ordo
temporum quod vt vespere no lucesceret dies s potius obtenebresceret
i nocte vn dicit beda ab exordio creacionis humane vsque huc
ita temporum cursus distinguebatur ut dies noctem precederet quod homo
alucem paradisi peccando lapsus in huius seculi tenebris erumnasque
decidit aptissime at ut dies sequitur noctem qn per fidem resur
rectionis a tanta tenebris & vmbra mortis ad lucem vite xpo
largiente reducimur sequitur vna sabbatorum vbi dicit commentum istius
libri propter quod sciendum quod sabbatum tpr ca i scriptura designat tota sep
timana vt luce xviij ieiuno bis in sabbato i i septimana ali
qn ca pro die sicud accedi ex animo ut die sabbati sacrificeo
s3 die septimo aliqn ca pro quolibet die septimane cu isti dicimus
nobis prima 2a 3a & 4a feria vn dicit prima sabbati qui prima feria 2a
sabbati qui 2a feria etc vn gen pro festum e vespe & mane dicitur
dies vnus i prima etc acti hic cu dicitur vna sabbatorum i prima
die sabbati s3 die dominico i quo e sabbatum nostrum venimus ad
monimentu vbi sciendum q monimentum dicitur qui monens mentem
est enim locus mortuorum so mitis meditacionis iuxta illud sapientis
memorare novissima tua & i eternum no peccabis sicut est enim nob
spiritualis meditanda vel mors tua mors xpi penam gehenne
iudicium primam tibi sicut hec semper meditatur sic signat quod
te maria possederit novissima eorum & venerit ad monimentum
hoc enim sume desiderat animus dns dei dicitur deuteronomij
xxxij vtinam saperent & intelligerent ac novissima providerent orto
iam sole vbi dicitur si ortus fuit sol quo fuit valde mane q si
erat valde mane quo sol ortus est dicendum q sol dicitur
oriri dupliciter q vl quantum ad fulgorem qui dicitur aurora vl quantum

ceps seq primo modo sol orta adit non quod 2o modo venit dum orto iam
sole mist(ice) cum iam celum albesceret vel non est xpc mistice vt e sensu
orto iam sole i xpo qui dicitur sol iusticie qui illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum iste tm sensus est magis misticus sed et dicebat
ad inuicem quis reuoluet nobis lapidem possunt est causa duo
istarum mulierum quod voluerant vngere xpm 2o ipsarum duo quod lapis
erat magnus valde mag sunt [illegible] 3o earum duo mulier [illegible]
[illegible] monumentum vide aptum vnde dicebat quis reuoluet
nobis lapidem [illegible] quod monumentum [illegible] fuit clausum [illegible]
[illegible] grandi lapidis ad os sepulchri 2o impressione sigilli
[illegible] et 3o militum armatorum deputacione [illegible] io qui [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] lapidem moueri non posset [illegible]
sigillum frangere non auderent [illegible] quod milites armati [illegible]
[illegible] vnde [illegible] dicebat quis reuoluet nobis lapidem ab hostio
monumenti qui [illegible] non possumus reuoluere [illegible] quod [illegible]
erat quippe magnus valde [illegible] [illegible] intellectu
[illegible] [illegible] [illegible] aduertendum quod [illegible] bonus et paruus
[illegible] vt vngat xpm [illegible] aliquis mulieribus [illegible]
[illegible] quod sic vngit xpm [illegible] illud [illegible]
[illegible] communimus [illegible] [illegible] [illegible] ergo
[illegible] maria i amara et alia magdalena quod [illegible]
vt [illegible] se [illegible] domo dei [illegible] maria iacobi [illegible]
tans [illegible] caritate [illegible] iacob [illegible] gen [illegible]
salome i pacifica quo [illegible] vt [illegible] [illegible] [illegible]
dos magnus qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible]
tres marias [illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] tria [illegible]
[illegible] corporis et possessionis [illegible] at [illegible] maior [illegible] corporis
et corporis maior [illegible] possessionis [illegible] go omnibus [illegible]
[illegible] na [illegible] [illegible] et mali [illegible]
indigenti [illegible] vt fiat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] go [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] vn
arota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vngenta [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vilissimis i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] compassionis [illegible]
[illegible] que [illegible] i orto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] amarissimus i [illegible] [illegible] [illegible]
i orto [illegible] [illegible] deuocionis [illegible] [illegible] [illegible]
i [illegible] beneficiis xpi que [illegible] i orto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] xpm [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] colligit
i orto [illegible] 3m i orto [illegible] [illegible]
paupertatis [illegible] mag [illegible] opa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] arota vt [illegible] vngerent [illegible] na
maria magdalena [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et nos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ca 2o [illegible]
[illegible] obsequia [illegible] [illegible] [illegible]
xpi vt [illegible] legi mt [illegible] nos xpo [illegible]

beneficijs quas exhibeant unguentis 3° cum accedunt ad corpus mor-
tuum videlicet afflictos et pene mortuos pauperes Christi consolacione
et consolacionis demulcendo et laudantes. Hee mulieres ideo quod
venerunt mane in quo ipsas primitus dileccionis amoris
non sinebat esse tardiores. Secundum illud Salomonis Proverbiorum 8 Diui-
se qui mane vigilaverint ad me invenient me. Prior enim
diluculo consurgit qui querit bonum. Ideo qui hora venerat
qui summum bonum quesierunt. Exemplo igitur earum mane in-
veniatur nostra dominum quia et si iuventutem neglexerimus
saltem extrema etate accipiamus. Ita ipse met dicit Omnes
qui querunt invenient. Et veniamus una sabbatorum id est in pace
cordis et quiete pectoris quia sabbatum tranquillitas mentis
hominis sabbatum enim requies est. Et veniamus orto iam sole
id est gracia seu illustracione mentis in nobis orta et facta divine
consolacionis ad monumentum id est ad statum penitencie. Et si
non est qui revolvat lapidem scilicet duricie cordis. Et est
lapidem super ostium [illegible] per dictum monumentum
in qua homo gracia sursum agitat ad superna. Et petra
claudens monumentum est caro concupiscencie in opposito ipsi
spiritui. Unde respicientes viderunt statim per divina gracia
lapidem revolutum nam nescit tarda molimina spiritus
sancti gracia. Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Sic
est secunda pars principalis in qua ponitur angelicum ministerium
et lapidis revolucio et divinus [illegible] quod primo
ministerium angelicum 2° magisterium [illegible]
[illegible] mulieres sibi [illegible] dicite discipulis [illegible]
quo angelus revoluit lapidem [illegible] angelus
domini [illegible] descendit de celo et [illegible]
est [illegible] motus quod corpora [illegible] angelus [illegible]
admotum localem. Et sic accedens ad monumentum re-
voluit lapidem non ut egresso domino ianuam panderet
sed egressum eius iam factum hominibus praestet indicium. Nam qui mor-
talis clauso utero potuit nascendo mundum ingredi ipse
factus inmortalis clauso sepulchro potuit resurgendo exire
demum [illegible] revoluit igitur angelus lapidem ut sic mulieres
possent sepulchrum vacuum videre et per hoc [illegible] credere
resurrexisse. Erat quippe magnus valde [illegible]
lapis ponderosus [illegible] non signatus sigillis [illegible]
[illegible] ut predictum est [illegible] dicitur [illegible] quod lapis

devolutus probat mortem et revolutus ostendit resurrectionis as-
sertor. Et nota quod hic ordo rerum in sepulchro monstratur, in mor-
tuum desiit et domus mortis mansio fit vitalis. Mortuum
recepit vivum reddit. Hec ille. Et secundum hoc angelus sedit super
lapidem revolutum ex quo reddit. Severianus dicens sedebat
tamen cum nulla esset lassitudo ut fidei doctor et resur-
rectionis magister. Sedebat supra petram quia super petram ope
fundamentum fidei erat fundaturus. Vel propter quod angelus supra
lapidem sedit, secundum quod ipse sua virtute subiecit mortem. Et
beda omelia huius passionis aliam assignat causam dicens: Sed
stans apparuit angelus qui adventum domini in mundum predicabat
ut stando signaret quod dominus ad debellandum mundi principem veniret.
sed ad resurrectionis sedisse memoratur ut sedendo signaret
superato mortis auctore sedem regni iam concendisse perpetuam.
Sedebat ergo super lapidem revolutum quo hostium monumenti
claudebatur ut claustra inferorum sua ipsum virtute devic-
isse doceret. Et sequitur: Et introeuntes in monumentum viderunt iuve-
nem sedentem in dextris. Ubi dicit quia dextrum est quod sedebat
super eum scilicet lapidem revolutum ergo angelus sedebat extra
monumentum ex opposito. Dicit hic cum dicit sedentem in dextris
sed secundum augustinum libro de consensu ewangelistarum quod forte duo angeli
fuerunt unus intra alter extra. Vel eundem angelum per accipi
[illegible] utriusque ewangelistarum. Dicit sic quod marcus vocat monumentum sepulchrum
quod erat ex aperto vel cameram in qua erat sepulchrum quod
quadam domuncula erat sepulchrum ut dicitur supra in ma-
passionis [illegible] et erat intra [illegible] ac sunt dispo-
sito a latere angeli quod ewangelista describit dicens coopertum
stola candida et plenius matheus dicit: Erat autem aspectus
eius sicut fulgur i. facies eius videbatur ignea non ab
ardore sed candore. Subdit marcus: vestimenta eius candida
sicut nix. Ubi scilicet nota quod ista vestis qua indutus erat ange-
lus non erat corporea sed quedam resplendencia conveniente
spirituali angeli celsitudine vestis. Unde severianus dicit:
Stola ista non est ex mortali [illegible] sed ex virtute vitali
resplendens celesti luce non colore terreno dicente propheta:
amictus lumine sicut vestimento. Et [illegible] dicit: Tunc ful-
gebunt iusti sicut sol. Unde gregorius omelia: Stola can-
dida coopertus apparuit quia festivitatis nostre gaudia nun-
ciavit. Et obstupuerunt i. valde timuerunt. Et non immerito
quia sicut dicitur quod oculus non vidit nec auris audivit nec

itor hois ascendit que apparuit deo dilige(n)tib(us) s(ed) videbat
eu(m) ten(er)i i(n) solita s(ed) angelu(m) resplendente(m) cu(m) quererent p(er)m(an)
mortuu(m) i(n) sepulchro et pallidu(m) i(n)venerunt angelu(m) rube(n)
te(m) Et d(icit) m(agister) q(uod) i(n) splendore angelico tu(n)c s(un)t custodes
sepulchri s(ed) i(n) aia et s(un)t s(un)t velud mortui s(ed) in corpore n(on)
in(ue)z q(uod) s(ed) fugabat leo de tribu iuda adveniente p(er) d(e)o d(omi)no
mortis c(on)fractaq(ue) videbat eu(m) terribile(m) angelu(m) du(m) lapid(em)
i(m)me(n)se magnitudinis de facili revolue(r)e et vide at sic co(n)
territi s(un)t custodes c(on)cepit ra(b)bi(n)s d(icens) de(u)s dico(rum) amicitate
s(un)t c(on)territi qui amoris fiducia(m) no(n) habebat et s(un)t s(un)t ve
mortui qui vitalem resurrectionis credere noluerunt quia
d(icit) s(en)ecia in s(er)mone paschali q(ue) custodiebat crudelitatis
studio no(n) pietatis obsequio vn(de) s(ed) stare no(n) querit que co(n)
s(ci)e(nti)a destituit et reatus impellit Et c(on)s(equenter) illo s(ecun)d(u)m ro q(ua)re
angel(us) p(er)cellit et te(rre)t ip(s)os p(ro)p(ri)os no(n) alloquit(ur) et c(on)solat(ur)
vn(de) se(quitu)r eum dixit illis nolite expavescere q(ui)a d(icit) nolite
time(re) vos illi at timeant in quib(us) p(er)manet incredulitas
vn(de) s(ecundu)m greg(orius) paveat illi qui no(n) amat adve(n)tu(m) civiu(m)
sup(er)ior(um) p(er)timescat qui carnalib(us) desiderijs p(re)ssi ad
eor(um) societatem p(er)tinge(re) posse desperant vos cur p(er)timescat(is)
qui vestros c(on)cives videtis q(ui)d angel(us) ad mulieres illi tre
ant apparere coram corpo(re) et angelis eo(rum) quicu(m) offenderit s(ed)
illi custodes vos at qui eum pietate quer(itis) ne timeatis
vn(de) s(ecundu)m s(ecundu)m crisosto(mum) q(uod) et hoc agnoscis bon(us) angelus
amico q(ue) bon(us) i(n) p(ri)n(cipi)o te(rre)t fulgore suo p(ro)mittendo co(n)for
tat allocutione sua infirme c(on)solidat c(on)p(re)me(n)sa c(on)solatio(n)e
angl(us) at angel(us) eq(ue) p(r)o te(rre)t c(on)scia te(rr)i(bi)li visione p(er)me(n)
decepit fallaci p(ro)missione infirme c(on)tristat c(on)torta de
cep(ti)o(n)e Et d(icit) eu(m) c(r)u(cifi)xu(m) tam d(icit) hic m(agister) Ihe(su)s at
angel(us) dixit mulierib(us) et mirat hic eu(m) dixit ill(e)
quos crucifixerit et cu(m) no(n) fuerit aliquid locuta ista
mulieres Ih(esu)m s(ecundu)m beda q(ue) videt eoru(m) trepidatione(m)
qua p(ro)videtia s(ed) agnoscebat Et s(ed) illa d(icit) luce vit(e)
Et s(ecundu)m est d(icit) m(agister) m(ente) c(on)siliu(m) esset et d(icit) p(er) d(e)i q(ue) re
ponderet eor(um) affectib(us) c(on)gruo vz q(uod) hic ihe(su)s s(un)t valde
circa et no(n) i(n)mito q(uod) d(icit) s(ed) studuerat i(n) scola deitatis s(ed)
vn(de) quia melib(us) a(n)i(m)is et dilectis a se(p)tem(br)a duob(us) na
tot eu(m) fuerit atque e(x)cessionis angelor(um) Et io no(n) sol(um)
scivit verit(ate) c(on)usa s(ed) et(iam) c(on)ditio(n)es d(icit) d(icit) que an
nu(n)ciavit angelus mulierib(us) de d(omi)nica resurrectione

Rne q la sm est illud s^m m^t Cao eni q ihm quibs cru-
cifixu s; mortuu vn tepotz hic ihm quibs nazare^m
vn sm greg mlti dicebant hoc noie ihc so d'hat
ihm pncifixioz et agela nonti quepoit illa ihm
nazarenu crucifixu z surrexit deus d q qui volt sco
re mgla se pas crucifigat igla pma p aedit deo
meditacoz mlierz que ihm z crucifixu quebat agti
eni ihm querit si no crucifixu q no p̄tem an tam
n i illa ivema im d' i evo qui volt vene post
me abneget semetipm a tollat cruce suā io dici
lo crucifixu ppt bnficij passiois qmedracoz s^m illud
apli recogitate eu qui tales morte z
dicit q crucifixu q dicat hoc se i mgte retmeatis
q p passioz saluati estis vn ex mt gaudia resur-
reccionis mr ceia sē fit meoria passiois q ppr
volunt bnficiu sue passiois se esse an oclos nostri
cordis vn adutend q oblipr ta meoralia istitui
volunt p^m in missa que nichil aliud est n mgtis
eius meoria 2^m est signu ats cu ymagine crucifixi
q se pom i me come ut i tralib reglet se
p morte ppi esse redemptos z dedato bnficia gracias
agat 3^m est asptas pme qua pamore se portat
penitetes cu aplo dicpallatas vl stigmata dm mi
i corpore meo porto 2^m vbu q agela minaui mi
ceribus est illud no est hic vobi du quo ppre a
rat deus z est z deus est vbiq quo dixit agela
no est hic ri det valius no est hic s; pncia cat
mis qui in missa deest pncia maiestatis et pncia
addit agela s^m m^t 2^m vbu dicens surrexit sic
dixit vobis qui dicat s^m epistlam i omelia et si m
no creditis illius memtote vbor dni vn s^m ma
agela ponens alia demracoz qi dicat vos vestis
crucifixi de resurrecioe eius venite z vide locu vbi
positus erat dns vbi d' reo si mais vobis non
credidis vacuo credite sepulchro vbi adbtend q
hic mplectu est illud pi ioq ppo apparuit locus da
uid i ipsa vacuus inceptus eni mau fortis vn for-
titer pugnauit pngbis i cc et hoc est q dicat
hic ecce locus vbi posuerunt eu s; ioseph z n
chodemus qui petiuerunt corpus eius a pilato desepelied
sequitur Et ite dicite discipulis eius no amatoribus

mundi quia secundum Gregorium discipuli eius non sunt qui cum eo pasca non faciunt et qui retro abierunt scilicet quos curiositas vite secularis detinet et [illegible] capit et fornace retraxit scandalorum. Et dicit quare specialiter dixit Et petro. Respondetur secundum Gregorium petrus vocatur nominatim ne desperaret de negatione quia secundum Bedam indignum se iudicavit discipulatu quia ter negavit magistrum si peccata preterita non noscet quin non placeret. 2° ideo ut angelus sibi tamquam summo pontifici deferret, nam si quis pape et collegio cardinalium litteras mitteret summum pontificem nominaret et cardinales et in generali conferret. 3° ad auferendum sibi scandala quia ideo quia se mori cum domino promiserat et tamen ter negaverat scandalizatus inter discipulos apparere. 4° ideo ut ipse qui futurus pastor erat ex propria culpa disceret qualiter aliis misereri deberet. Causa ideo quia ipse petrus eundem [illegible] credidit tempore passionis et ideo ne desperaret specialiter sibi annunciatur Christi resurrectio et illa est causa [illegible]. Et dicit hic que debebat dicere mulieres discipulis. Respondetur quia [illegible] quia surrexit 2° quia precedet vos in galileam 3° quia ibi eum videbitis sicut dixit vobis unde dicit lucas ideo secundum [illegible] vobis hoc gaudium magnum concessum est occulto cordis tamen [illegible] amatoribus debet illud pandere unde ipso debuerunt mulieres discipulis nunciare propter angeli quia surrexit scilicet [illegible] volunt eum bonos angelos non secundum gloriam resurrectionis dominice nunciare mulieribus admonitum veteribus [illegible] eius discipulis et omnibus [illegible] Christi mulieres [illegible] et nos que ad honorem dei sunt libenter audire debemus et ceteris aliis nunciare. 2m fuit precedet vos in galileam que non multum longe erat ab ierusalem et ibi expectabit vos et hoc quantum ad discipulos et apostolos qui eum omnes secundum in galilea viderunt post resurrectionem unde dicit beda Bene ait dominus in galilea videri discipulis qui iam de morte ad vitam de corruptione ad incorruptionem transierat. galilea enim transmigratio interpretatur. Et dicit beda quomodo beate iste mulieres dicuntur felices fuerunt que triumphum resurrectionis mundo nunciare meruerunt felicioresque anime que in die iudicii percussis pavore reprobis gaudium beate resurrectionis intrare meruerint. 3m fuit ibi eum videbitis sicut dixit vobis scilicet adhuc viventes in carne mortali unde dicitur [illegible] postquam autem resurrexero precedam vos in galileam scilicet [illegible]

ascēdā mediū q̄ d. angeli ad mulieres discipli tm vide
bunt eu i galilea & apli hodie d'i aquas hore vos af
stati videbit eu pomibȝ aplis & discipulis vn scīm
q̄ sicud pa mīr scīena fuit sicut īnt ꝑsonte & hoiez
transfes ipm ... ca at pater sic ꝑta vgo fuit me
mīr deū & hoīem sicut mr ipos ressuscitatoz Sic iste
mīes hic fuert meīm īnt angelos & aplos nūciaēz
eis resurrectd saluatoris ipi ia nō debet qui ista Similie
aquei q̄ si pma dānauit 2a saluauit 3a nūctiauit
si pa fuit ca mortis 2a fuit ca vite & 3a nūcia sa
lutis eterne sic adiutēd q̄ ꝑ hac legimus mulieribus in
merita paganu & pectori sore apparicoēs apli n pos
ponītur Sicut et sic ad maiora tremant sic ad passio
tormēta Sicut eni obseqū ... passioē vo suscepiunt
apli ille ptat arota ... vo flagella & hec pitem
9o. sepulchrū ... ad tarcaris ... igit volt leti vide
xpm & resurgere spualr cū eo debz ... devotas mulie
res ymitari ... obseruacia diuinoz mādatoz q̄ sabba
to venerit 2o mae veme sic tpe iuuētutis tpe laudē
dnm ... sibi laudatz puen dnm vel valde mane
i ppulis tenebris vicioz ... cu mulieribz qua ni
sintes auxiliu hūanu ad dnm auxiliu devote co
fugert ... eius reuoluit nobis lapidē lapis n
...bat difficultate que remanet ... peccandi qz
... et q̄ ... ipas i ... prudent
sollicitaban passioēas gre ... est ... ad ...
opa & facile reuolubi ... h gra ad dnm vn ...
respicientes vident lapidē reuolutu q̄ hec difficul
tas ... subito ... gra
respicientes ut mirātur effica gre q̄ ... est gra que
venit q̄ erat quippe magnus valde q̄ ... natua
no ... cu amore sic ... peccandi ... sine
auxilio diuine gre ... i monumētu ...
eni xpm volt inuenire atumulu & sceli ... debz
recede ... d. aplos ... hoc dico & testi
ficor coram dno ut ia ... sicut & ...
i ... Sic ... d. ambrosius nō simul esse cu deo
& hoibz ita qui volt cu hoibz ... no potest
deū ... contemplari ... monumētu i loca
solitaria ita summa sapia est seculo ... q̄ sm

ambr' sape sc'laia est sola stulticia vel pmopinitu
apte intelligi scriptura sacra inqua ut p qua ds i venit
dicit enim dyonis' i libro de divinis nominib; q sacre scrip
ture est lucem et vita qua scilicet vita contemplativa per
qua ipse invenit de sct evangelica peraucthia q' di
vinarum scripturarum assideato est nobis ymago contemplacio
qua habui mysteria ibi enim videbis iuvene sedente
a dextris in evangeliu qui apparuit in spe iuvenis
scilicet bona opacio que fit hoiez nove vite sed bene
pseruerere scilicet q candore sit virtutu pficit sede a d
dextris q sm b gregor' pmissiori pns vita intelligi
p dextera at vita eterna designa q ne salvator
hic ia pntis vite corrupcioz transierant tre angelus qui
meruae eius presencia vita veneat in dextra sedebat
xpi at resurreccio nre resurreccionis e exemplificat
na candor vestis angelice splendore designat festi
uitat nre et q obstupuerunt bn' mane hec deber
ren sicut celitu de hoie deu angelus at consolando
ta dixit mulierib; hoc confidendo dae dicens nolite
expavescere nam isti qui sunt i domo sepultis et contempla
cois intenti sunt spiritus affectibus actus q sua curi
tas foris mittit timorem 2o ipas de xpi resurrexisse
certificat cu dicat surrexit n est hic et gra i
nobis i pulue defertus sedere no pmittit sed
pusticia stare et p inchoata bona vita pficere possi
lit et sm aplm gustatis virtute sibi sceli q sunt in
oi ope virtuoso ante gra et pmetur gla in 3o
visioz xpi angelus i dicat eis dicens precedet vos i ga
lileam na galilea intpretatur transmigracio xpi n de
triplici desctu que pascha transmigunt sc de mor
quo decorpis / de passibilitate quod dabatur de multi
plici penalitate qui tu de doctrix unde leo papa
post xpi passioz infirmitas i virtute mortalitas i me
ternitate et contumelia transibit i gloriam de sua passio
i nobis disposuit ut mitu es sua resurreccio in
nobis efficiat ut pmu

Illud ero^m hec pollis rpe et le pectaz katholica pa
dnica p̃t pasca que di^r dnica i albis pp io qz i pri
mitiua eccia nup baptizati hodie apparebat i vesti^t
albis 2° io qz est pa dnica sz tpis salubrim̃ i qua
eccia reputat statu pste^s reconsiliacois quadam qmis qui
cepit hic z eccia militati z fiatur i triumphate in
qua nlla est ingress culpe d lacrado miserie sz omis
pulcritudo z claritas spiritualis qn rpe exhibebit
sibi ecciam suã gliosã no hnte maclaz neqz rugas
et pt qtinuaci sic appia dnica q 2 caput oim dnim
merz toaq aim dnice eni dnica st octave illiq festi
que est sollempnitas sollempnitatu ideo isto die melis
poles qmede qs no sit a sacerdote bndcm qz hostis nr
maxie isto tpe nos satagat decipe pquila dicit
eni b aug^s qz dya^ls imiscet se saporib; coloribus
z odorib; cibor; scdo qmede da bndicitur sm qsue^ne
eccie pq audiuq ipedinti dnica qz rpe desepulcro
gliose resurrexit hodie i introitu misse auditur sic
qm rpe ppria resurrectioe spuale i nocencia pduxit
vn incipitur officiu Quasi mo geniti infantes pme
petri 2° sol sc postqz dns apparuisset bte ma^e mag
dalene ad dmae sue resurrectois iuxta sepulcrz z di
xisset a vade ad fres meos z dic eis ascendo ad prez
meu z patrez vrm deu meu z deu vrm venit
maria magdale nuncians discipulis qz vidi dom^m
z hec dixit michi Agit sicud qz lic esttig ne audie
tes discipli qz maria annunciabat z no credebant aut
credentes dolent qz eos no reputauit dignos sua vi
sione scdo qz rpe n^o vnu die dimisit ecclie sz eis
sicientibus eu vide resuscitatu z huiusmodi contibus
i fine diei cu maiori [illegible] opportunitate noctis
eis apparuit z hoc i(com)putat eccia cu dz Cu sero
esset diei ill hoc ero^m intres ptes ipa agit d
dnica rpi apparicõe ad pbacõ resurrectois vitate
pima scilicet apparicõ ad tollen disciplis dubietatem
sibi z post octo dies pma multitudo signor3 p descr
ad firmacõ fidei securitate sibi aplta qz z alia signa
oua tota ewangel; est manifestacõ i resurrectois p
aplis dicens ergo qn apparuit dns discipulis sibi sci^m
qz pmo rpe apparuit duobz discipulis euntibz i em
aus z ipi reuersi erat i irlm z dicebat quo apparuit

eis i via et quo dixerit sibi maa nobiscu qm advesperascit
in illo tpe cu sero esset qr i die apli erat dispsi pter
metu iudeor sz i sero quiescebat i vni locu tn hora ap
paruit eis dns et cognoverit eu i fractione panis vn dr
tpore die illa sz dnice resurrectois vna sabbatorum
i prima die post sabbatu qr i ill diebz sabbatizabant
iudei comedentes asma Et fores esset clause qr p[er] ordi
vina ordinacoe fcm est ut ihc intrans ad discipulos ja
nuis clausis ondet se hre corp glosu Et dr theodosi[us]
vt ondet eis qr eod mo resurrexit adiacente lapide
sup monumentu Et dr b aug[ustinus] sr ihc locu moli quide
corporis vbi divinitas erat hostia clausa no obstiterunt
ille quippe no eis apertis intrare potuit quo nascente vir
ginitas mris inviolata pmansit Colt pz sermo gre hod
serotina hora voluit venire ad discipulos na pro io quia
voluit se omnibz appare ut qui dispsi erant i die i sero
et nocte quiescrat 2° io qr voluit eos confortare io elegit
qua magis indigebat confortare et hoc erat sero su hor
Et sicut intrare dr dns in fine mudi omnibz apparebit
2° pz qre fores essent clause qr pro io sz ppt nocte ap
ppinquare Nox em illiz est circa 2° ppt corpale me
tu iudeor pnquo sm beda divina potentia adsu
ipor discipulor assistere at dns januis clausis itrut
ut ondet se hre corp glificatu cui psu est corpora pe
netrare sequo dr b aug[ustinus] quis quo p hostia clausa
intrare potuit Et gplicaris modu no est miraclm ubi de
ficit racio ibi est fidei adificacio ille naq no apertis ja
nuis intrare potuit quo nascente virginitas mris i vio
lata pmansit Tercio stetit et stetit i mo discipulorum
sz ut ab omnibz cognosceret et ut familiare cusacioz
ad eos ondet sicut eis quoda dixit luce xxii Ego su
i meo vrm sicut qui ministrat scz vt ondat se mediato
rem ut solis pro medius at vrm statis ita mediu est
locus cognicionis et consciencie qr i eo quevit centra cristy
at est pars intra qui stat utrasqz vnu vt dr ad ephe
sios 2° vn qo queravit pt nobis dicere qd dixit
quoda moyses filiis isrl medio Ego sequester et
medius fui inter dnm et vos scz qr medium est locus sanitatis
et conservacionis ita ille qui est i medio magis quiescit potest
alios confortare et luci vn psalmista deus i medio eius no co
movebitur Cristus go i medio fidelium suorum qcons ipsos con

fortat et regit sicut legitur de yosephi [illegible] plus regnate
fratres suos sic ergo medium est locus causalitatis et influencie
influit enim magis in centrum circumferencie quam si esset alibi situs
sic christus situatus in medio aliis ut melius influit influat omnibus
membris christus igitur iesus venit et in medio discipulorum stetit in medio
ut in eos gratiam et salutem influeret secundum illud psalmi deus autem
rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre fuit enim secundum
diuinitatem ab eterno et rex noster ante secula sed tempore plenitudinis
gratie operatus est salutem in medio terre quia eius passio fuit omnium
hominum specialis causa salutis sue Et dixit eis pax vobis
in quo sicut dicit crisostomus commendat ipsum quod ante etiam
pax vobis — dixerat eis pacem meam do vobis et similiter primo pacem
habebant sed non adueniendum quia apostoli triplici pace indigebant
primo quantum ad deum erant enim timidi quia a christo recesserant
tempore sue captiuitatis ipsum deserendo [illegible] enim se
deum et promissa que fecerat sibi [illegible] sed quod in eos [illegible]
dalizari nollet Secundo indigebant pace quantum ad seipsos
quia tristes et mesti de dubiis erant confortauit eos unde psalmista
pax multa diligentibus nomen tuum Tertio indigebant quantum
ad iudeos de quibus pati debebant persecutiones et dat eis
pacem suam ut si in mundo pressuram habeant in eo pacem
[illegible] ergo ista conclusit pacem eis [illegible] qua deo patri
fuerunt reconsiliati de resurrectione ipsi certificati et con-
[illegible] fortificati sed quod sicut dicit gregorius
ad illud cor ipsorum videre poterant fides [illegible]
dubitabat igitur [illegible] Et cum hec dixisset ostendit
eis manus et latus videlicet ut [illegible] remanentes ostendit
[illegible] vulnerale corporis sui passi quas reti-
nuit ut veritatem resurrectionis probaret unde ista [illegible]
remanserunt non ad defectum sed magis ad gloriam ipsius victo-
rie in illis vulneribus [illegible] et ut vulnera dubitantium
in discipulis sanaret unde gregorius clauis enim manus con-
fixerat lancea latus aperuerat ibi ad dubitantium
corda sananda vulnerum sunt seruata vestigia Et sicut dicit
crisostomus ante etiam ipse eis dixerat eo commigrauit eis
[illegible] hos [illegible] habitis sicut at videbo
vos et gaudebit cor vestrum ut ergo hoc implere [illegible]
gauisi sunt discipuli viso domino sed ipsi pacis [illegible]
ipsi dubii [illegible] et ipsi [illegible] implecionis Et multo gauisi
quia viderent viuentem quem viderant morientem de quo morte

prius dolebat agnita resurrectione gauisi erant Et quia quales
ipsum videre potuerint in corpore glorioso quod intuitio claritatis eius
erat in proporcionata corruptibilibus oculis Ad hoc respondet augustinus
libro xxii de ciuitate dei sic dicit claritas qua iusti fulgebunt
in regno patris in christi corpore cum resurrexit ab oculis discipulorum
pocius abscondita fuisse quam defuisse credenda est non enim
ea ferret humanus aspectus cum iste aspicius ita debebat attendi
quod posset agnosci Et ita sicud oculus nocticoracis se habet ad
lucem solis sic intellectus humanus ad ea que sunt maxima nature vt dicit
philosophus in metaphysica Et quia cum expositio hic mirabile est quod discipuli
videntes dominum non putauerunt eum esse fantasma dicendum est respondet
expositio quod hoc fuit ideo quia multa precedens mora in
eius fide operata est si ipse dominus proprie manifestum se eis
ostendit et per vocem eorum fluctuatem mentem firmauit et non in multo
gaudere debebat quia latus eius apertum tamquam celi hostium viderunt
post archa noe deuota vnde dicit inpsalmus in diluuio a
quarum multitudine adeo non appropiabunt Et ita ergo respondet secundum
expositionem ostendens manus et latus dominum erat melior eius efficacia
perpetua et dicens pax vobis soluit omnia tristia et contulit omnia
bona accumulans enim super amicitiatu fuat gaudium quia inter
strepis ? se secum erat et suscepit in deo domus dicere domino
in dolore pales ? ? omnibus perhibentia quam gratiam salute
in christi passione erat deserta et direpta omnia christus igitur
ministerium adimplentes suis operis discipulos demus dat eis
pacem suam vnde se dixit ergo iterum pax vobis Et quia quadrilauces
verba ista repetit dicendum quod secundum glosam pacem offert
qui propter pacem venit stetit vt monstraret per sui sanguinis esse
pacificata et que in celis et que in terris sunt secundum illud ad ephesios
secundo ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum et ad
colosenses primo pacificans per sanguinem crucis eius sine que in celis
sine que in terris sunt commiserunt enim eis pacem vtrumque iohannes
xiiii pacem meam do vobis scilicet pectoris mentem pacem meam
relinquo vobis scilicet eternitatis in futuro secundo respondens quia
ipse pacis est doctor et annunciator secundum illud ad ephesios
2o et veniens euangelizauit pacem vobis qui longe fuistis et pa
cem illis qui prope secundo respondens quod in tercium euangelium
dixit iste pacem mittitur cum pace annunciant secundum illud ysaie
quam pulchri sunt pedes annunciantis et
predicantis pacem vnde ergo per mortem suam ostendit eis
pacem reddita volens ? causa pueros malos dedimus reddit

pax vobis ter repetitur

ewangelista Sicud me misit pater sic ad veritatem fidei predicandam
in iudea ad Iohanne ne reparatorem et dominaculorum operatorem ad
corporales passiones. Et ego mitto vos ut predicetis infirmos cu-
retis et sicut apostoli me tribulaciones sustineatis ac martirium
et in actiuitatibus qui dicit Sicud ego a me ipso non veni sed auctoritate
patris sic ego vos mitto dans vobis auctoritatem predicandi
verbum ad Romanos 10 dicit Quomodo predicabunt nisi mittantur. Hanc enim au-
ctoritatem petebat ysayas [illegible] ca° [illegible] ecce ego mit-
to me [illegible] gregorius unde ipse nichil habuit de caritate
quam habuit ad discipulos unde dicit ipse pater quod filium misit
qui hunc [illegible] generis humani incarnari constituit [illegible] dicit
Sicud me misit pater et ego mitto vos in ea caritate vos
diligo cum mitto [illegible] persecutores mitto qua me caritate
pater diligit quem venire ad tollerandas passiones fecit et
de accepto hoc officii non potest quietem fieri sine gracia spiritus
sancti ideo postquam hec cum dixisset et auctoritatem concessisset ad veri-
tatem publicandam [illegible] mundi insufflauit et dixit
eis accipite spiritum sanctum [illegible] in sufflacione unde spiritum sanctum
ad [illegible] aperte [illegible] tamen tempore pentecostes
misit eis spiritum sanctum dominum quod hic dedit eis spiritum sanctum ad po-
testatiuam operacionem [illegible] ad robur et confirmacionem
vnde dicit beatus gregorius hodie [illegible] spiritus sanctus ut diligatur
proximus [illegible] pentecostes de celo mittitur ut diligatur deus
et quo ista donacio spiritus sancti ordinata ad dileccionem proximi que
consistit postea in dileccionem dei ibi manens [illegible] an ille
flatus fuit spiritus sanctus quem insufflauit ipse dominus quod non vult
augustinus [illegible] flatus iste corporeus [illegible] spiritus
sanctus non fuit sed demonstracio [illegible] non tamen aperte sed
et alio [illegible] spiritum sanctum [illegible] dicens quia
spiritum quem sufflans dedit [illegible] misit hic
[illegible] operacionum tamen [illegible] remiseritis
peccata remittuntur eis [illegible] solius dei est dimittere peccata
per hoc quod [illegible] iustificare [illegible] mundi [illegible]
ut dicit beatus augustinus [illegible] solus deus peccata remittet [illegible]
tamen ministri potuere [illegible] ministerialiter operantur et
quorum [illegible] remedia [illegible] peccata sunt eis
[illegible] intelligendum est quod iudicium [illegible] iudicio diuino conformiter
[illegible] sacerdos qui est minister dei dicitur dimittere peccata
[illegible] aliquos dignos ad percipienda sacramenta
[illegible] aliquos [illegible] et iudicat indignos
esse percipere sacramentorum remittere autem peccata ipsius solius dei
est et non puri hominis [illegible] ipse dixit
cuidam paralitico quem curauerat fili remittuntur tibi peccata

circumstantes dixerunt eum blasphemare et dicebant quis potest
peccata dimittere nisi solus deus sicut legitur marci 2° et hoc in-
telligendum est secundum glossam beati gregorii quod melior est potestas li-
gandi et solvendi data ministris christi et committitur magnus ho-
nor ipsorum sed est magnum pondus unde dicit beatus gregorius grandis
honor sed grave pondus istius honoris est dure quippe est ut
qui nescit tenere moderamina vite sue iudex fiat vite
aliene cui concordat crisostomus dicens sacerdos et si se ipsum di-
spensavit vita aliorum et non cum diligencia curam exercet
cum impiis in gehennam vadit sed dubium an etiam sacerdos
qui non habuerit spiritum sanctum remittat peccatum et sicut dicitur
quod dixit hic accipite spiritum sanctum et subditur quorum remiseritis peccata
quod peccatum est dimitti in virtute spiritus sancti non tamen oportet quod sacerdos
remittens sit sanctus cuius ratio est quia sacerdos remittit sicut mi-
nister dei qui est secundum principale agens et ideo per bonum et per
malum potest remittere minister quia remittere peccatum non magis
est sacerdotis officium quam ministerium et quia in sacerdote non bono
potest esse auctoritas officii sine merito illa tamen gratia sanctificans con-
servari non potest ideo talis sacerdos potest absolvere et quod dicitur
quod sine gratia operante sancti non datur remissio peccatorum dicendum quod
verum est sed non oportet quod hec gratia sit in sacerdote sed in recipientibus
sacramentum quia ipse id dedit suis spiritum sanctum quod daret aucto-
ritatem remittendi peccata ut crisostomus dicit intelligi quod
nullus sacerdos digne exequitur officium suum nisi habeat gratiam
Sed thomas autem unus de duodecim qui dicitur didimus ubi
agitur de discipuli dubitacione primo actum est de ipsius appa-
ricione et ideo describitur absens discipulus cum dicitur
thomas autem unus de duodecim scilicet specialiter electus qui dicitur
didimus id est dubius apud dominum quia habebat de ipso resurrec-
cione ultra alios non erat cum eis quia ipse inter discipulos
erat magis timidus et tardus apud quem sanatum est tali
visione beatum thomam alium didimum quia didimus unus dicitur
sic thomas geminus fuit quia dubium cor in credendo ha-
buit vel secundum alios dicitur geminus quia fuit de tribu benyamin
in qua multi dicebantur filii geminorum dicitur thomas abyssus
quia altitudinem divinitatis certa fide penetravit abyssus
id est profundum sed obscurum fuit in prius obscurum dubitando
et profundum postea cognoscendo cum dixit dominus meus et deus
meus quare deus voluit thomam tunc abesse respondet beatus gregorius
dicens non enim casu gestum est ut electus ille discipulus tunc
deesset egit namque mira superna clemencia ut discipulus

Dubitans dum in corpore suo vulnera palpavit carnis in nobis
vulnera sanavit infidelitatis plus enim nobis thome infide
litas ad fidem quam fides credencium discipulorum profuit quia dum
ille palpando ad fidem reducitur mens mea omni dubitacione pos
posita in fide solidatur Dixerunt ergo ei alii discipuli vidimus
dominum Ubi tangitur discipulorum dominum resurrexisse approbacio et
sicud illi dixerunt bona nova suo condiscipulo dic quilibet
de gracia quam accepit aliis gratanter ut scribitur prima petri 4o
ille autem dixit eis nisi videro etc. thomas ignorans vir
tutem dei super naturalem respuit quod dixerant sibi et dicit hic
crisostomus dicens sicut qualitercumque credere facilitatis est ita
nimium investigare est grossissime mentis Propterea thomas
accusatur quia aliis apostolis dicentibus vidimus dominum non credidit
putans rem esse impossibilem et aliis grossiorem cum
sensum grossissimum scilicet tactu quesivit unde non sufficit ei dicere
nisi videro sed addidit et mittam digitum in figuram
clavorum Sed quomodo thomas fuit unus de duodecim cum non
erant duodecim eo quod iudas iam recesserat dicendum quod non est in
telligendum quod tunc essent duodecim cum iam iudas interiisset sed
quod mathias debebat esse de illa dignitate quam deus ser
vavit duodenario numero quem minui deus noluit esse integer
unde loco iude substitutus est mathias scribitur Et post octo dies
hic est secunda pars principalis ewangelii in qua autor de
alia christi apparicione scilicet 2a ad tollendam discipuli dubi
tatem que fuit scandalum omnibus discipulis et primo thoma et
deinde scilicet iterum discipuli confirmacio ibi et deinde dicit
thome vidimus quod non statim post diem fuit thome ab aliis
discipulis quod vidissent dominum christus ei apparuit sed post
dies octo et hoc post crisostomus dicit ut fidelior fieret
Instituitur unde sedit crisostomus considera conditoris clemencia
qualiter pro una anima ostendit seipsum vulnera suscipere et ac
cedere ut salvet unum et minimum discipuli amicitiam
dignum erat fide sed tamen quod plus thomas quesivit neque
hoc eum privavit hoc ille Qualiter autem christus intravit clausis
ianuis tactu est sed unde dicit augustinus in sermone pascali
Quis amen et dicas si possibilia clausa intravit ubi
Quis eam et dicas si possibilia clausa intravit ubi a
corporis moles et ego respondeo sicud super mare am
bulavit ubi est corporis pondus sed fecit illud dominus tri
dominus magis ergo post resurrexionem destitit esse dominus quod do
augustinus sicud fuit miraculose quod super mare ambulavit

ita & qr ianuis clausis intrauit et stetit i medio eoz ut os
tenderet sua familiaritate & pfunda humilitate addiscip
ulos qua eciam ostendit in principio vite sue scz i natiuitate
iacens i me^o duoz aialium ut dicit abacuc 3° et dixit eis
pax vobis indicans pacem nō nisi i corpore pacato deum
apparere na eadem salutacōe docuit eos salutare hoies vtrz
i evo^o dixit eu dnis hic pax vobis & nam fuit apter
thoma qui solus nō intfuerat cu ipse dixisset aliis pax
vobis deinde dicat thome qui ipius petitoi eius sup po
si d tu qui dixisti nisi videro i manibus eius fixuram &
ex hic digitu tuu scz ad corpus meum ipm corpus glo
ri ut tu credis nunc tibi palpabile ppter te possu
ipm facere impalpabile et mitte i latus meum scz qd fuit
lancea pforatu et noli esse incredulus qr quod po^a
satisfecit tue volutati esto fidelis vn sicut qr ipse stas
i me^o disciploz nō expectat athoma interrogari sed
ex misericordia sibi sponte loquitur addeus qr tu proem
eius dixerat eum thomas se nō crediturum si videret et
palparet so ipse exhibet se sibi ad palpandum & videndum
& po hoc increpat & inpperat cu dicat infer digitum tuum
2° ac credit & astruit eu d^t & noli esse incredulus sed
fidelis 3^z qr ipse cicatrices vulnerum suaz voluerat
tactu esse sup vn sicud demonstrauit thome nō credenti
nisi tangeret & videret ita et inimicis suis dampnatis
esse vulnera sua nō ut eis dicat sicud thome qr vidisti
& credidisti sz ut conuincens eos dicat Ecce hoies que
crucifixistis videtis vulnera que infixistis agnoscitis
latus qd pupugistis qm ppter vos & ppter vos apertu n^r tn
intrare voluistis dicebat ergo ipse quare cicatrices i suo
corpore suauit & nō ut potuisset de corpore suscitato &
glorificato eciam maculam deleret vn sicut beda nō est eo
sequitur ut qui maiora fecisse pbatur mora facere nequiuit
sz certe dispensacōis gra gestu est ut qui morte deuicit
signa mortis delere noluit vn po pmo discipulis
fidem sue resurreccōis astruit 2° ut patri pro nobis sup
plicans quale genus mortis pro hoie ptulerat semper ostendat
3° ut sua morte redempti qm misericorditer sunt adiuti
exponens eius mortis iudicijs 4° ut i iudicio finali qm
iuste dampnentur impij denunciet Vnde ac cicatrices vulnerum
ipsi corpore eius nulla difformitate fecerunt pulchre os
tendit aug^s duodecimo decivitate dei volens qr signa

vestigia no ad certitudine sed ad imensu decore et splendore
suspsu insueni. Et Unde thomas et dixit sic pq̄ vi
derat et palpauerat et dixit et dne meus sic eo tu q̄
tu adequantitate na xpi p̄ssa morte nos apauit vt
suos s̄m illud pa pet pō vedeti estis paos sanguine
agni incontaminati et imaculati xpi et deus meus qui dicit
eo tu aptu ad diuinitate qua nos creauit Et dt theodosius
Ecce qui prius infidelis fuerat per lateris tactu optimum
theologu ostendit na duplice naz in vnico supposito
xpi assit dicendo dne meus huana naz et deus meus
diuina assessio est et vnu et eudem dnum et deu dixit ei ihc
qr vidisti me thoma i corpore eo assensisti et credidisti
bti qui no viderut et crediderut qui d maiolis miti sant
qui no vident et prius beacior est salvator cu ms
metur beacior est ipse et qui vna merit sed qui no videns
et credit magis metur qr qui videt et credit go e bea
cior ipse Et d con hoc dem xpi vi esse et dicatur
duplex bti oculi qui vident que videtis Sunt qr duplex
luce po bti oculi qui vident que vide per i aspectu et
est beatitudo diuina vei que assistit per i aspectu et
fruicoe diuinitatis et cognit dnsde huanitate xpi et
de ista intelligi non luce p pu qr apli viderunt eius
huanitate alia est btitudo spea que hr meriti et ista
assistit i multo futa btitudis et io beacior est iho qr plus
meret plq cui metur no videt qr videt xpi gregs le
tificat at valde qr dz bti qui no viderut et crediderut
Inqua sna nos sug spālit signati qui eu que carne non
vidig mete retinemg sed tu fide nraz opibg comquem
ille em vere credit qui exercet operando qd credit vn dr
iacobi 2o fides sine opibg mortua est Vz dubiu est
quare dns denobis futuris locutus no dixit bti qui
no videbut et credent sed dixit bti qui no viderut
et crediderut Ratio bti augt dicens preti at tpis vsus
est verbis ita ille qui d futuris intimeat predestinacoe ia
factu nos dr credissimus cu qs quis nuc dixit vtina
intempore illo fuissem et vidissem xpm miracla facie
te cocogitat hic dem esse bti qui no viderut et credi
derut Et sicud dr hic theodosius qr p hoc posuit alios
discipulos qui nec plagas clauor nec latus palpantes
crediderunt sed du de isto vbo cuia vidisti me thoma
et credidisti vi qr debuisset dixisse qr tetigisti me
id que videt no habet fide sed agnicon na fides est
de invisibilibg ymo vbz existentibg igi no vide

bn dem qr vidisti credidisti [illegible] fides enim est substancia sperandarum
rerum argumentum non apparencium [illegible] hic fm
aug' q forte thomas non tetigit licet xpc se offerret
tangendum qr thomas videns vulnera & cicatrices xpi confusus
e [illegible] & antequam imponeret digitum credidit & dixit dns
meus [illegible] beatus thomas [illegible] beatus gregorius
dicat q tetigit & ad tactum [illegible] est et dicit b aug' [illegible]
vim [illegible] ignoraret [illegible] resurreccionis
thomas dominum tetigit [illegible] obiecto [illegible]
[illegible] vide q bene [illegible] ille [illegible]
[illegible] & vide [illegible] & doleat gusta & vide q dulce
hoc sit palpa & vide q calidum hoc sit ita & hic visus
sui contactu cum dicit infer digitum tuum huc & vide [illegible]
[illegible] vide & tange [illegible] ille habebat in digito [illegible]
contactu [illegible] gregorius in omelia thomas vnum
vidit & aliud credidit hominem enim vidit & deum confessus
e dicens dns meus & deus meus [illegible] & beatus
[illegible] q credere est cogitare cum assensu & [illegible] assensu
[illegible] credere sive fides non [illegible] visu nec auditu sed
[illegible] est donum dei collocatum credentibus [illegible]
[illegible] ab illis qua credere est [illegible] cogitare
& tunc [illegible] cogitacio [illegible] accipiat
[illegible] visu vel auditu & [illegible] dicit hic vidisti me credidisti
[illegible] dicit videndo deum [illegible] sicut [illegible] joh xx
pauca alias [illegible] talia signa
[illegible] sit [illegible] hic q non sunt scripta
in hoc libro [illegible] q non [illegible] omnia scripsit sed
[illegible] illa que erant sufficiencia ad [illegible] audientes ad fidem
et vult [illegible] q illud [illegible] ad [illegible]
resurreccionis [illegible] multa [illegible] sue resurreccionis fecit
signa post resurreccionem in conspectu suorum discipulorum que non
[illegible] alias [illegible] hic in conspectu
discipulorum cum quibus solis post resurreccionem [illegible]
[illegible] scripta vtile [illegible] edificacionem
fidei & [illegible] vite eterne [illegible] hec autem scripta
sunt vt credatis q ihc xpc est filius dei et vt ostendat
q non illi [illegible] credere [illegible] vtile est sed
& vt credentes vitam habeatis in nomine eius [illegible]
vita [illegible] joh [illegible] alias dat vita [illegible]
q [illegible] firma fides mea [illegible]
sue [illegible] thome cui dicitur est qr vidisti me [illegible] 200

absencia pauditu de quo dr ihc bti qui no viderut et credi
derut sz aliys referentibus zos pspiciet testimoniu de quo di
citur ab scripta sut ut credatis et credentes vitam eternam habeatis
qua nobis dare dignetur cristus marie filius

Illud evangelium hic iohannis x et est mane eius ista sz quanti
oneris sit hic cura animarum et magna et fluctuacio fidelium
et pt ptimulari apprehendens via dom est qz hec scripta sut
ut credamus et credentes vitam in nomine ihu habeamus eius aut
sit ille fidelis credens ostendit glosa dicens illi soli sunt bti
qui audiunt ut mente retineant et mente retinent ut ope
compleant et ope complent ut vitam eternam possideant Certa aut
e via ducens ad patriam vite lucet ipsi ipso ille qui fecit
se nostri salvatorem lavans nos sanguine suo apertis viis
ut dicit apostolus pet redemptos nos magno precio dicit ipina
pet 2o volens ut sequamur vestigia eius posuit se pa
storem nostrum ut sic verba eius audiamus cu affectu bonam
operacionem et ut per ea beatificemur et celestis gre domus
edificiam unde dicat ego sum pastor bonus dum ait hoc
evangelium inter ptres sunt tria principalia puncta in quibus
prelatus commissum sibi gregem debet diligere primum est qz pro
eius salute suam vitam ponat 2m est qz se cum attendat
qz ipm cognoscat 3m est ut se misceat qz errantes ad om
terre reducat 2a ps ibi ego sum pastor bonus 3a ibi et
alias oves habeo Cum quantu ad primum sciendum ut refert iohannes
crisostomus qz cum de approximante festo pasche vite sue illuminasset
quedam tam anatalitate se ipsos se ostendisset aucr fidelium

illuminatorem qui ostendens se esse verum suarum omnium et bonum pas
torem ut perfecte incredulos et perfides iudeos induceret ad ve
ritatem cordis sui dimittendam ipsumque sequendum tamquam bonum pas
torem intendentem dicit Ego sum pastor bonus Ego qui co
ram altissimo patre sum unigenitus ante omnem creaturam sum pas
tor bonus scilicet per essenciam quia si aliqui alii sunt boni quod pos
sibile est a bonitate a me participata Deinde ponit differen
ciam inter bonum pastorem et malum Primo ponit condiciones boni pastoris
unde sequitur Bonus pastor dat animam suam pro ovibus suis quasi
dicat sic ego qui vitam meam dedi periculis et morti pro ovi
bus meis scilicet spiritualibus ut eas a morte preservarem et eas
in dorso meo reportavi carne et sanguine meo quo potavi
et cibavi et a raptatore diabolo oves et fideles meos sermo
nis ... secundum quod ... erit ... et per
participacionem possunt multis virtutibus sui pastoribus pluribus homi
nibus convenire similiter tamen et absolute convenit christo qui est
absolute et essencialiter bonus pastor Et sui secundum vitam virtute
et disciplina merito debet esse rector aliorum ymitacione
ut sicud ingressus christi in mundo fuit purus et sancta sic in
gressus prelatorum ad prelaturas custodias sit purus et absque
macula symonie violencie ambicionis et cuiuscumque corrupcionis
Et ingressus sit in administracione utriusque inquisicione mor
um ... laudabilem ingressum via qui non intrat
per hostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur et la
tro ut dicit Johannes ... quod intelligitur de omnibus
spiritualibus scilicet fidelium animabus Et ita res melior non est ex
ponenda periculis pro viliori sed magis econverso vita autem hominis
melior est simpliciter quam vita omnium brutorum animalium et ergo
licet pastor brutorum debeat aliquem laborem sustinere
pro sui gregis salute non tamen debet se morti exponere
anima autem humana est nobilior corpore ideo pastor animarum
pro grege suo debet vitam corporalem exponere si voluerit
se ... pastoris christi qui dedit animam suam pro
ovibus suis unde dicit apostolus ... Ego autem libe
tissime impendam et superimpendar pro animabus vestris Et dicens
... movet hic questionem augustinus ... quomodo christus potuit
animam suam ponere unde dicit quia christus est non duarum naturarum
in una persona quia christus est deus et homo et quia homo et anima et
caro non conveniunt ... verbum homo si ... vera carne
et vera anima intellectiva ... ad questionem

si xpc posuit aiaz quia quo posuit scdm quod est homo et hoc quod est ipse
ecquo scdm hoc aia fuisset separata a diuinitate quod est falsum
quia licet mors separauit corpus ab aia non tamen separauit aiaz a deo
vel intelligitur quod xpc posuit aiaz quia aia posuit separari hoc
itm est scdm quod intellectus deponit scriptum vel intelligitur quia caro
deposuit eciam aiaz quod item stare non potest quia ille deponit qui
resumit vnde dicit iohannes decimo potestatem habeo ponendi aiaz et
iterum sumendi sed caro non habet potestatem resumendi ea quo non deponendi
ponendi hic scdm augustinum quod caro posuit i in morte dese
aiaz sed virtute verbi hoc eciam suscipit aiaz sed potestate verbi
potestatem cum aia hic dicitur vita et hoc est scdm potestatem habeo ponendi
aiaz meam i vitam meam per mortem et potestatem habeo iterum sumendi
eam per resurrectionem sed si aia sua esset ut est alia pars compositi
hoc xpc dicitur aiaz ponere i carne deponere quia non quando
dese hoc faciat sed in virtute verbi et quia scdm augustinum nequaquam
dicit xpc se pastorem bonum nisi esset pastores mali
ideo contra consequenter narrat condicionem mali pastoris dicens
mercenarius autem scilicet qui locum pastoris tenet sed lucra aiaz
querit sed terrenis comodis inhiat et honore prelati omnes
gaudet qui non est pastor sed magis tonsor et depredator
cuius eciam oues non sunt ipse quia eas non amat sed magis
ecquo servit hic inquam videt lupum venientem scilicet dyabolum
qui homines aufert vocem confessionis vel lupum i tyrannum
sedicionis aspirando inducentem vel lupum i hereticum
doctrina eos corrumpentem dimittit oues consilium et auxilium
subtrahendo et fugit non resistendo per censuram ecclesiasticam
tirannorum oppressionem nec per sanam doctrinam hereticorum frivola
vitans et lupus rapit scilicet oues ad malum trahendo et di
spergit eas scilicet ab vnitate ecclesie separando vnde dicit beatus gregorius
Sunt non nulli qui dum terrena scilicet quia oues diligunt
nimis non pastoris pondere non enim pastor sed mercenarius
vocatur qui non pro amore intimo oues dominicas sed mercedes
temporali pascit vnde augustinus in libro de verbis domini tale malum
pastorem assimilat adultero dicens illius quidem mercenarius
i ecclesia dominum non deum querit si deum quereret castus esset quia
legittimus maritus aie deum habet quod quicquid aliud preter
deum alius querit non caste deum diligit sed adulter erit
Tunc autem tempore tribulationis dicta boni et mali pastoris agnosci
possunt dicit gregorius in omelia dicens vtrum vero pastor
sit vel mercenarius agnosci veraciter non potest si occasione ne

cessitat deest tranquillitat cum tpe plerumqz adqz
custodia sicud veri pastor sic et mercenarii stat sz
lupus veniens indicat quo qsp aid sup gregis custodia
stabat vn scm vt acceptauerit colligere plurimi ra
piare & dispergere oues pro mo dyabolus qui rapit
serpentina suggestione jugulat persuasione perpetratoris & dissi
pat perseuerancie consuetudinis i. duracionis sic modo gre
gem dni iux illud jeremie quinto lupus ad vesperam v
astabit eos vn dyabolus ad vesperam dicitur vastare homines
qui deleta gracia qua fuit fidei & ad vesperam appropinquat
inquantum deleatur solis et appropinquat ad noctem i. ad penam
eternam noctem 2o plurimi intelligi quibz heretici seruitate
simplices decipiunt [illegible] quibz pseudo doctor vl confessor
auctoritate ordinaria seu delegata non habens & tamen
dicens se habere sicud pseudo doctor multi faciunt non pro salute
animarum sz questu & acquisitione pecunie ymo proposito omni
dei timore tam casibus episcopalibus sibi consitentes absoluunt & confessionem
apostolicam permissam non cessant vsurarios adulteros atque
alios horrendos peccatores ad horrenda infernorum tormenta
sempiterna perducunt vn dicit apostolus actuum xx Ego scio quoniam
intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non
parcentes gregi et de quibus pro primus saluator mathei
vii dicens attendite dicit glo in medio diligent
cauete a falsis prophetis glo in medio abscise qui vbi
utilitate ambulat & stadio religionis qui veniunt ad vos
in vestimentis dicit glo vt decipiat qui intrinsecus sunt lupi
rapaces dicit glo & io vos cauete ne dilaniet gladia
tis & hoc quod adulatricis et simulationibus quo ad vapores
[illegible] plurimi intelligi pnt seculares seu mali principes
homines [illegible] & fideles opprimentes de quibus dicit ezechi
pelis [illegible] principes eius in medio eius quasi lupi rapaces
de quibus et dicitur mt x Ecce ego mitto vos sicut oues
in medio luporum vn dicit b gregorius in omelia lupus est super
oues venit cum quilibet iniustus & raptor quoslibet deuo
tos atque humiles opprimit qui mercenarius nullo zelo accendi
tur [illegible] interiora gregis
dampna negligenter pati vn dicitur qui cuius fuga
cum dicit mercenarius autem fugit auxilium debitum sibi
concedendo verbo salutari non instruendo nec sibi eterna
premia [illegible] & multa [illegible] mercenarius

est nec nos curans commodum spirituale ovium sed tantum temporale suum
ut dicit gregorius Sola causa est ut mercenarius fugiat quia
mercenarius est quasi dicat stare in periculo ovium non potest
qui ideo quod ovibus preest non oves diligit sed lucrum terrenum
querit et ideo ponere se contra periculum trepidat ne hoc quod
diligit amittat Quod autem apostoli fuerunt boni pastores non
mercenarii ergo videtur fugiebant quando persecutores paciebantur ut
nec obediencia precepti dicentis Si vos persecuti fuerint in
una civitate fugite in aliam Respondeo secundum augustinum quod duplex est
fuga scilicet corporalis et spiritualis Cum quod hic dicitur intelligitur
de fuga autem spirituali et hec exponitur ubi [illegible] sed postquam
[illegible] adversum lupum quod contra [illegible] non [illegible] fugere corp
oraliter sed quod contingit etiam fugere corporaliter propter aliquos lup
os scilicet propter hereticos et tyrannos persecutores [illegible] alias
videt augustinus dicens nam videtur quod liceat corporaliter fugere
non solum [illegible] dei scilicet in decreto dicentis si persecuti
vos fuerint etc sed etiam suorum exemplo et [illegible] quibus [illegible]
dei solum nam non quod fugit sed quod oves dimittit pastor
vituperatur unde si posset fugere non dimittendo oves
non esset vituperabile unde [illegible] quod aliquando contingit quod
queritur persona prelati solum [illegible] totum gregem [illegible]
sola persona prelati cum potest alium loco suo [illegible] gregis cui
[illegible] deputatum qui [illegible] et gubernet gregem non
sic fugiens dicitur dimittere gregem nam caute reservat
quod [illegible] dispergat [illegible] totum gregem quos [illegible]
pastores oportet adesse [illegible] et [illegible] custodie
si totaliter deserunt gregem [illegible] hic dicitur
videt lupum et fugit quia mercenarius est Quod autem mercen
narius sit vituperandus et [illegible] quod non [illegible] super illud [illegible] pro
quanti mercenarii in domo patris mei [illegible] ambrosius [illegible] sed
bonus mercenarius qui spe [illegible] servit deo etiam dicit
ad hebreos [illegible] de moyse quod aspiciebat in remuneracionem
etiam dicit in psalmo inclinavi cor meum ad faciendas iustific
aciones tuas propter retribucionem Quod in oppositum est hic [illegible] quod
opposito dicitur mercenarius ad pastorem bonum [illegible]
de diligendo deo etsi sine premio non possit esse tamen
sine intuitu premii serviendum est [illegible] [illegible] deo
[illegible] que [illegible] laborem non [illegible] p
[illegible] non [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] mercenarius curat
commodum temporale Respondeo secundum augustinum quod duplex est merces

sz merces mercatur eterna alia creata z temporalis secundum hoc
est duplex mercenarius scilicet laudabilis z vituperabilis nam ser-
viens deo z bonis finaliter z principaliter consequi mercedem temporalem
hic malus z vituperabilis est mercenarius de hoc dicitur hic mer-
cenarius autem fugit quia mercenarius est Si vero secundario z non
respiciat ad temporalem mercedem sed ad sustentacionem z amiculum
non tamen ad finalem desideratum z primum motum z principaliter
intentum sustinendum z non econtra vel in ambiguo ponit dicitur mer-
cenarius mercenarium z fure non furem salvatur sicut ut filius doc-
tor z sic omnis abiciendus mercenarius ab vitate predicacionis sz
tamen respectu ad mercedem z hoc duobus modis quia vel ad mercedem
temporalem z non ad bonum gregis z talis secundum eum est tolleandus
propter doctrinam sed non est laudandus propter aspectum Si autem
intendit ad mercedem eternam sz deo servire desiderans talis est
tolleandus z laudandus vnde dicitur dicitur quanti mercenarij in do-
mo patris mei de hoc dicit glossa mercenariorum loquitur augustinus super
iohannem non enim mercenarius dicitur non accipit accedum in
eternam filij eternam sed de vitate patris pacient operantur mer-
cenarij temporalem mercedem festinat optat z in periculo vero
tempore divina gratia diffamatur de hoc vz ad dubium
z ad voces proprium ita tempore loquitur vbi quis pro z sua sibi
ponit in mercedem temporalem vnde dicitur tempore et non pertinet ad
eas de ovibus z talis malus pastor dicitur vdolum gregem
suum non agnoscens secundum illud zacharie xi o pastor ydolum
delinquens gregem z ergo eius doctrina si bona est accipienda
sed vita detestanda ita dictum supporta distorta habetur
panibus mallifluis consequenter salvator probat hoc quod an
dixerat scilicet quod sit bonus pastor z hoc ondit per tria signa
quorum primum est mutua agnicio pastoris z ovium vt sciat
que sunt oves sue z que non que quis dicitur apucit qualiter
quod pastor frequenter z sollicite oves visitat et agnoscit
in particulari condiciones earum z oves consequenti proximam gratiam
beneficij pastoris ipsum attendunt et specialiter agnoscunt vnde dicitur
replicando quod prius dixerat z quod probare intendit ego sum
pastor bonus ego deus z homo potens quod deus debens quia
homo z volens quia miseros sum sine defunctione z primitie
pastor bonus z hoc signum primum est quod agnosco oves meas
innocentes per sanctitatem z meas per electionem non solum
noticia visionis qua omnia nuda z aperta sunt oculis meis
vt patet ad hebreos quarto sed eciam noticia approbacionis me
exhibendo familiarem quod quasi visitando et agnoscit

me mee qr d sicud cognoscunt visitacione eas facilr cognosco
ut bonus pastor ita cognoscunt beneficiorum meorum recepcione
et gratitudine agnoscunt me mee Sed secundum Crisostomum super Johannem
mitt quod oves vocem pastoris audiunt et sequuntur eo dicens
quis quod ergo de hiis que non credunt ideo subiungit cognosco
oves meas et agnoscunt me mee Sicud novit me pater
et ego agnosco patrem qr d secundum Gregorium in omelia diligo
oves meas et hee me diligentes consequuntur cum enim ve
ritatem non diligit adhuc minime ipsum agnovit unde
secundum Crisostomum quod hoc dixi ne putes sicud non comparat hic similitudinem eius
sed quandam assimilacionem longinquam cognicionis omnium ipsius
ad ipsum et ipsi ad patrem quod patris et filii una est noticia
considerando filii deitatem sed secundum humanitatem tu filius vi
det patrem clare et quasi non at sit [illegible] pro habere
gracie [illegible] mentis ad [illegible] divine gracie quod illis alte
ro mentis [illegible] nacio [illegible] ipsi statim [illegible]
vn [illegible] sic [illegible] ne [illegible] pare mensura
ipsi cognicionis et omnium sicud est filii ad patrem et quasi quia
filius patrem [illegible] agnoscat sicud et ipse agnoscatur
non at sic est cognicio omnium ipsi ad ipsum pastorem
sicud et quasi ipsi ad oves suas [illegible] cognicio ipsi ad eo
[illegible] [illegible] est quam ovium ad ipsum licet enim sit
cognicio inter duos ipsi ad ipsum pastorem et ipsius pastoris
ad oves et mutua cognicio ipsi ad patrem et patris ad ipsum
non tamen est equalis [illegible] hic et ibi [illegible] Johannis [illegible]
pater iuste mundus te non agnovit ego autem agnovi te
[illegible] dicat nulla creata est que te [illegible] possit cog
noscere quod es infinita quelibet autem creatura est finita
sed ego agnovi te quod in essencia sum equalis tibi [illegible]
ponens secundum signum quod sit pastor bonus subdit Et animam
meam pono pro ovibus meis [illegible] quantum ad
efficaciam quamvis pro omnibus quantum ad sufficienciam quia
passio ipsi erat sufficiens ad delenda omnia peccata totius
mundi [illegible] ego sum bonus pastor [illegible] secundum [illegible] hoc dicit
[illegible] quod non est [illegible] et [illegible] in [illegible] voluit
[illegible] vere magnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et mortibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
seductores enim non posuerunt animas suas pro ovibus sed sicud
mercenarii deseruerunt illos qui eos sequebantur [illegible]
[illegible] capere [illegible] [illegible] [illegible] secundum Gregorium [illegible]
[illegible] sic ita quod [illegible] ponam secundum signum quod sit pastor
bonus [illegible] verba dicens Sicud novit me pater et ego ag
nosco patrem id est agnosco voluntatem patris que est quod ponam

animam meam

quia ponam animam meam pro ovibus meis et ideo cog-
noscunt hanc voluntatem patris mei animam meam pono pro
ovibus meis Quasi diceret quia cognosco patrem et cog-
noscitur a patre et ea karitate qua pro ovibus meis mo-
rior quanto patrem diligo ideo et dico per passionem
in ipsum reductus sit oves mee cognoscunt me karitate
serviendo et patris voluntatem meam attendendo et in
maiorem karitatem quam quis habere potest ovibus meis
communico quia animam meam verbo eterno unitam ac tube-
atam secundum dispensationem ad salutem ovium humani corporis
mortale in firmamentum pono in ara crucis in satisfac-
tione delicti originalis et actualis Secundo quia ut
dicitur Mathei decimo quinto Non sum missus nisi ad
oves que perierant domus Israel hoc crederet quis quod
solum pro iudeis vellet mori hoc removens dicit ponens
[illegible] signum quod sit bonus pastor subdit et alias
habeo scilicet de populo gentili qui non habent cultum unius
dei que non sunt de hoc ovili scilicet sinagoga iudeorum
unde dicit crisostomus hic ostendit utrosque populos dis-
persos et pastores non habentes Sed diceres videtur quod
illa litera non sit vera quia gentes que adhuc non crede-
bant quomodo ergo [illegible] dixit illas non habuit quia
nichil mirum in omni [illegible] nisi possidere Et [illegible] sic eas
habuisset quomodo necesse est ipsas adducere sicut dicit [illegible]
[illegible] quod christus habebat eas predestinatione
eternam adducebat autem eas dum ipsas vocabat
et eis graciam dabat Unde dicit augustinus in libro de
[illegible] quod [illegible] in primo loquebatur de ovibus et de
ovili [illegible] quia gentes alie [illegible] sunt [illegible]
nem ergo non sunt de hoc ovili quia non sunt [illegible]
[illegible] non [illegible] erunt de hoc ovili [illegible] fidei [illegible]
[illegible] in [illegible] dicitur fiat unum ovile [illegible]
[illegible] quod hoc oportet in [illegible] non est necessitatis
demonstrativum [illegible] fiet unde dicit [illegible] et
illas oportet scilicet quasi errantes et hoc per predestinatio-
nem predicationem apostolorum per operationem mi-
raculorum et distributionem bonorum dum de eisdem
omnibus iam conversis beatus petrus dicit hodie in epi-
stola prima petri secundo Eratis sicut oves errantes sed
conversi estis nunc ad pastorem et hoc factum est per
predicationem apostolorum sicut legitur actuum [illegible]

et mathei vicesimo xpo principaliter operante in
eorum predicatione unde dicitur marci ultimo ipsi enim pro
fecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem
confirmante sequentibus signis et vocem meam audi
ent s. devote fidem recipiendo et in obbediendo
Secunda iudeis repellentibus fidem ipsi gentes devote
eam receperunt ad predicationem apostolorum Nam
legimus actuum tredecimo quod paulus et barnabas dixe
runt iudeis vobis oportebat primum loqui verbum dei sed
quoniam repulistis illud et indignos iudicastis vos vite
eterne Ecce convertimur ad gentes sic enim precepit nobis
dominus et audientes gentes gavisi sunt et glorificabant
nomen domini Si diceres adhuc quod predicentem capitulo si
oportebat xpm adducere gentes cum erat missus ad predica
dum eis quomodo tunc stabat capitulo mathei decimo quinto ubi
dicit non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel dicit
augustinus in omelia super hoc dicens quod ipse est non sum
missus nisi ad oves que perierunt domus israel id est insignia
presentiam suam corporalem non exhibuit nisi populo israel
ad gentes enim non perrexit sed misit apostolos sequitur fiat
unum ovile comprehendens iudeos et gentiles i. una collectio in
unitate fidei constitutis de qua unitate loquitur apostolus ad
effesios 2o dicens ipse est pax nostra qui fecit utraque unum Et unus
pastor s. xpc. Alii sunt tantum vicarii tamquam pastores sub
pastorem dominum omnibus sub premissa dominus Ezechielis tri
cesimo dicens suscitabo super vos pastorem unum servum meum
david i. xpm de semine david quem iam dudum fuerat me
tionis Secundus enim dicitur xpo vocatur et probationis
signum quod sit bonus pastor quia bonus pastor est addu
nare oves in ovili sed ego admonito vos qui estis bonus pa
stor. Unde colligitur quod in evangelio quod tria pertinet bonis
curam animarum sed orationi animarum intendere secundo carnis
corpus deum pabulis et moribus defendere 3o triplex pabulum
sed verbi exemplo temporalis subsidii providere dicitur enim
verborum papa de pastoribus ne recederet sermone ad
tuus i. ne sit negligens hoc negocio Ut prime adhuc inculcet
quarto adverbatoribus et doctrine Et actuum vicesimo ad
tendite vobis et universo gregi Nam o signum quod pastores con
nes suas in exemplis et subsidio debent pascere dicitur est cum
petro pasce pasce pasce et ter si diligis me sicud scribitur
de electione significasti in decretalibus dicit ecclesia oves
vero sunt pastoribus obbedire et omnes potestates tunc et

non surripiat et vocem pastoris audiat. Venite igitur ad
oremus et procidamus ante deum qui fecit nos quia ipse dominus
deus noster nos autem populus eius et oves pascue eius
ut nos peccatores [illegible] omnibus suis in extremo iu-
dicio ad dexteram statuens in pascuis eterne beatitudinis
perpetue pascendos amen. Et tantum de isto ewangelio

Illud ewangelium scribitur Io decimo sexto capitulo. Cuius materia
et quam brevis fuit tristicia apostolorum et quam
longa diuturnitas eterni gaudii propter quod sciendum quod inter
omnia necessaria est cognoscere eventum in operibus quia in quibus-
dam est fructus et dampnum verbi gratia si vestis panni fractus est ut
te a frigore defendat dampnum est quia pecunia exponitur.
Comedis panem fructus est quia inde vivis dampnum est
quia panem destruis et sic omnino in operibus aliis ergo necesse
est hominem cognoscere et scire eventum ut fiat vel non fiat
videlicet si maior est fructus quam dampnum ut facias
si minor non facias. Sic spiritualiter magna stulticia
est perdere pro modica delectatione peccati dona eterna. Sed
esaw perdidit primogenita et pro modica esca dimittere
magnum thesaurum si ergo sapiens sis cognosce eventum ta-
lia. Melius enim est hic modicum affligi et alibi perpetuo
gaudere quam hic modicum consolari et perpetuo cruciari.
Et de hoc modico gaudio et pena fit hic mencio in ewan-
gelio. Et potest dividi in duas partes principales. In prima
ewangelista ponit verba Christi ob obscuritatem, in secunda dicta
verborum claritatem ibi cognovit ihesus quod vellent
quod tunc tristis in sermone ultimo post cenam ultimam
facto recessurus a discipulis mortem appeterat eius va-
do ad eum scilicet per mortem qui me misit quasi diceret v-
proximo est ut recedam a vobis. Sed hec locutus sum
vobis tristicia implevit cor vestrum. Quia ne igitur pro
nimia tristicia quam habebant pro eius recessu penitus
absorberentur ipsis spiritum suum se missurum talia

alium paraclitum seu consolatorem promisit et post hoc
sic ~~apostolos~~ sic glosat crisostomus ne nimis letarent
cepissent eorum sensus et assuescerent eos ad patiendum quod tristicie
condicionem ut ferre possent suam separacionem et sancte
letari et sufferre spiritus sancti missionem sic ergo consolatur
sciens suam passionem iminere primitus eos consolatur
primo premuniendo eis suam mortem 2o suam resurreccionem
et tercio suam ad patrem ascensionem unde secundum gregorium
vini iacula que previdentur minus feriunt dicit ergo primo quod
ad mortem suam salvificam premuniendam [illegible] et non
videbitis me Quasi diceret illud tempus quo abstrahar
a vobis per mortem ita quod non videbitis me erit modicum scilicet
triduum in quo requiescam in sepulcro et est locucio synodocha
sicud ipse ante vise complendam ione figuram premise
rat dicens sicud ionas fuit in utero seu in ventre ceti tri
bus diebus et tribus noctibus Et sic tempus mortis [illegible]
quo apostoli cristum viderunt fuit modicum quasi trium dierum
unde dicit beda dicit enim modicum et non videbitis me quia
tentus est nocte illa a iudeis et in crastino crucifix
us et sepultus ab humanis conspectibus abscondebatur De
resurreccione eius vero mirifica subdit et iterum modicum
et videbitis me scilicet post resurreccionem quadraginta diebus
unde dicitur actuum primo Quadraginta diebus apparens
eis loquens de regno dei potest eciam exponi misterio
eius [illegible] latuit latuit in utero virginis non vi
sa [illegible] Tempus et
sub ab homine fuit modicum quia novem mensium [illegible]
predicacionis sue et miraculorum in quo fuit cognitus filius
dei et visus in terris ut dicitur baruch 3o post hec in
terris visus est et cum hominibus conversatus est de quo dicitur luce 10
beati oculi qui vident que vos videtis Illud eciam tempus
fuit modicum quia triginta trium annorum quantum autem ad
ascensionem eius gloriosam subdit quia vado ad patrem vel
post quadraginta dies predictos unde actuum primo dicitur
videntibus illis elevatus est et nubes suscepit eum ab
oculis eorum in celum Quomodo autem sic discipulis
suis consolatus est sic ondit crisostomus dicens si quis
diligenter scrutabitur hoc dicte consolacionis est vado
ad patrem hoc enim ondere quod non poterit mori sed meos
sic translacio ad aliam consolacionem eius imposuit di
cens Iam modicum et videbitis me omnes quomodo redimite
et in parvo erit separacio et in continua sue vobiscum
sentencia Item dicens quod secundum augustinum in originali
ubi ista in nobis est quotidiana sicud prima apposicio apostolorum

consolatiua ita quod per modicum tempus in quo vide se
non dicit intelligendum totum tempus passionis vite usque
ad diem mediam ut sit sensus modicum scilicet tempus ad
ascensionem meam et non videbitis me tunc conueniunt re
ddit dicens quia vado ad patrem sed ut non viderunt eum
et non reddit rationem huius dicti 2o videbitis me Sed di
cendum videtur quod tale tempus ab ascensione domini usque ad
iudicium non sit modicum Ad hoc videt augustinus in origi
nali dicens quod est modicum respectu eternitatis quia omne
quod finitur respectu eternitatis est modicum ergo licet sit
longum tamen est modicum finale et etiam quia ultimum iu
dicii dicitur io in canonica Nouissima hora est paradus
igitur nos per bona opera ut ipsum tunc leti mereamur videre
Subdit dixerunt ergo discipuli exposita verba christi ad disci
pulos obscuritate hic ondit eum apostolorum anxietas
de dubietate dixerunt ergo ad inuicem dubitantes de hoc
quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis
me Solet enim dubitari de aliquo dicto vel in se vel de
aliquo vocabulo posito in dictis illis habente obscurita
tem vnde ergo discipuli non intelligebant dicta christi Et
hoc duplici de causa primo quia tristes erant de immi
nenti sibi passione christi impedienti eum ut in tristitia
passio animi ne possit discernere verum 2o propter obscu
ritatem dictorum Nam crisostimus loquens de hiis
duobus impedimentis dicens hoc autem non intelligebant
aut propter tristitiam que amonebat a mente eorum ea
dicebantur aut propter manifestationem eorum que dicebantur
Sed ecce videbantur eius duo contraria ponere si dixerunt si
videbimus te quomodo vadis si vero vadis qualiter te vi
debimus sic ergo videtur esse contrarietas in hiis verbis quae dicit
videbitis et non videbitis Ubi sciendum quod in hiis verbis
christi non potest esse contrarietas cum ipse sit veritas ut io de
quarto Cumnatur ergo dubitationem de vocabulo scilicet modicum
Subdit ewangelista dicebant ergo quid est hoc quod dicit
nobis modicum discipuli enim nequiuerunt applicare sig
nificationem huius vocabuli modicum ad diuisa tempora
sic dixerunt se nescire quid loquebatur videbatur
autem eius in hoc vocabulo obscurum loqui et sic ex
planationem illorum verborum mutuo requirentes
et solutionem inuenire non potentes dixerunt ne
scimus quid loquitur Id est nescimus quid importet
per modicum vnde licet intellexerunt quod christus esset iturus

ad prem p mortem et p9 mortem eu non viderent
tn non erat eis nota resurrexionis acceleratio p9 qua
postquam erant eu statim visuri erant ergo dubitacionem
ipsius ab eorum cordibus volens euellere fecit sicud bo
nus amicus sicud aliquid amicis suis terroris imminere
premittunt eis mala futura ut minus noceant ipsis
visis dicit ewangelista Cognouit ergo ihesus hic e 2a pars
principalis ubi ponit tristius dictorum claritatem primo
explanando 2o exemplificando 3o adaptando primo ex-
planat dubium satisfaciendo eis ostendens quod est duplex
tempus unum in quo ipsi flerent mortem suam aliud
in quo gauderent propter resurrexionem suam unde dicit
ewangelista cognouit ihesus virtute sue diuinitatis sue
cum tamen est ipsi cognoscere occulta cordium sicut illud
primo regum 16o homo enim videt ea que patent deus
autem intuetur cor Quia volebant eum interroga
re scilicet de eo quod dubitabant vel apostoli non habe
bant veram fidem resurrexionis xpi nec veresi
ebant eu credere quamvis sciret ipsum prophetam po-
tentem opere et sermone ideo ut ostenderet se
eis credere et volens eos manere in dubitacione
sua dixit eis de hoc queritis inter vos et precis
borum interrogacionem ut ostendat scire mentis
cordium intencionem Quia dixi modicum et non
me videbitis etc ea fuerunt ea dubitacionis verba Cum
dubio volens satisfacere ostendit eis quomodo videre
et non videre refertur ad diuersa tempora ut dictum
est quia viderunt eum aliqui crediderunt postquam
et si videre et non vide
rere sit non viderunt eum Et si videre et non videre
non refertur ad idem tempus sequitur Amen
Amen dico vobis i fideliter et veritate amitto
vobis me diligentibus me timentibus et vitam et
vobis me diligentibus quia plorabitis scilicet corporis
viam ante expectatibus quia plorabitis scilicet corporis
explanamus et flebitis in terminus p dolorem cum dicti
pillo tempore modico quo me non videbitis scilicet p
tempus passionis usque ad resurrexionem in quo fle
bitis propter meam absenciam Mundus autem gaudebit
i homines amatores mundi ut scribe et pharisei gau
debunt de sua tribulacione mea per mortem unde iudeis
mortis xpi iudei immediate venientes gaudebant
credentes se extinxisse totam sectam xpi vos autem

s. apostoli eternaliter predestinati temporaliter
vocati per graciam iustificati terrena contempnentes celestia
appetentes Contristabimini s. mea occisione et passione
putantes vos esse in me deceptos sed tristicia vestra s. ha-
bita de mea morte et de mea passione et vestra decepti-
one vertetur in gaudium s. per meam resurrectionem vel
vertebatur illa tristicia in gaudium cum post resurrectionem
viderunt ipsum de passibilitate in impassibilitatem de
mortalitatem in immortalitatem venisse et audierunt eum
dicere vobiscum sum usque ad consummacionem seculi Se-
cundum quod hec verba dicta de morte et resurrectione christi po-
ssunt referri ad statum omnium sanctorum universaliter et de
bibus eorum pressuris et afflictionibus intelligi quas
passi sunt in hoc mundo et ad patiuntur ex persecucionibus
vel asperis mundi delectaciones fugiendo in semet
ipsis affligendo quorum status in hoc mundo dicitur esse oppo-
situs statui iniquorum Nam sancti hic lugent ut alibi
gaudeantur Iuxta illud mathei quinto beati qui lugent
quoniam ipsi consolabuntur et illud psalmi qui seminant
in lacrimis in gaudio in exultacione metent euntes
ibant et flebant venientes autem venient cum ex-
ultacione In hoc concordat dictum petri per prophetam
In quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari
in variis Ego autem statum iniquorum incipit hic
a gaudiis sed terminatur in tristicia Iuxta Illud iob
vicesimo primo ducunt in bonis dies suos et in
puncto ad infernum descendunt et proverbiorum de-
cimo quarto risus dolore miscebitur et extrema
gaudii luctus occupat vel aliquis sensus fidelibus
convenit hic sermo domini quem platonias pressuras pa-
tientes ad gaudia eterna contendunt fletibus et
iustis seu iniquorum mundus gaudet quia mundanis
quia mundani in infinitibus delectantur alternis
vite nulla gaudia sperantes vel ex hiis dictis
potest elici duplex status iustorum s. status pre-
sentis miserie qui dicitur luctus et status future
glorie qui dicitur gaudii debet ergo quilibet iustus
in positi miseria contristari primo de commissione peccati sicut
apostolus 2a ad corinthios septimo nunc gaudeo non quia
contristati estis sed quia contristati estis ad penitenciam Con-
tristati enim estis secundum deum dicit glossa hec est tristicia
de peccatoribus tristis est quia peccavit deo eciam dolet

quia sentit quod dolet legit dicitur 2o iustus tristari de aff
lictione proximi unde dicitur ecclesiastici septimo non
desis plorantibus in consolatione et cum lugentibus am
bula Nam illeso lugentibus ambulat qui luge
tes consolatur 3o debet tristari iustus propter miseriam presentis
calamitatis quia vanitati creatura subiecta est ecclesiastes
primo Quarto propter absentiam eterne felicitatis de his nobis
dicitur in psalmo super flumina babilonis illic sedimus et
flevimus Quantum ad primum dum recordaremur syon Quantum
ad 2m licet in hac vita tristitia homo tristetur in re tamen
debet semper gaudere in spe quia spes sublevat tribu
lationem unde apostolus ad romanos spe gaudentes et
prima ad thessalonicenses quarto ut non contristemini sicut et
ceteri qui spem non habent Consequenter pro consolatione
discipulorum ponit similitudinem pregnantis ponit per luctum
sui venire letitiam et primo similitudinem 2o adaptat
illam ad propositum unde sermo dominicus tristissimus sit quidam
dicens quoniam tristitia pariet gaudium 2 quoniam tristitia
brevis letitia vero infinita Ideo ait venit modicum
dicens de muliere parturiente Mulier cum parit tristi
tiam habet Quia pregnans parturit cum dolore et
tristitiam habet de pressura partus Quia venit
hora eius scilicet pariendi cum dolore nam dolor partu
ritionis est vehemens secundum illud ysaie videmus
Quasi parturientis dolebunt et prima ad thessalonicenses quinto Cum
dixerint pax et securitas tunc repentinus eius super
veniet interitus et sicut dolor in utero habentis et non
effugient sicut autem dolor de partu est vehemens
ita dolor de passione secundum illud trenorum primo O vos
omnes qui transitis per viam attendite si est dolor similis
sicut dolor meus Et propterea ostendit exaggerationis sicut
mulier pregnans tristatur et postea gaudet de fructu partus
sic ipsi discipuli de subtractione sui magistri per passi
onem et mortem postea fuerunt gavisi scilicet de fructu
resurrectionis unde sequitur cum autem peperit puerum
iam non meminit pressure Et hoc propterea quia pena
sit dolorem et penitentia 2o propter gaudium de fructu par
tus scilicet de ortu sive nativitate plus specialiter si puer sit si
puer est masculus unde sequitur Quia natus est homo
in mundum unde secundum augustinum mulier magis gaude
re solent de puero masculo quam de puella iuxta quod
dictum fuit uxori phinees ad eam confortandam super mo
rte viri sui de captione arche primo regum quarto Ne

tunc eius filium peperisti sicut patet de elisabet mat
io bap(tiste) luce p(ri)mo impletum est tempus pariendi et
peperit filium et audierunt cognati et vicini eius q(uia)
magnificavit d(omi)n(u)s misericordiam suam cu(m) illa et
congratulabantur ei Consequenter ad p(ro)positu(m) hoc quem(ad)
distinxit d(omi)n(u)s tempora s(cilicet) tempus mortis et tempus re-
surrectionis quia primum est tempus tristicie s(ecundu)m e(st) tempus
gaudij de primo sic dicit (et) vos igitur nunc q(ui)dem tristitiam
habetis quasi diceret dilectissimi mei de qua tristicia le-
gitur luce ultimo Qui sunt hii sermones quos confert-
is ad invicem ambulantes et estis tristes na(m) discipuli de
absencia x(rist)i p(ro)pter mortem que iam ab ipso derelinquebat(ur)
nt p(ro)p(ter) illud desolabantur quia ab eis corporaliter
recedebat ut sic verificaretur in ipsis discipulis q(uod)
dixerat mathei nono Numquid possunt filij sponsi lu-
gere quam diu cum illis est sponsus venient autem dies
cu(m) auferetur ab eis sponsus (et) tunc ieiunabunt quasi
diceret quam diu cum eis fui corporaliter tristari
non possunt s(ed) q(uan)do ab eis recedam tempore passionis
mee tunc tristabuntur unde cu(m) ipse intimasset eis recessu(m)
suum (et) accessum ad p(at)rem qui miserat eum dicens io 16
decimo vado ad eum qui misit me [illegible] sed quia h(ec)
locutus sum vobis tristicia implebit cor v(est)r(u)m De se(cun)do
resurrectionis autem tempore videlicet consolationis subdit ite-
rum autem videbo vos s(cilicet) post tristiciam tempore re-
surrectionis Quasi diceret me videre non potestis nisi
prius videam vos (et) gaudebit cor v(est)r(u)m unde cum appa-
ruisset eis post resurrectionem gloriosus valde sunt
gavisi iuxta illud io vicesimo gavisi sunt discipuli vi-
so d(omi)no (et) sic dicit videbo vos (et) me ipsum primitus
vobis ostendam nam est in potestate apparere vel
non apparere corporis gloriosi Quod autem hoc
gaudium sit p(er)manens ostendit cum subdit et gaudi-
um v(est)r(u)m nemo tollat a vobis ubi innuitur status
2us visionis s(cilicet) eterne glorie gaudent enim p(ri)mo
de evasione p(re)sentis desolationis 2o de haustu su-
pne consolationis iuxta illud ysaie duodecimo
haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris Ga-
udent etiam de termino (et) fine p(re)sentis peregrinati-
onis tobie decimo quarto venient in iherusalem
s(cilicet) qui habitant peregrinantur in habitabunt ea et
gaudebunt in ea sic ergo gaudebunt venientes ibi
iuxta illud ysaie tricesimo 2o venient syon cum
laude et tristitia letitia sempiterna super caput eorum

Unde dicitur mathei vicesimo quinto capitulo vnicuique fideli
Euge serue bone et fidelis quia in pauca fuisti
fidelis super multa te constituam intra in gaudium domi-
ni tui. Secundo est quod dicit evangelista gaudium vestrum nemo
tollat a vobis. Unde secundum augustinum gaudium disci-
pulorum fuit ipse christus. Gaudium autem quod habebant
discipuli de christo in sua presentia qui conversabatur cum eis abla-
tum est ab eis cum christus mortuus est et sepultus. Sed
gaudium quod habuerunt de sua resurrectione ab eis
auferri non potuit primo quantum ad christum quia christus
deffactus est in mortalis per resurrectionem secundum illud
ad romanos vi° christus resurgens a mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur. Secundo quo-
ad discipulos quia qui iam per adventum spiritus sancti confir-
mati erant in gratia sic christum amittere non potuerunt
sed eternaliter certificati nam cum christo in celis cant-
tanisni ut cum quilibet poterit dicere illud thobie
decimo quarto gaudeas in eis in secula seculorum et
quilibet cum eis dicere potest illud psalmiste convertisti
planctum meum in gaudium mihi conscidisti saccum meum et
circumdedisti me leticia. Quam leticiam conferat nobis
dator christus marie filius qui vivit et regnat in secula

Illud evangelium scribitur in sedecimo capitulo Iohannis in
quo ostenditur qualiter christus recessit secundum temporalem
discipulis suis predixit promittens eis spiritum
sanctum mittendum. Unde sancta mater ecclesia vult nos
ad iubilandum in laudibus dei propter opera sua mirabi-
lia quem isto tempore pro nobis gessit dicens cum

mortuus est xpus pro culpa nostra et resurrexit venit xpus in visitaci
onem nostram ascenditque in celum ad preparandum habita
cionem nobis in celis perpetuam quod considerantes ecclesia de
vote sibi canendum precipit in introitu misse cantate dicens Canta
te domino canticum novum quia mirabilia fecit Vnde sciendum
quod dominus in ultimo sermone quem ad discipulos in ul
tima cena fecit tria consolatoria pro maiori eorum memoria
discipulis fecit quod solet facere quilibet amicus verus
cum a sibi dilectis recedere voluerit in regionem longinquam
primo ipsos alicui fideli de quo multum tenet fiduciam
recommittit 2o celerem redditum suum ipsis integre
repromittit 3o ne se eius absencia domum vel locale vel bonis
contristet ipsis se breviter remissurum spondens ali
qualiter consolatos reddit sic modo tres missurum spo
dens aequaliter consolatos reddit fecit xpus post
cenam ultimam recessurus a dilectis apostolis suis
ipsos patri suo diligenter commendat dicens pater sancte
serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi 2o promisit
eius propinquum redditum suum sicut auditum est in proxi
ma dominica precedenti dixit enim quod tristicia habetis
de recessu meo a vobis iterum autem videbo vos et
gaudebit cor vestrum tercio promisit eius consolacionem magi
domum missurum per quod sciverit ipsum unice et va
le apreciam deo patri placere possent sua sup
plere absenciam et hoc fecit cum promisit eius spiritum
sanctum sicud tangit presens ewangelium in quo quantum ad
dicionem primo denunciat eius suum recessum dicens vado ad
eum qui me misit dictat enim racionis ordo quod completa pe
regrinacione debet homo ad patriam redire et quod tristis
tempore sue peregrinacionis perseverat 2o omnia que xpus que ve
nerat docuerat enim erraticos via veritatis redimerat
peccatores sanguine suo liberaverat genus humanum a servi
tute diaboli ideo consonat racione eum ad patrem rever
sum unde dicit simeon de cassia completa legacio
ne legantem debet reddere legatum qui se fecerat 3o
sibi secura sunt relaturum missus igitur dei filius ad
homines ut hos qui a deitate in longinquum recesserant sue
legacionis pro nobis peractu misterio apte dicit vado
ad eum quasi dicat revertar ad eum qui me incarnari

instituit. Ex quo patet quod vadere sive ire hic
solum humanitatis est secundum deitatem filius et spiritus sanctus
sunt in re presencialiter potencialiter essencialiter
ubique. dicit ergo vado ad eum scilicet triplici via puta mor-
tem paciendo resurgendo et ascendendo. Cum me mi-
sit ad patrem quia officium negociacionis mee compleui
Et hoc similiter signum processionis Christi. Nam una-
quaque lex confirmatur in adventu principum veneratur. Io
dicitur libro ecclesiastes primo omnia ad locum unde exeunt
revertuntur. Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis
quia tristes erant de recessu eius et vultu depresso in
terram non loquebantur. Dicens tamen quod hec littera dici-
tur exponitur primo modo secundum Crisostomum de recessu eius per
mortem unde superat ipsum eius sermo. Nunc venit hora
ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare
deo. ita fuerunt contristati cecati et timidi facti quod non
audebant Christo aliquid dicere. Sicut dicit Crisostomus. Quasi
reprehendens dicit licet recessurus sum a vobis et
iturus ad patrem tamen negligitis interrogare me quo
vadam sicut quondam dixit iudeis per prophetam
ysaiam tricesimo et os meum non interrogastis
Est hoc ostendens eius magnam amiciciam. Cum enim aliquis
recedit corporaliter ab aliquo amico quem non vult
ab eo quo nescit quid recedere velit merito potest
arguiri licet recedens hoc non ex adtendat super ipsum
melius de suo recessu potest informare. Ex hac expo-
sitione potest capi argumentum quod passio est vie ad deum. 2o
exponitur secundum Augustinum de recessu eius per passio-
nem in qua virtute propria iuit in celum. Alii autem
sancti non propria sed eius virtute et merito passionis
ipsius solum possunt venire. Unde in eodem sermo-
ne dicit Christus Io decimoquarto vado vobis
parare locum iterum venio et accipiam vos ad me
ipsum dicit etiam Christus ad Nichodemum Io tercio
nemo ascendit in celum sua propria virtute nisi filius
hominis et quasi dicat secundum Augustinum in libro de bap-
tismo parvulorum ipse solus ascendit qui descendit
non reputans aliud corpus suum id est ecclesiam suam quia se
ipsum per penam sicut dicit Gregorius vicesimo sexto

moratur filius quem in celo semper esse credidit asce-
dit. Sed quia ascensio christi fuit valde manifesta sicut
illud actum primo videntibus illis elevatus est et ce-
lum ideoque non inquisierunt discipuli querere de
suo ascensu tamquam de re incerta. Sed dicunt petrus
quesivit domine quo vadis ut patet 13 videmus. Item
thomas dixit domine nescimus quo vadis quod ipse vellet
libenter scire de thoma patet 14. Decimo quarto
dicendum quod ibi locutus est christus tamquam de recessu
suo corporali solum et tunc asserunt quo iret sed
postea non solum de recessu corporali sed etiam inter-
posuit de tribulationibus futuris eius quod tacuerant
quod videbantur eius nimis durum et contrarium quia
ipsi adhuc imperfecti fuerunt ita stupefacti quod ore
obmutuerunt et 16 approbando dixit tunc nemo ex
vobis interrogat me et hoc sit in persona sed
secundum augustinum non loquebatur eius de ascen-
su suo quem visuri erant oculis corporalibus sed
de via ad mortem unde sic dicens respondit 13 c.
Quo ego vadam vos non potestis venire. Et illa
sententiam tangit augustinus dicens quia supe-
rius de morte interrogaverunt eum quo esset
iturus. Et viderunt eius se itineri quo apostoli se-
quere non possent unde dixit zebedei potestis bi-
bere quem ego bibiturus sum. Nunc ita premi-
sit se iturum ut nullus eum quo vadet interro-
get. Euntem enim in celum non visi fuerunt sed o-
culis deduxerunt unde videbat dominus quod sua via in
eorum cordibus modicum agerent. Spiritualem enim in-
tellectum capere non poterant nec dum habentes internam
consolationem quam per spiritum sanctum habituri fuerunt
et ideo illud quod exterius in christo videbant amittere
metuebant. Et quia se amissuros esse illud dubitare
non poterant contristabantur humanus affectus et
carnalis desolabatur affectus unde sequitur sed quia
hec locutus sum vobis scilicet de meo recessu et de futuris
vobis tribulationibus tristitia implevit cor vestrum
ita ut quasi in merore facti sitis quasi muti nichil volentes

me interrogare in quibus vis magna tribuit .
eius consolationem quia per ea manifestauit secreta co-
rdis ipsorum Unde repleti de causa impleuit tristi-
cia discipulos quod commouerat duo in eorum cordibus
primo quia humano affectu gauisi fuerunt de presencia
Christi 2o quia per Christum eiciendi erant ex sinagoga in
decorum 3o quia Christus dixit eis tantam persecucionem quod
quilibet occideret eos crederet se deo obsequium prestare vnde
dicit tristissimi Non primo hec consolacio est et miti-
gacio fore eos cum sciuerat eius tristicie eos superhabun-
dantiam et propter desercionem et propter mala que dixerat se
passuros et nesciebant si possent viriliter ferre Quod
igitur Christus denunciauerat discipulis suis recessu suo
quem etiam dixit eos contristatos Remunit eos dul-
citer consolatur ne turbentur de recessu suo dicens Ego
veritatem dico Ubi est 2a pars principalis in qua ondit
quod recessus suus sit eis vtilis et remacio dampnosa vnde
dicit Sed ego veritatem dico vobis supple licet vobis
sit contrarium quod dico quia expedit vobis vt ego vadam
quasi dicit contristamini et tamen ergo debetis consolari vnde cri-
sostimus dicit in persona Christi et si millies contristemini ex-
pedit vobis audire quia me recedere a vobis confert
Si enim discipuli persensissent vtilitatem absencie Christi
et aduentus spiritus sancti tristicia cor eorum non impleuis-
set sed magis gauisi fuissent vnde sciendum quod expediens
fuit illis et nobis ad vtilitatem ad firmitatem ad gaudium
et ad graciam Expedit enim vt forma serui siue humanitas
subtraheretur aspectibus humanis quatenus amor deitatis
artius infigeretur mentibus vt dicit venerabilis beda
Intuebantur enim apostoli Christi humanitatem amena
quia delectati gaudiis presentibus pnabantur Non autem
malum erat quod affuerant sed melius erat quod permitte-
bantur vnde consequenter quod sua remacio eis dampni
conferat ostendens subdit Si enim non abiero vos corpo-
rali presencia relinquendo vel si hanc carnem dilectam a
vobis ab me non fecero paraclitus non veniet ad vos
i non eritis ydonei vt spiritus sanctus qui paraclitus i co-
nsolator dicitur veniat ad vos quasi dicat secundum gregorium
nisi fueritis desolati non consolabimini Ex quo dicto Christi
elicitur quod qui voluit a deo consolari mundi consolacionem

non decet querere sed despicere immo magis lugere secundum
illud mathei quinto beati qui lugent quoniam ipsi con
solabuntur unde dicit bernhardus delicata est nimis
divina consolatio nec datur alienam tenentibus sed dubi
tatur circa textum si enim non abiero et cetera quomodo cristus fuit opus
videtur quod potuit dare spiritum sanctum ante ascensionem in celum
Item quod filius dei etiam quibus in terris in carne mortali
potuit una cum patre et spiritu sancto mittere spiritum sanctum quoniam
illa missio invisibilis fuit et sic opus ad extra et opera sancte
trinitatis ad extra semper sunt indivisa et licet de potentia ab
soluta sic facere potuisset tamen non fuit conveniens unde dicit
discipulis expedit vobis ut sic habeatis spiritum sanctum quod
vadam ad patrem fuit enim primo conveniens propter convenientiam doni
ad dantem enim non decuit eum dare spiritum sanctum qui est do
num dignissimum nisi antea appareret gloriosus nam glo
riosi non est dare nisi gloriosa dona sicut causam assignat
iohannes ewangelista in eius capitulo septimo dicens spiritus nondum
erat datus quia ihesus nondum erat glorificatus Cristus
enim non dedit spiritum sanctum in quantum homo sed in quantum deus
et ideo primitus debuit eius divinitas per ascensionem decla
rari 2o non fuisset expediens quod dedisset spiritum sanctum ante
passionem suam propter convenientiam que debet esse inter donum
et recipientem quia discipuli qui debebant esse recep
tacula spiritus sancti ante mortem christi non erant deo
reconsiliati sed postea facti sunt per mortem secundum illud
ad colocenses primo pacificans reconsiliati sunt omnia quia igitur
spiritus sanctus non debebat dari nisi reconsiliatis ideo non de
buit dari ante passionem sed post resurreccionem Item
discipuli ante passionem christi adhuc christo more humano
inherentes et gaudentes sua presentia non elevabantur me
taliter ad considerandum celestia et ideo non erant dispo
siti ad receptionem spiritus sancti recedente autem christo ad he
rebant sibi invisibiliter et per amorem spirituali eleva
bantur in ipsum et tunc disponebantur ad receptionem
spiritus sancti quia spiritus sanctus est amor spiritualis ideo apostoli
prius debuerunt disponi per aliquem spiritualem amorem
ad christum antequam reciperent spiritum sanctum Consequenter
salvator ostendit efficaciam et utilitatem adventus spiritus

sti et hoc quo ad tria primo quo ad mundum 2o quo ad
apostolos 3o quo ad ipsum ut patebit utilitas aut co
quo ad mundum i. ad homines mundialiter viventes est re
dargucio ipsorum de hoc dicit sic cum aut venerit s spiritus
sanctus de quo dixi vobis ille arguet mundum i. arguendum
et tandem puniendum ondit de tribus s. de peccato infidelitatis
ut q habuit de iusticia quod non habuit de iudicio quod non tiet
g . . . tamen videtur absurdum quod cristus non arguet mund
de peccato de quo dicit cum venerit ille spiritus sanctus quod tunc
factum quia ipse arguet mundum de peccato unde dicit si non ve
nissem et locutus eis fuissem peccatum non haberent Item de iu
sticia qui dixit pater iuste mundus te cognovit ego aut
cognovi te Etiam de iudicio cum dixit et similiter de di
cturus ut . . . eternum . . . dicit augu
in originali dicens quod quamvis opera sancte trinitatis sint in di
visa sanctus spiritus sanctus arguit et cristus arguit sed propriam
apparicionem spiritus sancti dicitur arguere quia dedit apostolis
aliis sanctis ut non timeant arguere et redarguere de malis
Et eandem questionem dicit crisostimus quis audiat dice
quod per discipulos ipsi spiritus sanctus arguat mundum et non arguat ipse
cum clamet apostolus a experimentum queritis eius qui loquitur
in me cristus sed dicit ille arguet mundum ac si diceret ille
diffundet in cordibus vestris caritatem sic cum timore
depulso arguendi habebitis libertatem spiritus ii sanctus
in discipulis toto orbe diffusus non una gentem utique
arguisse sed mundum ut dicit crisostimus Et sic apostoli di
cebantur vis propre . . . quod signum preme spiritus sancti in cordi
bus predicatorum est illud si libere arguat peccata et ab
. . . si arguere pertimescunt de inde ait cristus q
dixit de peccato quidem sic arguet spiritus sanctus mundum qui n
crediderunt in me i. fidem bonis operibus formata
crediderunt in me unde habendum quod peccatum infidelitatis est . .
quo reprehenduntur omnes mundani tanquam de fundamento
omnium viciorum unde dicit crisostimus hec n peccatum est preter
solum posuit quia illo manente cetera detinentur illo quod
discedente cetera dimittuntur et de hoc peccato infidelitatis
arguet spiritus sanctus mundum tempore apostolorum i. ostendit
eum malum fuisse quia adveniente spiritu sancto et operante signa et

et miracula quae videbantur homines qui permanserunt
non credentes in Christum in eius nomine et ad eorum
invocationem dabatur spiritus sanctus et fiebant
miracula. Et dicit notanter Christus non crede-
runt in me. Unde Augustinus de verbis domini: Consulto
quibus sic interest utrum quis credat ipsum Christum
an utrum in Christo credat. nam ipsum esse Christum et de-
mones crediderunt. Ille vero credit in Christum qui
sperat in ipsum et diligit Christum, quasi diceret qui
credit Christum dominum suum et verum deum mortuum sepul-
tum non excedit fidem demonum. Unde Jacobi 2o dicitur
demones credunt et contremescunt. Et sic ille homo
est vere fidelis qui habet fidem formatam bonis
operibus, quia fides sine operibus mortua est.
Sequitur de iustitia vero, scilicet arguet spiritus sanctus mundum, quia
ad patrem vado et iam non videbitis me. Quod
hoc verbum tripliciter exponitur. primo de iustitia
fidei quam habuerunt sancti credendo in Christo et quam
non habuerunt homines mundani. Unde apostoli quibus
loquebatur Christus credebant ipsum esse deum quamvis di-
vinitatem non viderent qui etiam ascendit in celum
et ipsum iam totaliter non viderunt in Christum crede-
runt et sic quantum ad divinitatem et humanitatem ha-
buerunt perfectam iustitiam fidei quia crediderunt quod
non videbant. Infideles autem non credebant nisi
quod videbant. Arguit igitur spiritus sanctus mundum
de aliena iustitia fidei quam habuerunt sancti qua carent
mundani. Unde dicit Augustinus super Johannem: arguit pro-
fecto mundum de peccato quia in Christum non credit et ar-
guitur de iustitia eorum qui crediderunt. Ipsa quippe
fidelium comparatio infidelium est vituperatio. Et quo-
niam ista vox in fidelibus esse consuevit: quomodo
credimus quod non videmus? Ideo credentium iusti-
tiam iustitiam sic oportuit diffinire quia vado ad pa-
trem et iam non videbitis me. Beati enim qui non vident
et credunt. nam qui viderunt Christum non in eo lau-
data est fides eorum quia credebant quod vide-
bant, id est filium hominis. Christum vero ipsa forma servi ab-
stracta esset a conspectibus eorum tunc prophetia im-
pleta est: Iustus ex fide vivit. Secundo exponitur de iusti-
tia fidei credendo in eum et in eum manendo vadit

sequitur ad patrem secundum vii augustinus de verbis domini si solus
vadit ad patrem quid nobis prodest nam iste solus qui
Christus unus est in omnibus membris suis tamquam caput
in corpore suo 2o potest exponi hoc verbum de iustitia
Christi quam habuit in vita in qua fuit iustissimus et
perfectissimus in omni virtute Cuius signum fuit quod [illegible]
[illegible] ut audacter posset ire ad patrem Et ita de
eo psalmista iustus dominus et iustitias dilexit equitatem
vidit vultus eius vii augustinus de verbis domini dicit quando
crediderunt quia ad patrem vadit per illorum [illegible]
vero iustitia quando apparere ad vos venit misericordie
Iustitia vero quia ad patrem vadit secundum illud apostoli [illegible]
[illegible] illud dicebant aut iustitia mundum [illegible]
non credebant in Christo et ideo ipsum [illegible]
vivit [illegible] peccator est [illegible]
demonium habet [illegible] iustitia quia non credebat
in Christum reprehendebant aspicere suo salvatori aut [illegible]
nata iustitia non trepidant venientes ad deum qui mi
serat et illud quod regressus est probant se inde ve
nisse videlicet [illegible] illud quod vado
ad patrem dicit in persona Christi ire ad patrem erit [illegible]
[illegible] ad incomprehensibilem agebat vitam 3o potest
exponi de iustitia quam habuit Christus in passione
propter quam sicut homo primus delectabiliter peccaverat
ita Christus penaliter satisfecit Iustitie vero est remi
ttere culpam post dignam penam unde centurio
videns Christum in cruce et mirabilia que fiebant sicut
legitur Luce vicesimo 3o dixit hic vere homo
iustus erat quam iustitiam sibi meruit corona secundum
illud ad hebreos 2o videmus Ihesum propter passionem mortis
glorie et honore coronatum Sequitur De iudicio a[illegible]
[illegible] dampnationis quo merito mundus debuit re
[illegible] arguitur mundus quia princeps huius
mundi i. diabolus regnans in mundanis quorum
est princeps non per creationem sed per [illegible] nam
iudicatus est i. iudicatus divina sententia [illegible]
[illegible] sua familia tamquam in malitia obstinatus et
per consequens omnes ei adherentes eodem iudicio
[illegible] condempnabiles Unde arguendus est
ille qui non timet adherere condempnato etc.

in apice qui eo dampnatus est ita debilis potentie quod non potest
eum vincere sed vinci ab eo potest eum igitur dyabolus fuit
in mundo permittat adeo primum operatum tam debilis
est ipse si volumus possumus ipsum vinci seu superare unde
beatus gregorius dicit debilis est inimicus noster quia neminem
vincit nisi volentem vinci Et dicit augustinus in libro
de civitate dei quod dyabolus est princeps mundi et iniquorum
quorum corda inhabitant in hoc mundo qui in hoc mundo
ipsum diligunt hoc autem ipso quod foris missus et eiectus
iudicatus est et de hoc iudicio mundus arguitur quia fru-
stra de dyabolo conqueritur qui non vult credere ipsum
quem iudicatum et foris missum et per mortem apertam temptatio-
nem fortissimus econtra pugnare promissum non solum viri sed et
mulieres et pueri et puelle vicerunt Item augustinus
unde tanto quis est magis arguendus si non facit bona
quanto adversarius impediens bonum est debilior sed sic
deum est virtus dyaboli debilitata est quia proprium est
eiectus foras ita ut iam nullus possit se excusare
de temptatione quoniam possit resistere Item mundus ar-
guendus est qui imitatur superbum cum iam videt eum eo
dampnatum talis enim videtur postponere omnem timorem
sed mundus imitatur principem superbum iam dampnatum
Et ideo dicit augustinus in libro 10 de civitate dei credant itaque
omnes homines in christum ne arguantur de peccato infidelitatis
sine quo peccato cuncta detinentur iustificati in nomine mediatoris
ne arguantur de iustitia eorum quorum iustificationes non
imitatur habiturus futurum iudicium ne cum mundi principe
dampnentur quem iudicatum imitatur Consequenter pos-
quam christus ostendit utilitatem consequentem ad adventum
spiritus sancti quo ad mundum ostendit iam utilitatem in eo
quo ad discipulos Et hec utilitas consistit in instru-
ctione que erit eis valde necessaria quasi diceret propter
ad apostolos adventus spiritus sancti est utilis mundo
quia arguet mundum et etiam utilis et necessarius vo-
bis ad docendum quia non dum vos ad plenum unde sequitur
adhuc multa habeo vobis dicere sed quia nullus homo bene ex-
planare sed non potestis portare modo propter nimiam imperfectio-
nem et eorum ruditatem quia non estis capaces pru-
dens enim alios instruens secundum respicit capacitates
audientium et sic hanc eos docere per se vel per alium mo

discipuli non erant capaces doctorum xpi quia nondum
fuerant spiritu sancto illustrati ideo promisit eis omnem scien-
ciam per spiritum sanctum cum venerit. Sed diceres quod apostoli
non poterant portare et que xpus non dixit post
augustinus in originali expositum est quere dixerunt illa
non intelligendum est quod aliqua certa secreta dicenda
in occulto et non manifeste sed quod alii cibo indigent parvuli
et alii magni et perfecti parvi enim imperfecti debent n
utriri per visibilia ut operibus proveniant ad spiritualia conspi-
ciendos atque perfecti per subtiliora et altiora continuabiant in intelle-
ctu habiliorem et hec duo gratia homini docet apostolus
prima ad corinthios dicens non potui vobis quasi de spi-
ritualibus sed quod indigent intelligere quod credunt sed quasi
carnalibus tanquam parvulis in xpo lac vobis po-
tum dedi i. doctrinam simplicem fidei propria per visibilia
quod non videt et intelligibilia que non intelliguntur decet
credere non etiam difficilem alterum sententiam perfecte
it dicit labore ut non solum credant sed etiam ut oportet
intelligant et faciant Apostoli igitur cum adhuc essent
parvuli et imperfecti non dum roborati spiritu sancto ideo
cristus non dixit eis alta et subtilia sed facilia secundum
proportionem intellectus ipsorum Sed ante spiritus sanctus cum re-
uit docuit ipsos sic ondit cristus cum subdit Cum
autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem
veritatem vel dicit spiritus veritatis quia a veritate
procedit quod est cristus secundum illud io quando cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui
a patre procedit ille perhibebit testimonium de me vel dicit
dicit mittam dat intelligere quod habet aliqualiter sim-
pliciter spiritum sanctum auctoritatem rationem alicuius proprietatis sed
dignius enim procedit a patre et a patre sed quare sit eius docere
modus ostenditur cum dicit venerit ille spiritus veritatis se
leviter statim et utiliter quia omnem veritatem docebit
ut gregorius in omelia dicit audi qualis est ille ar-
tifex nulla ad docendum mora agitur sed mox ut tetigit
mentem docet ipsum tetigisse docuisse Docuit enim spi-
ritus sanctus veritatem quia ipsum intellectum applicat ad sum-
mum quod est veritas vel quia diffunditur in cordibus nostris ita

q vera et bona intelligantur et intellecta appe-
tantur. Hanc veritatem spiritus sanctus docet. Vel sic. Io dicit
ſolu(?) sic omnem veritatem intelligere necessariam ad salutem
non autem qui presumit in se eciam adversariorum ecclesie
et fidelium instructionem. Unde hoc facit spiritus sanctus
quod dicit apostolus qui docuit apostolos veri-
tatem fidei quam in hac vita cognoscimus imperfecte. Unde
primo ad Cho. videmus nunc, nunc cognosco ex parte
tunc autem cognoscam sicud et cognitus sum. Quod
deus nunc clare videt solem ita si homo in patria
clare videbit deum. Vel docuit apostolos omnem verita-
tem figurarum legis quam ante non intelligebant
apostoli nisi post adventum spiritus sancti. Vel omnem
veritatem scilicet doctrine vite et iusticie docuit igitur
spiritus sanctus veritatem doctrine cum docuit quid crede-
re deberent de prima veritate sibi dicitur posse illud ex
vicesimo 2o ... quod verax es et viam dei in veritate
doces. Docuit veritatem vite cum docuit quid agen-
dum esset de prima veritate dicit rex ut habetur Ysaie
tricesimo memento domine quomodo ambulaverim coram
te in veritate et in corde perfecto et quod bonum est in
oculis tuis fecerim. Docuit veritatem iusticie cum
docuit quomodo ad proximum se debeat scilicet quod
ad proximum debet esse benignus et iustus secundum illud
proverbiorum vicesimo octavo accipere personam in iu-
dicio non est bonum ut declines a veritate iudicii.
Si querit hic crisostomus quare Christo descendente
non statim venit spiritus sanctus et videtur quia docet
licet eos fieri cupidos rei nec accepit quando ut
essent igitur vigilantes. Quid ergo miramur si diem
non pandit nobis novissimum cum hunc diem ipsi
quem suis pandere noluit scripturum non enim loquetur
a semetipso sed quecumque audiet loquetur. Ubi du-
bitatur quomodo hec sit secundum ad predicta. Di-
cendum quod convenienter adhuc tribus modis. Primo
enim quia per ipsam cristus Christo removet quoddam du-
bium a cordibus discipulorum. Dubium erat enim propter
(?) dicit crisostomus nunc non potestis portare
tunc autem poteritis et quod spiritus sanctus ad ...

doceret eos omnia que nec possent sustinere ... dispositi
si quod spiritus sanctus esset maior ipso hoc autem
apostolis deus cristus dicit non enim loquetur a semet
ipso sed quecumque audiet a patre et filio ideo sic dicit
enim cristus quod spiritus sanctus docet veritatem quod volens
probare subdit non enim loquetur a se met ipso quasi
dicat non est mirum si spiritus docet veritatem quia non habet
a se met ipso sed a filio qui est veritas Et omnia
que audiet a veritate a quo non possunt audire
nisi bona et vera hoc loquetur et quomodo sic dicat
enim cristus de spiritu sancto quod non solum docet veri
tatem sed omnem veritatem posset quis querere
quomodo potest spiritus sanctus omnia scire ad quod respondet
cristus dicens quod spiritus sanctus est a filio et quia filius
cum sit deus plenus omni racione venientis spiritus sancto
scienciam omnium non solum preteritorum sed eciam futurorum communicat
et hoc est quod dicit non loquetur a semet ipso quia
non est a semet ipso sed quecumque audiet scilicet a patre et
a filio quia sibi audire est ab eis procedere vel loqui
spiritus sancti est voluntatem cordibus credencium inserere
audire ipsius est essencie et scire est ipsius esse et
quia non est esse a semetipso sed a patre et filio igitur et
est sciencia eius ab illis ideo dicitur sed quecumque audiet
loquetur et que ventura sunt annunciabit vobis et
huic sentencie consonat quod dicit Io in apocalipsi primo gracia
vobis et pax in futuris ab eo qui est et qui
erat et qui venturus est sciendum quod quid de consola
cionibus huius vite propter deberent apostoli ostendit et eos
dicens clarificabit igitur per hoc eorum mentem cum
admirabilia sit ad sciendum futura ab hac igitur
exirent sollicitudine ostendens quomodo futura peri
cula eis predicit ut non incidant non observantes
Et dicit beda quod licet omnes sancti non habeant spiritum
prophecie in cordibus suis annunciant aliquid futurum per
spiritum sanctum dum sic reducit eis ad memoriam gaudia
futura patrie celestis Consequenter post quam cristus
ostendit utilitatem consecutam ex adventu spiritus sancti
quo ad mundum et quo ad discipulos hic 3o ostendit
utilitatem spiritus sancti quo ad se ipsum ipsum cum dicit

Ille me clarificabit qui dixeret spiritus sanctus adveniens
non solum arguat mundum non solum docebit vos sed eciam
me clarificet i. clarum et gloriosum ondit me toto mun
do quia revelabit me esse equalem patri et consubstancialem
patri unde sciendum quod gloria sive claritas sive beatitudo [illegible]
[illegible] est frequens fama cum laude et hec gloria aliquando
est falsa et hoc accipimus quia laudantes erunt nesci
entes quid bonum quid malum quia putant bonum qui xpm
est malus vel econtra ita quod querunt aliquid in rebus quid bo
num quid malum aliquid in laudatis hominibus aliquando eciam
in utroque spiritus autem sanctus adveniens manifestavit glo
riam xpi ut homines non fallantur nec in re de qua la
udatur nec aliquis predictorum modorum in ipso sit i. sum
te sapiencie et per consequens laudem eius ammirata sunt
et simpliciter dicit quod aut homines possunt errare quia vel
putant esse bonum quod non est bonum sicut filium non esse equalem
patri et sic errant in rebus putantes eciam xpm non
non esse Christum sed puram creaturam et sic errant in
homine laudato sed dixerit dicit xpm ille me clari
ficabit quod clarum est per essenciam amplius non mutu
at claritatem ad essenciam sicut dicit augustinus in
originali quod filius non est ita clarificatus ut de non
claro fiat clarum nec deinde clarus sit factus magis
clarus sed quia sua claritas est manifestata et ostensa
fidelibus spiritus enim sanctus diffusus in cordibus fidelium de
claravit eius quamvis filius est equalis patri Et hec cla
rificacio idem est quod [illegible] equalitatis ondicio unde
dicit beatus augustinus spiritus sanctus diffundendo in credentium
cordibus karitatem spirituales faciendo declaravit eius
equalitatem filius patri esse equalis quod secundum carnem
tantum noverant et hominem purum homines cogitabant
clarificabit ergo spiritus sanctus xpm per appostolos quod propter ka
ritatem fiducia repleti et timore depulso annuncia
verunt hominibus xpm ita ut eius fama diffunderetur
toto orbe terrarum et hoc facturi erant in spiritu sancto
unde dixit ille me clarificabit quia de meo accipiet et

annunciabit vobis si diceret ergo debet me cla
rificare sicud et ego clarifico patrem quis sit
Non est autem intelligendum quod spiritus sanctus recipi
at ab aliquo esse sicud creatura nam creatura sic
accipit esse adeo quod non est deus Sed spiritus sanctus sic acci
pit esse a patre et filio quod est idem cum eius in essencia
et ideo non est minor filio Sed dicendum quomodo intel
ligitur hoc de meo accipiet in hoc de videtur dicere per
ticionem Et quod hoc de aliquando dicit habitudinem cause
materialis sicud quando dicimus de auro sit anulus ali
quando etiam dicit habitudinem cause efficientis ut quando di
cimus de patre est filius hic autem hoc de dicit consba
stantiatem in origine nam spiritus sanctus consubstancialis est
filio et originatus ab eo Ex hoc sequitur quod licet filius
sit consubstancialis spiritui sancto etc. hoc tamen est propria
locucio spiritus est de substancia filii quia ita est consubsta
ncialis filio quia originaliter est ab eo et sic di
cit de meo accipiet et annunciabit vobis In adve
niente spiritu sancto propter signis et miraculis per apostolos facta
clarificabatur quia in nomine eius miracula faciebant
infideles ad fidem convertebant et tantum de isto ewangelio

Istud ewangelium scribitur Johannis sedecimo Et
legitur dominica rogacionum In principio dicendum
nostri abreviacionem propter attencionem sit dictum quod quia nos
ipsos in omni sequi non possimus ideo in oracione Johannis
dicendum quod ea quae petenda sunt atque nunc petenda
a nobis petere precor ut vera et salu
taria tangenteque cogitemus et faciamus
et adhoc consonat epistola beati Jacobi primo estote
factores verbi et non auditores tantum Est ergo in

thema ewangelij de oracione dirigenda ad patrem de
contemplacione et de fidei confessione. Secundum hoc ewan-
gelium dividitur in tres partes. In prima agitur de
secura nostre observacionis condicione. In 2a de
supradictorum consolacione ibi hec in proverbiis locu-
tus sum vobis. In tercia de devota discipulorum
fidei confessione ibi dicunt ei discipuli. Unde dicit primo
Amen amen i. fideliter et vere dico vobis di-
scipulis meis et consequenter omnibus fidelibus si quid
pecieritis patrem meum in nomine meo dabit vobis. Unde
dicit crisostimus quod in in hoc ondit nominis sui virtute
quod non visus nec rogatus sed nominatus solum apud pa-
trem facit mirabilia. Sed dubitatur circa hoc da-
bit vobis quia multi enim multa pecierunt et tamen non sunt
exauditi etiam iusti sicud paulus ter rogavit dominum
ut auferetur ab eo stimulus nec tamen fuit exauditus.
Ad hoc videtur augustinus in originali et primo po-
derat quod dicit si quid. Nam illud dicitur aliquid
quod est aliquid et tale est res spiritualis nam temporalia
et corporalia respectu spiritualium quasi non sunt. Hic
ergo vult dominus dicere quod si spiritualia pecierimus conse-
quimur effectum peticionis. 2o ponderat illud quod dicit
petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Innu-
ens quod debemus ea petere que sunt ad gaudium eternum
ordinata sit enim petita consequimur. Quamvis bono ne-
quaquam deus fraudabit sanctos suos perseverantes
in oracione. 3o ponderat illud verbum in nomine meo. Unde
accipitur hoc nomen persone secundum rem quam sonus im-
portat et significat ita quod nomen Ihesus idem est quod
res nominata. Ille ergo consequitur quod petit qui petit
in nomine salvatoris, sed quamvis petit contra salutem et
illud quod sic petitur non negatur sed tamen aliquando
differtur ut congruo tempore detur. Quarto po-
derat illud verbum dabit vobis quasi diceret si pecieritis
pro vobis consequimini. Unde secundum augustinum sancti ora-
verunt pro persecutoribus non autem semper profecit aliis sicut
illud ieremie septimo Noli orare pro populo nec
assumas pro eis laudem in oracione nec obsistas mihi quoniam

non exaudiam te et hoc non contigit propter defectum
orantis sed illius pro quo oratur unde dicit glosa ibidem
quod duo sunt que obsistunt orationibus ne exaudiatur
a deo primum est error in hereticus et primo manicus
2m est impenitens sive finalis impenitentia dicit
in glosa ibidem quod stor peccatis obsistit ne dei iuxta
illud ezechielis vicesimo ubi dixit dominus moysi di
mitte me ut irascatur furor meus quod eos de eodem
legitur in vicesimo quinto requiritur ergo non ad pe
titionem et ad exaudicionem quod oratio sit de pertinentibus
ad salutem et quod fiat perseveranter quia istud quod
petitur etiam pertinens ad salutem non statim quia datur
a deo Etiam petens debet expectare conveniens tempus ad
petendum scilicet quod non sit melancolicus vel male dispositus ||ster
sed ilaris et iocundus Exemplum habetur quando rex ve
ro videret reginam assuerum letum et ilarem intravit ad
ipsum et ab ipso audivit quid vis regina hester et
que est petitio tua Etiam si dimidiam partem regni mei
petieris dabitur tibi hester obtinuit quod petiit Unde
dicitur ipsa etiam petere quadragesimo nono Inter pec
supplantatio exaudiam te debet etiam petere rem bonam
decentem et iustam alias non meretur exaudiri Unde
tale quod iustum est petito vel quod videatur honestum
Debet etiam attendere petens quod ille a quo petit sit
liberalis et voluntarius ad sibi dandum nam frustra
ab eo peteret si ipsum parcum et illiberalem sciret huius
ergo convenientibus semper exauditur oratio petentium unde
Thobias senior sic docuit filium suum ut ibidem capitulo
4 omni tempore benedic deum et pete ab eo ut vias
tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso maneant post
quam igitur cristus ordinat apostolis petere suo spe
cialiter in nomine suo petita ac liberalem Consequenter
ordinat tempus ad petendum aptitudinem 2 cum quibus
petenda sunt qualitatem dicens Usque modo non pe
tistis quicquam sicud dictum est petitio apostolorum debebat
fieri in virtute nominis cristi apostoli autem ante resurrec
tionem non cognoverunt virtutem nominis cristi sed per...
Et deo adhuc ignorabant quod omnis petitio eorum esset
exaudibilis in nomine cristi ergo illud tempus fuit

xpi et congrue adpetendum qui nomen xpi fuit
divulgatum et clarificatum hoc autem non fuit ante pa
ssionem xpi sed post resurrectionem et ascensionem et spi
ritus sancti adventum qui confortavit discipulos ad nomen
xpi viriliter portandum Ideoque congrue dicit usque mo
do usque ad tempus mee passionis in quo fui vobiscum Non pe
tistis quidquam Quia confisi de presentia mea visibili
... sed et nunc expedit vobis ut ego vadam Et dicit quic
quid aliquid eternum et spirituale quia temporalia et tempora
lia in ordine ad spiritualia et eterna quasi nichil sunt quoniam ali
qui non fuerunt aliqui non erunt et in continua mutatione
subsistunt Et addit in nomine meo quia virtus nominis mei fuit
vobis ignota sed cum nota fuerit petite patrem cum fiducia
optinendi Unde dicit crisostimus petentibus nescientia
reprehenditur ubi declaratur unica non dubitatur Et
accipietis scilicet gratiam in presenti et gloriam in futuro
et hoc ut gaudium vestrum sit plenum scilicet in futura beatitu
dine Unde dicit theodosius in persona xpi apostolis
claritas enim vera et erit interminabilis cum ad vota
vobis petita successerint Et est sciendum quod omnibus hominibus adeo
principaliter debet petere de illo pro quo creatus est scilicet
ad regnum dei Nam omnis petitio nostra ad hoc debet referri
quod si fecerimus omnia nobis vite nostre necessaria nobis da
buntur Iuxta illud mathei sexto primum querite regnum
dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis In
hoc enim regno inveniemus gaudium verum sine illius quod ibi
gaudium et letitiam invenient in ea gratiarum actio et vox
laudis Unde sciendum in hoc quod dicit salvator petite
scilicet patrem ostendit quod petitio sola dirigenda est ad patrem
et ad deum tamquam ad datorem ultimi et summi boni
Unde iacobi primo omne datum optimum et omne donum optimum
desursum descendens ... ac regula ad interce
ssores dici potest Item innuit quod illi qui petunt adeo
quiescent se adeo tamquam filii ad patrem ut sibi
servientes affectione filiali et non servili Item dicit
gaudium vestrum sit plenum quia aliquod gaudium non est
plenum Unde triplex est gaudium scilicet de quo proverbiorum
decimo quarto risus dolore miscebitur et extrema
gaudii luctus occupat Et iob vicesimo primo ducunt in
bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt Secundum

...ium et
...t gau...
...m

est semi plenum sed gaudium spiritualis gratie quod est
de spe futurorum bonorum secundum illud Luce decimo gau
dete quia nomina vestra scripta sunt in celis Quasi diceret
quia iam estis cives celestis patrie per spem Hoc gaudi
um etiam est de collatione virtutum secundum illud Ysaye sexa
gesimo primo gaudens gaudebo in domino et exultabit anima
mea in deo meo quia induit me vestimento salutis
et indumento iustitie circumdedit me Item hoc gaudium
generatur et debet esse in nobis de persecutione adversorum secundum
illud actuum quinto Ibant apostoli gaudentes a conspectu
consilii Et in secunda ad Corinthios duodecimo libenter
gloriabor [illegible] in infirmitatibus meis Tertium gau
dium erit plenum et hoc erit in eterna gloria Et dicitur
plenum quia implet totum desiderium hominis unde psalmista
Satiabor cum apparuerit gloria tua Et iterum implebis
me letitia in gaudio cum vultu tuo Item quia consistit in amore
et visione perfecti et perfecti boni de quo dicitur Moysi Exodi
tricesimo tertio Ego ostendam tibi omne bonum Item dicitur plenum quia
primum sine permixtione amaritudinis secundum illud Ysaye vicesimo quinto
In monte faciet dominus convivium vindemie defecate id est
private omni tristitie Et Apocalypsis vicesimo primo absterget deus
omnem lacrimam ab oculis sanctorum Dicitur etiam plenum quia
est inamissibile ut Johannis vicesimo primo gaudium vestrum nemo
tollat a vobis Consequenter postquam Christus dixit de
promptitudine gaudientis et de hora gaudiendi
ostendit que debeat esse dispositio petentis propter ea re
spondens causam sui dicti unde quia discipuli habebant [illegible]
Sciendum quod dominus facit familiaritatem cum aliquo
sicut eius notitia et amor et post resurrectionem ante ascensionem Christi
sunt post receptionem apostoli fuerunt facti perfecti in notitia
et amore dei Et hec est causa quare magis fuerunt ei familiares
quam ante Ergo volens aliquid petere debet primo cog
noscere illum a quo petit et illum in cuius virtute seu per quem
petit nam si ipsum a quo peteret non cognosceret ipsum
reputaret stultum Secundo habere debet causam scilicet ut ille a quo
petit sibi per dilectionem coniunctus quia amor et dilectio
dat homini audaciam ab amico aliquid petendi Dicit
ergo salvator ad primum ut cognoscatis petite et
accipietis quia venit hora ut cognoscatis patrem a quo pe
tatis et notitiam nominis mei habeatis in cuius virtute pe
tatis Hec in proverbiis locutus sum vobis id est obumbrate

Et obscure seu in voce obscuritate qua solent ho-
mines audire et non intelligere. Sed venit hora
resurrectionis mee vel emissionis spiritus sancti quando pa-
lam et manifeste de patre meo annunciabo vobis sed quid a
ipso petere debeatis quia post resurrectionem cla-
rius et expressius docuit eos de regno quam ante.
Nam tunc erant magis capaces habentes sensum apertum
ad intellectum scripturarum ut dicitur Luce ultimo
et in illo die quo scilicet sicut vobis manifestavi in no-
mine meo petetis quia virtutem nominis Christi per illumi-
nationem spiritus sancti post resurrectionem magis cogno-
verunt quam ante et ideo suas petitiones in Christi no-
mine formabant. Ideo etiam orationes ecclesie in fine for-
mantur in nomine Christi cum dicitur per dominum
nostrum Ihesum Christum vel aliquid simile. Augustinus mo-
vet dubium in qua sit illa hora cum dicitur in capitulo
venit hora et cum dicit in illo die. Et solvens hoc
dubium super eo tria notat. Primum est quod illa hora in-
telligi potest hora eterne glorie ideo quod licet nichil
in illa hora sit proverbiale sed aperte cognoscatur per
nomen Christi tamen in eterna gloria non est petitio
quia non est ibi indigentia petendi aut semper est in-
digentibus. Et illa de qua hic loquitur Christus aliquid
petitur unde dicitur in littera in illo die in nomine meo petetis.
Secundo notat quod illa hora fuit in qua apostoli per adventum
spiritus sancti facti sunt spirituales. Nam prius adhuc ca-
rentes non recipiebant celestia nec celestia ...
apostolus animalis homo non percipit ea que dei sunt et ideo
nec perfecte noverunt petere nec proprie in eius nomine
petere debebant. Facti autem spirituales ista cognove-
runt quia spiritualis omnia diiudicat. Tertio notat
quod tunc angustum est quod ea spiritualia primo acci-
piebantur a discipulis ut proverbia quia non capiebant
ea in sua natura. Et hoc probat per intellectum et spiritualem
hominem quia alius capit et quando audit de spiritualibus
ut proverbia. Non quod sint proverbia sed sic audit quia
de dei natura nichil aliud quam corpus cogitare non po-
test. Sic enim audit quod solent aliqui proverbia audire
et non intelligere. Spiritualis autem de spiritualibus
audiens intelligit ea non ut sunt proverbia nec au-
dit ea sicut aliqui audiunt proverbia et ea non intelli-
gunt. Sed Crisostomus dicit quod illud tempus fuit quando

dicendo quo cristus conversatus est cum appostolis 2sit de
hoc dicit hic in proverbiis locutus sum vobis venit
hora cum iam non in proverbiis loquor vobis sed i e tempus
quo scietis omnia manifeste et palam de patre annunciabo vobis
quia post resurrectionem quadraginta diebus dispu
tavit cum eis congregatis loquens eis de regno dei quod
Nunc puta ante resurrectionem in timore existentes
non attenditis que dicuntur Tunc tamen post resurrectionem
resuscitatum videntes poteritis palam omnia dicere Consequenter
cristus ponit 2am dispositionem que requiritur in pete
nte ei quo petit scilicet per devotionem quamvis enim apo
stoli secure poterant petere primo propter amorem patris quo
eos amabat propter hoc quod amabant cristum 2o propter fidem
quam habebant ad filium in cuius nomine postulabant unde
de primo dicit vera et non dico vobis quod ego rogo patrem quasi
quasi non dico quod sit vobis nunc hic me intercessorem tamquam
medium in petitionibus vestris sicut modo vel apostoli ante
passionem tantum considerabant de presentia eius corporali
quod propter ipsos adeo quod nichil petebant nisi in omnibus ad
ipsum recurrebat post resurrectionem autem ipsi met suas
petitiones ad deum formaverunt et ideo propter pro illa dare
doctrina quod secure possent hoc facere propter familiarita
tem patris ad ipsos et est similis modus dicendi quasi dicere
ipsis tantam familiaritatem habetis ad deum quod per vos
ipsos poteritis accedere et impetrare non tamen per hoc excludit
unum suum adiutorium sed exprimit cum quanta securitate po
terant rogare deum sequitur Ipse enim pater amat vos quod
ideo secure et fiducialiter accedatis ad deum Quia
vos me amastis supplices quod est signum eius quod pater vos
amat quod amor divinus causat amorem in vobis et ergo
quo diximus ipse prior dilexit nos 1o tertio de 2o autem quod
debuit dare fiduciam scilicet de fide subdit et credidistis quod
quia a deo exivi quod de fide vera in hoc est vera quod exivi a
patre non per locum mutationem sed per preveniagnationem et
per personalem distinctionem Exivi a patre assumptus carne prin
cipaliter in inequa descendendo secundum essentia Et veni in mundum
per carnis assumptionem factus visibilis unde sicut beatus

Gregorius volens nobis in sig(n)e (con)firmationis eius (et) pr(o)
dignationem sic dixit Considera q(uae)so q(uam) natus v(irgo)
sanctam patris in voluntate vagientem et sugi(ent)e(m)
ubera et apposita ad gratias conc(ep)to dixit Ubi ve
nit plenitudo temporis i(d) est diffinitum tempus a
patre misit deus filium suum in terris i(d) est visibilem
fecit hominibus per incarnationis Et sciendum q(uod) ex illa
lit(tera) ipse vos me amastis colligitur q(uod) q(ui) recederit
ab amore filii confessi recederet ab amore pa
terno (et) qui recederit a fide filii cadit a primo pa
tre. d. ita illam l(itte)ram non dico vobis q(uod) ego rogo
patrem in canonica prima iacobi primo dicit Advoca
tum habemus apud patrem ihesum cristum Si aut(em) cristus
pro nobis advocat utique rogat pro nobis dicendum q(uod) ista
talis opponitur uno modo sic q(uod) non rogabit pe(r) ista
quam (pro) hiis qui habebant aliquid in se p(ro)p(ter) quod
exaudiri non mererent(ur) q(uia) apostoli habebant fi
dem (et) karitatem q(uia) m(er)e(ri) poterant exaudiri vel
dicit (et) karimus facto deo in (christi)tate Cavet etiam apud
patrem intercessionis necessitate p(er)fecta de filio fides
q(uod) adeo cognoscit credit atque amat et in ipsum a
ndiri (et) amat (et) exaudiri mereatur naturam q(uod) deo filium
missum q(uod) confessa (secundo) sic p(otes)t intelligi q(uod) non so
lum cristus habeat rationem rogantis sed etiam ratio(n)e(m)
exaudientis (et) sic opponit augustinus (et) ius(tus) hoc
notat in cristo duplicem naturam s(cilicet) humanam s(ecundu)m
quam rogabat et divinam s(ecundu)m quam exaudiebat vel
postquam discipuli perfecte cognoverunt cristum cog
noverunt deum q(uod) non solum habebat naturam s(ecundu)m quam
rogabat s(ed) etiam divinam s(ecundu)m quam exaudiebat tu(n)c
e(st) sensus l(itte)re palam annuntiabo vobis de patre et
etiam de me et tunc non dico vobis quia rogo
patrem i(d) est tantum habeam naturam rogantis imo etiam
cognoscetis quia habeam et naturam exaudient(is)
et p(er) hoc patet ad argumentum q(uod) cristus non rogabat
pro talibus qui habebant unde p(ro) se accedant li
cet aliorum sit advocatus Consequenter evan
gelista ondit quem effectum habuerunt h(a)ec ve(rb)a
xpi consulatoria in apostolis vel sequitur di
cunt ei discipuli vel quibus cristi consolati dixit

laudabilia in ipso per ordinem confitentes claritatem
in doctrina et plenitudinem in iusticia quantum ad primo
dicunt ecce nunc palam loqueris id est clare et manifeste et
proverbium nullum dicis tunc videbatur eis clare loqui
de generatione sua eterna cum dixit exivi a patre et de sua
incarnatione cum subdit et veni in mundum de sua ascensione
cum subiunxit iterum relinquo mundum scilicet per corporalem presentiam
et vado ad patrem scilicet patiendo et resurgendo ascendendo
faciendo sic namque mortalem patrem glorie conformem
confitetur quod hoc sit plenitudinem iusticie cum dicunt nunc
scimus quia scis omnia et non est opus ut quis te interroget
glosa quia secundum crisostomum respondisti ad ea que sunt in mente
nostra et que cogitamus et quod hoc arguimus quia omnia scis et
ita et que cogitamus et hoc arguimus quia omnia scis et
non est opus ut quis te interroget quia antequam audires
nosti ea que nos scandalizabant nos et quiescere nos fecisti
dicens quia ipse pater amat subdit crisostomus
Et quia discipulos hoc maxime recreare fecit quod erant
pius amici ipse hoc dicit sed cognoscens quod omnia nostis
aperimus quod hoc consequenter suam fidem qua habebat
dicentes in hoc scilicet quia scis omnia et quod a patre et
nitore dicentes in hoc credimus quia a deo existi ..... hoc ta
tis prenuntius credimus quia a deo existi tria notat primum est quod cristo
tu clarius facto de trinitate et venisse in mundum de eo nichil
dixit scilicet se a deo exisse et venisse in mundum de eo nichil
admirationis habuerunt discipuli eo quod frequenter hoc audivert
ideo non dixerunt credimus quod a deo venisti sed credimus
quod a deo existi ... clarius est ... discipuli crede
bant quod hoc cum a deo exisse quia agebat ea que dei erat
sicud cognoscere occulta cordis et scilicet ... est quod ideo
filius dei quia nascitur a patre .... est idem qua
trinitas Confitentur discipuli tria de cristo primo do
ctrine claritatem quia nunc palam loqueris secundo scientie
certitudinem quia scis omnia non solum manifesta preterea
sed etiam latentia intellectu et ideo ratio dignam om
nium quia a deo existi sicud in adventu Et tamen ...

Aliud ewangelium scribitur io decimoquinto
et decimo sexto dominica ... est
de peccatis quibus quibus primendi

erunt veri fidei instructores quos et consolatur dicens
in hac dominica que dicitur ebdomada sequente que
pentecostem precedit discipulos et fideles Christi adventum
expectabant spiritus sancti quem promisit Christus
ascensurus in celum ut legitur Luce ultimo Et dividitur
in tres partes in prima ostenditur quibus testibus catholica
veritas fuerit confirmata In 2a declaratur quantis
adversitatibus ipsa eadem veritas fuerit impugnata
ibi hec locutus sum vobis ut non scandalizemini In 3a
ponitur quod omnia hec pericula quibus impugnabatur ecclesia
Christi sermonibus fuerunt prenunciata ibi sed hec locutus
sum vobis De primo dicit cum venerit paraclitus quem ego
mittam vobis id est cum in specie ignis descenderit super vos
spiritus veritatis Deinde quia fideles prius illiterati et sim-
plices de scripturarum profunditate subito plane loque-
bantur in omnibus linguis hoc fuit magnum signum ad
confirmandum fidem Christi Sed dicit cum tamen quod ego mittam
vobis quomodo spiritus sanctus mitti dicitur cum sit idem in es-
sentia cum deo et deus est ubique Et si spiritus sanctus ubique
est dicendum quod mitti dicitur non quod sibi aliud accidat
cum sit ubique sed accipit ipsum aliquid novi accidit quia in
eo quod accipit spiritum sanctum est quod non erat sicut cecus
in luce positus non cernit lucem tamen depulsa cecitate
et ipso vidente quia cecus erat dicimus lucem venisse
in oculos eius cum tamen nullus motus sit factus circa lu-
cem sed potius circa videntem Item dicit ita hoc spiritu
veritatis quare hic vocatur spiritus veritatis et non
spiritus sanctus ut communiter dicitur dicendum quod ideo ut
ostendatur quod ipse erit fide dignus ut testimonium suum
accipiant et dicitur veritatis quia a veritate pro-
dit scilicet a patre et filio et docet veritatem et ducit ad
veritatem unde Johannis sedecimo Iste spiritus veritatis do-
cebit vos omnem veritatem Item ibi a patre procedit
diceres quare non dicitur nasci sed procedere Istud
ideo quia si nasci diceretur quod est notio filii sic filius
diceretur vel amborum filius diceretur quod decet absit

lius dice[...]

ui nullus sit filius duorum nisi patris et matris Absit
autem quod inter deum patrem et inter deum filium aliquid
quid suspicetur dicendum sicut exposuimus cum christus
coram discipulis se dixisse bona verba et etiam mag-
nalia fecisse opera que iudei viderunt et tamen oderunt
eum et patrem suum poterant discipuli dicere christo
magister qui te oderunt iudei etiam dulciter locutus
fuisti et qui verba tua audierunt que nullus dixit et opera
viderunt que nullus fecit et tamen non profecerunt
sed oderunt patrem tuum et te unde quare nos multis
qualiter fide digne erimus qui diceremus que ad tanta
facienda non sufficimus Ne igitur hoc cogitates [illegible]
consolacionem eius inducit per verba huius euangelii et
uidet quod ueniet spiritus sanctus cuius veritate repleti
poterunt testimonium perhibere de veritate unde dicit tamquam
ille testimonium perhibebit de me nam spiritus sanctus cum
sit idem cum deo est agens principale in omni actione
bona et ideo cum ipse descendit in apostolos illitera-
tos et simplices subito fecit eos de scripturarum profundi-
tate loquentes in omnibus linguis et sic magnum testimonium
perhibuit pro confirmatione fidei et etiam operis christi
sed apostoli tamquam ministri per ipsum agentes testi-
ficati sunt de christo unde subdit textus Et vos testimonium per-
hibebitis quasi diceret poteritis predicare quod nostis
quod modo non facitis quibus spiritus plenitudo non-
dum adest vobis dabit autem vobis fiduciam te-
stimonium perhibendo cum karitas dei diffusa fuerit in
cordibus vestris per spiritum sanctum qui dabatur vobis qui
testimonium perhibens in vos testes fortissimos faciet
auferet a vobis omnem timorem et odium inimicorum
conuertit in fauorem unde sciendum quod apostoli fue-
runt idonei testes per magnum spiritum sanctum quem accepe-
runt qui eos docebat iuxta illud mathei decimo
Non enim uos estis qui loquimini sed spiritus patris uestri qui
loquitur in vobis 2o propter fiduciam quam prebatam
eis et audaciam Nam beatus petrus ante aduentum
spiritus sancti instructus erat ut staret sed non erat
firmatus propter angustiam ut caderet sed postquam
spiritum accepit annunciavit testificando usque ad

mortem quem negaverat post tunc mortem Jo
testes quia fuerant cum eo ut dicit hic luca quia ab
initio mecum estis scilicet predicationibus et etiam miraculorum
operationibus et sic viderant facta et dicta christi
ut dixit petrus actuum primo volens alium substituere
loco iude ad testificandum facta christi oportet ex
his viris qui nobiscum sunt congregati ab eo tempore quo
intravit et exivit inter nos dominus ihesus testem
fieri resurrectionis eius Item sciendum quod in principio
evangelii spiritus sanctus vocatur paraclitus christus
enim misit spiritum suum paraclitum et consolatorem
quia ad consolandum apostolos missus est velud
orphanos quia apostoli dolebant et lugebant propter
absentiam christi sicut eis predixerat mathei nono
Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum
illis est sponsus venient autem dies cum auferetur ab eis
sponsus et tunc ieiunabunt Non autem solum est consolator
apostolorum sed etiam omnium lugentium ut dicit didimus
in libro de spiritu sancto spiritum autem suum venientem
consolatorem dicit ab operatione ab oratione ei nomen d-
ponens qui non solum eos quos dignos reperit
ab omni perturbatione reddit alienos verum etiam in medi-
bile gaudium eius reddit sempiterna quippe leticia in cor-
de versatur quibus spiritus temporaliter inficit
et infundit christus ut dicit quem ego mittam vobis a patre
Eidem idem est missio patris et filii quia pater non mittit
spiritum suum sine filio et econverso nec potest sed mittit
quem mittam vobis spiritum suum hoc habes a patre et filius
non potest aliquid facere a semetipso sicut ipse met
testatur iohannes quinto Et sciendum quod primo mi-
sit pater et filius a patre ut nos liberaret secundum illud ad
galatas quarto ubi venit plenitudo temporis misit
deus filium suum natum ex muliere factum sub lege ut eos
qui sub lege erant redimeret ut dicit iohannes octavo
si filius vos liberavit vere liberi estis Deinde missus
est spiritus sanctus a patre et filio in pignus et fedus libera-
tionis iuxta illud 2 ad corinthios primo dedit pignus
in cordibus nostris beatus enim qui hoc pignus servat
quia de regno celorum securus erit Si dites

quia spiritus sanctus mittitur a patre et filio quare hic
dicit cristus quem ego mittam vobis Ad hoc dicit
theodosius sic quod quia prius dicit mittere spiritum
suum consedit io dicto quarto paraclitus ut spiritus
sanctus quem mittit pater in nomine meo ille vos docebit sed
nunc autem in se missum dixit quod possit et docebit ne
aut sententia quia prius velud ad alia potestate suis
venti mittit spiritum addidit a patre quasi acceptante patre et
pariter destinate Cum autem audis quod procedit non intelli
gatis processu ex missionem illatam quam iussi sed eam quo
mittitur ad ministratori spiritus vnde dicit didimus in
libro de spiritu iste spiritus consolator mittitur non
sicut angelorum prestarum a apostolorum ministerium sed
ut mitti deret a sapiencia et virtute in divinam ceterum
in eisdem sapiencia et virtute nam sicud filius missus
a patre non separatur nec distinguitur ab eo Consequenter
opera ondit quare ipsis spiritum suum promiserat se missu
rum vnde sequitur hec locutus sum vobis scilicet ad consolatio
nem vestram propter futuras tribulaciones ut non scandala
zemini id est ut non cadatis per impaciencia cum evenerint
vobis tribulaciones vnde dicit beatus beatus gregorius
iacula que visa minus feriunt et tales contra presencium ve
niunt hos casos ex fereritos Nam levius ledit quod
quid prevideimus ante hanc ergo premissa consolatione cristus
ondit eius timere duplicem persecucionem scilicet conpulla
cionem patrie et privationem vite ad primum dicit
absque sinagogis facient vos vnde sicut vult dicimus et
iudei conspiraverant ut siquis confessus fuerit cristum
extra sinagogam fieret et ergo qui nolebat recta re
cognoverant doctrinam cristi quam predicabat Nole
bant eius accipere in congregacionibus suis ut an
dire sed seperabant eos a societate eorum expellentes
Hec dicens dicit augustinus non fuit magnum malum
apostolis expelli de sinagogis sed videtur augustino
quod cristus voluit eius denunciare quia iudei cristum
non fuerunt recepturi a quo ipsi non erat recessu
rum sed quia non erat alius populus dei specialis
quam illud semen abrahe hec ergo erat tribulato

apostolorum scilicet infidelitatis iudeorum qui remanentes in sina-
gogis xpm renuerint. Consequenter subdit tamen tri-
bulacionem dicens sed venit hora ut omnis qui interficit vos
arbitretur etc. Nam occidendo discipulos arbitrabatur
se bonum facere sicut patet actuum nono de paulo qui petiit
litteras a principibus sacerdotum in damascum ut si quos in-
venisset huius vie viros vinctos reduceret in iherusalem.
Et dicitur quod iudei bona intencione interficerent
apostolos credentes se de hoc obsequium prestare deo ergo
non pertinent ad propositum sciendum quod hec littera duobus modis
potest continuari ad precedentem vno modo ut sit significa-
tiua tribulacionis scilicet mortis apostolorum. Alio modo ut sit
consolatio de eo quod est dictum absque synagogis faciant vos. Et
hoc modo continuat augustinus dicens Non enim dixit evange-
lista et venit hora sed dixit sed venit hora quasi dicat
si absque synagogis faciant vos non contristemini quia tot
convertentur ad vos quod iudei timent ne omnes convertantur ad vos
et synagoga relinquatur a zelo synagoge et iudaismi
arbitrentur se obsequium prestare si vos interficiunt.
Et est iste sensus verborum extra synagogam faciunt
vos sed nolite solitudinem formidare quia separati
a congregacione eorum tamen multos congregabitis in nomine
meo ut illi metuentes ne templum et omnia legis ve-
teris sacramenta deserantur sed interficient vos ut
deo ~~vi~~ deo arbitrentur se prestare obsequium zelum dei
habentes sed non secundum scientiam. Et hoc dictum intelligitur
de iudeis de quibus cristus dixerat extra synagogam
faciant. Sed testes scilicet martires xpi eciam si occisi sunt a
gentibus non tamen illi arbitrati sunt deo sed diis suis
falsis obsequium se prestare. Omnes enim iudei qui occidit
predicatores xpi deo putant se prestare obsequium
credentes quod deserent deum nisi quia convertentur ad
cristum huius ergo causa est zelum dei habentes non autem se-
cundum scientiam occidebant eos huius occisionis causam ergo
iudeos et eciam consolacionem quia ad discipulos

Subdit dominus dicens et hec facient vobis non pro
zelo veritatis reputantes vos legis transgressores
qui novam legem predicabitis. Et hec facient vobis
que dicta sunt quia non noverunt patrem neque me
in quantum est pater neque me in quantum filius.
Crisostomus illud [illegible] orbans sine scientia forsitan et per
meam scientiam. Quod diceret Cristus discipulis suis [illegible]
consolans eos sufficit vobis in consolationem pro
me et patrem meum hec pati. Vel est enim sepius amator quod
unus libenter pro alio patitur. Multi autem scilicet Judei in hoc
nolentes cognoscere deum non attendentes quod
dicit dominus per psalmistam. Ipsi vero non cognoverunt
vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt
in requiem meam. Erant enim peccatores et rursus
crucifigentes filium dei sicud dicitur ad Hebreos sexto.
Corinthiorum ii si dominum glorie iudei cognovissent sicud
[illegible] ipsum cognoscunt licet factis ne
[illegible] numquam crucifixissent. Sicud legitur [illegible]
[illegible] [illegible] eos passim per
[illegible] Cum autem quale [illegible] eos passim
operatur audit Cristus [illegible] subdit. Sed hec loquutus
sum vobis scilicet de tribulatione vestra ut cum venerit hora
eorum reminiscamini quod ego dixi vobis. Et per
[illegible] que acciderunt vobis [illegible] cognoscatis
[illegible] ego sum deus. Nec predixi vobis ut minus futura ma-
la timeatis. Vel augustinus dicit nec autem ignavos ad ope-
ra [illegible] mala in [illegible] quanto scito tristitia [illegible]
[illegible] sensum hec eius [illegible] dicens hec loquutus
sum vobis [illegible] Crisostomus [illegible]
Crisostomus ut viderent advenisse sicud predixerat
cognoscerent ipsum esse deum. Cum [illegible] futura et ut
eciam dicerent quoniam non previdit futura et ut eciam
non possent dicere blandiens nobis solum ea que ad gratiam
[illegible] dixit et ideo hec loquutus est de persecutione
et tribulatione discipulorum ut previsi possent pati-
enter tollerare. Unde dicit Tullius in de tusculanis quo-
niam omnia cum bona et mala tormenta minora no-
bis videntur et minus ponderantur previsa quia
futura et sic Cristus mala futura indicavit ut tamquam
futura meditarentur et sic minora eis appareret

et per consequens minus turbarentur ideo consolacionis
causa hec proponit Et tantum de isto ewangelio [illegible]
Istud ewangelium ewangelium scribitur Io. decimo [illegible]
et potest dividi in duas partes Unde in prima ponitur
utilis discipulorum apposita exortatio de mandatorum
eius observancia In 2a ponitur consolatio de corpora
li ipsius absencia ibi non relinquam vos orphanos
Sciendum quod mandata dei multiplici de causa serva
da sunt primo quia sunt utilia retributione secundum illud
proverbiorum septimo serva mandata mea et vives
Item mathei illud si vis ad vitam ingredi serva man
data mea 2o quia observatione facilia secundum illud deute
ronomii tricesimo mandatum quod ego precipio tibi non est supra te
neque procul positum neque in celo situm sed prope te est in ore tuo
et in corde tuo ut facias illud Unde Io. in canonica sua dicit
mandata eius gravia non sunt Tercio quia sunt transgressione
penalia secundum illud psalmi si iusticias meas prophana
verint et mandata mea non custodierint [illegible] et ha
bebis materiam sermonis de observatione mandatorum
dicit ideo tercio si diligitis me Unde postquam dixit discipulis
nemo venit ad patrem nisi per me et postquam dixit quod
quicquid petieritis dabit vobis pater in nomine meo secundum crisostomum
ut ostenderet in discipulis omnem peticionem non valere sed
modificatam subiungit ut sequitur si diligitis me man
data mea etc. quasi diceret si hec feceritis faciam quecumque
desideratis vel quia discipuli audientes quomodo ad patrem
vaderet consequenter erant eos turbati quasi ideo diceret vobis
est me amare ut turbemini sed ut servatis mandata
mea nam hec est maior amor obediencie et ei re
dere qui diligimur sed diceres videtur quod alia sequi quod di
lectio nostra quam habemus ad filium causat dilectionem
patris in nobis sed hec non est quia deus ideo non diligit nos
quia nos diligamus eum sed ideo nos diligimus ipsum eum quia
prior dilexit nos Unde diligit nos deus quia opera eius sunt
sic amor divinus est causa amoris nostri ad eum et non econtra
Et ego rogabo patrem meum Quia mandata dei sine auxi
lio ipsius observari non possunt ideo cristus promittit
eius duplex auxilium primo auxilium spiritus sancti 2o

auxilium sint i(n) non vos relinquam Quis ad primu(m)
describit spiritum sanctum quo ad tria s(cilicet) quo ad eius origi
nem quia est a patre 2o quo ad eius effectum quia e(st)
spiritus veritatis 3o quo ad eius hospitium quem
mundus non potest ipsum accipere dicit ergo manda
ta mea servate quia auxilium est propinquum Ra
et ego rogabo patrem Cum dicit aliquis sibi equal(is)
et substantialis sit dicam naturam ex quo e(st) 2 spi
tus sanctus Hec dicere si filius rogat patrem ergo vide
minor patre q(uod) rogare patrem convenit christo que
nit christo inquantum homo et sic e(st) advocatus in sum
illud Iohannis in canonica prima advocatum habemus
apud patrem ihesum et sic etiam minor est patre
ut dicitur in simbolo anastasii nam christus sum q(ui)
homo meruit nobis spiritum sanctum duobus modis
s(cilicet) per passionem et orationem Et dicit ita alium para
clitum ubi innuit quod christus est consolatorem sum illud
Ysaie quinquagesimo primo spiritus domini misit me ut co
solarer omnes lugentes Et dicit notanter alium
paraclitum ad ostendendum distinctionem filii et spiritus
sancti in persona Cum aliquis dicit alium paraclitum i(d est) alium co
solatorem habebant enim iam apostoli unum consola
torem qui in ... dulcedine et predicatione eo
eos erigere et confortare solebat Ne cognoscant
tur alium paraclitum nuptianae dicam ergo ope
tur alium paraclitum ... Et addit tempus ut maneat
... diuturnitatem Et addit tempus ut maneat
vobiscum in eternum In hoc ... ut dicit
crisostomus quia spiritus sanctus non patiebatur mortem
sicud ipse neque per mortem recedat ut ipse Etia(m)
ad significandum quod hec donatio spiritus sancti e(st) vera
quia perpetua vel quod dat alium ad tempus
non vere dicitur subdit spiritum veritatis illud
e(st) qui adducit ad cognitionem veritatis iuxta
illud io decimoquinto Cum venerit paraclitus quem
ego mittam vobis a patre spiritum veritatis ille
testimonium perhibet de Quem mundus non potest acci
pere i(d est) amatores mundi affectus suos ponentes
in terrenis et in carnalibus desideriis quod ipse ...

spiritus sanctus sunt contrarias Quia non videt eum i mundus
non ponit intencionem suam ad eum cognoscendum secundum
illud psalmiste. Oculos suos statuerunt in terram
nec sic eum i non est capax cognicionis eius Quia alias
homo secundum apostolum non percipit ea que dei sunt et spiritus
discipline effugiet fictum et aufert se a cogitacionibus
que sunt sine intellectu Vos autem cognoscetis eum ubi
dicit quod discipuli sunt homines spirituales sicut apostoli
non receperunt eum per modum passionis transeuntis sed
sicut firmiter permanentis Et dicit cognoscetis per
specialem revelacionem et per sensibile signum cum
spiritus sanctus super vos in linguis igneis apparebit Sed
etiam representit omnibus nobis si tamen ymus primum secundum
illud apocalipsis 20 vincenti dabo manna absconditum
tum. Vel ergo discipuli cognoscunt spiritum sanctum quia non cogno
scunt spiritum mundi secundum illud prima ad corinthios secundo
nos autem spiritum mundi non accepimus Sed ne putaret dicit
augustinus ipsum sucedere ab eis quemadmodum apud ho
mines hospes hospites visibiles ideo addit quia apud vos
manebit quasi diceret non ita apud vos manebit sicud ego
per corporalem presenciam sed in vobis manebit eos
illuminando Consequenter postquam premisit tristiciam
illam spiritus sancti premittit auxilium et reditum suum quia de premis
sione spiritus sancti quam adhuc ignorabat erat parum conso
lati Respondit augustinus quemadmodum putaret ita spi
ritu sancto datum velud ipse pre ipsis non erit futurus
dicens non relinquam vos orphanos Vnde orpha
nus dicitur ille qui privatus est patre carnali quod ergo
volt adoptare in filium adoptatum oportet eum affectum
carnalem ad parentes relinquere qualiter convenit deum
secundum illud luce 14 qui non odit patrem et matrem non
potest esse meus discipulus Apostoli autem talia reli
querant ideo quoniam orphani erant quia parentum carna
lium et sic erant filii dei per adopcionem pro hoc tristis
gerebat etiam curam de eis quia secundum illud psalmi quoniam
pater meus et mater mea dereliquerunt me dominus autem assumpsit

·me et secundum crisostomum dixit a principio diceret eis
veretis quia ego vado et quasi per longum tempus quod ait
promisit spiritum sanctum adimplens suam promissionem quam
illa parvane quererebant unde subdit venio ad vos scilicet
non solum spiritualiter consolando sed etiam consola
do corporaliter et visitando et in fide confirmando
quod et fecit post suam resurrectionem in stetit in
medio discipulorum sicud legitur Io vicesimo et mathei
et luce et marci ultimis capitulis Nam per decem
vices apparuit eis per dies quadraginta loquens de re
gno dei ante suam assencionem ut legitur actuum
primo Deinde ponit modicum adventus sui dicens adhuc
modicum scilicet tempus est usque ad passionem et mortem
quando aspectus sue humanitatis subtrahendus erat
ab apostolis unde sequitur Et mundus me iam non vi
det secundum augustinum videbat eum tunc mundus carneis
oculis in carne assumpta non autem videbant quod in car
ne verbum latebat Et quoniam post resurrectionem
etiam carnem suam quam non solum videndam ver
etiam contrectandam monstravit suis et voluit mo
strare in suis testibus [illegible] unde subdit vos
autem videbitis me quia ego vivo quasi diceret licet
moriar et mortem subierim tamen resurgam vos
vivetis hoc est tunc videritis me letabimini et tanquam
mortui reviviscentes in apparitione mea unde post
resurrectionem suam non fuit visus omnibus hominibus sed
ante in corpore mortali sed solum apostolis et aliis
discipulis et suis specialibus amicis ut marie mag
dalena et aliis Deinde ponit fructum eius adventus
qui est cognicio dicens in illo die scilicet post resurrecti
onem cognoscetis quia recepto et perfuso spiritu sancto
docebat vos illud quod sequitur Quia ego in patre meo
scilicet per substancialitatem nature sum illud Io decimo ego
et pater unum sumus et verbum erat apud deum Et
vos in me scilicet estis sicud conservati et confirma
te vel sicud habitator in templo sum illud primo
ad corinthios tercio templum dei sanctum est quod estis vos

vel ego in vobis s(cilicet) operando per vos s(ecundu)m illud ad co-
rinthios [illegible] an experimentum queritis eius qui
loquitur in me christus [illegible] intellectum apparet in
postremo dicitur in illo die in resurrectionem cognoscetis
qui videritis eum resurrexisse [illegible] eius certi-
ssimam fidem [illegible] quod iste
est fructus s(cilicet) videre deum quia non est omnis s(ed) obser-
vantium mandata eius sequitur qui habet mandata mea
et mandata mea s(cilicet) in aure ad audiendum ore ad
docendum in corde ad intelligendum meditando et servat ea
opere adimplendo [illegible] s(ecundu)m augustinum qui habet manda-
ta mea in memoria et servat ea in vita vel qui habet ea
in sermonibus et servat ea in moribus vel qui habet
ea faciendo et servat ea perseverando ille est qui me
diligit [illegible] beatus gregorius probatio dilectionis ex-
hibitio est operis et angustiis opere demonstranda est
dilectio ne sit infructuosa nostra appellatio et dicit iste
o discipuli in persona christi ad apostolos vos putatis quod
affectione quadam [illegible] a morte mea [illegible]
ligitis me [illegible] dilectionis reputo mandata mea ser-
vare [illegible] psalmista iustitia eius in filios filiorum
his qui servant testamentum eius et memores sunt
mandatorum eius ad faciendum ea et addit theodosius
[illegible] eius qui diligit non in [illegible] et
veritate [illegible] sequitur qui autem diligit me [illegible]
[illegible] illa dilectio est [illegible] non tamen quod dili-
gitur a patre meo et diligo eum [illegible] dilectionis [illegible]
[illegible] ei nam unus est amor patris et filii et [illegible]
dilectionis [illegible] est ut qui diligitur a deo diligitur
a patre et spiritu sancto quia opera trinitatis sunt [illegible]
et manifestabo ei me ipsum [illegible] resurrectionem meam
in mea humanitate gloriosa et in corpore [illegible] mortali
et illa manifestatio nunc fit per gratiam sed complebitur
[illegible] in nobis per gloriam [illegible] psalmista satia-
bor cum apparuerit gloria tua et in [illegible]

Illud evangelium scribitur Io(hannis) decimo quarto
[illegible] est quedam [illegible] est dominus
facta ad interrogationem [illegible] ut
ibidem [illegible] interrogavit dominum

ego

dne quid factum est quod manifestaturus es te ipsum nobis
et non mundo nam respondenti sibi dixit ihesus
mundus me iam non videt vos autem videbitis
me io consulit abeo iudas que est causa quod manifesta
rus eris et non mundo vel aliis. Respondit ihesus et
dixit ei quia discipuli eum diligerent et mundus
non sicut autem quod ipsi diligent eum est quod sermonem
suum servant ideo dicit sibi si quis diligit me
Et licet iudas frater iacobi minor interrogaret dominum
fuit tamen interrogatio omnium discipulorum et sic in istis 2
iudas posita in hoc evangelio fuit consolatio discipu
lorum dolentium de recessu domini et sic hoc pro dividimus partes
in prima ponitur ad interrogationem iude domini
responsio. In 2a discipulorum dolentium consolatio in
paraclitus aut spiritus sancti dicit ergo si quis diligit
me toto corde fideliter et tota anima dulciter et tota
virtute fortiter et tota mente sapienter diligit
me non solum lingua sed opere et veritate que est di
lectio vera sicut dicitur Io decimo quarto si diligitis me
mandata mea servate. Unde qui caret dilectione dei non
servat mandata eius secundum dictum suum supra quid
vocatis me domine et non facitis que dico. Causa autem
quare diligens deum servat mandata eius est amor
quia omnis diligens querit placere ei quem diligit sed
christo placere non possumus nisi eius legem imple
nerimus que includit mandata. Etiam quia amor
est virtus movens amantem in amatum per operationes
et ergo per observantiam eius motionem adipiscitur ergo
dixerit respondit ad interrogationem iude quibus aposto
lis diligit et sermonem meum servavit i. qui
me qui sum sermo dei patris imitando me
diligendo et sermoni quem predico obediendo
quia obedientia in opere prodit ex amore cor
de consistente et ideo dominus in mea a in hoc mun
do est triplex scilicet dei dilectio visitatio et mansio de
quibus sequitur pater meus diliget eum ubi ponitur
vere dilectionis triplex fructus primus est vera re ama
tio ideo dicit et pater meus diliget eum quia tenebit eum
dilexit quantum ad voluntatem sibi faciendi sensi

malachie primo iacob dilexi esau autem odio habui
iam autem diliget quos ad effectum dilectionis vnde se-
cum ceteris segregando et sua gratia preveniendo
Secundus fructus est diuina visitacio de hoc dicit et
advenimus per graciam devotam non per loci
mutacionem secundum illud ysaie septuagesimo primo
ecce dominus in igne veniet nam dominus in igne karitatis
et dilectionis venit ad nos nobis suam graciam con-
ferendo Et beata talis cui adveniat sic venit dominus me-
ritis eam delectande secundum illud zacharie nono exulta
satis filia syon iubila filia iherusalem ecce rex venit
tibi Et dicit beatus augustinus deus ad nos et nos ad
deum tibi venire tripliciter primo dominus venit ad nos
gratiis et beneficiis nos implendo Et nos ad deum
venimus istas suscipiendo secundo ipse venit illuminando et nos
considerando tercio ipse venit admonendo et nos obediendo
de primo dicitur ecclesiastici vicesimo quarto visitabo omnes
dormientes de secundo dicit psalmista accedite ad eum et illu-
minamini de tercio dicit ysaias vicesimo venite ascendamus
in montem domini Tercius fructus et utrorumque perseve-
rancia subditur ad eum visitandum cum gaudio et ma-
nsionem apud eum faciemus Ecce deus diligens magno
plus nos diligeret hec solum ad nos venit sed manet in se
et in nobis semper manet inspirando continue ab eo animum
cum ipse nos admonet iohannis decimo quinto dicitur ma-
nete in me et ego in vobis quod hoc erit vobis bonum
et utile Et subdit eciam ibidem dicens qui manet in me
et ego in eo hic fert fructum multum de quo fructu se-
quitur ibidem si manseritis in me et verba mea in vobis manserint
quodcumque volueritis petetis et fiet vobis De hac mansione
dei apud sanctos loquitur beatus augustinus dicens sanctos
distinguit animos quos fecit unanimes habitare unde
in eis facit opera et sibi mansionem quam donat ipsa
dilectionem sed videtur hoc dissonare quod supra dixit
apud vos manens hic dicit veniemus et in idem [illegible]
vos et per hunc demonstrat sed discipuli [illegible] quod illud quod
dicitur hic ad eum veniemus secundum specialem intellectum
scilicet ad gracie collacionem ut [illegible] est nam ut dicitur [illegible]
venire tercio [illegible] dominus celum et terram implet [illegible]

p(er)petuam in habitantem est in eis Vel q(uod) dicit apud
vos manebit intelligitur realiter quo ad essentiam vnio
etiam sacramentaliter in sumptione corporis et p(er) gratiam amoris
p(er) conservationem eius relinquit Qui non diligit me
sermones meos non servat Ubi ponit tam quae ipso
non erant se consentibus sed in modo ad opposita ita s(cilicet)
quod invidus non diligit eum nec servat mandata eius
Ideo dicit qui non diligit me sermones meos non
servat q(uia) sicut p(er) observationem mandatorum meorum
me diligentes merentur patris et filii adventum et man
sionem ita qui non servat mandata mea non meretur
videre nec patrem iuxta illud Iob tricesimo quarto
in manibus qui resistit mandatis dei abscondit
lucem vnde dicit Gregorius Tanto a supremo amore quisque
disiungitur quanto ad inferius delectatur Et dilectio
nem ergo conditoris lingua mens et vita requirit quod
ad veram dilectionem non solum requiritur vocalis di
lectio sed et mentalis et operalis traditur servandi
sermones et mandata dei est dilectio secundum illud Io(hannis) decimo
quarto decimo si diligitis me mandata mea servate Et
subdit eodem qui habet mandata mea et servat ea ille
est qui me diligit Sic per oppositum quod caret dilectione
dei non servat sermones eius nec mandata vnde eo
sequitur ad Romanos duodecimo dilectio sine simulatione
odientes malum adherentes bono quod dicit apostolus Si latius
verbis non decet ondi dilectio sed in istis operibus vnde dicit
... quidam in verbo tam notum est et tam ...
dalisat infideles quam quod non est dilectio et caritas
inter christianos nos ergo sumus causa heresis et perma
nentia in errore ut hic dicit Crisostomus Quod sicut propter
superbiam [illegible] mandavit preceptum dicens hoc est prece
ptum meum ut diligatis invicem Et sermo quem
audistis non est meus sed qui dicit et secundum Crisostomum non me
solo sed neque patrem amant qui hunc non audit ser
monem neque talis diligit me sed qui non servat
mandata nec frequenter patrem quod sermo quem loquor non
est mei sed patris sicut apertius subdit Crisostomus hoc autem
dicit quod nihil quod patrem loquitur Vel propter illud quod
illi estimant quod dicerent verbis quod ipsum sit sibi ipsi quod
quia superius dixit qui non diligit me sermones meos

non servat. ubi innuitur quod sermones sunt sui hic
autem dicitur quod sermo non est suus sed patris. sed sicut
augustinus dicit quod sermo non est suus quem dixit ille equalis
in homine sed quia ad trinitatem sed patris sue
deitatis unde innuit idem distinctionem augustinus unde dixit
cristus suos pluraliter ibi addit sermones ubi autem
sermonem ibi addit non est suus verbum sed patris
intelligi voluit quia nec cristus suus sed patris est
unum sed nec sua sed proprie imago nec suus sed patris filius
filius. Hec ergo auctor tribuit quod facit equalis quo hic sed
non quod ille indifferenter est equalis unde io primo unum erat
apud deum vel potest dici quod nulla est contrarietas in verbis xpi
quia sermo hic accipitur pro doctrina mea eadem doctrina
a filio inquantum cum docet et non est a filio quod filius non est
a se ipso unde dicit xpus io septimo mea doctrina non est
mea quod hec doctrina que docetur est sed quod doctrina hec
habeo a patre qui genuit me doctorem. Et quod sunt de
tristissimi corda xpus dixerat quedam manifesta erat
quedam autem non intellexerunt ideo ut non perturbaret
subiungit hec locutus sum vobis apud vos manens quasi dicit
non debetis turbari si non intelligitis que dixi quod in
telligetis in adventu spiritus sancti. Hec ergo supra dixit ad
eum veniemus et mansionem hic dicit apud vos manens. Sicut vero
est ad discipulos quomodo mihi dicit fecit eis manere quod
sicut augustinus quod ~~alia~~ est illa mansio quam promisit fu
turam sed spiritualis et alia habet quam presentem testatur quia
temporalis et sermonibus oculis atque auribus exhibetur
Et sic refertur ad dicta ut dictum est. sequitur para
clitus autem spiritus spiritus sancti. ubi et probavimus
in quia auditur discipulorum dolorem consolatio unde
cristus dixit eis plura aliqua que non bene intellexe
runt vel obliti fuerunt ideo consolatur eos promittens
eis doctorem totius veritatis scilicet spiritum sanctum qui dicitur
paraclitus unde paraclitus grece valet sed advocatus
consolator latine est enim spiritus advocatus quod sicut
homini pro nobis deprecatur apud misericordiam patris interv
venit ad eos quos replet orantes facit. dicit enim ro

lator quia merentibus de patre spiritum veniens dat
Quia spiritus meus conuertit consolationem Tertio
ad personalitatem spiritus sanctus in scriptura designatur
et deus per suam bonitatem nos consolatur igitur
consolatio persone spiritus sancti attribuitur quamuis sit opus
totius trinitatis vnde psalmista redde mihi letitiam
salutaris tui et dicit ipse paraclitus autem spiritus sanctus
quem mittet pater in nomine meo id est filij nomine mei quia spiritus sanctus
non nisi credentibus in christum datus est sicut dicitur
Jo septimo qui credit in me sicut dicit scriptura
de flumina de ventre eius fluent aque viue hoc autem
dicit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum Et
sciendum quod spiritus sanctus in nomine filij mitti dicitur quia
veniens in corda in mentes nostras adoptat nos filio vnde
et didimus de spiritu sancto dicit spiritus sanctus deus est spiritus
filij per adoptationem filios faciens vnde sicut filius
in aduentu suo suggessit fideles per caritatem spiritus sanctus sug-
gessit recipiens nomen filio vel dicitur mitti in nomine
filij eo modo quo dicimus quod filius venit in nomine patris
quia ipse est spiritus filij secundum illud ad galatas 4 quia misit
deus spiritum filij sui in corda vestra quod igitur spiritus sanctus
in nomine filij apte mittitur ostendit quod veniens sit in
eius ad filium Ille vero quam spiritus sanctus vos docebit omnia
dicit glosa ut velit velit vnde enim datum spiritum
et omne donum perfectum desursum est descendens a patre
luminum iacobi primo Et suggeret vobis id est memorie
sue ad memoriam reducet scilicet quod non obliuiscamini que-
cumque dixero vobis nam ipse est ille artifex doctor
sapientie septimo omnium artifex docuit me sapie-
ntiam Et spiritus intelligentie vnde ad romanos
octauo dicitur quid oremus sicut oportet nescimus sed ipse
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus
vnde sciendum quod ista innuitur septem cause
missionis spiritus sancti prima est ad consolandum tri-
stes ideo dicitur paraclitus id est consolator mestorum
secundo ad visitandum mortuos ideo dicitur spiritus quia
spiritus est qui viuificat tercio ad iustificandum immundos

us dicitur sanctus sed ad confirmandum amorem
inter homines ideo dicitur quem mittet pater quia pater
nobis diligit filium et spiritus sanctus facit vos diligere deum
et hominem Tercia ad salvandum peccatores ideo dicit
in nomine meo quod est ihesus id est salvator Quarta ad os-
tendum ignaros ideo dicitur ille docebit vos Quinta sit
qui docet doctoris sicut doctor in vanum laborat
quarta ad perseverandum in bonis ideo dicit suggeret vobis
[illegible] ubi cum suggestio contineat admonitionem et [illegible]
ra in [illegible] [illegible] ut cum dei filius spiritui boni-
tatis suggestionem attribuat sed non debemus mirari
quod humiliavit se summe humilitatis filius dei ihesus
tantum modo humilia [illegible] de se et spiritus sancto loqui vo-
luit nec potest dici sicut gregorius quod spiritus sanctus dicitur sugge-
rere quia scientiam ab imo inserat sed magis ab [illegible]
[illegible] ita quod suggerere hic idem est quod veritatem de occulto
trahere Aliter dicitur quod triplex sit veritas scilicet in
mittendo in docendo et in suggerendo veritatem pro
missionis spiritus sanctus illuminavit prophetas ut [illegible] pe [illegible] spi-
ritu sancto inspirati locuti sunt [illegible] dei veritate doctrine docu-
it appostolos veritate aut suggestionis [illegible] fideles
ut scilicet confessores et [illegible] Et hiis ultimis [illegible]
veritatibus dicitur in [illegible] docebit vos omnia et sugge-
ret [illegible] Et ideo non [illegible] quod potui suggerere [illegible] subministrare
[illegible] spiritus sanctus non est minor filio sed equalis [illegible]
ad tantum valet ille suggeret id est in memoriam reducet
oblita et vos memores omnium faciet consilium [illegible] spiri-
tus ad omnia scienda vobis necessaria sequitur Consequenter
quod ad veram dilectionem requiritur ipsius perpetui-
tas secundum illud proverbiorum [illegible] omni tempore di-
ligit qui amicus est ideo cristus ondens dilectionem
suam perpetuam subdit pacem relinquo vobis pacem
meam do vobis [illegible] geminat pacem [illegible] pacem [illegible]
et glorie nam [illegible] [illegible] sicut dicit [illegible] disci-
puli turbati audientes odia et prelia eius [illegible]
[illegible] postquam [illegible] recessum sit cristus [illegible] [illegible] consolatus
est eos dicens unde dicit augustinus pacem relinquo

vobis s in hoc seculo in qua manetis ostes vincitis
2 ut etiam hic diuitem diligatis pacem meam do vo
bis dicendum homo ordinatus est triplici ordine s
quo ad se ipsum ad proximum et ad deum sm hoc e ei
neccessaria triplex pax s pax interior que est virium et
potenciarum hominis ad se ipsum ut vi vires inferiores
concordent superioribus 2a pax e amoris s hominis
ad quemlibet alium hominem vt ut nulli noceat neque sibi
noceatur Et superior pax s hominis ad deum est ut sibi
in omnibus obediat et conformetur Et notandum dicit ppter
de nobis quia pacem dare vel offerre non e ipsius offe
dentis sed offensi Cristus autem d e offensus nos a
offensores ideo sui est dare nostri recipere dat ergo
pacem quia ordinate cum deo proximo et nobis ipsis vmanam
in hoc mundo et pollicetur pacem quam in eternum beati
tudinis humanam quam tangit cum subdit non quomodo mun
dus dat quia pax mundi non e pax perpetua quia mundus
dat temporaliter 1 ad temporalem finem sm illud
prima io 2o quia mundus transibit et concupiscencia eius
Cristus autem dat pacem eternaliter 1 ad eterna
lem finem etiam mundus dat exterius non autem quietat
interiorem hominem iuxta illud ysaie quinquagesimo
septimo non est pax impiis Et illud ezechielis tri
decimo deceperunt populum meum dicentes pax et
non erit pax Cristus autem dat pacem ad quietem
interioris hominis de qua psalmista pax multa diligentibus
legem tuam et non e illis scandalum ad philippenses
4to pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat
corda vestra et intelligencias vestras Sed dicit augustinus
Circa istam literam pacem relinquo vobis Quare cristus
non vocat iam pacem suam s simpliciter dicat pa
cem relinquo vobis et pacem quem dat vocat suam
dicens pacem meam do vobis Ad solucionem istius
dubii dicit b augustinus Triplex est pax Est enim pax
peccatoris qua affectus terrenus quiescit in mundo de hac
dicit psalmista dicens zelaui super iniquos pacem peccatorum
videns hec enim pax ordinat ad quietam fruicionem

bonorum temporalium quam frequenter comitatur mul
tiplicatio peccatorum Illam autem pacem excludat propter
dictum mathei decimo Non veni pacem mittere
Et etiam excluditur hic in ista dicens quoniam mundus
dat pacem 2a pax est interior qua iustus pacifi
catur in semetipso pacificatur cum proximo et paci
ficatur cum deo vt dictum est ad quam exortatur aposto
lus ad ephesios quarto solliciti servare vnitatem spiritus
in vinculo pacis cum deo Et ad romanos quinto iusti
ficati igitur ex fide pacem habeamus ad deum hanc tripliciter
pacem post resurrectionem cristus dedit aposto
lis cum ipsis apparuit vt patet Iohannis vicesimo Et dixit
pax vobis scilicet bis in die resurreccionis et semel
presentia thome die octaua Tercia est pax beatorum
de qua sapientie tercio Illi autem sunt in pace Et in
psalmo Posuit fines tuos pacem et adipe fru
menti saciat te Vnde illa pax perfecta beatorum ex
cludit omnem repugnanciam beatorum quia in statu pa
tet [illegible] quam vniuscuiusque cogita
tiones alterius Ideo vnusquisque scit se veraciter
diligi ~~diligi~~ ab aliis Et quo ad istam terciam pacem
dicit pacem meam do vobis que excludit omnem repu
gnanciam Nam pax cum proximo non est omnino perfecta
quia vnus proximus non videt cogitationem al
terius Et ideo licet vnus proximus credat se di
ligi ab aliis tamen plene nescit sic est de pace cum se
ipso vnde dicit apostolus Sentio aliam legem in
membris repugnantem legi mentis mee Ideo primam
et 2am pacem non dicit esse suam set terciam cristus re
liquit in hac vita Nam licet sit bona nec [illegible]
[illegible] semper aliquam repugnanciam includit Ergo
licet pax sit bona adhuc sicut ab eterno non tamen est
in eo quod nullam habuit repugnanciam ex quo multi pe
riculum sunt in eo pax autem beatorum est ab eo et in eo sine fi
ne[?] quod est condicio vere amicitie vt diligentes
se inuicem fideliter confortare sicut dicit cassiodorus
super psalmo amicus est qui nobis vite vsu similiter ac
fideli amore coniungitur sic ergo cristus [illegible] [illegible]

dilige s[ed] nos discipulos videns eos timere post
partem eius p[ro]missam [con]misit eius suam visitacio
nem dicens non turbetur cor v[est]r[u]m s[cilicet] de passione
mea neq[ue] formidet de morte v[est]ra q[uia] imminentem
p[er]secucionem vn[de] n[on] d[ebe]t tristis p[ro]ficere vos magis debe[tis]
gaudere de recessu eius p[ri]mo racione x[rist]i q[uia] p[er] p[ri]mu[m]
discessu[m] venit ad nobilissimu[m] statu[m] et honorem et
ideo discipuli tristi si s[u]nt amici x[rist]i gaudere debe
bant de transitu x[rist]i sic[ut] m[ate]r gaudet de p[ro]mocione
filij eo gaudere deberent potius quam tristari [...] p[ro]phe
tam x[rist]i p[ro]genia predixit eius antiqua veniret dicit
ergo non turbetur cor v[est]r[u]m neq[ue] formidet subdit tam
audistis q[uia] ego vado q[uo]d non sit recedo a nobis p[er] [...]
memoriam adhuc vobis appareo post meam resu
rexionem et accipiam vos ad me ip[su]m vn[de] discipuli
adhuc in firmi sic[ut] dicit augustinus q[uia] hoc poterat
[...] formidabat ne forsam lupus gregem invaderet
ob pastoris absentiam et super hoc consolat[ur] eos
dicens audistis q[uia] vado et venio ad vos vn[de] dicit augus[tinus]
[...] p[er] illud [...] ibat et manebat q[uia] deus erat t[ame]n ita
turbaret et formidaret cor quia sic deserabat oculos
ut non desereret cor q[u]asi dicat augustinus ibat et
manebat ideo non oportebat eos tristari ibat ut homo
recedendo ab eis p[er] mortem s[ed] eos non deserabat ut
deus de inde allegat tristis h[uius] consolacionis causam
s[cilicet] suam exaltacionem dicens si diligeretis me gau
deretis utique q[uia] Re[cessus] meus recessus est mea exal
tatis q[uia] vado ad illu[m] qui e[st] maior me q[ui] exaltavit
et clarificavit me s[ed] amatores non turbantur de a[l]
exaltacione amici s[ed] magis gaudent ergo nec vos de
betis tristari de recessu meo si vere diligitis me
et dicit [...] si [...] quia ut sit sensus q[uia] dili
gitis me per consequens gaudere debetis q[uia] p[er] mor
tem vado Et q[uia] p[ost] humiliacionem in cruce exal
tavit et glorificavit me q[uia] pater maior me est (ad p[at]rem)
hoc verum est s[ecundu]m humanitatem et formam ser
vi in qua filius dei minor est non solu[m] patre s[ed]

etiam spiritui sancto secundum deitatem semper equalis
patri secundum quam apte etiam iudiciariam recepit de
clarificatione ipsi dicitur ad hebreos primo capitulo ad
dexteram maiestatis in excelsis tanto melior an
gelis effectus dicit augustinus quomodo ergo filius non
est equalis patri propter hoc unde erat ad dexteram a quo
ad venturus est iudicare vivos et mortuos Iusti
autem in quo est equalis gignenti iudiciariam re
cepit a patre secundum quam illa est ubique totus pari deitate
quam nullus locus continet locus [illegible] condicio vere
amicitie est diligentes se ad invicem etiam sua se
creta revelare secundum augustinum libro [illegible] quo
modo [illegible] in amicitia recipere debemus [illegible] co
[illegible] Sic ergo christus verax
[illegible] se diligere suos discipulos eis manife
stat occulta et secreta ut non [illegible] deum cognoscerent
futura antequam venirent predicens unde sequitur capitulo
Et nunc dixi vobis priusquam fiat considerate
quod non sum tantum homo qui modo potest mori et
occultari [illegible] sed et deus sum qui certitudinaliter
predico vobis futura contingentia quod est proprium dei secundum
illud ysaie quadragesimo primo Annunciate nobis
futura sic in futurum Et dicemus quia dii estis vos
unde propter hoc discipuli confirmati sunt in fide quando vide
runt ita evenire sicut predixit hoc etiam post resur
rectionem christus eius ad memoriam revocabat ut
patet luce ultimo dicens hec sunt verba que locutus sum
vobis cum adhuc essem vobiscum unde sequitur Et nunc
[illegible] fuerint credatis ubi dicendum [illegible] fides sit
sperandarum argumentum non apparentium ut dicitur
ad hebreos undecimo Et non sit de visis et
apparentibus magis est scientia quomodo ergo dicit
hic cum factum fuerit credatis [illegible] quod per verba litere no
tantur quod fides sit de visis et apparentibus de
quibus magis est experientia et scientia et [illegible] hoc
est contra rationem fidei [illegible] quod [illegible] quibus de

tertius visus sequitur fides illorum que videre
non possunt secundum illud augustini operibus quod videtur
agitur in nobis ut ea credantur que non videntur
et hoc modo dixit cristus thome io vicesimo quia
vidisti me thoma credidisti nam in thomas hominem
vidit tamen deum quem non videbat credidit
quod innuit suis apprescit dicens dominus meus et deus
meus et sic intelligendum est illud quod dicitur et
ut cum factum fuerit credatis unde post mortem cri
dixerunt discipuli christum resurrexisse apprehen
disse licet eius divinitatem non viderint in ipsum
esse filium dei crediderunt Quarto vero etiam petit
ut ad veram amicitiam diligere bonos et
non malos nec vitia amicorum diligere sed magis
reprehendere secundum illud augustini in quodam sermone
loquens de amicitia ita dicit estote filii medici quia me
dicus non amat egrotantem si non odit egri
tudinem sic nolite amare vicia amicorum vestrorum
si amatis amicos vestros Quinto cristus ut ondat
ferventer diligere et complecte suos discipulos
et ut eum tamquam non viciosum sed virtuosum re
diligant ondit se esse sine peccato quia diabolus nihil
habet in ipso unde sequitur iam non multa
loquar vobiscum scilicet propter brevitatem temporis unde
dixit io tredecimo filioli mei adhuc vobiscum mo
dicum sum quasi diceret oportet me modo accelerare
ad passionem Accelerationes autem huius duplex
fuit causa prima festinatio dyaboli qui armabat
satellites suos ad comprehendendum eum secunda ratio
fuit mandatum patris quod prescit de primo dicit
beda hoc dicebat cristus quia iam instabat tempus
ut comprehenderetur et morti traderetur de
acceleratione dyaboli se esse sine peccato ondit di
cens venit enim princeps mundi huius dyabolus qui
est princeps omnium mundanorum non creatione
sed seductione princeps mundanorum quia ipsum
temptando sicud venerat ad ipsum in deserto

temptando ut habetur mathei quarto et in me
non habebit quidquam i[d est] nullum peccatum et per conse-
quens nullam causam mortis quia mors intrabit
mundum per peccatum ita quod si peccatum non fuisset mors non
venisset sicud dicitur ad romanos quinto mors non
venisset vel sic in me non habebit quicquam
i[d est] sua potestas ad quam me non extendit seu propria
partus que non est nisi peccatum unde non dicit principes
mundi quasi princeps mundane substancie sed magis
mundane culpe secundum illud quadragesimo primo supra
est rex super omnes filios superbie Cristus autem nullus
fuit ad eius culpa et peccatum iuxta illud prima petri 2o
Qui peccatum non fecit nec dolus est inventus in ore
suo Est igitur dyabulus non princeps creature sed tu
ut peccatorum subditorum 2a racio accelerandi in dicitur
ut cognoscat mundus quia ego diligo patrem ita
ad hoc sustinuit mortem ut cognosceret homines quod
diligo patrem et hoc procedit ex dilectione quam habeo
ad patrem Et sicud mandatum dedit mihi pater sic facio
quod dicit ex obedientia quam habeo ad patrem libenter
mortem subeo unde apostolus ad philipenses xpus
obediens factus est pro nobis ad mortem. Quare cristus ita
breviter declaravit suis apostolis intencionem suam
dicendo quod ideo ut cognoscat quod eos veraciter dili-
gere et ut eum tamquam elongatum ab omni viciis et
vere virtuosum cognoscerent et ego diligerent quia
sine peccato erat et diabolus in eo nichil habebat. Sed quia
si sine peccato erat quare moriebatur cum pena mortis
solum culpe debeat. Ideo hoc videt cristus satis in
verbis evangelii sic ut cognoscat mundus quod diligo
patrem et ut mundus discat diligere ut consequi
mereatur exaltari quod per obedienciam et dilectionem
exaltavit illum pater et dedit sibi nomen quod est
super omne nomen Et tantum de isto evangelio etc.

Sicud evangelium scribitur in textu Et solet

solet legi in eccia in festo sce trinitatis iste q sta
trinitas propri notabiliter tangitur in ipo Et
potest diuidi in duas ptes principales in pma poi
tur q dam pharisei in fide informacio In 2a ponit
quorumdam dubiorum obiectio ibi dixit ad eum in
icodemus vel potest diuidi in tres ptes in pmo on
ditur spiritualis regenacionis ncitas 2o eius qualitas
ibi dixit ad eu 3o modus et racio ibi non mireris
pma ps subdiuiditur qnia pmo ponitur occasio ncitatis 2o
ncitas ibi vndit ihesus ad occasionem huiusdi sume
possimus a nicodemo quem describit ewangelista
a quatuor pmo quo ad nam quia erat homo 2o quo ad
condicionem quia a phariseis 3o quo ad nomen Ni
icodemus enim interpretatur victoria populi 4to
quo ad offm quia princeps iudeorum dixit ergo ewange
lista ihesus discipulis suis vide post inceptionem
sue predicacionis proximo et post baptismum suum
cu venisset iherusalem et multa signa ibidem fecisset
et postquam aquam in vinum mutasset quod fuit
nouum ostensione quod dignus magister et princeps
et princeps aliorum in noie eius credidit sicud hec
tangit erat homo phariseus nicodemus nomine i de
secta iudeorum et phariseorum que erat nobilior et
honestior omnibus aliis sectis qr ipa confitebant re
surreccionem et spuales creaturas de quibus locutus
cristus et ideo aptior erat ad quodamodo magis dispo
situs ad audienda doctrinam cristi ad quam non fu
erant dispositi de aliis sectis s saduceorum et
iudeorum que resurreccionem et creaturas spiritua
les negabant Qualis autem fuerit dignitatis
et officii dignitatis sequitur princeps iudeorum
sequitur princeps iudeorum ex hoc apparet fama ipi
us vir ut populus gubernabat doctores et sacer
dotes licet cristus pmo ad fidem vocasset simplices
ut patet in apostolis et hoc ne doctrina fidei sa
piencie humane adtribueretur et asscriberetur ita
eciam a principio vocauit aliquos litteratos ne
ipa tot principi daretur qr a solis simplicibus recepta

hic venit ad Jhesum nocte. Hoc ideo sicut dicit Be-
da, quia incipiens esse in secreta eius allocutione ple-
nius discere misteria fidei, cuius aperta ostensione sig-
norum iam rudimenta perceperat. Non enim audebat
venire in palam, ne de synagoga expelleretur. Sed
dicitur .i. [illegible] de partibus terreni nati. Et dicitur
[illegible] quia adhuc in [illegible] detinebat, in firmitate
[illegible] et nocte venit trepidans in die. Hoc fuit
aliam rationem et mistica ponit Augustinus di-
cens Nicodemus [illegible] cum qui credunt sed
non dum renati sunt. Unde hoc ad rem pertinet quod de
nocte venit nam renati ex aqua et spiritu sancto audiunt
ab apostolo fuistis aliquando tenebre nunc autem lux
in domino. Sunt dicto illo concordat Hugo Cardinalis dicens
circa nocte dicitur venisse quia tenebris ignoran-
tie obnubilatus ad tantam lucem non dum pervenit
ut perfecte deum verum crederet. Non [illegible] in [illegible] elo-
quio figura ignorantia ponitur. Sicut scientia per lucem
seu diem. Unde quod venit ad Jhesum fuit devotionis, sed
quod venit de nocte fuit timoris et imperfectionis eius in-
tellectus. Sequitur: Et dixit ei rabbi. Dicit Hugo magistrum
appellat et deum tacet, non quia credebat eum adeo mi-
ssum, sed tamen eum deum non cognoscebat. Et quia taliter credidit sibi
dicitur. Scimus quia a deo venisti magister. Quasi dicat certum est mi-
chi quod tua doctrina est vera et a deo data, et non humani-
tus conficta. Hinc subdit causam dicens nemo potest
hec signa facere que tu facis nisi. Sicut veritas recte in
[illegible] naturalibus patet quod veritate primorum principiorum seu
habetur in hiis que subiacent facultati naturalis rationis
per reductionem ad prima principia, ita veritas in super-
naturalibus habetur in hiis que excedunt rationem et
ostenditur per virtutem verorum miraculorum que sunt
sufficiens testimonium quod doctrina per talia confir-
mata procedit a veritate. Nam nunc dixit ille Ni-
codemus et plus significavit quia perfectam confessi-
onem ostendit se ab eo plenius informari et confortari.
Et non perfecte credebat, sed quia [illegible] videbat
[illegible] humiliter et vere querens doctrina
eius quantum ad secreta fidei. Jhesus ideo incipit tanto

si baptismo que e regnacio spiritualis nostra r
quisita ad salutem sequitur Respondit ihesus Amen
dico tibi i vere confidenter notifico tibi dicit crisostomus
quod studium erat cristo non dignitatem suam reve
lare sed quod misit quasi adversso agebat pari vim in vi
videntur nicodemus humiliter loquens in rebus at
tu potestate sua operatur sic hic nicodemus ma
nifeste nisi excelsum dese ipso loquentes stulte aut
alibi humili cum opinione reddidit docens nostra ad salutem
et quod sensibus sit in miraculorum operatione sequitur si
quis natus fuerit denuo non potest videre regnum
dei q d tantam necessitatem habet regnacio spiritualis per
quam quis nascitur in filium dei quod sine ea non potest vi
dere regnum dei sicut sicut per generacionem naturalem re
ponitur homo ex natura ita per regnacionem baptisma
lem reponitur homo in esse gratie Nam visio regni
dei per essentiam competit soli deo competit hominibus
autem non nisi per gratiam per quam trahuntur trahitur homines
ad naturam divinam iuxta illud petri 2a magna et preciosa
donavit ut per hec efficiamini divine consortes nature
Constat enim quod hoc non potest esse per generationem carna
lem que solum facit filios hominum et ideo requiritur generacio
spiritualis per gratiam homines sunt filii dei et per consequens
heredes vite celestis dixit ergo cristus nicodemo
nisi quis renatus fuerit denuo quasi diceret sibi
quia non dum es natus denuo et per ideo spirituali
generatione ideo noticia quam habes de me spi
ritualis non est sed alius sine humana ergo aut
dico tibi quod sine tu sive alius quicumque nisi per deo
denuo natus fuerit non poterit apprehendere
gloriam que circa me est et erit quod regnum et
eternam vitam unde dicitur io decimo septimo hec
est vita eterna ut cognoscant te regnacio aut
per baptismum tribuit anime illuminationem hec dicere
patres veteris testamenti salvati qui tamen non fue
runt baptisati dicendum quod licet non erat in precepto
baptismum nichilominus consecuti sunt vitam spi
ritualem per gratiam in fide cristi venturi et habu
erunt rem baptismi licet non sacramentum bap
tismi habuerunt etiam ipsum in signo in aliquo cir

respondenti per quod tollebat peccatum originale
Item diceres cognito Nichodemus in Christum credit appo-
derat inclinitate quare Christus eum instruit de
ipsa. Ideo quia Nichodemus imperfecte credebat quia
credebat tantum propter signa que viderat ut ergo
Christus reduceret ipsum ad perfectam fidem docet
eum de spirituali regeneratione. Dicit ad eum Nichodemus
Ubi est 2a pars evangelii in qua ponitur quoddam
dubiorum obiectio Nichodemi ad predicta et habet
duas particulas. In prima ponitur obiectio unius dubii
in 2a obiectio alterius dubii ibi respondet Nicho-
demus proponit primum dubium simpliciter dicens sic per modum
nichil potest nasci nisi puer sed senex non est puer
igitur senex non potest nasci etc. Et illud distinctius
[illegible] tunc dicit quomodo potest homo nasci cum sit se-
nex 2o sic nichil quod iam est perfecte quantitatis
potest intrare ventrem matris sed senex est talis
igitur sequitur quod senex non potest nasci et tamen
ibi innuendo potest in ventrem matris sue iterum
Diperat ei intellectum esse ad salutem regenerationem et
modum huiusmodi regenerationis intelligat isto simpli-
citer distinctius arguit contra dicta Christi sumendo
primo ex etate 2o ex quantitate nascentis quasi Nichode-
mus velit inferre impossibile esse senem iterum
nasci cum quia qui nascitur est puer quod senectu-
te vere non potest decrescere quo rediret ad pueri-
ciam sic etiam ex quantitate nascentis quod est parva
ut possit includi in utero matris modo quod ille
renasceretur qui iam est perfecte quantitatis videtur
non posse unde Nichodemus assuetus erat sensi-
bilibus ideo arguit de generatione carnali Christus autem
de suadebat de generatione spirituali scilicet baptismali
unde dicit Chrysostomus vocatus Nichodemus adhuc sic
ut ad hominem audiens. Nam ab hoc erigit
ad altitudinem eorum que dicuntur non quod
credens ex fide sed in se fecit hanc impossibilitatem ut
in apertiorem provocaret doctrinam. Quare autem [illegible]
plus posuerat de sene dicit Beda quia senex erat
ideoque de se protulit exemplum ac si diceret ego sum

senex et meam quero salutem quomodo possit
in ventrem matris introire et renasci. Cui Cristus
alloquitur eum dicens rabi eum vocans et adeo ve
rum esse dicis et non dicis sensus qui dicuntur sed
loquor ad unigenti dictionem que multam perturbatio
nem induxit. Sic enim corrid querere est qui non cre
dunt et nulla sic querentes a fide recesserunt.
Item Augustinus dicit commutando per dictam sentenciam
spiritus enim loquitur et ille carnem sapit non noverat
ille nisi unam nativitatem scilicet ex Adam et Eva. Ex deo
autem et ecclesia non dum noverat sic tu intellige na-
tivitatem spiritus. Sicud autem uterus non potest repeti
sic nec baptismus. Cristus autem manifestius revelat ei
spiritualis nativitatis modum cum sequitur vidit Ihesus
amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. Cristus ista
generatio de aqua et spiritu intelligenda est in qua naturali aqua
lavat exterius et spiritus sanctus interius et talis locio bene
dicitur generatio quia perficiant effectum filiorum dei vero in re-
nato cum in hac generatione est aliquid sensibile cor-
rudens scilicet aqua et aliquid invisibile correspondens vi-
delicet gratia quia secundum Augustinum cum homo ex duobus consistat
videlicet corpore et anima duplicem habet generationis
modum. Aqua namque visibiliter ad emundacionem cor-
poris prebetur, spiritus vero invisibiliter concurrit ad
emundacionem invisibilis anime et innuitur. Et dicit Augustinus
in persona Cristi ad Nicodemum: Tu carnalem generationem
intelligis sed ex aqua et spiritu oportet quod nascatur homo propter
regnum dei. Sicut enim propter hereditatem patris temporalis
nascitur aliquis ex visceribus matris carnalis oportet
propter hereditatem patris dei nasci sempiterna ex visceribus
ecclesie et querit hic Crisostomus dicens si vero quis inter-
rogat qualiter ab aqua homo nascatur subdit interro-
go et ego qualiter Adam natus est ex terra. Nam sicud
in principio subiacet terra limo toti opus plasmantis
erat ita et nunc subicitur aqua totum vero est spiritus gracie.
Tunc enim paradisum dedit in conversacionem nunc autem

celu nobis aperuit ad eternam mansionem Talia
cum atque tanta secreta misteria sicud dicit hargimo
nichodemo capere non valenti dominus ex carnali na
tiuitate similitudinem dedit dicens quod natum est
ex carne .i. secundum virtutem generacionis carnalis caro
.i. constituitur in vita carnali tantum Et quod natum
est ex spiritu quod est modo predicto secundum virtutem spiritualis
generacionis spiritus est .i. constituitur in vita spirituali
quasi sic arguat illa natiuitas est spiritualis que
efficitur a spiritu sicud illa carnalis que efficitur a
carne sed hec natiuitas est efficitur a spiritu et ideo
concludit dicens non mireris quia dixi tibi oportet
nasci denuo Ubi videtur ad obiectum a nichodemo
quod est soluendo racionem nichodemi non loquor de
generacione carnali de qua arguis sed de spirituali
Et tunc saluator addidit sensibile exemplum secundum
crisostimum quia exponit hic textum de vento carnali
vento materiali cuius principium ignoratur et finis in
sonis eius sensibiliter percipitur sic est in genera-
cione spirituali quia spiritus est qui est principium huius
generacionis et filius beatitudo eterna que eius finis
a nobis non percipitur sed credimus tamen licet alii apte
mon forma vocis percipitur per sensum Hoc est quod
sequitur spiritus ubi vult spirat etc. dicens sic ex
ponendo textum quomodo secundum veritatem quod spiritus di
velle et quomodo nescis unde veniat aut quo va
dat tamen videmus austrum venire a meridie ad ire
ad aquilonem aquilonem et est argumentum au
gustini de quo videtur crisostimus quod voluntas in scrip
tura aliquando accipitur pro inclinacione naturali et sic
velle ipsius spiritus materialis est eius naturalis incli
natio et tunc exponitur sic textus spiritus vult .i. natu
raliter inclinat inspirari flat ad Im aut dicit crisostimus
quod licet sentimus hoc in generali tamen in speciali et determinate
nescitur a qua parte terre determinata veniat et ad quam
partem terre determinatam terre ventus vadat et
applicans dominus hanc similitudinem subdit sic omnis qui
natus est quod non est ex spiritu quia sicud dictum est in tali

ymaginatione est aliquod oculis et aliquod patens
ad sensum illud spiritus illud autem spiritus sensus
vero secundum augustinum et bedam littera exponitur de
spiritu sancto et tunc est sensus non invenitur quod quia
hoc facit spiritus in sua potestate est quempiam
replere quia non inspirat in homines conditionalitate
sed sua mera liberalitate quia ubi vult spirat
unde in hoc augustinus reprehendit errorem mace
donianorum qui dixerunt spiritum esse servum nam spiri
tus sanctus propria potestate ubi vult et qualiter vult
operatur iuxta illud metriste Tu spiras ubi vis
tu tuis dividis ut vis das cui vis quod vis qua
vis tempore quomodo Et vocem eius audis scilicet spiritus
sancti computa quia te presente ille loquitur qui spiritu sancto
repletus est et non scis unde veniat vel quomodo
mentem intrat vel quomodo operetur per gratiam in visi
bilibus vel non scis unde veniat quomodo credentes
ad vitam introducat vel quo vadat vel quomodo fideles
ad spem perducat Sic est omnis qui natus est de spiritu quia
de sic hominis spiritus participis viam interpretari nescis
qualis divini spiritus operationem scrutari Unde et
hactenus misteria divine maiestatis nicodemus ca
pere non valuit que a domino audiebat et ideo ratio
nem querens factum non abnegavit et christus affectu
dicentis plus quam reprehendentis considerans ar
guit tarditatem nicodemi ad intelligendum predicta
subdens tu es magister in israel et hec ignoras quasi dicit
quia magister es in israel doctus et peritus in lege et
prophetis consequenter deberes talia cognoscere et non ig
norare Cum enim christus nicodemi vilitate co
mitius interrogat et superius ad eum christus loquitur
quasi diceret magistrum et doctorem te reputas et
tamen ignoras fidei initia nequaquam tamen ut dicit
crisostomus christus nequitia viri accusat sed in
sipientiam et ruditatem Unde augustinus dicit
dicens quid putamus dominum huic magistro iudeorum
insultare voluisse [illegible] subdit volebat quod
illum nasci de spiritu nemo enim de spiritu nascitur nisi humilis

sic et ipsa humilitas facit nos nasci de spiritu etc.
autem magister inflatus erat et alicuius momenti
sibi esse videbatur quia doctor erat iudeorum de-
ponit hic dominus gradum eius superbiam ut possit nasci
spiritu dicens non videtur mirum quod nichodemus ita
ignorabat quia non pertinebat adventus testamentum
in quo erat ipse instructus Item quod in lege moysi
figuratiue continebatur baptismus secundum illud ad
corinthios decimo omnes in moyse baptizati sunt in
nube et in mari qui in utroque baptismus fuit fi-
guratus modo legis doctores debebant sic fi-
guras eius licet auctor non tenerentur vel quod
est in prophetis quos frequenter legerat baptismum
exponit sicud ezechielis tricesimo sexto effundam
super vos aquam mundam et mundabimini Item
zacharie tredecimo In die illa erit fons patens
domui dauid et habitantibus ierusalem in ablucionem
peccatoris vel menstruate in persona christi taliter dicat
quid que habet hec natiuitas de qua sic per loth
locutus est commendata confirmata et videns fidem
quod habet quem nam quod primus homo factus est et quod
de costa facta est mulier et que steriles genu-
erunt ita homines ex spiritu renascuntur [illegible]
fructus excrescunt vel dicit paganum mira-
bilia facta sunt clipeus aquarum desertis et
dupplicit medici per mare rubrum transierunt Na-
man sirus in iordane purgatus est hec omnia
natiuitatem spiritualem et purgamentum futu-
ram singulariter figuraliter personabat et
ea que apertius sunt dicta stulte dicunt lingua
imitatis modum ut puta illud renouabitur ad
aquile iuuentus tua Item beati quorum remisse sunt
iniquitates Consequenter ponit arguit tardita-
tem nichodemi dicentis predicta quia per pig-
ra qui secundum malitiam sciebat et ex statu de-
bebat arguere et precipue quod deus ei confiteri

fuit enim doctrinam datam ex adeo qui sit argu
it cristus Ille est ver hensibilis qui dabis sa
pientis et idem non atquiescit ego autem sum testis
idoneus quia per sibio testimonium de auditis
et visis unde sequitur amen amen dico tibi quia quod
loquimur et quod vidimus testamur quod qui de hac dicam
verissima cognitione certissima et ideo ipsis atquie
scere debes unde dicit crisostomus apud nos sensus
visus certiorem aliis sensibus et ideo si vidimus
aliquem facere credere ita dicimus quoniam oculis vi
dimus Cristus autem dicens vidimus non intendit
inducere visu corporalem quia hec viderit visu cor
poris sed visu dat vobis intelligere suam cog
nicionem certissimam quia hec que novit cogni
navit cognovit cognitione evidentatis sive omnia
inducta certissima sed sicud dicit apostolo ad hebreos
et quare dicit cristus in plurali simus vidimus dicendum
quod ideo ad ostendendum unitatem in patre et filio et spiritu
sancto unde dicit hugwo unigenitus dei filius erat
qui hec loquebatur ostendens qualiter pater et filius
et filius in patre et spiritus sanctus ab utroque in divisibiliter
procedit et est vere sicut per racione hugo dicit hoc quod
ewangelium legitur hodierno die sed in festo sancte
trinitatis vel exponitur sic quod simus loquimur sicut
aliquando pluraliter loquitur quasi dicat ego et illi qui
meo spiritu sancto renati illud quod loquimur intelligimus
et quod vidimus apud patrem in absconditum hoc
ad testamus ferre in mundum et vos quia carnales
estis et superbi non accipitis testimonium nostrum dicit
theodosius quod hoc nequam de nichodemo dicit sed
de quibus iudeorum qui usque ad finem in perfidia perma
serunt Consequenter arguit nichodemus a cogi
tione me de qua sermo erat qui factus ad intelli
gendum respectum emanationis in a patre et spiritu sancto
ab utroque et maxime et maxime quia in lege cari
erat maxime a perversitatus per ablutiones aliquas
amonebant in mundicie alique et ideo de facili debe
bat credere qualiter per ablucionem aque et

et divina virtute interius ferat ablutis peccatis
Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo
si celestia dixero vobis credetis intelligit per celestia ge
nerationem personarum in divinis que est valde ar
dua et difficiliter intelligibilis sed per terrena intel
ligit baptismum unde ostendit cristus quod modus
intelligendi celestia est per fidem credere in omnia
antequam perveniatur ad simplicem visionem dicit
ergo quomodo creditis et non dicit intelligitis sicut
aliquis aliqua per intellectum suscipere non valet
amentie vel ignorantie imputatur sed tu non suscipi
at aliquis quod fide solum oportet suscipere non a
mentie sed infidelitatis est accusatio Consequenter
secundum crisostomum cristus volens solvere questionem nicho
demi ostendit regenerationis possibilitatem reddens
duplicem causam efficacem spiritualis regenerationis
dicens prima est cristi incarnatio secunda eius passio
de prima dicit sic et nemo ascendit in celum sciendum
quod hec littera multipliciter intelligitur et exponitur pro
hoc intelligitur seu declaratur in cristo duali
tas nature et dualitatis unitas persone et tunc est
sensus quod idem filius hominis qui descendit de celo
quantum ad divinam naturam ascendit in celum propria vir
tute quantum ad humanam naturam et non est intelli
gendum quod descenderit de celo quantum ad humanam
naturam sicut aliqui heretici dicunt corpus eius detu
lisse de celo et nichil accepisse de virgine sicud et
alii dixerunt quod anima cristi fuit a principio creata cum
angelis et postea de celo descenderit tamen assu
mendo non mutando locum sed faciendo novum effectum
vel quod locum non mutaverit unde in littera cum dicit
filius hominis qui est in celo quod dicitur sed descendit de celo
quod tamen est in celo sic enim descendit quod non desinit ce
lestis secundo exponitur ut per hec verba misticum corpus cristi
declaratur spiritualis unitas quod nemo ascendit in celum
nisi efficiatur membrum cristi tertio intelligit per hec verba
unionem nature cum cristo de hoc dicit augustinus sit sibi
una substantia longe distantior potuit quam nobis

suscipere humanam naturam ut fieret una persona
quanto credibilius sit sicut in homine cristo unus
cristus qui descendit in se quoniam ascendit in
membris suis quasi dicat si fiat quasi spiritual
ut sicud celestes ceterarumque ad dignissimi non pote
ritis nisi membra mea efficiamini ut ipse asce
dat qui descendit non aliud reputans corpori
suo id est ecclesiam suam quam se ipsum vocat et
illi dicto et ~~illi dicto~~ concordat gregorius de
cimo septimo moralium quod autem dicit filius
hominis qui est in celo ondit augustinus in libro de ba
ptismo parvulorum dicens quamvis in terra sit
factus filius hominis divinitatem tamen suam que in celo
manens descendit ad terram non indignans non
filii hominis sicud suam carnem dignatus est nomine
filii dei nominari in unitate persone quia utique
substancia unus cristus et filius dei ambula
in terra et idem et idem ipse filius hominis mane
bit in celo tercio opponit crisostimus sic
quia dixerat nichodemus sicut quomodo a deo
venisti magister nos nescimus ita esse magister ut multi
prophetarum de terra existentes et dixit et nemo
ascendit in celum vere cristus communis substancia totum
celum illuminavit dicens filius hominis est enim ei tota
modo nichodemus totum vocare ab humanitate sicud
dicit beda est quod intellectus hoc quod idem quod desce
debat de celo ipse ascendebat de celo sicud idem
homo nudus descendebat de monte ad convallia
et assumptis vestibus seu armis ascendit ad eum
montem Et nota quod non fuit mirum quod cristus quod
sicut in terra dixit se esse in celo dicit enim augustinus
non mirum quia cristus hic erat et in celo sub dit
causam talis fuit discipulos audi paulum dice
tem nostra conversacio in celis est si homo paulus
habitat in terra conversatur in celo deus celi
et terre non poterat esse in celo et in terra Consequenter
cristus ponit tamen causam efficientem baptismatis
qui est meritum cristi passionis que operatur in
baptismo dicens et sicud moyses exaltavit serpentem

Quod secundum dictationem ostendit Beda dicens ipsum
legis mosaice ad spiritualem sensum reducens ve
Facta teris historie facta in figuram sue passionis
atque humane salvationis [illegible] dicere 2 de hoc ser
pente legitur numeri primo qui fuit figura passio
nis christi unde dicit theodosius videas figuram
ad veritatem ibi enim serpens similitudo [illegible] que
bestie habet venenum autem non habet sic et
christus apparuit liber in similitudinem carnis peccati ve
moises enim ex precepto domini exaltavit in deserto ene
um serpentem quem videntes sanabantur Et si
cundo quod exaltatus christus in cruce primo ostendit specia
lem attractionem nam ideo exaltari voluit ut
inferiora traheret ad se ipsum sicut ante ~~[illegible]~~ primo
senerat io duodecimo si exaltatus fuero a terra om
nia traham ad me ipsum nam sicut in tractu naturali ma
gnes imprimit aliquem virtutem ipsi tracto per
movetur ad se ipsum trahit ita et christus exaltatus
influit cordibus fidelium graciam per quam ad ipsum
moventur 2o ibi attractio fuit universalem signi
ficationem quia christus exaltatus in terra significavit
inferiora quia exaltatus autem a terra exaltavit
et significavit superiora secundum illud ad thessalonicenses
tertio Christus per suum sanguinem pacificavit que
in celis et in terra sunt Tertio exaltando fecit christo
magnam elevationem et magnam exaltationem quia
per virtutem exaltatus quare sibi datum est nomen
quod est super est super omne nomen sicut dicit apostolus
philippenses 2o Consequenter ex quo christus facit
memoriam passionis eius ponit ipsius passionis
fructum Cum dicit ut omnis qui credit in ipsum non
pereat per finalem dampnationem sed habeat vitam
eternam hic in radice et spe in futuris autem [illegible]
et in re Ubi sciendum quod de hoc fructu passionis
christi est differentia inter figuram et veritatem de qua
loquitur augustinus super iohannem in omelia

Dermus dicens hoc mt est mt figuram ymagi
nem et rem ipam figura enim prestabat vita
temporalem res vero quam ipa figura erat pstabat
bat vitam eternam et idem dicit augustinus in li
bro de baptismo parvulorum sic sicut tunc q conspi
ciebat exaltatum serpentem aeneum sanabatur
et a morte sic nunc qui conformat similitudine mor
tis xpi p fidem baptismi que eius est pfectio p iusti
ficationem a morte p resurreccionem liberabit &
dicit eis tn multi fideles dampnabuntur qr scribit multi
sunt vocati pauci vero electi dicendum quod hoc so
lu pt ad litteram hec ut sic sensus qui credit in eum
i credens mentem tendit p karitatem z sibi adherent
sicud membra capiti ille non perit vel pt dici q
credere includit bonam operacionem sicud volt
iacobus in canonica Nam qui dicit se nosse deum fa
ctis autem negans non proprie dicitur credere io
dicitur iacobi 2o ende in operibus fidem tua
vel karissimi quocienscunque intramus eccla debem
devote inspicere in ymaginem xpi et crucifixi
que in qualibet ecclesie medio ut nos sanet a mor
sibus venenosis serpentis dyaboli Si quo enim
aspectus serpentis enei salvabat viventes a
morte corporali maioris efficacie erit xpi
salvando a mortibus et penis anime Et tamen

Hoc evangelium scribitur luce tredecimo
Sermo septo Enim est de bono pau
pere z malo divite p quod humiles
commendantur et avari redarguuntur potest autem
dividi in tres ptes in pma ponitur vita paupe
divitis delisiosa In 2a describitur vita pau
peris penuriosa ibi erat autem In tercia post

dram eorum quia mortem pauperis preciosam et
mortem diuiti pessimam Isti factum est autem dñ
endum quod postquam christus dixisset quandam pa
rabolam de villico iniquitatis que legitur post dominica
nonam in qua etiam eum docuisset quomodo faciendo
amicos de mammona iniquitatis recipiamur ad eterna
tabernacula ut sic non perdamus visionem dei beatificam
et evadamus penam dampni Consequenter hic dominus
noster iterum volens nos erudire quales mi
lites esse debemus ut de hostibus laboriose triumphemus
proponit nobis in exemplum duos milites unum deliciosum
qui in pugna huius mundi contra hostes spirituales
succubuit et ideo inferno incarceratus extitit alium
vero laboriosum et passionibus plenum qui paciendo vi
cit et postea in eternis deliciis collocatus fuit ut ti
meamus penam et sentiamus in labore aliquam spiriti
et gloriam in futuro Unde in hac parabula magnum
solacium dominus prestat egrotis et pauperibus qui
paupertatem et miseriam suam pacienter et
humiliter portant diuitibus autem magnum timorem
incutit Et intellige hic de diuitibus qui purpura
et bysso vestiuntur deliciose se habent et in mise
ricordes sunt ad pauperes linguam suam a viciosis
verbis non custodientes Unde sequitur textus dixit ihc
suis discipulis suis viz parabolam dixit homo
quidam erat diues qui habebat villicum para
bolam hanc Et secundum doctores non est para
bola tantum sed etiam historia sive narratio rei geste
quia nomen pauperis hic ponit expresso suo nomine et di
uitem nomine qui dicitur homo quidam erat diues
Dicitur hic homo potius in nomine quia in nomine ve
homo quidam non ratione sed ab humo dictus quia
non vixit rationabiliter sed adhesit passionibus
terrenis unde dicit beda admonuerat supra dominus
dicens facite amicos de mammona iniquitatis quod
audientes pharisei deridebant illud ergo quod

pposuerat exemplo asserunt dicens hic quid
erat diues et notanter dicit erat et non est fuit ipse
quod preterit quasi umbra fugiens Item dicitur di
ues non tam a possessione sed quantum ab amore diui
tiarum Sciendum quod diuitis nomen diminuitur cum tamen
pauperis nominetur Tercio ideo quia nomina diuitum
magis sunt nota apud homines minus tamen apud deum
unde dicitur matthei nunquam noui vos scilicet notitia
approbationis Nota vero pauperum apud deum
ta simul notitia duplicis cognitionis scilicet speculationis
et approbationis 4o ideo ut ostendatur ut pauperes
apud deum tanquam familiares et diuites auaros
pro nulla reputat 5o ideo ut in quo quis peccat in
illo puniatur diues enim voluit nominari sic punitur
nominis fame sic punitur in loquacitate et gula sed
de paupere dicitur in prouerbiis memoria iusti cum
laudibus et nomen impiorum putrescit prouerbiorum
decimo nam iusto dei iudicio debuit puniri no
mine in celis qui voluit diues nominari in ~~celis~~ terris
Ideo dicitur sapientie undecimo per que quis peccat
per hec et punietur Quarto ideo quia iste diues deum in
specie pauperis non cognouit ut infra dicitur ideo
merito deus ipsum diuitem non agnouit unde matthei
vicesimo quinto quod quidem uni ex minimis meis fecistis
mihi fecistis Idem patet de virginibus non habentibus
oleum unde quibus dicit dominus nescio vos ibidem Quin
to ad innuendum quod diues qui in mundo sibi no
men fecit in offensa nominis illo carebit quod ele
cti habebunt de quo apocalipsis 2o dicitur vincenti
dabo manna absconditum et calculum candidum et in
calculo nomen nouum scriptum Dum manna erit iocun
ditas diuine visionis calculus candidus est corpus
in mortale et gloriosum nomen in calculo scriptum
erit quia filii dei de gloria corporis apparebunt

Dicto quia nomen diuitis hic in terris tu sunt p
ora pastorum i homines bestiales sed illorum nomen dubium
memorabuntur. Unde psalmista: nec memor ero nominum
eorum per labia mea quia nomen quod in mundo honorabile
est deo abhominabile secundum postea magistratum one
potuit abhominare. Et ori hirans unde dicitur luce decimo
sexto: quod hominibus altum est abhominatio ante deum. Secundo
quia dicitur iste malus per deum indiuiduum nullius erit
in valore quia ad personam suam semper animaduertit valor
pensatur potius quam adiacet alieni. Sed quia diuitiis habi
igitur persona huiusmodi male diuitis non proprio nomine sed
his que sibi adiacent debuit nominari. Secundo ... induebatur
purpura et bysso. Sciendum quod iste duabus in vesti
bus reprehenditur quo ad duo. Primo quantum ad exte
riorem ostentationem quod notatur in purpura que
secundum bedam est color regius habitus ita quod soli reges
et imperatores illa induebantur. Secundo reprehenditur quantum
ad interiorem vestium molliciem quod notatur in bysso
que secundum bedam est genus candidissimi lini quod
bysso crescit in egipto et hic vtebantur interius propter carnis
molliciem. Premissa purpura exterius propter inanem
gloriam. Sed diceres in quibus aliquis potest uti veste
preciosis sine peccato. Dicendum quod sit in 4or casibus
propter decentem consuetudinem secundum preceptum 2o propter
excellentem dignitatem et sic papa vtitur semper preciosa
veste quia omnes in dignitate precellit 3o propter caritatem sicut
religiosus non renuens vestem suam religioni competentem
recipit vestem preciosam. Quarto propter cautelam vt ali
quis vitam suam latere velit vt patet de sancto sebastiano
qui suam caritatem sub veste militari occultauit. Sed
diceres circa istam materiam secundum reprehenditur vnum quod
minus sic reprehenditur alterum quod quo virtus consistit in
medio ideo vilitas est reprehensibilis sicut preciositas. Respondetur
quod non reprehenditur vestis preciosa neque vilis sed sunt
aliqua reprehensibilia circa vestes. Primo quia superfluitas sup
erfluitas multiplicitas curiositas inhonestas et pompo
sitas. De superfluitate patet luce septimo vbi dominus loquitur
de illis dicit: qui preciosis vestibus vtuntur in domibus
regum sunt. De quo homo preciosa veste non decoratur

ne multi pauperes inde possunt sustentari Secundum est
multiplicitas quo ad mutationem eorum secundum varia
tem festorum unde ieronimus dicit aliena rapere qui
curtis qui quam superflua vestire probatur propter quibus hic
plures vestes contra frigora sicud et cristus habuit
sed non debet hic curiositas mutatorias tertium est curiositas
que respicit que respicit curiosum ornatum unde gregorius
nemo putat in studio preciosarum vestium ac desideriis ali
quam esse peccatum quod si culpa non esset nequaquam iohannem baptistam de asperitate vestium non laudaret cristus
Quartum est inhonestas que respicit persone statum quia
clericus vestimenta armigeri non debet uti ut in c. de
vi et ho. cle. Quintum est pompositas que respicit vanam glo
riam unde gregorius Nemo vult preciosis indui ubi
a nemine potest videri tales enim plus diligunt alios quam
se qui tanto studio pascunt oculos alienos Et similiter
dicit b. gregorius si cultus vestium subtilium culpa non
esset non esset sermo divinus tam violenter exp
resserat quod dives purpura et bysso indutus apud in
feros torqueretur Et ideo dicit augustinus nec affe
ctetis vestibus placere sed moribus et salvator
mathei sexto de vestimentis dicit quod solicitati consi
derate lilia agri sub divum Et epulabatur cotidie
splendide Ubi in mutuum reprehenditur quo ad vora
citatem et hoc quo ad ferculorum multiplicitatem unde
epulatio est comestio leticie associata et hoc vel est vere
vel vane vere ut dicitur luce decimo quinto epulari
et gaudere oportebat sed vane hic et quinto ubi dicitur
malis divitibus epulati estis supra terram et in
luxuriis enutrivistis vos et corda vestra Secundo reprehe
nditur quo ad assiduitatem cum additur cotidie sicut
consilium eorum qui dicebant in ysaia quinquage
simo sexto sumamus vinum et impleamur ebrietate
et erit sicud hodie sic et cras Tercio reprehenditur
quo ad artificiositatem magnorum ferculorum preparati
one et eciam vasorum splendorem ideo additur
splendide sicud baltasar qui fecit apportare
vasa aurea et argentea ut inde biberet cum con
cubinis et magnatibus suis et in eadem nocte interfectus

Danielis quinto. Sed dicitis an epulari sit peccatum
videtur quia propter hoc hic vituperatur dives
contra hoc ecclesiastici tricesimo 1o ubi dicitur splen-
dida in panibus benedicent labia multorum et eiusdem
tricesimo 1 ubi dicitur splendidum cor bonum est in
epulis. Respondemus quod splendor mense non vi-
tuperatur si propter hoc paratur propter bonam amicitiam conservan-
dam vel propter inopiam pauperum relevandam sed quando
fit propter propriam gulositatem sicut Nabal primo Regum
vicesimo quinto. Et Crisostomus reprehendit hic et
quod obicitur intelligitur de primis duobus modis quod
sit licitum. Ex quibus patet quod iste dives hic reprehensus
in gulositate fuit totus mundus primo in concupiscen-
tia carnis quia epulabatur cotidie splendide 2o in super-
bia vite quia induebatur purpura et bisso. Tercio
in concupiscentia oculorum quia dives erat divitie
autem divitibus semper sunt concupiscibiles ad oculos. Et
illa tria mundus perdidit quia concupiscentia carnis
superbiam vite et concupiscentia oculorum sicut scri-
bitur prime Io 2o. Postquam igitur evangelista
describit deliciosam vitam divitis consequen-
ter describit penuriosam pauperis vitam cum
dicit Erat quidam mendicus. Dicendo quod paup-
er iste adiungitur diviti secundum Crisostomum quia dives
pauperem facit propter divitem quia eius pauper di-
viti plus confert quam ab eo recipiat quia di-
ves pauperi solum bonum corporale et temporale
ministrat pauper vero diviti spirituale et eternum
unde dicit Crisostomus [illegible] dives sustentat paupe-
rem sustentatur a paupere. Dicendo quod ista que
sequuntur dicuntur per divitis 2 in comparabilem
ipsum ondit [illegible] potuisset dicere tot fuerunt
pauperes quod non potuit [illegible] [illegible] contra quod
dicitur erat quidem id est unus non multi in quo pa-
tet subveniendi facultas. Item posset dicere quod
nesciebat eius inopiam contra quod dicitur
mendicus quod interpretatur amene id est defectus
vel manum pauperem mendicans ipsam porrige-
ns ut aliquid recipiat in quo patet eius necessitas

ita q possed dicere cu psalmista ego aut mendi-
cus et paup Item possed dice q non eet vere me
dicus q sicubus stetit mitti sto creantes de terra in fer
ram ut eius tanquam ignotus magis detur cont q
dicitur noie lasarus tamquam notus oibus cum noie
et deo p approbationem et quare merito dictum est sup /noiat
quia nomina pauperum deleta sunt in terris ideo merito
scribuntur in celis luce decimo gaudete quia noia
vra scripta sunt in celis vn dicit gregorius solent no
mina diuitum pro plus cognosci dus aut nomen pa
uperis dicit non diuitis ut verificetur de illis q
nos corda delesti in eternum ideoque dicit dus ad moy
sen tricesimo tercio Noui te ex nomine sit q deus humiles
nouit et approbat Item poterat diues dice q esset fo
rtis ad laborandum contra quod dicit crisostomus iacebat q
pre debilitate stare non poterat Item poterat dice
q iacebat in angulo et ipsum non vidisset contra quod dicitur
iacebat ad ianua eius dicit crisostomus ut eum videret
egrediens et revertens vel sic ut ex vicinitate appareret
duricia diuitis et probaretur paciencia pauperis vn
psalmista paciencia pauperum non peribit in fine
Et dicit b gregorius in omelia habuisset excusacionem
diues si lasarus paup et ulcerosus ante ianua eius
non iacuisset si remotus fuisset si eius inopia non esset
in suis oculis [illegible] Item posset dice q fuisset sanus
contra quod dicitur ulcerosus i ulceribus plenus
et in fame crepentibus scdm illud iob testa saniem
radebat ulcerum suorum crebet forte causa qua e no
iniciebatur domum diuitis intrare quia scdm glosam
ulcera eius fastidio erebat ne inter [illegible] epu
las fetorem ulcerum labentibus cenibus sentiret
Et dicit crisostomus ideo ulceribus plenus fuit ut
crudelitatem diuitis demonstraret et idem dicit si
precepta dei non considerabas saltem miserabis con di
cione tue si enim non monuisset eum ad compassionem pau
peris paupertas poterat eum monere magna infir
mitas Item poterat dice q non esset fameli
cus contra quod dicitur cupiens saturari si enim
paup saturatus fuisset et elemosinam petisset diues
excusabilis fuisset si non dedisset vn dicit crisostomus

congregatis aliquod solacium habet si socios habet quia
quod in illa pena qui inter ulcera non invenit
dolores plagarum Item dives potuisset dixisse
quod ipse voluit magna et cibos delicatos tantum quod
dicitur de micis que cadebant de mensa divitis
petebat enim madica ut panis in hostiis aperiebat mappa divi
tia eo quod pedes mittebantur ubi panis poterat sub
levari dicit augustinus de verbis domini edunt divites pri
ora dant pauperibus vilia edunt superflua dant
pauperibus non vilia quod pauperis sunt reliquia
non delicie non oblectamenta sed fragmenta Item
poterat dicere familia mea dabat ei tantum quod
dicitur et nemo illi dabat id est nec dominus nec aliquis
servus quia talis dominus talis familia secundum illud ecclesiastici
decimo secundum iudicem populi sic et ministri eius Et
ostius dicitur pater dampnatio huius divitis quod peccata sua
non redimebat per elemosinam iuxta consilium da
nielis quarto peccata tua elemosinis redime et dicit
hic glosa non reprehenditur dives quod aliena rapie
bat sed quod sua non erogabat quia de talibus sit increp
tacio in die iudicii cum dicitur esurivi et non dedistis
mihi manducare Postea ewangelista ampliorem de
monstrat pravitatem divitis et sue familie videlicet
dicitur sed et canes veniebant super quod a se pro
firmitate removere non poterat et lingebant
ulcera scilicet prefati pauperis quasi diceret nullus
dignabatur eum visitare vel consolari nisi soli canes
etc brutalis pietas que nullus homo dignabatur
sanare et contractare [illegible] et [illegible] mutis habuit
In hac arguit duriciem divitis quo magis miseri
cordes erant canes pauperi quam cor divitis Unde
dicit b. gregorius in omelia quod una re optime deus duo
iudicia exhibuit dum lazarum pauperem ante ianu
am divitis iacere permisit ut et dives impius dampna
tionis sibi augeret ulcionem et temporalibus paup
[illegible] ad remunerationem quia conspiciebat re
cotidie cui misereretur videbat iste de quo probare
patet etiam expositor quod hic dives erat venator et magis
largus in suos canes quam in pauperem Postquam
autem ewangelista ostendit duram vitam divitis et

et pauper consequenter ondit diuam mortis
eorum et primo preciosam mortem lasari 2o pessi
mam diuitis inferius ubi dicit factum est autem
deo volente et ipsum ad requiem vocare de la
bore iuxta illud apoc nono amodo iam dicit
spiritus ut requiescat a laboribus suis suis ut
moreretur mendicus unde bis dicit mendicus et non
lasarus quia non aia sed mendicitas mortua est
in ipso Et ad illud significandum posuit ewange
lista verbum imperfecti temporis scilicet moreretur denotans quod non
omnino mortuus esset et portaretur ab angelis in si
num abrahe ubi diceres cum aia sit non indiget ut
portetur quae aia misti mendici portabatur ab an
gelis ergo quod hoc non fuit propter indigenciam sed propter honori
ficenciam unde pe ranancensis merito paup ei depu
tantur angelica officia cui tam crudeliter negata sunt
crudelitatis obsequia hic mendicus forte non homines
portatores sed quo aitam angelicos ministratores
propter honorificenciam sicud miles legatur suste pisse
dum actum primo dicit dicitur baruch adducet
illos dominus in honorem sicud filios regni unde dicit
crisostimus quod temporale fuit periit quod sed
eternum est utrique mortuus est illum angeli illum
pene susceperunt ille portatur post tantos labo
res ad requiem quia desiderat et ne ambulans
laboret portatur quia portabatur vero in sinum abrahe
ut cum reconciliaret esse tante pene in delicias qui
tuum Et sciendum quod sinus abrahe ut fuit sinus
sanctorum patrum ubi descendebant iusti mori
entes antiquam impedimentum antiquum i tenebris
celi glorie esset remotum ubi aie sanctorum quiescentes
expectabant liberacionem ubi et lasarus cum
aliis sanctis fuit deductus sed modo sinus abrahe vo
catur requies sanctorum unde tamen pro desimilis perdu
cas in sinum abrahe in lucem sempiternam unde
dicit augustinus si curare puerilliter non vis
sinum abrahe intellige beatorum primam sedem qui
eius ubi est abraham et non est abrahe dicta quasi

spiritus tamen sed quia ipse per imitacionem generis quibus
ad imitandum fidei principatum tenet ut abraham fu
it primarius credendi et primus qui fidem aperte predica
vit ut in genesi credidit abraham deo et reputa
tum est ei ad iusticiam et sic illi qui salvantur in fide
dicuntur venire ad sinum abrahe ut dicit iob unde cum
sus racio reposita est hec spes mea in sinu meo vel di
citur sinus habrahe quia abraham habuit ostium hospi
talitatis in quo apertus fuit et ideo anime beate dicun
tur adhuc sinum venire tanquam ad hospicium tran
quillitatis et quietis Consequenter ostendit spiritua
lem hominis diuitis mortem dicens mortuus est autem diues
scilicet morte mala unde psalmista mors peccatorum pessima sed
et quotuplici morte ille diues moriebatur dico quod
triplici scilicet morte culpe morte nature et morte ge
henne quia primam anima adeo est separata Iuxta illud ad
thimotheum quinto anima separata est in deliciis viuens
mortua est per gratiam naturali separata a corpore quia
mors naturalis est resolucio anime a corpore per tercia est se
parata ab eterna gloria unde apud vicesimo nullus sit ci
statum ignis et ad significandum illam completam mo
rtem ewangelista posuit hic verbum preteriti temporis ge
latum scilicet mortuus est subdens et sepultus est in inferno id est
in profunditate penarum infernalium et hoc propter impossibi
litatem resurgendi quia sicut sepultus naturaliter resur
gere non potest ita dampnati absque spe redemptionis di
cuntur in inferno quoniam in inferno namque nulla est redemp
cio et conueniebat sibi ille locus sepulture scilicet dampna
torum quia quo parrochianus dyaboli unde quod vera aliquis
dicitur alterius parrochianus primo quia est baptisatus
2o quia decimas et primicias ei reddit 3o quia missas
et horas eius audit sic iste in aqua concupiscencie bap
tisatus caracterem dyaboli recepit 2o ei decimas et
primicias ei reddit bona scilicet temporalia in illicitis con su
mendo 3o horas eius audiuit scilicet cantelenas dissolutas
et vis malis intendendo ideo tanquam parrochianus adme
in inferno est sepultus et dicit crisostimus nullus ad
est qui sepeliendo diuiti ministrasse dicatur debat et
sepultura apponitur illud ecclesiastici decimo cum mo
rietur homo hereditabit serpentes infernales etc.

ad etiam et bestias terre post hoc ondit salua
tor qualis fuit diuitis status in inferno dicens
eleuans aut oculos suos s. ille diues qui vnus erat
in profundo inferni et merito quia in priori vita no
luit tenere locum primum veruntamen fuit ibi in loco no
uissimum Sz de quo sola aia sepulta fuit in in
ferno qui oculos non habuit quomodo dicitur fuit ele
uabis oculos Jr quod eleuauit oculos mentis et non
oculos corporis vnde gregorius dicit oculos quos cul
pa claudit pena aperit tarde enim oculos ad pa
uperem eleuauit in tormentis qui non leuaue
rat in delicijs fuit enim ille diues prius sursum
infra ego lazarus prius infra modo supra quia sicut
demonorum superbiam sequitur humilitas et deiectio
humilem spiritu suscipiat gloria quod aut corde
leuauerit oculos ondit saluator dicens in [illegible]
tormentis s. multiplicibus qui solebat esse in delicijs
vnde apocalipsis demonstrans quantum glorificauerit se in
delicijs suis tantum date ei tormentum et luctum vi
dit abraham alonge ubi dicens cum dampnati videt
gloriam beatorum sciendum quod malos videre gloriam
vel regnum beatorum intelligitur dupliciter s.
in vli vel in particulari in vli s. quod cognoscunt eos esse
in magna requie sed tamen non vident in quali
particulari aut s. quod videant qualis sit gloria
beatorum primo modo secundum b. gregorium mali vident requiem
beatorum usque ad diem extremum et non post [illegible]
tum deerat visione dampnati letantur sed tristantur
tam per inuidiam aliene in [illegible] quam carentiam
illius quietis ergo post iudicium ad penas proprias
magis deflectentur eorum consideratio ita quod eorum glo
riam non cogitabunt etiam quod dampnati videant glo
riam beatorum sicut gregorius in quodam sententia [illegible]
fine Cophor aut hoc non potest illud sufficient [illegible] cordandi
cristus narrauit istam historiam ante suam passi
onem ex quo patet quod abraham et lazarus non
dum erant in celesti gloria sed in limbo scilicet patrum

sequitur Et ipse clamans dixit s. pre dolore clamans
sm illud ysaye sexagesimo quinto clamabitis pre
dolore cordis et pre contritione spiritus ululabi
tis vnde dicit crisostimus magne pene magnam
vocem dederunt Dixit autem pater abraham ille
enim diues erat de genere abraham licet non imita
tione qui autem genitoris opus non facit negat
eius genus dicente domino Iohannis octavo si filii abrahe
estis opera abraham facite vnde eloquitur istud di
uitem per rationem dicens saepius hospitalis
fuisses in pauperem filius abrahe fuisses quia si fa
cere voluit cum patrem querem in operibus vnde no
lunt imitari sed eius opera imitatus fuit ad eum ta
quam ad patrem venit Iohannis octavo dixit christus vos ex
vos ex patre dyabulo estis s. imitatione operum aut
sit diues miserere mei quasi diceret licet modo ex
vitio te perdiderim in patrem tamen quia benignus es mi
serere mei in modicam refrigerationem sed irrationa
biliter petit consultenam petiit sibi misereri
qui nec sui misertus est nec lazari Et misericordiam
postulat quia sine misericordia fuerat quasi nesciens quod
scriptum Iacobi 2o iudicium sine misericordia fiet ei qui non fece
rit misericordiam Item petit illud ad se mitti
cui ipse ante micas panis noluit mittere esurienti
Sed diceres cum bonum mali et dampnati nullatenus habeant
bonum velle ut dicit beatus augustinus sed velle misericor
diam est bonum velle quare quod dampnatos posse vel velle
misericordiam dupliciter intelligitur aut perfecte
est ex odio peccati aut pene et propter solam diminucionem tor
menti primo modo dampnati nunquam possunt misericor
diam quia talis voluntas est questio in eius 2oo possunt
vnde diues iste propter malam vitam suorum fratrum de bonis
proprium derelictis sentiebat penam suam semper augeri
ergo petiit miam a fratribus suis per lazarum summi
mittere sequitur et mitte lazarum sed diceres quare
diues hanc petitionem direxit ad abraham et
non ad lazarum potest dici quia erubescebat ser
monem dirigere ad lazarum quia putabat eum
reminisse malorum que lazaro fecerat vnde dicit

petrus ravennensis adhuc divitem malicia sua
non deserit qui non ad lazarum dici postulat sed ut
lazarum ad se adduci etc. unde 2o quo dico tibi quod ad
serm de generis patribus ad primum cras de psalmo sub
limi ad stridorem tormentorum de sancto silencio bea
torum etc. dicitur quare petiit dives ad se mitti lazarum
et non alium de limbo sed quod iusto dei iudicio illum ad
se specialiter vocaverat quia illum specialiter despexe
rat unde allocutus est crisostomus dicens quondam la
zarum videbam dedignabaris et nunc digitum eius desideras
unde hic instruimur quam utile sit in divitiis non confide
re. sequitur ut intingat extremum digiti sui dicendo
quod per digitum hic possumus intelligere opera meritoria la
zari vel virtutem lazari amplificata et per extremum
minima opera sua meritoria intelliguntur. alii di
cunt quod per digitum intelligatur spiritus sanctus qui dicitur di
gitus dei et hic digitus habet tres iuncturas scilicet graciam
insistentem graciam conservantem et graciam consumma
tem petere ergo extremum digiti digitum spiritus sancti et pe
tere graciam consumantem quam petit nimis sero tamen petiit
ad finem sue vite dimississe aliis contrahendo. peius eius in
vita bonum optavit mori quanto non optavit bonum vivere ut patet de
balaham numeri vicesimo 2o ubi dixit sicut novissima
horum fiunt et sic pagina hic intelligitur aqua refrige
rans in via Jusutile illud sanctuarium nostrum ad duxisti viatores
de latu ubi non erat aqua in via refrigerans unde
captus in aquam ut refrigeret linguam meam unde dicit
b gregorius quoniam voluerit pauperi hic dives sua
minora dare noluit in inferno positus ad minima pe
tenda pervenit contra racionabiliter ab eo guttam aquam
aquae petiit qui quondam mica panis dare negavit
et dicit crisostomus qui pro deliciis excessit in culpa vili
ssima petiit in pena non in contrariis ut verificetur
illud primo proverbiorum qui obturat aures suas ad cla
morem pauperis clamabit ipse et non exaudietur
unde insultat ei per viam quod dives ubi sunt terra illa
vita tua et omnia quod est quod dicis ut contingat acu
mine digitis sui in aquam et non magis ut auferat aquam
cum parte eam e aqua tunc non auferet quod dicit

st manus tue et merito unicte quia solutis in
debite manibus subvenire lazaro contempsisti Ro
go erat aqua i misericordia refrigerans Sed d
si iste dives totus fuit in igne infernali quare
solus lingue hestibus desiderant desiderant sub
venire dicendum quod ideo quia per eam plus peccane
rat ideo plus cruciabatur vel peccaverat in suo
bus sum quod lingua ad duo officia est ordinata sed officia
nae ad que lingua deservit puta ad gustum et ad loq
lam ut dicitur 2o de anima Jn gustu enim peccavit per
illud quod supra dictum est et epulabatur cotidie
splendide scilicet gulose sed in officiis loquele quia illa
inter epulas splendidas relaxabatur lingua ad loq
in epta ideo dicit rana quod lingua magis punitur
que pauperi insultavit et micas denegavit Sed p
cedit commedium que processit ad potum Sed gustat
crutiamentum que prosolos cibos et odorata po
cula degustavit secundum illud sapientie vindicemus
per que quis peccat ut supra Et sequitur quod crucior
in hac flama Voluit enim iste in prima vita cru
cristi portare penitendo ideo cruciatu sustinet i
inferno Sed diceres utrum in inferno sit flama
videtur quod non quia flama habet in se ardorem et
splendorem sed splendor non est in inferno quo quo
dicitur locus tenebrarum Sed doctores quod dicunt
quod ardor flame est in inferno sed non splendor eius
sic quod ardor ignis virtute verbi dei manet in inferno
sed lux ignis rapietur in celum Juxta illud psal
miste vox domini intercedentis flamam ignis Jt
diceres quomodo anima patitur a flama cum quo anima
est spiritus sed agens et patiens debent communicare in m
ut dicit philosophus dicendum quod flama agit in animam v
tute nature sue sed quod est instrumentum divine iu
stitie et quod prius dicebatur intelligitur de acti
one et passione naturali Consequenter post hoc salua
tor ondit quomodo abraham respondit cuius pe
titionem dicens Et dixit illi abraham fili et vocat
eum filium quia nos imitatione vel ut eius dolor an
geatur de perdita hereditate vel per ranam tu vo
cas me patrem et ego te filium ut graviter do

scas perisse ad quod factus est quod tibi gra de
derat et nã volo te filiu ut in me maneat pati
entia mea et tua maneat inte pena 2sc verecundie
quasi diceret melius fuisset perdidisse secundum illud deu
teronomii tricesimo 2o utinam saperent et intelligerent
ac novissima providerent verecundie inquam quia recepi
sti bona hoc dicit ut preteritarum deliciarum verecundia
magis affligat non ut eum consoletur secundum illud
boecii 2o de consolatione in felicissimum genus in
fortunii est fuisse felicem et in felicem Et hoc in vi
ta tua i non ad voluntatem In quo innovat eius do
lorem quia dolent reprobi quod sibi nocuerunt et non deo
et hoc non propter dei offensam sed propter dampnum et suam penam
Et nota quod dives iste aliquod bonum habuit et quo
bonum transitorium in hac vita recepit Nullum enim bonum
irremuneratum mercede sed etiam gloria vel tempo
rali et notanter dicit hic bona in plurali quia tempo
ralia bona multa sunt unum autem eternum bonum
vel luce decimo octavo nemo unus est nisi solus deus eternum bonum
quod deus est Et ista bona temporalia sunt accidenta
lia quod notatur cum dicitur recepisti Item multipli
cia quod notatur ibi bona Item transitoria quod no
tatur ibi in vita tua et lazarus similiter i habunda
ter mala sed transitoria Et dicit glosa lazarus
aliquid mali habuit sed hoc ignis inopie pur
gavit Unde dicit b gregorius si aliquid reprehensibile
in pauperibus videmus non eos despicimus quia
fortassis quos morum infirmitas gravat medicina
paupertatis curat Si ego extollamus si pau
peres fuimus accipiamus gratanter in vita nostra
omnia mala ut post accipiamus bona Unde alloquitur
crisostomus divitem dicens hic si quid ma
li commisit universa absolvit paupertate fame
oppressionibus et miseriis hic mundus abcessit a
peccatis propter quod consolationem fortiter accipit tu
vero ab iniustitia indicaris propter quod penam immu
tabilem tolleratis Unde sequitur nunc autem hic consolatur
scilicet lazarus eterna consolatione pro modica

tribulacione propter meritum paciencie tu vero cruciaris
in eterno cruciatu pro modica temporali delectacione
vnde gregorius modicum est quod delectat eternum quod
cruciat Sed de ista bona ipius ibi racione dampnati v-
tuntur ~~non vtuntur~~ sciencia acquisita in hoc mundo dicu-
nt beati vero ipsius adeo intensos tradendus dicitur
sine sciencia destruxerit etiam in vsu sciencie [illegible] est
delectacio in dampnatis vero nulla est delectacio sed
quantumcumque vsus sciencie ipse sit delectabilis tamen ad
aliqua sibi accidit per se causa tristicie sed in aliquibus
considerat propter suum finem dampnum et taliter diues habu-
it vsum sciencie in inferno cogitando dampnoso ga-
udium amissum 2° vsus sciencie fuit sibi ad tristiciam
et non ad leticiam nam in beatis non destruitur ex-
plicacio sciencie sed secundum habitum sicut vult apostolus in
textu allegato Item dicit verbis ista quam bonam recepisti
bonam vitam tuam nunc vero cruciaris Exposicio sed
recepisti ab abraham etiam post mortem debuisset cru-
ciari quia recepit multa bona in vita sua vt ipse
determinauit Erat abraham diues valde sed quia
non diuicie sed abusus diuiciarum fuit causa cru-
ciatus diuitis et hoc notatur cum dicitur in vita tua i-
nseruis voluntati sue et non dei vnde deus diuites a
possessione non abiicit cum ipse sit summe diues sed ut
liberantur ab inflammato amore diuiciarum ne abutantur
Consequenter abraham ondit sua sentencia esse i-
mobilem dicens Et super omnia inter hec omnia que
me impediunt ne faciam quod petis vnum est quod ita
taliter impedit quia inter nos et vos chaos magnum
in firmatum est vbi dicit quod intelligitur per
chaos respondet secundum glosam quod magna distancia
meritorum que distancia firmata est magno rigore
diuine iusticie Et declarat sentenciam suam dicens
et hii qui volunt ad vos transire non possunt sed de loco isto
ad locum tormentorum neque hinc inde transmeare et
non possunt de loco tormentorum ire ad locum bonorum
Et non dicit hoc ad vos sed hinc quod nos possumus gratia pro-
ponamus sed etiam gratia boni et quietis libenter vellent
transire dampnati ad locum bonorum sed non possunt sed

bu dicit qui volunt transire ad vos et non possunt illuc
nec ad locum vestrum quia ad locum tormentorum nostrorum
vult venire voluntate nali nec deliberata etiam
bu dicit in plurali nos et vos quia neuter solus
dicit ambos sunt diuitem et pauperem tales quia
post mortem nequiunt mutare merita quia non potest bonorum
in statu merita descendere nec mali ad lucem bo-
norum ascendere nec tales potest dici distantia locorum a
statum sicut illud quod dicit octauo pena dicitur inter
populum meum et populum tuum loquitur ibi de emissa
grauissima quod si diceretur contra tam scilicet vocatus quem
redemit beatus gregorius in quarto dialogorum semper omnes dampnati
leguntur frequenter apparuisse ergo possunt exire de lo-
cis suis dicendum quod salius videtur melior quod aliquem esse in
inferno potest capi dupliciter uno modo quod sit ibi per se-
tentiam diffinitiuam irretractabilem sicut multi
dampnatus potest exire nec est ibi per sententiam in-
terlocutoriam que potest retractari et sic est deputatus
ad tempus tunc redditur et sic potest exire Et dicit de hoc
beatus augustinus libro undecimo super genesim satis
diffuse tractans illud etiam et solutis doloribus
inferni sicut beatus gregorius in quarto dialogorum
et etiam in legenda sua Consequenter saluator post-
quam ondit dolorem diuitis de pena ondit timo-
rem eius de futuris dicens et ait quod omnes dampnatos
ad abraham rogo ergo te quasi diceret quoniam non potui
pro me impetrare quia nec ego ad vos nec vos ad me po-
testis venire rogo ergo te pater ut mittas eum scilicet lasarum
in domum patris mei ubi dicens an illud ex caritate
vel crudelitate vel impietate rogauerit dicendum quod non ex
karitate quia illam non habuit ante mortem nec
post atque fuit ex timore pene hoc fecit sciebat
enim quod ex consensu fratrum suorum augeretur pena sua
cum quia fuit fratribus occasio peccandi tum etiam
ratione diuitiarum quas eis dereliquerat tum ex
mala vita in exemplum relinquendo ad sequendum et potest
dici quod hoc fecit ex crudelitate et impietate unde quod
non potuit impetrare quod lasarus veniret ad eum in
infernum et rogauit quod lasarus mitteretur in mundum
ut saltem sit de sinu abrahe qui est locus quietis
amarum statum elongeretur et sic voluit eum facere

redire ad miseriam seculi de loco gaudiorum sequitur
tur Similiter habeo quinque fratres ubi dicitur a gre
dinis sciunt se tunc quinque fratres vivere quod non
dicitur aliud ecclesiastici nono mortui nichil noverunt am
plius quippe sunt in regione umbre mortis et in si
tenebre et oblivionis et etiam nos nescimus quid agat
ur nec eos ipsi sciant De nobis dicendum quod duplex est
modus cognoscendi scilicet per se vel palam per se cognoscit
simpliciter scilicet aut per se aut coniecturatione palam et
cognoscit simpliciter aut revelatione superiorum aut
paris vel inferioris primo dicendum quod si dives bene
cognovit scire quinque fratres notitia certa scilicet noti
tia coniecturationis scilicet quia ipse non vidit fratres suos in eter
na nec vidit eos in sinu abrahe ideo coniecturabat eos
adhuc vivere in mundo et cum essent sibi similes in peccatis
timuit eos in locum inferni venire vel per dicit sicut
dicit beda quod memoria fratrum quos reliquit et cog
nitio pauperis quem despexit fuerunt ei pena
ta ut de gloria lazari despecti et etiam de pena fra
trum suorum inutiliter amatorum cogitata amplius torque
retur sequitur Et ait illi abraham ubi ponitur
responsio abrahe non enim eum dure repellit quamvis dap
natus sit sed blande instruit sicut prius per dicens habet
moysen et prophetas quasi dicat illi tibi sufficere debent qui suffi
cienter erudiunt ad salutem nam moyses moralia
sunt facienda prophete autem misteria que sunt credenda
et illa sufficiunt ad salutem ergo subdit et audiant
illos non tantum exteriori et interiori auditu scilicet intelligentie
et obedientie quod legant libros moysi et prophetarum
non leges et philosophias et ex hoc patet quod iste dives
et amici eius erant de gente iudeorum quia gentes non
habebant doctrinam moysi et prophetarum sed queritur quomodo
abraham habuit notitiam moysi et prophetarum et librorum
eorum cum abraham diu antequam et moyses et prophete mor
tuus fuisset respondet augustinus quod hoc potuit abraham scire
a lazaro vel ab angelis qui rebus que in mundo aguntur
presentes sunt et hec relevant animabus defunctorum vel
potuit hoc scire revelatione spiritus dei quia ut nostri
quodammodo in verbo dei cognoscunt unde sic dicit habent
moysen qui dedit legem precipientem ad agenda et

pphetas exhortantes ad obbediendum Et ille dixit
ubi subiungitur in statu diuitis qui semper pstetit in
more peste eo vigente et non fraterna karitate ductus
non pr abraham quasi diceret non curat de lege et
pphetis Ecce malus diues indicat fratres suos esse
ipso qui et dum uiueret leges et pphetas non curabat et
similiter hic studentibus pregula quod non minus dum
in moribus artibus scientia eum pietatis et nostre lege
scripturas intelligere pphetas euangelium credere a
postolos non ignorare Etiam decretum scribit late in
canone si quis gramaticam di tricesima septima se
si quibus mortuus qui di plus credent mortuus quam scrip
turis sicut phitonissam petiit suscitari samuel quem
volebat consulere et ideo perdidit regnum contra primo re
gum uicesimo octauo quod est contra illud ysaie 8o
nisi quod non populus requirit a deo suo visionem
pro uiuis et mortuis et dicit notanter quod mortuus et non dicit
si lazarus vel mortuus alius quia forte ipse met misisset
si uiuisset quasi dicat lege et pphete ad omnes loquuntur
et ideo primi ad leges et ad pphetas moneant si si quis
specialiter si spiritualiter monendo penitentiam agerent
cognouerunt quod contra penitentiam erant fratres sui et
ita erant in via veniendi ad ipsum infernum Dixit autem
illi scilicet abraham diuiti si moysen supple qui fuit magne
auctoritatis et pphetas qui fuerunt magne sanctitatis non au
diunt scilicet audiuntur interior sed obbedientie neque si quis ex
mortuis resurrexerit credent quasi diceret maior est
una auctoritas pphetarum quam cunque mortui et sicut
credidit amaior Unde lazaro fratri marte non crediderunt
iudei Io duodecimo sed eum interficere voluerunt Sed nec xo
resurgenti omnino crediderunt quod discipuli furati erunt eum ut
mathei ultimo Unde dicit crisostimus si deus sciret quod mor
tui resurgentes uiuentibus prodessent non hoc obmisisset
qui eos plures hic misisset sed si crebro resurgerent
mortui hoc ipsi iterum reprehenderent et dyabolus faci
liter salsa et diuersa doctrinata introduceret Sic igitur
dicitur quod super euangelio secundum beatum gregorium quod non
debemus opera nostra pdere nec accepta remedia dissi
mulare sed ante supplicium de suppliciis cogitare Et

secundum simonem de cassia diuitiis temporalibus
pabulum tacuerunt penas in inmensitatis crapulatis
hodie tacuerunt carnis ciuitatis ecce quanta oracio
malicia sunt mundane diuicie ego sentimus nomen
viciorum et paupertas nomen virtutum quia ista ora-
cionem remouent quamuis tamen in veritate diui-
cie sunt conformes vite future et multo magis pauperta-
tes etiam de isto ewangelio

Aliud ewangelium sequitur luce nono quis autem
de istis tribus viciis quibus mundus est
plenus scilicet de concupiscencia carnis de concupiscencia
oculorum et de superbia vite sub quadam similitudine
vult [illegible] ad cenam non fuerunt intromissi qui volue-
runt probare boues et videre villam et ducere uxorem
sic nec illis qui sunt grauati predictis tribus peccatis re-
gnum celi aperitur de illis tribus habetur Jo. ii. 2o
canonice ii quod est in mundo aut est concupiscencia car-
nis aut concupiscencia oculorum aut superbia vite
Et secundum hoc diuiduntur in tres partes principales
in prima tangitur diuina magnificencia in 2o ostenditur
humana negligencia in 3o ponitur sentencia iusta dei
sentencia ibi tunc iratus pater familias De primo
dixit ihesus discipulis suis simpliciter postquam dixisset
cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos
neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos neque di-
uites subiungit similitudinem habitum simplex hic ad du-
ctam ut sequitur homo quidam id est ihesus cristus verus
deus et homo qui dicitur distinctiue quidem homo in
specialis homo quia est distinctus ab aliis de quo psalmista
homo natus est in ea et ipse fundauit eam altissimus
dicendum quod in quinque priuilegiatus est hic homo specia-
lis ab aliis primo in peccatorum immunitate quia originale
peccatum non contraxit nec actuale commisit Juxta illud
ecce septimus [illegible] de mille reperi sine ori-
ginali peccato mulierem [illegible] non est 2o quia [illegible]
lis gratie [illegible] plenitudinem de hoc Jo. primo
de plenitudine eius omnes accepimus 3o quia unione
sui ad diuinitatem nam deus et homo unus est [illegible]
ut dicitur in simbolo athanasii [illegible] primo [illegible] facta
est [illegible] in singulari eius dignitate est in dignior

ut patet per dominum doctorem albanum ... fidei mee q ...
... refectio anime mee magna vere fuit ...
quia ipsi ... dominus mundi ... vere fuit ...
... omnem ... vere fuit ...
qui fuit ... et ...
... vere filius ... spiritus ...
... dive et dona spiritus ... cenam ...
cena fecit ... in monte thabor dando
apostolis ... mandacio ...
pane ... cordis
medicina et pacem ... virtutis
spiritualis ... plus ...
... mundialibus ... spiritualibus
... ad ... spiritualia ...
ad cibos spirituales ... et ...
... ordo ...
... qui ... de ...
et ... [illegible]

tam hominibus quam angelis ad hebr. primo tanto
melior angelis effectus est quanto differentius
nomen prae illis habet et de illo nomine dicit apostolus ad
philippenses 2o donavit illi nomen quod est super
omne nomen. Quarto propter potestatis ultimitatem unde mathei
ultimo data est mihi omnis potestas in celo et in terra
homo ergo ille specialissimus fecit cenam magnam
quod dupliciter exponitur, ut videlicet per hoc intelligatur
in refectionem eterne glorie et eternas delicias
quas deus preparavit suis electis et hec refectio
non fit carnaliter sed spiritualiter scilicet videndo deum
in fide firma spe infinita gloriose amando et possidendo
illi inherendo et eternaliter fruendo. Et hec
refectio dicitur cena propter tria primo propter temporis
congruitatem quia post ipsam non restat ullum prandium
ut dicit gregorius. Nam sicut cena fit die ultimata
postquam sequitur quies sic beatitudo sanctorum post diem presentis
vite dabitur et in illa expectamus 2o propter ferculorum
deliciositatem in prandio enim dantur grossiora
in cena vero subtiliora que tamen parantur ad amicos et
exponuntur deliciosa unde psalmista ~~unde psalmista~~
parasti in dulcedine tua pauperi deus 3o propter reficiendorum
paucitatem quia multi sunt vocati ad prandium huius
iusticie pauci vero electi ad meritum vite ut dicitur
mathei vicesimo 2o. Vel 2o per cenam magnam potest intelligi
misterium sacramentum corporis christi et sanguinis quo
anime specialiter reficiuntur. Johannis caro mea vere
est cibus et sanguis meus vere est potus sequitur. Et
vocavit multos scilicet ad eternam primam premittendo gratiam
in porta ... et dicitur multos quia vult omnes homines
salvos fieri. Sed diversis modis vocavit eos dicendum
quod quosdam vocavit in inspirationibus in orationibus quo
sdam autem beneficiis gratuitis quosdam predicatoribus
quosdam minatoriis flagellis et ideo Cantico
canticorum dicitur revertere revertere unde iste vocationes
insinuantur temporibus a deo proverbiorum
primo vocavi ... et renuistis extendi
manum meam et non fuit qui aspiceret ...
despexistis omne consilium meum ... et increpationes
meas neglexistis ... Et subdit ibidem ego

quod in eternum vivo [illegible] Et dicit ut nobis im-
portancius habeat ab illo suo verbis (?) gregorius mo-
net in dubium certa tamen an sit idem convivium de
quo dicitur hic cena et mathei vicesimo secundo dicitur
nuptie Et videtur quod non sit idem primo propter diver-
sitatem nominis 2o quia aliquis reprehenditur ve-
nit hic vero nullus 3o quia ibi nomine regis potest in-
telligi nisi pater hic vero nomine hominis potest intelligi fi-
lius 4o quia ibi fit mentio de occisione taurorum
et altilium hic vero nulla 5o quia ibi precepit (?) ibi in-
vitare ad videndum discumbentes hic vero non Propter
beatus gregorius quod sint diversa volens quod per nuptias
intelligitur presencialis (?) status per cenam vero re-
fectio futura pertinens (?) [illegible] Et dicit gregorius si quis
velit contendere quod sint idem melius est in dubiis (?)
salva fide intellectui alieno cedere quia contencio (?)
[illegible] deservire sequitur Et misit servum suum
ubi notatur divina liberalitas de servi sui mis-
sione dicitur quis sit ille servus Propter aliqui
quod xpc qui servum (?) [illegible] formam servi acci-
piens Cuius missio secundum augustinum est eius in-
carnatio ad galatas 4o cum venit plenitudo
temporis misit deus filium suum Sed alii magis
[illegible] dicunt quod hic per servum intelligatur ordo
predicatorum qui licet sit plures secundum personarum
statum et dignitatem habitus tamen in fide et
caritate dicitur et vinculi consistit Iniqua servum
suum hora cene id est in ultima etate quod hora cene
finis diei est seu ultima etas vocatur si in aliis etatibus
homines ad cenam vocabantur nullus tamen ad cenam
recipiebatur donec ad limbum descenderit xpo
autem in cruce immolato apertus est regni celestis
aditus Consistit in quam hora cene dicere invitatis
supremus ut venirent non pedibus sed moribus
quia iam parata sunt omnia quia cristo passo et
ascenso omnia parata erant que requirebantur ad
salutem Sed cena illa tribus consistit scilicet in
beata visione divinarum personarum in humanitatis
xpi fruicione et in angelorum sanctorum societate
post quam igitur cristus posuit finem ad hoc.

liberalitatem consequenter subdit hominum diui
tiam et tepiditatem dicens excusaverunt omnes se ex
cusare ubi est 2a pars ewangelij In qua tangitur hu
mana negligentia qua plures amatores temporalium
excusant se de spiritualibus Et hec tres plurales
sunt tres excusationes se excusant ut infra Est
sciendum quod lectiones capituli in toto pro maiori parte quod pa
uci salvantur respective ut dicitur mathei sep
timo quia fere pro dolor homines plus terrena
celestia vel spiritualia advertunt unde dicit Gregorius
melia sepe solet evenire ut persona potens habi
at famulum despectum Cum pero deus aliquid man
dat non despicit persona loquentis servi quia ser
vatur in corde multis reverentia domini offertur quod
deus per ipsius rogari debuit non rogatus deus vult
quem non sperari poterat et in omnes simul excusat
Fiat homo dives in vitat et homo pauper exsequatur
festinat subdit autem ewangelista specialem alle
gationem in sua excusatione dicens primus dixit
dictus qui in vitaverat villam emi et necesse habeo
exire Videretis quis fuit ille in vitatus et pro quid
se excusavit dicendum quod iste fuit dives et quilibet qui
fuit angustinus in emptione ville intelligit sum
bia dominationis seu plationis super eos qui habitat
in illa unde appetitus dominium quod est superbie valde ex
cedit unde dicit villa emi id est multo labore cum peri
culis anime acquisivi propria cuius sanguinem effudit
rerum ab intrinsecus dicit dederunt pro quibus ad
venustandas animas Ista premissa sunt virtutes anime quas
parvipendunt predictes ut animam id est appetitum altitatis
vitiis et delitiis venostillent unde tangit vilia quod
in villa superbie primum est domini servi in ore quod nota
ut dicitur villam emi id est magnam plationem ut di
citur est quando lucifer emere voluit et regnum celestis
amisit sicut primus homo qui erat dives omnium in servi
etiam cecidit 2m est vinculum prave consuetudinis quod
notatur ubi ut dicitur necesse habeo id est oportet me necesse
viciosa enim consuetudo necessitatem facit unde dicit augustinus
in libro confessionum dum consuetudini non resistitur.

fit vanitas 3m est vagatio mentis que tangitur ibi
conire nam superbus contra se est provocationem superbis
enim resistit deus humilibus autem dat graciam unde
dicit glosa super illud io. cum q misit ad me nos etiam
foras humiles foras non eicit et tantum superbos qui
m(ihi) habet in bono interiori nec hic nec in futuro
Quartum est cura solitudinis et timoris que tangit
ibi et videre i studium applicare ad temporalem glo
riam vel corporalem voluptatem sicud dicit ecclesi
astes septimo quid necesse est homini maiora se querere
Et sciendum quod insuper villa ista est vita propria specia(li)
ter qui custodire sufficit proverbiorum quarto omni
custodia serva cor tuum Quintum est contemptus propri(e)
salutis i rogate habeas me excusatum dicit gregorius
humilitas sonat in voce sed superbia in actione
quod excusari venire patet etiam in hoc fatuitas
que se non excusaverat cum primo iam fuit invitatus
se Et alter dixit iuga boum emi quinque et habeo ne(cesse)
eligimuntur avari Avarus enim non intelligit esse i(n)
vestigandum vel appetendo nisi quod sentit per quin(que)
que sensus qui per quinque iuga boum significantur
unde sicud duo boves in iugo coniunguntur ita semp(er)
duo instrumenta organica ad quelibet sensum com(iun)
guntur nam due aures ad audiendum duo oculi ad
videndum duo nares ad odorandum lingua et pal
latum ad gustandum due manus ad tangendum etiam
sicud boves terram vertunt ita avari in terrenis la
borant ut divites fiant et sicud iugum premit ser
vitutem ita sensus rationem Nam dicit augustinus
Cum exterior sensus carnis bonis suis utuntur interiores
sensus mentis obdormiunt et absorbentur Et patet
fatuitas ipsius se excusantis in eo quod dicit eo probare
illa nam primus debuit probare et post emere Est di
cit Bernhardus ad hanc materiam Non iuga mune
torum emit stolidior bestialior bestiis iumentis
Si iugum optas tibi tolle simpliciter iugum cristi nos quie
si suave et leve quod non in fugit laborem sed
tribuit requiem dimitte cupiditatem et dilige
karitatem exemplo elizei qui statim pallium misit

Cum ipsi velutis bobus erit post illud 3° regum vii°
Ethiel (palmo) est karitas xpi de qua psalmista quinquagesimo nono
coopertus est quasi pallio zeli sequitur Et alius dixit
uxorem duxi dicendum quod plures via concesserunt se luxuriosi
quia per uxorem intelligitur voluptas carnis dicit enim
philosophus quod voluptas est passio corporalis vite
nostre que inseparabiliter concomitatur nos dum in hoc (dum vivimus)
mundo degimus uxore scilicet concupiscencia carnis dicitur ad
romanos octavo prudencia carnis mors est unde hanc uxorem
ducit ille qui secundum desideria carnis proponit vivere Et
sciendum quod multis non matrimonium sed abusio eius res
sit [illegible] secundum ambrosium multi non propter fecunditatem prolis
sed propter desideria carnis ducunt uxores et super plerumque non
in vita deo servat sed amicus qui ut frequenter est servus
diaboli unde licet matrimonium magnum in se portat periculum
multum ideo dicit apostolus ad corinthios septimo Qui uxori
est sollicitus est que mundi sunt uxori sed diceres quare iste tres [illegible]
cius non excusant se sicut prudentes scilicet dixit implicatus
non possum venire sed propter ideo quia alienatus a corde est
ysaie quarto fornicatio et ebrietas aufert cor et proverbiorum
septimo dicitur adulterium propter cordis inopiam perdidit animam suam unde
voluptas carnis fortissime me ligat ut patet in bigamis
capsonibus [illegible] voluptas enim carnis
detinet hominem in delicijs quod ad eternas delicias venire
non desiderat Et in figuram huius legitur tercio regum
duodecimo quod iheroboam fecit duos vitulos aureos
unum statuit in dan et alterum in bethel ne populus rediret
reverteretur in iherusalem sed ipsos adorarent Sic ac vituli
sunt duplex luxuria scilicet carnis et voluptas mundi vanitas quos
quasi homines tam clerici quam layci adorant et ad celestem
iherusalem ire non laborant [illegible] vitulum conflatile
populus israhel in annis peccavit quid quid [illegible] sed [illegible]
[illegible] voluptas vel vanitas implicantur [illegible] (sabinos [?])
non possunt venire dicens neminem vocat ad quod [illegible]
[illegible] ultra posse veri non [illegible] deus ulla [illegible] dicere
[illegible] ponitur posse pro velle sicut non possum tam valet
non volo vel dicendum negatio dicit difficultatem et non
possibilitatem sequitur est venerunt servi 3ia [illegible]
[illegible] in qua ponitur iusta dei sententia et proponit tabellis

seu mittunt vitio vel dicitur et reversus servus nun-
tiavit hec domino suo. Unde predicatores veniunt ad pre-
dicationem et revertuntur ad dei contemplationem
renunciantes quod egerunt per interiorem confessio-
nem istam intelligentiam per gratiarum actionem pro
divinis admissis recognitione et nobis dei consultatione
et mittunt per devotam orationem contra angustias
labores quod supplicationem suum auxilium non quia misericordiam
quam deus intus indiget quia vos sicut sciencior (?) novit
dum stabiliter et immutabiliter habet aut nimis quia
qui illorum deo apparere et assistere ordinati sunt ut
eius superius iussionibus obtemperent. Sequitur hic lectio (?)
deo assistent sequitur tunc iratus pater familias dubitatur
quare prius in littera dicebatur homo quidam fecit cenam
pater familias et tamen postea (?) ponitur. Respondet secundum beatum
gregorium ubi quia christus invitabat ad nuptias et opera
clementie agebat ponitur nomen hominis rem (?) at qui ad
ultionem venit homo tacetur et pater familias ponitur
ut rigor iustitie exprimatur et dicitur pater familias ira-
tus scilicet christus non ira affectus quia in christo seu deo
non cadit motus ire sed iratus dicitur ratione effectus
quia punit ut iratus unde augustinus ira est vindicta / ira dei
pene ira dei et illa ira est quam contemptores terre dicit (?)
tunc iratus pater familias scilicet non animi perturbatione
sed pene debitam inflictione dixit servo suo id est ordi-
ni predicatorum scilicet apostolis qui prepositi erant ad us-
tationem rectorum dei scilicet ab otiolo studii et contempla-
tionibus in propria actionis et predicationis suum illud
marci ultimo exiens in mundum universum predicate evangelium
omni creature quod in quantum scito id est sine mora et dilatione
agitatus fervore karitatis vel et apostolus dicitur est
facte decimus remiciem in via salutari mentis (?) Et sancta
rie spto qui erant robustissimi quorum et querebat
tre disturie qui inquam fictorum plateas id est ad prop-
siras pectoris. Et vicos scilicet peccatores occultos civitatis scilicet
mundi dicitamus et diaboli et pauperes simplex pro contemp-
tu terrene opulentie et debiles scilicet pro contemptu proprie
confidentie et claudos pro contemptu proprie iustitie et
cecos pro contemptu proprie sapientie vel per vicos
et plateas civitatis que claustra sicut per intelligi

vocatis iudeorum qui clausi erant legalibus ob
servantiis et significatur per plateas illi iudei qui
erant illuati via prosperitatis per voluptatis per vicos
aut illi qui erant in angustia adversitatis vicus in
arctior est qua platea et sic illi qui penuria nec
arctati sunt dicuntur debiles et vocatur admirandum
religionem et per penuriam et effectu bonorum tempo
ralium conarctantur ad deum vel angustiam secundum illa
vitas que ad deum nos querunt vel tangitur quadru
plex defectus istorum quia cum dicuntur pauperes tan
gitur defectus bone virtutis cum dicitur debiles tangit
defectus boni operationis et cum dicitur cecus tangitur
defectus vere cognitionis cum aut dicitur claudos ta
ngitur defectus perseverationis hos omnes vult deus ad pe
nitentiam vocari ad finem quivis introduci quos p
dicator introducere debet loquitur qui per hoc officium sunt
subtilius conditionibus primo videlicet regulariter quod
notatur cum dicitur qui quod primus ipse intrat deo de
periculo vel psalmista peccatori dixit deus quare tu
enarras iusticias meas et cetera secundo solicite quod
deterra tua et veni tertio festinanter quod notatur i
sito ysabye ortans velociter spolia & predas et pallio
et pelle viciorum detrahendo scito & adelectationibus
invitandos quarto quod notatur ibi in plateas
et vicos civitatis secundo surgam et tertio inquirendo civi
tatem per vicos et plateas queramus quem diligit
aia mea quarto sapienter quod notatur ibi pauperes
ac debiles in prebiorum ortans misit ancillas suas
ut vocarent si quis est parvulus veniat ad me
Quinto utiliter quod notatur ibi introduc hunt psalmista
introduces eos in montem hereditatis tue firmisso
habitaculo tuo Et dicit notater psalmista ad domini
tu introduces quia sine angustiam predicatore do
cente in celos sedet qui solus corda docet difficul
ter autem invenitur aliquis predicator in his
his conditionibus Et si inveniatur pauci sibi cre
dunt sed unus quisque declinat in viam suam manifestiam
adhuc fieret si quis verissima fieret nulli par
cendo nec personas metuendo Et colligitur &

lira op hos elegit deus quos despicit mundus vn
gregis in omelia qua venire superbi renuit pau
peres eliguntur nam plerumque ipsa despectio homi
[illegible] ad se met ipsum et tanto celerius aliquis vo
cem dei audiunt quanto in hoc mundo non habent ubi
delectentur sequitur et ait illi seruus s. ordo predi
catorum qui secundum glosam dicitur non a seruitute
timoris sed a seruitute amoris factum est ut imperasti
non tantum ut impetrasti sed como quis i petrasti
sed quo uocatum prestita obedientia s. in opere et in
modo et adhuc locus est quia dixerat multos intro
duximus de iudeis sed adhuc locus est ubi repo
nant gentiles cum conuersi fuerint nam locus huius
terre magnus est secundum illud baruch tercio o israel quam
magna est domus dei et magnus locus possessionis
eius Et ait dominus s. deus mandatum declarans plene
vult enim deus omnes homines saluos fieri ad agnitionem ve
ritatis venire vnde sequitur exi in vias et sepes sed
quia post vocationem iudeorum sequitur vocatio genti
lium sit ergo per vias et sepes intelligitur vocatio gentilium
tanquam agrestium in viis in sepibus dispersorum in
viis s. humane prosperitatis et in sepibus temporalis
adversitatis circa racionem huius ordinis quia post ascen
tionem domini in ciuitatibus iudeis et nolentibus conuertendo
vocationem apostolorum conuersi sunt apostoli ad gentiles
gentium et vocationem secundum illud actuum [illegible]
vobis oportebat primum loqui verbum dei sed quoniam re
pulistis illud et indignos vos iudicatis eterne vite
Ecce conuertimur ad gentes sic enim precepit nobis deus
et subditur dominus loquens predicatori exi in vias et sepes
et compelle intrare s. instancia predicacionis secundum illud
prima ad thimotheum quarto predica verbum insta oppor
tune importune argue obsecra increpa in omni paciencia
et doctrina sed diceres tu quare iudeos tantum
monet hic vocari ad cenam sed gentibus compelli intra
re ideo quia iudeis leuior vocacio debebat esse
quam paganis quia habuerunt legem et prophe
tas per que fuerunt dispositi sed diceres tu liberum

arbitrium non possit compelli nec cogi quare tamen
dicitur compelle intrare. Respondeo quod verum est quod li-
berum arbitrium non possit cogi coactione absoluta et
sufficiente licet in coactione conditionata et induste
vel quod rogantur et a malo trahuntur diligentibus
exhortationibus. Alii autem compelluntur duris quasi ictibus
utroque autem modo utitur dominus et ideo primum verbum dei comparat
igni et ideo secundum malleis Ieremie vicesimo tertio nunquid
non verba mea quasi ignis et quasi malleus conterens pe-
tras. Quare autem dominus facit illam vocationem re-
spondet subdens tamen ut impleatur domus mea sicut de
bito numero predestinatorum qui numerus incompletus non remane-
bit. Non vult enim dominus domum suam vacuam remanere.
Et ideo dictum est sibi apocalypsis sexto ut requiescerent ad-
huc modicum tempus donec impleatur numerus. Secundum quendam
per vocatos de plateis possunt intelligi simplices peccatores
et per vocatos de vicis occulti qui saltem erubescant pecca-
re videri. Per vocatos de viis significantur peccatores qui pub-
lice [illegible] per vocatos de sepibus illi qui de peccatis
dolere inceperunt et compuncti in ipso vel secundum Gregorium
per vias actionis per sepes desectus actionum intelligimus
quod illi plerumque facile ad deum veniunt quos in terrenis actionibus
prosperitas nulla comitatur. Consequenter ostendit salvator
reprobationem eorum qui se excusaverunt sic Dico vobis
nemo virorum et non est illud intelligendum quod nullus de
iudeis sit salvatus et ideo hoc quod dicitur hic nemo sed
intelligitur respective loquendo sicut est quis modus
loquendi quo dicitur nemo est in ecclesia vel in foro ci-
vitatis sed ibi vir dicit qui vocati sunt dicit glosa et se ex-
cusaverunt et per obstinationem meruit venire nolue-
runt illi non gustabunt cenam meam immo nec vide-
bunt appetitus fruitione nec sentient dulcedinis
modum delectatione iuxta illud ysaie vicesimo sexto
tollatur impius ne videat gloriam. Isti autem gusta-
bunt et videbunt unus gustavit et vidit in patria secundum
illud psalmiste gustate et videte quoniam suavis est
dominus. Et dicit gregorius in omelia nemo ergo contempnit
ne dum vocatus excusat ostensus cum voluerit intrare
non valeat. Sic dicens dominus vocavit iudeos ergo gustat

cenam domini secundum illud ad romanos octavo quos pre-
destinavit hos et vocavit quos vocavit hos et iusti-
ficavit et magnificavit quasi diceret maiores sanctos effi-
cit. Set duplex vocatio est una interior que est ele-
ctorum tantum alia est exterior que fit per predicatores
et hec est communis bonorum et malorum. Modo ista loquitur de vo-
catione exteriori apostolus vero de interiori et tamen de
isto ewangelio

Illud ewangelium legitur Luce decimo quinto in
quo ostenditur quanta sit benignitas dei et ma-
nsuetudo circa peccatores per penitentiam revertentes ad deum
sicud in precedenti ewangelio dominus de pena exprimebatur contra
peccatores obstinatos in malicia usque in finem vite in sua ob-
stinatia perseverantes unde dixit nemo virorum illorum qui vocati
sunt gustabit cenam meam ne ergo peccatores desperent propter
maioris laboris continuacionem sicud narrat epistola Johannis
in hoc ewangelio legitur misericors susceptio peccatorum
venientium ad audiendum verbum Christi ad colloquendum et
convescendum cum ipso quasi si adhuc voluit venerari libere
velit eos ad cenam eternam recipere. Dividitur autem hoc
ewangelium in tres partes. In prima ostenditur qua miseri-
corditer recipiat ad se deus redeuntes. In 2a quanta la-
bore perquirat errantes ibi et ait ad illos. In 3a ostenditur
quanta diligentia et solicitudine inveniat abeuntes
ibi que mulier. Unde dicit primo erant appropinquantes simplex
cum proposito emendationis vite ad ihesum publicani unde secundum
glosam publicani dicebantur illi qui colligunt tributum rerum
temporalium et maxime illarum rerum que naufragio se-
quuntur unde isti merebant non operationes officio quod
sine peccato exerceri non potest et peccatores scilicet hii qui peccant
quocumque modo voluntarie vel dicuntur delinquentes seu
peccatores notarii. Hii numquam erant appropinquantes deo ut
audirent illum et hoc propter plures causas scilicet propter verborum
suorum dulcedinem propter mirabilem operationem propter
eorum spiritualem sanitatem unde dicit Jheronimus quod
fulgor et magestas deitatis occulte in facie Christi relu-
cebat et sic intuentes ad se trahebat sicud magnes et

ferrum vii demones ejecerat. Cum duo discipulis quibus lo
cutus erat erat in via nocte tenebrarum ardens erat in nobis
dum loqueretur nobis luce ultimo. Et sic patet quod reperie
batur in duo adversitatis murmur quod semper dei sicut domini sa
cramenta. Erant igitur peccatores appropinquantes ad eum corde et
corpore veniam postulando et ipse appropinquabat eis gratiam
in ferendo juxta illud Iacobi quarto Appropinquate deo et appro
pinquabit vobis. Et dicitur Deuteronomii quarto qui appropinquant
pedibus eius accipiunt de doctrina eius. Sequitur Et murmura
bant pharisei dicentes quia iste murmurabant. Dicendum quod
erat consuetudo ipsorum de bonis alterius murmurare et quod
christus recepit peccatores et cum illis manducabat. Sic murmura
bant de eo tamquam de transgressore legis quia prohibitum erat
Deuteronomii septimo non inibis fedus cum eis nec sociabis
cum eis coniugia. Ne autem peccatores timeant talia murmura
dicentes audientes dominus in consolationem eorum adduxit tres pa
rabolas quarum due leguntur in presenti ewangelio quibus
probat peccatores se debere recipere saltem contritos de peccatis suis
et de obstinatis in penitentibus dicitur Ecclesiastici duodecimo
deus altissimus odio habet peccatores. Et sciendum quod pharisei dicuntur
penitentes in vita sed scribe dicuntur peritiores ista
pertinentes. Cum dixerunt hic peccatores recepit quasi transgressor legis
cum dixerunt hic peccatores recepit quasi transgressor legis
que hoc prohibet. Cum alii socii ipse diffugierunt et gravius
recipiebant si forte peccatores repulisset forte ipsum sub prohibitione
ex veneratione et crudelem dixissent. Et manducat cum illis. Sciendum quod
christus legitur manducasse cum peccatoribus ut eos ad penitentiam
provocaret Matthei nono. Item cum amicis suis familiari
bus ut eorum devotionem nutriret et augmentaret ut patet
Iohannis duodecimo de Martha et Maria Magdalena. Tertio cum
cognatis suis pauperibus ut eorum inopiam suppleret
ut dicitur Iohannis secundo de nuptiis ubi aquam in vinum
convertebat. Quarto legitur manducasse cum phariseis
superbis ut eorum superbiam confutaret ut Luce septimo.
Sciendum quod licet dominus corporaliter cum eis manducaret
tamen eos spiritualiter manducabat scilicet eos sibi incorporando
ut quidam doctor vas celorum efficitur amicus propheti
cancrum panis angelorum reficitur in convivio peccatorum et

notanda sunt hic quatuor in qualificatione predicte nostre figure
quatuor que sunt et fiunt in quolibet motu locali
temporali primum est terminus a quo et quod est peccatum et non
tu dicitur publicani et peccatores 2m est motus sive medium
et tangitur ibi appropinquantes tertium est terminus ad quem
quia ad ihesum quartum est finis ibi ut audirent eum Ita
audire verbum dei est principium et finis salutis ideo libenter
audiamus sequitur et ait ad illos ubi est 2a pars evangelii
ubi ostenditur quanto labore deus querit errantes Et ta
git hic primam parabolam dicens et ait ad illos scilicet mur
murantibus quod penitentiam redeuntes sic dulciter recipiendi
debent allegat parabolam primam istam quis ex vobis ho
mo cuius parabole sententia talis est in summa quando quis oue
perditam et postea inventam libenter recepit non debet mirari
si pastores vel in dignitate sic peccatores recipio ad penitentiam qui
bonus amiserant per culpam dicitur parabolam vnum quod ce
teris continens aliud interius stantem vnde dicit glosa ut
egri qui egros nesciebant se quod erant aquis fierent
celestis medicus parabolam dulcem inducit dicens quis ex vobis
homo aliquis ex vobis homo puta christus quasi vobis est
de consilibus vestris et caro de carne vestra Iste ergo homo habu
it centum oues scilicet angelos hominis in statu innocentie quia primi
et boni conditi sunt adeo psalmista nos autem populus eius
et oues pascue eius et ipse pastor meus Iohannes decimo ego sum pa
stor bonus istarum ovium quedam per cecidit quia lucifer
superbivit et multos secum ad ruinam perduxit Qui fuit o
vis in nocens factus est crudelis lupus deo et homini qui
etiam homo ad hoc conditus fuit vt suppleret locum ovis
quasi ovis centesima posuit aut medias fuit omnium per
primas suggestionis et ipsam laceravit de omni paradisi
et depulit eam in vallem huius miserie unde ambrosius bo
nus et dives pastor est cuius nos oves centesima portio
sumus quem homo perdidit quando pascua vite reliquit
vnde dicit ceptus et si perdiderit vnam ex illis id est hominem qui
fuit ovis propter simplicitatem et vite puritatem nam hu
mana natura totaliter perdita fuit oues enim in adam
peccaverunt ut dicitur ad romanos quinto et psalmista
erravi sicut ovis que periit Dicitur autem notanter centesima
quia centenarius numerus est perfectus et facit perfectionem

rationalis creature in statu innocentie qui viguit in iusti-
tia originalis et quod dicitur si perdiderit unam ex illis
denotat statum lapsus in quo dimansit rationalis creatura
Nonne dimittit nonaginta novem in deserto id est novem choros
angelorum in celo quod dicitur desertum propter ruinam malorum
spirituum et vadit ad illam que perierat id est ad querendum ho-
minem perditum donec inveniat illam quod sic enim fecit christus
qui deserens novem ordines angelorum venit ad querendum homi-
nem perditum scilicet quam assumpsit etiam quesivit ei penitentiam predi-
cando et miracula faciendo iuxta illud Ezechielis tricesimo quarto ego
requiram oves meas et visitabo eas sicut pastor visitat
gregem suum unde psalmista admirans hoc beneficium dicit
domine quid est homo quod memor es eius et cum invenerit illam
unde dicit dominus inveniet qui dedit aliquam quesivi a deo peni-
tentiam agit iuxta illud prima petri secundo eratis sicut oves er-
rantes sed conversi estis nunc ad episcopum et pastorem anima-
rum Et dicit beatus ambrosius quod per humeros intelligun-
tur brachia christi in cruce sic enim posuit ovem in humeros
suos quia penam peccatorum nostrorum in corpore suo super lig-
num crucis portavit unde prima petri secundo et ysaie quinquagesimo
tertio vere languores nostros ipse tulit Et ysaie nono factus
est principatus super humerum eius et hoc fecit gaudens Gaudium
ostendit ibi humiliatione dei humani generis liberatione de ruina
angelorum restauratione de mandato patris ad impletione
unde proverbiorum vicesimo primo gaudium iusto est facere iudi-
cium Invenit ergo ovem perditam per incarnationem quesivit per pre-
dicationem et labores et novam [illegible] quia invenit eam
in inferno ubi lupus eam traxerat ut ipsam devoraret
quam etiam quesivit statim postquam amisit clamans
adam ubi es non enim invenerat ubi latitaverat quasi diceret
quare fugis pastorem et sequeris raptorem unde et cogi-
tavit pastor predictus ut se faceret ovem et dum in pa-
tibulo crucis poneretur ut sic omnes penam liberaret
ysaie quinquagesimo tertio sicut ovis ad occisionem ductus
est et sic in domum cum ove rediit quia in die ascensionis hu-
manitatem nostram in celos revexit Et hoc est quod sequitur in
littera et veniens domum scilicet in celum empireum die ascensionis
secundum illud mathei nono ascendens ihesus ~~[illegible]~~ in na

in tulam scilicet iste tenuit transfretavit mare magnum hu
mundi et venit in civitatem sanctam id est in celestem iherusa
lem de qua psalmista letatus sum in hiis que dicta sunt
mihi in domum domini ibimus Ascendens autem in altum captivam
duxit captivitatem et tunc vestibile est maius in celo
fuisse gaudium quam umquam ante propterea cum filio dei
ipsum cum omne perdita ad patrem reversus est unde sequitur
convocat amicos id est angelos qui dicuntur amici sui quia eius
voluntatis secreta vident iuxta illud Iohannis decimo quinto vos
autem dixi amicos quia omnia quecumque audivi a patre meo nota
feci vobis Etiam quia eius voluntati in omnibus voluntatem
suam conformant unde Tullius vera amicitia est idem velle
idem nolle in rebus honestis ideo dicit psalmista nimis
honorati sunt amici tui deus Item quia eius voluntatem semper
implent iuxta illud Iohannis quinto vos amici mei estis si feceritis
que precipio vobis Et psalmista ministri eius qui faciunt
voluntatem eius Et vicinos dicuntur angeli vicini propter
suam propinquitatem et propter immediatam eius visionem Ma
thei decimo octavo angeli eorum in celis semper vident
faciem patris Hos ergo in sua ascensione convocavit id est sibi
unum vocavit et si non voce tamen effectu quia omnes sibi occur
rerunt quia admirantes dixerunt illud ysaie sexagesimo
primo tertio quis est iste qui venit de edom convocavit
in quam angelos in isto effectu dicens illis congratulamini
mihi scilicet principaliter non omnibus tamen sed sua culpa perdidit sed
in quam eam mea gratia inveni unde sibi dicit que inveni ovem
meam Invenit enim eam paratam passionem in loco
horroris id est vaste solitudinis deuteronomii tricesimo Ecce
quantus amor usque maximus ipsius dei ad hominem et hoc
patet in tribus specialiter scilicet in creando recreando et glo
rificando In creando quia ipsum innocentem fecit quod
notatur in ove nam homo fuit omnibus peccatum sed erravit per
culpam Erravi sicut ovis et facta sunt lupis per sevitiam
sunt enim magna sevitia qui omnis pastorem occidit propter quod
discipulis suis dixit Mathei decimo ecce ego mitto
vos in medio luporum Apparuit etiam in recreando
quia ipsum hominem perditum laboriosissime recuperavit ut
patet quia sunt pretiosissimo enim et karissimo pretio re
demit iuxta illud Apostoli primo ad Corinthios sexto empti estis
pretio magno glorificate et portate deum in corpore vestro

hant enim redempcionem putant in venicionem
quia nichil reputant quidquid dedit pro ea et hoc p
rimo amare quem habebat ad speciem ut dixit tali
torum ultimo Si dederit homo totam domus sue pci
[illegible] quasi nichil despiciat eam tercio in glorifi
catione quia vituperatu ad gaudium angelorum porta
tando quia reperatur ad gaudium angelorum porta
nit quod notatur in congratulatione dicendo quod omnibus de sua
na est aliquis in nocentibus terra aut alia aut mordent dentibus
ut canes et lupi aut pungunt cornibus ut arietes et tauri
aut percuciunt pedibus ut equi et muli aut dilamant
unguibus ut leo et ursus Iste ergo secundum expositionem noce
unguibus ut leo et ursus Iste ergo secundum expositionem noce
qui vel mordet dentibus detrahendo vel pungit cornibus a
qui vel mordet dentibus detrahendo vel pungit cornibus a
lios opprimendo aut percutit pede id est affectu pravo nocendo
aut dilamat unguibus aliena rapiendo subdit appli
cando que dixit ad propositum Dico autem vobis quod sicut de
cando que dixit ad propositum Dico autem vobis quod sicut de
omnibus in venicione gaudium est pastori et vicinis itaque gaudi
um erit in celo id est angelis dei in celestibus super uno peccatore
Que litera potest intelligi dupliciter pro nomine super uno peccatore
loquendo antonomatice ut de paulo vel de magdalena
aut de uno alio peccatore quocumque vel universaliter sic intelli
gendo de genere humano unde glosa ambrosii angeli qui
rationabiles sunt non immerito de hominum redemptione le
tantur ut hoc persuadeat ad eterna probitatis sunt ut invit
quisque suam conversionem gratam fore credat quod plu
rimum vereri debet offensam si dicendum est iam vi
detur quod in celo non sit gaudium de conversione peccatorum quod ibi
non est dolor de malo ergo nec ergo nec erit ibi gaudium
de bono dicendum quod non sequitur quod celum est locus susceptivus
gaudii quia illa est impassibilitatis si non est locus do
loris quia non capit peregrinas impressiones subdit ergo quod
est gaudium maius quia super nonaginta novem iustis
id est innocentibus iustis qui non indigent penitencia di
cit enim beatus gregorius quod plus de conversis peccatoribus
quam de stantibus iustis in celo gaudium fit quia ple
rumque hii qui nullis se oppressis peccatorum molibus sciunt
stant quidem in via iusticie sed in ad celestem patriam anxie
non anhelant et pigri manent ad recordanda bo
na opera quod securi sibi sunt quod nulla commiserunt mala

gravamora ergo peccores prava esse recognoscunt
et ipso suo dolore compuncti in amorem ardescunt vn
de prima precedencia lucris consequentibus recompe
sant et maius gaudium fit sic in celo de vno peniten
tiam agente quam de nonaginta novem iustis Nam
dux in prelio plus illum militem diligit qui post fu
gam reversus hostes fortiter premit quam eum qui nunquam
terga prebuit nec aliquid fortiter egit sic et agrico
la amplius terram illam amat que post spinas
fruges vberes profert quam eam que nunquam spinas
habuit et magnam fertilem messem produxit Sci
endum quod sunt aliqui iusti in quorum vita angelis est
tantum gaudium vt eis penitenciam peccatorum nulla
tenus possit preponi et hoc notatur in littera cum dicit
qui non indigent penitencia Consequenter salua
vator ponit 2am parabulam comparando hominem
drachme propter imaginem in ea impressam ad dictam quam
mulier Singauit parabule sententia talis sicut
in tanta diligentia drachmam perditam mulier querit
et de inventione gaudet et convocat amicas et vicinas
ergo multo fortius debet filius dei hominem querere perditum
magna diligentia et decentius in inventione gaudere et
sicut nullus debet murmurare contra mulierem querentem
drachmam perditam sic nullus debet murmurare contra me
querentem peccatores sive eos alloquentem sive cum eis co
medentem et hoc est quod dicit aut que mulier q
[illegible] patet quod predictum est ferenda parabulam que mu
lieris drachma cum talis mulier potest dici dei sapiencia primo
propter speciositatem delectabilem ecclesiastici vicesimo sexto gratia
mulieris sedule delectabit virum suum 2o propter fecundita
tem spiritualem mulier enim est fecunda et parit vnde
sedecimo mulier cum parit tristitiam habet scilicet corporalem
licet spiritualem delectationem ecclesiastici vicesimo quarto
ego mater pulchre dilectionis Tercio propter compassionem cari
tativam vnde ecclesiastici tricesimo sexto ubi non est mulier
ingemiscit eger Quarto propter vocis dulcedinem [illegible]
vndecimo non est talis mulier super terram in aspe
ctu et pulchritudine et in sensu verborum et psalmista
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua [illegible]

Dico enim inadulter. Quinto quia vocat mulierem potacionem dicit
enim mulier quasi mollicies [illegible] sapiencia dei
[illegible] sicud hester assuerum hester sepe
fiet cum mulier habebat dragmas decem [illegible] novem ordines an
gelorum et homines qui creati sunt ad dei ymaginem vel dragma
[illegible] quantitatis [illegible] ymaginem regis [illegible]
[illegible] statu [illegible] marcie mundi
[illegible] caritatem qui erat quasi [illegible] nupcial[illegible]
[illegible] per quam intelligitur mortalitas
[illegible] figure [illegible] ut dicit
[illegible] quia [illegible]
ecclesiastes decimus quarto [illegible] regalem ymaginem [illegible]
ad ymaginem dei. Quinto [illegible] superscripcionem [illegible]
[illegible] vel [illegible] vicesimo [illegible] accendit lucernam [illegible] glosa
sequitur et si perdiderit unam dicit mulier dragma unam
[illegible] in hoc [illegible] creatoris [illegible] hoc [illegible]
dicit lucernam accendendo [illegible] lucernam intelligitur in [illegible]
[illegible] sicud lucerna est lux lucens in testa ita filius dei
[illegible] lux lucens in carne humana [illegible] lucerna fuit in testa
[illegible] qui divinitas humanitati unita est [illegible] lucerna accendit qui gregorius
qui divinitas humanitati [illegible] divinitatis lumen [illegible]
lucernam testam humanitatis [illegible] cristus inter homines in terra
[illegible] lucerna lucet qui cristus inter homines in terra
nit. Et hec lucerna [illegible] lucet
[illegible] conversacionem claruit [illegible] in tenebris lucet
[illegible] lucerna [illegible] [illegible] exemplo
et hec lucerna [illegible] dragma perdita quesivit [illegible] sequitur
et [illegible] quibus dragma perdita quesivit [illegible] predicando de
Et evertit totam domum [illegible] predicando de
[illegible] evertit psalmista lucerna pe
[illegible] domum [illegible] possumus intelligere
[illegible] quia sicut princeps [illegible]
[illegible] mundum quem cristus evertit quia sicut princeps [illegible]
[illegible] diabolum ut [illegible] nomine faceret [illegible] psalmiste
[illegible] diabolum ut [illegible] orbi terre [illegible]
[illegible] coruscacione [illegible] orbi terre commota est [illegible]
[illegible] non poterant eum intelligere [illegible]
[illegible] per domum intelligitur [illegible]
[illegible] evertit qui [illegible]
[illegible] quam cristus evertit [illegible] quia cristus evertit
per domum intelligitur synagoga iudeorum quia cristus ever
[illegible] vicesimo [illegible] populo [illegible]
[illegible] domum synagogam iudeorum
[illegible] diligenter quesivit [illegible]
[illegible] psalmiste [illegible] quod est [illegible]
[illegible] sequitur Et cum invenerit [illegible]
[illegible] dragma [illegible] creatori

reparat² que reparatio fit per gratiam que est imago recre-
ationis ut dicit glosa super illud psalmi signatum est super
nos vultus tui domine gratia aut in vultu gaudeat celestis a-
mitas et virtutes i angelicas potestates que de pridonis
deum contemplant² et ipsi amabiliter serviunt danielis septimo
milia milium ministrabant ei et decies millesies centena
aut hos secundum glosam dicit per distributionem que hostibus prope
ad suum amorem vehementius accendit et conatus dicit cor-
tulam in non dragme ut glosa ordit se et tantam
totius congratulationis unde ieronimus tridecimus per drag-
ma vel quare est cum gerine aut amplum tunc in ser-
viciam vem dragma per quod ordit amorem dragma
et suam liberalitatem quia vult gaudium vel suum cibus
gratulare post hoc adaptat parabolam apponit et est
sententia talis sicut medici gaudenti et eius amicabilis
est magnum gaudium de reinventione dragmate perdite
ita erit magnum gaudium coram angelis super uno peccatore
quod dicitur et est eius gaudium quale est in curia regi magno
si filius eius liberaret² de captivitate vel quod si mali-
vel optineret victoriam de inimico Et secundum quod
hic colligitur² sex condiciones gaudii quare et quibus nos
gaudium erit per angelis de penitentia prima est gaudii
veritas et notatur in hoc cum dicitur dico vobis sed ego
qui mentiri non possum quia sum veritas Io decimo quarto
ego sum via et veritas et vita 2a est gaudii immensitas
et notatur ibi coram angelis quia non est ibi unius se-
natorii vel psalmi est quadragesimo sexto gaudete in con-
gaudio unius 3a est gaudii unitas vel augustinus
in dispari claritate par gaudium i que Quarta est gau-
dii spiritualitas que tangitur ibi angelorum enim gaudium
non est seculare vel sensibile sed spirituale mathei duo-
decimo non nubent neque nubentur sed erunt sicut an-
geli Quinta est gaudii ... et tangitur ibi angeli dei
seu boni solum de bonis gaudent sicut mali de malis Sexta
est gaudii immensitas et tangitur ibi super uno peccatore qui suo
per penitentiam peccatori est eius gaudium quod inducitur Io de-
cimo sexto petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum
Et tantum de isto evangelio

Illud evangelium scribitur luce sexto Et est de

misericordia in qua salvator docet nos esse misericordes
ad pauperes ponens seipsum in exemplum. Sciendum quod ratio
meriti apud deum requirit inter fideles quod aliqui ipsorum sint
pauperes aliqui divites et potentes ut pauperibus et
debilibus subvenientes et sic apud deum [illegible] mathei
quinto beati misericordes quoniam ipsi misericordiam con-
sequentur. Hec autem virtus si est perfecta habet tres condicio-
nes cognicionem subvencionem et passionem. Primo cogni-
cionem debet habere ut homo cognoscat necessitatem et indigenciam
proximi quia sic non subveniret ideo dicit baruch [enim non cognoscit]
2° aperi oculos et vide desolacionem proximi. 2° debet [indigenciam]
habere compassionem ut ad mentem revocaret ~~quod mente~~
proximi sicut dicit gregorius compassio est inopia proximi
in suscipitur in animo sicut in iob qui dicebat flebam super
eo qui afflictus erat et compaciebatur anima mea pauperi.
3° debet habere exhibicionem non enim sufficit compati proxi-
mo nisi ei subveniat si possit sed angustiis [illegible] sole animo
nis affectus in addimento beneficii unde [illegible] compatiatur proxi-
mo ei subveniamus de propriis unde qui de indigencia proximi habet quod
integram cognicionem veram compassionem possibilem subvenci-
onem hic eius misericordia est perfecta hoc per propriis causa causam
est dividitur in tres partes principales primo notatur pietas sub-
vencionis in effectu secundo claritas cognicionis in intellectu ibi
inspicimus 3° bonitas compassionis in affectu ibi quod videns [illegible]
sed de pietate subvencionis tangitur una sed missione domini
2° permissionem [illegible] et 3° [illegible] supplicii in prima
missio est contemptu domini de subvencione pauperum indigen-
cium dicitur estote misericordes in mundo providendo [illegible]
gentibus ecclesiastici quarto elemosinam pauperi non desinit dedas
sed reddes ei debitum suum [illegible] deum [illegible] primo io 3°
habent substanciam huius mundi et clauserit viscera sua quomodo
caritas [illegible] non enim minus est tollere habenti quam [illegible]
posse indigentibus non subvenire ideoque estote misericordes
[illegible] de nullo [illegible] diabolus sicut de misericor-
dia ad proximum [illegible] quare instat nos ad misericor-
diam
non dicit estote potentes sicut pater vel sapientes sed sicut
dicit estote misericordes quod [illegible] ad potencia
sumus nimis debiles et ad sapienciam cognoscit nos nimis [illegible]
tos ad misericordiam autem si voluerimus bene sumus habiles
unde non instat nos ad similitudinem potencie patris quia istam

primus angelus volendo cecidit ysaie xiiii° quomodo
cecidisti lucifer qui mane oriebaris ut unusquisque nos
similitudine sapientie filii quia istam volendo primus homo
cecidit ut habetur genesis 3° dum deceptus ideo dicit bernhardus con-
sciencie appetitus onerem in mortalitatis gloria spoliavit
Item dicitur cathon quod dicitur ... sicud et pre ...
misericors est ... videtur falsa quoniam dei miseri
cordia enim infinita cum nulla vis sit vis creata et finita
nec finiti ad infinitum nulla est proporcio ut patet 2° de
consolacione respondendo quod duplex est comparacio scilicet proporcionis
et proporcionabilitatis proporcio est duorum adinvicem sub
quantitate determinata sicut quatuor habent se ad duo sub
proporcione dupla et illa comparacio est ... finiti ad infinitum
Sed comparacio proporcionabilitatis seu proporcionabilitas
est duorum adinvicem sine quantitate determinata ut in dia-
metro se habet linea ad circumferenciam ita se habet punctus ad
lineam et sic est in proposito dicit si diceret sicud mise
ricordia consistit in donis divinis ita misericordia
hominis consistit in donis humanis sicud dicit ... secundo ... pr
vir misericors est ... relevans miserias ... non ex-
pectando a vobis quidquam sed ... pura volunta
tem sit et vos ... quare inducit nos
ad similitudinem misericordie dei ... ideo multum conve-
nienter quia illam sequitur multiplex fructus ... ma-
tthei quinto beati misericordes ... ideo et misericordia
circa pauperes non ... primum avaricie quod primi-
sericordiam tollitur Nam primum avarie ... malis
in iudicio imperatur ... dicet ad eos esurivi et non
dedistis in iudicium mathei vicesimo quinto ... dando
enim pauperi paulus quia deus reddat centuplum
sunt enim pauperes gazophilacium celestis thesauri ma-
theo thesaurisate vobis thesaurus in celo sed Nolite
iudicare Ubi ... requisita ad misericor-
diam primo ... quod misericordia consistit ... quam
primo requiritur ne sit in intellectu temeritas iudici-
i de occultis ... dicitur sit nolite iudicare aliquem
... in culpa occulte quia cor hominis nemo cognoscit
nisi deus ad corinthios ... quarto ... ideo de
occultis vel dubiis ... manifestis ... iudicium ...

decimo octavo quia unde deus plebe vires sanctos dedit
qui nescierunt peccatum omni tempore et in psalmo dicitur
iuste iudicate filii hominum de malefactis enim licet cuilibet
fraterne et karitative mathei decimo octavo si peccave
rit in te frater tuus Invidie autem et ex condigna correc
cione licet soli superiori sed occultis nolite iudicare ante
tempus temerarie innocentem dicit apostolus primo ad
co quarto et nolite secundum faciem iudicare Iohannis septimo Tercio mise
ricordia consistit in hoc quod ex affectu fiat debitorum remissio
sine indulgencia offensarum ideo dicitur mathei decimo
octavo serve nequam omne debitum dimisi tibi et ad co
lossenses 3o induite vos sicut electi supportantes et co
donantes et hoc est quod sequitur dimittite et dimittemini
ubi ponitur 2a species misericordie que consistit in obli
vione debitorum remissione tercio consistit in lingua sive
in ore ubi facultas et potestas condempnandi et alios vi
tuperandi ideo dicitur hic nolite iudicare id est aliquem con
in condempnacione iudicare quia si iam et pessimus quibus est
in culpam quis ~~est nullius~~ peccatum quibus peccatas
temus ... in beato paulo ad romanos nono si non condemp
nabimini adeo premeris iudicio vii et octavo iudicas
te ipsum in quo alium condempnes dicit aut iudicare in
et condempnare quia iudicare est condempnare proximum
esse malum et pravum Condempnare autem est reputare hominem
pena digna et confusione et sic falsi presbiteri condemp
nabant Susannam nam danielis tredecimo et iudici
ppin ut in ewangelio predicto Quarto consistit in hoc ut
karitas sit in manu vel opere ut tobie quarto de sub
stancia fac elemosinam et noli faciem tuam avertere ab ullo
paupere ideo daniel consuluit nobis dicens peccata tua
elemosinis redime danielis quarto et hoc est quod sequitur date
et dabitur vobis date temporalia et dabitur vobis bo
num nature forme gracie et glorie dominus deus enim
predat et fonte karitatis ut simon de kassia dicit ad
filii ... dei oportet nos esse misericordes ut hic ppo
nitur oportet investigare qualiter deus sit misericors
quia misericordia trahitur ad miseros nam qui caret mise
ria non indiget misericordia quia misericordia autem dei li
cet sit investigabilis illis quia super omnia opera eius non
tamen omnino latet audivimus enim in psalmo quoniam

miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus
se date ergo et dabitur vobis quod dicebat quia quatuor re-
quiruntur ad hoc quod donatio nostra deo sit accepta scilicet quod
quatuor primo requiritur quod homo det se ipsum nam
non est acceptum quod homo det res suas deo et se ipsum dya-
bolo sicut Kaym qui donum dedit deo sed desperando se ipsum de-
dit dyabolo 2o requiritur ut det decima substancie super
illud proverbiorum tertio honora dominum de tua substantia Tercio re-
quiritur quod recta intentione det mathei sexto Cum facis
elemosinam noli tuba canere ante te i. non facies ad laudem
tuam sed ad honorem dei vel in quolibet opere bono
duo sunt s. honor et fructus honorem sibi deus reserva-
vit fructum autem nobis committit ergo demus sibi honorem
et surgit nobis fructus quarto requiritur ut det pau-
peri indigenti et vero s. qui sit famelicus et nudus tali
enim largitori dicet dominus in die iudicii esurivi et dedistis mihi ma-
nducare Sequitur mensuram bonam postquam in vita
ut ad meritum committit modo primo dubitatur de
intellectu huius sermonis quod hec tripliciter potest exponi pri-
mo sit mensuram bonam i. legitima et magnam
et sic hec est contra istos qui habent mensura parva
et fraudulentam et confertam i. plenam etiam compressam
et coagulatam i. motam ut per compressionem plus ca-
piat et supereffluentem i. non rasam sed cumulatam ita quod
undique super effluat mensuram i. quam talem dabunt
simplices pauperes quibus dedistis tua temporalia in sinum
vestrum non in sinum vestis sed in sinum mentis vestre s. intel-
lectu vestro gloriam apte visionis dei et in affectu delec-
tationem fruitionis dei nam hec est vita eterna ut cog-
noscant te etc. iohannis decimo septimo 2o mensura bona
i. iustam secundum exigentiam meritorum reddet unicuique deus
iuxta opera sua Confertam quia super condignum ut dicitur
ad romanos octavo non sunt condigne passiones huius temporis
ad futuram gloriam coagulatam quia supra desiderium
ad effesios tertio ei autem qui potens est omnia facere supra habun-
dare quam petimus super effluentem i. supercoagulatam ysa-
ye sexagesimo quarto oculus non vidit deus absque
te que preparasti ~~que preparasti~~ expectantibus te 3o intelli-
gitur sit mensuram bonam s. quo ad stolam anime confertam

ipsis ad stolam corporis sint addita cognitio ipsa [illegible]
[illegible] spiritus quo ad aliquam participationem sint
effluentem quo corpora hominis visionem unam lumen erit
quasi omnibus super irradians sicut sol omnibus aliis super
irradiat luminaribus sequitur eadem mensura [illegible] di
ctis videtur quod illa non sit vera quia cum peccatum tempo
rali punit eternaliter in hoc videtur mensura valde in
equalis esse Item deus remunerationis super condignum et pu
nit malos citra condignum ubi advertendum secundum ysidorum
quod sicut temporali contractu datur actio perpetua
et sicut quando vincere temporali morte perpetua subsequitur
sit etiam hic sed pro argumentis primo advertendum
quod in primo simpliciter est quantitas una secundum intentionem
dum nec acerbitatis ista est finita alia est secundum extensionem
durationis et haec est infinita primo modo recipit quantitatem
offense ergo qui plus offendit acrius punitur 2o respicit
voluntatem deformatam in rebus nostris sicut actus transiens
in voluntas manet in peccante quamdiu non penitet ergo
pena respondeat semper manet pro argumento dicendum
quod equalitas mensure attenditur dupliciter secundum in quem
in specie in genere ut qui magis meruit magis recipiat et quod
minus minus in specie autem quod quis in mitius recipiat quod
~~recipiat nec~~ demeruit nec equalitas mensure vel proportio debet
attendi in genere et non in specie debet esse ut semper patet
ad dubium dicitur quod eadem quippe mensura vel tam in
consilio in bona quam in malo quia mens secundum intentionem iuxta id
2o ad corinthios quia unusquisque recepit propria corporis sicut
gessit sive bona sive mala sciendum quod maioritas et mino
ritas non semper est accipienda secundum magnitudinem operis
exterioris sed magis secundum interiorem affectum hoc patet marci
duodecimo vidua que misit duo minuta in gazophila
cium et secundum testimonium christi dicitur plus misisse quam omnes
divites remetietur vobis ut tam in bono quam in malo
quo ad retributionem et de omnibus que [illegible] manu
agendum quia secundum opera singulorum quilibet reddet sa
pientie undecimo per que quis peccat per hec et torquetur
postquam igitur salvator instruxit discipulos suos
et meritum et ad premium hic consequenter instruxit eos ad
~~futurum iudicium~~ officium et intentionem et ad [illegible]
hic unde dicit Cirillus quod ipsi erant futuri mundi doctores

Ideo docebat vicarij qui curationis honeste hre ne ceci
cecos ducerent dicens eius habent similitudinem nec quod
pt cecus cecum ducere i similiter simile docere sm glosam qui
dicat predicta facere debetis ut illuminati vos et exemplo
alios illuminare possitis ne sitis de speculatoribus sicut ma
gis non esse de quibus ysaie quinquagesimo sexto spe
culatores ceci omnes ceci Et mathei decimoquinto ce
ci sunt duces cecorum Et primo regum [struck] quo sequitur ie
busei posuerunt sibi muros iherusalem cecos et clau
dos in despectu dauid Item dicit hilbertus vel similiter
res una magis periculosa speculator cecus doctor i
gnarus pastor claudus prelatus negligens pro inutilis
vir sequitur Nec ambo in foueam cadunt in perditione
quasi dicat sic vir primo cadunt in foueam culpe de qua
ysaie vicesimo quarto formido fouea et laqueus et in
foueam gehenne de qua iob quadragesimo faciem eorum
dimerge in foueam . 2 dicit gregorius dum pastor per
abrupta viciorum graditur necesse est ut in precipicium grex
sequatur Consequenter saluator ponens se in exemplum
predictorum subdit non est discipulus super magistrum quasi predicta
debetis facere ut sitis magistri vestri imitatores et eius preceptoris
Circa quod dicit glosa si magister qui deus est suos non vl
ciscitur i iniurias discipuli qui omnes habent regulam perfec
cionis imitari debent i non statim iudicare cum ipse non
statim iudicet non enim venit iudicare mundum sed misereri
Et dicitur Io quarto decimo vos vocatis me magister et domine
et sequitur exemplum dedi vobis sequitur perfectus autem
omnis erit quasi dicat vir dixi non est discipulus super
magistrum sed potius perfectio discipuli est imitatio magistri et
assimilatio non supergressio huius magnam magistri de quo
dicitur mathei vicesimo tercio magister vester vnus est xpistus
Cuius magistri imitatio est firmamentum perfectionis vel angustia
summa xpiane religionis est imitari eius sed quia preceptora
bus et rectores malis non possunt bene corrigere subditos suos
dolor subditorum quid autem vides motum i ne iudices et
condempnes si autem facies contrarium iudicando
alios quare vides festucam i leuia seu minima peccata seu
de malo in oculo fratris tui i in temptatione seu occasione
proximi trabem autem i maiorem culpam s[eu] grauiora
seu mortalia peccata que in oculo tuo i in intentione seu i
teipso aut in conuersatione tua est non consideras i non

adnectis ad romanos tercio qui alium doces te ipsum n(on)
doces qui p(re)dicas non furandum furaris Sciendum q(uod) sal
uator hic arguit medicum p(re)sumptuosum ob indignitatem
vite sue qui ille qui arguit e(st) in consimilibus culpis vel
maioribus quia talis correpcio non procedit a caritate
sed a p(re)sumpcione quia ordo caritatis incipit a se ipso vn(de)
dicitur p(ro)verbiorum decimo octavo iustus prior accusator
e(st) sui Sciendum q(uod) trina arguentis a se p(re)supplicata a oculi
ta primo quis arguit in p(ro)ximo secundum p(ec)c(atu)m consilie
simpliciter p(ec)c(a)t s(ed) p(ro)pter p(re)sumpcionis et p(ro)pter scandali s(ed)
aut sit occulta p(ec)c(a)t tu(m) p(ro)movens si in i(ps)e qui arguit p(ri)mo
peniteat et postea fr(atr)em humiliter arguit non p(e)c(ca)t dicit (ergo)
quid vides festuca(m) i(d est) leve p(ec)c(atu)m secundo de c(ontr)a defectu q(ui) sumitur
sicud festura a trabe dolore caritatis in oculo fratris tui quasi
dicat tu h(ab)es oculu(m) aptu(m) ad videndum minima et aliena ita
n(on) s(ecundu)m vero ad videndum magna et tua p(ro)p(ri)a q(uia) te ip(su)m n(on)
diligis quam proximum q(uando) te ip(su)m p(er)mittis et n(on) magis te
ip(su)m sicud ipsum fictus corrigens eu(m) tua digitis timet ipse
aut sui vicinus i(d est) memor e(st) s(ed) sequitur informacio salua
toris intelligendo tales c(on)pon(en)te ... q(uod) d(icit) hoc facit
c(on)pilacione non c(on)silacione iusticie s(ed) quod arguis et p(ro)
dicas aliena ut lateant tua et abhominabilis e(st) apud deu(m)
c(ontr)a illud p(ro)verbiorum undecimo statera dolosa ab
hominabilis deo ei(ci)e p(ri)mu(m) trabem de oculo tuo quia
oculus purgatus vite vide potest aliter non vn(de) dicit glosa
sed quem vides rep(re)hendere p(ri)mo videamus cui si(mi)lis
ip(s)e fuerit pariter ingemisse q(ui) de(m) talis vitabis pare velis et
i(d est) s(ed) cum meditatus fueris oculus tuos p(ro)prios i(d est) videbis ut
educas festucam de oculo fratris tui Sciendum circa correpcione
proximi ista requiritur primo ordo correctionis s(ed) v(ici)o se ip(su)m
corrigat deinde proximu(m) et notat(ur) ibi hoc ubi p(ri)mu(m) eice
trabem 2o modus s(ed) p(ri)mas mansuetudo in correctione vi(de)n(dum) racio
non sine magna iure s(ed) obiurgaciones c(om)hibende ubi
dicit s(ed) p(ro)p(ter) illud apostoli Animalia super vocem mansuetudo et
corripietur et hoc notatur hic ut dicatur festuca de oculo
tuo tercio requiruntur tempus et locus vn(de) mathei decimo o(cta)vo
si p(ec)caverit in te frater tuus argue eum inter te ip(su)m et ip(su)m
solum ubi in hoc ubi 2o c(on)tra ... requiruntur c(on)formaris sequentis
q(ui)a ideo dicitur p(ro)verbiorum nono noli arguere derisorem ne odiat
te quia sicud dicitur p(ro)verbiorum decimo q(ui)nto n(on) amat pe
stilencia eum qui se corripit et notat ubi ~~fratris tui c(on)tra~~
~~mendat(ur)~~ ~~ut~~ ~~corrigi~~ eius s(ecundu)m p(ro)p(ri)os q(ui)a item requirit tal(i)s sa

monens s[ed] zelus karitatis et notatur ibi fratris im[m]e
em correctio medax inter co tumeliosos [illegible] deinde no
vn dicitur proverbiorum 3o quem deus diligit castigat et
corripit et quasi pr in filio complacet

Illud ewangelium scribitur luce quinto capitulo
et est de vocatione apostolorum et confirmatione
vocatorum vnde cristus in hodierno ewangelio assumit offi-
cium magni militis Cuius officium est sicut dicit vegecius libro
2o de re militari capitulo nono legionem sibi credita assiduis
operibus ad omnem devotionem informare et ad tollerandum pa-
tienter tribulationes assuefacere quod xpc fecit primo vo predi
cationis nos erudiendo ut forma aggrediam vn dicit dividitur
hoc ewangelium tres partes principales In prima ponitur salu-
taris doctrine predicatio In 2a mirabilis virtutis divine ope-
ratio ut cessavit autem loqui In tercia ponitur rei stupe-
stupor et admiratio ibi quod cum viderat si vn primo dicit factum
est autem in tempore vocationis apostolorum cum turbe populi
locorum quidem non phariseorum nec scribe irruerunt in ihesum
videlicet prima devotione hic dicitur quare sequebantur dominum
dicendum quod illius turbe una causa mera cum sequitur ut
audirent verbum dei vnde dicitur luce 2o beati qui sic audi-
unt verbum dei nam sequebantur eum propter faciem eius amabilem qua
multos attrahebat ut adamas ferrum de quo dicitur in parabo-
lis omnes reges terre faciem salomonis desiderabant vide-
Alij tamen dicunt plures esse causas quare turbe sequebantur dominum
vel [illegible] signa [illegible] doctrina [illegible] Causa dominum
[illegible] sunt [illegible] dicit beatus ambrosius quod ibi [illegible] comparavit
multis varia genera sanitatis nec tempore nec loco cepit a [illegible]
dis sanandi et ibi vespere in [illegible] sequebantur ad stagnum
vn crisostomus dicit erant enim [illegible] diligentes eum et miracula
[illegible] cupientes quibus discessit dominus huiusmodi miracula
faciebat hic dicitur videtur quod ita non sit verum quia dicitur
actuum quinto de apostolis ceterorum autem nemo audebat se
coniungere cum illis sed magnificabat illos populus ergo multo
[illegible] turbe audebant irruere in ihesum dicendum quod [illegible]
[illegible] de causa sit [illegible] aliquorum ad alium primo ad co-
habitandum 2o ad eorum societatem faciendum 2o de isto dicitur actuum

ut allegatum est Alius concursus fit ex fervencia de-
vocione ad discendum verbum dei dicitur hic glosa 2a pars
quod primo tantum populus non audebat facere ad eum
sed 2m qui pressit devocione nimia devocione nam dulcedinem
suam quam abscondit a sapientibus et revelauit par-
vulis luce doctrinis (?) dicti rabiorum primo ab doloribus
vel aliis simplices et devote dilexerunt re nimius quare a-
currerunt in eum subditur ut audirent verbum dei beati qui
qui audiunt verbum dei luce undeamus Et ipse stabat scilicet ut
ab omnibus videri posset et audiri secus stagnum genesareth
vel secundum bedam tale stagnum dicitur mare galilee ita
quod mare galilee et mare tiberiadis et stagnum genesareth
idem est et nichil aliud est nisi iordanis dilatatus ubi non
apparet fluxus eius rapidus sicut ubi litus eius est artum
dicitur autem stagnum quia stat sine fluxu et dicitur ge-
nesaret ex patria regione sic dicta quia irrigat quia
humectat dicitur etiam mare non quod sit amarum sed
secundum quandam consuetudinem hebreorum omnem congregacionem aque
vocaverunt. Sequitur et vidit duas naviculas Dicitur
enim fuerunt iste naves dicendum quod una erat petri et
andree altera zebedei et filiorum eius scilicet iohannis et iacobi
Et sciendum quod mistice per stagnum vel mare seculum spiritualiter
designatur prout sonat iuxta illud psalmi Hoc mare
magnum Et hee due naves duum fuerunt circumcisio et preputium
et adhuc sunt duo testamenta vel duplex status ecclesie scilicet in-
nocencia et penitencia hee due vite humane scilicet activa et
contemplativa Quarum omnium christus una intravit et
approbavit et alteram non renuit quia nonnumquam etiam quod non
eligitur vidit enim ambas quia oculo misericordie etiam
penitentes respiciat Sed utramque intravit quia unitatem ecclesie
hic facit et conservat iuxta illud psalmi Ecce quam
bonum et quam iocundum habitare fratres in unum vel secundum
glosam hee due naves stant etiam que est [illegible] pro-
tibus et medicis et istas duas naves vidit ihesus iuxta
stagnum et non in stagno quotquot homines ad istas duas
naves pertinent scilicet ad sinagogam tempore legis et nunc
tempore legis evangelice ad eam omnes mundum spre-
verunt et sic non erant in stagno per modum illum sig-
nificatum unde dictum abrahe genesis xii egredere
de terra tua et de cognacione tua Et sic dictum est

huius qui iam sunt sub lege ewangelica luce decimo capitulo
Nisi quis renunciaverit omnibus que possidet non potest esse
meus discipulus Sequitur piscatores autem descenderant
Symon petrus iacobus et iohannes descenderant de na-
vibus in litus et lavabant retia [illegible] repli-
cabant vel forte etiam retia reficiebant Gregorius dicens quid
debemus piscatores intelligere [illegible] que est piscatori et pre-
dicatori [illegible] prima est scientia [illegible] per petrum intelliguntur
interpretatur enim petrus agnoscens [illegible] subplantans in
nomine que prelatorum intelliguntur nam iacobus supplanta-
tor interpretatur [illegible] illius [illegible] pre-
dicat hec significatur [illegible] qui interpretatur [illegible] gratia
dei isti per piscatores i rectores ecclesie et predicatores [illegible] descen-
derant et lavabant retia descenderant in [illegible] ab alto
predicationis officio ad considerationem sue fragilitatis [illegible]
illius qui dicebat ego sum minimus apostolorum et non sum
dignus vocari apostolus quia persecutus sum ecclesiam [illegible] ut
dicitur prima ad cor [illegible] et lavabant retia id est pre-
dicationis [illegible] lavabant [illegible] predicationis retibus
[illegible] temporalium [illegible] gloria [illegible]
[illegible] exemplo apostoli prima ad thessalonicenses 2o neque ali-
quando fuimus in sermone adulationis neque in [illegible] que-
rentes gloriam sicut scitis neque occasionem avaricie deus
deus testis est [illegible] principio ewangelii dicitur
duo prima et magna aviditas et desiderium audiendi
verbum dei sive desiderandi graciam divinam et sic spi-
ritualiter proficiendi [illegible] est magna placencia et miseri-
cordia dispensatoris cuius [illegible] gracie divine [illegible] est
cristus hic non repulit sed paciente sustinuit [illegible]
[illegible] in quo nobis exemplificavit pauperibus
[illegible] in nos non enim debet esse dispensator
austerus ubi [illegible] est pius [illegible] igitur oportunita-
tem [illegible] ne comprimerent quasi [illegible]
[illegible] in unam navim que non erat sua sed simo-
nis petri qui primo vocabatur simon [illegible] primus simon [illegible]
[illegible] filius [illegible] quare magis [illegible]
nem petri quam aliorum [illegible] quia [illegible]
aliter erat ei commissurus regimen navis ecclesie et pis-
cationis spiritualis [illegible] mathei [illegible] decimo Lege

supra petram edificabo ecclesiam meam. Etiam ideo
quia simon interpretatur obediens ad innuendum quod
cristus in medio hominum venit vo dei et obediencie s
rogabat eum. Si diceres quare ihesus rogabat petrum
cum erat preceptor ut patebit infra quod in hoc ihesus
dedit formam et exemplum prelatis s. ut libencius subdi
tos debent rogare quam precipere ut subditi magis optant
de subditi amore prelatorum quam timore licet hii aliqui
fanni prelati contrarium faciunt rogant ... cum ordine hii
militatem sicut sum senectam quam generosus est amicus
humanus et facilius ducitur quam trahitur unde di
cit theodosius vide ipsi mansuetudinem quomodo rogat
petrum et petri obedienciam quomodo in omnibus ad obediens
et dixit ut libencius moneas quam precipias magis a
mari optas quam timeri unde defamus quam facientibus
dicitur ecclesiastici tricesimo quarto cum austeritate
dicitur ecclesiastici tricesimo quarto cum austeritate et
peravitis eius et cum potencia sedet evangelista quod roga
verat a terra reducere pusillum propter hoc
nerat apertos diceris ut a terra reduceret pusillum
misterie significatur quod in terra est magis timendum
gubernamus ... psalmo tricesimo quarto formido et fo
vea et laqueus super te qui habitator es terre. Si diceres
quare rogavit pusillum i mediam reducere dicendum quod
ideo ut populi elongatus a turba facilius possit audire
vel ne irruerent in ipsum in navim si iuxta terram mansisset
vel ideo spiritualiter ad designandum quod corpus non potest
taliter recedi a terra nisi aliqua parte tangat terram
nam corpus quod corrumpitur aggravat animam sapiencie
nono. Item dicit augustinus in libro de consensu evange
listarum quod dominus ascendens in navim rogat petrum quod non reli
tive tractat sermonem sed voluntaria et a terra reducere pu
sillum significat temporalibus utendum vel a dicebat ut vel
tenencia eius populis non vel a terrenis in primo sacra
mentorum redderentur vel prius in proximis regionibus
tribus predicandum ut quod postea dicit i altum i advenien
tibus predicandum ut quod postea dicit i altum i adveni
omnes gentes postea predicandum precepit sequitur et sedens in
navicula s. tanquam doctor verus auctoritate utens sic
fecit ad designandum quod ille qui in navicula i in ecclesia non sedet
per concordiam et humilitatem sed omnibus exemplarem
non super ulli dare non debet ... gregorius i anima

Cuius vita despicitur restat ut eius predicatio co
temptatur sedens in qua(m) docebat turbas de regno dei
uni cuipssimus pergerat miracula iterum doctrinam ipsos
postquam finiunt volunt confirmare predicatio
vel operationem uel subdit erudita ut cum cessant lo
qui i post finiunt sermonem predicationis dixit ad
simonem i ad petrum seu ad quemlibet obedientem quem
semper peregerat dixit quod dixit quod duc in altum i in
profundum totum quod e conuenientior ad piscandum et lax
ate recia s in eu actus complicita diceres quod iniste p hic
intelligatur quod quod p hor iniste tria notantur que pis
catori predicatori verbi seu doctori conuenit primum est sublimi
tus cogitatio que tangitur cum dicitur duc et unde ysaye
quadragesimo dicitur supra montem ascende tu quis eua
ngelisas syon et diceres nonne illud est contra dictum pau
li dicentis noli alte sapere dicendum quod non est dictum quod
simaltum capitur hic pro profundo et sic est idem cum dicto pa
uli secundum quod tangitur est similis explana intencionis
declaratio et tangitur ubi laxate recia vestra i vestre voluntatis i
intencionis verbum materiam disserendo proverbiis decimo
quarto doctrina prudentium facilis est Contra quod
faciunt illi predicatores de quibus ysaye decimo nono ple
ctentes et texentes subtilia quasi diceret non utilia ter
cio notatur recta intencio predicationis que subditur cum
dicitur in capturam piscium i predicatio non debet fieri tamquam
alterius rei non propter vanam gloriam vel propter adulatio
nem vel propter lucrum temporale sed debet fieri in captu
ram piscium i propter homini edificationem attrahendo primo sta
res homines quasi pisces maris sed heu multi laxant re
cia in capturam vanarum et mistarum i probendarum et
dignitatum et honorum mortalium si enim illa non spe
rarent non predicarent et talis predicatio est similis tele
aranee sicut dicitur ysaye quinquagesimo quinto quia capi
ti firma araneam et non fortia sed diceres quare dicit
pluraliter laxate recia sed soli petro dicitur duc
in altum quod quod ei specialiter commissum erat regimen
vanis enim ut dictum est in illud mathei decimo sexto

sup hanc petram edificabo ecclesiam meam i. sup me
ipm quem sum petra edificabo ecclesiam fidei me commissam
oibus autem dicitur laxate retia s. iacobi et iohanni
quia hoc licet oibus sequitur Et videns simon dixit
Sciendum quod intellectualis misticus huius hic est quia per to
tam noctem huius seculi laboratores predicatores intelligi
qui nihil capiunt sm illud psalmiste nihil i. volunt vt
dimiciarum in manibus suis sed quicumque laxat rete i. vo
dei i. qui laborat secundum consilium verorum predicatorum ca
piat magnum piscem i. regnum celorum vn petrus in vo xpi
semper est piscatus sicud legitur hic z iohannis vltimo
et mathei decimo septimo vn dicit bernhardus nisi in vo
superne gratie laxata fuerint instrumenta disputationum
frustra predicator mittit iacula sue vocis Item gregorius i
tus si quis docet in vanum lingua doctoris laborat Et
nisi deus illustraverit corda auditorum doctor in nocte labo
rat Et dicit notanter in vo tuo non mea non confidens de
meritis suo contra quod faciunt illi qui sibi ascribunt quod p
dicant psalmista non nobis domine non nobis sed nomini tuo
da gloriam Item dicit tuo non fabulis sed vo sicut illi qui pdi
cant scias [illegible] narrancium in voce fabulationes
Item dicit tuo non philosophicis sicud illi qui subtilia et
non vtilia querunt gentium viri [illegible] sed ro qui habet ser
monem meum loquitur sermonem in veritate Et tales
predicatores sic laxantes retia in vo dei concludunt piscium mul
titudinem copiosam i. multos ad fidem convertunt sicut petrus
convertit vna vice tria milia vt dicitur actuum 2o et pa
ulus sibi multos connectebat z dicit notanter petrus
in vo tuo laxabo immediate faciens quod cristus precepit
iuxta illud psalmiste in auditu auris obedivit mihi Et
io 2o quodcumque vobis dixerit facite rumpebatur autem
rete dicitur quomodo rumpebatur rete piscibus non lapsis
[illegible] hoc ostenditur evidencia mirandum vn [illegible]
mirabilia habentur primum est quod ceperunt magnam mul
titudinem piscium magnorum supra modum solitum et possibi
lem per viam humanam 2m est illa multitudo in maxima
piscium tenebatur in rete rupto vn mirabile dicit glo
sa in hoc quod rumpitur rete et non labitur piscis significat

q[uod] d[omin]us suos inter s[an]c[t]os angela servat rete vero ru-
pitur p[ro]pter multitudinem malorum utrumque sit q[uod] etiam
s[an]c[t]is dolis et erroribus scindit et subditur Et annu-
erunt sociis suis qui in alia navi erant puta magis
... [illegible] eis eventum mirabilem ut venirent et adiu-
varent eos in hoc datur forma p[re]latis sibus i[d est] p[re]dicato-
ribus seu pastoribus s[cilicet] ut eis placeat ab aliis p[re]dica-
tionibus iuvari et q[uod] quilibet de[bet] diligere ut multi p[ro]phe-
tent sicut moyses dixit num[eri] undecimo quis mihi det ut om[ni]s popu-
lus p[ro]phetet et det eis d[omin]us sp[iritu]m suu[m] et venerunt simpli-
... [illegible] ad collectionem piscium et impleverunt ambas
naviculas quia quilibet debet de fructibus petentis ad[iuvan]-
tis adiutorium et adiuvantis ita ut pene mergerentur
semper enim aque ... [illegible] ...
hoc q[uod] dicit ... [illegible] ... factum est ut ... [illegible] ...
verunt magis ... [illegible] ... illud miraculum ... [illegible] ...
pene mergerentur quia maior est multitudo malorum q[uam]
bonorum multi enim sunt vocati pauci vero electi in
... [illegible] ... vi dei mali subiungitur ...
... vero non ... [illegible] ... ita ut mergerentur ...
... [illegible] ... in ecclesia ut
etiam ... [illegible] ... p[er] hereses et scismata bonis simul
... [illegible] sequitur quod cum videret simon petrus ubi est
tertia p[ar]s huius evangelii in qua tangitur ... [illegible] ...
por et admiratio quia cu[m] simon petrus videt q[uod] ad p[ri]mum
... [illegible] ... tantam multitudinem piscium procidit ad ge-
nua ihesu ... [illegible] ...
... [illegible] ... qui est ... [illegible] ... suam in sufficientiam
... solus ... [illegible] ... humiliat unde dicitur ...
... [illegible] ... si ... [illegible] ... et ... dicitur in ... q[uod] simon
petrus ... [illegible] ... ad veram humilitatem req[ui]-
ritur obedientia et scientia quia melior est obedientia
quam scientia ideo simon primo ponitur qui int[er]pretatur obe-
diens et petrus post ... [illegible] ... qui int[er]pretatur agno-
scens dixit ergo petrus ei ... [illegible] ... quia homo pecca-
tor sum d[omi]ne ... non decet ... [illegible] ...
... [illegible] ... petit quia ... [illegible] ... pe-
ccatores venit sed admirabatur petrus de bona ... et q[uo]d ...
... [illegible] ... semper ...
... [illegible] in admiratione magna ... opera ... insolita
... [illegible] ... ut nesciunt quid dicerent

erones qui cum illo erant quia non solum petrum sed et
alios invaserat timor in captura sed tamen in solitum pisci
nunquam ceperant sed adventum xpi et qui fuerunt illi alii
ponit sequitur et ait ad simonem ihesus dolens [illegible]
solari noli timere [illegible] pusillanimitas talis quia petrus dixe
rat exi a me domine mendatum domini per [illegible] consolationem sim
glosam unde ambrosius dicit tu dicis exi a me domine quia pec
cator sum et dicit tibi deus noli timere Et dicit beda co
nfortat autem dominus timorem carnalium nequibus vel de
sue conscientie culpa tremens vel de aliorum innocentia stu
pens suscitatis iter formidet aggredi et sequitur unde quare
non debeat timere ex hoc enim id est post hoc tempus non tu
statim eris capiens homines sed [illegible] ad predicationis officium assu
mendus ex hoc patet quod xpistus ponit ei officium suum et
aliorum apostolorum non autem in apostolatum eliguntur per hoc sed sunt
predicitur ei quod aliquando eligendus [illegible] triplex vocatio
petri et aliorum discipulorum prima fuit in simpliciter noti
tiam de qua io primo secunda vocatio fuit in familiaritatem
de qua loquitur presens lectio tercia fuit vocatio in apostolatum de
qua loquitur mathei quinto et luce sexto vel apponitur sit [illegible]
hoc [illegible] inobediencie etc quia ad primum [illegible] laxasti rete
et in digniore te reputasti in mea societate eris homines capies
id est ad predicationem officii assumendus dicit beda et specialiter
[illegible] apponit dominus petrus quod in captura piscium fecit sed
ipse [illegible] mit [illegible] capit pisces sic aliquando fruc
capturus est homines totiusque facti [illegible] a deo quod [illegible] ipse
non tenet et subductis ad terram navibus quia ad hunc
habebant voluntatem redeundi ad officium piscandi sicut
dicit interlinearis ex quo patet quod non perfecte adheserunt xpisto
in hac vocatione relictis omnibus secuti sunt eum sed navibus et
manibus instrumentis relictis ad tempus secuti sunt eum sed
autem ista erat perfecta sed tercia in vocatione de qua dictum est
quia tunc relictis omnibus [illegible] voluntate et proposito habendi
aliquod proprium secuti sunt eum ut dicitur in actibus apostolorum
multitudinis credencium erat cor unum fides una et dicit
crisostomus quod cum audissent apostoli mandato non desiste
runt sed [illegible] relictis omnibus sequebantur Item obediencia
requirit a nobis xpistus ut eam non [illegible] etiamque
etiam si aliquid valde necessarium urgeat Et tantum
de isto evangelio sequitur aliud in declaratione
textus

Illud ewangelium scribitur mathei quinto unde dominus
ihesus volens discipulos suos vnde doctores
postquam ipse docuit eos in monte sedenti ewangelista te
rrena despicere et celestia desiderare hic nos docet iusticiam
operari quia iusticia est nostra ad debitum instrumentum per quod
acquiritur regnum celorum dividitur autem in tres partes prin
cipales in prima agitur de iusticia habundancius observanda
In 2a de ira tardius (?) districtius punienda ibi audistis quia
dictum est In tercia subditur de concordia solicite facien
da ibi offers munus tuum dubitares circa totam hanc partem
ewangelii In qua iusticiam ~~iusticiam~~ apostolorum debeat ha
bundare ultra iusticiam scribarum et phariseorum pro quo
sciendum quod principalis intencio tocius ewangelii est docere
et amicabiliter vivere cum proximo 2o mandat autem plus
et maioribus amplius iusticiam ad subditos quam ser
vabant pharisei unde in iusticia phariseorum aliquo
modo defecit precipue in quibus et in quibus iusticia xpia
norum debet habundare primo deficiebat in corde quia
et opera si eorum fuerunt bona non tamen eorum intencio
erat recta unde mathei vicesimo 3o omnia dicitur opera
faciunt ut videantur ab hominibus ergo nobis nostra est inte
ncio bona ~~nobis~~ proponenda ideo dicit apostolus primo ad
corinthios undecimo omnia in gloriam dei facite 2o eorum
iusticia defecit in ore quia dixerunt et non fecerunt
fuit vera et quamvis eorum locutio tamen non fuit practicata nec
in opere completa propter quod mathei vicesimo 3o di
cunt et non faciunt ergo nobis dicitur de xpo actuum
primo cepit ihesus facere et docere omnes autem xpi
anos nostra est instruccionis dicit beatus gregorius in
omelia 3o deficiebant in iusticia et in opere quia ali
qua minora secundum cetum (?) legis fecerunt non autem
maiora unde mathei ubi supra ve vobis scribe et
pharisei ypocrite qui decimatis Et contra hoc nobis
dicitur proverbiorum quadragesimo primo In omni opere bo
no quarite habundanciam Quarto deficiebant in co
nversacione quia exterius fuerunt mundi sed sollicitabant
se iustos sed interius turpitudinem suorum viciorum
occultabant ideo dicitur eis mathei vicesimo 2o ve vo
bis scribe et pharisei qui mundatis quod deforis est cali
cis et parapsidis intus autem estis pleni rapina et i
nvidia unde dixerunt xpo mathei vicesimo quinto

et iudei et pharisei per verba [illegible]
[illegible] opera legis fecerunt et
inde [illegible] et bona [illegible]
[illegible] David ad salutem
[illegible] attendam [illegible]
aurum [illegible]
[illegible] affectu

quare discipuli tui non lavant manus quando
panem manducant et videbat eius non omne quod
intrat os coinquinat animam quod nobis dicitur per psalmista
omnis gloria eius filie regis ab intus Quinto modo desti
tuebat iusticia eorum in utilitate quia dicitur sub intus
sed secundum intus nullus videre eis oportet mathei ubi supra ve
vobis qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum
conversum et cum fuerit factus facitis eum filium gehenne
in duplo plus quam vos estis quod per malam vitam inter
ipsum in moribus corrumpitis et sic redditis deteriorem
virum et apostatat a lege quam servare debebat sic
applicat nicholaus de lyra dicens taliter faciunt aliqui la
borant ad hoc quod post aliquem ducere ad statum sue religionis
et cum hoc postquam fuerit adductus aut per mala exempla vel
re faciunt ipsum apostatare et fiunt novissima eius peiora p
rioribus secundo dicens cum tales pharisei erant iusti quod non vide
[illegible] intrabunt regnum dei sed tales non intra
quia homines iusti videntur autem quod insecunt iusti v
sunt ergo in oppositum videtur ... crisostomus quod cedit
cepta est comparatio evangelii ... legem vere
pliciter iusti erant ... quia dederunt legem vere
tes precepta decalogi sola opera exteriora prohibent non ante
motu anime et ad dictum autem oppositum dicendum quod antiqui iusti
non attingebant sed dicebatur iusticia illorum
sufficere christianis sed dicitur hoc vetus fuit gravius
tantum quod neque nos neque patres portare potuimus secundo dicitur
quanto sit ... legem ... abdit gravior est
tanquam oppositum dicitur mathei undecimo iugum meum suave
quod lex ... per penas et ... cultatem quod
quod ... erat in terra prius per penam ... cerimonialem multiplicita
dei ... indicabat ... ceremonialem ... obstinatam mandata
tem tercio ... spiritualibus intellectus observantiam mandata
vero nove legis licet sint plura non tamen graviora sicut
sic pena vel plume non gravant avem ... sarcina
licet gravior ... sit plura quam tres amor eam vincit
ordo dicit tales timor autem ... terram ... autem et ordo sicut
dicit augustinus inter legem novam et veterem sunt amor et
timor unde dicit lex dixit ihesus discipulis suis post
quam dixit eis sic luceat lux vestra coram hominibus ut vi
deant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui
in celis est et dicunt quidam doctores quod iste evange
est et dicit quidam doctores quod iste evange
lium fuit sermonis quem dixit super terram in monte

Amen amen .i. vere et fideliter dico vobis s. apo
stolis omnia contempnentibus et in adherentibus et etiam
alios instruentibus nisi habundaverit .i. magis habundat
quo ad claritatis informacionem iusticia vestra vel ut sa
tiatis quos predicatis quo ad deum et approximum plus
quam scribarum qui fuerunt in lege doctissimi legis insti
tucionem docentes et lucrum suum et phariseorum .s. qui fue
runt religiosissimi et dicunt quod non faciunt fallando se
nistros et turpitudinem viciorum occultando non intrabitis
in regnum celorum .s. per viam et portam angustam puta per
humilitatem paupertatem et mediocritatem quod ad salutem
etc non sufficit bona doctrina nisi assit bona vita ut
ex textu habentur triplices doctores qui inveniuntur circa testa
mentum Christi quidam qui male vivunt et male docent ut he
retici scismatici et apostate quidam qui bene docent et male
vivunt de quibus in textu xxiij qui bene vivunt et bene docent
ut fuerunt apostoli et eorum sequaces Consequenter sal
vator docet habundantem iusticiam ad quam tenentur
doctores docet sufficientem perfectam ad quam tenentur
omnes Et quia tres sunt passiones quales s. ira et concupiscentia
frequenter dominantur in corporibus nostris nam ira intendit
suam conversacionem que si aliquo impeditur homo insi
liatur etiam intendit suam multiplicitatem ad quam re
spicit concupiscentia et docet sub dicens audistis quia dictum
antiquis ubi est 2a pars evangelii sed dicens quod
evangelista prohibet dicit audistis quia dictum est non occi
des [illegible] prohibet opinionem iudeorum qui sic intel
lexerunt precepta decalogi quod credebant sola opera ex
teriora precepta prohiberi et non interiores motus etc ut di
cebant moderni dicebant deo per preceptum non occides quod pro illa
ira precepti tantum facti omissionis s. non precavendi occidendi prohi
beretur quod Christus ostendit esse falsum per hoc quod subdit in textu
ego autem dico vobis dicit quod audistis quia dictum est antiquis
s. quodam vicesimo et non dicit ego dixi vel per meum dispo
nimus quod lex non mediata data est a deo populo me
orum sed per moysen angelo ministrante sicud dicit apostolus
ad galathas 2o etiam ideo non dixit ego dixi ne sermo
nes repellerentur quia forte si dixisset quinquagin
ta annos non dum habes ut dixerunt iudei christo dictum quod ego
non occides s. hominem qui autem occiderit s. corporis mortem actua

et in iste reus erit iudicio i. intestine accusatione.
sic quod iudicio legis morte puniatur quia lex per unum
sententiam talionem ut exodi vicesimo primo continetur
Crisostomus super matheum volens enim ipse ostendere quod ipse
deus qui antiquitus locutus est in lege et qui nunc
mandat in gratia illorum mandatorum quod ponitur in lege
ante omnia primitiva que sunt contra proximum unum
ponit in principio mandatorum suorum ut aut ostendat quod
preceptum etiam secundat ad iniabilem voluntatem et non ad actum
solum. subdit ego autem dico vobis ego scilicet in lege perfectionis
latorem explanando operis legis dico vobis non solum ca
vendum [illegible] malum actum sed etiam malam voluntatem quia
omnis qui irascitur etiam intencioni motu odii fratri suo i.
cuilibet homini sine personarum acceptione quia per naturam omnes
sunt fratres reus erit i. dignus accusatione apud deum. Sed
dicentes contra videntur multa sequi inconvenientia primo
quod omnis irascens peccat mortaliter cum dicitur reus erit
erit iudicio sed consequens est contra psalmistam dicentem
irascimini et nolite peccare item ad effectus quarto sol non
irascimur [illegible] ubi confirmatur iram posse
[illegible] sine [illegible] certa deus irascitur et tamen non
fieri absque peccato [illegible] sequeretur quod si quis irasceretur paganis
peccaret item sequeretur quia dicitur in terra fratri suo sed
nec iudeos non peccaret quia nec naturales nec
iudeus nec paganus non est frater proximus quia nec naturalis nec
spiritualis [illegible] omnibus advertendum quod ira quandoque est
passio nature et tunc est peccatum veniale et taliter irascens
erit reus iudicio sue conscientie scilicet ut teneat sine opere
ipsum culpabilem sed si ira surgit cum deliberatione et
tunc consensu voluntatis sic est peccatum mortale et irascens est
reus iudicii scilicet gehenne eterne et istud intelligendum est
qui quis irascitur facto nam omnis talis ira surgit seu
est motus viciosus advertendum sed si quis irascitur peccato
sed fratris ille non peccat quia talis ira surgit ex amore
iustitie et est motus bonus approbandum et sic est in se
laudabilis et de hac dicit psalmista et sic etiam deus
dicitur irasci i. admodum irati se habere tamen illa semper
procedit ex caritate et amore iustitie sed qui dicitur
de paganis vel iudeis quod licet non sint fratres naturales
nec spirituales potentia quo ad naturam vel gratiam sunt tamen.

sit sicut predicationem et aptitudinem quem sicut ad
unitatem fidei ergo iudeus vel paganus non erit offe-
dendus verbo signo vel facto sic etiam nec dyabolus in
sic creatura dei dignus patet quod male faciunt qui dyabo-
lum vituperant unde dicitur ecclesiastici vicesimo primo dum
prius dictus dyabolus in ipse et dampnatus et punitus male-
dicit animam suam nam in factis est imitator dyaboli et sic
derideret se etiam debere dampnari unde aliquis per irasci potest
vel vicio non tamen proferre sine augustino adicere culpam non
obesse personam sapientum qui autem dixerit fratri suo ra-
cha id est vox contemptoria in ipsum ostendendo quod eum ipsum non
infamavit unde augustinus racha non est vox aliquid significans
sed solum motum animi ut indignantis animi secundum glosam aut
racha idem est quod fatuus secundum dicentes quare interpretes non
posuit nomen latinum sicut ebraicum dicit augustinus quia ra-
cha mentis affectum sonat quod difficile est interpretari na-
m racha erat verbum vulgare apud iudeos quod non certa signa-
cione aliquo motu vanis dicebant magis significantes contra quem
iracundie et sic idem valet racha et fatuus quantum ad sensum
vel si ergo quis dixerit racha reus erit consilio id est consi-
deracioni de danda sententia in eum qui iam venit in notam
culpe unde si nec bonum verbum dicere debemus nisi predifica-
cione quanto magis quod in sententia malum qui autem dixerit
fatue id est qui nesciens ad detractationem vel grandia profert contume-
liam in famulante in ipsum ei irrogando reus erit gehenne
et dignus erit pena infernali unde gehenna dicitur a ge
quod est terra et ennon profundum quasi profundum terre et
non erat locus iuxta iherusalem ydolis consecratus et
tempore captivitatis repletus est cadaveribus mortuorum
et est versus inferiorem magnitudo et ista processu debito
quia primo prohibemur ira in animo 2o in indignatione in signo
3o in vituperacione in verbo deliberato primo motum sine re-
cruduerit iudicium 2o consilium 3o gehenna primum enim est in
iudicium deduci 2m sententia proferri 3m execusionem
mandare primum est grave 2m est gravius 3m est gravissimum
dicit enim gregorius sicut tenuit gradus culpe tenent
ordinacio sententie quia ergo culpa est occulta et venit in iu-
dicium quia vero est culpa sed non qualis pene et venit in
consilium quia autem utrumque manifestum est non restat nisi
statis pene Consequenter ponit idem preceptum affirma-
tivo reconsiliacionis fraterne dicens quod si tu offers

tua veteris multo plus nocet inveterata unde sub
dit si ergo offers ubi est 2a pars evangelii sciendum quod quo
tria sunt in quibus qualis debeat esse oblatio unde primo debet
esse spontanea quod notatur ibi offers i. non affertur
a te item debet esse de propriis quod notatur ibi munus
tuum non alienum item loco congruo quod notatur ibi altare
i. in ecclesia vel altare est fides christi psalmista imponent
super altare tuum vitulos est ergo sensus littere si offers ex
spontanea voluntate quia hilarem datorem diligit deus
deus munus supple exterioris oblationis in actu exterioris
devotionis et ibi recordatus fueris scilicet per doctrinam in specialem
orationem timendo ne forte tua oblatio fiat deo non accepta
si iniuriam recordatus fueris supple quem lesisti i. no
center vel quem odio habes vel qui te odio habet aliquid
id adversum te supple indignationis et iniuriam ancillata
relinque ibi munus ante altare i. coram altari super terram
deo et non reporta in domum tuam quod quod semel domino vo
visti amplius tibi usurpare non debes et vade supple
si presens est vel in affectu si absens est prius reconsiliari
fratri tuo scilicet satis faciendo sibi si lesisti et veniam petendo
vel rancorem deponendo si oderis eum et si te oderit ipsum
ad amicitiam quantum in te est revocando et dicit augustinus si fratri
fratri non est fas aut dicere verba aut facere multo
minus in animo tenere aliquid quod moveat indignationis
conversationem [illegible] dicitur consulta littera videtur sequi quod ka
ritas prius sit habenda ad proximum quam ad deum quod
in littera quod homo caritatem non potest deo vincire nisi
fuerit cum proximo reconciliatus unde prius reconsili
are quod tamen non videtur verum quia karitas dei
tradit in primo precepto [illegible] quod karitas dei prior est prima
[illegible] amor vel karitas proximi est prior prima
manifestationem [illegible] quia karitatem in aliis non
cognoscimus quem videmus discordare cum proximo vel potest
dici quod est una et eadem karitas que habemus ad deum
et ad proximum et sic karitas proximi non precedit ka
ritatem dei quod ita sit patet quia in dilectione dei et
proximi pendet tota lex et omnes prophete [illegible] illa duo man
data sunt [illegible] karitatis sequitur et tunc sicut ha
bita dilectione proximi seu post reconsiliatione veniens
vere [illegible] offers munus tuum quod
dixerat tunc erit deo acceptum unde munus a deo [illegible]

recipitur nisi discordia ab eis repellatur. Dicitur ergo
signum sapientiae esse a discordantibus non recedere sed ...
ex sacrificio quo perpende quantum sit malum discordie per
... reconciliatur ... culpa relaxatur. Vide etiam misericor-
diam dei quomodo ... utilitatis amplius aspicit quam
suos honores plus enim diligit concordiam fidelium quam
munera unde psalmista: sacrificium deo spiritus contribu-
latus cor contritum et humiliatum ... qualis ergo precepit
offensio talis debet sequi reconsiliacio unde crisostimus:
si cogitatu tu offendisti cogitatu reconsiliare si operibus
offendisti operibus reconsiliare omne enim peccatum quamvis
commissum corde et opere penitentia curatur et sanatur

Illud ewangelium scribit marcus octavo et mathei xv°
et est materia eius qualiter salvator noster
saciavit quatuor milia hominum de septem pani-
bus et paucis piscibus et potest dividi in tres partes princi-
pales. In prima exprimitur affectus ihesu studiose pie-
tatis et misericordie. In 2a ostenditur quomodo discipuli
paciebantur defectum cecitatis et ignorantie ibi respon-
derunt ei. In tercia subditur quomodo turba sentit e-
ffectum copiose saturitatis divine potentie in precepit
turbe discumbere. Unde dicit primo cum turba multa esset cum
ihesu scilicet sequens eum propter suorum verborum dulcedinem
et infirmorum sanacionem. Sed queres unde talis turba
venerat. Dicendum secundum matheum quod prius quam ipse sa-
naverat filiam chananee mulieris venit secus
mare galilee et ascendebat cum discipulis suis in mon-
tem quem turbe scientes accesserunt ad eum portantes
secum claudos mutos et alios infirmos qui habebant — infirmi-tates
nec nature nec medicine inmutabiles et considerantes
de sua misericordia posuerunt eos ad pedes ihesu
quos ipse sanavit. Ipse enim raro fecit miracula quod
solum in summa necessitate et hoc ideo ut populus comam ...
quam affectum spiritualem quam carnalem aut curiosita-
tem sequeretur. Et dicit turba scilicet simplicium non prin-
cipes vel sacerdotes non scribe vel pharisei subdit ut
haberent quod manducarent. Dicendum utrum ista turba
sine viatico veniebat ad ipsum dicendum quod quamvis turba

de domibus cibaria portaverant in illa erant
consumpta nisi triduum cum predicto tempore non recessisset
se presentare in via quod sic accidebat quia in prima die
propter infirmos moram traxerunt et 2a die turbis predicavit tercia
autem die sedebat in monte cum discipulis videntes autem
illi qui erant de turba tantorum mirabilium operationem
quod homines infirmi sanabantur per eum et audientes verbi sui
dulcedinem pluribus diebus cum Christo in deserto manebant
usque adeo quod cibaria non habentes non habebant quid manducarent
et etiam quia de longinquis civitatibus villis et castellis ve
nerant ad ipsum unde sequitur Ihesus ipse convocatis ut dis
cipulis secundum eundem apostolis ait illis alio loco ut provo
caret ad misericordiam sed diceres quare Christus primus lo
quebatur cum discipulis antequam faceret miraculum dicendum
quod propter quatuor primo ut daret omnibus exemplum non
operari sine maiorum consilio 2o ut discipuli ex sua
collocutione intelligerent signi magnitudinem 3o fecit ut
manifestaretur magnitudo sue misericordie que interim
fervens in eo latere non potuit sed verbis et factis claruit
Quarto fecit hoc ut in eo quod dixit se misereri super turbam
excitaret animos discipulorum ad misericordiam et tenerat
specialiter discipulos per quos significantur prelati ecclesie ut
eis specialiter affectum pietatis ostendat et in ipsis exemplum
ab isto capiant aliis miserendi sed diceres que fuit causa
illius miserationis dicendum quod duplex prima erat quia turba
patienter ipsum sequentem sustinebat et expectabat 2o
quia turba victum amplius non habebat ideo sua pietas
ultra continere se non poterat verbo et opere misericordi
ter secundum quod ibi dicitur attrahuntur quatuor cause
que merito movent ad miserendum prima sufferentie vel
patientie longitudo designatur ibi iam triduo 2a indi
gentie necessitas ibi nec habent ut manducent 3a nature im
potentie debilitas ibi quia deficient in via quarta
causa est longinquitas et subsidio manuum impossibilitas i
quidam eorum de longe venerunt ecce iam triduo sustinent
me in predicatione et in miraculorum
sine tedio detinentem magna devotio turbe ad ipsum
operatione et exhortatione magna ... sed in deserto ma
quia cibaria tota non reddiderant ... manducent quia cibaria que
sic nec habent quod manducent

de domibus suis apportaverunt. Nam erant tot su-
pra ergo singula die necessaria populi hoc miraculum non
fecit tunc quia alimentum adhuc habebant tunc enim
quia magis apparuit miraculum quando victus eius
omnino defuit. Et sic ministros eos supplere eius ab eorum
temporalem non ministrando sine quo temporalis vita diu
subsistere non potest deficeret in via quia forte die
precedente parum comederat. Et sciendum quod sicut dicit super hoc
textum beatus gregorius moraliter intelligitur quod scilicet
sustinet dominus turbas dum fideles per penitentiam peccata
relinquunt et ad eum corde opere et locutione se convertunt
si non habent quod manducent id est si non pabulum do-
ctrine salutaris non enim in solo pane vivit homo
scilicet qui est homo exterior et interior sed etiam ver-
bo salutaris doctrine quod procedit de ore dei tunc desi-
nentes converti peccatores in via pristine vite deficientes in
sua conscientia id est vacui sine doctrine salutaris pabulo
dimittantur ut dicit glosa inter lineam. Sequitur et vide-
runt circa post hunc evangelii in quo tangitur defectus in-
notantie discipulorum de inmensa pietate salvatoris
est dicendum quare discipuli dubitabant cum tamen plu-
ries viderunt miracula christi. Dicendum quod propter tria primo
dubitabant materie quod non habebant copiam panis
quia fuit in deserto 2° propter turbe multitudinem ut ibi satis
patet 3° propter distantiam loci quia locus erat desertus
et ville multum distabant et ideo per prudentiam huma-
nam non poterant cibos emere ad illos hic et ex fru-
ctibus arborum deserti sed fuit tantam multitudinem sa-
tiare. Unde vitales difficultates considerantes discipuli du-
bitaverunt unde istos poterit quis hic saturare quasi dice-
ret ex fructibus arborum non potest hic saturari. Dubitavit ac
discipulos suos non vituperat instruens quod nos
quod non debemus ignorantibus et non intelligentibus
irasci sed eorum ignorantie compati et interroga-
vit eos quot panes habetis. Unde non interrogavit ig-
norando numerum panum sed ut eorum visionem accipiat
occasionem qualiter de tibi provideret ut dicit remigius
super matheum non ideo interrogavit quia ignoraret quot
haberent sed ut dum illi viderunt septem quos pan-
nes eo magis mirabilem disseminarent ut non sicut

dem sequitur quem dixerunt septem simple quod
erant quasi in respectu tante multitudinis si ducis
spiritualiter. quid significatur per hos septem pa
nes certe quod primus panis est nature sive sustentationis
2us penitentie et contristationis 3us scripture et erudici
onis 4us penitentie et contricionis quintus euca
ristie et consecrationis sextus letitie et consolationis 7us
glorie et beatificationis. de primo mathei sexto panem nostrum
cotidianum da nobis hodie. de 2o ecclesiastici tricesimo
tertio cibaria virga et onus asino panis disciplina et
opus servo panis scilicet desinat virga ne lassescat et o
nus ut serviat hec cibaria debentur ipso asino id est corpo
ri sed servo debentur panis ad sustentationem naturalis di
sciplina ad refrenationem voluptatis et opus ad retribu
tionem dignitatis. ecclesiastici de tertio pane dicitur ma
thei quarto non in solo pane vivit homo. de quarto dici
tur in psalmo cibavit nos pane lacrimarum et ysaie quarto d
sudore vultus tui vesceris pane. de quinto io. quinto qui manducat
hunc panem vivet in eternum. de sexto ecclesiasti quarto
comede in letitia panem tuum. de septimo luce nono qui
manducat panem in regno celorum. Sequitur et precepit
turbe. hic est tertia pars evangelii. In quantum corpus
sanctitatis effectus adtendam dicitur. diceres quare pre
cepit propter turbe sic discumbere super terram et in refectio
nem quinque panum precepit turbe discumbere super fenum
certe quod per refectionem quinque panum veteris testamentum
significatur. In quo turba discumbit super fenum id est per legem
moysi desiderium carnis calcare iudeis precipiebatur
que caro fenum per prophetam dicitur. unde clamat ysaias
omnis caro fenum. sed in novo testamento christus fidelibus
precepit discumbere super terram sic quod iam non solum caro
est refrenanda et calcanda sed etiam temporales facul
tates et divitias et omnia commoda corporis relinquere iube
mur per salvatorem dicentem si quis reliquerit patrem
aut matrem fratrem aut sororem domum et agros et
omnia que possidet vel potest sic intelligi quod de illis quinque
ordeaceis panibus turba veteris testamenti reficiebatur super
fenum et hic turba novi testamenti dicitur refici super mon
tem quia tunc alta per pugnam propter carnales et terre
nam iherusalem spe et desiderio carnali detege
batur quod per fenum designatur. hic autem in monte
turba fidelium reficitur quia omni cupiditate carnali

remota quiuimus nouus testamento firmamentum prima
neamus spei in soliditate montis in nullo seno i nulla umbra
interposita proponitur subdit et accipiens septem pa
nes simpliciter quos habebant dei apostoli gratias agens
ut recapitularentur quod hoc faceret virtute demonum
ut pharisei sibi imputabant Sciendum quod secundum beatum
bernhardum septem panes sunt septem dei miserationes
sive misericordie de quibus ipse sic dicit septem video
in me misericordias dei quas vobis ipsi fateor si o vem
eius in vobis prima est quia amicus patris adhuc in seculo
copositus me custodivit quis enim non videt quod sicut in
multa teridi sit implicitam cadissem nisi cum potentis
pietas mea conservasset fateor et confitebor nisi quia
dominus adiuvit paulominus cecidisset in orco anima
mea hec bernhardus 2a que non potest applicari sermone
quam benigna quam libera et quam gratuita ego pec
cabam et in dissilabat non corrigebam a celeribus sed
prolongabam multo tempore iniquitatem et tu sustine
pietatem tuam tertia quia visitavit dominus cor meum et
mutavit ut fierent in amara peccata quia dulcia fue
runt Et nacio que penitententem misericorditer et dul
citer suscipit ut in conti viri in veniat de quibus
psal minista dicit beati quorum remisse sunt iniquitates et
Quinta quia deinceps peccata vitandi et emendatius vi
vendi prestat virtutem ne recadam pacior quia et
novissima error peior priori In hiis quinque plasmavit iby
amato me liberavit In duabus aliis in bona largitur
hec dicit sunt gratia promerendi et spes optinendi hec bern
hardus gratias agens ubi dicitur quot modis salva
tor legitur panem fregisse primo quod trina vice In prima
fractione panem misericorditer multiplicavit sicut hic
in luca et mathei quindecimo et luce nono In 2a fracti
one panem mirabiliter in corpus suum proprium tran
substanciavit luce vicesimo 2o accepto pane gratias agens
fregit In tercia fractione se mirabiliter manifestavit
ut patet luce ultimo v dicitur et cognoverunt eum in
fractione panis In prima que fuit fractio multiplicationis
fuit facta ostensio sue maxime pietatis In 2a que fuit
fractio mutationis seu transsubstantiationis fuit facta manife
statio sue infinite potestatis In tercia que fuit fractio
manifestationis fuit facta declaratio sue divine veritatis

sequitur et dedit discipulis suis quia isti panes in manibus discipulorum fuerunt actualiter multiplicati licet prius in manibus christi virtualiter ut apponerent quia per ecclesiam spiritualem scientiam dedit eius quam tradiderunt fidelibus et apposuerunt turbe ubi dicit beda septem panes misterium sunt novi testamenti in quo septiformis gratia plenius revelatur et datur et quia panibus ordeaceis vetus testamentum designatur ut supra dictum est et habebant pisciculos paucos id est parvos pisces quantum ad quantitatem et paucos quantum ad numerum et ipsos benedixit scilicet ore suo benedicto quia benedictione panes multiplicavit id est apposuisse ad edendum preparavit et in hoc ordinavit utilis omnia in misterio assumpte humanitatis Item dixit ut sufficeret ad sanctitatem turbarum et iussit apponi ut suppleret habundanter adimplendum ut sequitur et manducaverunt omnes scilicet illius turbe et saturati sunt et sustulerunt quod superaverat de fragmentis scilicet panum et pisciculorum de septem sportas scilicet ut haberent unde postea egentibus cibum preberent ecce habundancia et repletio quia saturati sunt et nullus defectus propter largientis inde Juxta hunc autem glosa dicit illud psalmi edent pauperes et saturabuntur non autem sic fecit epulo cuius reliquias canes non pauperes comedebant et unde dicit de fragmentis quia non remanserunt panes integri ne suspicio aliqua oriretur quod aliqui cum illatis dicit beda quid est quod turbis saturatis apostoli tollunt quod superat nisi quia altiora perfectionis precepta que multitudo communis adtingere ad istos pertinet qui gradum communem populi dei conversationem transcendunt sequitur erant autem qui manducaverant quasi quatuor millia ubi ponitur miraculi effectus et evidentia sed diceres quare evangelista exprimit hic numerum manducancium pro dicit quod hoc facit ad maiorem miraculi declarationem quia in hoc miraculum gloriosius apparuit quod de tam paucis cibis potuit tanta multitudo saciari et hoc factum fuit per multiplicacionem cibi in manibus christi et sciendum est secundum ieronimum primum expressum sexus virilis designatur et mulieres et parvuli excluduntur et excluduntur pueri omnes qui infra vicesimum annum sunt constituti et di

misit eos s[ed] p[ost] miraculu[m] ostensu[m] z ascendit. Vna-
nimiam fugiens verbo applausu[m] laudem z venera-
tionem ho[m]i[nu]m dans p[re]b[it]or exemplu[m] p[re]dicatoribus vita-
liter semp[er] esse fugiendu[m] videlicet ut semp[er] gloriam
dei z honorem p[re]moneant z non quererent laudem p[ro]pria[m]
in o[mn]ib[us] que bonu[m] fecisse estimant. S[unt] t[ame]n multi [illegible] fa-
cientes quibus dicit b[eatus] gregorius in pastorali. 2a p[ar]-
te quis plerumq[ue] ratione [illegible] q[uod] ceteris preminet
elationem cogitationes intumescit [illegible] ad visu[m] sibi
cuncta subiacent [illegible] adventu[m] [illegible] complent [illegible]
subditi si qua bona gesta s[unt] [illegible] laudibus efferunt [illegible]
lis gestis nulla auctoritate contradicunt [illegible] plerumq[ue] la-
udant q[uo]d reprobare deberent z [illegible] [illegible]
favore [illegible] animus veritate vanatur [illegible]
[illegible] dei [illegible] forma [illegible] [illegible]
se in culmen potestates z honores [illegible] sic [illegible]
[illegible] z [illegible] salvator [illegible] p[re]dicatores in eos q[ui] post
p[re]dicationem in [illegible] turba dimisit [illegible] populus [illegible]
redierunt ad domos [illegible] dimittitur [illegible]
salutifere [illegible] dei [illegible]. Quo [illegible] nos [illegible]
dignetur xp[istu]s dei filius et [illegible] de isto ewangelio

Istud ewangelium s[cri]bitur mathei septimo [illegible]
xp[istu]s scrutator cordium docet nos [illegible]
iustitiam atq[ue] doctrinam falsam cognoscere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quare tam pauci salvant[ur]
et multi dampnantur. [illegible] ypocrisis falsitas [illegible] de
p[re]cioribus rebus mundi apparens exterior [illegible] non [illegible]
existentie z veritati interiori. [illegible] xp[istu]s [illegible]
[illegible] nos cautos esse ne[c] decipiamur tali falsitate sed [illegible]
[illegible] [illegible] serpentinam in cavendo mala q[ue]
maxime decipit sub specie pietatis. Dividitur aut[em] [illegible]
in tres partes [illegible] ostenditur falsitatis notitia in 2a
falsorum pena ibi omnis arbor q[ue] non facit fructu[m]
[illegible] subiungitur veritatis gloria ibi non o[mn]is q[ui] dicit.
[illegible] dicitur primo [illegible] quod [illegible] ypocrisis [illegible] mala
non [illegible] nisi cognita [illegible] q[uod] ypocrisis [illegible] fa-
ctum [illegible] exterior apparentia veritatis interior [illegible]
ut habitus exterior [illegible] aliquem esse religiosum z
amicum dei z si non [illegible] talis in [illegible] in veritate [illegible]
riori [illegible] est ypocrita [illegible] falsus. Et [illegible] a fals[is]

·ista totus mundus est plenus quare cum summa di
ligentia monet fideles christus dicens attendite
et diligenter cavete a falsis prophetis i. a decep
toribus hereticis et ypocritis vel falsis predicatoribus
qui simplices per predicationes suas falsis doctrinis deci
piunt sed diceres qui sunt isti falsi prophete respondeo quod sunt he
retici et ypocrite de quibus ieremie decimo quarto visi
onem mendacem et divinationem fraudulentam et
seductionem cordis prophetant vobis vel moraliter
tamen apponendo falsi prophete sunt caro mundus et
dyabolus caro quia contra concupiscentiam carnalis promittit
delectationem momentaneam et polluit habitudinem
eternam proverbiorum quinto favus distillans labia
meretricis unde significatur per balaam qui docuit balach
mittere scandalum ut numeri vicesimo quinto et iudicibus [illegible]
et falsus propheta est per avaritiam cupiditatem promittit sufficientiam
et ponit finalem inopiam de quo luce duodecimo de divite
qui dixit anima mea multa bona habes ut ibidem et signi
ficatur per semeyam de quo ieremie vicesimo nono dyabolus
etiam est falsus propheta qui cum sua seculari superbia pro
mittit honoris excellentiam ipse namque est rex super omnes fi
lios superbie promittit ergo exaltationem sed dicens futuram deie
ctionem quia qui se exaltat humiliabitur et significatur per sedechiam
tertio regum ultimo qui fecit sibi cornua ferrea et prophetavit
ut achab ut ascenderet ut ibidem sciendum quod signanter
dicit attendite quia respicit mentem interiorem et non
dicit aspicite nam ubi res certa est aspiciendum i. simpliciter
videtur ubi autem incerta attendendum i. caute considerandum
ideoque dicit attendite quia firma tela salutis sunt et
singulis attendite inquam a falsis prophetis qui veniunt ad
vos simplices ad decipiendum in vestimentis ovium i. sub
specie pietatis virtutem pretendentes unde sciendum
secundum augustinum vestimenta ovium sunt blandimenta certam
[illegible] religionibus sunt enim licet appareant simplices in vestime
ntis ovium intrinsecus intrinsecus autem sunt lupi rapaces
[illegible] ad singulandum devorantes rapiunt enim ab intellectu veritatem
et ab affectu caritatem ideo apostolus actuum vicesimo
dixit episcopis ante recessum suum attendite vobis
et universo gregi in quo posuit vos spiritus sanctus episcopos regere
ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo ego scio quod intrabunt
post discessionem meam lupi rapaces sed diceres quid

201

per lupos rapaces intelliguntur hic hypocrite qui co-
operiuntur lupis propter duo primo propter implacabile odium animi
et proprium saciabile desiderium nocendi 2o propter [illegible] ipse
in qua veniunt in vestimentis ovium et pretendunt
simplicitatem simulatam mansuetudinem ostensam hu-
militatem fictam sed diceres quare potius cavendum
est a talibus quam a canibus vel porcis id est a manifestis contra-
dictoribus veritatis et conculcatoribus virtutis dicendum quod ideo
quia isti sunt occulti mali ideo cautela est necessaria contra eos nam
heretici ypocrite occulte etiam impugnant ecclesiam quia hostes dome-
stici magis nocent quam manifesta contraria [illegible]
[illegible] intelliguntur etiam qua [illegible]
vel contemptores verbi dei qui per porcos intelliguntur nam
illi conculcant verbum dei ipsum non curantes sicud porcus
plus in sorde quam in fonte delectatur sic isti solum si-
liquas in voluptate in temporalium querunt non curantes [illegible]
[illegible] verbi dei et licet ecclesia multociens a manifestis [illegible]
[illegible] hereticorum pacem habeat in hac tamen pace est
sibi amaritudo amarissima propter multitudinem ypocritarum
occultas [illegible] [illegible] redemptum decipientium
contra quos predicatores decuit proclamare et simplices oves
xpisti premunire ac vulpeculas capere que vineam
xpisti tam miserabiliter demoliuntur sicud ipsis predica-
toribus precipitur in canticis 2o ubi dicitur capite nobis
vulpes parvulas que demoliuntur vineas sed quomodo me-
[illegible] possimus ab eis cavere quia eos non cognoscimus ad hoc
videt xpistus respondens dicens a fructibus eorum cog-
noscetis eos quasi diceret [illegible] aliter est exterius in [illegible]
[illegible] aliter interius in affectione et ita difficile cognoscerentur
tamen a fructibus id est ab operibus eorum cognoscetis eos
[illegible] finaliter quia cum sunt mali in se non possunt bona opera
facere unde [illegible] nemo perseverare diu persona ficta
[illegible] nam [illegible] quibus veritas non subest [illegible]
[illegible] tempore melius [illegible] demum saluator
[illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] divisim [illegible] videtur in
quid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus sed dices
quid per spinas hic intelligere debeamus dicendum quod mistice
triplicem spinam scilicet spinam peccati et spinam preceptorum
et materiam peccandi ut sunt [illegible] [illegible] sive spina
dicitur quia sicud spina faciliter intrat et pungit ita et pe-
ccatum [illegible] de quibus spinis dicitur proverbiorum [illegible]
[illegible] per agrum pigri transivi et ecce totum repleverunt spine

peccator enim spine dicitur quia per detractionem spi-
ritualiter intrat et pungit ut habetur 2o regum primi
homo ~~penatores~~ prevaricatores quasi spine evellentur nam homo dei
servi diaboli in iniquitatibus pleni sunt / divites etiam
spine dicuntur quia per sollicitudinem pungunt et ad-
urunt per tenacitatem et ardent per cupiditatem primo
enim suffocavit semen i. predicationem verbi 2o suffocant se-
men scilicet legem vacantes homo dei spine suffocant semen
plantatum i. doctrinam iustificantium de talibus spinis uva
non colliguntur i. opera iustitie sed aculei iniquitatis
ascendit conscientia ut morsus acutus vermibus gehenne
Consequenter salvator conformat idem per primus
exemplo quali dicens sic omnis arbor bona unde
intelligitur ... arbor i. homo bonus seu voluntas
bona sed arbor mala est homo malus vel homo malus
radices sunt cogitationes folia verba fructus opera que
fluenta gratie bona igitur arbor i. voluntas bona fruc-
tus bonos i. opera bona facit sed homo mala arbor facit
i. mala voluntas fructus malos quia actus interior
est causa bonitatis vel malicia actus exterioris mathei
duodecimo bonus homo de thesauro cordis sui profert
bona unde ambrosius affectus tuus operi tuo no-
men imponit et dicit augustinus in libro de sermone domini
in monte sic arbor quippe est ipse anima ~~est~~ ipse
homo fructus vero opera hominis non ergo potest malus homo
bona operari neque bonus mala igitur si vult bonus
mala operari primus fiat bonus / dicit quinimmo mala
non potest facere fructus bonos et huiusmodi fruc-
tibus dicit apostolus ad galatas quinto capitulo mali ho-
mines fructus eius sunt opera carnis que sunt fornica-
tio inmundicia etc sed fructus boni hominis sunt fructus spi-
ritus scilicet caritas gaudium pax ut ibidem Consequenter
subdit salvator exemplum arbor non fructificans di-
cens arbor que non facit fructum bonum ibi est 2a pars evangelii
ubi tangitur falsorum sive malorum pena sub metha-
phora arboris mali nam arbor mala infructifera ha-
bebit hoc dampnum quod excidetur sic homo malus excidetur
divine sententie quando anima presenti se recedit se-
parabitur a consortio bonorum omnium quos ... infimi da-
mnatus et in hoc habebunt hoc supplicium quod in ignem e-
ternum mittetur et hoc est quod omnes theologi dicunt quod

dapnati dupliciter sicut penam s(cilicet) dapni et
sensus s(ecundu)m Crisostomus sit dapnatis [illegible] adeo
et ab omnibus electis quam pati eternaliter supplicium
gehenne et s(ic) d(icit) crisostimus in s(uper) va q(uod) quamvis
plurimi pertimescunt gehennam ego autem bonum illius summi
amissionem amariorem dico quam ipsius gehenne sup-
plicium et subdit si quis mille ponat gehennas nichil tam
amarum videtur quam a tanta illius glorie repelli a
suo xpo s(ecundu)m d(omi)n(u)m ulterius si talis pena dapni est gravissima
ut dictum est sequeretur quod parvuli non baptisati gravissime
punirentur Dicendum quod pena dapni dupliciter considera-
tur Primo pro subtractione tanti boni cum sensu et merito
subtractionis et sic est gravissima pena ut dictum est Se(cundo)
consideratur pena dapni sine consensu et merito sub-
tractionis et sic est mitissima et talem penam dapni
sustinent parvuli non baptisati Consequenter ponit [illegible]
facit conclusionem ex predictis dicens igitur confiten-
tibus eorum cognoscetis eos unde dicitur in topicis Cu-
ius finis bonus est ipsum quoque bonum s(ecundu)m dictos in quo
ex cognoscuntur falsi prophete sive ypocrite [illegible] quamvis hoc
est simplices et innocentes opprimunt maioribus [illegible]
sunt minima [illegible] correctionem [illegible]
[illegible] in receptis [illegible] in adversitatibus nimium
[illegible] in dignitatibus se exaltant non faciunt quod dicunt
seu promittunt Sequitur non omnis qui dicit michi domine etc
ewangelium in qua salvator ostendit quod non tantum con-
fessiones vocis sufficiunt ad salutem sed etiam requiritur
impletio divine voluntatis unde dicit non omnis qui dicit
michi domine domine et in hoc ostendit cordis duplicitatem nam
semel dicit domine qui deum tantum in ore confite-
tur ysaye vicesimo nono populus hic labiis me honorat
cor autem eorum longe est a me sed bis dicit qui deum
ore et opere sed non corde confitentur sicud ypocrite
sicut etiam erant fatue virgines de quibus mattei
vicesimo quinto domine domine aperi nobis Sed tercio dicit
domine domine domine qui corde ore opere deum confitentur
sed isti desiunt In hoc tercio si quis licet [illegible]
in pervenit igitur isti non intrabunt in regnum celorum
unde dicitur Exodi octavo de magis pharaonis

rp deserervnt in terras signo sed diuersi tamen
dicitur ioheliis terras omnis qui inuocauerit nomen
domini saluus erit et in ewangelio dicitur omnis qui pe
tit accipit dicendum quod intelligitur ad sensum iam dictum
siue de inuocatione vera et completa puta corde ore et
opere sed quandoque dicitur intelligitur de prima vel ra
petitione vbi est dimissio cordis vel oper sed diuersi quare
dicat xpistus qui facit voluntatem patris mei et non dicit
qui facit voluntatem meam cum tamen sit eadem ra
tionalis vtriusque sed secundum crisostomum quod in hoc xpistus
pretendebat voluntatem patris vel honorem et etiam sic
poterant eum amabilius audire et citius suscipere quod
si dixisset qui facit voluntatem meam hoc adeo rela
similitatem fuit minus grande cum non diuinitatem eius
apprehendebant sed ipse gradatim pergit ad summum magis
sermonem et crisostomus super matheum concordat huic
sententie dicens que autem voluntas dei ipse dominus docet
quem misit me ut omnis qui vi
det filium et credit in eum habeat vitam eternam et cetera

Aliud ewangelium habetur luce decimo sexto
in quo ostenditur quod homines non sunt domini bonorum tem
poralium sed tantum dispensatores et ideo quod de tempo
ralibus debent reddere rationem et per consequens a spre
uerunt iam postquam saluator in ewangelio dominico pre
dictis docuit nos abscondiis maiorum consiliariorum ca
uere et vertuimenti astutia ipsorum in carcerem eter
num in mortis seducti caderemus In hodierna vero dominica
monet nos salubre consilium dicens ut si non triumpha
re non valiamus contra adregnum celeste promolare ut saltem
faciamus nobis amicos et stipendiarios quorum adiutorio
victoriam in eternam requiem recipiam et hoc
non adeptam
debemus facere de mamona iniquitatis et de diuiciis ut
patebit in parabola villici ad reddendum rationem in
cia appositam cuius sagacitas circa futuram prouisionem
ait autem villicus in terra quomodo dominus meus pru
dentiam ad aliorum erudicionem et laudauit dominus
villicum fraudulentum quod ipse dixit discipulis suis illam pa
rabolam postquam dixit de filio prodigo epulari autem oportebat
et gaudere oportet quia frater tuus mortuus est erat frater

[illegible]ratio

et recepit periat & in ventus est. Sed quis
est iste homo. Ad hoc dicit raptus homo quidam, id est
christus qui verus deus et homo. Unde psalmista homo
natus est in ea qui etiam dicitur quidam homo distin-
guendo singulariter eo quod parem non habeat. Et ideo plures
rationes certas super isto homo quidam fecit qui etiam erat
dives non tamen in thesauris temporalibus. Unde apostolus ad
corinthios octavo propter nos factus est egenus cum esset
dives ut illius inopia divites essemus. Sed erat dives
in thesauris spiritualibus. Unde apostolus ad ephesios 2o deus
autem qui dives est in misericordia in thesauris celesti-
bus & psalmista gloria et divitie in domo eius scilicet qui ha-
bebat villicum id est dispensatorem cui tradidit tempo-
ralia ad dispensandum. Unde secundum glosam villicus est
proprie custos sed hic ponitur pro yconomo id est dispensatore
domus qui universam domum suam dispensat. Et secun-
dum aliam glosam villicus est vir dives aliquis pecu-
nias ad erogandum pauperibus qui sic cogitat eum ut
[illegible] in vita fruenda magis delectarentur quam
quam de congregandis divitiis [illegible] [illegible]
[illegible] christi et ecclesia villicus scilicet prelatus ecclesie in spiritu-
alibus, principes terrenis in temporalibus & quilibet
christianus in utrisque dispensator. Unde luce deus dicens quis
putas est fidelis dispensator & prudens fidelis in spiri-
tualibus prudens in temporalibus, quem constituit dominus super omnia
bona constituet scilicet in futuris. Talis villicus scilicet prelatus qui
dissipat bona dei quia frequenter contingit quod divites huius
mundi & maiores in statu ecclesie quibus tradita sunt bona
temporalia ad expendendum piis operibus frequenter
consumunt ea in illicitis & superfluis contra voluntatem
domini tradentes talia ad dispensandum pauperum. Nec
bona dissipat qui scientiam a deo acceptam fratri-
bus non impendit. Quis ad eloquentiam [illegible]
ponat qui necessitatis consilium non intendit qui cum
possit proximum ab inimicis non defendit. Item qui
prelatus ecclesiasticus populo sibi commisso [illegible]
male vite corrumpit sic etiam principes seculares immo
quilibet christianus bona dissipat quando aliorum bona male

congregando vel male deponendo usurpat ita
bona sua dei sunt ut patet iacobi quinto ecce dampno op
timum eorum [illegible] fraude desinsum est dependeus
2o quod non sunt proprietarii dominii bonorum temporalium sed villici
villici et dispensatores unde dicit beatus ambrosius de officiis
(sermone) nos non esse dominos sed potius villicos alienarum
facultatum et qui non esse sentiunt dispensationem a deo
tibi datam sed superbiae illecebras aut criminosi villici sunt
et bona domini dissipantes capiuntur sicut diffamatus est et
accusatus est qui a deo nihil latet ut patet ad he
breos quarto 3o dicitur quomodo fiet diffamatio vel acu
satio fiat autem triplicitur primo remorsu conscientie
ad rationes 2o testimonium reddente illis conscientia ipsorum
3o fit ex evidentia operum iuxta illud genesis decimo
octavo clamor sodomorum et gomorreorum 3o ideo fit cla
more viciniorum secundum illud proverbiorum undecimo
qui abscondit frumenta tempore necessitatis maledi
cetur in populis quia clamarent pauperum fame morie
ntium iuxta illud genesis quarto vox sanguinis fratris
tui abel clamat ad me et vocavit illum dominus sive
in inspirationibus in terroribus predicationibus ostensionibus
seu evidentibus beneficiis flagellis multiplicibus vel sum
ptoriam vocavit illum timendo terrorem eterne dampna
tionis unde fiet citatio valde terribilis et hac citatione
citatus est dives iste cui deus stulte hac nocte animam
tuam etc Et huius vocationis seu citationis primi eduxit
fit in sanitate et in infirmitate et in illis duobus potest homo
differre quod non comparuit sed tertia eductio est peremptoria
fit in morte magno necesse comparere ideo dicitur in proverbio
tertio fiet omnia opera deus tribus vicibus et erit post mor
tem iudicium unde mathei vicesimo quinto media nocte
clamor factus est et hoc significatur quadruplicem
vocationem qua vocatus fuit samuel Et sic erat dicta.
Quare sicut diffamatus est qui diffamare capitur triplicitur
primo et bonam famam prenuntiare et sic capitur in bono sed
ipsius diffamavit peccatum ad appositionem adversariis primo
secundo dominus diffamatus est a nobis 2o capitur per zelum pro
peccati notificatione et sic capitur sic tertio capitur
pro ablatione bone fame ut dicitur in danieli senes impu
dici diffamaverunt susannam et sic hoc fit ex amore iustitie

vel correctionis fraterne licitum est alias non s[illegible]
dicit textus quasi dissipasset bona ipsius. Unde sim-
liter hoc committitur tripliciter bona enim tenemur ac dispe-
sator. Committuntur enim nobis bona nature scilicet corpus et
anima cum viribus et potenciis ad honorem dei ordina-
nda 2o bona fortune nobis ad utilitatem et pauperibus
ad subvencionem ministranda tercio bona gracie vir-
tutes et sciencie vite et doctrine que tenentur ad honorem
dei nobis et proximis ministrare. Sequitur quid hoc audio
de te scilicet quod dissipasti bona mea. Unde sciendum quod omnem condem-
pnacionem debet precedere citacio competens ideo dicitur pri-
mus vocavit illum et postea sequi debet inquisitio cum
deus ut dicit quid audio de te et deinde investigacio
facti sufficiens ideo subditur redde racionem. Secundum dicit-
ur raciones quas aliquis villicus ~~[illegible]~~ cogitur [illegible]
circa primum de ingressu videlicet quomodo intraverit
prelacionem vel ecclesiastica beneficia seu eciam quecumque
alia bona iuxta illud mathei xxii 2o amice quomodo
huc intrasti. Quis te introduxit veritas vel deus gracia
vel munus carnis vel spiritus deus vel dyabolus reddere ra-
cionem si intrasti per fraudulenciam in loco simplicitatis si per vi-
olenciam in loco libertatis si per carnalem [illegible] bene-
ficia ecclesiastica si per pecuniam in loco gratuitudinis.
2a racio exigitur de processu quomodo vitam duxerit in pre-
lacione iuxta illud ysaie vicesimo primo quid tu hic et ad
zorobabel quis tu es quasi diceret quis est iste et qualiter vi-
xit an sicud sacerdos vel rusticus vel ut homo vel
pecus ut dux racionis vel servus corporis ut verus princeps
vel ut tirannus. 3a racio exigitur de congressu seu e-
gressu scilicet quomodo subditos reliquerit. per generaliter. Unde
Jeremie xiii ubi est grex qui datus est tibi quasi
diceret quis reperisti vel sicud pastor vel sicud mercena-
rius sicud canis defensor vel sicud lupus sicud princeps
et tutor pauperum vel sicud depredator et spoliator.
nam mali principes sepius faciunt sicud malus canis de-
fendens oves pastoris a lupis sed eas per se ipsum devorat
sic magnati qui pauperes defendunt ne imperatori
vel regi dent decimas sed tunc ipsi inde plus rapiunt ab
eis quam unquam regi centum darent. Secundum dicitur hebr. iiii
omnia aperta et nuda sunt oculis eius quare tunc exigit racio-
nem dicendum quod deus non requirit racionem quia ipse no-

cognoscat aut sciat quia ab eternis scivit Et ideo ut
ceteris melius agnoscat quod dispensacio sua divina non latet
at et ultimate hoc totus mundus sciat etiam de quo
libet qualiter sibi commissa dispensat oportet enim nos
omnes reddere racionem Etiam de omni verbo ocioso ut dicitur
mathei duodecimo ut unusquisque per se ipso ut ad
romanos xiiii dicitur non quanto ideo dicitur unus cogita qualiter domino
tuo operari ut pelleas valeas videre sequitur iam
enim non poteris villicare scilicet a tempore mortis tue quando
venit adveniret quia omnia auferentur a te in morte secundum
glosam Sicut enim villicus de officio suo deponeretur Et
dicitur illud ei ysaye vicesimo secundo appellabo te de
statione tua et de ministerio deponam te vel sciendum
de quo illa parabola in litera tacta tangit nos omnes quod
diligenter debemus pensare hoc verbum iam non poteris
villicare primo debemus in eius attendere propinquitatem
mortis quia dicitur iam quasi dicat imparatus est vel certi
nam diu maxime vivere ordinamur mors resedet nobis in
moribus 2o debemus considerare mutationis impossibili
tatem quia dicit non poteris tercio debemus villicare
nostri officii nostri deposicionem scilicet amissionem status gracie quo
iam utimur quod notatur cum dicitur villicare quia post mortem
nulla possumus amplius promereri Sequitur ait autem
villicus ubi 2a pars ewangelii In qua applicatur
sagacitas villici quo ad futuram provisionem vel dicit
ait autem villicus intra se quia aliquando contingit quod
divites huius mundi male acquirentes bona tempore
tempore et timore mortis ducuntur ad penitenciam et ad
cogitandum de futuris vel dixit intra se quod secundum
supple ut penam evitem et in hoc sapienter egit
iuxta illud ecclesiastes vicesimo primo in corde sapiencium
in abscondito in ore vero stultorum cor illorum Stultus in
statim profert quidquid in corde habet quod ideo facit
sapiens ergo sapienter in corde cogitavit et intra dixit
nam apud se non multi non consistit ut persecta
meritoria Iuxta illud prime ad corinthios quarto non in
sermone est regnum dei sed in virtute Et dicens
quia iste vel dominus meus aufert a me villicacionem quia et
ille villicus plus timuit deposicionem ab officio quam
diffamacionem vel redarguicionem Et hoc ideo quia post
deposicionem que fit in morte nullum restat remedium

vnde ecclesiastes undecimo ubicunque ceciderit lignum
sive ad austrum sive ad aquilonem ibi erit. Ergo si
nullum est remedium post mortem ideo iste villicus voluit
sibi providere ante mortem unde sequitur fodere non
valeo mendicare erubesco sciendum quod tres sunt partes
satisfactionis scilicet ieiunium satisfactio et elemosina de
corpore debemus solvere ieiunium contra carnalis lascivia
de anima debemus solvere orationem contra mentis superbia
de rebus temporalibus exterioribus elemosinam contra
avariciam unde dicitur sic fodere non valeo per hoc intelli
gitur ieiunium sive quodcumque exercitium corporis ut pe
nitencia unde Ezechiel vicesimo octavo fili hominis fo
de parietem id est corpus castiga et per mendicare intelligitur
oratio unde psalmista ego autem mendicus sum et pauper et co
tinue mendicamus panem per orationem a deo dicentes
panem nostrum cottidianum da nobis unde ad propositum peccator confusus
sibi ipsi quoniam deum offendit et sanctos quos non honoravit
orare erubescit ideo dicitur in litera mendicare erube
sco quia verecundi debet cum divitibus huius mundi petere
a pauperibus et religiosis petere suffragia vel spiritualia et non
rependere eis in temporalibus bonis cum ipsi sint divitibus sive
ieiunare ut notatur cum dicitur fodere non valeo ideo
restat eis dare elemosinam et dare elemosinam secundum
consilium est divitibus cum ieiunium vel oratio sit eis difficilis
nam communiter habent unde elemosinam tribuant et
hoc notatur cum dicitur in litera infra quod villicus dimisit
debitoribus sequitur scio quid faciam quasi dicat in tantum quod
possum providebo mihi in futurum quia bona temporalia
eis tribuam ut cum amotus fuero a villicatione id est custodia
mortalis vite per ista temporalia et opera recipiant me
in domos suas scilicet illi quibus misericordiam impendo
in presenti illi recipiant me per orationes suffragia et merita
quia si divites huius mundi bona eis tradita pro paupe
ribus dispensaverint per hoc deo offenso satisfaciunt
Et dicitur quod per domos illas intelliguntur eterna
gloria quod regnum celorum quod hoc est domus misericordie unde
Mathei quinto beati pauperes spiritu quoniam ipsorum
est regnum celorum et dicitur notanter domos suas plura
liter propter diversitatem mansionum unde Johannes decimo quarto in
domo patris mei multe mansiones sunt In hac autem domo
nullus potest ingredi nisi per ostium misericordie quod misericordia

compleatur temporali vel spirituali dicendum quod
secundo qualiter omnia peccata reducuntur ad tria que sunt super
bia luxuria et avaricia ut patet primo io. 2o sic qualiter
triplex est modus satisfaciendi pro peccatis et mala tan
gendi quod aliqualiter tactum est nam contra peccatum luxu
rie est carnis maceratio que intelligitur sub confes
sione qui fodit terram affligitur carne et corpore
et labore sed contra peccatum avaricie est devota oracio et
sic intelligitur in mendicando quia homo adeo vilis
antiquum mendicat sed contra peccatum avaricie est ele
mosinarum largitio et intelligitur de dimissione debiti
quia debita dimittendo subvenitur indigenti qui quoniam ne
scit fodere vel laborare vel forte non vult aut nequit
laborare et erubescit mendicare vel nescit vel non vult
orare saltem debet elemosinas dare sicud hic fecit vi
deatur et hoc consuluit daniel regi nabuchodonosor da
niel 4 quarto peccatum tuum elemosinis redime sequitur
concordancia servus ubi dubitatur quare per ipsum non
convocavit ab aliis convocavit debitores pro
primo et non rogavit ab ab aliis convocavit debitores pro
quo ideo ut ipse esset eis magis gratus quia preces in
gratitudine facte quasi reputantur loco precii sine
quod omnibus simonie peccatis operatur simonia sicud peccatum pre
dictis simonie peccatis operatur simonia ... pecunia
quare convocavit singulos singillatim etc. quod ideo ne apud
alium sine desperacione posset quia in tali invidiae
quilibet eorum erat singularis in testimonio sicut est et
quilibet eorum non poterunt ... testimonium quod cum 2o
conditer non poterunt ideo ut quilibet representet illud factum
fecit hoc ideo ut quilibet representet illud factum
sibi suspiciens quod alium esset facta consilius relaxatio et a
inde gloria posita maiorem gratitudinem quod haberent pla
cis tercio fecit hoc ne indignaretur aliquis eorum quod hoc
quod plus remitteret uni quam alteri sciendum quod de hac
convocatis itaque singulis informantur hic de modo dandi
di elemosinas unde primo informatur quod debent dare ca
liberaliter et non rogati quod notatur cum dicitur convocans
postquam quotavit non expectavit sed liberaliter de
nariis 2o informantur quod dent eas dare qualiter na
omnibus pauperibus secundum posse subveniendi est quod notatur
ibi singulis vel omnibus tercio quod dent dare prudenter quod in di
gentibus tantum est dandum quod notatur ibi debitoribus
quarto quod debent eas dare habundaliter quod post dimittitur
scribe quinquaginta in qua mediam partem olei debiti

condonavit et quantitatem debitori tritici dz dicendum
quare debitori olei plus dimisit quam debitori tritici
est quod ideo quia per oleum significatur [illegible] infirmus et spiri-
tum famis modo [illegible] infirmus et plus subveniendum vel sig-
nificatur per [illegible] compositum affectum quam effectum quia
plures [illegible] volumus quam non [illegible] faciamus quod potentes sig-
nificamus elemosina spiritualis et plurium elemosina cor-
poralis ergo qua habundancius debemus tribuere in minimis elemosinas
spirituales dimittendo eius debita culpe quam elemosinas
temporales dimittendo imponere modo quod spiritualia corporibus
prevalent ideo etiam dicitur [illegible] posuit debitori tritici [illegible]
intellectum istorum terminorum cados et chorus [illegible] secundum [illegible]
cados et chorus significant mensuram sed cados significat
mensuram liquoris ut vini olei vel [illegible] et cados
[illegible] amfora [illegible] tres urnas secundum [illegible]
chorus autem significat mensuram aridi ut frumenti tritici
vel ordei continentem triginta modios frumenti sed cautio
[illegible] sive [illegible] quasi ad cautelam facta aliquam debita
vel contractus cum aliquibus describitur et dicitur cautione [illegible]
[illegible] unde dixit ad debitorem olei accipe cautionem tuam
[illegible] et scribe cito quinquaginta quia opera pietatis cito
debent fieri et benefactor cito debet subvenire unde po-
eta [illegible] cito dat bis dat nescit dare qui dare tardat
et dicit augustinus rem perdit et meritum qui pauperi
suspenderit molesta hora [illegible] et laudavit dominus
ubi est tertia pars in qua commendatur [illegible] villici pru-
dentia ad aliorum [illegible] [illegible] quod in isto [illegible]
[illegible] duo pensantur [illegible] defraudacio sive [illegible]
[illegible] et in hoc fuit malus et non laudatur nec est
imitandus unde dicitur ysaye quinto ve vobis qui dicitis bonum
malum et malum bonum [illegible] pensatur providencia de futuro vel ca-
[illegible] prudenter egit memorando culpam
suam commissam et intelligendo dominum suum iusticiam pre-
videndo penam futuram [illegible] triplici prudencia
[illegible] laudandi ut dicitur deuteronomio vicesimo primo
utinam saperent quod ad primum memorando culpam suam
et intelligerent quoad secundum [illegible] iusticiam ac no-
vissima providerent quo ad tercium Et secundum [illegible] re-
[illegible] hic villicus non laudatur simpliciter sed pa-
rabolice quasi diceret si [illegible] aliqui laudant illum

cum dampnis domini sui quod vidit defectus multo magis laudandus
erit qui sine cum dampnis ad voluntatem domini sui sibi commissa provi-
det. Sequitur filii huius seculi prudentiores sunt. Contra quod
tamen dicemus dicitur primo ad corinthios tertio sapientia huius
mundi stultitia est apud deum. quomodo ergo filii huius mundi
sunt prudentiores etc. Respondeo filii huius mundi non sunt prudentiores
simpliciter et respectu finis quia non eligunt melius
sed secundum quid ut ipse dicit textus in generatione sua i. quo-
ad prudentiam secularem callidius se habent quam boni quo-
ad prudentiam spiritualem quia ipsi circa bona temporalia
attentius student quam iusti circa bona temporalia spiritualia
Cuius una causa est obscuritas mentis sensus consueta
per corruptionem originalis peccati alia causa est spiritualium ni-
mia subtilitas et mentis in genere obtusitas quia spiritualia sub-
tilia sunt et non possunt cognosci nisi in luce gratie illuminatis ut
is primo qui autem receperunt eum dedit eis etc. secularia autem gros-
sa sunt et palpabilia et ideo facilius cognoscuntur. Sed diceres
quare mali dicuntur filii huius seculi. Respondeo primo ideo quia secu-
lo novitates de die in diem inveniendo
lo se conformant conformando contra quod dicitur ad romanos
et eius totaliter conformare huic seculo 2o dicuntur filii
duodecimo nolite vos conformare contra quod etiam
huius seculi quia in secularibus se implicant contra quod etiam
dicit apostolus nemo militans deo implicat se secularibus
negotiis. Tertio quia in hoc seculo hereditatem desiderant
ti^a tamen contra hoc dicit apostolus ad titum abnegantes
secularia ~~…~~ desideria. Quarto ideo quia seculum diligunt et homini-
bus placere cupiunt contra quod rigide dicit apostolus
ad galatas primo si adhuc hominibus placerem christi servus
non essem et iacobi quarto quicumque voluerit esse amicus huius
seculi inimicus dei constituitur. Quomodo boni dicuntur filii
lucis propter quatuor. primo quia opera lucis faciunt unde ad ephe-
sios fructus lucis est in omni bonitate iustitia et veritate 2o quia
quibus armaturam lucis adornantur tredecimo abiciamus
ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis 3o ideo
a nobis opera tenebrarum … malos dicitur Io 3o qui ma-
quia ipsi sunt amatores lucis. Quarto dicuntur filii lucis quia sunt he-
le agit odit lucem
redes eterne lucis unde thobie tredecimo luce splendida
apparebunt nisi sequitur et ego dico vobis ubi conclusive
adaptatur parabola ad propositum et tangitur benigna ad-
monitio nos instruens quia cum nullus possit temporalia
post mortem secum ferre cautius ea fideliter expendere

ideo dominus invitat nos ad elemosinarum largitionem. Et ego
qui salutem vestram desidero dico vobis qui vos estis
mei villici facite vobis amicos non quoslibet sed tantum
illos de quibus infra scilicet qui possunt vos recipere in eterna
tabernacula puta bonos devotos homines pauperes istos
angelos propter quos deus dat eternam vitam et illos faci-
te de mamona iniquitatis id est de divitiis huius mundi que
sic dicuntur ratione effectus quem frequenter [illegible] quos faciunt
possidentes. Secundo dicendum mamon est demon temptans ho- [illegible]
minem de divitiis male acquirendis ergo non eius [illegible]
significandas transsumitur vel mamona in greco et pe-
cunia latine et omnes pecunie et divitie temporales
dicuntur mamona iniquitatis et secundum basilium dicuntur non quod [illegible]
mamona iniquitatis ratione originalis abusus quo eo male vel tempo-
divitie debuerunt nam ex quibus ut patet primo pollu- ra acquisite sed
tum violenter et iniuste omnes possidentur ut ipse et ideo quia frequenter
secundum eundem basilium omnes fere divitias vel ipse sunt occasio iniquitatis
iniuste congregaverunt vel male sine avaricie causa con-
servant vel ipsi dispensant vel salutem aliquis finis [illegible]
aquis habuit. Item illud proverbiorum omnis dives aut iniquus
aut heres iniqui. Item dicuntur mamona iniquitatis quia
solum ab iniquis et malis putantur esse vere divitie cum non
sint [illegible] credentes vel psalmista divitie si affluant
nolite cor apponere. Et nota quod desperate divitiarum
et possessionibus non obstantibus predictis sermonis de
bianus [illegible] et constitutiones legales con-
firmatas per divisas imperatores vel non statuta municipalia
et consuetudines terrarum legitime rationabiliter et lauda-
biliter per scriptas nam sicud divitie false sunt reprobabiles
diminuta sit sunt bonis virtutum instrumentis nam vere
divitie non sunt corruptibiles nec corruptiue dominos servan-
tem possidenti [illegible] et tantum [illegible]

Illud ewangelium scribitur luce sermonis
capitulo. Cuius materia est qualiter non
solum ad amicos sed etiam inimicos debemus
[illegible] habere compassionem cordis si ipsos errare
viderimus in via salutis vel sciendum quod tria mala [illegible]
[illegible] per [illegible] homo vel [illegible] malo vel [illegible]
in [illegible] culpa originalis ad [illegible] quod [illegible]

hominem peccatum intravit in mundum et ad effesios
2o omnes naturaliter sumus filii ire et in malum et in corpore
s. infirmitatem sensualem psalmista multiplicate sunt
infirmitates eorum et gerentur tristissimo sepe In
sanabilibus est dolor Tercium est in racione s. ignorancia
sentencialem psalmista examinis avia ... intelli
gencie non est orta nobis sed propter misericordias tuas domine
huius contraria contulit nobis primo remissionem culpe
quam deformatus ad effesios primo In cristo habemus p
ciam ... redempcionem ipsius remissionem peccatorum et primo 10 2o re
sanamentum ipsius remissionem peccatorum cuius 2o instigationem per
mittitur nobis peccata ... depressos dampna
corpus affligentis ... propter deprecia dampna
nit peccatum in carne i. de pena peccati quam sustinuit in corpore
suo diminuit penas et infirmitates corporum nostrorum 3o
erudicionem sciencie racionem doctoratus mathei 9o
erudiebat pstella et infirmitatem dolens et 10 sedems ...
curiabat pstella et narratum docens et 10 sed ...
dicitur sua que audivi a patre meo nota feci vobis et ...
dicitur sua que audivi apud meo nota feci vobis et ...
sua presserunt cum magna compassione ad miserias nostras
et hec ostenduntur in isto ewangelio quod secundum hec tria
ewangelium in tres partes principales In prima tangitur salu
tare compassio amorosa 2o declaratur civitatis sub
versio dolorosa ibi quia venient in te 3o ostenditur
veritatis erudicio virtuosa ibi ingressus templum ...
amorosa compassio proponitur fuisse primo ex accessu singula
quia visitare personam desolatam est signum compassi
onis Cristus autem visitavit corporaliter civitatem
in qua ... destruendam ipsi contra peccata ...
visitationem fecit ut medicus volens eorum infirmitatem
tes sanare ut magister volens ab errore reducere ... ut dub
lens eos corrigere ut amicus volens eos consolari sed
ipsi medicum contempserunt magistrum neglexerunt domini
osiderunt et amicum dereliquerunt unde dicit lucas
cum appropinquasset Iesus Iherusalem s. non tantum gressu
tu appropinquasset Iesus Iherusalem s. non tantum gressu
corporis sed eciam affectu affectionis compassionis 2o
ostenditur compassio amorosa magna fuisse ex fletu
flere enim ad adversitatem proximi est signum compassi
onis ... dicens quando ... flevit ... sunt
in die palmarum cum sedebat in asino et nec beseech
tes cum cum suis discipulis clamabant laudantes eum
et ad gloriam ipsius ... quia multas virtutes

eum videbant et multum conveniebat eos Lazari re-
suscitatio a mortuis quam noviter ab eo factam ma-
xime stupebant. Sed diceres quare dominus in tanto gau-
dio lacrimatus fuerit. Respondetur quia vidit oculo interiori et in
minere subversionem civitatis istorum et non solum sub-
versionem structure sed etiam civium flevit et misere-
batur illorum quia ipse vult omnes salvos fieri. Flevit et
ad designandum quod gaudia presentis temporis ita sunt agenda
ut amaritudo futuri iudicii nunquam recedat a me-
moria. Hec Gregorius. Sciendum quod dominus legitur quatuor
modis flevisse. Primo in eius nativitate ut dicitur Sa-
pientie septimo primam vocem similem omnibus emisit plo-
rans et iste lacrime tunc effuse fuerunt protestacio miserie
parentes humane. Si enim primi parentes perseverassent omnes homines non in-
trassent sine ploratu nati fuissent. Sed iam in principio
nativitatis omnes defectum humanum quasi deplangunt. Sic et
Christus licet careret originalis peccati nobis tamen condolens
flevit. Secundo flevit in Lazari suscitatione Io. undecimo et
lacrimatus est Ihesus. Iste lacrime fuerunt protestacio
amaritudinis mortis. Nam si homo non peccasset absque
morte eternam vitam translatus fuisset. Hoc considerans
Christus flevit. Tercio flevit in hac solempni processione
unde dicit littera videns civitatem non tantum oculo exteriori
ut homo sed etiam interiori ut deus flevit super illam
scilicet fletu compassionis et hoc fletu deplanxit vanitatem
humane vite propter quam vanitatem homines non considerant
quid futurum sit eis. Quarto flevit in sua passione ut
dicitur ad Hebreos quinto cum clamore valido et lacrimis
exauditus est. Has lacrimas fudit ad deum in passione
pro desiderio nostre salutis et ut dicitur ibidem exauditus est
pro sua reverencia. Isti quatuor fletus sunt quatuor flu-
mina terram irrigancia que de paradiso prodierunt
Genesis secundo ad totius mundi ablucionem refrigeracionem
fecundacionem et potacionem. Et secundum beatum Gregorium
[illegible] omnibus Christi [illegible] mea est [illegible] sit quilibet homo
habet quatuor deplangere. Primo in culpa dignitatem
quam amisit. Secundo in culpa vilitatem quam commisit. Tercio e-
ternam felicitatem quam dimisit. Quarto miseram ca-
lamitatem quam meruit. Sed diceres quod dominus videtur male fle-
vit super civitatem quia dicitur in psalmo Letabitur
iustus cum viderit vindictam. Dicendum quod deprecatur [illegible]

afflictis licet flere et gaudere flere compaciendo
nature compacientis gaudere de equitate iustitie pu-
nientis tercio ostenditur xpi compassio quia ab ipso prolatis
ur subditur si cognovisses et tu supple ruinam et sub
versionem orribiliter et proximo venturam et tu suppe
flereres nisi cognovisses supplicia tua eterna tu met flereres
fleres [?] sicud quando in hac die tua i in hoc modico tempore quo
satis voluntatem tuam quasi diceret secundum augustinum si
cognosceres in hac die tua in qua pacem habes ab osti
bus que futura sunt tibi statim fleres vel pot intelligi pro
bus que futura sit tibi statim fleres vel pot intelligi pro
diem dies totius vite que est dies presens et transitoria
adheb [?] tu desarmis non habemus hic manentem civita
tem et presens vita dicitur tua o iherusalem quod in hac fa
tis in [?] vis vnde 2o machabeorum 1o dicitur potesta
tem habes inter homines cum sis corruptibilis et hec dies
est ad pacem tantum sed non ad pacem cordis vel eternitatis
vnde sequitur nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis i
miserie et calamitates tue latent cognicione mentis tue
et causa huius cecitatis et ignorantie est presens prospe
ritas et humana in qua gloriaris et letaris in hac die s
hoc tempore quo habundas diviciis in pace et ita mundi pro
speritas est causa cecitatis et contemptus salutis ac
tue et causa ignorantie suppliciorum tam temporalium
quam eternorum sequitur quia venient dies hic est 2a pars
huius evangelii in qua salvator explicat magnitudinem
futuri mali super civitatem iherusalem quam inimici eius
facerent vel propter adriam hic prophetizat eius adventum
romanorum s. titi et vespasiani et dicit qui post penam mort
xpi undecim milia iudeorum gladio interfecisse dicuntur
et tot milia fame perisse et sic tot milia in propotios
servos vendidisse leguntur et postremo dirutam materia
lem civitatem funditus pervertisse et hoc dolorosa obsidio
civitatis ostenditur quomodo primo obsidebunt eam unde
dicit captus quia venient dies vite s. amari valde venient
tibi i. contra te ut non possis evadere s. vindictam et circum
dabunt te inimici tui s. romani principes qui
dei vallabunt te et obsessio 2o machinabuntur
castra dei contra te agent et erit obsessio 2o machinabuntur
te unde captus et angustiabunt te undique ita quod non
sit ingressus nec egressus s. concludendo et prohibendo intro
ductionem et adductionem victualium militum et armorum
ita ut verificetur in eis trenorum primo omnes persecutores

apprehenderunt eam inter angustias tercio municiones
tuas destruent quia ad terram prosternent te .i. omnia forta
licia et municiones destruent quarto habitatores occi
dent unde captus et filios tuos qui intra te sunt etc cum locus sit pro
ceptivo gladiorum sicud patet omnes habitatores dicuntur fi
lii qui omnes occidentur Quinto omnia edificia destruent quia
non relinquent intra lapidem super lapidem sicud sunt edita
destruunt sicud dictum fuit in libro tercio Regum quasi acer
vabitur et Iherusalem in acervum lapidum erit premiserat
enim dominus per Iherusalem civitati per Ysaiam prophetam dicens
circumdabis quasi speram in circuitu tuo et facient contra te
aggeres Inter ramani dicuntur tres aggeres fuisse [illegible]
facienda ad significandum pluralitatem tribulacionis unde dicit
in litera impluralis venient dies in te sicud etiam prophetatum fuit
[illegible] tercio dicebatur multis sederunt filii Iherusalem sine
rege nam usque hodie durant dies tribulacionis etc Dicta
Secundo litera moraliter exponenda est quod moraliter potest intel
ligi de quolibet peccatore primus maxima et postea descendendo
mam in culpa peccator primus vallat post suggestionem ex
teriorem secundo circumdatur per interiorem carnis impulsionem tercio
cogitationem delectacionis in firmacionem Quarto ad terram
prosternitur per consensum interiorem Quinto filii occidun
tur per operum bonorum mortificationem Sexto dicitur anima
per peccati exteriorem perpetracionem vallatur enim peccator et pecca
per exteriorem tribulacionem secundo circumdatur per corporis in
firmitatem tercio in angustiat per conscientie anxietatem Quarto
ad terram prosternitur per salutis desperacionem Quinto filii
occiduntur per propinquorum dolorem et desolacionem Sexto
totaliter evertitur per mortem dicit ergo propter quod inmenenter eo
cotidie peccati in suis peccatis obstinato si cognovisses et tu sim
pliciter fleres utique ea que ventura sunt tibi quia venient di
es mortis in te quando animam tuam demones repetent ante
sicud audiuntur tunc duodecimo et circumdabunt te inimi
ci tui .i. demones vallo .i. cercumcluturis ad modum valli or
dinata quasi dicturos circueundo undique et coangustiabunt
te .i. omnia peccata tua ante oculos tuos ad tuam condempnacionem
replicando et ad terram prosternant te quia tuam in pul
verem revertetur anima in infernum per demones destruetur
et non relinquent in te lapidem super lapidem .i. cogitatio
nem super cogitationem que contra te non colloratur
unde Gregorius Quam anguste erunt vie undique
reprobis superius erit iudex iratus in ferius orribilis
inferius interius consciencia mordens exterius [illegible]

actus tuus et hec dies venient super ierusalem
eo quod non cognoverit tempus visitationis sue misterium in
carnationis sive adventum Christi in carne nec predicationem
Christi recipiendo quod tam salubriter visitavit sed magis ipsum
ad mortem persequendo et de huiusmodi visitatione habetur
luce primo per viscera misericordie Christi visitavit nos oriens
ex alto et psalmista nono per viscera misericordie ...
tatis dei filius iustus visitavit nos oriens ex alto id est de
celo in mundum quia dictus est nobis dicitur in loco allegato
et malachie ultimo timentibus nomen meum orietur sol
iusticie unde visitavit quod dei filius genus humanum statim
mediatus ... sed medium venientem non cognovit is
primus et iudeus eum non cognovit et non solum eum non cogno
vit quasi ... sed etiam quasi freneticus eum occidit
sed quod deus misericors ... misericordias diligit quod
ipsum est eius misereri ideo ideo non statim ierusalem de
struxit sed ipsam primitus suos et ultimo per se ipsum visita
vit sed quia incorrigibilem eam invenit ideo ipsam destru
xit sed quia ... titum et vespasiano ut dictum est
promisit ... sicut ... evangelii sequitur
et ingressus in templum cepit ... ipsos eiciens
salvator informatus ... in gressus suis post
ius ementium et vendentium ... in domo ...
... in templum tamquam in domo ...
... quare salvator ingressus civitatem statim
intravit templum ... sicut facere in hoc
... destructionis civitatis unde ...
... sacerdotum fuit causa destructionis
... sacerdotum ...
... nam secundum crisostimum ... sacerdotes
sacerdotes ecclesie in scriptura intelliguntur sacerdotes
... populus ad peccandum inducitur
... populum indisciplinatum cognosce quod eo
nam cum videris populum indisciplinatum ... cum videris
sacerdotem non sic ... crisostimus sicut cum videris
... avariciam intellige et ...
... fecit hoc ... in ut cum
deserta ... fecit hoc ... civitatem ante omnem ...
... fuerunt aliquam civitatem ... fecit hoc ... honori
... crisostimus ... filii ... primus civi
... domum ... cepit eicere vendentes in hoc
... quod ... populi maior erat ... sacerdo
... sicut ementes vendentes
de templo ... sive ... sive predicationis

S[ed] quid ad primum posita post mutationem aque in vi-
num venit in Jerusalem quam eiectionem solus Jo[hannes]
narrat 2o in die palmarum qua venit in Jerusalem ad
patiendum de qua eiectione dicitur M[athei] 2 Mathei vicesimo
primo et Marci nono secundum Theodorum quod Christus se-
mel in fine sue predicationis redundabat ad mag-
nitudinem iudeorum quam quod fecerat in principio in oppo-
sitionem non fuerunt castigati. Sed diceres qui fue-
runt isti ementes et vendentes. Dicendum quod sacerdotes
templi propter suam avariciam fecerunt tria loca venalia
primo atria templi sive secundum alios porticum templi ut
si advenientes ad templum non haberent quod offerrent ut
tunc ibi invenirent ad emendum scilicet oves boves et co-
lumbe vendebantur in porticu ne aliqui qui deferebant talia
sacrificia pretermittere cogerentur et quia aliqui de venientibus
non habuerunt pecuniam unde emerent ideo sacer-
dotes posuerunt ibi nummularios a quibus acciperent
pecuniam mutuo et quia non audebant eis mutuare
sub manifesta usura tunc mutuabant sub nomine collibi-
rum quod dicitur munuscula fructuum isti ergo fuerunt quos
Christus eiecit de templo. S[ed] nummularios et columbas vende-
tes sed diceres quomodo eiecit illos de templo domini cum soli
sacerdotes intrabant illud et isti non fuerunt sacerdotes.
Dicendum quod circa templum domini quod soli sacerdotes intrabant ter-
[illegible] atria erant primum erat vestibulum templo domini et fuit le-
vitarum in quo fuit altare holocaustorum secundum ambi-
ebat illud et erat porticus Salomonis in quo stabant viri
adorantes tertium erat feriarum quartum erat in quo stabant
et populus iudeorum et cum gentilibus videlicet quatuor
atria que nomine templi appellantur et proprie tales et no-
de domo domini eiecit. Sed dubitares quomodo principi-
se tanta multitudo ab uno solo eiici de templo. Dicitur Je-
ronimus quod de facie Christi quidam fulgor mirabilis pro-
cedebat qui omnes intuentes terrebat et propter hoc omnes
perterriti fugierunt unde psalmista terribilis es
et quis resistet tibi. Dicendum quod non legimus quod Christus inter
ceteros patres tantam vindictam exercuerit sicut
hic nam multa alibi obprobria sepe audivit et multas
iudeorum iniurias sustinuit numquam vindictam exer-
cuit nisi modo cuius ratio est quia alie domine erant illate

sue p sone ideo eas indicare noluit ista aut erant
in mite pri ideo eam tam senere vindicauit vnde
isti vendentes 2 ementes sunt compressi 2 veniunt abhomi
nabiliter quatuor preciosissima vendere 2 emere p°
aliqui patris potestatem 2° aliqui filij veritatem 3°
aliqui spiritus sancti sanctitatem Quarto aliqui me suop
nositatem patris potestatem vendunt quod prelati ma
iores ut sunt prelati symoniaci vel potius heresie qui dat
potentiam 2 vsu clam curie pro muneribus temporibus
mercede desiandantes vnitam sponsam xpi qui
ei xpm offendunt faciliter patet in tractu qua vici
de quam acute istud vicium reprehensit 2 abhominatus e
vnd xpe in suo aduentu in carnem venit indicare
venit tollere peccata 2 non punire venit ad ondendu
clemenciam 2 non vindictam 2 tamen precium simo
niam seruebat quod quasi oblitus erat in natura
in suos se 2statim ad puniendum hoc peccatum sco
sunctionibus sue 2statim ad puniendum hoc peccatum scd
hibuit ut expresse patet in hodierno ewangelio vel
minimo qui sit contrarios simoniacos comparat nam ipse
pm desuo proprio officio expellit ppt eni refert osuariu
eme volens quod aliquibus eccia · i · in ecclesiastica digni
tatem intraret nisi per vnd plane dicit io decimo
ego sum ostium qui non intrat per ostium 2 simile omnis sed
ascendit aliunde ille fur e 2 latro iste ego mali prelati q
etiam xpi vendunt expellunt ppm de suo officio sane
tes pecuniam eo ostio 2 non ppm simon magus cui
dixit b petrus simon pecunia tua tecum sit in perdi
tionem qr existimasti donum dei pecunia possede
acti decimo vel est aliqua persona ita vilis vel par
in honorem mundo qui indicaret magnam contumelia fieri
sub dignitate desero ad ferm 2 vbique offerretur venal
ista magis sponsa xpi mia xpi per sponsam offendit
quaedam p etiam vilissimis ribaldis ad emendum offert
talis vendens in quatuor sero sic prelatus merito fur
de vocat 2 latro fine sacrilegus 2 deceptus vendito
vibus simonia apposuit illud io helebre 2 eis posuerunt pu
eru in prostibulo 2 puellam vendiderunt pro vino ut
puer ppt pomitur in prostibulo qui etiam confert vni lu
bricos 2 luxuriosa puella i etiam vendit vino qui dona
bona conferunt viri gulosis 2 qui prelati superiores
comparationes illicitas sub vini consuetudine exigunt eo sunt aliqui
vendunt filij veritatem hij sunt falsi mercatores quos

voraing quin e assessores isti enim nolunt testimonium
dicere nisi fuerint mercede conducti licet tenentur tendi
atur dicere veritatem et modo sine munere discerne
equitatem leguntur enim de diabolo quod qui voluit mentiri
induit formam serpentinam quasi veritas datur in natura
fuisse mentitus sed quidquid de medietate sit non legitur qui
thus de pecuniis dmo quibus opinio doctorum est quod admiratur
nomine sancte trinitatis dicere veritatem ipse non mentitur
ergo isti falsi ... peiores sunt diabolo quia quamque adiurentur tamen
semper munera contra veritatem adducuntur amos 2o
vendidit pro argento iustum et pauperem pro calciamentis 3o
vendunt aliqui aliqui spiritus sancti sanctitatem et isti sunt ficti simula
tores qui opera dei in re bonorum faciunt pro laude humana
de quibus salvator mathei sexto amen dico vobis recepe
runt mercedem suam Quarto aliqui vendunt suam pro
priam animam aliqui impignorant aliqui pro nichil dant
vendunt impedi qui pro denariis finem vite apponunt sicut
primus fuerunt primus et falsis mercationibus ecclesi
ecclesiis non est ... quam amare peccatum habet enim
animam suam habet venalem sunt etiam aliqui qui animas suas
perdunt ut sunt ociosi negligenter viventes et ambulantes
ad opus bonum non curantes nisi quod una dies pereat et
alia succedat ecclesiastici vicesimo qui perdit animam pro
fusione Tertio sunt quidam qui animam suam impignorant
et isti sunt qui recipiunt per actiones diaboli dignitates et
divitias et voluptates pro quibus diabolus animas eorum
recipit in pignus ipsi autem intendentes animas suas
liberare et redimere pignus tandem senescunt et fiunt
debiles et solvere non possunt qui vitam quam vota
dimittere nequeunt isti finaliter pignus id est animam perdunt
tertio regum 20 dicitur custode virum istum qui si lapsus
fuerit erit anima tua pro anima illius ita dicit diabolus pro
isto pignore Quarto sunt aliqui qui animas suas pro nichi
lo dant et sunt specialiter invidi et iracundi vel cupidi
recipit divitias lubricus voluptates superbus honores
gulosus cibum et potum sed isti miseri nichil recipiunt de
lectabile sed amaritudinem et dolorem ideo animam
gratis dant diabolo et sic verificatur de illis illud ysaie

nono nam suam dedit periculis Consequenter
subdit ewangelista quid dixerit illis xpc dicens eis
sicut dicens illis scriptum est in ysaye sexagesimo
sexto quia domus mea que non nisi cultui meo dedicata
ta est et in hoc ondit illis quod cum deus quod templum solius
dei domus oracionis vocabitur non rapine vel furti vel
negaciacionis unde dicit crisostomus qui voluerit esse ne
gociator proiciatur ab ecclesia dicente propheta quoniam non cog
novi negaciaciones Secundo dicendo moraliter quod per domum
intelligitur anima et consciencia cuiuslibet fidelis que debet esse
devota deo sed fit spelunca latronum quando latenter
proximo invidendo vel detrahendo nocemus vel qui de
religione vel devocione curam fictam unde in hoc quod
dicitur domus mea domus oracionis dns insinuatur sine
dupliciter officium designatur quod quod ecclesia sit domus dei
primo deo inhabitando cum dicitur domus mea et hominibus
ad deum honorandum cum subditur domus oracionis vocabitur
subdit vos autem fecistis illam speluncam latronum scilicet
sacerdotes avari in negaciacione ad lucrum temporale
curantes et magis depredaciones populi per suas astucias
quam decorem dei et hoc secundum hystoriam considerant
homines impii qui opportunitatem celebrant et in sub ecclesiis cele
brari aliamque avariciam sicut promittit non sperantes deum
qui dat munera eciam ipse et pullus corvorum invocantibus
illis eum Consequenter ewangelista concludit dicens
et erat cotidie id est instanter sicut precepit ysaye qui
quinquagesimo octavo clama ne cesses docens scilicet divinam
doctrinam secundum illud johannis septimo mea doctrina non
est mea in templo supplicacionis autoritatem et quod vole
bat imminente morte magis instabat predicacioni quod est
contra illos qui in senectute dant se ociis et quieti dum
adhuc multis prodesse possunt Secundo dicendo quare potius erat
docens in templo quam alibi quod quod propter doctrine autori
tatem et propter audiencium utilitatem unde cum vellent eum
capere obiciens eis cum bicion dixit cotidie eram apud
vos in templo docens mathei vicesimo sexto Secundo dicendo
nota totum ewangelium cum hoc illa que narrantur in eodem
facta sunt in dominica palmarum quare illud ewangelium
legitur dominica ista scilicet decima in augusto quod quod hoc est ideo
quia sicut legitur quarto regum ultimo cum ierusalem

in augusto ordinauit a tito et vespasiano ut refert
iosephus in vindictam destructa in augusto In illius
ergo rei memoriam sic ordinauit ecclesia et cantum dei

Illud ewangelium sumitur luce decimo octauo
et est in eius de quodam pharyseo qui ora
do deo displicuit unde debuerat et placere con
tinuatur ad precedens nam postquam saluator in pre
cedenti ewangelio docuit nos esse mites et compatientes
ad proximos In isto instruit nos debere esse vere hu
miles ut efficiamur eius conformes vere discipuli unde
dixit mathei undecimo discite a me quia mitis sum et
humilis corde proponit ergo nobis in exemplum contra su
perbiam evitandam ipsam et sequendam humilitatem
hanc parabolam ut in litera Et diuiditur in tres par
tes principales In prima recitatur duorum hominum dissimilis status
in oratione In secunda additur qualiter et quid uterque
illorum orauerit ibi pharyseus autem stans In tertia
subditur quale commodum uterque ex sua oratione porta
uerit ibi amen dico vobis dicit primo In illo tempore
scilicet quo dixit cristus verumtamen filius hominis veniens
putas inveniet fidem in terra dicebat scilicet ad quosdam
scilicet pharyseos singulares et superbos se aliis preponentes
qui despicis presumentes et non in deo sed in suis meri
tis confidentes tamquam iusti secundum apparentiam cum
non fuerunt vere iusti quia humilitatem non habebant
sine qua nullus est iustus mathei 3o sic decet nos im
plere omnem iustitiam quod exponens glosa dicit id est perfectam
humilitatem secundum quadruplex est iustitia non vera
sed vana prima est presumptuosa de qua ad romanos 10 ig
norantes dei iustitiam sed suam statuere querentes 2a est
falsa iustitia de qua gregorius vera iustitia compassionem
habet falsa autem indignationem de qua etiam dicitur
ysaye tricesimo tertio ve tibi qui sperneris nonne et
ipse sperneris 3a est ficta iustitia de qua augustinus
ficta equitas non est equitas sed duplex iniquitas
qualis fuit phariseorum quarta est superstitiosa id est superflua
de qua ecclesiastes septimo noli esse iustus nimium etc.

Sup[er]sticiose te ip[su]m in vi[ri]b[us] iustificando et ad
istos dixit parabolam istam dicens duo homines ascen
derunt &c. sciendum q[uod] s[ecundu]m glo[sam] ideo parabo
lam dixit ne q[ui]b[us] sup[er] vana cogitatione aut fidei co[n]
fessione sibi ip[s]i blandiatur [et] ostendit in hac para
bola non tantum via[m] fidei sed etiam opera esse n[ecessa]ria ad
salutem interque opera maxime commendatur humili
tas vnde dixit duo homines ascendebant simpliciter s[ecundu]m
rei veritatem quia templum situm erat in alto quare
ascensu locali aggrediebatur quia in monte erat te
plum et octo gradibus ascendebatur vt habetur ezechi
elis quadragesimo primo Sed dicens quare ascende
runt in templum [prop]t[er] [ora]tionem vt orarent p[ro]p[ter] quod i[ns]tit[utus]
debitus finis eundi ad ecclesiam s[cilicet] adorandum no[n] co[n]fabula
ndum vel ad mulieres videndum vel suam pompam osten
dendum vnde augustinus in oratorio nemo aliud agat
nisi ad id ad quod factum est qui autem contrarium facit
incidit in illud mathei vicesimo primo s[cilicet] q[uod] p[ro]clamatione co
putabitur vt dicit dominus ibidem domus mea domus ora
tionis vocabitur vos autem fecistis inde speluncam latro
num vnus phariseus alter publicanus vnde assumun
tur ibi duo in medium s[cilicet] phariseus et publicanus in
quibus intelliguntur superbia et humilitas Et proponuntur
nobis tamquam duo specula in quorum vno s[cilicet] phariseo
videatur quanta sit macula superbie in altero vero s[cilicet]
publicano videatur quanta sit virtus humilitatis vt
sic mores et vitam nostram pensemus nam superbus divisus
et abscisus est a regno s[cilicet] dyabolus qui est rex super
omnes filios superbie sed humilis s[cilicet] xp[istu]s vt homo est vnitu[s]
et indissolubiliter vnitus regno quia eius regni
non erit finis Sed dicens qui vocatur phariseus
d[icendu]m vt patet in scholastica historia phariseus dicitur
a phares q[uod] est divisus quia ad literam pharisei erant
divisi ab aliis in habitu et observantiis et in cultu re
ligionis portabant enim in frontibus et in manibus
membranulas in quibus decalogus erat scriptus ad
memorandum q[uod] dei precepta ante oculos cordis debe
bant habere p[er] iugem meditationem et in manibus et
p[ro] operum impletionem et in fimbriis vestimentorum ha
bebant spinas vt in sedentes pungerent vel sic

mandatorum dei memores redderent et de istorum
numero erat iste phariseus de quo in littera sed publicanus
secundum bedam et publicanus peccator publicus negotiis
intentus que secundum quemquam vel nunquam absque peccatis fieri non
possunt et sic vult dicere quod publicanus erat qui ea publicanorum
vectigalia congregabat et spiritualiter autem per istos duos scilicet
phariseum et publicanum intelligere debemus omnes homines
per phariseum iustum per publicanum peccatorem utrumque autem
istorum debet ondere in templum adorando peccator per
nia et iustus per perseverantia et debent ascendere in templum
hoc per octo gradus id est octo beatitudines de quibus Matthei
quinto beati pauperes spiritu secundum quod in medio prime partis
ewangelii est ut nullus confidat in se et in merita
sua sed in propria bonitate dicitur enim ecclesiastici decimo
destructi sunt confidentes in virtute sua nec est confidendum
in sapientiam propriam proverbiorum decimo octavo qui con
fidit in corde suo stultus est nec est confidendum etiam
in mundo ysaie tricesimo sexto confidis in baculo arundi
neo cui si innixus fuerit homo perforabit manus eius
unde licet appareat pulcher et consolatorius tamen
vacuus est interius omnis bonitatis et consolationibus ideo
in quinto totus mundus in maligno positus est et ideo
homo si confideret in eo perforat et lacerat conscientiam et
mentem eius multis tribulationibus desolationis adversi
tatibus In deo ergo confidendum est Jeremie decimo
septimo benedictus vir qui confidit in domino et dicit da
vid in psalmo in te confidit anima mea et iterum in domino con
fido Sequitur phariseus autem stans hic est secunda pars huius
ewangelii in qua ondit salvator utriusque orationis con
dicionem scilicet pharisei et publicani dicit ergo phariseus autem
scilicet qui non venerat adorare sed seipsum laudare stab
ans scilicet per superbiam non cognoscens creatorem hec apud se ora
bat non apud deum unde dixit deus et non addit meus
quia sui iusticia sua confidebat et dei adiutorium non adu
rebat sed diceres circa litteram que fuerunt conditiones pha
risei vel quomodo habuit se respectu dei et proximi
sui Jsta nota phariseus respectu dei in gestu se habuit
quia stetit cum debuit genua flectere vel se devotionis
inclinare ysaie quadragesimo quinto vultu in terram demisso
adorabunt te et in actis suis apud se orabat et non apud

se orabat et non apud deum et sic non vere sed simulato-
rie orabat quia vere orare sit intus per gemitus cordis
ita quod oratio gementis mentem et cor in deum mittit non
composita sed ornata attendendo in secundum damascenum
oratio est ascensus mentis in deum Secundo respectu proximi
tripliciter se habuit primo quia se aliis pretulit cum dixit
non sum sicut ceteri hominum quasi diceret plus iustus
sum unde non advertebat illud mathei septimo nolite
iudicare ut non iudicemini et primo regum quarto in quo alium
iudicas teipsum condempnas unde alios iudicavit ac
facit et multipliciter quia peccavit primo in temporalia sicut
cum dixit raptores scilicet per avariciam nam raptores sunt qui
proximorum suorum rem rapiunt secundo in persona proximi
cum dixit iniusti scilicet per superbiam nam iniusti sunt qui personas
opprimunt et ledunt tercio peccavit in persona coniunctam
uxori cum dixit adulteri scilicet per luxuriam quia adulteri sunt qui
aliorum uxores polluunt secundo peccavit quia alios iudica-
vit tercio se habuit se respectu proximi sui sic quod specialem
socium qui secum ascenderat adorandum despexit dicens
velud etiam hic publicanus Iniquos tripliciter peccavit
primo quia odiose se proximo suo comparavit cum dixit
velud quia comparaciones odiose sunt ecclesiastes tricesimo
secundo quia iniustum despiciendo monstravit cum dixit hic tercio
quia illum quem male iudicavit etiam condempnavit cum
dixit publicanus dicendo quod secundum crisostomum qui a
liis quiescit et sibi et aliis multa mala facit primo quia audi-
entem reddit peiorem nam peccator sic lecior cum venit
secundo quia iustus extollit per aliena crimina secundo quia
criminis sui socium et iustus quia talis quandoque non solum
aliena crimina et talis quandoque ecclesie ledit qui non solum
audientes eum vituperat illum qui peccavit sed peccatum
in carnis tribulaciones imponit tercio ad gloriam blasfemiam vertit na-
tum in bonis operibus nomen dei glorificatur sic
pro audientes vere agentibus nomen dei glorificatur sic
nobis peccantibus idem audientes blasfematur Secundo dicitur ita
Tercio illorum deus gratias ago tibi an iste phariseus bene
oravit illorum deus gracias ago tibi an iste phariseus bene
cepit orationem suam Dicendum quod non quia incipiens orare
debet incipere a sua accusatione secundum illud prouerbiorum
decimo octavo iustus in principio accusator est sui ipsius
et in medio debet supplicare et orare et in fine gratias agere
cuius exemplum habemus de pater dare quod primo in officio misse

se accusat dicens confiteor omnipotenti deo etc.
2o simpliciter orat multiplici oratione in ipsa mi-
ssa Tercio et ultimo gratias agit oracione misse finita l(icet)
completa Cum dicit benedicamus domino et respondetur
deo gratias Ex hoc patet quod iste phariseus non hu-
militer incepit orationem suam sed superbiendo dixit quia non
sum sicud ceteri homines quasi diceret omnes alii sunt pec-
catores ego solus iustus sum propter quod dicendum quod secundum
beatum gregorium quatuor sunt species superbie prima est cum
quis bonum quod habet estimat a se habere ex se ipso 2a si a deo
sibi datum credit tamen putat pro propriis meritis sibi datum
Tercia est cum quis iactat se habere quod non habet 4a
cum despectis ceteris appetit singulariter videri habere quod
habet ecce multiplici superbia iste phariseus labora-
vit unde sequitur ieiunio bis in sabbato i. in ebdomada quod super-
habundanti i. bis cum semel sufficeret vel quasi non di-
ceret in sabbato i. ebdomoda quod sit denotatur adigni-
di sed diceres cum ieiunium illius pharisei erat deo acce-
ptum dicendum quod non quia ieiunavit tantummodo ieiunio cor-
porali sed non mentali quia a corporali comestione ces-
savit sed a mentali elatione i. superbia non cessavit se ab-
stinere ubi oculum considerationis non habuit ubi humilita-
tem cordis non custodivit et ideo ieiunium eius deo
non placuit iuxta illud ysaie quinquagesimo octavo
numquid tale est ieiunium quod elegi quasi diceret non
unde quod tria dicit bis per hoc innuit feriam quartam et
sextam quibus ieiunant sed diceres cum per hoc phari-
seus sit reprehensibilis quod bona sua enumerat dicens ie-
iunio bis in sabbato decimas do etc. videtur quod non
quia sanctus paulus vas electionis 2o ad corin-
thios undecimo dicit in fame et siti et in ieiuniis multis
in veritate etc. ubi etiam videtur bona sua enumerare dicendum
quod aliquem sua bona enumerare contingit dupliciter primo
ad ostentationem et aliorum contemptum et hoc peccatum ma-
lum est et sic phariseus unde primus est primus qui dicit se
esse sine peccato mendax est 2o contingit hoc ad aliorum
edificationem et sic beatus paulus de se ipso dicit etc.

patuit et hoc est bonum unde dicit ad effesios ultio
operemur bonum ad omnes [illegible] dicentes [illegible] illam literam decimas
do quare dicit decimas pluraliter [illegible] quod hoc fecit ad d
mendum quod tres erant decime una ministrorum templi
ut patet [illegible] vicesimo primo alia fuit in usus re
fectionis in templo tercia erit pauperum [illegible] deu
teronomii decimo quarto et in hoc quod dixit do non bu
dixit [illegible] dicatur malachie tercio inferte omnem decimam
in orreum meum nam deus decimam precium fructuum terre re
cognitionem ulterius ~~[illegible]~~ [illegible] sibi reservavit et tantum
nonem partes terre cultoribus reliquit [illegible] patet quod
cum quis decimas tribuit non dat de suis sed debitum
persolvit ideo hic phariseus [illegible] male dixit do et subdit
in [illegible] omnium que possideo unde decimabant de magnis et
de parvis [illegible] ut perfecte appareat mea iusti
cia nequaquam [illegible] et [illegible] et [illegible] tribus et decimi
tis decimas reddo et quod decimum videlicet decima de
cimabant ut patet machabeorum vicesimo [illegible] et ideo addit
in [illegible] omnium que possideo et publicanus ubi declaratur
condiciones publicani unde dicit et publicanus [illegible] publi
[illegible] [illegible] illuminandus seu [illegible] publicis accionibus
[illegible] stans a longe quod se adeo longe a deo con
siderant unde ille publicanus stetit a longe [illegible] timu
it deum [illegible] magnitudinem suorum peccatorum et hoc quilibet
peccator debet facere ut dicit apostolus ad romanos tercio [illegible]
malefeceris time et in illo [illegible] considerant illi qui peccatis
grandibus et enormibus ad opera sancta presumunt accedere
quod in [illegible] est specialiter laicis ut patet [illegible] de vita
[illegible] Quare ambrosius ad imperatorem theo
dosium stantem in [illegible] iuxta altare dixit purpura te
non facit sacerdotem sed imperatorem et ipsum iuxta
alios stare iussit [illegible] stans [illegible] firmam
consideracionem ad deum nolebat nec oculos ad celum
levare quia iudicabat se indignum [illegible] reverenciam pecca
torum [illegible] in hoc [illegible] quod noluit oculos
levare ad celum et videtur quod non [illegible] dicit in psalmo

Ad te levavi oculos meos qui habitas in celis Iste
psalmus dicit oculi mei semper ad dominum Ostendit dupli
cem oculum scilicet oculus intellectus qui semper levandus est
ad deum de hoc dicitur in allegatis locis Alius est ocu
lus sensus seu corporalis qui eciam cum devota affec
cione mentis potest levari ad celum exemplo christi de
quo dicitur Io decimo septimo sublevatis oculis ihesus
suis in celum vel potest eciam talis oculus ad terram
declinari ex humilitate exemplo huius publicani qui se
indicabat indignum prevericacionem peccatorum sic oculos quos
prius ad iniquitatem declinaverat contra illud psalmi a
verte oculos meos ne videant vanitatem nolebat
ad celum levare quia illic habitabat quem offenderat
sed in terram aspexit considerans in se corporalem
feditatem exemplum huius fecit manasses quarto re
gum vicesimo primo ubi dicitur non sum dignus videre
altitudinem celi pre multitudine iniquitatis mee et
liberatus est ut legitur 2o paralipomenon ultimo
Sed percuciebat pectus suum simpliciter confitens omne peccatum
ex corde et in pectore sicut se pressisse ex hoc patet
quare potius percuciebat pectus quia alia parte corpori
stans ex corde residente sub pectore totius mali origi
nem ut matthei decimo quinto de corde exeunt cogitaciones male
Consistit nam percuciebat pectus suum dicens deus esto propicius mihi pec
catori Ecce benedixit accusando se et non alios et ad
dit peccatori non solum quia adactu peccandi sed eciam
quia ad officium habuit eius officium omnibus plenum scilicet mer
cator ut inter ementem et vendentem frequenter
accidit peccatum quare eciam christus eiecit eos de templo ut patet
matthei duodecimo Et dicit beatus augustinus super ia
ca propicius esto mihi inferiori peccatori quid miraris
si deus ignoscit quod peccator agnoscit de longinquo stabat
deo tamen appropinquabat et eius deus de prope attendebat
excelsus enim dominus humilia respicit hec augustinus Videbis
devote dum ostendit quod in ista descripcione publicani
describitur vera iusticia sive penitentis

solum declinauit a malo audiuit tenaciter oculos sed
etiam plene satisfaciat propter quod habuit contrarias
nam quia manu percussit corpus oris confessionem
dicens propitius esto michi et oper satisfactionem sibi
in punitione pectoris ut oraret sequitur amen dico
vobis hic est tercia pars huius ewangelii in qua ostendit
quid homo dei vniuersaliter ex sua oratione reportauerit
vnde dicit ibi amen dico vobis quasi diceret
audistis huius accusatorem audistis humilem reum
audite nunc iudicem dicentem amen dico vobis
omnibus peccatoribus quia debetis vos omnes peccatores
vos reputare descendit hic scilicet publicanus de templo
materiali iustificatus id est iustus factus per gratiam ex
sua humili oratione quia orans humiliauit se
penitus celos descendit in qua in domum suam scilicet
de domo dei et hoc ab illo id est pre phariseo in prius ma
nifeste ex hoc patet quare publicanus iustificatus fu
erit pre phariseo quia publicanus habuit iusticiam
veram sed phariseus iusticiam superbia corruptam
secundum illud augustini superbia bonis operibus in
sidiatur ut pereant sed humilitas iusticiam publicani
muniebat vnde sequitur omnis qui se exaltat humilia
bitur quasi diceret merito publicanus humiliatus
recedit iustior phariseo superbo sed diceres an malum
sit se exaltare sed ex se exaltare auctoritate propria
ex ratione propria dicit malum se exaltari ab alio non dicit
malum vnde psalmista exaltant eum in ecclesia plebis
vnde secundum auctoritate propria se humiliare bonum
est sed exaltari auctoritate aliena et non voluntaria secundum dicit
psalmista humiliatus est in laboribus cor eorum et
hoc non non meretur exaltacionem sed humiliacio
spontanea prouerbiorum decimo nono humilem spiritu
suscipiet gloria vnde ergo qui se exaltat hic per
superbiam humiliabitur per penam et qui se humiliat
per veram puram confessionem exaltabitur in gloria
et remuneracionem quia secundum in statera materiali
vna parte depressa altera eleuatur et equipsa sit
in statera diuine iusticie decretum est statutum ut

illi qui elevantur per superbiam in vita presenti depri
mantur per penam et confusionem in vita futura Et e
contra qui se humiliant in presenti per deum in futuro
ad gloriam elevantur et debet ista exponi generaliter de
dictis omnibus sine exceptione videlicet sine clericis
sine laycis sine magnis sine parvis qui se exal
tat suos defectus preterpendendo et vicia aliorum re
putando humiliabitur id est dampnabitur et ego qui se hu
miliat id est nichil de se sentiendo omnibus se indigniorem
reputando et omne bonum quod habet deo attribuendo hic
exaltabitur in futuro per peccatum et in futuro per gloriam et eterna
beatitudinem ad quam nos ducat dignetur humilimus ihesus
sus christus semper vivens regnans et cetera de isto ewangelio

Illud ewangelium scribitur marci septimo capitulo
et materia eius est qualiter salvator quendam
surdum et mutum ab infirmitate sua curavit et pertinet
ad ewangelium precedens hoc modo In ewangelio
precedenti salvator ostendebat quomodo non orantes cum hu
militate sed vana gloria coram deo sunt muti considerandi
in suis orationibus hic tamen docet nos quantum valiat
oratio aliena et prelatorum ad huiusmodi pestes a peccatoribus
removendum et potest dividi in tres partes principales In prima
ponitur devota fidelium deprecatio In secunda tangitur
benigna concessio ibi apprehendens eum In tercia subditur
fervens miraculi predicatio ibi et et precepit illis Pro po
sitione quod illud miraculum factum erat immediate postquam
sanavit christus filiam arrepticie mulieris cananee in parti
bus gencium ideo ne scandalisaret iudeos mansit in fi
nibus illorum et in transitu contigit presens miraculum
unde dicit textus exiens ihesus de finibus id est corporaliter
transiens per naturam humanitatis de regionibus partibus tiri
supple illius civitatis venit supple misericorditer sponte
et voluntarie per sidonem id est per illam civitatem ad mare
galilee id est ad illam regionem maris galilee per quam transi
sit iordanis fluminis inter medios fines decapoleos hoc
est inter iam decem civitatum dicendo tirus fuit civitas
metropolis provincie chananeorum fundata in insula maris
magni et vocatur alias provincia fenicis et illam civitatem

postea nabugodonosor destruxit et totum consume
n denorabatur de tali ciuitate tirus sed sidon fuit
ciuitas quam fecerunt mare rubrum transeuntes edifi
cauerunt et vocabatur minor tiro quia precedebat
tirum et hec predicte due ciuitates gentilium erant inter
medios fines decapoleos vel decapoleos est nomen
regionis et dicitur a deca quod est decem et poleos ciuitas
quasi regio decem ciuitatum et huius regionis una pars est
ultra iordanem alia circa mare sed beda dicit in libro
media quod decapoleos sic regio decem urbium transiorda
nem ad orientem cuius regionis fines respiciunt circa
mit cum non transierit per mare galilee sed venit ad
mare et ad locum qui est inter medios fines decapoleos longe
transmare positos respiciens item mare galilee est quia
locus per quem transit iordanis fluuius respiciens ut
usque regionis predicte sequitur et adducunt ei scilicet eo
ibi consistente adducunt surdum et mutum secundum dicentes vel
fuit iste surdus et mutus dicendum quod non erat tal
a natiuitate nel infirmitate superueniente sed a demone
ne ipsum absente et eius auditum et loquelam impediente
et deprecabantur eum scilicet fide integra et deuota ut
poneret illi manum quia sciebant quod virtus diuina et
sanatiua erat in omnibus membris eius dubitatur autem
de mistico intellectu illius textus quod misticus sine moralis
liter tirus sic intelligitur ut ois xpi ... spi
ritualis peccator non debet recedere a tiro i. capto quod
dat angustiam ... tirus enim interpretatur
quasi angustia cuius sunt due species pena et culpa et quia
dominus ihesus penam sustinuit et non culpam ideo quod
venit de partibus et finibus tiri sed non de tota tiro et
dicit augustinus quod causa inordinatus animus est sibi ipsi
pena ... debet quod et peccator transmigrare de seruitute
peccati ad mare galilee i. ad penitenciam per mare enim pe
nitencia intelligitur quia sicut mare habet aquam
salsam et non potest corpus mortuum sustinere in se sic
penitencia est salsa et amara non potens hominem in
peccato mortuo sustinere quia est in peccatis mortalibus
mortuus coram deo debet etiam iste peccator transire
per sidonem que interpretatur venatio in ... vel

venastis que venatio est duplex s. spiritualis et cor
poralis primam docuit xps convertere 2am aut sugge
ideo venit ad piscionem sic etiam peccator debet omnia sua
peccata venari cum omnibus viis dei de quibus cum omnibus dicit
dictum in psalmis velociter currit sermo eius debet enim quia
peccator venari et diligenter perscrutari in quo loco et quo
tempore et quibus personis qua occasione et qua cum
tate ipse peccata commisit et sic debet commovere cor suum
per contritionem ut possit deo veraciter dicere illud prophete
magna est velud mare contritio tua quia optimum sacri
ficium est deo cor contritum et humiliatum ut in psalmo sa
crificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum
Et apprehendens eum 2a pars evangelii in qua ponuntur hec
inque ortatus expandens ubi dicit apprehendens eum 1 ihesus
volens eum sanare apprehendit eum de turba s. cor suum ad
innuendum quod ille qui salvus fieri desiderat a mundanis
conversationibus recedat Dedit etiam in hoc nobis sal
vator exemplum quod opera nostra bona non debemus facere
in populo nec coram multitudine quia taliter facta
frequenter vanitatem cordibus nostris ingerunt fecit
hoc etiam ad designandum quod cum prelati nostri per exhortationes
bonas inducunt nos ad xpm tamquam surdus ad audiendum
verbum dei et mutus quos ad loquendum legem eius quod cum de
turba peccatorum nos amplius absentare debemus Misit
digitos suos in auriculam eius Dominus salvator sepe
salvando infirmos corporaliter tetigit eos quamvis so
lo verbo hoc potuisset fecit tamen ut per hoc ostenderet hu
manitatem suam esse divinitatis instrumentum Nota quod
illa tradicio habetur origo r. baptiste imponant digitos
auribus puerorum et hoc fecit xps specialiter ut re
dderet nos habiles ad obediendum et ad divina audiendum
et quod spuens tetigit linguam eius s. in signum illius quod omne
quod fecit 2a quod in xpo fuit sanctum est etiam quod sputo et
terre commixto aperuit oculos ceci nati de quo Io decimo
nam sputum quod a capite domini descendit divinam eius natu
ram que a deo est significat sed terra cui sputum est commixtum
significat humanitatem nam sic ex sputo et terra tamquam
medicamento composito oculos ceci nati aperuit et

genus humanum per confessionem utrumque sum nāe ab
ingentibus eorum tenebre erant sic perditum cum dedit
auditum et sputo ore et lingue loquelam corporali
ter tangendo ut demonstraret corpus suum diuinitati esse
coniunctum Et suspiciens in celum ingemuit dicere quare
fecit hoc Ideo quia ideo in celum respexit ut ostenderet se a patre
recepisse essentiam et potentiam et ostenderet se esse uerum ho
minem adeo respexit ad celum Iuxta illud psalmi auxi
lium meum a domino qui fecit celum Etiam ore dato optimo
iacobi primo Sic ergo respexit sursum ut apprehenderet quod nobis
inde medela esset querenda multis infirmitatibus et i
gemuit non quia sibi hoc opus esset set daret nobis exemplum
gemendi in oratione pro peccatis nostris sic gemuit ut vocibus
precum imperaret et aiebat effeta quod est hebraicum va
lens idem aperire latine Iuxta hoc dicit ipse se esse ve
rum deum qui curauit prelum imperium vel sequitur statim
aperte sunt aures eius ad audiendum et solutum est vinculum
lingue eius et loquebatur recte vel tamen nemo ipsum de
lingue eius et loquebatur recte ut tamen nemo ipsum de
merat et in hoc notatur speciale miraculum quo solutum est
vinculum lingue eius quia non erat ideo mutus quia surdus
sed etiam lingua sua erat spirillata alligata quia bene admi
sisset tamen adhuc non potuisset loquimisse nisi lingua
fuisset soluta Sciendum propter tria miracula ita istud fe
cit ergo ewangelista facit specialiter mentionem de isto
quamuis ipse in illis partibus plura orasset primum est
primo erat quod demonem ab eo effugauit 2o aures eius
ad audiendum apperuit Tertio quia mutus erat non sur
ditate nāe quia est nāle quod omnis mutus est surdus nāliter et
non econuerso surdus enim non potest audire et illud lingua
m et sic pronunciacionis non potest addiscere ergo nec lo
quitur modo non ex surditate sed nāle est mutus erat sed causa
ut dictum est lingua erat nervo ligata quam etiam solue
bat Et erat tercium miraculum quia statim sine nouit quod nun
quam didicit perfecte loqui secundo dicitur quomodo loque
batur recte seu perfecte dicendum quod loquebatur recte bene
dicens et glorificans suum saluatorem et magnificans
eum coram omni populo manifestans eius diuinitatem
qua solum sanare potest omnem infirmitatem vel augustinus
nunquam deus aliquem sanauit quod non omnino liberavit et s

corpus ab omni infirmitate et animam ab omni contagione peccati na-
comibus mirabilis Christo nichil fuit diminutum ergo et iste
loquebatur recte sanatus in anima et corpore. Secundo dicitur quod
tunc de decem leprosis a Christo sanatis quidam non redijt nisi
unus et dedit gloriam deo ergo nouem tamen ostensi sacerdoti-
bus non erant in anima mundati quamuis corporaliter sanati
quod corpus eorum prestante sanauit corpore et in anima sed per-
quam fuerunt sanati corpore ab omni infirmitate et anima ab omni
peccato contracto tunc fuerunt scilicet quando sacerdotibus ad ostra-
titudinem et sic ab vtebant gratia ab [illegible]. Tertio dicitur vltimo
[illegible] hac parte euangelij quod moraliter sit intelligenda scilicet
quod sic noster dominus de turba infirmum educat ad mentem per la-
gloriosa visitacionis illustrat et ad affectum conversacionis moribus
renouat et ad sequenda sua precepta prouocat. Digitos auri-
culas mittit qui per dona spiritus sancti aures cordis ad
intelligenda et suscipienda verba salutis aperit et compun-
ctus linguam muti ut loqui valeat tangit dum os mutum
ad verba sapientie proferenda gratia sue pietatis confor-
mat. Et taliter conformatus merito potest dicere et loqui rec-
te cum psalmista Domine labia mea aperies et os meum annun-
ciabit laudem tuam. Et precepit illis. Hec est tercia pars
euangelij in qua subditur feruens miraculi predicatio pre-
dicatio. Vnde dicitur precepit illis scilicet populo qui secum adduxe-
runt et etiam illi quem sanauerat ne cui dicerent id est ut nul-
li de suis amicis reuelaret quod Ihesus fecisset. Quarto dicitur quod
re saluator precepit illis qui secum infirmum adduxe-
runt et etiam ipso facto taciturnitatem seruare primo tamen
quod adhuc nondum tempus debitum videbatur [illegible] ad mortem
Christi propter inuidiam. Secundo fecit hoc ostendens quod benefactor
de suis operibus beneficijs non debet propria laude querere
vanam gloriam [illegible] non in aliis gloriandum sed in cruce
et in humilitate Christi et sic in hoc ostendebat quod ipse propria
sua hoc laude humana non querebat et per consequens
nos ad humilitatem inducebat. Vnde illud auctoris officium
alterius multis narrare memento atque cum bene feceris
Et sequitur. Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus
predicabant quia beneficiatus de beneficiis acceptis debet
se gratum ostendere et benefactorem laudare quamuis ben-
efactor hoc non quererat ut laudetur. Sed dicitur quare
illi magis predicabant miraculum cum tamen Christus
inhiberet eis. Sciendum glosa dicens sciebat ille qui

oia novit antiqua fiant et magis pdicarent. Vel hoc pri-
piendo pigris voluit ostendere quanto studiosius quilibet
frequentius et fervencius predicare deberent quibus iubet
ut predicent cum illi quibus prohibentur tacere non poterant.
Vel dicitur quare ergo precepit eis tacere istud miraculum et
preceptum dei semper est adimplendum sicut videtur quod fuerint
transgressores precepti domini ubi hoc quod non tacuerunt. Ad quod
sciendum quod triplex est preceptum dei. quoddam dicitur preceptum ut precep-
tum sicud illud honora patrem tuum et matrem tuam et illud
unum deum adorabis. Aliud est non preceptum ut preceptum sed
illud non mechaberis ut non furtum facies. Tercium est precep-
tum ut non preceptum sicud illud quod precepit hic ultra na-
turam contraria causa precepit sed tamen noluit hoc observari ergo isti
isti non erant precepti domini transgressores quia preceptum eius non
attendebat sed ad nos revelandum miraculum eius nec ipse
intendebat sed ideo precepit ad significandum ne aliquis gloriam
querat humanam de suis operibus virtuosis et eo amplius mirabantur
sed de eius humilitate. Vel dicitur quare plus mirabantur de
hoc quod precepit eis tacere magis quam predicare dicitur quod mi-
rabantur de tanta eius humilitate quod exhibuit tale miraculum
manifestare. Unde humilitas omnes virtutes reddit magis mi-
rabiles et in communi ad admiracionem humilitas manifesta-
tis eius miraculosa operacione dixerunt bene omnia fecit
predicatores vero divinitatis quia a principio omnia tenuit ad pre-
sentis sed omnia per ipsum facta sunt. Unde tria sunt operacionis sive opus
creacionis redempcionis et glorificacionis ista tria bene fecit quia
opus creacionis fecit potenter opus redempcionis sapienter et
opus glorificacionis misericorditer. Opus quidem creacionis fecit
potenter quia solo verbo et voluntate omnia quecumque voluit
fecit ut in psalmo dicit et ipse dixit et facta sunt. Secundum opus
scilicet redempcionis fecit sapienter Iob xxvi prudencia eius per-
cussit superbum i. dyabolum. Tercium opus scilicet glorificacionis fecit mi-
sericorditer prima ad cor. ii oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit que preparavit deus. Fecit ergo
surdos audire et mutos loqui ubi ponit evangelista
pluralem pro singulari ad designandum multitudinem miraculorum
que fecerat ihesus ut predictum est. Vel dicitur quod intelligitur
spiritualiter ubi sciendum quod illud quod corporaliter fecit corpora-
liter hoc hodie facit spiritualiter cum eos qui sunt surdi per
obstinacionem facit audire precepta obediencie. Et mutos predicare

exemplum et mala vita sua loqui diuina laude et conuersa-
tione et sic quia conuersant omnibus specialiter autem surdis
conuersantibus seu auditoribus est et mutatas sunt surditas pre-
dicatoribus nam tunc predicator mutus est cum nichil predicat vel
si predicat non facit sicut ipse viuit. Et auditor est surdus cum
vel verbo non audit vel verbum audita non facit. Et secundum quod pre-
dicator uel est surdus quia quatuor magnas voces non audit.
Prima vox est iustitie et pietatis christi. 2a vox est vni-
uersitatis creaturarum que clamat dei potentiam ut ipsum time-
amus apocalypsis xiiii timete deum et adorate eum qui fecit
celum et terram. Clamat dei sapientiam ut ipsum laudemus
ecclesiastici quadragesimo in altitudo firmamenti et speci-
bus dicentes deum exaltate eum. Et clamat dei bonitatem
ut amemus vnde augustinus libro confessionum dicit celum et ter-
ra et omnia que in eis sunt michi dicunt et clamant ut ame-
te. Tercia vox est diuine seueritatis scilicet vox tube que complebit
sonabit. Primo ut omnes mortui resurgant prima ad cor
xv canet enim tuba et mortui resurgent 2o ut coram
iudice appareant vnde ieronimus siue bibo siue comedo siue aliquid
aliud faciam semper videtur sonare auribus meis illa ter-
ribilis tuba surgite mortui venite ad iudicium Tercio
ut de omnibus operibus racionem reddant 2a ad cor v omnes
nos manifestari oportet ante tribunal christi ut referat vnus-
quisque et propria corporis prout gessit siue bonum siue malum
Quarta vox est diuine terribilitatis scilicet vox sentencie iudi-
cis quia dicetur malis discedite a me maledicti in ignem
eternum iob xxvi cum parum stillam sermonum eius vix au-
dimus quis poterit tonitrum magnitudinis eius intueri et cetera

Illud euangelium hodiernum luce x insequitur de
discipulorum christi missione apostolacione et de eorum ad christum
reditu exultacione. Et ait quod dominus ihesus christus
misit septuaginta discipulos in mundum qui cum reuer-
terentur et dixerunt christo quod demones essent ei subiecti.
Et sic ista euangelii est qualiter christus vocat nos ad
conuersionem amoris super beneficiis sue incarnacionis et ideo
ostendens quod lex antiqua ante aduentum eius non erat sufficiens

ad salutem generis humani et ad vulnerum peccatorum sanacio-
nem Et hoc fecit per signa et miracula predicta humanam
naturam humana adsumentibus quos propter peccatum dimiserat
Et primo dividitur in 3 partes principales In prima ponitur de cog- 2
nitas in 2a dileccio dei et proximi necessaria et demonstratur
ibi et ecce quidam legisperitus in 3a quis est proximus noster
assignatur ibi ille autem volens iustificare Dicit ergo primo
quod ihesus xpistus corporaliter ad discipulos suos id est ad eos consola-
dum et ad spirituale gaudium convertendo dixit beati oculi
simpliciter hic id est spiritualiter et corporaliter qui vident spiritualiter non tamen ma-
quantitate prudentem oculo exteriori sed etiam interiori scilicet
mentaliter et corporaliter que vos apostoli videtis scilicet me cor- 2
poraliter et spiritualiter Et dubitatur primo an oculi phariseorum sunt
etiam tunc beati qui personam corporalem xpisti viderunt dicendum
quod videre hic non significat actum oculorum sed actum mentis
interioris per quam divinitas videtur perfectum vera item vi- 2
sione phariseorum non habebat eciam oculo cordis hic non
dicuntur beati sed tales visiones symeon dixit sed beatus luce
v ca dixit nunc dimittis servum tuum domine quia viderunt
oculi mei salutare tuum videbat enim apostolus oculis mentis
divina eciam persona dei incarnati et redemptorem huma- 2
ni generis videbat etiam oculis corporis sed humanitatem
eius inmaculatam et eius beneficia cum quibus pudice consolatus pro- 2
phetare patriarche videre desiderabant dicebat illud
ysaye ... utinam disrumperes celos et desce- 2
nderes Et an magis beati sunt qui viderunt et credide- 2
runt quam illi qui non viderunt et crediderunt dicendum
quod utrique beati sunt nam qui viderunt et crediderunt beati
sunt ut patet ... Et qui non viderunt et crediderunt
etiam beati sunt ut patet johannis xx ubi dicitur thome
beati qui non viderunt et crediderunt Et illi qui non vide- 2
runt et crediderunt sunt magis beati quantum ad meritum
fidei et illi qui viderunt et crediderunt magis sunt beati
quantum ad certitudinem in ceteris paribus sic Dubitatur
tercio ... que vos videtis quia apostoli tunc viderunt sed
corporibus dicitur quod primo apostoli viderunt ... persona
in assumpta humanitate ... visione ... beatificantur in
patria hoc eterne visus et eo ... consistit est.

et Iohannes qui oculis nostris vidimus et audivimus et manus nostre
contrectaverunt de verbo vite. In qua quidem presentia Christi viderunt eum
potestate miraculorum operatione in luce, unde repleti sunt
timore magno dicentes quia vidimus mirabilia hodie quando
paraliticum ad mandatum eius surrexisse et levato lecto suo ivis-
set in domum suam. Tertio viderunt eum in gloria transfigura-
tione Mt. xvii quam ipse Petrus narrans ait vidimus gloriam
eius quasi unigeniti a patre quam tamen prophete alonge per speculum
et enigmate viderunt. Apostoli presentia ipsum habentes quic-
quid voluerunt ab eo interrogando didicerunt. Dico enim
vobis quod multi prophete scilicet qui fuerunt in potestate et cogni-
tione et reges qui fuerunt magni dignitate et nobi-
litate voluerunt videre in presentia incarnationis et miracula que
vos videtis. Et ideo quod hic prophete et reges optaverunt
videre fideles corporales quod presentia corporale. Unde David in
psalmo ostende faciem tuam et salvi erimus. Item Ysayas utinam dis-
rumperes celos et descenderes. Et Salomon Canticorum
viii quis michi det te fratrem meum et inveniam te solum foris
et deosculer te. Item Balaam Num. xxiiii heu quis victu-
rus est quando hec faciet et consequenter videbo. Et Abraham
patriarcha et apostolus Iohannes viii exultavit id est exultando desi-
deravit ut videret diem meum in incarnationis mee et
sciendum ibi vidit in mentali apparitione et gavisus est. Quanto
magis si presentialiter vidisset. Et ergo complacentia apostolorum visione
corporali et mentali magna fuit et ergo ore Christi pro-
nunciat dicens beati oculi qui vident quia delectabile est oculis vide-
re solem id est Christum. Et non quod corporis hic pars pro toto quia
beatitudo quaerit toti homini non solum oculis sed toti corpori
[illegible] dicitur beati in intellectu et affectu si fue-
rit purificati per fidem et caritate decorati videbit
illa et non viderunt scilicet eo modo quo apostoli viderunt si-
licet in carne et cum presentia quia Symeon prophete
et reges tantum spiritualiter viderunt ipsum apostoli autem
spiritualiter et corporaliter simul et audire que vos auditis ser-
monem meum et sapientiam de ore meo ipsos et non audi-
erunt. Et ideo quod dicitur littera plura reges et prophetas
optasse presentiam Christi et non omnes ideo hoc dicit quia multi
prophete et multi reges iusti sunt dicti qui iuste fecerunt.

motibus suis ad temptacionem iste tamen tentatum peccata non
fuerunt de xpo et ipse dicitur decus non optasse sed de
abraham scriptum est dicitur vidit diem meum et letatus est quia vi-
sionem spiritualem prophete et apostoli attulerunt. Sed et iste
2a quidam legisperitus sicut 2a pars evangelii continet
deum et proximum necessaria dileccionis et presentia verba
alia ista autem quidam legisperitus sicut ceteris legis viri b-
boni sunt ignorans verba sententiarum reputans se sapi-
ens non dicit tamen quod sic oporteat recognoscens sicut litter-
am legalem et non intelligencia spirituali surrexit ipse
in superbia se erexit ut bonus assistentibus videre-
tur temptans eum id est temptare volens eum et comprehendere sermone
de xpo an esset verus legislator et intellector. Cu-
ius temptacionis occasionem sumpsit ex verbis domini quibus
dixerat gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis non habe-
bat desiderium remedii ad hoc ut eciam nomen eius scribe-
retur in celis sed dixit magister quid faciendo non [illegible] sic
sed eciam requirunt facere. Et dixit magister quia tu voluit et
discipulus sed eciam non venit ad dominum quia voluit se
sine auctoritate obedire sed solum sicut ut audiret xpm et
tunc dixit quid faciendo quia non auditores sed factores
legis iustificabuntur apud deum ad sensum [illegible] vitam eternam
possidebo quod excusis premia [illegible] immediata et intellectio
[illegible] iste legisperitus deum tempta-
uit [illegible] erat quod
[illegible] inter iudeos [illegible] tota [illegible] iudeorum qui
[illegible] xpm doctrinam moysi [illegible]
facere [illegible] hoc audiens iste legisperitus voluit temp-
tare xpm et probare ut aliquid contra moysen loqueretur
Et quia deus frequenter plura [illegible] qui nomen [illegible]
ad eum loqui de vita eterna Ergo iste legisperitus verba-
loquens deum temptans ipsum astute in materia [illegible] lo-
quebatur. Xpus autem dixit ad eum [illegible] temp-
[illegible] ut illuminaret eum in lege quod scriptum est in quod
est principale preceptum et maximum mandatum non [illegible]
aliud quam de lege scriptum fuit [illegible] iudei [illegible]
ignaram legis reputassent vel ut [illegible] legis cor-
ruptorem accusassent iste [illegible] quod iste legisperitus

specialiter interrogavit Christum de preceptis per cuius operationem vita eter-
na promereretur. Sciendum quod in lege multa erant precepta ordi-
nata ad acquirendum vitam eternam. Et quedam propter multitudinem profu-
ditate et diversitate et quia eciam Christus semper loquebatur illis
eis ad finem apud eos de vita eterna sic ergo iste astute que-
sivit de principalissimo et quod omnia alia mandata ordinantur
ad acquirendum vitam eternam. Et Christus cui bene respondit primo per que opera
possit quis mereri vitam eternam. Sciendum quod non est magis aliud
dum quod prima iusticia volentis venire ad deum est cognoscere Christum
deum per fidem. Et secunda est facere bona opera per que vita eterna at-
tingitur. Unde debemus scire primo quod finis quod credendo vi-
tam eternam possidebo quia sine fide nemo potest salvari. Ad he-
breos xi. et de m quod faciendo vitam eternam possidebo quia fides
sine operibus mortua est. Iacobi ii. Et querendo de vita eter-
na bene dixit possidebo quia secundum Boecium eternitas est inter-
minabilis vite tota simul et perfecta possessio. Secundum quod legis
peritus iste attente qua devote alios doctores dicens quod eciam dominus
legisperitus de lege interrogabat. Sciendum quod ideo ut Christum
legis ignarum ostenderet quia legis se magistrum faciebat
et omnibus preminendum quia quod ignorabat docere presumebat
quasi diceret dominus ad eum quo legis in qua doctor discipu-
los tuos quasi diceret adhuc nescis quo pervenitur ad vitam
eternam. Unde hic legisperitus tamen docere legit ut illi de quibus
dicitur Mathei xxiii super kathedram moysi sederunt scribe
et pharisei omnia quecumque dixerint vobis servate et fa-
cite. Secundum autem opera eorum nolite facere. Alligant enim
onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum
digito autem suo nolunt ea movere. Nam omnia opera sua faci-
unt ut videantur ab hominibus. Pro quo notandum sicut qui le-
gentes sunt ypocrite quam legunt et tamen deambulacionem
et crudam manum tamen in exemplo boni operis ut iusti sunt
plures quorum vita et multis aliis magistra virtutibus aug-
plata vita sancti Athanasii qui illectus erat sed Christum conspexit
respiciendo dicens surgunt indocti et rapiunt celum nos
cum et nos mersi in sua sed mergunt. Presidium in
sermone qui legunt et et manum sit sanctam illi qui facit
et docet exemplo. Unde dignus dicitur actum i. Cepit Ihesus fa-
cere et docere hoc tamen modo non legebat iste legisperitus

et io salvator ab eo quesivit quo legis Et ille iudeus
dixit hoc quod legerat sed non complevit dictus diliges dominum deum
tuum [illegible] [illegible] deum habebat sed deum non colebat ipsum orare
magistrum vocabat quasi volens ab eo doceri Ergo [illegible]
de causis non potest diligi sed deus non potest totaliter cognosci ergo
non potest a nobis totaliter diligi Respondeo dicendum quod totum dicitur
cui nichil deest Et hoc dupliciter primo cui nichil deest
eorum que debet habere 2o cui nichil deest eorum que potest ha
bere Primo modo totaliter vel perfecte precipitur ut via 2o au
tem modo ut terminus vie de prima totalitate que est totalitas vie
et ordinacionis omnia [illegible] actu sed de 2a totalitate que est perfecte
ordinacionis omnia [illegible] habitu scilicet ergo deus totaliter et perfecte
non cognoscitur [illegible] 2a perfectionem vel totalitatem tamen totaliter potest dili
gi [illegible] vita ita quod omnia que facit homo ordinet in ipsum ex
toto corde tuo id est ex toto intellectu sine errore et ex tota anima
tua id est ex tota voluntate sine contrarietate et ex omnibus viribus
tuis id est ex tota fortitudine tua sine dimissione virium aliquarum
et ex omni mente tua id est ex tota memoria sine oblivione Et [illegible]
[illegible] ex omni mente non ponitur deuteronomii vi ubi in
verba legis sunt scripta [illegible] [illegible] quod iste legisperitus false
dixit addendo ex omni mente tua [illegible] [illegible] [illegible] ponitur
[illegible] [illegible] [illegible] dilectionis dei sed hic [illegible] ut [illegible]
[illegible] ergo hic est superfluitas vel ibi diminucio [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] diligendi deum ex totis viribus potest referri
ad alias 3es [illegible] ita quod sit una communis ad omnes
illas et sic [illegible] non erunt nisi 3es sicut sonat [illegible]
[illegible] diliges dominum propter potentiam que appropriatur
patri deum propter sapientiam que appropriatur filio tuum propter bonitatem
que spiritui sancto appropriatur ex toto corde id est ex totis viribus cor
dis ex tota anima id est ex totis viribus totius anime et ex tota mente
id est ex totis viribus totius mentis et potest etiam referri ad hoc
quod sequitur et proximum tuum sicut te ipsum id est ex totis viribus
amoris tui sicut te ipsum Et [illegible] sunt quare deus de
beat diligi quia primo propter suam potentiam qua nos crea
vit et ideo dicitur dominum [illegible] [illegible] nomen
potestatis et appropriatur patri 2o propter suam sapientiam qua
nos docuit [illegible] [illegible] [illegible] 2m damascenum deus dicitur

athco[illegible] que est assidente laude et compar filio gratiose
sua bonitate qua nos redemit et se ipsum nobis fecit quia
bonitas dei fecit deum esse nostrum et ideo dicitur illa tua pater
2° quod deus sit diligendus quia ore noster nobis ex toto corde
ex tota anima ex omnibus viribus et ex omni mente et sic
diligendus est super omnia propter quatuor primo quia est creator noster quo
ad esse 2° quia conservator noster in esse 3° quia reparator in
bene esse 4° quia glorificator corporis et anime nos quod bis beati
sit expone modos illos diligendi hic ex toto corde id est sa-
pienter ex tota anima id est dulciter ex tota mente id est fortiter Gregorius
vero sit ex toto corde id est ut cor tuum ad nullius rei dilectionem
magis sit inclinatum quam dei ex tota anima id est ut certissimus
anime hominis voluntate et firmissime consentire ex tota mente id est ut
omnes sensus tui vacent ei scilicet intellectus cogitativa sapientia
et memoria Et quod hic tu sit alligatur sit ad ostendendum ma-
ioris amoris excellentiam Et proximum sicut te ipsum id est
quemlibet hominem comparticipem vite eterne debes diligere sicut
te ipsum id est ad eandem gloriam quia scriptum est deum Glosa ubi hoc scrip-
tum fuerit quod hoc supposuit legisperitus Leviticus [illegible] ubi dicitur
diliges animam tuam sicut te ipsum et nomine anime intelligitur
proximus et nomine proximi intelligitur hic omnis homo quem
quilibet tenetur diligere non quantum se ipsum sed sicut se
ipsum id est eo affectu quo se ipsum vel propter quod se ipsum scilicet propter
deum vel ad quod se ipsum scilicet ad gratiam presentem et ad gloriam futuram
vel quo ordine se ipsum scilicet supra mundum et citra deum vel
quia vere se ipsum scilicet quia dei ymago est et capax divine vo-
luntatis vel quia dominum se ipsum id est corpus usque ad finem sui
semper Sed dixit ei ille recte meditasti dicens enim sicut re-
sponsio sua est laudanda ita etiam factum eius scilicet quod non solo
verbo Christus dixit recte respondisti et non dixit recte fecisti
quod etiam ultra perdidit hoc fac scilicet opere quod dicis sermone et
vives scilicet vita eterna Unde propter illum ad legisperitum [illegible]
sed ea que dicebat [illegible] Christus enim omnia sciret nota [illegible]
fiat [illegible] fallacie eius dicens hoc fac et vives
et sit sola [illegible] quod [illegible] via [illegible] ad vitam eternam
est deum diligere super omnia et proximum sicut te ipsum ut dicitur
est Sed ille autem volens [illegible] est [illegible] per evangelium [illegible]

declaratur quis sit proximus quem hic suadet se ipsum debere dili-
gere unde dicitur ille autem scilicet legisperitus volens iustificare se de-
iustum ostendere tanquam nullus posset adequari sibi vel iusti-
ficare id est disponere ad iustitiam habendam Et dicit quod iste legisperi-
tus voluit se iustificare id est iustum ostendere secundum [illegible] quod talis le-
gisperitus propter literam immediate precedentem laudatus a sal-
vatore quod dixit recte iudicasti in superbia concepit putans
sibi nullum esse proximum et voluit se iustificare scilicet quod nulla
iustitia esset sibi comparandus vel forsitan putabat quod
ipsius dixisset intendens esse proximus tuus et tunc iudicasset omnem
ideo diligere et sic iniustus apparere Et sic theodorum salva-
tor non [illegible] sed dignitatibus sed natura proximum debeat
quasi diceret ad eum tu putas quod iustus sis et ideo nullus sit
tibi proximus sed ita non est quia omnis qui communicat tecum in
natura proximus tuus est non [illegible] sed quo [illegible] unde omnis
proximus et [illegible] quanto magis indiget tua tanto magis
est proximus reputandus ut patet in historia sequenti dixit
ergo ad ipsum scilicet ille phariseus putabat se tamen et ante
homines qui videt [illegible] et non ante deum qui videt in
[illegible] sufficiens aut ipsius id est simplici videns ut osten-
deret forte se esse ibi superius esse vel [illegible] affe-
ret ut quod ille ostenderetur alterius status unde [illegible] hic [illegible]
rat et [illegible] immediate [illegible] hic quidam descen-
debat ab Ierusalem quasi diceret ab altitudine [illegible]
pacis quod hic [illegible] habuit [illegible]
[illegible] ad se ipsum [illegible] Et [illegible] iustitia [illegible]
[illegible] pacis Et dicitur [illegible] ad [illegible] fit ve-
[illegible] totus [illegible] forte quod [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] platonem et [illegible]
[illegible] regis babilonis [illegible]
[illegible] alatronibus [illegible]
[illegible] ille vocabatur [illegible] et sic [illegible]
iste [illegible] historia [illegible] voluit [illegible]
intelligere sensum spiritualem Et dicitur [illegible] sensu spirituale
[illegible] parabola quedam [illegible]
[illegible] qui descendebat ab Ierusalem id est [illegible]

Dispositio i. incurrat mortalem miseriam et defectum humane na-
ture. Ideo dicitur an genus humanum potuit corrumpi per penam et
videtur quod non auctoritate Dionisii nichil existentium corrumpi-
tur malo sed pena est malum igitur nichil corrumpitur. Propter
quod advertendum quod in omni creatura tria possunt considerari
scilicet subiectum aptitudo subiecti ad habitum ipsum et ipse habi-
tus qui in ipso creatur. Cum malum sit privatio boni et
habitus et privatio fiant circa idem subiectum hec tria in malo
tria possunt considerari primo subiectum ut est anima intellectiva
ubi malum inest secundum est habitus scilicet virtus quam subiecto ma-
lum removet. Tertium est aptitudo subiecti que est ad bonum
et non ad malum. Cum igitur de quibus in adversis sive separationis
seu habitus perfectionis solvetur et in ea separatione corrum-
patur patet quod anima non quo ad suum esse sed quo ad suum bene
esse per malum corrumpitur quia malum privat animam ab ha-
bitu suo scilicet virtute et eius aptitudo minuitur ad bonum quia
malum licet non necessitet tamen difficultat suum subiectum
ad acquisitionem boni. Ex isto patet quod malum non corrumpit ge-
nus humanum quo ad esse sed quo ad bene esse unde vulnerat
ipsam animam principaliter quatuor vulneribus scilicet vulnere
infirmitatis ignorantie concupiscentie et malitie. Secundo
dicitur quod filius in omnibus suscipiendo mortalitatem suscepit
penam sed non culpam subiimus propria pena mortalitatis cul-
pa nostram delevit et penam. Et hoc notatur cum dicitur
et incidit scilicet per concupiscentiam in latrones i. demones et in
aereas potestates. Et dicitur quod ante unitur in ista quod genus
humanum incidit in latrones et non dicitur quod latrones invenerunt
genus humanum. Cum tamen diabolus sub specie serpentis pri-
mo accessit ad eam dicitur quod hoc fit ad denotandum quod homo
sponte et voluntate se et omnia sua i. potentias suas sive
tradidit potestati diabolorum et necessitati mortis. Unde
sapientie primo impii manibus et verbis accersierunt illam scilicet mor-
tem. Et in hoc designatur quod diabolus neminem superan-
do potest vincere nisi velit voluntate consentire. Unde Bernardus
debilis est hostis qui non vincit nisi volentem. Tertio dicitur qui
et spoliaverunt eum scilicet veste innocentie et gratia in mor-
talitatis seu originali innocentia et gratuita iustitia et

plagis impositis abierunt i(d est) naturalibus viribus vulnera-
tis et debilitatis per originale peccatum recesserunt non absolu-
te desperando sed specialis consultando et virtutibus eius vulnera-
tus relinquendo semivivo relicto i(d est) remanente sola vita
nature in ipso adam non autem gratie dicitur autem ut sacerdos quidam
secundum dei ordinacionem per tempora hominis lex nature descendit in qua a-
liqui patres omnes sacerdotes fuerunt descenderunt eadem via
i(d est) per viam peccati originalis quia lex nature sic ad mutabili-
tatem declinabat ut semper posterioribus debilior appare-
ret et viso illo i(d est) cognoscendo lapsum humani generis et
defectum eius preterivit etiam non habendo quod lex nature appo-
neret curam ad vulnera generis humani et similiter et levita
i(d est) ministerium veteris testamenti sive lex mosayca que
solum ministrabatur per tribum levi i(d est) cuius ministri erant levitici
generis cum nati sunt sacerdotes et prophete viderunt mundum
sauciatum i(d est) vulneratum sed non apposita medicina transierunt et
de lege sancte locuti quia lex moysi magis [illegible] fuit
et vidit infirmitatem tamen non potuit salvare et sic etiam
pertransiit non curando Samaritanus autem quidam i(d est) christus
qui est samaritanus i(d est) custos omnia custodiens qui custodit
temptatos ne deficiant iter faciens venit i(d est) christus mundum
per incarnacionem suam venit descendens de celo [illegible] gra-
tie homo factus hic in quantum venit secus eum i(d est) in nostra gene-
ratione secundum hominem et videns eum sine oculo clementie pas-
sus respiciens misericordia motus est non immerito quod est pro omni
miseriarum sed cum proximo quod miseria ubi occurrit causa dei
omnia proximo quod miseretur et appropians i(d est) accedens proximi-
tate complexionis nostre alligavit vulnera eius sic est ad in-
vicem ligavit per assumptionem humanitatis et dicitur pluraliter
vulnera eius quod omnes potencie anime per peccatum originale
erant corrupte ut dictum est infundens oleum sed carissima
penitentes sanati et salute sic passionis applicando medici-
nam curam sacramentale quia in baptismo omnia peccata remit-
tuntur in confirmacione homo in bono roboratur et sic de aliis
Sic spem venie penitentibus de criminis restituendo
Et vinum i(d est) timorem incuciendo peccatoribus ad cautelam
recidivacionis quod per recidivacionem semper homo derit

morte Et exponens illud in iumentum suum i. in forma vera porta-
vit dorso de suo super lignum crucis ita quod iumentum suum scilicet
corpus sine peccato quod fuit instrumentum divine voluntatis Et duxit
in stabulum i. in ecclesiam predictam redemit denarios ubi competentia
restaurata charitas via ad eternam patriam anhelantes et
curam eius egit i. sicut bonus et necessarius medicus di-
ligentiam medicinalem exhibuit et altera die scilicet post resur-
rectionem suam que prima dies fuit dies passionis eius protu-
lit duos denarios i. exposuit depositum sancte divine
potestatis et bonitatis duo testamenta scilicet novum et vetus
in quibus est regis imago et nomen ymnet et dedit
stabulario i. sancto petro et successoribus eius scilicet summis
pontificibus quibus dedit notitiam utriusque testamenti ad
fidelium curationem quia sub obedientia summi pontificis de-
bet omnes unire fideles ut unius cor unum sit et anime
credentis Et ait curam illius habe videlicet anime et cor-
poris et hoc dedit pro expensis et quodcumque super ero-
gaveris scilicet precepta consilia dando sine superfluis pro-
cavendo quasi diceret si ultra doctrinam utriusque testamenti
aliquid boni parvum tu feceris Ego cum rediero reddam
tibi scilicet ad iudicium finale cum veniam ad iudicium dicet
euge serve bone super pauca fuisti fidelis supra te mul-
ta constituam intra in gaudium domini tui cum subdit red-
det tibi reddet cuique unicuique secundum opera sua Sed dicit quis
horum tibi scilicet an sacerdos per quem intelligitur status an
lege an levita per quem intelligitur status sub lege et qui
fuerunt sub carne an samaritanus per quem intelligitur
tempus sine statu evangelii quis ergo horum tibi videtur
tibi proximus fuisse ubi sciendum quod sicut patet ex illa illi
qui incidit in latrones scilicet genus humanum proximus fuit
samaritanus ut respondebat legisperitus qui in fuit
dominicus hic complimentum qui vulneratus fuit et maxime
sibi condescendebat non proximior nec vulneratis videtur
quia qui vulnera eius ligat et curat quemadmodum
fecit ille samaritanus Et ideo sumitur quod ipse omnium hominum
est proximus quia verus samaritanus qui fuit

diuina lege complenda fuit proximus domino ut habetur
per litteram textus et fuit proximus omnibus aliis hominibus. Quia textus di-
cit si hoc est homini est proximus quare textus legisperitus inter-
rogabat samaritanum esse proximum vulnerato et non sacer-
dotem vel leuitam. pro quo sciendum quod aliquis dicitur proximus
alterius multipliciter primo consanguinitate vnde psalmista amici
mei et proximi mei aduersum me appropinquauerunt. 2º ex
religione sic omnis christianus est proximus christiano et in
deum credens proximus iudeo patet inde illud exodi xx ex
altauit illum apud proximos suos. 3º dicitur proximus al-
terius ex pietate et sic solum homo proximi alterius qui
eius opera pietatis et misericordie impendit et sic samari-
tanus erat proximus illi qui incidit in latrones. Nam per sa-
maritanum christus intelligitur qui samaritanus interpreta-
tur custos et christus bonus custos de quo Iob vii o custos
hominum quare me posuisti contrarium tibi. 4to aliquis dicitur
proximus alterius conformitate nature et sic omnis homo omni
homini proximus dicitur et 2º pro hoc primo scilicet quod legisperitus
proximum 3º compellabat et sic sacerdos et leuita non
erant proximi quia non erant moti pietati vel misericordia
super illum qui incidit in latrones quia sacerdotes legis vide-
runt genus humanum vulneratum sed nulla medicina compe-
tentem ferre potuerunt sic et leuita id est corpus prophetarum qui despe-
rauit amorem vulnerati generis humani non sanauerunt
sed admiratione habebant per ea sed non sanauerunt. Samari-
tanus autem iter faciens venit in mundum per incarnationem
videns vulneratum obligauit medicamento et cetera quod pie est in illum
ut dicit ad cor. n° Quia dicit quare iste legisperitus qui non debuit
ignorare quis esset proximus alterius ex lege interro-
gauit christum de illo. Secundo quod hoc faciebat temptative
qui credebat se bene misericordem adinuenisse sed vnde potuisset se conde-
mnare sed quod omnis iudeus sibi esset proximus eius et quia
tunc vidisset quod omnes iudeos dilexisset et ita maximum
mandatum impleuisset sed tamen ad hoc non faciebat quia dubitacio
vltima quare christus ipsi in euangelio non dixit proximus
tuus est omnis homo quia ita legisperitus ad dimittit ex

quam nichil aliud dicit omnes homines esse proximos cuilibet
suum quod homo fuit ad infirmandum opinionem qua iudei opi-
nabantur quod tantum iudeus iudeo esset proximus nam si legisperitus his-
toria vel parabola non deduxisset sed simpliciter sine parabola
eis proposuisset omnes homines esse proximos cuilibet tunc dictum
suum potius negasset sed ideo per parabolam adduxit ex qua fecit
declarationem qua ostendebat diminutum esse proximum diminuto et
sic qui per locum ammittit animi communicat maledicto omnem hominem
proximum esse homo quia si ita est quod minus deficeret inter quod
diminutum et proximum sunt diminuti a fortiori erit proximus sibi
aut cuilibet alterius unde ait illi ihesus vade et tu fac similiter
in hoc studium mee ut iam dictum est tunc proximum habe et
quod diminutum proximum reputabis secundo quod illud totum evange-
lium est de dilectione dei principaliter unde ipse sunt que naliter
monent nos ad aliquid diligendum quia perfectissime sunt
deo sed pulcrum bonum honestum similiter utile et delectabile
in christo autem est summa pulcritudo quia est candor lucis et sine
speculum sine macula et ymago bonitatis sapientie illius est
enim summo candor lucis eterne et lucide sine carnis ymma-
go tamen est ad ymaginem dei creata et speculum sine
macula tamen dicitur una valuit omnia pretiosa pre-
terita similia et possibilia ipse est enim summum bonum de
cuius bonitate dicit damascenus deus bonus omnibus bonus
semper bonus et totus bonus est quod summum honestum ita
quod sua vi nos trahit et sua delectatione nos allicit sa-
pientie illius amabilis honestas pre manus cuius ipse omnia
diligit sibi similiter cognitam ... in christum aut et
nos reperit exemplum ... cuius assumpte
ad philippenses ... hominum factus nos autem debemus
ei esse similes ... imitacionis ad ephesios v estote
ymitatores mei ipsi quia nos similes sumus ... ymagi-
nis lucis ... ymago regis sit ... et fi-
lio nos autem sumus ... rex filius regis dei
sexto ... sumpcione ... summa utilitas tam vita
quam morte et post mortem in christo quia est summa delecta-
tio quelibet ... sit ... venerit quod perfectum

configurabitur quod corpori claritatis ut dicit apostolus Philippenses iii
psalmus satiabor cum apparuerit gloria tua Et tunc decisio etc.

Illud evangelium scribitur luce xvii capitulo Cum ingrederetur est
de decem leprosis a domino mundatis quorum unus vero unus
fuit debitor beneficii gratus Et per hoc continuatur ad evange-
lium precedens propterea quia Christus in illo nos docuit pugnare
contra iniurias et etiam molestias nobis a proximis illatas Et do-
cuit quod quilibet et unumquemque [illegible] deum diligeremus et quam si
subvenire maxime si videat operibus exemplo suo
quia ipse nobis et omnibus [illegible] benefecit hic Christus do-
cet nos superare insidias quas patimur a carne nostra
que nobis familiaris omnium quia per leprosos de quibus
hic agitur principaliter designantur [illegible] et [illegible]
alia peccata quos Christus mittit ad sacerdotes ut videlicet
eis se per confessionem ostendant et sic demonstrantur per contrario
precedentem a domino curati unde sciendum quod inter cetera bonorum
utilia est sanitas corporalis [illegible] honores
[illegible] certe medicum unde etiam [illegible]
[illegible] ipsum unde ad ipsam conserven-
1 dam tam sit necessaria primo [illegible] medicus sua
[illegible] maiestati [illegible] xxxviii altissimus de terra
creavit medicinam et vir prudens non abhorrebit eam
2 Secundo est propter medicine contemptus obstinatus unde [illegible]
3 [illegible] se decimavit qui propter medicinam sanare noluit Tertio
[illegible] sanitatis [illegible] principibus [illegible] pa-
ralisis [illegible] [illegible] Et tam [illegible]
[illegible] in evangelio secundum [illegible] primo pro
leprosorum affectuosa et manifesta deprecatio 2o petitionis
effectus [illegible] et potestas ad [illegible] [illegible] in
quos ut vidit 3o commendabilis [illegible] gratitudo sibi
unius [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] si [illegible]
generis salute corporis ambulaverit et laboraverit in Jhe-
rusalem in [illegible] illa civitate ubi regebat [illegible]
[illegible] inter [illegible] de illo [illegible] [illegible] quod di-
[illegible] dixit discipulis et [illegible] phariseis si ha-
bueritis fidem sicut granum sinapis dicetis huic arbori

moto ortitudinis et transplantatis divinis et obedientie vobis et
fuit tempus quo ultimo ivit ierusalem scilicet ad locum passionis sue
de quo ei se ostendit voluntarie passurus quod loco voluntarie
appropinquabat transiebat per mediam samariam et galileam
i. per terram gentilium et terram iudeorum. Nam samaria erat
terra gentilium et galilea terra iudeorum inter quas regio
nes magna erat discordia. Ex quo patet sensus quod quasi ex
voluntate quasi peregrinus transivit per medium et non per
[illegible] illarum regionum et [illegible] qui ultimo ivit ad locum
passionis sue quod fuit ad designandum quod ibat ad pacem
[illegible] gentilibus et iudeis quia equaliter fuit sic omnia de
omnibus quantum ad effectum sufficientie redemptionis. 2o transivit
per mediam samariam et galileam ut samaritanos discorda
tes et iudeos inter se pacificaret. Ita de passione eius hero
des et pylatus pacificati fuerunt ut dicitur luce 23. passio
ne sub [illegible] 3o quod transivit per mediam [illegible] illarum regi
onum quod virtus in medio consistit ut dicitur 2o ethicorum. Vel
sicut [illegible] dicitur unus aut transiens per medium illorum ibat. Gregorius
dicit moraliter exponendo quod samaria interpretatur custodia. Et
galilea transmigratio quia per samariam fit vita activa
et galilea vita contemplativa. Vita enim activa est custo
dia preceptorum. Et contemplativa est transmigratio de visibili
bus ad invisibilia. Oportet igitur per samariam transi
re galileam quod [illegible] nos exercere bona opera vita
activa et per oratio contemplationis vacare. Propter illud salomo
nis fili concupisces sapientiam serva iustitiam et prebebit
ea tibi deus. Volentes ergo transire ierusalem in eternam quod per utrumque
via id est via enim deveniendi ad ierusalem supernam celeste et civitatis
Et hoc est exemplo ut exponitur evangelio [illegible] prosperitati
et dei prima consistit vita activa et 2a contemplativa. Et
[illegible] per media utriusque [illegible] quod utrumque medium et no
[illegible] et [illegible] est vita activa [illegible] et occurrerunt quedam
castellum i. parvum castrum sive villa occurrerunt ei decem viri
leprosi sic ab urbibus et oppidis expulsi quasi [illegible]

desiderantes sanitatem corporalem audierant famam de mira-
bilibus &c. Secundo notetur pro ista questione scilicet quare isti leprosi oc-
currebant ihesu dum ingressus castellum et non in castello quia leprosi non
audebant intrare castella vel villas propter morbi qualitatem
quia in lege quasi immundi repellebantur a consortio homi-
num mundorum propter contagionem ut patet levitici xiii et sic illud
mandatum ad castellum vel oppidum prohibitus et terra magna multitudine
factum est ut pluribus processit obviam qui steterunt a lo-
nge quia non audebant sanis hominibus appropinquare ne eos
inficerent et levaverunt vocem dicentes cum magno deside-
rio sanitatis corporalis clamaverunt ihesu preceptor id est salva-
tor quia solo verbo potes nos curare miserere nostri scilicet pro-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
mandatorum transgressiones et si peccator per penitentiam ab ista
lepra transgressionis vult mundari sunt sibi quinque principaliter
necessaria que per ordinem ponuntur in ista prima est pa... de
...tio quod tangitur cum dicitur qui steterunt scilicet ... et con-
fundo ... exemplo marie magdalene ... luce vii
... petro ... et ... penitens ...
quod tangitur cum dicitur a longe ... humilis penitens consi-
... humiliter ... a longe ... publicanus ... dicitur
luce xviii tertium est ... quod tangitur ibi leva-
verunt ... illud
psalmista ... clamavi ad te domine &c. Et sic tangitur
... ubi dicitur levaverunt ... vocem et magn-
no ululatu ceperunt flere ... est devota oratio quod
tangitur ibi vocem ... voce ... adhesit os me-
um carni mee et iob xxx versa est in luctum ... et
et organum meum vocem flentium ... domine me ipso
... que tangitur ibi dicentes ihesu preceptor miserere mei &c.
... qualis fuit oratio illorum leprosorum ad ihesum
... quod talis fuit humilis devota spiritualis et quinque humilis
... preceptor quia ... se ...
... recognoverunt ... fieri debere attestatur ...

dicens subditis esto dns et ora eu et ecclesia xpo orac
spualiter se mibus peniteat 2a fuit deuota sibi dulcis
quod tangit cu dr ihu vn bern ihus e melos in au
re mel ore et iubilus corde 3o fuit spualis quod ta
cu dicitur miserere vn pa ad cor xiiii orabo spu orabo et
mente 4to fuit quies quod tangit cu dr iui qr pro se inui
ce oraverunt vn iacobi v orate pro inuice ut saluemini ergo
ergo xpus cuius deuotionem attendens oculos suos misericor
des ad eos vertebat vn pr dicta de ab illud macchabeo
vni misericordie domini iuocauerunt Et dicens vlas qui
pro orando steterunt alonge sicud thesaurus alonge steterunt
quasi verecundantes de immundicia et magna reuerentia
pensantes convertebat oculos qr xpus eos no sustinuisset
sicud alios infirmos sustinebat et cr ut dicitur e qr lex in
corpe lepra immunda indicauit Et lex euangelica le
pra ad intus et non ad decor immunda asserit oportet
ergo legem locum si ipse facta sit asseru separando vn ps pre
e dns oibus inuocantibus eu in veritate Ecce quod ut
vidit hic e 2a ps euangelii iamque post petentis conse
cuto et ondit admirabile pietatis plenitudo que est
ordo qr quia domino diligimus clamat quia alios
presentat alios absentia et satis pre scientia nostra Ecce dicens
quasi ita ipsum decebat se ostendere sacerdotibus sicud primo
quod legis opletionem quia eos peripiebat lex ut pat
lenitia xiiii vn xpus sic misit eos ad sacerdotes ne vi
deretur legis transgressor qr uidebatur sacerdotum legis medica
bant mundi ut immundi separant obediendo propterea
xpo sic fecerunt quorum e cum obedientia quia vir
tima lit dr pro regum xvi 3o fecit hoc ipse miracu
manifestandum ut sacerdotes reverentur laudare ma
ps 2o fecit hoc ipse causam commendationem ipsius potest
qr sacerdotum e mundos admittere et immundos expellere
ceteros ad ostendendum spualis mundus ordine si qr pq
confirmacionem et correctionem per necessaria e opus confessio
si quis sit pluries satis melior quam qr dr vera
opera satisfactionibus crudo fecit hoc ut curat in
teriore animi lepra no mundam nisi fuerit expositus

ea per oris confessionem sacerdotibus ac denudat. Et dicitur
an ista erant mundata antequam ad sacerdotes venirent. Videtur 2
dicendum quod licet scriptura hic non dicat expresse verum implere 2
rant mandatum hoc, ut non tamen dicendum quod ipsi impleverunt quia
ostenderunt se sacerdotibus. Ideo quidam glosat sic [illegible] mun- 2
dati sunt, id est a sacerdotibus mundi iudicati sunt. Et sic patet quod
antequam ad sacerdotes venirent mundati erant. Ad dictum intra
et sacerdotem dicitur inter mundati sunt. Quaeritur quare hoc factum
sit. Dicitur quod propter tres causas. Primo quia sacerdotio Christus sem- 1
per honorat [illegible] quod possent eos aspicere si se mundi non
fuissent ne ergo scandalizaret Christus precipiebat eos sana- 2
do. Secundo quia virtus obedientie eorum hoc meruit. Tertio quia 2 3
[illegible] corpus hoc [illegible] [illegible] cum Christo qui solo posse x
eos curare [illegible] ut per hoc ostenderet quod non in virtute legis
aut sacerdotum officio erant mundati sed dei imperio. Et ex isto
sequitur aliqualiter quod lepra [illegible] mortalis [illegible] [illegible] 2
sic sit confitendi et satisfaciendi [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] confessionem [illegible] [illegible] [illegible] 2
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2
[illegible] et [illegible] [illegible] absolutio sacerdotalis [illegible] per
[illegible] ad quid [illegible] absolutio sacerdotalis [illegible] est
sacerdote [illegible] advertendum quod [illegible] [illegible] duplex est
[illegible] [illegible] [illegible] et illa vocatur contritio. Et [illegible]
[illegible] [illegible] et illa vocatur attritio [illegible] [illegible] absoluta
[illegible] sacramentalis que fit per sacerdotem [illegible] absolutum [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] sibi [illegible] [illegible] [illegible] absoluta
sacramentalis sacerdotis [illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per veram contritionem [illegible] [illegible]
[illegible] hoc an conditiones requisite ad veram confessionem pos- =
sit [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] prima conditio 1
est quod fiat [illegible] [illegible] [illegible] per hoc quod dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =
tis [illegible] [illegible] [illegible] Secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quasi dicitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] requiritur quod debet 3
esse [illegible] et aperta et hoc [illegible] [illegible] dicitur [illegible] [illegible] hoc
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sacerdoti [illegible] [illegible] esse confessio [illegible] v

ipsa et non aliqua et hoc vocatur ad quod vos sed et alios ami-
citiis coniuncto debet integra et non divisa conversari in virtute
plus vos quasi diceret dispensabo non tantum parte ut maria sed
totaliter ostendite vos in quantum ad partem sensitivam cordibus membris
et quo ad totam vitam unde psalmus recogitabo tibi omnes annos
meos in amaritudine anime mee. Secundo requiritur quod fiat perso-
naliter et discrete in quod fiat ei qui possit absolvere quod notatur
ibi sacerdotibus qui tunc fuerunt figura sacerdotum nostri
temporis unde constitutio de sacerdotibus ordinariis et
eorum vicariis ad quos spectat ... ut habeant potestatem dispensationis
et remissionis ... legitime et peccatoribus et modi-
bus legitime presentatur et acceptatur possit fieri et hoc in
casu sed aliter ... papa vel alia legitima causa ut patet
... sunt autem decem
... accepti beneficii grata
... pro ingratitudine
... ingratitudine unus et medicina pro ingratitudine
... unde ... sunt autem decem
aliorum nomine unde dicit unus autem decem
... quia mundatus est ...
na virtute ... alegra ... gratias ...
... accepto cum magna voce magnificans deum ... ad ...
... magna ... et ...
... deum ... et ... sua ... et qualis
... unum mali vel boni ... ut ... Et dicis quod
... magnitudo vocis ... intelligitur ... quod magnitu-
dine ... et ... et quia magnitudo ... longitudinem
latitudinem et profunditatem ... et habuit ista magni-
tudo vocis unde habuit longitudinem ... latitu-
dinem ... altitudinem ... et ...
... pro hoc ut deus laudetur a nobis ...
... et ... que ... dicitur ...
... psallite psallite ...
psallite. Et dicis quare non ...
... ut dictum est quod bonum ...
... ad ... apostolus paulus
ad philippenses in ... iste unus ... bonos

et gratus io cadit [illegible] mali dicuntur cadere
retro quia nesciunt ubi corruunt appetentes ... [illegible]
et nescientes [illegible] que sequuntur eos viii etc. Primo
regni in cadit [illegible] et iudei volentes capere xpm io-
hannis xviii iste dicitur quare dicitur cecidisse ante pedes xpi
[illegible] io quia sanatus fuit per pedes autem vel per pedes xpi
[illegible] possunt designari [illegible] ad cuius [illegible]
et passiones quas fuerunt [illegible] pedes quia ad [illegible]
et ad [illegible] referuntur sicut pedes sunt [illegible]
[illegible] Et cadit ad pedes ut denotetur nobis deo [illegible]
et magna humilitas [illegible] exemplo humilitatis [illegible]
[illegible] iste dicitur quare dicitur gratias agens et non gratis
dicens [illegible] quia multi gratias dicunt deo quia non agunt
ut phariseus luce xviii qui dicebat gratias ago tibi
deus etc. Et [illegible] multi [illegible] deo gratias non agunt quia
bona sua deo non attribuunt sicut fecit iste vii gratia-
rum actio est deo valde accepta unde [illegible] augustinus dicitur ad [illegible]
[illegible] quid melius animo gerimus et ore promimus
aut calamo exprimimus quam ut deo gratias agamus
sicut enim ingratitudo maximum vicium sic gratitudo mag-
na virtus [illegible] et hic erat samaritanus i. genti-
lis de samaria natus Et dicitur quales homines erant
samaritani [illegible] quia erant homines [illegible]
[illegible] quia quondam rex assiriorum captivatis filiis israel mi-
sit ad colendum terram samarie et partim colebant
deum et partim ydola [illegible] regum xvii [illegible] samari-
tanus [illegible] Primo [illegible] ut [illegible]
[illegible] quia iam albe sunt ad messem Secundo [illegible]
[illegible] pietate ut luce x de samari-
tano [illegible] et [illegible]
[illegible] beneficii [illegible] ut [illegible] quia plus
samaritanus gratias egit [illegible] attribuebat curationem
verbo xpi Et [illegible] quia alii novem sunt ingrati [illegible]
iudei qui semper fuerunt et sunt ingrati [illegible]
[illegible] ut habetur [illegible] viii Et dicitur quare alii no-

unde non sunt reversi ad christum Secundum primo quod forte corpore
mundati erant putabant se esse mundatos virtute legis Cui
christus dixerat eis Ite ostendite vos sacerdotibus 2º quia
forte credebat se aliquid debere christo solum consilio mun-
datione 3º quia forte tantum fuit gaudium de sanatione
eis quod obliti fuerunt dei qui sanavit eos quemadmodum in-
dicium est quod iudei semper fuerunt ingrati quare stephanus
prothomartir exprobravit eis actuum vii dure cervice et incircumcisi cordi-
bus et auribus vos semper spiritui sancto restitistis Se-
cundo respondens autem dixit nonne decem mundati sunt Circa
quod dubitatur quomodo isti novem fuerunt ingrati cum tamen sibi
gnostici sanaverat corpus etiam sanavit animam ut
dicit augustinus de questionibus evangeliorum dicendum quod licet isti
mundati erant in corpore tamen salute non erant consecuti que
post defectum fidei et [illegible] sanati erant sanatione
[illegible] legi et non [illegible] 3º quod forte sic erant
informati a sacerdotibus quibus se presentaverunt [illegible]
[illegible] qui sacerdotes [illegible] et [illegible] semper
detrahebat ut nomine eius [illegible] coram populo Et [illegible]
[illegible] quamvis decem de [illegible] partibus [illegible] sine [illegible]
[illegible] aquis de [illegible] partibus [illegible] quia isti [illegible]
novem erant filii [illegible] et ille unus [illegible] cum filius
[illegible] Et dicitur quare interrogavit christus dicens
nonne decem [illegible] sunt Sed nota secundum quod [illegible] notitia
[illegible] sit [illegible] et apta ad [illegible] tamen [illegible] notitia
approbationis [illegible] bona nomine [illegible] non
recognoscit dei beneficium ita [illegible] recognoscit ipsum
notitia approbationis Et dicitur quod [illegible] quod iste de
samaria alienigena [illegible] gratiarum actiones et non ab
[illegible] quod [illegible] [illegible] et non in
aliis nomine [illegible] unde iste alienigena [illegible]
[illegible] cognovit sua [illegible] dominum [illegible]
[illegible] ipsum dixit surge vade quia fides tua salvum te fe-
cit [illegible] christus [illegible] tangit [illegible] ad
salutem [illegible] primo bone [illegible]

nam sic dicitur surge in capite agno iacuisti primo illud ad
ephesios v surge qui dormis secundo est bone conuersa-
cionis exhortatio processus ibi vade sicut patet de bono in melius
proficiendo primo illud psalmi ibunt de virtute in virtutem Tercio quod
est magis necessarium est terminus vite spiritualis fundamentum Et
subditur ibi quia fides tua [illegible] sine fide nemo potest saluari ut
ad hebreos xi consummatio est finis salutis primo et tercio
ubi saluum te fecit sicut hic ipse et consummatio vite seu vera bea-
titudine per tum dicto ewangelio

Illud ewangelium habetur Mathei vi Cuius materia est generaliter
homo non potest simul et semel deo et diaboli sive mundi
acquirendis seruire Secundum enim primum [illegible] quorum
affectus et quia sollicitudo circa temporalia et sollicitudo circa
spiritualia sunt opposita propter contrarias habent condiciones Et propter
stimulari ad ewangelium predictum illa pugna [illegible] sal-
uator nos docuit [illegible] per veram confessione-
abicere hic docet nos [illegible] sollicitudine circa [illegible]
consistit causa [illegible] mihi [illegible] [illegible] [illegible]
Et dividitur in tres partes principales In prima ostendit quod ho-
minum duplex seruitus sit impossibilis In 2a declarat quod
[illegible] mundi sit miserabilis ibi [illegible] dico vobis In tercia con-
cludit quod dei seruitus sit [illegible] bilis [illegible] ad primam
partem dicit in illo tempore sicut [illegible] dicit vbi est thesaurus
tuus ibi est cor tuum lucerna corporis tui est oculus tuus
si fuerit oculus tuus nequam simplex totum corpus tuum
lucidum erit Si autem oculus tuus nequam fuerit totum cor-
pus tenebrosum erit Consequenter dixit discipulis suis
nemo potest duobus dominis seruire sicut contrariis et ab invicem
discordantibus quia nec gloria mundi et dei aut thesaurus
celi et terre Si autem essent duo unius volunta-
tis tunc esset vnum Sed quia deus et diabolus anima
et corpus celum et mundus sunt opposita ideo nemo potest
eis simul seruire vnde dicit elias [illegible] [illegible] vnum [illegible]
quo claudicatis in duas partes [illegible] dicit [illegible]

ia deo ia dyabolo unde circa hoc augustinus vult quod unus oculus non
potest videre celum et terram hic et ibi thesaurizando patet
ergo quod si deo servimus contra amorem dyabolo et eius operibus renunci-
abimus Unde dicitur unde aliter qui sunt duo domini ad sensum ita dicendo
scilicet quod contrarietate preceptorum continuasi ipse precepit hoc
et hoc mandatum est Similiter domini in prelatis omnes ita simul
le dicit unus dominus et ipse unum habet consimile si con-
traria preciperet unde de contrarietate mandatorum non de mortis
dissensionibus sed preceptorum diversitas multiplicatur sicut sic
unitate voluntatis domini sed unitas preceptorum circa hoc
probat intentionem dicens Aut enim unum odio habebit scilicet dyabolum
carnale appetitum vel mundum et alterum diliget scilicet deum et
ecclesiam quasi diceret sic probando dictam propositionem quilibet
famulus domino suo cum amore ita eum diligit quod eius contrarium
odio habet Sed ergo potest duobus dominis servire contrariis
illum diligit tamen servit cum amore et alterum eius contrarium
odio habet ergo non poterit utrique equaliter servire Unde
dicit contrariarum aut unum sustinebit scilicet dyabolum quem
hic contrarie patet non diligit et alterum contempnit contempnit
voluntatem dei et male et contendit ipsa af-
fectione patrem et sic sicut timor servus domino cum timore
ita eum timet et eius honorem sustinet quod honorem quilibet
eius contrarium contempnit Sed ergo duobus contrariis similiter illum
sustinebit cum serviet cum timore et alterum contempnet
et sic iterum duobus dominis simul et equaliter servire
non poterit Et sic ista tamen predictum procedit de contrariis
amoris alia de contrariis timoris Unde dicitur an ne
hic medio modo possit sic habere cum deo et dyabolo ita
quod partim deo et partim dyabolo serviret dicendum quod
non quia totam potentiam serviendi quam habemus tamen deo
habemus et quia deus totum posse nostrum requirit in suum
servicium ut patet in precepto quo dicitur diliges dominum deum
tuum ex toto corde ex tota anima et cetera Ex quibus consideratis
totum posse nostrum diligendum non alias non esset finis sed
sic Unde homo non potest sic deo et dyabolo

sustineę quia sunt contrarii nec etiam potest utrumque complere
quia per hoc simul non esse quin presupponimus Eo Christus ipso
in verbis concludit salvator conclusione vera dicens non
potestis servire deo et mamone i. dyabolo seu divitiis
quibus ille servit qui eas plus quam deum diligit unde
dicitur exponi mamona autem divitie sunt latine secundum expositionem
expositorum mamon est nomen demonis qui preest divi-
tiis non quod sint sue sed quia eis utitur ad decipiendum homines
et sic divitie dicuntur mamona dignitates cum angelis
quia eis servire est deum negare ideo dicitur psalmus divitie si affluant
noli cor apponere unde sciendum quod aliud est divitias servire
divitiis et habere divitias illa divitiis servire est divi-
tias custodire ut servus plerumque custodit ea que sunt domini sui
Sed divitias habere est divitias possidere et sic habitus
sunt possessorum quia pro ipsis ubi sunt instrumenta
adiutrix et sunt sunt tunc impedimenta reprobis ita sunt
adiumenta probis unde divitie sunt inquam instrumenta probis
qui predominatur illicito appetitu ardens sunt deo proximus
de quo legitur in vita philosophorum qui alloquendo mag-
nus dixit eidem aperte amice quid vis et ipse respon-
dens dixit ad quid indigeo servi suorum quasi diceret
sunt servi mei quia non nisi eis ultra necessitatem nature
compone et tamen servus divitiis igitur tu es servus servorum
meorum Sequitur ideo dico vobis hoc est secunda pars evan-
gelii in qua primo ostendebat de precedenti quod homo
non potest deo et divitiis simul servire hic ostendit quomodo
mundana vitiosam sunt nimia occupacionem abi-
cit temporalia que divina providentia non advertit immo
magis a dissuadet Et primo compescit ipsos solli-
citudine quo ad victum unde dicit ideo dico vobis quasi
dicat quia deo et mamone servire non potestis ne solli-
citi sitis scilicet superflue in ordinate secundum tamen moderate unde
dicit Crisostomus quod solliciatudo est filia desperationis non inqua
sunt solliciti circa victum i. qualitati seu vite sensualis
quia hoc est desiderare servire quod madnaret a deabo sit
quo hoc absolute non potest vivere neque corporalis vita

quid edamini i. de vestitu sicut quos ipse non potest sine vivere
quasi diceret qui dedit vobis maiora dabit et minora
sed deus dedit nobis animam que est plus quam vestimentum
Et non corpus dedit propter sollicitudinem circa hec duo minima
multo magis circa sufficientia et magnitudine accipiunt
gulosos studiose cibos sed vestes amatores tertio pro-
bat idem procedendo a minori ad maius dicens respicite
volatilia celi quasi diceret deus providet eis et ideo multo
magis providebit hominibus qui nobiliores sunt quarto
is ne ex dicto declinans a maiori causa vel dicit nonne vos
magis pluris estis i. estis pluris precii et maioris
dignitatis quia rationales et filios adoptati vel
alius modus loquendi dicendo magis pluris pro multo
maioris precii et sic sanctus matheus conformat se modo
loquendi dicendo magis pluris. Consequenter addit
aliam rationem sumptam ex impotentia ad corpus huma-
num dicens quis autem vestrum cogitans potest adicere quasi
diceret quantitas corporalis datur sine sollicitudine
vestra ymmo singulis diebus deus dat incrementum cor-
poris et facit hominem usque ad magnitudinem dictam non
intelligente nec cooperante quia nec potest se augere ad
unum cubitum si ergo providet deus de ipso cottidie corpus
quo ergo victum et vestitum que sunt necessaria vite
providere cessabit ergo ne dicitis sollicitati sitis Et sic
quos tamen prohibebat hic providere sicut animalia sensu
plena et inordinata nimia Consequenter ponit quartam non simp-
liciter in apparentia ex variata dicens considerate lilia agri
quasi diceret maior providentia debet impendi maiori-
bus sed deus de vestitu providet pluribus ymmo liliis
et floribus agris igitur magis hominibus et pomi-
evangelista speciem ponit quia ibi de pomis floris etc a-
lis quemadmodum sicut solius subdit ponendo aliam
rationem dico autem vobis quod dicit ergo de primo videtur
dubitare non debet quia salomon habuit ampli-
tudinem copia habundabat sed gloriam habebat omnia
rum potentiam et stratiam et e contra vo lectis licet ortus

salomonis quantitatemque cat in alieno cat sed filio q
tatemque primis in corpore et gona in mediate et ...
ipsum magis ornat quam aliorum Et dicit quod volatilia celi
et alias bestias terre vestit et pascit absque labore et
non sperent sed quia animalia bruta non habent rationem sen
sitiva que est unius ad determinata sic quod non possunt per illa ad op
posita sed hoc habet nam potentiam que potest ad opposita un
de dicitur nono methaphisice Iste sensitive brutorum deus suffi
cienter providit que est determinata ad unum tamen sed homini dedit
intellectum per quem potest ad opposita et quod diversas artes labo
rare per cogitare et vestitum et amictum diversitate acquiri
re quo acquisito potest et alius dare et mentem boni opera
lis ad diversa vel ex hoc diversitate victus et amictus potest
acquirere si hoc non faceret sed vellet ociari ab omni labore et
divina solum expectare auxilium tunc deum temptaret quod non est
faciendum ita beatus paulus ad corinthios quando morte cuidam
debuit erasit sed pueris quia non potuit iste deus ipsum acti
bilis liberavit ista et bestie propter defectum rationis et cogni
tionis non potest ita sufficienter necessaria vite acquirere sed
homo iste deus providit ipsis Et dicit sic utique [illegible]
homo iste solicitudo in cura vite luce vbi dicitur marta mar
ta solicita es et turbaris erga plurima Et apostolus ad
romanos dicit soliciti sitis et non pigri similiter
ad pueros dicit quod dicitur solicitudo quedam circa temporalia
de qua loquitur apostolus ad romanos auctoritate allegata quod
est circa bona temporalia Et iam est dicitur quedam ordinata quedam
inordinata sive inordinata et superflua tunc ea bona tempora
lia desiderantur et ista dissuadet hic dicitur inter diversis
rationibus sed ordinata et modesta quod est per prudentiam et
bona illa suadet per multa loca scripture ut patet per istam auctoritatem
Et dicit dico autem vobis quoniam postulat exemplificat de salo
mone quia de alio rege sciunt quod hoc fecit propter magis
re eius sapientiam per quam sciebat melius providere vestes
curiositate et propter eius divicias per quas potuit melius
providere vestes apparere et propter eius curiositatem per quam
sciebat singulis apparatibus apparere magna in comitibus
est ita preciosa et ornata veste sicut lilia vestitur Et ab
causa huius est eum ipsum quod ortus liberi ... et ab

inutilis sed ornatus vestimentorum dest homini ab artifice
et ab arte et communis ars imitatur nam armatura patris ut g(e)r(itur)
2o physicorum inquantum et ad capiat natura magis respondit pen-
na que est ita tribuat sicut ut cadat sicut liberum ut colum-
be possit superare. Sed nolite ergo solliciti esse. Primus
enim prohibuit excessum hic prohibet affectum. Sed dicitur tibi Genesis
in transgressione vultu tamen vestro pane tuo et post laborem ma-
nuum tuarum quod manducabis et dicitur ibi glosa continuo
vultus paratur panis. Item apostolus dicit qui non laborat non
manducet. Secundo ut dictum est quod sollicitudo providentie pro
hiis que necessaria sunt honeste et ad instantia competens
quod si aliquis suis laboribus honeste potest se nutrire lauda-
bilis est. Primo si tunc alius facit deus tribuit cuilibet addit
sibi intellectum et rationem quibus sibi potest excogitare media
ad acquirendum honorifice necessaria. Sed sollicitudo anime
illa prohibetur que hic mente perturbat dum timet aut ne
possit sufficiant aut hec laborata non contingat. Talis non
sollicitudo est abicienda sed labor exercendus. Unde licet deus
providet volatilibus et bestiis terre ... tamen ut gratis sine sol-
licitudine sine nature convenienti. Unde dicitur vulgariter dat deus
omne bonum sed non per cornua taurum. Et quod laborator deo
est primus conciliator. Sed ad hunc dicitur quod ... distra-
det sollicitudine circa alimenta quia tunc primum aliquis
alimentorum et aliorum necessariorum defectus. Secundo quod hec
aliquis contingit ... patet unde ...
... fames mors omnia ... et ...
... famem et ... morti
amarissimo 2o sit hoc causa ... 2a ad
... ubi dicit de paulo quod ... fame sita frigore
et nuditate 3o sit ... cum me ... ieiunie quia
... superfluitas quia ... superflua
dignum est ut necessarius aliquis ...
... indignum est quod ille ... beneficiis qui
sibi ... Secunda causa est ut ...
ab illo omnia temporalia ... et ... nobis nichil habere
unde ... sollicitudine temporalibus ... habitaculum ...

hoc est a nobis et non alio quam a quo vadit sitientibus et omni
volenti donabit. Convenienter ergo primum hoc est regnum propter colloque-
bit digna ordine quod deus est servitium qui dat regnum ce-
lorum et addat nobis bona temporalia. Et sic per quaerendo-
ait sollicitudine superflua abiecta docet nos sollicitatos nos
esse circa spiritualia dicens convenienter ergo primum id est principaliter et
ante omnia quaerite regnum dei id est gratiam per quam regnum celi acqui-
ritur. Unde sic dicendo quaerite principaliter monet nos ad quae-
rendum regnum primum et civitas unde per regnum tamen
regnum omnium sanctorum beatitudo et contemplatio sive speciosi-
tas unde Simplicius in capitulo regnum dei et in
ma[?] perpetuum dominum [illegible] multum aptat dicit conprehe-
sus beatitudo et tranquillitas. Unde apud xxxvi colliget de regi-
no eius omnia scandala ubi loquitur de regno ecclesiae mi-
litantis quae continet bonos et malos et ideo dominus
assimilavit sagenae missae in mare quae diversa genera
piscium capit. Et ecclesia per aliquos bonos habuit qui fue-
runt a vitiis et scandalis abstracta ideo dicitur sancti regnum
in hac parte consummatio et securitas. Unde Luce xxii et ego
dispono vobis regnum. Convenienter ergo primum regnum dei quod
summum bonum ibi solum vocatur quod dicens ultimo quaerite reg-
num dei primum id est principaliter et quaerendum est isto adverbio
quod triplex est bonum scilicet bonum celeste bonum spirituale et bo-
num temporale. Primum est bonum gloriae secundum gratiae. Et tamen for-
tius primum est maximum beatitudo et magis tamen et minimum
primum bonum est ... et tamen primum ... est
... et radiatione quasi substantiale et quia
primum est maximum dignissimum summum et bonum spe-
ciosus ergo primum est quaerendum. Et tamen per ordinem
ibi regnum dei ... et iustitiam tamen et haec omnia unde per quod bo-
num celeste et bonum gratiae sunt tamen spiritualia homini necessaria
quia bona temporalia sunt tamen accidentalia sine quibus homo
potest bene et virtuosus sunt ergo magna bona empta quod ipsa
habere non multum ... Quod dicit quomodo quaerere debeo
regnum dei quaerite ergo via ad quaerendum scilicet per ... quod est
iustitia secundum ... quod hoc nomine iustitiae ... unde glossa iusti-
tia enim ... ad regnum et de tabernaculo regnum dei quae-
ramus ... iustitiam eius quod dicit quaerite iustitiam regni ...

quod iusticia regni est illa que dominus docuit observare tam
precepta quam consilia quia hec dicit nos ad regnum celorum iusticia
quere et operibus adimple et hec omnia adiciantur vobis scilicet terrena
temporalia que ad sustentacionem vite sunt necessaria Et dicitis quare accepta
iusticia et regno dei bona temporalia adiciuntur Respondeo quod ideo
quia interim quod in hac vita sumus militamus ut ad illud regnum
pervenire possimus unde Iob vii militia est vita hominis super terram
sed hec vita sine bonis temporalibus duci non potest et ideo deus adiciat
et non dicit dabit quia dicitur non multum preciosa et ad finem
bona sed sunt quasi vilia respectu eternorum unde super illo ter-
ra quasi precio homini male dei ut non terminetur super illud
Genesis maledicta terra in opere tuo Et ad bona opera et
virtuosa sentimus bene dicit et ideo concessa est iusticia et non
de ceteris vite necessaria unde psalmista iunior fui et enim senui
et non vidi iustum derelictum nec semen eius querens panem
et idem iacta cogitatum tuum in domino et ipse te enutriet
Et dicitis si sic esset tunc sancti non defecissent bona temporalia
qui iusticiam dei querunt quare tunc legimus paulum apostolum
esurisse et sitisse laborasse immo dicunt sancti habemus
quod bona temporalia sanctis subtrahebantur Respondeo diligenter
considerandum quod deus prudens medicus est cui nos totaliter
committere debemus si iusticiam eius complere volumus et ipse
novit quid apponat et quid subtrahat et ipse quod nobis conpetere
iudicat unde apostolus paulus benignus deus est qui non per-
mittit nos temptari ultra id quod sufferre possimus si ergo iustis
aliquando bona temporalia subtrahuntur hoc est ad probacionem ut
patet de Iob et si aliquando dantur hoc est ad graciarum actionem Ergo
karissimi diligentibus deum omnia cooperantur in bonum et in-
de est timentibus deum et cetera [illegible] qui ad [illegible] celestibus [illegible]

Illud evangelium scribitur Luce vii Cum [illegible] quando
dominus suscitavit filium cuiusdam mulieris vidue cum
portaretur mortuus [illegible] ad confirmacionem non tantum apostolorum sed in-
credulorum omnium Et dicimus ad evangelium primo sic dicendum
est quod homo est servus deo dimissus diabolo ut dicebat
impetravit quia deus pater et [illegible] providet suis filiis sic mag-
na sollicitudine [illegible] et amicum [illegible] aut [illegible]

quod erat bonum confirmare deo quia post et in morte hominem salvat
ut patet in filio centurionis quem salvavit in mortis articulo et
latronis filii Et etiam post mortem post salvat ut patet in primo
evangelio Marci iam nunquam alius fuit post christum diligentissime sibi
et simeonem Et post dicit dictus [illegible] pulsus insuper post oc-
cursus dilati timoris [illegible] resurrectionis desideravit in-
venire ibi quod cum vidisset dominus [illegible] glorificatum dominum
minime ibi accepit aut [illegible] ibat ihesus [illegible] sa-
navit filium centurionis et fecit quod ihesus ibat ad curandum
egros ad docendum ignaros ad confirmandum dubios et ad
suscitandum mortuos sic debet facere quilibet bonus prelatus
[illegible] que erat in civitate naym [illegible] domicilia
quia naym civitas galilee distans duobus miliaribus a
monte thabor qui mons distat a nazareth ad [illegible] leucas
quarum decem faciunt unam dietam Ad hanc civitatem
ibat ut dicitur Mathei iiij circuibat ihesus totam galileam docens
in synagogis eorum et predicans evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infirmitatem in populo Et ibat cum illo
discipuli eius qui fuerunt magis familiares sibi et ma-
tres [illegible] qui consueverant eum sequi usque ad mortem
ut dicitur luce xxiiij [illegible] confortabat [illegible] in morte
clamavit et [illegible] sui [illegible] discipuli [illegible] thomas [illegible]
et nos et moriamur cum illo [illegible] et turba copiosa [illegible]
ut evidens appareret miraculum [illegible] multi [illegible] facto et
quare salvator voluit hanc [illegible] dicit beda
quod hoc voluit divina voluntas ut multi essent testes tanti
miraculi Et quia copiosa turba sequebatur [illegible] tamen
diversis de causis quia alii quia propter miracula videre
alii propter curam alii propter novitatem sicut [illegible] Et cum turba
ista ab ihesus [illegible] clamavit
super eum crucifige [illegible] hodiernis [illegible] mala [illegible]
in [illegible] qui eciam [illegible] blasfemat
et vituperat [illegible] cum autem appropinquaret ihesus porte
veniret porte civitatis [illegible] ad predicandum
et miracula faciendum et dicitur porte civitatis [illegible] ubi maior
[illegible] propter negocia et iudicia que tunc fie-
bant in porte civitatis [illegible] sed ad sepe-

liciendo quia antiquitus loca sepulture erant extra civitates
ne cadaveribus inficer[etur] sequitur et congregatos hominum secundo
quis fuit iste defunctus in mortuus scilicet quia erat uni-
cus filius cuiusdam vidue famose quia multi ibant cum ea
tamen ad mulierem honestam et famosam tercio est ibi magnus
dolor istius mulieris primo quia defunctus erat et sic anima a cor-
pore separata fuit secundo quia efferebatur de civitate et sic corpus eius
separabatur a suo quia erat unicus filius tercio etiam maior
plancta et amarior causa doloris quarto quia mater erat vidua
ultraque non sperabat parere filios in quo quietatis sui dolor
maxime angustiabatur et quia vidua solacio fuit et ma-
ior necessitas consolacionis quarto dicitur quo misertus est
[illegible] scilicet quod misericordie ihesus sui gratia salvator venit
virginem qui mentem hominis timore divino commovet [illegible]
animas per unionem virtute et potenciam discipuli [illegible]
sunt opera virtutis et bona corporalia et multa bonarum affec-
cionum [illegible] civitatis filius id est animus sepe per peccatum mortis
et extra [illegible] portas effertur cum malum accepit [illegible] et se
consensit et [illegible] sua [illegible] cum luget filium conscientia semper
[illegible] [illegible] quia deus ipse mox consolatur filium suum
[illegible] subdit quia cum vidisset [illegible] per [illegible]
post defuncti iuvenis resuscitacio [illegible] viduam
que fuit marito et filio privata et dolore multiplici plena
ad videsse deus non solum [illegible] et [illegible] deus [illegible]
[illegible] ab [illegible] erat [illegible] que fuit causa
istius resuscitacionis defuncti scilicet quia [illegible] erat [illegible] et
[illegible] causa [illegible] fuit [illegible] ad [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] fuit compassio quia habuit ad [illegible]
[illegible] cognoscens vehementer dolorem istius mulieris
tamen [illegible] et misericors deus misericordia et miseracio-
nes [illegible] super omnia opera eius volunt
[illegible] licet [illegible] non dicat mulierem ista resuscitacione
filii sui [illegible] quia videbat [illegible] mater sua
[illegible] et [illegible] benignum [illegible] sibi obviantem
[illegible] noli flere id est desiste [illegible] quasi mortuum [illegible]
quasi diceret [illegible] mox vivum resurgere videbis [illegible]
[illegible] vidua [illegible] fuit [illegible] eius offi-
cium ad quod fuit missus [illegible] [illegible]

dominum misit me ut consolarer omnes lugentes. Sed diceres quare p-
rohibuit mulieri flere cum tamen scriptura commendet fletum unde ait
Beati qui lugent & ipse [illegible] ibant et flebant
Sed dicendum quod fletus valet si fit pro malis spiritualibus sed non pro dampn-
is corporalibus. Et prohibuit hoc mulieri [illegible]
quod ad presentiam salvatoris cessabit omnis fletus quia ipse abster-
get omnem lacrimam ab oculis suorum. Sequitur Et tetigit lo-
culum quasi diceret Ihesus accessit ad feretrum sed
vita ad mortem ut vita mortem auferret. Unde ut ab
eius corpore fieret collatio vite corpus mortuum
eo tetigit [illegible] & cetera eo ut ostenderet quod corpus suum
divinitati unitum erat instrumentum divinitatis et tetigit corpus
non timens contradicere legis quod tangens mortuum immun-
dus reputabatur & Christus ostendit legem cessare & se non
posse inquinari. Nullus enim iudeorum fuit ausus tangere
quia inmundus [illegible] diem fuisset. Sed diceres non
solo verbo miraculum perfecit sed dicendum quod Christus fecit eo ut
disceremus quod ostenderet quomodo voluntate Christi humanitas cum
verbo divino coniuncta non sicut ferrum ignitum facit opera
ignis quia calefacit et urit sic humanitas coniuncta
verbo divino opera & miracula divina faciebat. Hii autem
qui portabant steterunt unde considerantes [illegible]
quia viderunt corpus accedere ad feretrum quo cre[de]-
bant miraculum fieri & ita portantes corpus mor-
tuum steterunt post videre miraculum expectantes [illegible]
[illegible] eius et expectantes miraculum videre & ait Adolescens
[illegible] corpus ipsi mortuo adolescens tibi dico. Sed diceres
quare non vocavit nomine proprio dicendum quod non nomine proprio
sed ab etate ipsum vocavit innuendo quod etas [illegible] &
culpa [illegible] & mortis. Et hoc eo ut [illegible]
[illegible] etas [illegible]
sibi eo dicit adolescens quia forte parentes minus delica-
te ipsum nutrierunt. Sed diceres quare dominus [illegible] dixit
ad [illegible] surgere sed dicendum quod hoc fecit ad [illegible]
[illegible] qui corpus [illegible] applicavit sicut corpus
[illegible] quia [illegible] et ad [illegible] aliorum salutis

sz elye et petri qui nõ alloquebatur mortuos ut
vivos sicud xpistus fecit et recepit spiritus statim ad corpus
operitio sed nõ statim resurrexit ut notetur resur-
gendi difficultas et cepit loqui signum vere suscitati-
onis corpus statim loqui nõ potest et ipse desiderio pro-
videbat signum quod tamen spiritualiter fuit resuscitatus
et tandem loquebatur signum quod cum voluit vole recupe-
ravit quod nõ potuit facere hic desiderio affirmare resusci-
tatum et dedit illud matri sue dicens quod hoc notatur
tota sicud quod hoc est signum quod xpistus sicud deus dedit
et dare potuit a sed dacio vivum filium resuscitatum
sicud dedit ei pro dispensatione et ergo dicit hoc ad dignum
ut xpistum et helyseum qui dicitur filium defuncti quod suscitavit
dedisse matri sue sed mortuum presentasse ad dum autem fuisse
resuscitatum xpistus autem ut vere deus hic vivum suscitabo
matri dedit et accepit autem omnes hic et ergo sic per ecclesiam
de qua dicitur videlicet aliorum miraculorum consequencia in divinum nomen
non glorificato ... tunc accepit autem omnes spiritus
et circa discipulos timor et admiracionis in miraculo re-
suscitacione defuncti quod alii prophete et sancti mortuos suscitaverunt
tamen cum per oracionem ut elyas et eius regni sed autem
solo verbo operacio et alii ... et loco ... sicud elyseus
... suscitavit filium mulieris hic autem in publico defunctum
suscitavit et magnificabat cum magnum predicabat
sed reputabat et dicens quod deus magnificabat cum magnitudine
operacione magnitudinis eius nõ est finis sicud quod nõ mag-
nificabat deum sic quod cum magnum faceret sed cum magnum pro-
cedebat et sic ... magnum ipsum predicabant
quod spectat ad quelibet fidelium ut ... contra
quadragesimo iii° ubi dicitur benedicite dominum ... pietate
illum quantum potestate quod maior est ad laudem ... benig-
nitatem ... debeatur quia pro beneficio sibi dato
... benedicendo dixit magnificat anima mea
dominum ... magnificabat ad ... sermo
... quia ... magna fecit ...

qua propheta quia deus propheta surrexit in nobis de nobis de
carne nostra et ibi nos personaliter conversatus est. Secundo dicitur quia
magnitudine operis est magnus propheta dicitur sicut
quia opus prophete et ideo quia feminam lacrimis perdidit quando
unquam aliquis aliorum prophetarum [illegible] et quia ipse ab
[illegible] sic quod [illegible] fuit verus propheta [illegible] et [illegible]
[illegible] fuerint [illegible] viatores et [illegible]
nullo sibi fides est quod propheta et magnus [illegible] Tertio
magnitudine potestatis [illegible] ipso ait ultimo post
resurrectionem suam data est mihi omnis potestas in celo et in terra
Quarto magnus est magnitudine sapientie ad Col. ii. In quo sunt omnes
reconditi omnes thesauri sapientie et scientie. Quinto magnus magnitudine
bonitatis [illegible] Ysaie [illegible] in magnitudine bonitatis [illegible]
[illegible] et [illegible] ad ipsum est [illegible] magnus magnitudine
glorie [illegible] vidimus gloriam eius gloriam quasi
unigeniti a patre etc. Et quia deus visitavit plebem
suam quod olim [illegible]
quod deus visitavit plebem suam [illegible] quod deus visitat
plebem suam [illegible] filium suum carne [illegible]
[illegible] veteri lege
[illegible] nova [illegible] potestate
[illegible] nos liberando [illegible] dicat Luc. [illegible]
et ad regnum celorum nos inducendo visitavit [illegible]
[illegible] usque ad finem seculi ait ultimo vobiscum sum usque
ad consummationem seculi visitavit [illegible]
visitavit [illegible] ut [illegible] misericordie [illegible]
et personaliter [illegible] visus est et cum hominibus conversatus
ut dicit Baruch iii. Ideo merito debemus ipsum toto cor-
de laudare dicentes cum Luc. i. Benedictus dominus deus Israel
quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue. Secundo
ipsum sic laudando non debemus [illegible]
[illegible] fecit [illegible] laudare [illegible]
[illegible] semper laus eius in ore meo
[illegible] aliud evangelium [illegible]
[illegible] principes phariseorum

Illud ewangelium scribitur Luce xiiii Cuius materia est qua
liter dominus Ihesus sanavit quendam ydropicum sab
bato et quia hoc exponens salutarem doctrinam et pro
timidis ad precedens ewangelium sua pro quia dicto domini
est quod homo est servire deo quia per aliam operacionem
mortua per gratiam resuscitat ut in ordine quod homo
est esse serviret quod suos servitores per ..... vite qui
lum ad cenam nupcias solet invitare ipsos et insu
perabiliter exaltando quos in amore suo ab eo impedit
gula et superbia et alienos quia hiis tribus peccatis
scilicet gula et avaricia et superbia genus humanum peccavit
singula dum ... lignum vetitum comedit in avaricia quia
veritate scientia desideravit ad suggestionem serpentis
dicentis eritis scientes bonum et malum sicut dii et sic
et superbia peccavit se extollendo ultra quod voluit
sicut fecit deus ut patet Genesis iii° Sed quia ista peccata
sunt vitanda ne per ea a nupciis celestibus exclu
damur ideo aut ewangelium dicit quod primo precepta magister
noster salvator per ... humanitatis ... infirmitate ...
sanavit ... potestate ... ipse
apprehensum sanavit ... honorem ...
... et humilitate ibi dicebat autem ad invitatos ...
tu ad ... dicat ... ad ... sed per ...
sua voluntate ... aliena ...
principis phariseorum ... ad malicia ... no
... dominus ... ordebat familiare
... ut salvaret eis ... ... similiter et ...
et ut eos ... exemplo humilitatis ... fecit ...
... ordinem que est diligere inimicos sicut ipse
precepit Luce vi° dominus diligite inimicos vestros bene
facite hiis qui vos oderunt Et in ... quando ...
... suis adversariis comedit et familiaris fecit eis ...
... sicut ... piscator venator ... ... sua
tendit ubi ... pisces ... ... ne
... ut salvet ... ... ista dominus

sine predicationis verba vbi et quod comedebat, vt sabbato
in impocionis et ieiunii voluit potestatem vt comederet aliquem
ipsi de appetitum, id est quod ad impocionis et ad ieiunia venire
vocati non venerunt, vnus quem vocat sepiat vt patet de
zacheo cui dixit hodie oportet me in domo tua manere non
vacationem percipere sed predicandi et confirmandi causa. Ista va-
let et hodie quia quondam in mense nono ecclesie mores
conuiuium valde formant. Et hoc est quod dicit vtique sab
bato manducare panem vbi dicitur quod solummodo hic ponitur
panem et non addit carnes vel pisces sed exempli scilicet
sub nomine panis intelligitur omnis cibus licitus vt
apparet quod regnum dei vide comedere panem in mensa mea
in omnem cibum licitum quem lege non prohibitum tamen in
panem hic posito, illo non obstante per illum hoc
vera est quod panem gule destruit omnes suis similibus
exemplis vt gula vitent et parentes panem honorifice
quod fragmenta periat quodcumque gula quod determines ventri. Nimo
minima comprimatur fiat. Et ipsi obseruabant eum in sabba-
bato quod si comederet sabbato assente attendentes si
in epulas aliquem faceret aut diceret vnde possent
eum accusare vnde per obseruat passum in sabbato et quaerit mor-
tificare eum et ecce homo quidam ydropicus habens aquaticam
passionem ante eum quod ordinatum dei quesiuit vnde medi-
cinam sequeretur etc ante eum sed ordinans quid est ydropisis
et quod operatur propter futurum ad primum quod iste ydropicus forte fuit
quidem magnatus qui erat in domo principis phariseorum
sed cirillus dicit quod iste ydropicus non petebat corpore
sanari per timorem phariseorum presentium qui erant ibi
congregati expectantes capere christum verbo vel facto et ideo
solum se ostendebat vt christus eum videns sui misere-
retur. Sed nota quod ydropisis est morbus aquosus procedens
ex indigestione stomachi et epatis quo morbo homo
inflatur. Nam ydor grece est aqua latine inde ydropis et ydro-
pisis morbus ab aquoso humore nomen trahens et est
humor subcutaneus de vicio vesice natus et habet plu-
res species sed precipua ydropis et tympanitas quas vel

tima et similiter apud homines detestabiles vel ydropicum vero
qui nomine similis dicitur de quo dicitur quod ydropisis signat se-
cretum quod feruore carnalium voluptatum exuberat vel
sit avarus qui se nequam per sanari potest. Ydropicus sicud
ydropicus nequaquam sanari potest sed quanto plus bibit tan-
to plus sitit sic dives avarus quanto plus habun-
dat tanto plus desiderat. Et videns Ihesus se insidiosis
observatoribus et cogitacionibus eorum quibus cogitabant
sanandum illum illicitum dixit [illegible] illicitum et illicitum et homo
ut probaret eos per exemplum animalis bruti quod [illegible] licitum
erat sanare in sabbato et cum tempore et multo forcius sa-
nandum esse homini propter quem facta sunt animalia bruta et
qui factus est ad ymaginem dei. Sed dicitur cum videbat
Ihesus eum [illegible] interrogabat. Sciendum quod [illegible] loquitur [illegible]
[illegible] hominis quia Ihesus [illegible] cor sicud homo facit et se
videbat phariseis qui observabant eum et licet non verbis
oris [illegible] in verbis cordis eorum in cogitacionibus
videbat ostendens per hoc se verum deum [illegible] qui solus no-
vit secreta cordis vnde ipse scrutator cordium et renum
deus. Sed dicitur quare Ihesus dixit ad legisperitos et pha-
riseos querens ab eis an liceret curare in sabbato. Scien-
dum quod legisperitis querebat hoc tamquam caput eminentibus
scientia a quibus iudicia legis sunt requirenda [illegible] deus
nominis [illegible] maioribus tuis et ipsi dicent tibi. Pha-
riseis autem querebat tamquam [illegible] eminentibus devita quia
illi quasi sanctiores aliis divisi vocabantur. Sed dicitur an
[illegible] licitum sit in sabbato curare. Sciendum quod sic quia licitum est
in sabbato opus misericordie exercere. Sed [illegible] curare
est opus misericordie exercere quare [illegible]. Et [illegible] querebat
ab eis non quod dubitasset de illo sed ut [illegible] cordis eorum
[illegible] ab eis [illegible]. Et sic [illegible]
[illegible] quod in sabbato non abstinemus [illegible] a manualibus operibus [illegible]
[illegible] feriandum est [illegible] vindicabat [illegible]
le non faciat [illegible] opus simi-
le [illegible] quia [illegible]
[illegible] Sed dicitur [illegible] corpora [illegible]
[illegible] spiritus [illegible] labores spiritus [illegible]
boni [illegible] sic quod spiritus [illegible] ab eis [illegible]

vite gloria celestis patria vita activa non est necessa-
ria illis qui ibi sunt eo quod ibi non est indigentia pro largitate
elemosinarum non languor nec aliquis captivus qui liberari
possit nec huiusmodi alia que opera misericordie sunt ibi re-
perimus de quibus operibus misericordie vita activa consistit et si
aliqui bene respiciant ab omnibus activa licet non contemplativa
Quibus autem illi tacuerunt scilicet iudei et pharisei ubi
dicendum quare isti legisperiti et pharisei tacuerunt secundum
quod ipsi taciturnitatem elegerunt tamen ad utrumque responsio
scilicet quod si licet sabbato curare non respondissent affirma-
tive quod in sabbato licitum esset curare homines tunc se ipsos
reprehendissent culpabiles eius quod observabant sabbatum circa
[illegible] si curasset si vero respondissent negative
quod non esset licitum tunc ipsos accusasset deus quod sua ani-
malia bruta in sabbato liberabant a periculis et tacuerunt
unde de beata [illegible] qui quidem se deum [illegible] docuerit
videtur et non quod unde [illegible] interrogati de sabbato un-
de non poterant scilicet expressisse nec illos nec [illegible]
[illegible] veritatem intellectam de sabbato sanando de-
precor vero apprehensio fuit et 2a pars evangelii in qua ca-
pitur huius sanationis unde dicitur ipse vero apprehensum eum
[illegible] et misericordie apprehensum scilicet manu non de-
dignatus languoris sordes sanavit eum scilicet totaliter
et [illegible] corpore et mente et [illegible] respicit ista pro-
pria manu apprehendebat cum solo verbo ipsum curare
potuisset secundum quod non fecit hoc necessitate compulsus
sed exemplo humilitatis ut prelatos doceret non debere abhor-
rere quantumcumque [illegible] qui sua miseria sit miserabilis
[illegible] ut doceret intelligere [illegible] sic fecisse omnis
[illegible] curandi homines [illegible] ydropi-
cum sanavit antequam ab eo [illegible] postularet [illegible]
[illegible] quod iste ydropicus [illegible] sabbato et metu pharise-
orum tamen non audebat postulare ut respicit solum
[illegible] misertus sanavit eum quod [illegible] cognoscit

no(n) consuluit ab eo si vellet salvus fieri sed extimus eum sa-
navit et dimisit abire. Consequenter ponit Christus
pt q(uod) si expedit aliquid propter utilitatem proximi providere id non
e(st) obmittendum et si mali inde perturbent(ur) q(ui)a xp(istu)s
ydropicum sanavit phariseorum perturbationem non cu-
rans. Q(ueritur) utrum xp(istu)s ydropicum contra invidiam phariseorum
sanavit. Et non, s(ed) videt(ur) glosa q(uod) sic. S(ed) contra hoc v(idetu)r esse
illud q(uod) d(icitu)r q(uo)d q(ui)libet attendit ne iniustia(m) vitam faciat
contra hominibus. Dicendum q(uod) hoc intelligitur contra invidiam hominum cum
caritate vel ostentationis et in ... ibi ut vidia-
m ab omnibus. Est tamen utilitatem et alie ne ostentationis
per quas fiat iniusticia contra hominibus. Q(ueritur) dicitur qui-
bus hunc ydropicum cum phariseos sanavit. Dicitur ut per
egritudinem corporis ipsius exprimeret in phariseis
egritudinem cordis et ideo et statim ad eos incepit disputa-
re contra avaricia ut avaricia eorum argueret pro qua
sabbatum violavit. Que sic dicit: si non credit violare
sabbatum educendo bovem vel asinum de puteo in die
sabbati q(uod) est opus avaricie quanto minus violatur quod pi-
etatis est sanando ipsum hominem et si sabbatum non frangitis
vos subveniendo pecoribus multo minus ego subveniendo
hominibus. Q(ueritur) dicitur utrumque dubitando quare dominus phari-
seis vocatis comminatur cum tamen eos sciuit cordis ad
discendum sed dicendum q(uod) hoc facit ut pius et bonus magister
qui licet videat discipulos suos negligentes et tar-
dos tamen quod bonum omnibus vocate dicat ut sic salute compleat
officium suum et ipsi dissi. inexcusabiles existant. Q(ueritur)
de versu illo qui littera(m) que excusant a violatione sabbati
s(ed) q(ui)a primum est necessitas. Dicitur enim vulgariter ne-
cessitas frangit legem et sic Christus excusavit su-
os discipulos contra Iudeos qui reprehendebant a phariseis
quod in die sabbati evellebant spicas quia hoc fa-
ciebat propter legitimam necessitatem famis. Primum est
obediencia ut si lex teneat aliquid facere q(uod) non pot-

hoc dilacionem non fiat in die sabbati ut qui sabbato
fuit octaua dies circumcisionis propterea enim erat uide-
licet quod octaua die natiuitatis pueri masculus
circumcideretur et dispensatio etiam qui animalia deo offerenda mac-
tabantur in sabbato et non potuit fieri alio die unde
licet sic sacerdotes sabbatum legis uiolabant
non erat sibi crimini propter hoc quod obediebant legi.
obediencia enim plus est quam uictima ut dicitur primo regum
xv. Octauo ex caritate ut si quis ex necessitate in sabbato
facit proximo opus pietatis et modo ille excusatur
a crimine et sic opus excusatur qui in sabbato ex
pietate et [illegible] proprium curauit. Secundo dice-
bat autem et ad inuitatos legis doctores et phariseos euange-
lii [illegible] tangitur exhortacio [illegible] ad humilitatem uite
obseruandam ut [illegible] ad obseruandum debitum modum
appetendi honorem et [illegible] secunda [illegible] Secundo
[illegible] operis inuitat et pharisei proponit ista pa-
rabola [illegible] ut eis dissoluat superbia et
[illegible] preseruaret eis humiliter. uita isti pharisei
ut dicitur [illegible] xxiii° inuitati ad conuiuia amauerunt
primo locum in superiora loca sedendi in cenis et pri-
mas cathedras in synagogis et salutaciones in foro
et uocari ab hominibus rabbi id est magister. ideo [illegible]
dixit eis per parabola ut caueret hanc superbiam propter
duo primo ut si superiorem locum accipiat nemo ab
[illegible] expellatur et honoracior superueniat. Secundo
quia qui se exaltat arrogando superbiendo et [illegible]
superiorem dignitatem se ingerendo ille humiliabitur
[illegible] in futuro seculo [illegible] ut humili-
[illegible] et locum inferiorem elegerit quia qui se humi-
liat non fallaciter et ficte [illegible]
qui negligenter se humiliat et [illegible] sunt [illegible]
dolo [illegible] et [illegible] humilians exaltabitur

tum quod [illegible] sedes [illegible] cum Christo humiles secundum susci-
piet gloriam ibi expedit illa humiliacio ut cum veniat
ille qui eum invitavit dicat amice ascende supe-
rius et sic erit ei gloria coram simul discumbentibus. Ex isto
patet quod viri seu mulieres ~~[illegible]~~ litigantes pro primis sedi-
bus in conviviis valde sunt reprehendendi sicud aperte
patet in parabola. Sed dices quod tunc episcopi abbates et
alii prelati seu principes huius mundi discumbunt in primis
nec tamen ideo communiter sunt reprehendendi. Dicendum quod
discumbunt ipsi loco eius quem gerunt pro statu [illegible] superbiam
seu gloriam et sic [illegible] contra parabolam [illegible] [illegible] sta-
tus congruencia et hoc non prohibetur in [illegible] illo
magis statui quam persone honor debetur cuius statibus est
deferendum. Propter [illegible] [illegible] vulgariter solet dici quod
non est honor sed honor. Sed dices tamen [illegible] dicit omnis qui
se exaltat videmus multos se exaltantes ab aliis ho-
norari. Et multos se humiliantes [illegible] sine honore quod
est contrarium [illegible] quo ad intendendum quod illud quod dicitur de
humilitate se exaltancium et de exaltacione se humi-
liancium non est intelligendum quo ad mundum quia sic
communiter videmus ut in contrarium. Sed est intelligendum
quantum ad deum qui deposuit potentes de sede et ex-
altavit humiles. Unde [illegible] quod illud quod hic dicitur de
humilitate se exaltancium [illegible] accipitur de [illegible]
iudicium et non tamen [illegible] [illegible] tamen quia plures
[illegible] honorem [illegible] honorem [illegible]
et alii se humiliantes sine gloria remanent et sic id
quod hic dicitur plus valet habet quo ad futurum seculum
[illegible] parabola [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] quamvis iuste sit [illegible] parabola
[illegible] quod sic ad [illegible] fuerit [illegible] fuerit [illegible]
[illegible] vel [illegible] posteriorem [illegible]

ad nupcias .i. ad vite eterne hic militantes et pere-
grinantes ... in loco hic carnales fiunt nupcias spiri-
tuales que consistunt coniunctione dei et anime corpus enim
proprius et anime ... simul et regnum celorum
... quas fecit nupcias filius dei non discum-
bas .i. ne locas te in primo loco qui dicitur non ex-
tollas te propter ista vel maiorem racione reputando
te maiorem alius aut ... ambicione
seu appetitum inanis glorie ne forte honorabilior
te sit invitatus ab eo .i. graciosior sit dignior
aliquis ad fidem seu ad eternas epulas sit vocatus
et veniens is scilicet deus ... tandem propter
discrecionem meliorum ... ponit corda et ma-
ta singularia dicat tibi scilicet non verbis sed humiliando te
vel alium tibi preferendo ... occulte tamen manifeste
da huic locum .i. sedem digniorem te vel ... te ex
morte et tunc incipies cum rubore si te considere re-
putando et considerando ad ... ultimum locum sus-
cipias quia hic superbus ... qui debebat ac-
... ... ad ... illo ... ... arrogancia
appetebat sicud patet de lucifero ... regno ... ...
... quando ... de celo lucifer ... quia ad
... sunt ... et cum vocatus fueris scilicet ad
eternas nupcias vade scilicet ... te alius ...
de et vade non ... te sicud illi de quibus dicitur in
evangelio et ceperunt omnes excusare. Et recumbe
in novissimo loco .i. sede ... vel ultimo loco ad-
... alius te ... reputando ut cum venerit qui te
invitavit scilicet deus in morte tua vel ad iudicium vel
... seu per ... discrecionem dicat tibi
... ... ascende superius scilicet
... ad maius meritum vel ... ad maiorem glo-

viam qꝫ te humiliasti humilem autem spū dñus sal=
vabit vel aspice me diligendo ꝛ prospera ad imple=
do ope ꝛ ore vel despice despice ad visione divini=
tate ad firmacione ꝛ tunc erit ei gloria spūalis eterna essenci=
alis ꝛ accidentalis tota sicut dispositis indicibus i. ven=
dem fide manentibus vel eadem beatitudine quiescentibus
vel eciam sicut disp[illegible]tibus secundum nomine civitatis eterne
firmitate firmatibus qꝫ omis qui se exaltat i. super=
se supra alios elevat sive laycos sive clericos sive seculares
sive religiosos humiliabitur secundum hoc vel infinitis spectatur vel
necessitate ꝛ qui se humiliat spontanea voluntate non quia
humiliatur coactus sicut re[illegible] qui invitus humiliatur
sed qui se secundum totum humiliat ex devocione voluntatis
obtinuit sicut reputacione exaltabitur sicut vel in fine ut
ios xxvi° qui humiliatus fuerit erit in gloria etc. Require
aliud ewangelium Convenerunt pharisei i. viii dominica etc.

Aliud ewangelium legitur capitulo xxii° Et matthei
c. xiii° et quo ad verba cum capitulo luce
x° Et ista est quarta dileccio tu in [illegible] specialiter
scilicet [illegible] Et continuatur ad precedens ewangelium sic
[illegible] qua xpistus dixit in precedenti ewangelio quod
inimicos suos humiles [illegible] impiis vestri [illegible]
[illegible] In hodierno ewangelio ostendit modum per=
veniendi ad ea qui modus est dileccio ut primus quia
dileccio venit ~~[illegible]~~ amando eternaliter ꝛ fidem
principio Et dicit dicens patres phariseis in persona quarta
quod sit legis maximum mandatum sicut ostendit
quod amor dei sit causa propter consolacionem ibi
capitulo illo xpistus secundum quod xpistus sit dei filius
per quem pater ad impias accessit ibi

Congregatis autem phariseis in unum [illegible] convenerunt
pharisei [illegible] et [illegible] ad blasfemandum et querere
[illegible] cum multitudine [illegible] potius cum viderent
et ne multi me viderent quod non poterant [illegible]
quare pharisei accesserunt ad ihesum [illegible] quod cum
[illegible] vicisset phariseos [illegible] quia sibi fecerat
de reddendo tributo cesari et [illegible] silencium et etiam
saduceis qui negabant resurreccionem mortuorum
ubi licet pharisei valde essent saduceis contrarii propter
opinionem de [illegible] et resurreccione mortuorum tamen ut
[illegible] contra unum [illegible] possent [illegible] sunt
[illegible] et [illegible] et pilatus et herodes facti sunt in
passione christi facti sunt amici. Sic isti congregati querebant
[illegible] quid magnum et principale mandatum esset in lege
[illegible] et interrogat ihesum unus eorum [illegible] se dolo
se ordinaverunt [illegible] difficilis questionis [illegible]
quare proposuerunt sibi questionem de principali seu maiori
mandato legis [illegible] contrapositionem [illegible]
cum [illegible] legis [illegible] non
[illegible] precepta prime tabule [illegible] maiora precepta secunde tabule
Et prima tabula tamen habuit precepta de quibus dubium erat
quod illorum esset maius primum erat non [illegible] deos
alienos [illegible] maius [illegible] obiecissent
sibi quod ipse [illegible] palmarum [illegible]
honorem susceperat vel habuisset argumentum quod [illegible]
[illegible] quod est maius illo 2m preceptum prime tabu
le et non assumes nomen dei tui in vanum [illegible]
[illegible] appellans [illegible] quod [illegible]
[illegible] sibi quod filium dei se nominabat [illegible] 3m preceptum
[illegible] observacione sabbati quod si dixisset esse maius
aliis obiecissent sibi quod ipse [illegible] sabbatum non custodivit
ut patuit [illegible] de ydropico que
sabbato curavit [illegible] ad [illegible] dubium quod [illegible]
questionem sibi proposuerunt ut [illegible]
[illegible] haberet [illegible] quod [illegible] phariseos

Et scribas quoniam una fuit derelicta propterea quia
ad dignitatem sui loco ipse adverterent dicti magistri
principale Et secundo accedens hanc questionem respondit fuit
Christo qui ad sit legislator suorum preceptorum noverit
dubia et ordines eorundem verum quod preceptum voluit magis
obligatorium ut ex hac questione ab ipso quererent
quod fuit scripta in lege sed deus qui condidit eam Tertio
rei ad idem dubium quod hanc questionem proposuerunt
sibi ut ipsum ignorantem ostenderet nam tunc olim
hec questio dubitanda inter scribas et phariseos agitabatur quidam
enim dixerunt quod maximum mandatum in lege est quod
sacrificia hostias et aliud et holocausta opera offerebat
Si ergo unam opinionem dixisset affirmando tunc alii de
alia opinione eum tamquam ignorantem legis reputassent Et
considerans autem una opinione questionem vel ma
xime proposuit sibi eandem sicut non quod quomodo fuit
legislator non proposuit sibi tamquam sciens desiderans
sed tamquam temptans ut dicitur textu Et ut hoc dicitur in Dia
marti xii quod dixit dixit a tu sapienter dixisti
non longe es a regno dei ante dixit ut quod non tempta
vit deum ad hoc videtur quod dicens quod temptavit ipsum
sed eorum dictis dicit vero magnificavit responsione
eius dicens marci xii° dixit bene dixisti Et sic verum
est quod ipsum dominum temptavit et hoc pertinet quod fecit
illud deutronomii vi non temptabis dominum deum tuum et
prima ad cor x non temptemus Christum sicut quidam eorum tempta
verunt et a serpentibus perierunt Sequitur ait illi ihesus
ubi est secunda pars hanc questionem unam ostendit quod dominum amor
[illegible] propter conclusionem et vero diliges diliges
sed non timore sed amore dominum creatorem qui possit te
facere et servum deum omnia gratis qui te fecit et ha
buit sed et tibi dantem qui totum posses
deus dicit hoc quare dicit dominum deum diliges et
non dicitur cognoscas vel timeas Dicendum quod non dixit cog

noscis. Io quia cognoscere deum et ipsum honorare naturale est
diligere deum et scilicet proximum et religiosi cordis. Uno ergo deo
timeas dominum sed diliges quia diligere maius est quam timere
nam diligere est filiorum sed timere servorum ergo diligere est liber-
tatis sed timere est servitutis. Unde ergo deus ab homine
diligi et non similiter timeri quia qui timore deo servit
penam evadit sed mercedem iusticie non habebit eo quod pro-
pter timorem bonum facit et malum vitat sicut secundum quod
la[illegible] ponitur. Ideo secundum [illegible] sic vel diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo id est ut cor tuum non sit inclinatum
ad aliquam [illegible] dilectionem magis quam deum et ex tota
anima id est ut habeas certissimam animam voluntatem et firmo
proposito unum qui apud deum credit esse omne bonum et ni-
chil boni esse preter deum ille diligit eum ex tota anima et
ex tota mente id est ut omnes sensus tui vacent deo. Ideo sic
secundum beatum Bernhardum deum diligere ex toto corde est
ipsum diligere sapienter ex tota diligentia sine errore
contra suggestiones diaboli ne seducamur ex tota mente
id est fortiter ex toto affectu sine torpore contra pressuras mun-
di ne opprimamur ex tota anima id est dulciter ex tota memoria
sine oblivione contra delectaciones carnis ne abiciamur [illegible]
[illegible] tamen diaboli mundus et caro recedunt honorem ab amore
domino. Ideo modo sic secundum Hugonem de sancto Victore qui
sic exponit ex toto corde quod est cogitacionis motum quo
ad actiones eorum cum [illegible] et ex tota mente quo ad con-
templaciones quia inter mentem et deum nichil debet me-
diare et ex tota anima quo ad contemplacionem [illegible] cum [illegible]
[illegible] sed [illegible] et [illegible] sit contemplacio [illegible]
corporis per vitam activam et vacare sibi per contemplativam.
Subdit hoc est maximum ubi dubitatur quo dilectio
dei sit maximum mandatum secundum primo quia est maximum
dignitate et hoc propter illam [illegible] quia est de maximo
scilicet de deo [illegible] [illegible] tamen quia caritas est de qua
sicut ad Corinthios [illegible] fides spes et caritas maior horum

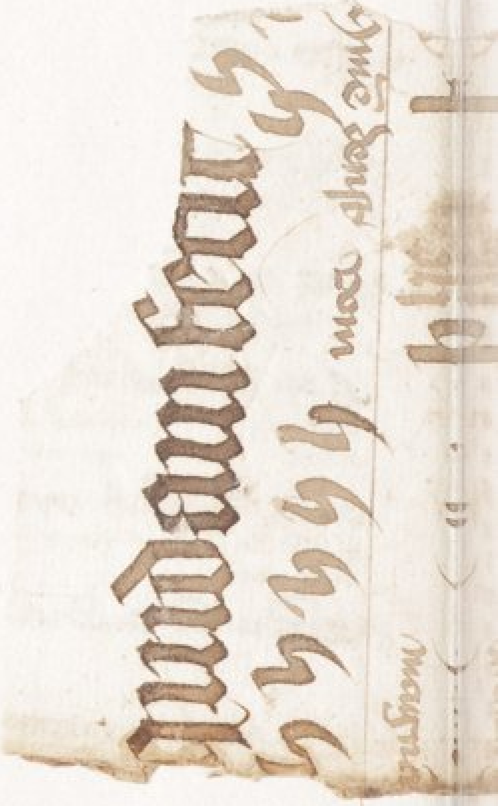

nosco meas

p(ate)r agnosco

p(ri)m(a)m 7 alias

as 7 alias oues

ouili 7 illas op(ortet)

uocem meam audient

ile 7 unus pastor

Non habebis deos alienos coram me. In quibus verbis patet primo quibus
includitur preceptum de obiecto ydolatrie removendo. 2o actus ydolatrandi pro-
hibetur. 3o causa movens. Primo igitur prohibetur ydolatria quo ad creaturas spirituales invi-
sibiles cum dicitur non habebis deos alienos coram me. Licet autem infidelis mente
colueret demonem quemcumque abdite que ad mundum tamen opus quod fiat manifestissime
coram deo qui omnia intuetur. Ideo signanter et cum cautione dicitur non habebis deos alienos coram
me. Vocantur autem dii propter visus perspicacitatem. Unde illud psalmi: quoniam omnes dii gentium
demonia. Item alieni quia abalienati sunt et retrusi propter sua superbia. Illi igitur qui propter
temporalia propter consequendam favorem vel alia cum creatura sunt spiritus inclusos vel asso-
ciabiles quos adorant habent deos alienos, non solum coram faciem dei omnia intuentis.
Unde etiam secundum ordinem preposterum quos deo in obsequium anteponit licet deos et dominos
absolute deos intelligi debet quia summo bono quod est deus deorum deus tamen qui sunt
vel specie fiunt preferunt distrahentes sibi quemadmodum beatus Hieronymus quod quis plus diligit et
tibi sit deus. Capitulo viii. Unde dicitur: venter deus hominum multi et venter gulosorum est deus
eorum. Ad Philippenses 3o. Divitie avarorum vocantur dii eorum. Et hinc avarus simpliciter vocatur
servitor ydolorum. Ad Ephesios vo. Et de terris patris et hinc quemque homo plus dilexerit
constituit deum suum et tales deum intempate dicit secundum apostolum capitulo viii. Secunda
prohibetur hominis mandata qua dicitur non facies tibi sculptile. Prohibetur ydolatriam quando quis
[illegible] fingit sibi deum in ydolo cum fit ymaginem ad aliquam rei similitudinem. Unde illud
Capitulo viii. Scimus quia ydolum nihil est in mundo. Omnis enim ydolatra errat impo-
nendo in nullo et damnabiliter in effectu credit enim illud quod summe diligitur esse summe
summe beatus [illegible] apostolum nullus est deus nisi unus. Quoad 3o prohibetur ydolatria secundum
similitudinem creature. Et istud dicitur in tantum 1o quod non fiat similitudines celestium corporum ado-
randi ut astrorum vel constellationum ceterorum. 2o quod non fiat similitudines terrestrium. 3o quod non
fiant similitudines aquaticorum sicut fecerunt illi de quibus dicit apostolus ad Romanos primo: mutave-
runt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem corruptibilis ymaginis hominis volucrum
quadrupedum et serpentium et coluerunt et servierunt potius creature quam creatori
qui est benedictus in secula seculorum. Secundo credunt ymagines bonorum sicut Assirii
qui coluerunt ymaginem Beli patris regis sui Nini. Alii adorant talpas et
vespertiliones ut Ysaie ii. Unde secundum Hieronymum Romani coluerunt aucam. Egipcii cocu-
patrem ovem alium et cocodrillum et Babilonii draconem ut patet Danielis xiiii.
Tertio credunt in spiritus quos deos dicunt celibus copulari et propter eorum cultum cultoribus
eorum suffragium specialiter ut nos christiani adoramus ymagines. Unde licet
ymagines introducte sit in ecclesiam propter auctoritatem fidei ut sint libri laycorum
et signa recordativa singulis christianis ut adoret deum debite et sanctos dei. Tamen
male faciunt qui occasione ymaginum a veritate aberrant ut ymago illa vel la-
tria vel dulia adoretur vel in pulcritudine preciositate aut affectione impertinentis
curiositatis [illegible] delectentur. Sicut in [illegible] depingunt infideliter trinitatem
ac si pater deus foret grandevus [illegible] habens in gremio deum filium
suum crucifixum et deum spiritum sanctum columbam [illegible] descendere et [illegible]

similibus exemplis non solum laici sed et superiores aliqui errant in fide putantes patrem et
filium vel spiritum sanctum vel etiam angelos esse corporeos. In 2° errant quidam putantes aliquod
esse numinis sive in specie aut nomini ymaginis plus assistere quam alii adorant ymagines
quod indubie est ydolatria ut ordinatur. Baruch vj per totum deducitur. Licet eciam per trinitatem
ejus figuram vel aliud opus humanum non est adorandum cum ipsum non fecit miraculum sed deus
etiam infidelitati illudit simplices putantes ibi esse miraculum ubi est pura decepcio quod
in vita sancti antonii et Bartholomei et in itinerario clementis et in ceteris apocrifis
[illegible] et multa decepcione gnaraconis adulterare signa quevent apud se operare plus
teneant pecto producendo esse quod pravitate speciositate et alia sophisticam quibus illudunt
peregrinos pociusque perimendis haurienda quam pro religione et in ipso augenda Unde
quod ymago est adhuc inefficax nisi despiciendo exeoque sit intellectum et affectum hominis ad
intelligendum intelligibilibus sit. Et sic bona naturalia illud faciunt copiosius plus valet quam ymaginibus
et deus indubie tamen acceptat ad mirum si tamen sit cautus Set despiciendo exce-
dimus per progressum ad celestia ymaginata hominis dimittit accomoda ymaginis
de toto est medium quam in modo ymaginandi latet venerationem ydolatrie ut quod ipso sensibile
tamquam mediate primum mentale indispensabile. Non sacras est sculptile vel similitudinis
tante adorande Et sic deus non adorans ymaginem nisi ratione sancti cujus est ymago
similitudo Tenendum sit deponunt infideles vana et amplius miracula narrant historie
gentilium sanctum fuisse ad sua ydola quam nos ad nostras ymagines et per hos deos astra
vel angelos dicunt quod deus est unus in cujus virtute dii subditi operantur Ideo
ille major est adorandus sicut enim quod primo et maxime mandatum precipit non adorare hu-
mana fabricata unde quod iudei preceperunt non facere aliquas ymagines patet quod summa
diligentia cavendum est ymaginum sub modo adorandis ydolatrie signum loco signati
Ideo licencia construendi ymagines per auctoritatem scripture est diligenter exponenda
et ordinata in particulari exponere populum et personas. Specialiter cum nonnullos reperiam
tamquam animales vel bestiales dimissa fide credendam spiritualium nimis pascunt
hodie sensus ut visum specialis ornamentis ecclesie sumptuosis. Auditum campanis
et organis et novo modo distinguendi horas diei per campanam mirabiliter ejusmodi
et sensus sensibilia et religiosos sensus movent abhinc sunt parata Et per sensus origen
de 2° mandato quomodo prohibetur ydolatria cum cetera naturali et cetera artificiali vel ut placet
symmachus cum aliis dicitur quod non solum naturam potius unde addunt immo vel ista
posse vel permanere possessiones vel indigenas assumunt patet quod colant quod fecerunt
dei creaturas vel confingit ymaginatio vel fabricant artifices opera si natura sed quod
religione vera divine licet quod infidelium sectas introducta sit ut principem deitate
cum tamen inuth est illis esse in rebus possimus divinis quod scribe sunt hujus regionis indigere
ne Ideo signum verum dei alieni vel sancti ut nonnullos fiat Eundem quod ex
cupiditate superbia vel alio modo quod postponit dei amore similiter timore simulac
ut sic ydolatram ordinentes contra mandatum dei et dilectionem faciunt. Sicut incan-
tatores incantacionibus artimagi vel alii mathematici prohibentur Tandem quoniam
nimis licet et non in confinio inter licitum et illicitum stare debent deceptis exitio
Secundus actus ydolatrandi prohibetur dum dicitur Non adorabis ea neque coles. Post-
notandum secundum Origen quod cultus pertinet ad affectum mentalem. Sed adoracio

ad reuerenciam corporalem. Aliter interius et toto mentis affectu et quod aliter manifestat
adorare per quos interius uel extra faciendo signa sensibilia sibi interius correspondencia. Potest etiam adora-
ri multipliciter tam opere quam sermone. Opere caput inclinando, genuflectendo, brachia expan-
dendo, totum corpus prosternendo, capucium deponendo, thurificando, offerendo, satisfaciendo uel
aliud simile faciendo quod uariacio hominum admittit. Ore sit adoracio, inter peccata confitendo,
inter oracione gratias agendo et inter laudando. Primum fit ad malum [illegible] monendum, secundum
ad bonum acquirendum, tercium ad bonum habitum recompensandum, quartum ad diuinam perfeccionem in manere
beniuolencie debite collaudandum. Et fit interius mente et corpore. Et si obiciatur quod
adorare creaturam, sicut legitur Gen. 27: Seruiant tibi populi et adorent te tribus. Sic Abraham
adorauit. Gen. 33 et Iosue adorauit angelum, et sicut nos adoramus dominos et pre-
latos, sicut scriptura utriusque testamenti licenciat. Patet ex concordi sentencia doctorum
quod triplex est adoracio uel reuerencie debite exhibicio, scilicet latria que soli deo est debita, du-
lia que est reuerencia pure debita creature, et yperdulia que est reuerencia debita [illegible] secundum
utrumque naturam est similis creatori et creature. Sicut enim alique sunt incommunicabilia in deo ut
omnipotencia et omniscia et efficacissime omnibeniuolencia cum ceteris competentibus deo
proprius. Sicut aliqui sunt honores sibi aptissime tribuendi et ex alio latere aliqua
sunt que analogice conueniunt sibi et aliis, ut diuiciae et potestas dignitas et similia.
Sic correspondenter sunt duo modi adoracionum, primus omnibus honorabilibus tribuendi, primus
soli deo competit qui latria dicitur, secundus competit scilicet creature create in quantum relucet in illa
ymago dei sed principaliter competit deo ad cuius ymaginem creata sunt ut homo et angeli
et ista adoracio uocatur dulia. Honor autem humanitati Christi debitus uocatur yperdulia uel
dulia superior, tamen cum omnis talis honor exhibitus creature secundum quod sibi competit in quantum ad
ymaginem et similitudinem dei factus est. Patet quod in tali reuerencia sit deus principaliter honorandus
et [illegible] creature [illegible] ut uirtutes uel dignitates participat. Patet quod ydolatria committitur
actiue et passiue. Actiue quilibet qui exhibet honorem soli deo debitum creature siue latria
siue dulia creaturam principaliter honorando. Passiue autem assumendo uel aspirando
ad honorem deo debitum. Secundo omnis superbus et precipue [illegible] peccator est ydolatra, tum quia in
amore prefert creaturam creatori, tum etiam quia superbiendo aspirat quod non subiciatur superiori
quod deo est proprium. Secundo notandum quod in hoc mandato precipiuntur omnes uirtu-
tes theologice et per consequens omnes morales uirtutes. Secundo offendens in hoc mandato offendit
in quolibet. Et enim non debeo adorare creaturam latria que soli deo debita est, debeo super omnia
diligere deum et per consequens credere quod ipse est in [illegible] principium et terminum, quod non potest fieri sine fide, spe et cari-
tate. Secundo offendendo in caritate nec deum diligo tunc sicut debeo et non meipsum et
per consequens non proximum ut meipsum. Liberalitas igitur et omne genus uirtutis consequenter ad obseruacio-
nem huius mandati. Et ad eius solucionem concurrunt omnia genera uiciorum. Secundo in hoc mandato omnia moralia
habentur et omnes uirtutes precipiuntur. Secundo principaliter prohibetur ydolatria et precipitur
dei cultus. Tercio notandum est secundum Hugonem de sancto Victore quod in textu huius mandati
notatur primo perfidia iudeorum et sarracenorum. Sarraceni credunt suum prophetam esse maxi-
mum [illegible]. Et iudei suum prophetam maiorem ut messiam esse aduenturum. Contra
dicitur eis quod ad illos primo dei filius est ut docet saluator Io. 16. [illegible]
hereticorum qui istam clausulam non sciunt sculptile, simul [illegible]. Secundo notatur stulticia
[illegible]. Omnes enim heresis fundatur in [illegible] ut grossi heretici nichil credunt de deo nisi
ymaginacioni uel fantasie subiaceat. Quarto nos de [illegible] eo cum similitudine fecit. [illegible]

Po notatur ydolatria proprianorum cum dicitur non facies similitudinem etc. Cum ergo ex verbis
scripture et contestatur iob et alii doctores quicquid quis plus diligit constituit deum suum
patet quod nos nonnumquam plures deos nobis constituimus. Colit namque superbus vel ambitiosus
similitudinem eorum que in celo sunt desursum quia cum lucifero super omnia diligit prelaturam
vel mitram aut qualemcumque aliam dignitatem. Colit namque cupidus similitudinem eorum que sunt in
terra. Colit namque carnalis similitudinem eorum que sunt in aquis et in deliciis lubricis.
Et istud dicit sanctus euangelista Jo. 2. Nolite diligere mundum etc. Intelligens dilectionem
anagogice pro dilectione principali quoniam debemus solum deum diligere. Licet autem nos
in vestimentis suum proprietate consistentem quod in cultu ac adoratione divina sumus ac pro
capitalissime mancipam. Expediens tamen foret nobis immo sollicite dei sui fidelis
comperimus. Ista non convincitur ut patet alibi deum diligere et mandata eius custodire
discutiamus quod si servamus primum mandatum et maximum deum proprie adorando. Et
cum cultus intrinsecus mandatorum non sufficit in testimonio colentis videamus de veritatis
scripture adorationibus que sunt in opere si illas deo vero persolvamus. Nonne aliquis
inclinamus vel et genuflectimus mundi divitibus propter retributionem honoris mundanam
vel comodi temporalis quod pro benignitate sua in moribus vel virtute sua spirituale. Nonne
avarus quando nunc extendit brachia nunc expandit manus ad capiendum munus ista
et nunc tota sollicitudine honorat homines qui possunt vel ponere augere vel abicere suo
lucro. Nonne luxuriosus qui immolat ydolo violator corpore toto consistit mente.
Nonne deauratus impendit talibus reverentias mundiales. Nonne talibus
mulieribus et in facturis aquam thurificat cum aromatizet fluxum luxus odoribus
et unguentis. Nonne offertur diversa donaria ut mercede reportet mirabiliter quod
ymago beate virginis variis ornamentis. Nonne speciosissimum sui sanguis
consecrat corrumpendo secundum dominum quod corporaliter duo corpora et opus mentis duas animas.
Nonne omnia ista ondunt quod mundum carnem atque diabolum plus quam deum diligimus quia eorum
precepta diligentius observamus. et indubie prelud omnis sanctum atque mandatum
quod proponimus plus amamus. Et ut breviter dicam quilibet quis peccat actualiter
quod proponit plus amamus et ut dicunt duam cuiuslibet quis peccat actualiter
dum ut sit inordinate diligit creaturam offendit in primum mandatum committendo ydola
triam. Nam ex sollicitudine mundi homines dei mandato postposito sunt ondi
quoniam nos mundiales sumus ydolatre cum mentes clericalis de beneficiis ecclesie
sciastitis clamamus terram et mariam circuit et mercantes laycales de matrimoniis
subeunt in istis locis labores corporis atque pericula longe amplius quam facimus mandata
dei cuius causa non subtiliter si non appetitus et proprius amor intentor ad ista quam ad obser-
vandum dei mandata. Cum ergo amor sit pondus anime deferens eam ad amabile
modo intendit foris manifestum est quod sit plus appetimus preceptorum dei observa-
ciam quam possessione vel temporalia pro quibus tam amore laboramus non tam offi-
ciendo in precepta dei referet et anima tam differt ad conquirendum temporalia
quod fortior amor vel appetitus inclinerit ad suum obiectum consistimus prosequendum.
Si si nostri clerici tantum laborem expenderent in caritate ad observandum dei
precepta et edificandum ecclesiam quam consumunt in conquirendo bona temporalia
dormient in clero et sic de penis corporalibus et crispinis quas bellatores suffe-

runt ut acquirant divicias vel honores, quitam dum pateret regnum celorum
in istis temporibus partis misericordie resentis. Sed heu lata et trita est via que ducit ad
inferos et stricta atque deserta que ducit ad celos, cuius ratio propria est quia diligunt
homines infideliter magis temporalia visibilia quam bona invisibilia. et quod dampno-
sissimum est plus delectantur edificiis vestimentis ornamentis vel aliis artificibus adinventis
quam in exemplaribus increatis. Inde ex hoc originatur auctorizatur magis quam est ad post-
posito dei mandato sint in huiusmodi sollicite non credo quin fideliter colant sculptilia.
Ideo videtur apparentium domorum utensilium et ceterorum artificium ex superbia invictorum
est liber vel sculptile diaboli quo mamon vel aliorum ymagine adoratur. Ista
[illegible] talia vel maior eius pars infideliter surripere ydolatrum que opus manuum suarum
appreciantur effectualiter plus quam deum. Homo secularis qui mandato dei post-
posito sculpit corpus ornamentis et cum lana plumarum faciens tumores in pectoribus
pectoralibus exurgere ut contra sculpcionem dei videatur esse in signum fortitudinis et
audacie. Numquid talis laudat deum ex toto corde qui potius intendit cordis sui
magnitudinem pectoris sophistica faciat sibi sculptile et similitudinem in figura contra
mandatum dei. Et idem est iudicium de mulieribus decorporatis et quibuscumque
peccantibus vel similiter dicitur quod faciendo sit sculptile subtrahendo vel addendo ad
partes ymaginis corporee inniuntur divine nature inimicos eius personas ex impa-
rietate unam alteri eminere et quod ista natura possit per subtraccionem vel addicionem actum corporis
deteriorari vel meliorari. et faciendo sic ymagines vel figuras innuunt deum de limiti-
bus definitum et aliquid similitudinem primi auctoris essem quod est hereticum contra dei
immensitatem contra personarum paritatem et immobilitatem contra eius immensitate
et excellentissimam primitatem. Ideo illud alibi. Homo qui peccat defendens
suam culpam est nimis realiter hereticus et blasphemus. Unde sequitur dicit ysay. Cui
eum assimilastis etc. Sic igitur abutentes hiis artificibus vel naturalibus mutaverunt
gloriam incorruptibilis dei in gloriam similitudinem corruptibilis hominis ymaginis quod
in ipsis est ut dicit apostolus Ro. i. Et sic latet ydolatrie impietas negantis dei infinitate
et immensitatem eius per redemptitoriam similitudinem et potius destruit religionem. Cum
enim oportet per sensum opportunum ymaginari cultu religioso et operibus affirmamus nos
fidem ymaginum celebrare. Sed sophistice confitentur. Vere sunt fides excludit omnem
formitudinem de credendo opera ostendunt quod deficit nobis fides. Nullus enim non videns
opera infidelia nobis bona. nec dolemus plus de amissione temporalium quam [illegible]
Nec timeremus plus frustracionem temporalis delectabilis quam prevaricatione legis.
Quam amor et dolor respectu eiusdem suis temporibus correspondet sicut deside-
rium et timor que omnia indicat sollicitudo. Ubi est maior sollicitudo ibi est
maior affectio.   Tercia pars huius mandati continet racionem moventem
ad observanciam huius amoris cum dicit. Ego sum dominus deus tuus etc. ubi in-
nuitur trinitas increata in qua omnis racio dileccionis includitur. Unde deu. vi.
scribitur et allegat salvator matheus. Dominum deum tuum time et illi soli servies.
Sicut enim plus deus debet latria adorari in fide et caritate sic soli deo debet
finaliter serviri sub spe premii sempiterni et ita fides spes et caritas includuntur
in dicto d. t. ti. Non est enim possibile quod debite serviatur creature nisi adservias

seruiat creatori principaliter. Ideo nemo debet seruire alteri si non ipsi. Ex hoc quod dicitur
fortis zelotes vulnerari debet cor parvum amoris stimulo et timoris. Cum enim dicit
visitans iniquitatem etc. patet dupliciter affectio timoris scilicet et amoris ad custodiam man-
datorum non solum quo ad malum aut bonum in persona prevaricantis vel legem deca-
logi observantis sed in genere sub se sequente procedentis. Naturale quod est prem cavere
de filiis et ex eorum dampno primato terreri ac ex eorum successu prospero hilarari
et utrobique de eorum moribus prouideri. In novo vero testamento ubi parentes non tantum
de carnali progenie curam habent docentur a ipso personaliter ac filialiter dicitur ig precepta
domini custodire. Secundo dicitur ex hoc textu quod deus est pronior ad premi-
andum quam ad puniendum. Non enim punit nisi occasione data ex peccato. Sed
ipse premiat ex bonitate intrinseca. Nota illud ysaie 28 Alienum est opus ab
eo et loquitur de punitione. peregrinum inquit est opus eius ab eo quia amat
naturale opus suum. Triplex causa ponitur quare limitatur usque ad terciam et quartam
prima quia ad tantum tempus solent parentes cum filiis esse superstites 2a compa-
ciendo filiis ipsos in penis sequentibus comprimuntur. Terciam causam quare tangit
magister sentenciarum 2o di. 33 et stat in isto quod in forma temptacionis hominis ad per-
candum sunt quatuor gradus. Primus levis motus ad cogitandum de actu ex
hibito quem sensualitas delectantis offert tamquam mulier viro pomum. Secundo
in consensu racionis completur peccatum. ac si mulier fetum concipiens postmodum peperit.
Tercio quando racio deliberate prosequitur ad perpetrandum faciens cogitatum iniquitatem usque
ad eciam generacionem. Et si quarto faciens sit ex consuetudine affirmatum complectitur generacio
et omnes istas gradaciones deus visitat in toto genere puniendo. Aliter ad hoc quod deus
dupliciter visitat quartam generacionem scilicet aliqua purgando ad purgatorium ut peccatum perpetrati
primo usque ad eciam generacionem et alia puniendo ad perpetuam dampnacionem ad
quartum gradum generacionis. Quidam enim peccant indiscrete solum intrinsecus in gressu
alii complendo peccatum adeo in opere et alii in quibus nepharius consueti et tamen istos
tres deus visitat peccata purgando. Sed quarti peccant peccato finalis impenitencie
et indurati et istud est in spiritum sanctum et deus visitat perpetuis puniendo. Amos
2o scilicet super tribus sceleribus etc. Sed dubitatur lincholn quomodo hoc sit iustum cum ezechiel 18
dicitur pater non portabit iniquitatem filii nec econverso. Solvitur per hoc quod peccatum quo filii commit-
tunt occasione informacionis vel omissionis correpcionis parentum sunt parentibus peccatum im-
puniendum. Et cum nec malum pene quaeritur nisi ipse manifestum est quod impossibile est
filios puniri ad dampnum suum nisi propter peccatum parentum originalia causent peccatum proprium
ut patet de originali peccato. 2o parentes exemplificacione et filii imitacione peccati. Unde iustis-
sime imitacione in penis. Unus ex peccato proprio alius a parente compaciendo et econtra
habitudine specialiter compaciendo et econverso recipere utrobique iustissime ad pulc-
tudinem universi. Unde figuraliter dicitur deus convertit peccatum parabolaliter hanc penam si extenderetur
recipere a parentibus ad filios et econverso quod in hoc peccato maxime dominum dei iudicatur et filii
capiunt irreligiosi parabolaliter vel supplicacionis pro eo econverso quod sic debet facere quod pa-
rentes et ceteri sic faciunt. Ideo figuraliter parabolaliter peccatum in filios dicitur. Sicut
quando multi ex peccato sacerdotum non docencium dampnatur ut patet ysa. 4 et alibi. Sic ex
forcius ex eadem causa quantum parentum dampnatur filii et econverso sicut predictis ex parte

subditorum que ipsi committunt in defectu sacerdotum non docencium ipsis sacerdotibus
deputantur et ipsi inde dampnabuntur ut testatur sacra scriptura et doctores catholici. Cor
respondenter est de parentibus et superioribus erga suos inferiores et subditos. Facit
autem deus misericordiam in multa milia observantibus eius mandata quia omnes
miliarios copiose beatificat in patria, quia sicut denarius numerus sub quo continetur
decalogus ductus in se cubice miliarium constituit. Sic observans decalogum
tam corpore quam anima solidissime premiatur. Non autem notatur in hoc textum quod
omnis multitudo quia pro uniuersa tota civitate animas beati sunt tota generacio communiter
per milia, hoc est maxima uniuersitatis communiter ad omnes miliarios ordinum
bonorum sunt et creaturarum et adistinctum. Ipsum credo hoc nomen milia indefinite po
situm ad denotandum omnes bonos per omnes miliarios numeraliter premiari

Secundum mandatum

Non assumes nomen dei tui in uanum. Pro quo notandum quod nomen reale
est res ipsa ut a deo dicitur, et diuiditur in nomen proprium et nomen commune. Sicut
verbum alia uniuersalis alia singularis. Est autem nomen proprium dei hoc tetragram
diuino et collatum propter excellenciam quia non est reperire in aliis. Voces autem iste sunt
signa nominum. Secundo notandum quod in uanum et frustra dicitur fieri quod inutiliter
quo ad finem debite intendendum. Ex quo patet tercio quod omnis peccator in uanum acci Vnf. 17
pit nomen dei. Accipit enim nomen ymaginis quam deformat, sicut fidelis nomen
christi accepit in baptismo et specialiter omnis iniustus sine causa racionali nomen dei sin
Et patet quod huius mandati preuaricacio et observancia concludunt cum preuarica
cione et observancia cuiuscumque mandati alterius. Ponunt autem hereticorum quod in fideles

blasphemando in deum ad cuius ymaginem est creatus inuanum accipit nomen dei ex prima
inuani nominis dei acceptio est in cogitatione secunda in fine et tercia in opere primum
autem nomen dei est de quo exo. 3. ego sum qui sum ait hoc nomen est michi inetern
num hoc est memoriale meum in generatione et generationem Cum autem deus solus
proprie est et omnia alia equiuoce ut patet inherenti patet quod solus deus substantialiter est ut dicit
hieronymus ad damasum papam Illud autem assumit omnis fidelis uel omnis infidelis in re
et cognitione In re quo hoc quod deus precepit sibi esse In cognitione uel analogice
in prima impressione mentis. vel philosophice probando quod est unum ex metaphysice et cum
assumit nomen illud ad finem quod cognoscat trinitatem in illo esse correspondentem
ad tres entis analogias patrem scilicet primum correspondentem ad entis bonitatem filium correspondentem
ad entis analogi veritatem scilicet spiritum sanctum correspondentem ad 3am entis passionem primo
anime scilicet bonitatem et quollibet gignat in una una fidem. ephe. est. una fides. 1o
gignat spem quo voluntate ibi 2o. fidelis deus seipsum negare non potest Et 3o gignat
caritatem quo bonitate jo. 4. deus caritas est Cum quis accipit primum substantiale nomen
dei in cogitatione et desiciat ab hoc fine errando ab hac materia in trinitate uel in
materia de proprietatibus dei ad cuius noticiam huius nominis assumptio debet inducere
vel 3o de libris iterabilibus et formabilibus ymaginem assumit nomen dei sine fructu ut patet
quo descriptionibus ipsius frustra Et enim omnis ydolatra aptat deum nomen ad creaturas
vel ydolum que nichil nisi vanum sed vanitas in abstracto patet quod omnis ydolatra
assumit nomen dei inuanum Scribit autem apostolus Ro. 8. vanitati subiecta est creatura
non volens quod beatus ambrosius in suo exameron exponit de qualibet creatura pro
illud eccle. primo omnia vanitas. Cuiusque enim res est ipse diuus sed hic quo mensura
precedente suam essentia est intelligibile quo ad illam mensuram respectu considerare
pura vanitas Nomen itaque dei potentiam omnia verbo iterans sic ut dicitur hebre. primo
inuanum assumitur qui ad aliquam creaturam infidelis appliatur Ideo enim aug
li. 50 de trinitate Intelligamus deum quem possimus sine qualitate bonum sine quantitate
magnum sine indigentia creatorem sine situ presentem sine habitu omnia continentem
sine loco ubique totum sine tempore sempiternum sine ulla sui mutatione muta
bilia facientem nil quod pacientem Intelligimus deum non hoc uel illud uerum aut
bonum sed uerum et bonum simpliciter Intelligimus eum quo nichil est superius uel
melius non solum optimum sed et melius quod cogitari potest Tali itaque cre
dulitate cum congruo amore sumimus nomen dei in veritate que ipse est et non
in vanitate que ipse non est. Stultus et si deum credimus esse trinum nisi credamus
eum esse omnipotentem omniscientem et omnibenivolentem cum ceteris eius proprietatibus
nomen trinitatis inuanum accipimus Erant autem primitus heretici qui uel credebant cum
manicheis quod deus non fecit noxias bestias uel naturam corpoream aut quod deus
fecit aliquid sine utili fine quod opus cuiuslibet utili fine foret frustra. vnde putant
heretici bestias feras et crudeles animalia venenosa muscas et similia esse superflua
et nociua cum tamen manifestum sit ipsa esse utilia Immo in hoc quod trinitatem indicant
indicanda sunt scale uel specula quibus mens humana que indeum ascendere
possimus cum quo magnitudine uel utilitate creature contemplatur creatoris potenciam
quo forma uel pulcritudine creantis sapientiam et quo ordine uel utilitate creatoris

bonitatem. ut patet Ecclesiastici xlo. capitulo 13. Et sic vilissima vel pressima creatura qua homo sic
in trinitatem ascendit que est celum celi et splendentior quam auri rutilus
fulgor vel argenti nitor vel gemmarum preciositas vel fructuum terre ubertas a
quovis seculari potestas. Secunda utilitas est quod omnia ista eciam venenosa sunt
hominibus medicinalia. et propter virtutes suas naturales adeo utiliter condita et sunt inte
gritatem vivificantis creature plurima lumamenta. Tercia utilitas quod instar aspersionis fell
congregant in se venena terre aque et aeris que aliunde diffusa inficerent alimenta
nostre conservacionis et aerem corrumperent. Et quod maxime appareant consignat communiter
vitabimus. Quarta utilitas est quod eo quod sunt instrumenta dei castigancia peccatores.
et tam bonis quam malis sunt utilia. quia enim quoscumque ledunt cum eis omnis pena
sit iusta. horum parum iuste puniunt hos a peccatis aliunde futuris revocant. hos ad pe
nitencia excitant. et hos licencia divine sapiencie ad laudem dei excitant. Et quasi con
gruenciis considerat meam presumptuosam superbiam quod considerando quod ille qui in mundi
principio habet alium dominacionem. ex inobediencia nimirum manifestum quod decalogum sit impo
tens ad superandum aut vitandum vel pulices in pertinaciam molestacione. et
sic est imo quod omnes creature eciam superatos et te benedicunt dominum et laudant eum. nedum
quia dicitur realiter et vestigialiter trinitatem scilicet potenciam sapienciam et benivolenciam
similiter. verum eciam quia in suis vernalibus exemplaribus sunt nobis ut instar exemplares benedicamus libri
dominum et laudemus eum etc. Et tres hoc faciunt perficiendo regulariter suum officium con
ferens primo vidit deus cuncta que fecit et erant valde bona etc. Desistamus a tanti
operis innumerabili artificem quia revera quociens sic facimus nomen dei in vanum accipi
mus. Sic quocienscumque creaturis utimur vel earum naturas speculamur si non eorum de ad
laudem artificis consurgimus. Ad hoc enim data est tibi nomine trinitatis cognitio ut
eorum de laudes creatorem sustentatorem et gubernatorem quod si maculam ponis in ali
quo istorum eorum ad tuam delectacionem accipis omnipotens nomen eius etc. in vanum.
Sicut ergo accipitur a parte patris in filium qui prius negant sapienciam omnia condidisse.
Sic patrum qui negant eum omnia que vult fieri non posse perficere. unde nomen
divine potencie inclinas ad finem sibi impossibilem foret nimium. sicut tres heretici
in vanum habet patris noticia. Illi eciam accipiunt in vanum omnipotens sit nomen qui
non putant quod de omni malo pene vel culpe faciat sanctis bonum. unde omne malum
occasione divine bonitatis pulcrificat universum sicut et bonis bonum utile.
Unum ergo ad hoc de timentibus deum omnia cooperantur in bonum. talibus itaque nominis
in cogitacione quo ad fidem in vanum dei in nomine accipimus. Secundo quo
ad spem si cognoscimus eum esse omnium fidelium protectorem salvatorem et remunera
torem et eum ocionamur sperando quod non horum nomina sumus participes. Sicut enim
assumimus nomen dei quod est ad ut eius participacione simpliciter sumus. sic assumere
debemus ista tria nomina ut defensi a malo et suscepti in bonis tam in via quam
in patria et boni simus. et cum istud non sapiunt ex mera desidia operum quod deus non
spem in vanum accipimus nimis frustra. Sicut omnis errans de fide eciam sperandi
in vanum assumit nomen spei. Tercio quo ad caritatem in vanum assumit nomen
gracie dei sui qui sic in vanum graciam dei accipit quod non in bonis operibus longanimiter
perseverat. Sicut spiritualiter facit quilibet christianus. qui ex gracia baptismali recepit
nomen militis christi et post in confirmacione capit arma et multa stipendia spiritualia

lia et cont tempore belli non audet aggredi in causa dei sui Tercio vero ꝯditione pal
liando nomen militis xpi coniungitur in istis sicut nos falsi xpiani facimus qui non
sequimur xpm in moribus et vita Ideo indubie inuanum nomen militis xpiani quo
ad fructum vite militie et quo ad professionem sui conditus nobis assuminus Secundo
principaliter in locutione nomen dei inuanum assuminus tribus modis scilicet ociose confabu
lando infructuose orando et improuide iurando · Primo contingit loquimur de deo vel eius
creatura superflue quia omnia verba nostra debent esse ad dei gloriam et nostram vtilitatem ut
patet Colo a quo fine frustramur dum loquimur aliquid ociosum · non enim ut sic pla
cemus sed displicemus trinitati · que posuit cuncta in numero mensura et pondere ·
et frustramur a premio pro nostro labore · Unde mathei 12 · de omni verbo ocioso etc. et ex verbis
tuis iustificaberis et ex verbis condempnaberis · si sint superflua condempnaberis
iustificaberis si sint efficacia regulata · Per hoc patet excludi quemvis confabulacio ab as
sumptione diuini nominis · quia omne nomen creature ad deum dicitur relatiue Sic enim
omnem creaturam nominatur eius esse intelligibile Ideo manifestum est quod non possumus
quicquam nominare vel dicere nisi nominetenus dicendo quamuis veritatem Secundo
modo accipitur in locutione nomen dei frustra quando infructuose oramus ab ipso audiri vel
exaudiri vel eo premio frustrari quod dum oramus sumus in mente circa alia occupati ut mathei 15
ysa · 29 · populus hic labiis me honorat etc. Ecce quando proponit mandatum hominis mandato
dei frustra orat · Labor quidem vel medicina dicitur sine causa vana et frustra quando finis
intentus non sequitur ut utilitas aut sanitas que finaliter fuit proposita ut patet ex 2° phisicorum
Et istam finem attendant clerici et curati qui plus hunc sibi ut complaceant dominis
implendo eorum mandata quam precepta domini · Et attendant occupati humanis legibus
et postponendo legem salutiferam mandatorum quomodo incurrunt maledictionem dei quia
psalmo 118 maledicti qui declinant a mandatis tuis etc. patet declinatores autem in obligationes
etc. · nulla enim legem licet xpiano discere vel audire nisi legem mandatorum dei · eo quod
nullam aliam licet implere seruare vel perficere · siquidem seruus dei facit quod deus non
precepit quando a domino tam plene informatur suos famulos quicquid opinor mereatur
dominiquaque precepit nobis facere ergo natura secundum legem nature et quedam moysi lege mo
ralia Tercio modo accipitur nomen dei inuanum quando aliquis iurauerit improuide Notandum
quod in primis quod iurare est deum vel eius creaturam in testem accipere · quod fit modis
vel expositionem prouocans vel signa quedam sensibilia · Primum genus iuramenti est quo
deus seipsum cepit in testem ut notat apostolus hebre · 6 · nisi enim iurans accipit in teste
nomine omnium · qui firmamentus verbo suo ostenderet superflue iuramentum Ideo deus · 6 · precipitur
per nomen dei iurabis sit absolutum omnem Iuramentum autem ulterius insinuat
quoad bonitatem vel maliciam iuramentum expositorum · Nam per quodlibet signum potest in
iuramentum vocis expositum ut docet augustinus in sermone de monte Ro · 1 · mathei 4 ubi ondit
iurasse apostolum quando dixit Ecce coram deo non mentior Gal 1 · Colo 10 deus et pro
testis est mihi deus 4 Colo in cor
do · vitam illud xpi sit quod non mentior 2° Ro 1° testis est mihi deus 4 Colo in cor
dic morior propter gloriam vestram o fratres 6 eo dicitur Iuuit deus etc. 4 Re in 2° vt amen amen
dico vobis · per hugo de sancto victore Et ammonet quod per signa veritatis que asserit superadditur
nomen adhibimus vel illis equiualens quod est signum inuocationis testimonium dei sui vel
sic iurauit Ex quo cum exemplis positis patet quod licitum sit iurare sed cum illis tribus
stantibus que ponit Jere 4° scilicet iudicio iusticia et veritate quod in primo quod iuramento

sit subtracta veritas primo quod sit in iurantis conscientia ut iuratur et quod iuretur in iudicio sicut
ut non iuretur nisi propter necessitatem aut utilitatem a supremo iudice approbata. Non sufficiunt
ista duo quia veritas inhonesta non est iuranda vel illicita licet in humano iudicio requiratur
et sit necessitate suppositionis mota et nullius occasione accepta. Secundo oportet quod iuretur cum iusti
cia deficiente itaque aliqua istarum cum circumstanciarum sit iuramentum illicitum ut si
falsum vel incircumspecte. Si ex consuetudine sine fructus utilitate vel inhoneste vel
deformiter contra iustitiam. Et sit veritas utilitas et honestas ratificant iuramentum.
Prima condicionem de iurans discutere secundum iurans et ille cui iuratur. Item
similiter etiam. Iuramentum aliquod est assertorium quoddam est promissorium. Assertorium
rium quo iuratur de veritate nobis declarata cuiusque veritas de presenti vel de preterito. Iura
mentum promissorium est de futuro ut contingit in vovendis vel promittendis. Iuratur
autem licite nunc ratione boni consequendi nunc ratione mali fugiendi. Ratione boni qua
druplicis pro veritate pace amicicia vel obediencia. Propheta et apostolus iurant
pro veritate spirituali salutifera confirmanda Jo. 3. Amen amen dico vobis etc. In causis
ante cunctis iurant testes pro veritate causis iudicii declaranda. Deut. 19. Ratione
pacis confirmande Gen. 21. 33. Ratione amicicie Gen. 26. ea. Ratione obediencie
explicatur primo ratione fidelitatis Ro. 4. 2o ratione subiectionis iudicum ij. 3o
pro consuetudine observanda Ecc. 19. Cuncta que locutus est. Ratione mali
iuratur dupliciter vel ad malum vitandum vel purgandum. Primo modo
in principiis causarum. 2o modo pro expurganda infamia Deut. 20. quo in crimine
occulto. In talibus itaque casibus talibus circumstantiis licet iurare. In opere
vero assumitur nomen dei in vanum explicatur secundum triplex genus peccatorum. Quam ypocrita
fingendo sanctitatem qua deum excolat cum proprie veritas de eo testatur Mt. 6. Amen
dico vobis receperunt mercedem suam etc. Cum gloria omnis tibi equatur ad sui glo
riam vel famam et divicie sequntur oppositum etc. Sunt autem 3 species y
pocrisis. Prima cum quis coram hominibus simulat sanctitatem et in occulto presumit
deum offendere. Secundo cum quis tam in occulto quam in aperto facit bonum sed ut
ab hominibus videatur. Tercio cum quis ypocrisis morem deserit ut in maiore et
subtiliori permaneat ut negantes aut fingentes bonum quod faciunt ne ypocrite
videantur et sic faciunt primum et spiritualiter et etiam publica peccatores. Secundum
genus assumendum nomen dei in vanum est communitas avarorum nedum quia in vanum
iurant contra ea lucra sed quia fingunt se congregare pecunias ut habeant unde
vivendo in dei servicio in nomine suo pauperibus subministrent. Et in vanum hoc fa
ciunt quia serviendo ydolis divicias quas summe appetunt palam produnt. Tales
in thesauros mittunt quo ad deum pauperum post diem iudicii et inveniendos spectus
sue egeni. Sunt autem 3 species huius peccati mundi sicut sunt tres species
superbie que est peccatum diaboli ut usura vel symonia primum in iurando promittens ma
nifeste et primum privatis palliat secundum suum. Hii autem iniuriantur publice promittens
sicut ut tyranni et alii bona rei publice rapientes. Hii vero pure privatim ut deceptores

gremio eorum impleat secundum legem hominum quod media fraudulenta et dolosa. Explicat autem
fingunt causas sue mundane sollicitudinis vel quia acquirendo divitias dicunt
posse facere elemosinas, scilicet ut sic deo qui summe est dives plus similes. Vel quod sic
veteris testamenti erant ditissimi. Et tales in his certe quia sumptus multa et contraria
hominum hec exigunt. Et hii videntur esse simie dyaboli, qui attendentes coram
hominum hec exigunt, et hii videntur esse simee dyaboli, qui attendentes opus pru-
dentis barbitonsoris plurimos superfluos capillos cum novacula abradentis, ab-
scindunt per eorum ab insufficiacio similitudine guttur suum. Et isto modo simi-
antes qui ex similitudine arguentes quod aqua viva male consistant proprie lau-
dare et exhibent summam audaciam delinquendi. Tertium genus assu-
mentium nomen dei in vanum sunt homines qui carnali concupiscencie execu-
tionem nomen dei in vanum sunt homines quod carnali concupiscencie ... et mutat causam.
Hii enim fingunt quod deus et natura precepit quod homo generet et multiplicet
opus suum et sic palliant sophistice voluntatem quod aliud ut asserunt reddere
impotentes ad serviendum deo. Hii accipiunt nomen dei in vanum tum quod frau-
dant a servicio quod deo pangunt, tum etiam quod nituntur servare corpus vali-
dum ipsum reddunt testante scripto qui amat animam suam et te commendans fac
voluptuose in hoc seculo. Ideo utrobique est frustratio. Sunt autem huius
dementie tres homines famosi, scilicet accidia gula luxuria. Quod quod omnis pigritans in
domo dei et nomine suo in vanum accipit nomen dei. Unde videtur quod accidia proxima
omissioni que est primum peccatum sic certum de peccatis maioribus quibus nomen dei
accipitur in vanum, cum ociositas corporis seu remissio efficacia seu immutacio sua
ponne indicant suum dei. Et sic de gula quo ad tres species, scilicet castrimargiam
ebrietatem et comessacionem. Sicut ociosus frustratur a fine appetens quiete
prandium ociosum, sic gulosus ex suo modo directe vertitur ad oppositum sanitatis
ac valitudinis corporalis. Et sic de luxuria cordis sensus vel operis intenditur
voluptas corporis et consequitur sentire amarus. Omnes itaque sumentes modo
carnis vel dyabolo assumunt nomen dei in vanum, cum sumant deos alienos. Et
specialiter nos ipsum. Provocatorium autem a prevaricacione huius mandati cingit
cum scriptura dicit non habebit insontem etc. Cuius pene notacio explicat ...
tatur. Immo posset dici secundum hominem quod non obstante huius modo iuramenta
remanet iurator innocens utrobique cum iurando non nocetur deo vel proximo
etc. Ideo contra istum dicit spiritus sanctus non habebit insontem etc. Secundo
dicitur quod illa tria mandata ad honorificacionem et amorem dei spectancia quandam
specialem appropriantur tribus personis per ordinem. Primum mentale quo precipitur
non colere deos alienos pertinet ad dei maiestatem que originaliter est in patre.
Secundum vocale quo precipitur non in vanum nomen dei assumere pertinet ad
deum filium, quia secundum Augustinum in libro suo de grammatica nomen et verbum idem sunt,
et per consequens nomen dei est realiter verbum dei. Unde cum sonus a sono dicitur eo quod in
sonis quasi non fractus sit deo continuus ac plenius vocalibus clare sonat, sic
paciencia cum acceptatione tangitur sicut vas vel aliud sonans continuum plene

sonat / sonando in decem [illegible] ex defectu currentis continuant et ex
deformitate vel fractura virtutum qua a deo discontinuat anima assumendo nomen
dei vanum sonat / Tercio dico quod hoc mandatum tangit proprie observanciam
veritatis. Ideo secundum Augustinum in libro suo de decem cordis prevaricatores huius mandati
tangit specialiter primo circa hereticam qui palliat et commendat tribus modis. Primo
ex hoc quod heretici fingunt se dicere sensum suum ex puro zelo veritatis.
Secundo ex hoc quod errantes ex ignorancia sunt digni venia. Tercio ex hoc quod
licet sciant falsum palliant tamen parco laedunt in [illegible]. Unde quid inquiunt non est
leve verbum quod verbo assumit. Ideo ad destruendum hunc errorem dicitur ut
prius non habebit insontem etc.

Mementote quod diem sabbati sanctifices. Primo notandum quod est sabbatum
secundum dicitur observancie modus et ideo sabbatum dicitur [illegible]. Appropriatur
autem cultus iste spiritui sancto, quia sabbatum quies interpretatur [illegible] con-
gregare convenit [illegible] principium et medium sequitur finis qui est nexus
vel amor patris et filii [illegible] quam non est possibilis [illegible] personalis productio. Ideo deus
in isto fine quiescit nullam personam increatam ulterius producturus. Sed creatura rationalis
nisi [illegible] reductum et sine fine [illegible] quiescit. Secundo
autem ista tria mandata ex dilectione ordinata qua deus diligitur. Sicut enim in dei dilec-
tione ordinata [illegible] in amore sic diligens multos falsos deos constituit sic ex eadem di-
lectione [illegible] diligens deum [illegible] quod est non minuit et non assumit nomen
dei vanum. Et [illegible] ideo sequitur quod omne summe diligens deum totum

multitudine operum suorum propter quietem eternam dirigit intentionem et hoc est sabbatizare. Et
nulli alii attribuunt quod deo est proprium et sic removent omne genus blasphemandi. Et
omnia genera peccatorum. Sed notandum est quod ideo sub verbo memorandi exprimit hoc mandatum quia
prius Gen. 2o et Exod. 16 fit mentio de eodem. Secundo quia hoc mandatum quo ad tempus
obligat et non semper quia ad opus conscientiam. Tertio quia cetera mandata semper obligant
post creationem [illegible] et hoc omnia quod sub mandato [illegible] temporis complendi
et eciam assignatur temporis [illegible] memorie commendare
Triplex enim ponitur sabbati observancia. Prima generalis preservando nos a viciis. Secunda
specialis preservando nos ab operibus servilibus. Et tercia specialissima preservando nos a mundi
sollicitudinibus. Prima semper obligat et pro semper. Secunda omnes non semper sed certis
in die dominica cum assistunt. Tercia vero obligat sacerdotes specialiter qui contemplativi esse
debent semper omnem sollicitudinem suam in deum iactare. Unde ad denotandum multiplicem
sabbati. Sabbatum accipitur multipliciter in scriptura. Primo pro die Levit. Exod. [illegible] Quia omnes dies festivi
Hier. 17. Quoniam quemlibet diem septimane vel totam septimanam ut hic Luce 18. Sabbatum enim
non omne tempus sabbatizari. Primo modo ab omnibus et 2o modo a sacerdotibus non
mobili omne tempus sabbatum temporis nominatur. Secundum est sabbatum mentis quod est in
tranquillitas ordinans virtuose omnia sua. Sic sabbatizamus ad eternitatem quietis. Et ad
spiritualem [illegible] exponitur mistice illud Ezech. [illegible] precepit ut non aperirent ianuas usque post
et loquitur de civitate reedificata. Porte huius civitatis sunt sensus corporis. Per quas
tamquam portas dissolutas sensibilia intrant et diaboli [illegible] capitanei
Iudic. 19. Quia mors ascendit per fenestras [illegible] Jeremie 23. Quinque sensus
quasi per quasdam fenestras [illegible] ad animam intrant. Et [illegible] enim sepe clauduntur
contemplativi in quibus est visio pacis dei que comparat omnem sensum ut dicit apostolus Philip.
Et conformiter exponitur illud Jer. 17. Custodite animas vestras et nolite portare
pondera in die sabbati nec inferatis per portas ierusalem. Ubi prohibetur pondus peccati quod
vocatur talentum plumbi Zacharie 4. Onerat enim sicut lucifero a summo celo
ad bassissimum infernum descendere. Et ad conformiter spiritum exponitur illud Neemie 13.
De pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati.
Sed preter sabbatum temporis et mentis est sabbatum eternitatis quod vocatur ysaie sabbatum
delicatum. Ad quod venitur per observancias ordinatas istorum sabbatorum quia ysaie ultimo
sabbatum ex sabbato. Nam ex observancia temporis fit requies mentis et ex
illa procedit perpetua requies eternitatis Hebr. 4. Veniet ad me omnes etc. In spe
Ut eciam dicit quod omnibus
namque illius sabbati debemus omnia opera nostra perficere. Per quas sicut secundum vitam
continuam brevem vivat habet 6 etates [illegible] [illegible] per quas sicut secundum vitam
actuam operibus corporalibus perficere. Sed septima etate post mortem [illegible] animalibus
sabbatizet. non intrabit in requiem sempiternam. Unde autem [illegible] sex etates
tibus mundi de quibus [illegible] manichees [illegible] septima etas finalis [illegible]
tibus est dum homo sepius ab affectione terrestrium atque carnalium contemplatur
celestia. Septem vero etates secundum ptolomeum in quadripartito libro 10 [illegible]
procrescendo secundum [illegible] hominem gradatim sicut planete custodientes suas vires

supra se similiter et secundum alias similitudines equalantur sic quod supra infantia pueritiam
adolescentiam iuventutem virilitatem senectutem et senium ponant septem planete oc-
tavas et octavam etatem haly ponit redire et regionem lune et illam vocat etatem
decrepitam seculares redeuntes ad infantiam et iusti brevi etate explent vitae suae sal-
vandum reducta ad innocentiam huius etatis premissis omnide anni mundi. Et sic
explicit enim in sermone dissipone sabbatum si velit ad illa octava etate pertingere in qua
omnis anima hec affectus sit figurata salus et sic ambulet. Octava ambulatio in qua impii intu-
ntur ambulant difficiles duplice corde in suis etatibus tam secundum corpus quam secundum animam
et complexionem eo quod quilibet sensuum exteriorum predictorum scilicet auditus olfactus visus gustus
et tactus habet suum predium secularem quod sic nasciatur in peccato sic seculariter redit in peccatum
et sic de quinque sensibus interioribus scilicet sensu communi virtute ymaginativa estimativa
fantastica et memorativa quibus adiunctis intellectus et affectus constituunt alios vel pro-
des seculares duodecim in quibus mors ascendit per fenestras ut dicitur q. Unde post
istam vitam miseram in qua primus quisque secundus mire est dimissus corporalibus
influentiis duodecim signorum secundum duodecim menses in septima etate anni mundi. Desere
et iste duodenarius mundus annorum forte signatus est per amorosina a patriarche totidem
annis filiorum sanguinis as. q. et per filiam archisinagoge duplex in senaris quo ad
naturam operum perfectus et quo ad mores ex duplicitate infamis sequitur totum predium pro-
ut his premissis restat videre in quibus consistit sabbati sanctificatio quod constituit non
locum nec tempus secundum. Dicitur etiam racione vite vel operum sanctitas. Et exprimitur forma
servandi sabbatum cum sequitur seu subditur sex diebus facies omnia opera tua etc. Ex quibus
verbis videtur quod homines sabbatizare est opus in sabbato a servili opere cessare. Unde leviticus 23
Sabbatizatio limitatur prohibitive ad omne opus servile. Omne opus inquit servile non facietis
in eo. hoc est nullum. Sic in exodo autem precipitur aliquod genus operis non facere in sabbato. Et ideo
lex non prohibet opus cultus dei quod fieri non supra quod genus operis creature prohibetur
nisi opus quo creatura colitur cuiusmodi sunt opera ritualia licet enim solum opus
peccati sit servile secundum augustinum super jo. o. 3. tamen hoc genus operum conducticiorum cuiusmodi
sunt opera rusticalia prohibetur. Faciendo autem tale opus in sabbato peccatur in precula-
ciatione sic omne genus peccati committitur. Nam sicut omnia genera vitiorum sic et
vitiorum sunt connexa. Cum enim avarus et prodigalis occupat ex indigno quisque ex
accepit facultatem sic defendit luxuria et carnalis contumelia qua peccatur om-
tendo uxorem debitum. Est autem opus servile opus quo homo pro mercede
servit alicui domino circa dominum cuius sunt opera servilia et alia racione inducti peccati
ad quem homines conducatur. Colere vero vel adorare deum non est opus servile.
sicut ministrare sacramenta. facere elemosinam vel parare alimentum vel aliud opus facere
quod preter negligentiam quidam requirit vite necessitas. Ex quibus patet
quod omne opus peccati est opus servile maxime quia diabolus cum illo opere servi-
ens profitemur. Unde jo. viii. dicitur. Omnis qui facit peccatum servus est peccati. Alia autem opera
servilia ut terram colere. fructus colligere. bona fortune ducere vel parare negociari et
eis similia prius bene fieri cum consuetudinibus congruis serviendo quiti vel homini ista tamen

fieri in sabbato prohibent cum sint similia quantum ad vitia ut sic fiant Non licet pro
nomine bona hec habeat magis tamen in eo operando sit contra illa similiter committitur co
mittitur in sabbato opus illicitum cum quod tempore quo soli deo similiter debeat seruire
creature 2o opera que gratia lucri temporalis vel delectationis sensualis in feria
libus forent licita in diebus festiuis forent illicita Patet 2o quod iudei
irrationabiliter christum arguerunt de violatione sabbati faciendo miracula predi
cando vel alia que pure ad cultum dei pertinet operando Item de lege consi
cando vel alia que pure ad cultum dei pertinet operando. Item de lege conso
licet bestiam de puteo extrahere in sabbato quod magis hominem de sentina diaboli
ut arguit christus Mathei 12. Unde ad exemplandum nobis opus beneficii in sabbato faciendum
et sic ad honorem dei perfectius expendamus diem diuino commodo fecit miracula
et opera speciatius in sabbato ut patet Jo 4. Luce 4. 9. Patet 3o quod quilibet committens
in sabbato maxime polluit sabbatum quia opus maxime seruile committit in sabbato
in quo deo summe offendit Cum enim vite hominem aliquid grauius operari et summe
opere criminalis quamquam fecit grauius peccat patet quod omnis peccator in sabbato faciendo
opus maxime seruile maxime offendit diem domini Ideo non credatur quod
orantes vel aliter torpentes accidia obseruent sabbatum quia sabbatizat qui quiescit
quiescat qui quiescit corpore quiescat et mente quod non fit nisi ex caritate
turbis secularium tumultum sit expulsus Ideo turpiter peccant putantes se sab
batizare qui quiescentes ab operibus seruilibus in comessationibus ebrietatibus super
loquio vaniloquio scurrilitatibus ludis theatribus et aliis secularibus sollicitudinibus
occupantur Sabbatum enim figurat refectionem in patria cum secundum Lincolniensem
totum expendi debet in mente verbo et opere in quadam excellentia laudis
dei In mente legem dei meditando celestia contemplando et que ad edi
ficationem ecclesie et completionem mandatorum dei pertinent ordinando In
voce deum deuote orando verbum dei predicando et in verbis exhortatoriis et
coniunctis proximis loquendo In opere ecclesie limina visitando opera misericordie
die adimplendo et proximis beneficia diuisiora impendendo Et patet
quomodo dies festi ex conditionibus in nobis oppositis vertuntur in dies lugubres
Cum enim secundum originem sit dies a communi vsu ad cultum dei specialiter separatus
hunc cultum euitamus ad cultum mundi carnis diaboli et peccati cum
non meditamur legem domini sed querimus non mandata saluatoris sed eorum
non precepta capitis ecclesie quod idem est pape sed temporalis pontificis Et vbi di
ebus diuinas contemplaremus opus creationis reparationis et informationis
opus etiam iudicii finalis et beatitudinis eternalis que omnia sunt die dominico
commissa comitantur ad supplicium eternum quomodo temporalia congregemus iniuste
quesita palliemus aduersarios subdole decipiamus honores mundanos acquire
mus et in corporis voluptatibus quiescemus Et 3o non cogitando cogitationes
pacis et non afflictionis que sonat ad bonum commune sed potius litis et con
tentionis que videntur sonare solum in comodum personale occupamus nos secundum
intellectum et affectum mulierum honores sectando amplexando et sic cum cunctis consortibus

rebus quibus afficitur patet quod ymago que mox primum mandatum debet deo ac filiis
in amore monstro horribilissimum est conversa. Frequenter enim debemus in diebus festis
omnes sensus nostros colligendo claudere ut illis ipsos quiete suspendere et a solicitu-
dine sensuum quas possimus alienare quia ecclesiastici iij secundum hebreum fili ne in multis sint
actus tui. Turbatur quod tales talis erga primam diffigit radios prime lucis sicut
arbor spiritualibus curiis nodosa aut ramosa que eclipsat ab arbore huius corporalis.
Et cum ex habundancia cordis os loquatur patet quod non orando sed litigando et
conviciando aut scandalizando diem festum expendimus. quomodo igitur optinebimus
quod deisforme atque spirituale a domino postulamus non predicando sed scurrilitates
et ociosas fabulas seminando. Quomodo igitur ex omni verbo ocioso quod locuti fu-
erimus reddimus racionem in finali die domino qui non verba exhortatoria sed
derisoria in malum conspirancia vel detractoria seminamus. Et non sacras lectiones
legendo sed devotos deridendo non oraciones de fide audiendo sed cantilenis et aliis
adulacionibus cum aliis sonis musicis pro tempore postprandium intendendo. Ubi visu
pascimur impudicis aspectibus et prandiis et coreis de quibus conqueritur dominus
per prophetam ysaie 4. cithara et lira etc. Secundum secundum lincolniensem ad singulas diei
festi partes septem etates vite prodi quas debemus usque sine diei post meridiem
stare solicite arguendo nostram desidiam observando divinam assistenciam et in-
crepando primorum perfidiam sciantes quod dies vite resolucionis instat. Debe-
mus inquit doctor recolere quod dominus deambulans ad auram postmeridianam
adam et uxorem eius de peccato gule redarguit. Non igitur ingurgitemus nos in
hora meridiana ut perdamus quod meruimus in hora antemeridiana audientes
vocem domini in hora postmeridianam timeamus divine iudicium. Sicut
enim motus naturalis velocitatur usque ad finem ex 2o de celo 3. 4. 2 sic et
motus vite peregrinacionis quo naturaliter tendimus ad requiem beatitudinis ut
ad finem et hinc secundum apostolum ad thessalonicenses 4 debemus sine intermissione orare. et salva-
tor luce xviij oportet semper orare quod exponit ecclesiasticus quod dicens quodlibet mag-
na instanter operare. Et nos in sabbato non ambulamus ad cimiterium sed ad
campum non ad ecclesiam sed ad tabernam non ad cantellum sed ad celarium
Non operibus elemosinarum insistimus sed nos aut nostros complices gulose pasci-
mus. histrionibus meretricibus et tirannis bona patris expendimus Secundo beneficia
primorum obliti vel eos deterioramus vel minuendo bonum anime retardamus
Omnes igitur tales secundum augustinum libro de xo cordis polluunt sabbatum per opus servile
quod est opus summe servile tam secundum tempus quam impensum in talia inso-
lencius expendendo Quomodo quasi pro mando nobis prandium ob principium
sancti comedendo sapiendo reficiendo quod in sabbato quod non sit vicium
dirigens ad quietem que est sabbatum finale non committimus in sabbato quam ma-
ximum opus servile patet ex disciplina operis servilis quod sufficiente committimus

in tantum quod longe minus malum foret nobis facere opera rusticalia quia ut sic facere
mus bonum opus de genere ecclie dei utile et preseruaremus nos a maiori crimine
Unde beatus Aug⁹ in libello de x cordis loquens de sabbatismo iudeorum. Vacare
inquit voluerunt ad nugas atque luxurias. melius inquit faceret iudeus in sabbato
in agro suo aliquid utile quam in theatro seditiosus consisteret. Melius femine eorum
in sabbato lanam carperent quam tota die in neomeniis suis impudice saltarent
Et sic indubie est de nobis. Unde in decretis secundum doctores licet omnia peccata
sint in mandato isto prohibita specialiter tamen peccata carnalia sicut spiritualia in
primo et iudicialia in 2°. Iste enim undique peccatorum opponitur quadam proprietate
trinitati cum secundum Aug^m ad inquisitionem ianuarii ista tria mandata pertinent
concludent. Preseruatio a peccato est verissima et perfectissima sabbatizatio quia alia nichil
valet nisi veniat illius. nec opus infirmat sabbatizationem nisi de se sit peccatum
prius infirmat. Et hinc secundum Barnardum proponitur feriis vigilie ut vigilantius
in pena attendentes quod si in peccato vel negligencia [illegible] dormimus. ex hinc sanctorum
cuius festum sequitur [illegible] in confessione ut in die sequenti memorie
laudemus deum in sanctis et intercessione eorum habeamus deum nobis propicium
Consideret quod quisque in suo statu sit cum primo pace. cui deum est ubi est et in ipso
sui indigenciam operetur etc. Vel aduocatum in celis ne tantum [illegible]
dictas deprecatur. Si inquit Bern. hic sanctus fuit potens sagax et beniuolus
in terris ad orandum fratribus suis miseris. quanto magis in celis ubi est compos
sue voluntatis sufficiens quo ad indigenciam nostri status et cumulans ex
crementis purissime caritatis. beata quidem patria caritatem ille non minuit
sed augmentat. nec beatus qui inpassibilis ideo incompassibilis quin potius
viscera misericordie nobis induitur. cum autem fonte [illegible] assistit et
eo potissime quo nouit deum pro nobis disponere quam ante complementum nostre
pregnacionis nec beatorum nec eorum beatitudo erit finaliter consummata. Sed
considerans nec sanctos isti operacioni intendere nec deum ipsos audire
si non nosipsos aptos sistimus [illegible] et [illegible] instamus
Sed heu hodie in ecclesia diebus festis plus peccatur plus gula luxuria [illegible]
comitibus et maleficiis et [illegible] residuum [illegible] sic quod in festo dei cum
infidelibus illud [illegible] quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Tempus enim
quod est dei seruicio specialiter deputatum est contra [illegible] seruicio diaboli dedicatum
[illegible] quod deus signanter dicit [illegible] illud [illegible]. Ne offeratis ultra sacrificium
frustra. Constat quidem quod sacerdotes predicantes et [illegible] faciendo bonum
opus de genere peccati cumulant in tantum quod [illegible] illud. viderunt eum hostes et
deriserunt sabbata eius. Iudei quidem et pagani derident modum sabbatizandi
christianorum in proprietate victus et ornatus superflui cum corpus et ventrem colunt

257

precipue die festo · Sicut habetur 2° [illegible] sacerdotibus &c · [illegible] super multum vim
fortius [illegible] vero Nam ventres [illegible] festinat secum Ideo est [illegible]
dum quod opera similia que aliquo tempore licite sunt in sabbato sunt illicita in tm
quod collectio lignorum in sabbato est [illegible] [illegible] nec licuit manna in sabbato
colligere · quod nec ultra mille passus incedere Septem prohibent [illegible]
tempore sabbati unde [illegible] Septem homines erant apud [illegible] pro sabbato usus celum
et clausa undique usus terram · 3m est tamquam vir mulier vel utrumque · [illegible] mens
superior · [illegible] simplex [illegible] potius mentis inferior que [illegible] ut masculus vi-
liter tendit circa difficilia · et [illegible] ut mulier occupatur tandem circa mollia · Tercio
finis est sensualitas ut [illegible] habetur [illegible] quinque [illegible] est pura sensualitas
et adversa [illegible] acquisitus · omnia ista debent sabbato [illegible] terram et ad con-
templandum celestia aperiri [illegible] 2° [illegible] laudi et [illegible]
pectus [illegible] interioris aperiri [illegible] causa observancie sabbati subdit · Sex diebus
fecit deus celum et terram &c · Inter alias causas ordinis [illegible] dignatus est ponere
numerum sex dierum nobis exemplum · quod [illegible] debemus ipsum colere serviendo ·
Sicut enim deus quievit [illegible] in septimo · sic debemus nos ab opere [illegible]
operis · Et sicut deus sex diebus temporis vel ordinis fecit tres mundi partes cum
suis contentis · sic a tribus [illegible] hominum voluit sabbato coli [illegible]

Honora patrem et matrem tuam ut sis longevus super terram. Pro
intellectu huius mandati notandum est primo quod omnis virtuosus potest dici cuilibet
pater et mater iuxta modum loquendi salvatoris Mt 12°. quicumque fecerit
voluntatem patris mei qui in celis est ipse est meus pater et [?]. Filias autem diffusis[?]
dixi quomodo christus habuit bona virtutis adeo sibi infusa et non a fratribus instru-
entibus acquisita · non habet patrem creatum quo ad procreationem in moribus. Sed
matrem quamcumque fidelem ipsum spiritualiter et passive gignentem in sanctas animas
Nos autem habemus informacione et matres spirituali generacione in viventibus
nostre quotquot sit spiritualiter nobis profuit · quomodo loquitur apostolus ad cor. 4. dicens in
ihesu christo per evangelium vos genui · Sic quod extendendo nomen parentum videtur
hoc mandatum se extendere ad mandatum quod christus secundum vocat / quod quilibet debet di-
ligere proximum sicut seipsum · Nec obest quod dives debet honorare pauperem / quia religio
christi est quod omnes christiani sint honore invicem prevenientes · Ut patet ad Ro. 12. Unde petrus
omnes honorate · Cum ergo hoc mandatum sit strictius quam mandatum de dilectione proximi
solum videtur in hoc restringi quod solum se extendit ad proximos virtuosos et non ad
peiores degeneres · Debemus ergo secundum sensum litteralem huius precepti honorare parentes
carnales tam propinquos quam remotos nobiscum vivos et sibi mortuos · Debemus
secundo secundum sensum moralem honorare parentes spirituales · hoc est magistros spirituales /
quia secundum apostolum 1 Thi. 5 Presbiteri qui bene presunt duplici honore digni habeantur
Debemus honorare et matrem spiritualem que est pia religio quam fundat scriptura / Debemus
3° secundum sensum allegoricum honorare christum atque ecclesiam militantem qui sunt pater
et mater cuiuscumque membri ecclesie ut patet ephe. 4. Debemus quarto honorare
patrem celestem atque ecclesiam triumphantem · cum secundum apostolum gal. 4° ipsa sit
celestis ierusalem mater nostra · Et in isto mandato sicut in quolibet alio secundum litteralem
et abditum perficitur quicquid est nobis necessarium / Et ad intellectum ulteriorem istius
mandati est notandum quod triplex est honor quo debemus parentes ad litteram honorare
scilicet ope sermone et anime qualitate ut eccl. 3°. qui timet deum honorat parentes in
[C]erte quod in rebus consistit honor parentum primo in ope explicite ministrando eis ne-
cessaria ut alimenta tegumenta · etiam prestando illis temporalia ministeria ut sune-
do eis secundum nostre opera · et eis amovendo ab illis contraria ut invadentibus scanda-
lizantibus et opprimentibus resistendo · Cum enim quilibet sufficiens debet impen-
dere opera nostra cuilibet indigenti · quanto magis parenti carnali cum obligacio sit maior
Ista autem debemus parentibus egenis impendere non solum si in materia habundamus
vero deficiente nobis materia pro quam relevemus parentes oppressos debemus pro
materia habenda amplius laborare · Sicut enim Anna uxor tobie ministravit
necessaria marito cecato que acquisivit de opere textrino et ministravit parentibus viris
alimenta vite necessaria · debemus de illis necessaria parentibus impotentibus deservire
ut ducendo · inducendo et defendendo et si oportet ipsos in omnibus necessitatibus cor-
poralibus devote dirigendo · Et sic debemus ex lege caritatis cuicumque fratri egeno
habita oportunitate ministerium tale impendere / Debemus parentes plus aliis di-

ligere. ergo multo magis debemus parentibus seruicium tale impendere. Assumptum patet
tripliciter. Primo ex hoc quod mentalis ac verbalis dilectio est minus sophistica quando
habita oportunitate deest operacio ut patet Ja. 2. Si frater et soror etc. Si enim volucio
sit principium motus maioris et si maior sit volucio ad releuandum proximum quam
ad ociandum vel temporalia retinendum, ex illa procedit in opus cum secundum philosophos
a causa maiori principio motus sit motus forcior. Item nemo diligit proximum ut se
ipsum qui preponderat proximo bona fortune cum illa sit infallibilis condicio amoris
Sed sic facit omnis sufficiens qui subtrahit opera misericordie indigenti. ergo nemo sic faciens
diligit proximum ut se ipsum. et per consequens deficit in secunda caritatis stadia. et cum deum di
ligere et mandata eius seruare coniunctim deus precepit proximum diligi ut se
ipsum sequitur quod sic peccans in proximum deficit a dileccione dei et proximi. Unde 1a
Jo. 3o. qui habuerit substanciam huius mundi etc. Item de lege solum miser
icordes misericordiam consequentur. Sed persistentes in dileccione pure sophistica non
sunt misericordes. ergo nulli tales finalem misericordiam consequentur. Assumptum
patet ex hoc primo quod oportet omnem misericordem compati suo ut sicut et dominus insi
nuatum est supra ascendere sui ut expositum est in quinta peticione oracionis
dominice. Patet 2o ex hoc quod deus nemini dat misericordiam vel quicquid aliud nisi
dans ipsum amet. Sed immisericordes odiunt misericordiam similiter et amant
immisericordiam. Ideo proporcionaliter deus illis mercedem retribuit. Non enim foret propor
cionalis dei dacio ad merentem nisi datum dei foret simile illi quod ipse prim
itus appeteret in affectu. Amet igitur homo veras diuicias et virtutes. et retri
buentur ei. amet agenciam et vicia et habebit. Tercio confirmatur illud ex dicto
beati p. c. 2o iudicium sine misericordia fiat etc. Et illam conductibilitatem innuit salvator
Mt. 5. Beati misericordes quia misericordiam consequentur. Et hanc racionem esse quintam
peticionem oracionis dominice sic modificatam. Dimitte nobis debita nostra etc.
Mt. 6. Est hec racio quare in finali iudicio reprobabuntur dampnandi ex inmisericordia
ut cunctis pateat euidenter eorum dampnacio. licet igitur deus gratiose puniat
dampnatos non tamen quod est misericordia. cum omnia sit voluntas releuandi
miserum a sua miseria. Est autem plus obligamur parentibus quam aliis exceptis
et proximis preter notum. nam collacio beneficii est obligatoria ad mutuam retri
bucionem. Sed parentes dederunt esse corporeum et post nutricionem et disciplinam
ideo tenentur illis proporcionaliter obligamur. Ecclesiastici 7. honora patrem tuum et gemitus
matris non obliuiscaris. Unde Aristoteles 8. ethicorum recitat tria beneficia esse inre
compensibilia. scilicet dei, parentum. et magistri. parentes itaque cum habeant racionem
facientis. nutrientis et instruentis sunt multum specialiter honorandi sed precipue deus
atque ecclesia et parentes eos spirituales et virgo domina. 2o sunt similiter parentes carnales
honorandi. hec honoracio stat in tribus scilicet in reuerencia obediencia et sufficiencia
Venacium ad reuerenciam notandum est quod 13a supra illud Mt. 14 quicumque dixerit patri vel ma
trimunus quodcumque est ex me etc. Honor inquit in scriptura non in salutacionibus et
officiis tantum consistit in elemosinis et munerum oblacionibus sentitur. Ille ergo parentes

effectualiter veneretur quam effectualiter reputat quicquid habuit quod ipsum excellenter atque li
berius sit parentum quam suum. Et sic patria reverencia consistat in affectu et effectu
In affectu timendo ne offendatur et amando ut timeatur. et sic timor et amor in ho
nore parentum mixtim concurrant. Obediencia vero requirit quod filii in quibuscumque
licitis parentibus se submittant et precepta huiusmodi ut sui impleant. unde ephesios vi
scribitur filii obedite parentibus etc. Cum enim parens habeat super prolem tamquam pre
suam naturalem dominium debet proles parenti subiectionem in opere et sermone non
imperando improperando vel parificando parentes set serviendo. Et hinc levitici xx. Qui
maledixerit patri vel matri morietur etc. Et exodi. qui percusserit patrem etc. deuteronomii xxi.
Si genuit homo filium contumacem Ex istis nota primo quod parentes
ipsi carnales et multo plus spirituales in causa dei possunt notare suos in casu eciam
usque ad amissionem bonorum nature. plus enim obligamur deo quam illis. Et sic fa
ciendo et sibi consimiliter et illis. Secundo patet quod populus convenire debet ad puniendum
eciam filium sacerdotis non obstante quacumque iurisdictione Et eciam tercio subditur
causa huius ut scilicet eis eveniat bonum utile et timor inalienabilis toti etati proficiat
parentibus et filiis. Sed si hoc mandatum foret servatum hodie quam gloriosa
foret ecclesia. nunc vero plus tenentur servare istum sensum quam in veteri testamento
ut patet Marci vii. Set tradiciones confundunt observanciam legis christi quia mistice
Ex istis patet quod filii tenentur parentes habitualiter suppor
tantes proporcionaliter legi veteri
tare. Sinorum enim sufficere duos suos dum sufficiencia sit salubris. Unum
cum proles non accipiatur a parte carnali sed spiritu / sed adeo patet quod non tenetur
sibi obedire in peccatis vel in quibuscumque que tardarent divinum obsequium. hoc enim
aut parentes detrimentare. Unde videtur quod non patribus carnalibus spiritualibus tenentur
filii honorem impendere dum notorie peccant dampnum. quia tunc traditores. Si
indignus honoretur preciatur indubie Omnis enim lex que suum obligat creaturam superiori
subintelligit correpcionem quod sinacum non committatur domino capitali. Debemus
non obedire parentibus eciam discolis set solum in consonis legi christi. debemus eciam
pati aliqua illata a parentibus eciam infidelibus. et ipsis egentibus ad finem quo recipescat
corporaliter suffragari. Dum vero notorie sunt obstinati velud legi christi contrarii debent
quo ad corporis suffragium quo ad conversionem vel salvacionem derelinqui ut docet salvator
Marci viii. Aliter enim plus diligens parentes quam christum non foret ipse dignus ut patet
Marci xvi. primo enim proles debet secundum suam facultatem aciem parentum miseriam relevare. enim
nempe indigenciam et defectum supplere / vel recuperet corporalem iuvamen a subditis quomodocumque
spiritualiter indigens et infirmus aut sequitur quod infirmum plus debet spiritualia opera misericordie quam
corporale suffragium omnis impendere. Non enim licet ministrare parentibus temporalia
nisi subhabitudine ad spiritualia cum quo secundum apostolum romanos xiiii non debemus circa hominem
nisi ut mutuum diligimus. patet quod debemus parenti tam carnali quam spirituali
secundum septem spiritualia opera misericordie ministrare ut competentes proponitur defectum ubi

dei pascere. sicientes potu dulciorem vel leniore vel subtiliorem potare. Infirmo
spiritu spiritualiter consolari. Mortuos pro excessu suo secundum censuras ecclesiasticas sepelire. In
carceratos pro diaboli oratione informatione vel correptione liberare. Infideles in domum
matris ecclesie hospitare. Et infideles in vinculis visitare. In istis quidem omnibus capiam oc
sunt ad invicem parentes et filii debent se reciproce iuvare. Non ius dictio vel munda
dignitas excludit aliquem qui det a quocumque fratre suo cui deus dedit facultatem opus
tale recipere. Et enim spiritualis prelatus corporaliter egens vel infirmus recipit corporale
iuvamen a subdito. quanto magis spiritualiter indigens et infirmus quod loquitur sapientia
ap. 2o debet quantumcumque recipere a quolibet cui deus donavit facultatem suffragium spirituale. Et
pervertitur istius precepti tenemur ad correptionem fraternam suffragando membro ecclesie
et hoc longe plus quam nimis studio matre carnali vel relevando indigentiam corporalem. Sed
cum ex ordine diligendi deum plus tenemur amare ecclesiam cum sit bonum commune plus
dilectum adeo quam matrem carnalem. Et cum quilibet persona ecclesie sit filius ecclesie
patet quod mater ecclesia tenet quemcumque talem filium peccantem punire iudicibus lapidandi
hoc est virtutibus evangelicis continuandi secundum meliorem hominem. et postremo
permanente contumacia excommunicandum. Cum enim oportet etiam secundum aliquam
eius partem stare fidelem. Patet quod pars stans non foret fidelis filius nisi defenderet ho
norem parentum contra insolenter degenerantes. Inpossibile quidem est ex gratia permissione dei
quod non sint in ecclesia tales accusatores et iudices. Licet hodie ecclesia plerumque deficiat
in vocatis prelatis. Sicut enim quemcumque pars sana humani corporis debet iuvare infirmam
licet nobilior est in natura cum ad hoc habeat potentiam et instinctum. Non enim excludit
dignitas vel iurisdictio a beneficientia vel spirituali suffragio. quod est de lege nature secundum quod
quilibet faciat alteri quod sibi vult fieri ut patet ap. 7 nec ponitur talis potestas in pre
cedentibus ut patet ro. 13. sap. 6. ad practizandum ut patet deut. 21. et eius v. ille
qui offendit istud mandatum dehonorando patrem et matrem ecclesiam qui videns eciam
quolibet membro maculam nedum non extergit maculam sed consolidat et dilatat. Sicut
autem recepernt eum dedit illis potestatem filios dei fieri. Patet quod caret primo observancia
huius mandati eum sequitur ut sis longevus super terram. Ex quo plus periret quam
vitam tam naturalem quam beatam beatitudinem secundum aug. epistola 28. nemo non appetit
et parentis longevitatem. quia in utroque vita perpetualis naturaliter affectatur. Hoc
sequitur quod subditur super terram notatur vite virtuose permissio. Quamquam enim vel alius viciosus
est terra et infra terrestria animo implicatus. quod si pro tempore insit tali lon
gevitas super terram quam redde corporis et anime calamitas. restat figura spes de per
petuitate vite beate quam in terra viventium expectamus. vi. ps. 26. Credo videre bona
domini in terra viventium. Quilibet enim corporea natura quantum ad eius essentiam terra dicitur ut patet
gen. 1o. In principio creavit deus celum et terram. et secundum aug. spiritualem naturam et corpora
lem. quod postea vocatur aqua abyssus. et terra que non nisi essentiam quamcumque formam substantialem
induerit. Ideo terra quando dicitur inde corporalem essentiam. et quoniam mediat forma elemen
tarem infima. et quoniam propter deformitate vel mortale consistentia. Corpus quidem celeste
quod est terra vel patria in qua regnat beati sequitur dicitur terra viventium. quia omnes
ibi pure vivunt sine permutatione corporis vel anime. hec autem tota mutatio corporalis

vita est quedam mortis protractio cum continue alia media noceant et vita fessum a
tra proprii morte anime puniret. Signatur igitur de celum terra videatur / Triplex racio
assignatur quare pro honore parentum longevitas promittitur in mercedem. Prima est propter
modos fines intrinsecos summe apparimus / Secunda est quod deus reddit hominibus mercedem tam meri
tibus quam demeritibus proporcionaliter ad laborem. Cohinc puniuntur homines in quo peccant
Cum igitur observando hoc mandatum gratia vita parentum que est per parentem causaliter qualis
sua ronabile est et vitam superhabundantem recipiat pro mercede / Sed ad deuocionem
istam superogationem invenit qua dominus deus tuus dabit tibi / Tercia racio est
quia deus cotidie ordinavit generationem hominum secundum gradus spirituales parentum succedere
in quo ordine decrevit parentes nedum temporaliter sed causaliter filiis anteponi.
Dignum igitur est ut illi prorogetur vita prospera qui huius dilectans divino ordini de gracia
honorem honorat parentes quos scit deum ordinasse secundum causalitatem preclare dignitatis Sed
cetera subditur venerato quam quia vos non fuissetis parentes sunt principia nedum
quantum hominum quo ad materiam et formam ordinem ordinum et utilitatem a tempore ipsi
nant Sed dicit hugo de sancto victore Qui non honorat eum a quo est indignus
est illud recipere quod est Signantur autem huic mandato assignatur primum ne aliqua
subtrahat ab eius impletione. sicut nec fastidium servandi sua in istis duobus
retardantibus populus iudaicus laborabat ut patet agitur per quo ad primum vos autem dicitis
nunquam quodcunque est ex me Et quo ad secundum nedum succedit iudeis post legis
dacionem tam patribus quam filiis fatigatis in deserto quod attendi fuit ad observanciam
huius mandati hortatio unum ex tota superbia ad subiectionem desidia Jo. viii respondit
semen abrahe sumus et Tercia causa est ut cognoscamus si huic precepto quod ex institu
naturali obligat tanta vires adiacent multomagis remunerandi sunt alia precepta ad
que servanda tanta naturalitas non instigat Sunt autem sex alia forma observacione
huius mandati debita que hinc inde collige ex scriptura / quorum primum est in filiis eorum
dacio / secundum est benedictio dei patris / tertium est benedictio patris temporalis / quartum est quod honorato
patris est gloriatio filii honorantis / quinta mortes a tribulacione liberatio. Sexto mortis
est solutio a vinculis peccatorum viii et cetera 3. et alibi in locis suis que licet non impleant
in quibusdam corporaliter quo ad litteram tamen implentur in ipsis spiritualiter in gracia et gloria
Ecce igitur ad huius mandati observanciam inducuntur debent parte precepta tribulacio / multo
Sequitur quintum preceptum divinum
de precepcio et finalis conclusio /

Non occides. In hoc mandato dominus prohibet iniuriam fieri proximo
in bonis nature scilicet in persona quia neminem debet occidere. Non
ex necessitate vel voluntate vel malicia propria sine precepto divino. Hinc
dicitur Non occides quia homo dicitur facere hoc quod ex voluntate sua facit. Sed si fiat
ex iusticia et precepto dei tunc ipse non facit sed deus per illum et per sententiam. Ad Ro.
Si enim quod nolo hoc ago iam non ego operor illud sed quod habitat in me. Aug.
Non occides scilicet nisi quod lex divina precepit occidere. Sunt enim mandata hec
hortative et imperative non indicative et affirmative quia nisi de nullo homine
foret sermo. Tamen autem accipiat demonstrative vel indicative affirmative hoc quod in hoc
mandato deus demonstrat et asserit suam voluntatem et preceptum esse quod non
occideres sine suo precepto. Ut in ceteris mandatis suam demonstrat esse voluntatem
ordine et preceptum ut ea non fiant que prohibet vel fiant que precepit. Sed hec
potest esse causa quare ponitur in medio. Est enim hoc mandatum commune omni
creature rationali. Ideo eius [illegible] precepto despicit deum et omnia membra
eius. Occidit enim animam suam privat eam vita gratie que est infinitum peius quam
occisio corporalis. Illa enim est nona malicia nisi propter occisionem anime per destructionem
virtutis vel generationem peccati quod est mors anime et sic dicitur Jo. 8 quod dyabolus homi
cida erat ab inicio. Et ad homicidium specificari debet mandatum. Quamvis extendi
potest ad quoscumque occidentes iniuste. Cuiusmodi sunt sepe venatores et venato
res animosi qui quando faciunt peccant mortaliter. Quamvis enim non sit peccatum mortale occidere vitu
lum sive vel aliud animal sensibile tamen animosi peccant taliter faciendo
occidendo scilicet sine dei precepto et sine gratiarum actione peccant deo. Unde in lege dicitur
Qui quod venatione occiderit vel laqueo cepit ubi effuderit sanguinem eius in terra et
operuerit et adimpleverit ad hostium tabernaculi reus erit sanguinis. In quibus
notandum quod triplex est homicidium scilicet mente verbo et opere. Mente unde Jo.
Qui enim odit fratrem suum homicida est. Est ergo odium fratris ira cum sit habitus ac
cidentis oppositus quiescens in anima ut sentit Aug. de verbis domini.
Ira vero est passio incipiens. Et utrumque istorum venit in bonum vel in malum
[illegible]. In bonum qui principaliter [illegible] fertur in hostes dei [illegible]
[illegible] per [illegible] irascimini et nolite peccare. Sicut enim qui [illegible] est Aug. et quo
ad [illegible] dicit ps. 27 Odivi ecclesiam malignantium. In talibus ergo oportet [illegible] esse
testem quod sentitur in primis diligendo [illegible] sine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] odite [illegible] Jo. [illegible] odit [illegible] [illegible] peccat
qui diligit quod sit iustum et dilectio [illegible] [illegible] causat odium [illegible] [illegible]

net et inimicis secundum quod communiter quod eadem persona se diligat et quod actibus odiat
Diligat hominem et agat sibi ut deus precepit et odiat ergo et proximum preceptum dei
respicit se ab ipso avertat et castiget et retrahat ab ipso vicia que sunt ei inimica
nichil in peccato proximum vero tamen differentiam tamen vitium sequitur dei vel dilectio actus
ante distinguit. Hominis autem actus meritorii generantur in dilectione dei ut tenet
ad quod sequitur videlicet ubi supra quod mandata dei sunt unum et multa unum in radice mul-
ta in ramis. Continuus eum diligit fratrem suum ut alia caritas non publi-
ce vero que ea que dei quod deus diligat secundum principalis secundum vero quod sibi est utile et
delectabile. Quod eum inordinata dilectio eum oportet quod in omnibus honoraret deum
sicut in omnibus videtur atque diligit ille eum deum non honorificat quod amore
suo proposito cum iurato amore caritatis perdidit. Et ista tres amoris ex-
stinguet amore tuo et amore mundane perfectionis. Sic eum deus super omnia
diligendus sit quod nichil aliud est diligendum in ordine ad eum. Sic per maximam
elongatum a deo est maxime odiendum. Sic quod nulla caritas debet odiri nisi in ordine propter
peccatum oditi. Ex istis patet tres veritates colligi quod in fictio et amore et odium
prima quod si aliud diligit propter actus affectione vestibili in lubricitate carnali
quod affectione virtutis ut sic diligit viciose eo quod amor iste non fundat super
caritate ipsum propter. Et sic videtur vero quod exempla affectus ipsi quasi
pastorum voluit perficere eum ergo Io. 6. ut ille denotat ipsum ad defendendum
symoniatos eo quod continuit eum parte de rapina bonorum pauperum ut dam-
nabiliter pastorum illos. Secunda quod spiritualis propositus diligit proximum secundum
quantitatem eum sit ad dignitatem ecclesiasticam vel misterium corporale ut sit in-
ordinate diligit eum ministrat sine via odiendi eo quod virtute per ut sit sperti
quantitate symonia que est propria via odiendi eorum quibus aliquam attestant
contaminatos propter nutriti eo ipsum. Tertio igitur modus corporalis scientie de di-
lectione rei propter aliam quod plus est de re quidem ilia propter aliam quam vel dilecta sunt eum
videt secunda dilectio in temptatione ad hunc modum quod ad Luc. 14. precipit odiri
parentes secundum talia et ad quem aliam propter ipsum. Sed quod dicitur diligit quod sunt
eum habundantiam proprietate talium ut honore mundano et sic culpabiliter odit
ipsum sed eum factus ille ut questio sit culpabiliter et est tamen sua odibili-
tate dilecto misceat non committendo sed amore diligendo ut dilectus eam mereatur
ad quod non tollit tamen inordinata sit quamvis talibus dilecto tamen perfectio bono virtutis
et gratie temporale bonum. Et quod quamvis habuit in se vel sua sine notione
vitiosum non dilectio propter lucrum temporale ipsum diligere secundum odiendum aliud eum in ordinate propter

precedat in amore. Cum istis stat tamen quod quis inordinate plus diligat affectione spirituali parentes consanguineos coniugem vel plus notum quam diligit creatorem, vel plus deo dilexit quam ipsum magis dilexit in quantum non est facultatis mee hic distinctere quis iste qui sit religiosior et sit deo dilectior. Istis suppositis dicitur 3o quomodo commendator huius mandati primo membro reducitur ad vindictam et eius impletio ad caritatem dei ... mandatum reducitur ad aliquam virtutem contra morti opposita quod forte minime deficile. Videtur enim quod contrarietas huius mandati sit amor quod commendatio prime tabule quod generaliter commendatio virtutum apponatur melior virtuti. Optima est caritas ergo omissio sui opposita forte commendatio maior commendatio. Respondeo quod virtutes sint vicia sibi contraria et omnis commendatio opponitur quidam caritati tamen describandat precepta sua commendans observantiam dilectionis. Pro ultimo dico quod sunt multe species caritatis. Est alia est species qua diligitur deus. Alia qua proximus. Alia spiritualis qua diligitur una persona in racione observantie primi mandati. Alia qua diligitur. Alia persona dicitur in quantum observatur gratia sui aliud mandatum, licet eadem sit caritas qua diligit ... virtutes et sit primi racione observantie mandatorum 2e tabule sunt primi species caritatis ut alia qua diligit parentes. Alia qua diligit coniugem proximus. Alia qua diligit proximus. Secundum quos observandi sibi iusticia quo ad bona nature persone coniugate bona fortune et bona fame. Sed cum attigimus septem mandatorum secunde tabule et sint utrumque officio in uno mandato officium secundum singula que plus specierum virtutis tribuendo in gratia contra racione tamen maiori commendatio est in commendatione septem sed statu hominis inferioris status esse superiore status superioris plus preceptum. Aggravata cum circumstanciis que patuit. Contra ista una attendenda cum omnia commendatorum quia sunt contraria. Licet autem cum sint ... et equitas virtuti gratia non est ... causa ... sed omne opposita quidam caritati et cuilibet virtuti moralium ... sit impossibilia licet fuit ... in esse et dicto quidam quod ... opponitur eodem genere et eadem contrariorum opposita. Sit quod quarta est unitas in uno sit oppositorum tanta est in ... et ... solum secundo obicitur quod odium non sit homicidium sed tamen separatio anime a corpore violenta non cum necat quis hominem si odit eum vel defamat. Sit dicitur quod satis est dicere quod odium homicidium sic scribitur quod capitulo ... testimonio scripture. Tamen de peccato ... in se describitur homicidiorum tamen gratia et error iste forte periculosus ... contrariatate scripture ... et sic ... et error ... forte periculosissimus. Ideo autem ... cum ... corporalis est vita ex unione corporis cum anima sed et vita spiritualis ... est ex unione anime cum deo quod ergo aufert vita occidit

2 gnus sed consulendo sive ad correptionem debita a dominorum omittendo subsidia
dalisando nec ridendo utiles gratiam consequendo et de isto homicidio timeret sed
tanti et prelati qui nec dominum non hortatur ad pacem sed ad bellum quod Christi gratia et omnino
subtrahunt predicatores evangelii et spiritualia suffragia ecclesie et cum irrigatorem qui
addere nec obesset patris quod multi parant in primos et destinatos qui non ex
parte illo occidatur ¶ Item ex parte eius resistentia in melius vigoratur quod ecclesie neque
mittendo occidit ad minimum animi incedet et isto quod primo quod dum ¶ 1° membrum contrarietatis
quemcumque incipit a scriptura gratia quod dei communis adiuvatio nec dum excusat sed tamen
sat adiuvandi eum occidit se ipsum et non constat quo minus non occidit tamen
contra non sed membrum Christi nec excusat ignorantia vel confessa decem ab homicidio dum
in statu manens invidia vel aliquid mortale peccatum et sic diversis etiam membra
eius orant homicide ab imo ¶ Item peccatum finaliter obstinacie videtur inficere
totam vitam hominis in qua meretur sufficit ostendere ¶ Item 3° obicitur et quo quod videtur
homicidium in alio esse tamen generaliter peccatum est sed homicidium ad extra vel aggravatum
conceptus quod leges et penas homicidii committunt homicidium spirituale tamen peccatum
communius ¶ sicut dictum quod ut actus exterior vel intrinsecus peccatum ¶ sicut peccatum forte et illorum
forte et destructivus pene peccabilitatis et obiectione in alia que est ipsa hominis ¶ Ex quo
videtur quod alia ex communitate peccatum homicidio manet vel ira odio vel invidia et
procedere eque quamlibet pro alia ipsa ex communitate peccatum eius homicidium quod ad
extra quamlibet actus est peccatum vel malus moraliter in de quanto consistit patro membris ¶ Item
si petrus invidi invidia occidat corporaliter quod paulus consentiens petro est minor
homicida quod paulus vel si petrus sagittat ex animo invidia quod paulus ¶ Item
quod autem sagitta pauli attingat occisum quamvis paulus contritus de homine moriat
¶ Item sagitta petri frustretur ab occasione de quo continue doleat et petrus
communis peccatum occidendo et tamen non occidit ad extra vel 3° ¶ Si petrus consentiens occidat
hominem spiritualiter ex defectu spiritualis inanimis paulus aut predestinatus occidat
corporaliter excusabili inductione de quo quantum post fructuose penitentiat
¶ In quibus et consimilibus casibus quod quod peccatum homicidii non generatur et excusetur
in forte occasione accepta ad peccandum communius vel diversimodo quo a se ipso consequitur
¶ Item valde peccatus est peccatum voluntatis ne dependet eius ab actu
communis tamen quod male fieri et quod ad malum cum incipiens et fidelis quod exigens
quomodo peccato quo addere dat occasio vel maius incipiat et in maiori parte de
tempore in ipsi imponendo malum de morte sensibili tamen omnes ecclesie mors potest
esse et omnino non ipse esse in ima et statum nostrum plus simplicius quam generaliter

et exemplo apostoli quod omnes morte possibiles. Politica tamen quando iudicat certe de
possibili nocumento de isto possibili nocumento non iudicat. Item quia sermo de re
dicto quo ad deum pertinet quamvis sit peccatum evangelica in dimittendo et cavendo
incorrigibilis est. Item quia non secundum ... de quo est sermo si ... tamen causat pena
politica tamen constituta pro omnibus peccatis corporalis et minor quam totalis pro quo hominis
infligenda. Licet caveat etiam ne impia iterum committet delicta et spiritualis
ne ... afflictio temporalis quod non impetrat pena reputat ad dominum utique renuncia
quia ... peccatum legis. Concedit ergo quod lex humana non ... pertinet peccata sint
contra conscientiam tamen ipsam ignorat plurimum et sepe pertinet in iuste quod voluntati
divine difformiter. Unde tamen quod ... fortitudo et ... actio
iniustum vel ... peccatum et ... peccatum ... non ... reddit
ad peccati conscientiam quam ... ad corporis magnitudinem quo ad ...
... ex differentie ... audistis quia dictum est antiquis ... primo
ergo videtur errore philosophicum ... quo dicitur non est peccatum ...
dat ... causa tamen quod ... doctores quod ... est ... non ...
... omissione ... signate ... iudicandum ...
qui ... irascitur fratri suo reus erit ... magnum ... debite
irasceris ... zelus legis dei moderata correptio ... et ...
... irascendi. Racha ... derideret ... alios ...
... se ... i ... ira
... scandalosa ... et ira ... ita ... sicut
... ira scandalosa ... sicut ira ...
... sicut ira ... sicut ira adulatoris ... omnia ... ipsorum ...
... scandalum. Ira autem iniuriosa sicut ...
... absentia ... Verba autem iniuriosa sicut ... ira
ex veneno ... non ex radice ... ad ... ista
oportet ... iudicandum ... De omni verbo otioso reus est etc. Licet sicut iste
... ex opposito distincte ... omnes ... culpabiliter
... sicut otiosum ... culpabile ... deo ... quia sicut ...
ad ... vel ... signis et ... derid... ...
... So ... quod ... eos ... quia ... sicut ... ne di
... videtur ... viciosa ... non
satisfacit deo ... illa ... summa fatuitas quia ...
... impenitente

sit q. sit dapnabile Cum no ad 3m thoitidiu fit i age p3 q aid e iustu
aliud i iustu sm qd videt licitu dc qmitti dr. si legalr thostah et ig
norat legalit sed iudex testes ut iuster occidit legitie qdepnatu ssosit
ut miles i vadedo attusatz sua i notecia ondedo et simil qspianz tu mo
do amne mitigate tutele sc ipm defededo Ignorat qui qt spoitu occi sort
tulpabile euit tasualr ex sto suo occisi sm q3 ex lege veteri a iure
polito vtq3 ti ostedit licite poores q nimis i ficeut re publica Cu
videt tu q iudex e no sit ruedato i nllo tau occidet i notete qr exodi
23 papit Inotete et iustu no occides Sz i tau q gstat iudici testes
false depone q iustu absit ut e dat sm cord sua qncta ee sedeo
qr iudex sp9 sentirz negare stor testiu q qo q sibi To sustiperes vote
medatz ut exodi 23. Sedo q lege dei qmittet thoitidiu et 3o ex noto
medatio daret medax iuditiu q tho To i iuste iudicab test ites
si stetit medax Cum ez eu sit ualr q sua testifica ut pbat et iudex
potq qmittet deo leges tauses ymo tom iudiciu q ire augu qmittet
tem ssm medatiu ut i abstinedo a fitto ist i iuria alit ymus ouasio
otta se male attepta q attus sq t i iuria ut vah so tra qq dr q iudex
sententia dz illa q nomit ut iudex et no q nomit ut quata q sa
q nomit sm tar ret roni gtraria dey d nomit et iudicat sm vitate
q ipe nomit ut quata q sa ro ad magi sicad q ssa ssuane tdito
no ee legi dei q q Sy ner vah dite q lex ist sicit qr lex q p t
inotete et iustu no occides ymo lgd i votati ad iudica q lege
q lege occidut Est aut difficultas utr3 lic3 alit se ipm occide
et vr q sit ut p3 de sapsoe iuditu ii abraha potuit licite occidisse
ysaat filiu suu gen 22. Nidex xo siguatz q istos simone nectoue
occidit se ipm et sri nirel ist Sz a reclat dilectoe neo sit q ut
diaz sua qsponat q aiuef suis ymo dey occidit qeidez iustu q3
deu 32. ego occida et ego uiuc facia ist Sz gtru vide doctores sctie
ut p3 i decret sz tu videt q deo ptipiete tho se ipm occidet ul q u
tuq3 aliu Similiter q qdamare tho q ptepto q aliud e morte arripe
aliud e defendo sbire et illata susste et h de 5to dmico madat.

Non mechabis ist Sm ptepto dmcale Sm qs vib q hibet ois
illititz gcubitz et oib membroz licatz usq et q h istoz gt meu potst
sb mechab tu osuirz tho dz affidac spos ee ate affidaco q gcudz
morle distinqui Sz q ole e me e spuale adulteriu et sit mra subtilite
sb vib qtatib qh morle ut q uaictaria q hibetur Sit eid loquit

scriptura de fornicatione l e 3° Cum a fornicatis et cum amatoribus mulie
rum et talibus cum ruditis qui lege non detestantur adulterium quod ut arguit
arist. 2° ethicorum si vades foret quos qui cum successio tolerabilis legitima er
ror forte in affinitate vel matrimonio et aliis deshonorari potest cum nemo
gessisset quod simile [illegible] cum illis mandati consentiunt plus attingit si
enim est quod scibet sed alius potestatem in quo omnia mandata ut dicit Jacobus sic
quarta secundo dicitur specialiter de peccato carnali luxurie sicut dixi ut dicitur 3 de eo
cidio sicut in luxuriam cordis vocis et operis Et discedo specialiter ad luxuriam operis
quod consistit in abusu membrorum genitalium supra ponam genere sicut dixi in luxuriam
naturalem vel masculum et feminam Et luxuriam innaturalem que sit cum se ipso et luxuriam
innaturalem cum se ipso vel alio innaturali usu sicut cum bestia vel immuctio
quod magis tangit apostolus ro. q° Luxuriam autem dividit hugo de sancto victore in 4a
sicut in simplicem fornicationem incestum stuprum in testi adulterium sacrilegium secundo
mulierum et libidinosi coitus coniugalis Peccat autem excedendo legem matrimonii
coniugii modis quorum una satisfaciendi libidini quod nec illas blanditias involvit
palliat. 2° cum fit quod naturale modum 3° in tempore prohibito 4to cum fit in loco prohibito
5to cum attendat cum ad pulchritudinem proximi fratri vel quam est in feminam musti ali de
fictile aut videtur bestialibus proponendum honore dei in actu coitus sicut quod [illegible]
sobria in utroque colendi deum in multiplicatione prolis legitima prodest in matrimonio
delectatione carnali Secunda quod misera reddendi debitum coniugi plus moveat quod
delectatio carnalis vel alia causa humana 3a quod causa satisfaciendi libidini coniuge
meretricem moveat quod delectatio vel alia causa quam ad honorem et amorem dei in electione
et voluntate quorum finis alios disponat quod tamen est possibile et premium bonum
coniugii Sic obiicitur 3° 4 ethicorum quod nullum naturale est turpe vel culpabile Sed actus
iste vel masculum et feminam Et cum ordo naturale sit ordinatione non 4 et consuetu
non 2e virtute dei ad ponitentiam videtur quod neque sit sine actu actus ad et
ponere deo tempus Sic dicitur quod ista arist. excusat omnes actus plus vel magis
cum nullum actum quiescit nisi sibi homo appetit boni Naturale autem est quod approbat
bonum intellectum voluntas appetat et sequitur id cum hoc sicut ad rationem operis rationes
ponam ab ratione dictum est virtutibus corporibus Sed ergo quod sunt assumuntur cum hoc vel
angelis apostata sit principue res volens et tamen peccando sunt valde cul
pabiles et de operibus eorum inordinatis quod cum natura immutare potuit Illa
dicit quod naturalia de se sunt eo quod non est voluntaria aut artificialia de
se procedunt ab arbitrio humane quod sic modum vel rationem in agendo excesserit
et inculpata non sit ipse et opus sunt culpabile Ideo videtur sic arguens

q(uod) coitus non excedat modum debitum et circumstancias racionis et i(n) humanis actibus
s(ecundu)m (quod) [illegible] culpatam. Sed q(uod) d(icitu)r q(uod) ordinantur et sp(eci)a a v(er)o contrariam fortuna et
iniciam h(uman)ano g(e)n(er)i s(un)t ordinantur consequens et leges [illegible] d(icitu)r inutiles. Solucio
p(ro)bans quod talis lege non e(st) ab(solu)te culpandum [illegible] cognitus s(ecundu)m p(re)dictum
modum qui [illegible] nec quo i(n)ducat culpa [illegible]. Secundo dicitur de conuenientia
gradum p(e)cc(at)i luxurie et d(icitu)r q(uod) peccatum sodomiticum est gravissimum cum sit maxime innaturale
et contra [illegible] spe(ciem) [illegible] p(ro)pone q(uod) q(uo)d p(e)cc(atu)m s(un)t contra [illegible]. Primo quia ipse p(ro)ut
q(ui)a iam natura et [illegible] nature [illegible]. Secundo q(uia) illud p(e)cc(atu)m plus tangit libidinis
[illegible] hominem [illegible] bestiales. Tercio q(uia) [illegible] hominem. Vnde nec for-
te [illegible]. Quarto [illegible] ad conuenientiam [illegible] ad aliud q(uod) ubi [illegible]
[illegible] speciale [illegible] excedit aliud p(e)cc(atu)m [illegible] q(uod) p(e)cc(atu)m e(st) c(ontra)
in quo e(st) [illegible] et [illegible] Gen. 18 dicit [illegible] de
ciuitatibus [illegible] dei dico q(uod) sodomitis erit remissius in die iudicii
q(uam) vobis. Sed [illegible] sodomiticum accusat ut p(atet) de [illegible]
conuenientie [illegible]. Quinto ad [illegible] q(uod) sodomiti homines erant [illegible]
et [illegible] q(uod) [illegible] conuenientia [illegible] ciuitatum
[illegible] q(uod) [illegible] fama et spalia [illegible] fornicatores [illegible]
[illegible] destruxit [illegible] Gen. 38 [illegible]. Secundo [illegible]
[illegible] Leu. 20 q(ui) dormierit cum masculo [illegible] moriatur q(uia) Leu. 18 [illegible]
[illegible] fama [illegible] ut [illegible] de [illegible] delecto [illegible]
et [illegible] de [illegible] diffamat homines [illegible]
[illegible] obseruat latebras [illegible] fac [illegible] ad [illegible] dei et angeli
[illegible] non timet [illegible] ad bona fortune [illegible]
occupatores bonorum [illegible] ad deum et [illegible] ad proximum [illegible]
[illegible] non [illegible] passiones [illegible] passiones ignorant [illegible]
ut [illegible] in nono [illegible] in [illegible] genus luxurie
[illegible] ad aliam [illegible] q(uod) [illegible] adulterium et fornicacio
[illegible] conuenientie [illegible] fornicacio ut sacerdote monialem [illegible]
[illegible] conuenientie [illegible] q(uod) [illegible] sacerdotis
castitatis [illegible] et officium sacerdotis [illegible] q(uod) [illegible] plus
[illegible] adulterium [illegible] maiorem [illegible] conuenientie q(uod) simplex
fornicacio [illegible] adulterium [illegible] malicia
adulterium [illegible] coniugato [illegible]
[illegible] ut [illegible] bonorum [illegible] errorem [illegible]
[illegible] matrimonii instituti in paradiso [illegible]

[illegible] patri tanta est mors [illegible] peccata quod deus instigat est bonum [illegible]. Secunda
causa ostenditur quia maledictione [illegible] quod coniugati [illegible] ad uxorem
proximi committunt quia hoc est unde belli futurum [illegible] et 4a quia maledictionibus
supplicium [illegible] malo bello et eius [illegible]. Tertia [illegible] sic [illegible]
[illegible] in hoc quod deflorat virginem [illegible] et ea totius [illegible]
[illegible] cum anima sonat in bono et in malo sonat [illegible]. Secunda ratio
est quod deflorat virginem [illegible] deflorata bono virginitatis [illegible]
et sic [illegible] debet filius [illegible]. Prima ratio [illegible]
sic deflorata et [illegible] nuptum [illegible] filii iacob detestabantur
[illegible] incestus [illegible] castigavit [illegible]
amicitie [illegible] affinitate [illegible] Et sunt levitici 18
[illegible] mortis primo instar [illegible] voluptuose atque superflue
[illegible] illicita et [illegible]
satisfac[illegible] primo assimilantur [illegible] cum camelo [illegible]
[illegible]
[illegible] fornicatio [illegible]
[illegible] amplior quo ad deum
[illegible]
[illegible] Nonum preceptum divinum

Non furtum facies [illegible] omnis iniusta acceptio
[illegible] rapina [illegible] iniusta [illegible]
[illegible]
[illegible]
totius decalogi [illegible] iniusta [illegible]
[illegible] rapina [illegible]
Rapina [illegible] molestia et malefacta [illegible]
[illegible]
[illegible] apud deum et [illegible] fuit apud
deum [illegible]
[illegible] molestia voluntati [illegible] capit
[illegible]
[illegible]
[illegible] filii israel spoliantes egiptios [illegible]
vasa illa [illegible] fidelibus [illegible] ab egiptiis
[illegible]

qt^o q^i [illegible] no l^z aiq^z in expnore i apparore ad mistio fui^m ex quo sequitur q
ois petans mortal^r fecit furtu q^z aufert bonu alienu i vito dno q^o i iuste
quisas capit boa fortune ul boa nr^e corpis ut dcte et i fluetias celestes 4^{or}
antoi sartos pnia q^z capit ea tamq^z fidelis pig dm q^z fideli fructio i incitetur
ois aut atting q^z ee molendinari reddere deo et eccie i i meta sapie iustic
So i isto fraudat no^{cta} ettam facit furtu vn p^m aug i q^o iustitio de quibg
att 2^a mte artic vmctes et bts yg i die pasti ero^o regit p mola
a simaria vite actiue ttiutu cu actie q^z sinit animale ttiutu qtiando
ptt i sima dni sunt et 3^a de artificialibg de mutatoibg et alys actiue
vmctibg q^z sunt pprodu operando q^z aut posita mitoie pertinet est
meritorior s^z pp optia q^z maria elegit i locu gteplatoe ad ete celeste vita
dnte q tamq^z tartus no auferet^r s^z sibi gnaz tamq^z fimis vide altius ut dote
luce 4° Cu g^o ois viator de ee molendinari reddere dno et eccie in amicta
frugu iustic i fauna ita q^z de i caritate ad seruitut illig laborare debet
g^o q^z fraudando ab isto fenore fecit furtu de eu sibi dne gre tamq^z aug^{ro}
mola et cooperando cu gtinfrug q^z sibi deg donauit fate gte ad honore
dei et vtilitate eccie merendo i q^o eu debere sibi desinit ois petans
mortal^r et pcepit sic fecit vir nobili et iuri forti deq^z pnio furtu i mora
oes etia oq^z ani de ee domestici eig fidelis fraudando eum i^o quingue a fideli
labore act iulier et dedit ribada ancill suis molit^r fraudando a sito labor
debiti q^z e pietoso ge furti 4° Furto aut vulgari atq^z p^l sicut neme ante
leges etiam et diligentissime execute q^z testat^r affectu hoim plg insia i temporalibg
q^z i bois celestibg Cu g^o ita i bom tu mag affiat^r plg laborat in dei
furto modicu S de alio g^o mod ita auferre possibile boa fortuie a talit^r
dnante eo modo tibo statu gre ul mocentie pala ut abscondite no e
furtu tecdoia di i mm^{te} ee eis qua [illegible] ast^o a excusado sabbm dm
cuchetes spicas et eo sipsin dcu re 22 q^z quiedit cu socys grancs suos
Seruitu opt^z q^z titto illo attipies tancat abone et admensuras artem ei
genesimiat de bois dn^{ri} p^m i regulas status mocentie et ista vita vixerunt
p^{ri} et sui apli et nunc de electi eorum vitam tanendo a distolia et gsimiptoe
superflua bonoz dm quant sufficeret ad pnuerit tpies 4° Tri captioe
in sibilium offendunt i lege ne et regulas tadt q^z plg appetiando diligit bona
i fimi ucq^z vita corporea s^m suo [illegible] ne ita istud fiat dissuetud ordiant
deg elemosinas corporales et 47 q^z no q^z sic i alienatoe temporaliu talit^r
dnant sa carte ei tibo assit vetaco eig furti s^z 4° sc i gsimptoe

i iusta bonorum dei ut contingit fratri ab expectatione vincentibus primo aliter
donante contingit fratri bona votata propria ut posito quod petrus miles auferat
fraudulenter in nocte a paulo villico suo equum vel aliud quod fortius sine
et post illud mediante negans exigat a paulo restitutionem ablati et quod sit tamen
et [illegible] quam iniuste ablato tamquam furato quia quod ille fortius tunc furtum lucratus
fuit ex fraude tamen a domino iniuste auferens aliena. Secundo ergo quod dicit furtum quoque
inspicietur quod dividit [illegible] in iniuria fratris sicut aliter stipulatio forisfacta. Secundo
de quo contingit venerunt in res. Secundo quia de proditione dei quod fur erat et loculos habens
et [illegible] constat quod [illegible] Christi cum suis apostolis fuit [illegible] iudas scarioth ut [illegible]
in iustitia capit ut sua erat cum illa omnia quia. Tertio [illegible] furtum dampnabile
dividi in tres partes quarum [illegible] furtum quoddam patens ut spoliatio vel rapina. Secundum vero furtum
absconditum. Tertium [illegible] ut palliata [illegible] per leges [illegible] quae est iniusta
exactio et [illegible] de isto furto [illegible] qui [illegible] domino nimis [illegible]
quia exactio [illegible] per [illegible] in clero [illegible] furta multa fraudulenta
et [illegible] dividi [illegible] breviter [illegible] in furtum [illegible] et [illegible]
[illegible] dividi in tres partes de furto [illegible] et raptorum [illegible]
diffusa alibi de furto autem latente simpliciter satis loquitur [illegible]
Nunc autem loqui de tertio furto breviter [illegible] commissum est [illegible]
accipit usum vel potius abusum rei [illegible] devoluta fuit [illegible] mortis
et forisfacto in manu dominorum [illegible] cum expectatione [illegible]
legitima quando non fit [illegible] offendens [illegible] istud furtum commissum ut [illegible]
ut leges [illegible] et [illegible] accusare [illegible]
dilatam [illegible] ista [illegible] Secundo furtum est ex toto [illegible] dominorum
quod [illegible] fingunt offensa et [illegible] aut [illegible] raptum
[illegible] Tertio [illegible] offensa [illegible] non misericorditer [illegible]
societate [illegible] Secundo [illegible] peccavit [illegible] salva [illegible] dei
iustitia. Primo quicumque accipit [illegible] ut [illegible]
[illegible] delicta [illegible] cum de lege divina [illegible] vicissi-
tudine [illegible] suo fideli gubernato ut [illegible] alibi
Secundo cum tenet dominus temporalis a domino capitali [illegible]
debiti et pertinet [illegible] lex aut [illegible] legi divine
fuit [illegible] Tertium vero furtum [illegible] statum [illegible]
artificibus laboratoribus [illegible]
corporalis [illegible] accomodatio [illegible]
quia iniusta [illegible] accepto [illegible] licentia domini capitalis [illegible] aut [illegible]

usurpat vocem [illegible] dei cum non accomodat temporalia nec ad vite sue nec
nec ad utilitatem communitatis [illegible] exigentibus suffragandi sed utrasque istorum
tollit consideratione[m] gratia usus temporalium qui instituit et quia quibus omnibus usurariis quantitate
quid tam illicitum et in illis quod auctoritate librorum legalium Exo 22 levi 25 deu
23 et tamen ergo omnes [illegible] et confiteri nunc et moralia legis veteris sunt sicut ob
[illegible] videtur quod tempore legis gracie quod christiani debent plus caritative et pauperibus
quam in veteri testamento non debent fratribus christianis fenerari et cum omnes iudei
et ceteri christianis sicut quia illi non [illegible] filii domini [illegible] sed vendere licet non usuris in alia
nec lucrum temporale etc. testimonium librorum sapiencium [illegible]
[illegible] 2o de auctore utriusque testamenti quod in detestatione [illegible] mensas nu-
mulariorum subvertit et eorum effudit et ipsos de templo expulit illi cum
non attendisse non manifestas usuras sed minimis [illegible] fornicarios super sortem
[illegible] ne domus stulta sed dementia non comprimunt magis bonum minus bonum sed
bonum anime proximi et vilissimo temporali sed sunt usurarii [illegible] usurarius vero fenera
do quod dei preceptum non agit ad honorem suum sed contemptum cum bonum commendatum sibi
ad dispensandum [illegible] sicut nos convincet [illegible] ut ministros [illegible]
[illegible] bonum proditorie vendit [illegible] honore [illegible] mors dei
cum [illegible] sed aptitudinem [illegible] speraret [illegible] videre [illegible]
quod ordinatio dei voluit [illegible] [illegible] tollari [illegible] [illegible] quintum
[illegible] ut res artificiales [illegible] [illegible] ut res [illegible] multiplicare
et [illegible] usurarius ergo non ad honorem dei sed [illegible]
[illegible] usum blasfeme [illegible] abutitur [illegible] usurarius [illegible]
usurat [illegible] maximum eius dampnum [illegible] aut quod videtur [illegible] possessi [illegible]
[illegible] larga et voluptuosa [illegible]
dampnatos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ministerio in temporalibus [illegible] culpabiliter [illegible] ad anime dei
[illegible] 10 [illegible] de usura [illegible] bestie in pastura diaboli
ut dampnabiliter [illegible] ad eius victima ad quod allegat [illegible]
[illegible] ad victimam [illegible] operantur [illegible] ad corpora
corporis sui [illegible] 20 ut ergo [illegible] fidem [illegible] anima et bona spiritualia
[illegible] bonis corporis magis [illegible] quod usurarius [illegible] omnibus [illegible] sibi
[illegible] 30 [illegible] non [illegible] color [illegible] bonum [illegible]
[illegible] ut [illegible] malefaciunt eis bonum [illegible] quo usura
spiritualis [illegible] ad [illegible] corporalis [illegible] dei [illegible]
[illegible] non ad sui [illegible] honore et [illegible] ad [illegible]
[illegible] utilitatem [illegible] de lege [illegible] docuit [illegible] [illegible]

diffinicione igitur et omne agere naturale secundum suam consuetudinem primo docet natura generat
plenitudine qua in primo [illegible] multiplicacionis [illegible] sola terra [illegible] a sui domino
desinit ab [illegible] lege ¶ Usura autem corporalis que est expressa et que implicita qui
[illegible] modis fit [illegible] quando vel forte [illegible] valore [illegible] vel venditori
accipit [illegible] colore [illegible] a commodatorio vel accommodans pecuniam [illegible]
et [illegible] forte recipit [illegible] ¶ palliate [illegible] laborem vel aliud beneficium temporale
[illegible] mutuo [illegible] beneficiari [illegible] ex
[illegible] vel medium [illegible] recipit [illegible] temporale vel saltem
in alia quidam [illegible] spirituale [illegible] beneficio a beneficio
[illegible] vel solum in pecunia [illegible] equivalenti usura committit ut ostendit
[illegible] plus [illegible] fit usura [illegible] pignora vel obsides [illegible]
[illegible] colligit fructus [illegible] vel forte ¶ [illegible] usu pignoris
ut vestimenta [illegible] laborare vel merces ¶ 1o cum
usurarius vivit de [illegible] obsidio ¶ [illegible] dilacio obsidio recipit [illegible]
nomine ¶ [illegible] usure palliate [illegible] committi [illegible] usurarius emit re
pretio minori quam valeat [illegible] venditor [illegible] posset eo pretio quo tunc voluit
¶ [illegible] emptor emit [illegible] tamen [illegible] dilacione temporis [illegible] 3o
[illegible] vel aliud emit minori pretio quam valet [illegible] pecunia data [illegible]
¶ [illegible] usure [illegible] mutuans [illegible] obligacio ut [illegible] consuetudinis
mutuatur et [illegible] obligacio [illegible] mala consuetudine [illegible] equivalentis
pecunie ¶ [illegible] accommodat pecuniam [illegible] accommodans
[illegible] particeps [illegible] usura [illegible] alia lucra
[illegible] ¶ [illegible] sub nomine pene
[illegible] die dilata solucio duplicetur ut [illegible] pecunie vel aliud [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] accommodatur [illegible] committatur vel ab una [illegible] vel
[illegible] alia vel usurarius [illegible] pecuniam [illegible] alia venalia [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel alia [illegible] simonia [illegible] amici [illegible]
[illegible] videtur [illegible] sacerdotum [illegible]
[illegible] suffragiis [illegible] simonia que est [illegible]
[illegible] emit [illegible] detestate [illegible]
[illegible] aggravat
[illegible] ¶ [illegible] aggravat [illegible] bonorum fraudando eos a
bonis [illegible] simoniacus [illegible]
[illegible] obligatum ad suffragia [illegible]
[illegible] eos [illegible] primo

KOENIGL. UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK MARBURG

[illegible] si a bone fide [illegible] no intendens comodavit [illegible]

[illegible] facienda [illegible] promissio [illegible]

[illegible] ff. locati [illegible]

[illegible]

Item [illegible]

[illegible]

[illegible] ff. de usuf. l. [illegible] si ad diem.

Contra bonum accursium non multa fuerunt. s. a bono accursio [illegible] facta equi [illegible] promissio [illegible]

[illegible]

[illegible]

Michi videtur sine [illegible] distinguendum [illegible] comodatum [illegible] equum [illegible] habet [illegible]

[illegible]

[illegible] ar. [illegible]

Verum titius ab abbate sci petri fundum [illegible] usque ad tertiam generationem [illegible] sine [illegible] heredes [illegible]

[illegible]

In primis [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ex adverso [illegible] monasterium allegat [illegible] sibi [illegible] facienda acto [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] in vero [illegible] ab initio [illegible]

[illegible] ff. de [illegible]

[illegible]

In simplici pactione duplex intelligenda [illegible]

[illegible]

Michi videtur sine [illegible]

[illegible] ar. ff. de usuf. [illegible] ac. simile. De canonicis regularibus agris et regularis.

Loquens [illegible] temporibus quod seculares canonici [illegible]

[illegible]

[illegible]

In primis [illegible]

[illegible]

Contra seculares multa fuerunt. In primis [illegible]

[illegible]

[illegible] ff. locati [illegible]

Ego [illegible] mediciniensis cognitor [illegible]

[illegible] regulares canonicos [illegible] de munere et possessionibus et sepulturis hominum [illegible]

Quidam [illegible] sci egidii [illegible] filiis relictis decedens [illegible]

De canonicis regularibus agris et regularis [illegible]

De munere et possessionibus [illegible]